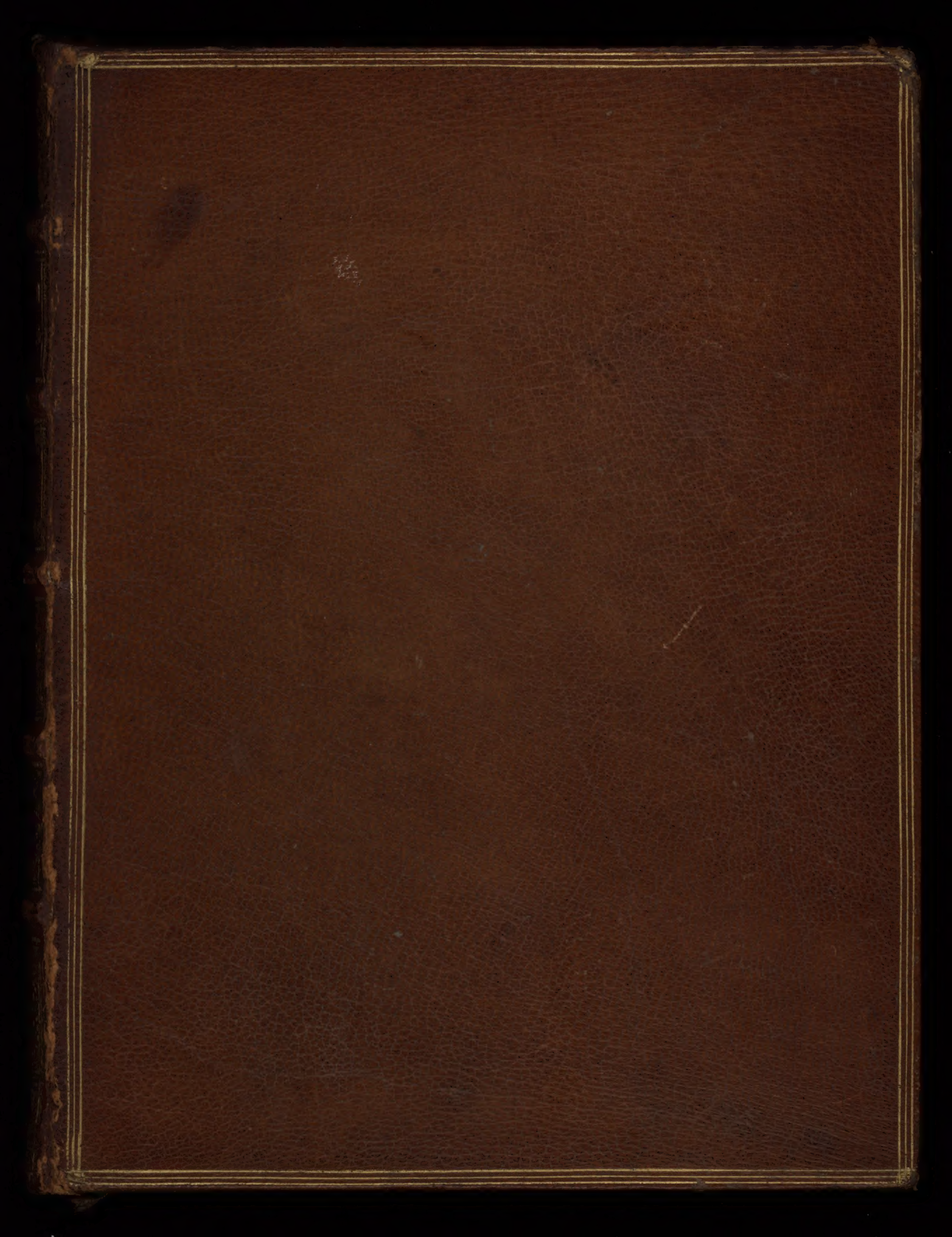
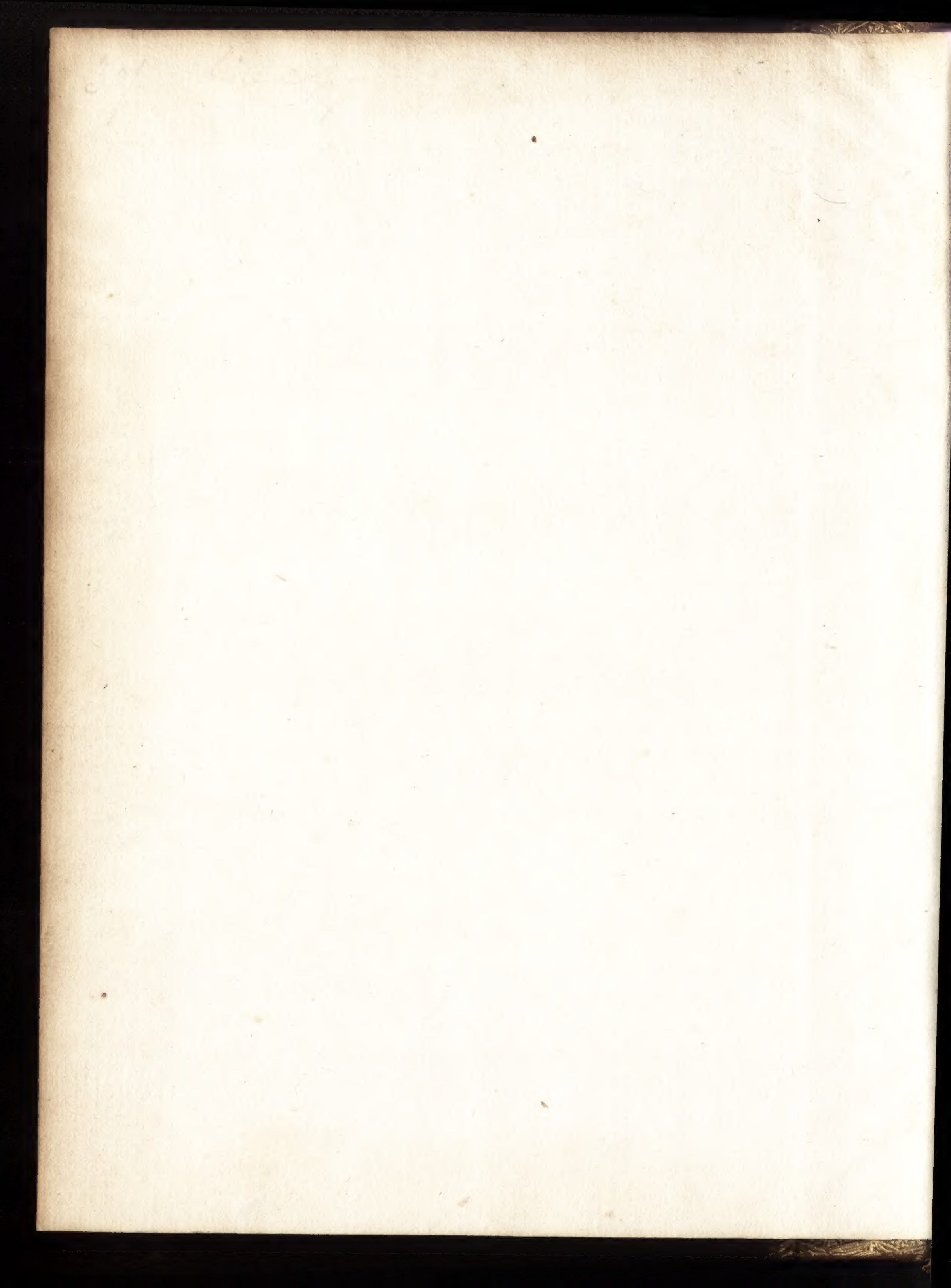
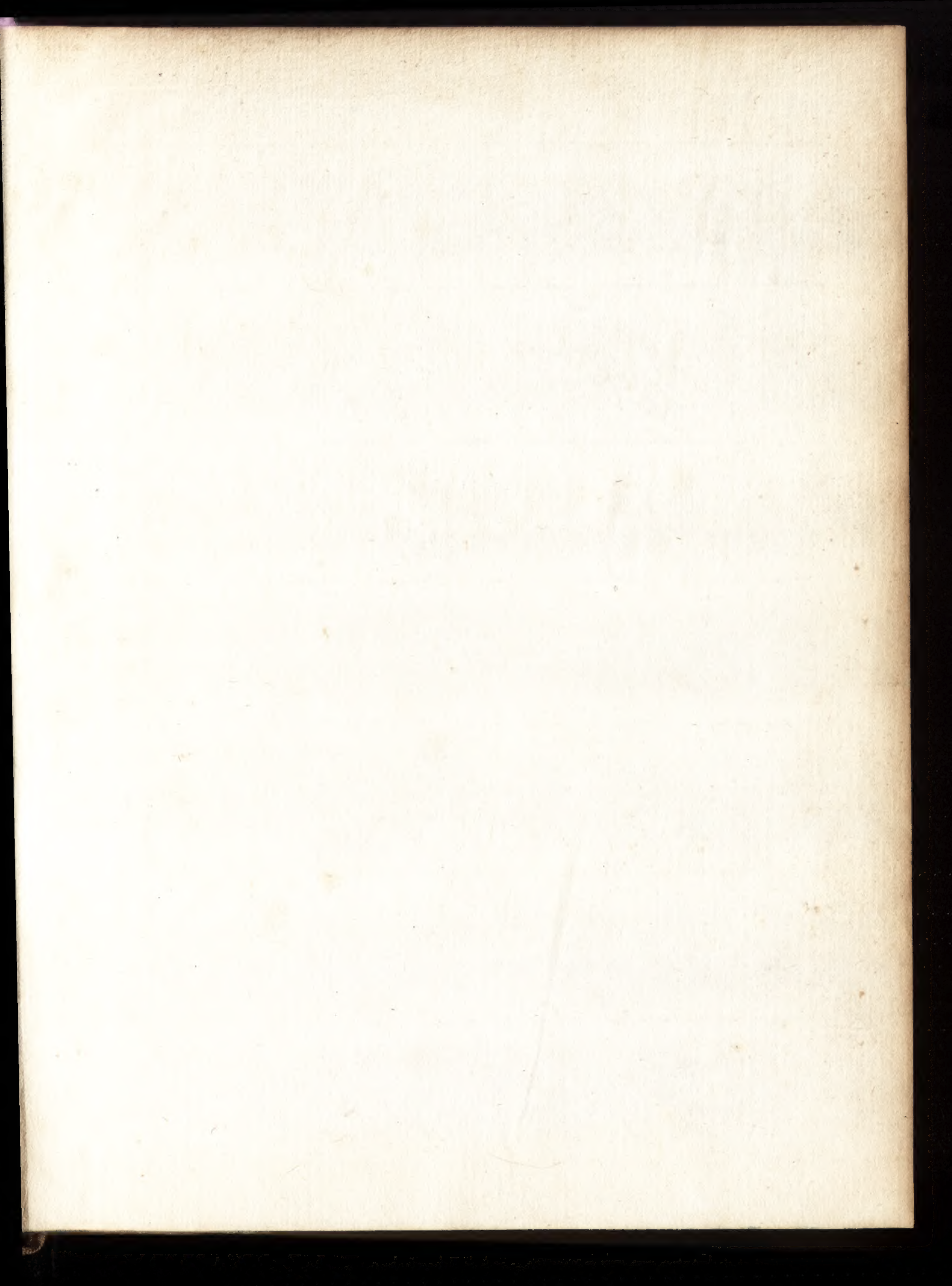
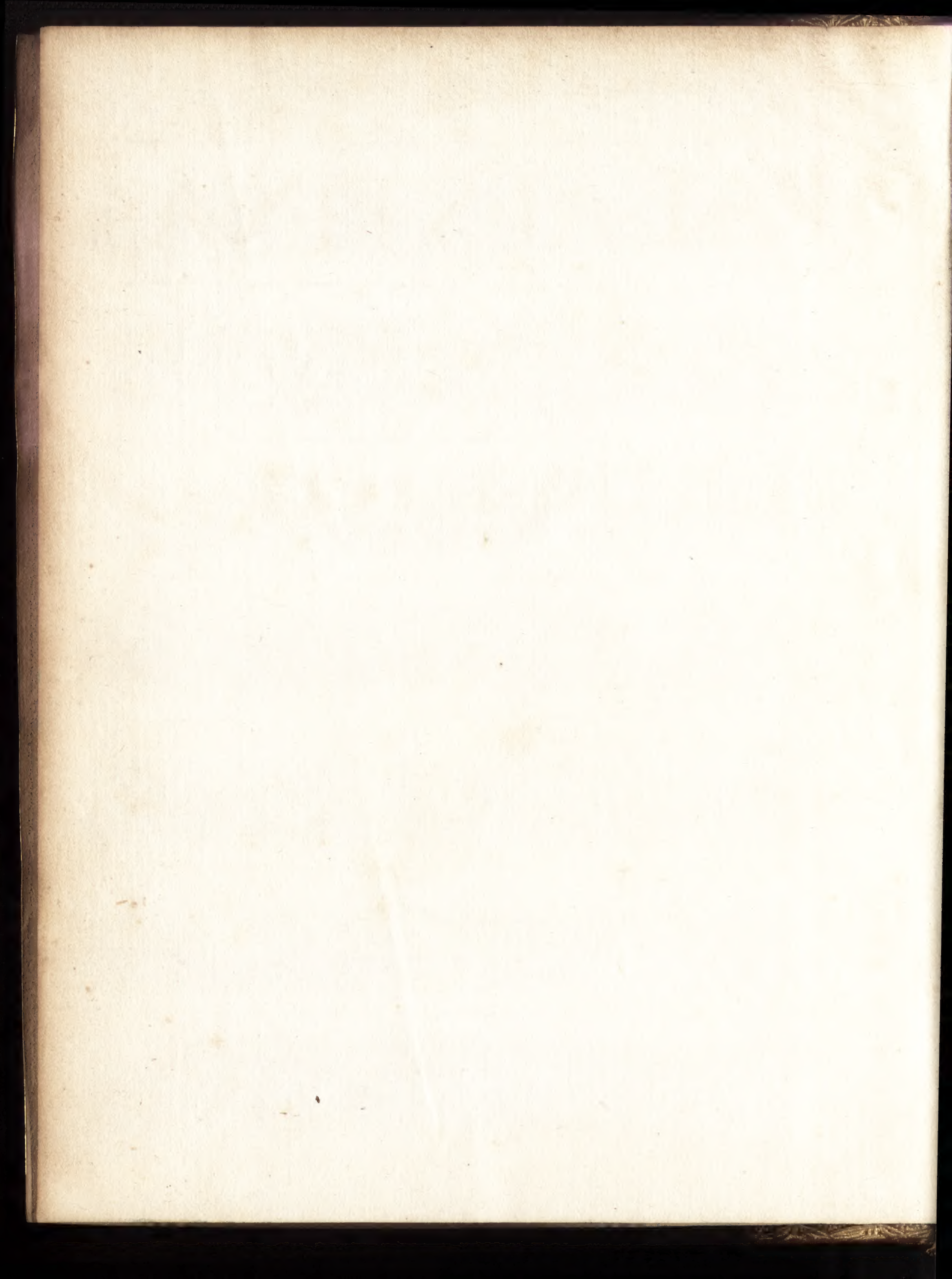

HADRIANI RELANDI
PALAESTINA
EX
MONUMENTIS
VETERIBUS
ILLUSTRATA.

TOMUS II.

TRAJECTI BATAVORUM,
ex libraria GUILIELMI BROEDELET.
M. D. CC. XIV.

PALAESTINAE

EX MONUMENTIS VETERIBUS

ILLUSTRATAE

LIBER TERTIUS.

IN QUO

DE URBIBUS ET VICIS
PALAESTINAE AGITUR.

LIBER TERTIUS

DE URBIBUS ET VICIS PALAESTINAE.

Hoc libro urbes & vicos Palaestinae lustrare visum est, & quidem κατὰ ςοιχεῖον. Recensebuntur ergo urbes vicique quorum in sacro codice fit mentio, & apud scriptores veteres profanos. Quum autem Palaestina in tres partes, primam, secundam, & tertiam divisa quoque fuerit, harum trium urbes suo loco inserentur, licet extra fines terrae tribubus Israëliticis a Mose & Josua adsignatae fuerint. Si quae urbes semel tantum in codice sacro commemorantur, praefigi curabimus asteriscum earum nominibus, ut primo conspectu id appareat, & eo magis miretur lector Geographorum etiam magni nominis temeritatem, qui ausi fuerunt urbibus non nisi semel in serie urbium quarundam hujus illiusve tribus recensitis locum in mappis suis concedere; quod quo colore fieri possit equidem non video. Disposui autem nomina urbium secundum ordinem elementorum Latinorum, & nomina Hebraea Graeca aliaque flexi ad modum illorum, literam *Ain* more veterum negligens, & literis Hebraeis Cheth, Caph, a-

liisque illum ſonum tribuens, quem maxime cum vera earum pronuntiatione convenire judicabam. Sic Chebron ſcribo, ad exemplum Hieronymi, quod alii Hebron & Ebron. Sed quid plura de his moneam? Qui volet pervolvat librum ipſum, & uno alterove ſpecimine docebitur, quem morem ſervaverim.

Urbes ipſae a Judaeis in majores minoresque diſtinguuntur. כרך ipſis dicitur urbs quae aetate imperatoris Joſuae muro cincta fuit, quod convenit cum Syriaco ܟܪܟܐ quo *πόλις* redditur in Novo Teſtamento. עיר vero urbs quae poſt tempora Joſuae muro circumdata eſt. Urbs autem (עיר) quae muro cincta non eſt nec arce inſtructa פרוז dicitur. כפר vicus eſt, plerumque exiguus, cujus incolae ſe ad urbem (כרך vel עיר) conferre ſolebant precum publicarum fundendi cauſa in ſynagogis & litium deferendi ad judices. Quapropter dies hebdomadis ſecundus & quintus ימי הכניסה dies congregationis nuncupantur. Erant tamen & כפרים vici majores, in quibus erant ſynagogae. Hoc ipſo libro ad vocem *Caphar* plura loca notabuntur quae oppidorum magis quam vicorum nomen merentur, quod ex parvis initiis creverint & priſcum nomen retinuerint: quod & in nominibus urbium noſtrae patriae cernere eſt.

Vici & villae dicuntur, quae Graecis *κῶμαι*. Suberant illae urbi majori. Sic Joſephus *lib.* III. *de bello cap.* 15. memorat *τὰς περιοίκους κώμας καὶ πολίχνας τῆς Ἰόππης.* Sic *lib.* III. *cap.* 5. *Οὐ μόνον αὐτὴν τὴν πόλιν* (loquitur de Gadaris) *ἀλλὰ καὶ πέριξ κώμας πᾶσάς τε καὶ πολίχνας. Non modo urbem ipſam, ſed & vicos circa eam & oppidula.* Originem hujus nominis notat Stephanus *ἐν Ἐθνικοῖς* ad vocem *κώμη. Ἐν ταῖς μακραῖς ὁδοῖς μέσα χωρία ἔκτισαν, πρὸς τὸ κοιμᾶσθαι νυκτὸς ἐπιγιγνομένης· ὅθεν καὶ ἐπικέκληται, ὡς Φιλόξενος· ὁ οἰκήτωρ ἐγκώμιος. Ἡσίοδος,*

Εἰ γάρ τοι καὶ χρῆμ' ἐγκώμιον ἄλλο γένοιτο

Καὶ Κωμαῖος καὶ Κωμήτης ἀρσενικῶς &c. *In viis longis intermedia loca aptarunt capiendo ſomno nocte ingruente, unde & nomen datum eſt ei, uti ſcribit Philoxenus. Qui ea loca incolit appellatur* encomius. Heſiodus,

Si enim tibi aliquid negotium ἐγκώμιον ſit.

Heſy-

Hesychius. Ἐγκώμιον, ἔνδημον· Κῶμαι γὰρ τὰ τοῦ δήμου συστήματα. Ita legendum. Κῶμαι *sunt ubi populus congregatur.* Videntur illa χωρία non multum diversa fuisse ab istis *Chane*, sive locis publicis in quibus iter facientes dormire solent in Palaestina, Persia, Armenia & alibi. Vicos plures in Palaestina fuisse liquet ex Josepho, qui soli Galilaeae fere quadringentos attribuit (verba dedimus supra *p.* 183.) & Zonara, qui imperante Hadriano 985 vicos Judaeorum eversos fuisse testatur, *lib.* XI. *pag.* 590. Φρούρια μὲν γὰρ αὐτῶν τὰ κρείττω πεντήκοντα κατεστράφησαν, κῶμαι δὲ πέντε καὶ ὀγδοήκοντα ἐπ' ἐννακοσίαις ὀνομαστόταται κατεσκάφησαν. *Arces eorum* L. *firmissimae expugnatae sunt*, *pagi celeberrimi* DCCCC *&* LXXXV *eversi.* Haec Zonaras hausit ex Dione, quem Xiphilinus in epitome sua, *pag.* 263. *edit. Stephan.* ita loqui facit: Καὶ φρούρια μὲν αὐτῶν πεντήκοντα τάγε ἀξιολογώτατα, κῶμαι δὲ ἐννακόσιαι καὶ ὀγδοήκοντα καὶ πέντε ὀνομαστόταται κατεστράφησαν. *Quinquaginta quidem eorum arces insignes, vici autem nobiles nongenti octoginta & quinque eversi sunt*: a Julio nempe Severo quem Hadrianus Imperator contra Judaeos miserat. Horum vicorum pauci quidem nomine nobis noti sunt: quos invenimus, loco suo in hac serie posuimus. Inseruimus etiam nomina locorum, quae licet certo nobis non liqueret vicos fuisse, vici tamen esse poterant. Nonnunquam & urbes & vicos commemoravimus extra fines Palaestinae sitos, ideo tamen, ut urbes in Palaestina sitae inde illustrentur, aut aliorum errores notemus.

Videamus nunc de singulis aliqua. Nec enim omnia de iis, nec nihil, dicemus. Praecipue illa quae ad situm & rem Geographicam attinent prosequemur. In reliquis non adeo religiose ordinem servabimus dicendorum, sed fere uti illa a nobis in schedas relata sunt variis temporibus ea promemus, unde lector petat quae sibi usui futura existimet. Errores omnium aliorum virorum qui ante nos scripserant indicare non constituimus. Id molem hujus voluminis nimium auxisset. Nec consuetudinis nostrae est magnam seriem clarorum hominum texere (quod facile potuissemus) quos errasse credimus. Malumus nos quidem

Parcere personis, dicere de vitiis.

Verum indagare ſtudemus, & neminem laedere. Errorem ipſum coarguere, ut ab eo homines avertantur, neceſſarium eſt: numerum errantium ſcire, non item. Poterit tamen lector, conferendo ſententiam aliorum cum noſtra, facili negotio deprehendere qui & quot viri erraverint. Sed nec nos ab erroribus magis liberi ſumus quam illi qui ante nos in hoc argumento verſati fuerunt, & conamur quotidie proficere ac meliora edoceri. Quare uti nec ipſi iniquius nobiſcum agi volumus, ita nec alios qui in vivis ſunt laceſſere, aut mortuorum exiſtimationem violare, placuit.

ABDON.

Nomen hoc Hebraice ſcribitur עַבְדּוֹן/ Urbs erat in regione tribus Aſer, & Levitis quidem adſignata *Joſ.* 21. 30. 1 *Chr.* 6. 74. In Onomaſtico Euſebii male ſcribitur hoc nomen ΑΡΔΩΜ, quod & ipſa literarum ſeries & verſio Hieronymi oſtendit. Videtur tamen ſcripſiſſe ipſe Euſebius ΑΒΔΩΜ, vel ΑΒΔΩΝ, ſed ablato a litera Β ductu inferiore facta eſt Ρ, & hinc ΑΡΔΩΜ ſcriptum pro ΑΒΔΩΜ. Mirum ſane in ſerie urbium tribui Aſer adſignatarum *Joſ.* 29. 22. non legi hanc urbem. Verum & Acco fuit urbs Aſeritarum, quod docemur *Judic.* 1. 31. & Achlab & Chelba, quae tamen nec ipſae in ſerie urbium Aſeriticarum a Joſua memorata leguntur. 'Αβδῶ & 'Αβδὼν, & Δαββὼν ſcribitur haec urbs in verſione Graeca *Joſ.* 21. 30. ſed 'Ραβὼθ 1 *Chr.* 6. 74. in codicibus quibusdam. Nec tamen invenio Graecos ipſos interpretes nomina urbium Aſeriticarum recenſentes urbis hoc nomine meminiſſe. Legitur apud illos nomen urbis 'Ραββὼθ *Joſ.* 19. 21. quae *Harabbith*, הרבית, Hebraeis eſt, ſed illa erat in portione tribus Jiſſaſcar. Videtur itaque urbs haec עבדון latere in urbe עברון, quae inter Aſeriticas recenſetur *Joſ.* 19. 28. Plura de hac urbe dici vix poſſe videntur, quum nec ex ſacris literis nec aliis monumentis vetuſtis aliquid hauriri poſſit quod ad uberiorem urbis hujus deſcriptionem aut ſitum faciat. Quis ergo non miretur in mappis Geographicis hanc urbem videre notatam

tatam juxta flumen non longe a Tyro, ad orientem Sarephtae? Unde haec conftant? Quo auctore, quo tefte, hic ei locus tribuitur? Non fcitur, nifi urbem hanc in regione tribus Afer fuiffe & datam Levitis. Quo loco fita fuerit, an in limitibus ejus auftralibus an feptentrionalibus, an in medio illius regionis aut alibi, quis affirmabit? Quam temere ergo collocatur illa urbs ifto loco, quo eam fitam fuiffe non magis eft probabile quam triginta miliaribus ab illo? Atque utinam de fola hac urbe conqueri poffemus! Ita cum plerisque aliis, quarum fitus non magis certus eft, actum videmus. Sed definimus querelarum. Nos pauca fed certa innumeris iisque incertis anteferimus, קב ונקי.

ABEL.

אָבֵל/ Urbs illuftris in terra Ifraëlitica, & mater nuncupata 2 *Sam.* 20. 19. Videtur fita fuiffe in parte feptentrionali terrae Ifraëliticae, quia Joab eam obfidens dicitur per omnes tribus Ifraëlis fuiffe progreffus. Eadem dicitur 1 *Reg.* 15 20. *Abel Beth Maacha* אבל בית מעכה. Fuit tamen locus Beth Maacha diftinctus ab Abel, quod liquet ex 2 *Sam.* 20. 14. אבלה ובית מעכה *Abela & Beth Maacha*, & forfitan, ut ab aliis urbibus Abelae nomine dictis diftingueretur, a loco vicino Bethmaacha dicta eft urbs Abel Bethmaacha, uti Sarepta Sidonis, Thaanat Silo &c. Credidit Theodoretus *quaeft.* 39. *in* 2 *lib. Reg.* hanc urbem fuo tempore Abelam vocatam effe. Εἰς τὴν Ἀβὲλ κατέφυγε πόλιν. Ἔςι δὲ αὕτη πόλις τῆς Παλαιςίνης, Ἀβελᾶ νῦν ὠνομασμένη. *Confugit in Abel. Eft autem haec urbs Palaeftinae nunc Abela appellata.* Quam Abelam intelligat incertum eft: fuere enim loca hoc nomine plura. I. Abel, vicus 6 miliaribus a Philadelphia. II. Abel, urbs, 12 miliaribus a Gadaris ortum verfus. III. Abel inter Paneada & Damafcum. Ita Eufebius fcribit in Onom. Valde dubito an una ex tribus hifce eadem fuerit ac Abela Beth Maacha. Si aliqua eligenda effet illam quae inter Paneada & Damafcum eft eligerem. Sed, ut verum fatear, quaerere eam malo in Galilaea ad occidentem vel auftrum Paneadis, quam ad ortum boreamve

reamve in via Damascena. Conjungitur enim cum aliis locis Galilaeae, & in historia progressus Regis Benhadad collocatur inter Dan: quae erat ad occasum Paneadis, ac tractum Kinnereth ad litus maris Galilaeae, his verbis 1 *Reg.* 15. 20. *Misit duces exercitus sui contra urbes Israëlis & percussit Ijon, Dan, Abel Beth Maacha, & totum tractum Kinnereth & totam terram Nephtali.* Eadem historia narratur 2 *Chron.* 16. 4. & illic *Abel Maim* nuncupatur. Meretur tamen notari esse locum מעכת Maachath in Basan & habitasse מעכתי inter Israëlitas, nec deletos fuisse, *Jos.* 13. 13. unde forsitan Abel Beth Maacha esse dicta posset. Josepho Ἀβελμαχέα appellatur *Ant.* VII. 10. urbs munita & μητρόπολις Ἰσραηλιτῶν. Apud eundem *Ant.* VIII. 6. Ἀβελλάνη scribitur urbs ad regnum decem tribuum pertinens & a rege Damasci direpta. Sed hoc nomen corruptum est ex Ἀβελμαχέα.

ABEL BETH MAACHA.

Est urbs eadem ac illa de qua mox egimus, nomine *Abel.*

ABEL HASSHITTIM.

אָבֵל הַשִּׁטִּים / Non longe a mari mortuo sita in solo palmarum ferace: cujus meminit Josephus *l.* IV. *c.* 7. & V. 1. scribens, ad Jordanem Moses congregavit populum ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Ἀβίλη *ubi nunc est urbs Abila.* De urbe Abila dicetur infra suo loco. Non est improbabile hanc esse Abel hasschittim in campestribus Moab. Josephus *lib.* V. *de bell. cap.* 3. jungit Ἄβιλα, Ἰουλιάδα (haec Livias est) καὶ Βησιμώθ. Erant autem omnia haec loca vicina. Quidam putant hunc locum esse Abel Mizraim ad Jordanem *Gen.* 50. 11. de quo mox agetur: videturque fuisse ille ad occasum Jordanis, quum *Abel Hasschittim* fuerit ad ortum. Josephus Abel Satim *in init. l.* V. *Ant.* 60 stadiis a Jordane removet. Et Eusebius ad vocem Σταγεῖν scribit eam adsitam esse monti Phogor. Videtur hic locus nomen habere ab arboribus שטים *Schittim* dictis, quarum hic copia fuit major fortasse quam in reliquis locis, vel major pro-

proceritas. Nec enim crede nullo quam hoc loco (qui non longe a Jordane fuit, uti liquet ex *Num.* 33. 49. ubi Israëlitae castra metati leguntur *a Bethjesimoth usque ad Abel Schittim*, & *Mich.* 6. 5. ubi Balac rex Moabitarum dicitur consilium contra eos cepisse, & in memoriam sibi revocarent quid gestum esset, *a Schittim usque ad Gilgalem*) provenisse: nam *per eremum montis Sina hodie quoque gignuntur*, uti tradit Hieronymus qui ad *Mich.* 6. ita hanc arborem describit: *Est autem genus arboris in eremo spinae albae simile, colore & foliis, non magnitudine: alioquin tam grandes arbores sunt ut latissima ex illis tabulata caedantur; lignumque fortissimum est & incredibilis levitatis ac pulchritudinis ita ut ex his etiam vasa torcularium quae ἄρσενας & θήλυας* (ita nunc quoque cochleas mares & faeminas dicimus) *vocant, ditissimi quique & studiosissimi faciant.* Et idem ad *Joël.* 3. notat *haec ligna in locis cultis & in Romano solo, absque Arabiae solitudine non inveniri.* Quia autem arbor haec spinae erat similis, videtur Theodotion Schittim per ἄκανθον spinam reddidisse. Meminit etiam Plinius *lib.* XIII. *cap.* 19. & XXIV. 12. hujus spinae quae *in Aegypto* (nam hujus Arabicae eremi magna pars Aegypto attribuitur) *provenit, incorrupta etiam in aquis durat, & utilissima est navium costis.* Confer Theophrastum *histor. plantar. lib.* IV. 3. scribentem ἄκανθον esse arborem e qua δωδεκάπηχυς ὕλη caeditur, nigram, & incorruptam, quae in fabrica navium ad costas adhibetur.

ABEL KERAMIM.

אָבֵל כְּרָמִים / Sunt qui putent hunc locum, quo usque Jephta dicitur Ammonitas persecutus *Jud.* 11. 33. terrae Israëliticae attribuendum. Ego existimo ad Ammonitas pertinuisse & recte Eusebium in Onomastico notasse ubi de hoc loco agit, ἤ ἐςὶ εἰς νῦν κώμη ἀμπελοφόρος Ἄβελ, ἀπὸ ϛ' σημείων Φιλαδελφίας, qui usque in praesentem diem vicus est vitifer, Abel, 6 miliaribus a Philadelphia. Esse autem Philadelphiam eandem quae Rabbath Ammon olim dicta est constat veterum testimoniis.

ABEL MAIM.

Vide Abel Beth Maacha.

ABELMEA.

Ἀβελμέα. Villula inter Neapolin & Scythopolin. Eusebius. Ibi Ἀβελνέα legitur. Sed Hieronymus legit *Abelmea.*

ABEL MECHOLA.

אָבֵל מְחוֹלָה / *Jud.* 7. 22. patria Elisae 1 *Reg.* 19. 16. non longe a Bethsan sive Scythopoli. 1 *Reg.* 4. 12. Videtur haec urbs collocanda in portione dimidiae tribus Menassis cis Jordanem, nam ex eodem illo loco liquet eam vel in Jissascar vel in Menassitide fuisse. Atqui in Jissascar non fuit, (nam illa erat praefectura ordine decima, haec autem quinta) vel si fuit, possessa certe fuit a Menassitis, uti Bethschean, Taanach & Megiddo quae Menassitarum erant *Jos.* 17. 11. *Gen.* 50. 11. Eusebius ad hanc vocem scribit esse vicum Βηθμαελά in Aulone i. e. magno campo Jordanis, situm 16 miliaribus a Scythopoli austrum versus, & esse Ἀβὲλ νέαν (Hieronymus legit *Abelmeam*) villulam inter Neapolin & Scythopolin. Epiphanius patriam Elisae scribit fuisse Ἀβελμοὺθ (ita corrupte haec vox ibi legitur) oppidum γῆς Ῥουβὶμ *terrae Ruben.* Alii codices habent Ἀμεμουήλ. In Chronico Alexandrino sive Paschali legitur Ἀβελμαοὺλ.

* ABEL MITZRAIM.

אָבֵל מִצְרַיִם / Locus haud longe a Jordane. *Gen.* 50. 11. In *area Atad* גורן עטד quam vallem vel planitiem spinarum reddunt, Ἅλωνα Ἀτὰδ Graeci. Sed *Atad* interpretes vertunt *Ps.* 58. 10. per ῥάμνον, & quia eodem commate illam distinguunt ab ἀκάνθαις, videtur mihi scriptores sacros, qui ἐξ ἀκανθῶν Christo coronam

* Hic asteriscus notat nomen hujus loci semel tantummodo legi in sacro codice.

nam esse paratam notant, non voluisse ῥάμνον indicare (quod Petro Bellonio visum est, quia circa Hierosolymas non invenit alium fruticem spinosum, si cappares paucas excipias, quam rhamnum) nam scripsissent illi ἐκ ῥάμνε, puto, non ἀκάνθων. Vide *Matth.* 27. 29. Alii putant ex arbore acacia factam hanc coronam, quia illa arbor veteribus ἀκάνθη dicitur κατ' ἐξοχήν. Sed tunc ἐξ ἀκάνθης scripsissent, non ἀκάνθων Fuerint itaque spinae aliae, & forte ipsae illae cappares spinosae quas Bellonius ibi crescere notavit: aut aliae minores, quae inter segetes crescunt. Tales certe ἀκάνθαι passim memorantur in N.T. Ceterum ita dictus hic locus est a luctu Aegyptiorum. At reliquorum locorum *Abel* nuncupatorum nomen a planitie duxerim. Nam אבל Chaldaei per מישר reddunt. Hieronymus Abel Mitzraim locat ad occasum Jordanis, dictumque postea Bethaglam notat. Vide eum in Onomastico ad voces *Area Atad*: & excerpta nostra ea eo supra *pag.* 481. & ex Procopio Gazaeo, *pag.* 501. Invenio & nomen אבל *Abel* aliis locis tributum. Sic 1 *Sam.* 6. 18. אבל הגדולה ubi interpretes quidam אבן pro אבל legerunt. At hic vicus non fuit. Video & memoratum in Misna Eruvin. VIII. 7. stagnum Abel, אמת של אבל sed incertum est ubi sit quaerendum.

ABELA.

Eusebius & Hieronymus in Onomastico commemorant Abelam urbem nobilem, οἰνοφόρον dictam, quae a Gadaris 12 miliaria aberat ortum versus: & aliam Abelam Phoenices inter Damascum & Paneada (quae non est eadem ac Abila Lysaniae, caput Abilenes: illa enim inter Damascum erat & Heliopolin: Vide supra *pag.* 122. & infra ad vocem *Abila*) tertiamque *Abel*, κώμην ἀμπελοφόρον, 6 miliaribus a Philadelphia, de qua vide ad voces *Abel Keramim.*

ABESAROS.

'Αβέσαρος. Urbs patria primae conjugis Davidis, Josephus *Antiquitat.* VI. 14.

* ABETZ.

Urbs in tribu Jissaschar. *Jos.* 19. 20. וְאֶבֶץ / Quidam putant ob accentum Abetz scribi quum alias Ebetz אֶבֶץ scribatur. Sed quis id certum esse dixerit? Non enim nisi hoc loco legitur.

ABILA PERAEAE.

Haec est quam Josephus urbem τῆς Περαίας & sitam κατὰ τὴν Περαίαν appellat: vide *lib.* II. *de bell. Judaico*, & *lib.* V. *cap.* 3. jungit ibidem cum Juliade & Besimoth: quae loca quum non longe ab influxu Jordanis in mare mortuum absfuerint, in vicinia eorum fuisse haec Abila censenda est. Aberat autem haec Abila a Jordane 60 stadia, quod colligitur ex eo quod *Antiq.* IV. 7. & V. 1. scribat coetum a Mose congregatum ὅπου νῦν πόλις ἐστὶν Ἀβίλη *ubi nunc urbs Abila est*, & 60 stadiorum intervallo a Jordane eum locum removeat. Hujus meminisse puto Stephanum ἐν Ἐθνικοῖς & appellasse urbem sitam prope Jordanem. Ἀβίλη, πόλις ἐπὶ τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ· ἔστι δὲ καὶ ἄλλη πόλις Φοινίκης Ἄβιλα, ἐξ ἧς ἦν Διογένης ὁ διασημότατος σοφιστής. Οὐδετέρως δὲ αὕτη ἡ πόλις Ἄβιλα· τὸ Ἐθνικὸν Ἀβιληνός *Abile. Urbs ad Jordanem fluvium. Est & alia urbs Phoenices Abila dicta, ex qua Diogenes, praestantissimus ille sophista, traxit originem. Abila autem est neutrius generis. Gentile nomen est* Abilenus. Videtur haec Abila Peraeae interiisse tempore Eusebii & Hieronymi, quod nullam hujus mentionem injiciant, sed tantum urbes duas nomine Abilae dictas commemorent, alteram Batanaeae a nobis tributam 12 miliaribus a Gadaris versus ortum, alteram inter Paneada & Damascum. Quum enim agunt de Abel Hasschittim ad voces Ἀβελσατγείν & Σταγεῖν duntaxat scribunt eam esse in solitudine, & adjacere monti Phogor, (quem alibi sc. ad vocem Δαναβὰ scribit Esbunte abesse septem miliaria) nulla facta Abilae mentione quae hic aut certe non longe hinc fuit. Ita nec ad vocem Ἀβελαμπελών, ubi tria loca recensent nomine Abelae dicta, hujus Abilae meminerunt.

ABI-

ABILA BATANAEAE.

Eusebius in Onomastico locorum & urbium meminit hujus Abilae ad vocem Ἀσαρὼθ Καρναεὶν, scribens duos esse vicos in Batanaea hoc nomine μεταξὺ Ἀδαρῶν (forsan Γαδάρων) καὶ Ἀβίλης πόλεως *inter Adara & Abilam urbes.* Et, ni fallor, eadem illa Abila est de qua scribit ad voces Ἀβὲλ ἀμπέλων· πόλις ἐπίσημος Ἀβελὰ οἰνοφόρος καλουμένη διεστῶσα Γαδάρων σημείοις ιβ΄ πρὸς ἀνατολάς. Id est, *urbs illustris Abela vini fertilis dicta, distans Gadaris duodecim miliaribus versus ortum.* Observa in transitu ipsam vocem Ἄβελ nos ducere ad cogitationem de loco vitifero quum יביל הגפנים *proventus vitium* jungatur *Hab.* 3. 17. ejusdem nempe originis erat אבל, & יבול, nisi quis malit a planitie (אבל) ducere. Haec etiam videtur intelligenda, quum Ἀβίλα in notitiis veteribus ecclesiasticis recensetur inter urbes Palaestinae secundae post Scythopolin, Pellam, Gadara & Capitolissam. Polybius quoque hujus Abilae meminit, quum *lib.* v. *historiarum* Abila (ita enim hac voce utitur in plurali numero) capta memorat ab Antiocho, postquam Atabyrium (Tabor in Galilaea) Pellam, Camun & Gephrun subegisset: καὶ καταχὼν εἰς τὴν Γαλάτιν (intelligit, puto, Galaaditin) κύριος γίνεται Ἀβίλων, *in Galatin perveniens potitus est Abilis.* Deinde narrat Gadara fuisse capta & Rabbath Ammana. Ita denique Josephus *Ant.* XII. 3. Gadara & Abila ab Antiocho capta fuisse narrat. De qua igitur Abila potius hic cogitaremus quam illa Batanaeae quae 12 miliaribus distabat a Gadaris? Nec alia est Abila quae Decapoli attribuitur in inscriptione veteri, quae extat *num.* 3. inter monumenta Palmyrena, quae cum scholiis Eduardi Bernardi & Thomae Smithi prodierunt, ubi legitur ΑΓΑΘΑΝΓΕΛΟC ΑΒΙΛΗΝΟC ΤΗC ΔΕΚΑΠΟΛΕΟC. Ita cum ο μικρῷ extat, non Δεκαπόλεως, uti edita id repraesentant: quod debeo viro mihi amicissimo Jano Masson, qui cum ex itinere Italico redux ad me inviseret inter alia λείψανα vetustatis hanc inscriptionem ex schedis Petri della Valle haustam mecum communicavit, atque subjunctos versus duos Palmyrenos

quos exhibet tabula adjecta in aes incisa *num.* 1. Addidi & *num.* 2. aliam inscriptionem Palmyrenam lapidis in villa Bosia Romae, quae inter Palmyrenas Sponii secunda est, sed ab Massono nostro accuratius descripta ex ipso marmore. Haec misi ante annos aliquot Jacobo Rhenferdio, viro quem & vivum colui & nunc ereptum rei literariae doleo, qui si quis alius antiquitatibus Palmyrenis illustrandis operam dedit, & dedisset porro, si vita frui licuisset. Conjecerat vir egregius *in Periculo Palmyreno*, alphabetum illius linguae 22 literis constare. Id postea firmatum inveni apud Epiphanium *lib. adv. haereses*, qui 22 literis constare τὴν βαθυτάτην Παλμυρηνῶν διάλεκτον scribit. Lingua ipsa Syriaca fuisse videtur. Theodoretus huc facit scribens *quaest.* 19. *ad librum Judicum*: Ὀσροηνοὶ καὶ Σύροι καὶ Εὐφρατήσιοι, καὶ Παλαιστινοὶ, καὶ Φοίνικες τῇ Συρίων χρῶνται φωνῇ. Redeamus ad Abilam. Pella, Gadara, Canatha, Philadelphia, Damascus aliaeque urbes huic nostrae vicinae inter Decapolitanas recensentur a Plinio; adeoque non videtur si aliqua Abila Decapolitana dici debeat, alia ab hac Abila diversa quarenda. Quidni ergo, dicet aliquis, Plinius hujus Abilae inter Decapolitanas meminit? Ipse nimirum notat in numero oppidorum non omnes eadem observare. Si quis tamen existimet Abilam hanc Decapolitanam esse illam quae inter Heliopolin & Damascum recensetur in itinerario Antonini, fruatur, per nos licet, judicio suo. Habebit & Plinium faventem aliquo modo, qui ubi de urbibus Decapolitanis egisset, Abilae mentionem facit his aut immixtae aut vicinae *l.* v. *c.* 18. his verbis: Intercursant cinguntque has urbes tetrarchiae, regionum instar singulae, & in regna contribuuntur, Trachonitis, Paneas, in qua Caesarea cum supra dicto fonte, Abila, Arca, Ampeloëssa, Gabe. Nimirum quia Ἀβιληνὴ fuit tetrarchia, & hic cum Paneade & Arca recensetur, videretur Abila Libanesia intelligenda. Obstant tamen alia & nobis favent, quod Abila XVIII miliaribus septentrionalior Damasco non videatur Decapolitanis posse adnumerari, quod Ampeloëssa & Gabe ad loca australiora nos ducant, quod denique Abila nostra regioni illi, in qua Gadara, Pella, Dion, Hippos aliaeque Decapolitanae ab ipso Plinio recen-

INSCRIPTIONES DUAE PALMYRENAE

Num. 1.

Num. 2.

cenſitae inveniuntur, propior ſit, aut, ut Plinii verbis utar, *intercurſet vere aliquas harum urbium & cingat.*

Jungimus his Abilis aliam hoc nomine apud ſcriptores Graecos cognitam, dein perrecturi ad alia ut diſtinctius liqueat quae & quot Abilae fuerint, & clarius intelligamur quum de locis Abel nuncupatis in Sacro Codice loquimur eaque cum una alterave harum Abilarum conferimus.

ABILA AD LIBANUM.

Non inſero hanc urbem huic indici quod exiſtimem eam inter urbes terrae Iſraëliticae, uti tribubus XII ſorte adſignata fuit, locum habuiſſe, ſed partim ut iis me opponam qui eam inter urbes hujus terrae recenſent, partim ut tollatur omnis confuſio & accuratius liqueat diſcrimen inter hanc & alias eodem nomine dictas, quum videam viros inſignes hanc Abilam cum aliis confundere, quod forſitan rebus gravioribus intenti tantum ſibi non conceſſerint otii ut veterum teſtimonia examinarent viderentque quid uni, quid alteri, quid denique tertiae, Abilae conveniat. Fuit itaque Abila quaedam in Libano vel ad Libanum ſita, quae vel hoc ſolo ſatis diverſa eſſe ab Abila Peraeae & Batanaeae intelligitur, quod neutra poſſit dici ſita fuiſſe ad Libanum, ſed longe inde remota auſtrum verſus. Huc facit quod in Gloſſario Papiae legitur *Abila*, *Sabaei*, *Getuli*, *Libani*. Joſepho Ἄβελλα, & Ἄβελλα ad Libanum dicitur, & adjecta regno Agrippae *Antiq.* XIX. 4. & XX. 5. Zonarae quoque Ἄβελλα *l.* VI. *pag.* 287. In Itinerario, quod Antonini nomine notum eſt, inter Heliopolin & Damaſcum collocatur, hoc modo

Hemiſa. M. P. XVIII.
Laudicia. M. P. XVIII.
Lybo. M. P. XXXII.
Heliopoli. M. P. XXXII.
Abila. M. P. XXXVIII.
Damaſco. M. P. XVIII.

Eo-

cenſitae inveniuntur, propior ſit, aut, ut Plinii verbis utar, *intercurſet vere aliquas harum urbium & cingat.*

Jungimus his Abilis aliam hoc nomine apud ſcriptores Graecos cognitam, dein perrecturi ad alia ut diſtinctius liqueat quae & quot Abilae fuerint, & clarius intelligamur quum de locis Abel nuncupatis in Sacro Codice loquimur eaque cum una alterave harum Abilarum conferimus.

ABILA AD LIBANUM.

Non inſero hanc urbem huic indici quod exiſtimem eam inter urbes terrae Iſraëliticae, uti tribubus XII ſorte adſignata fuit, locum habuiſſe, ſed partim ut iis me opponam qui eam inter urbes hujus terrae recenſent, partim ut tollatur omnis confuſio & accuratius liqueat diſcrimen inter hanc & alias eodem nomine dictas, quum videam viros inſignes hanc Abilam cum aliis confundere, quod forſitan rebus gravioribus intenti tantum ſibi non conceſſerint otii ut veterum teſtimonia examinarent viderentque quid uni, quid alteri, quid denique tertiae, Abilae conveniat. Fuit itaque Abila quaedam in Libano vel ad Libanum ſita, quae vel hoc ſolo ſatis diverſa eſſe ab Abila Peraeae & Batanaeae intelligitur, quod neutra poſſit dici ſita fuiſſe ad Libanum, ſed longe inde remota auſtrum verſus. Huc facit quod in Gloſſario Papiae legitur *Abila*, *Sabaei*, *Getuli*, *Libani.* Joſepho Ἄβελλα, & Ἄβελλα ad Libanum dicitur, & adjecta regno Agrippae *Antiq.* XIX. 4. & XX. 5. Zonarae quoque Ἄβελλα *l.* VI. *pag.* 287. In Itinerario, quod Antonini nomine notum eſt, inter Heliopolin & Damaſcum collocatur, hoc modo

Hemiſa. M. P. XVIII.
Laudicia. M. P. XVIII.
Lybo. M. P. XXXII.
Heliopoli. M. P. XXXII.
Abila. M. P. XXXVIII.
Damaſco. M. P. XVIII.

Eo-

Eodem ordine (si Lybum tollas) recensetur haec inter urbes Phoenices Libanesiae, in Notitia Graeca Episcopatuum subjuncta editioni regiae Codini Curopalatae *pag*. 360.

ΕΠΑΡΧΙΑ ΦΟΙΝΙΚΗϹ ΛΙΒΑΝΙϹΙΑϹ

Ἔδεσα μητρόπολις.
Λαοδίκεια.
Ἡλιούπολις.
Ἄνβιλλα.
Δάμασκος.

Haec Ἄνβιλλα non est alia quam Abila. In tabula quoque itineraria veteri, quae vulgo Peutingeriana audit, inter Damascum & Heliopolin Abila interponitur. Nec est haec diversa ab Ἄβιλα quae a Ptolemaeo in Coelesyria locatur, septentrionalior Damasco, & ab eodem Ἄβιλα Λυσανίου Abila Lysaniae dicitur, unde *Luc*. 3. 1. Lysanias Ἀβιληνῆς tetrarcha appellatur. Suidas hanc Abilam Phoenices appellat, Ἄβιλα, πόλις Φοινίκης ἐξ ἧς ἦν Διογένης, ὁ διασημότατος σοφιστής. Τὸ ἐθνικὸν Ἀβιληνός. *Abila, urbs Phoenices, unde erat Diogenes, celeberrimus sophista. Nomen gentile inde ductum est* Abilenus. Habet haec ex Stephano. Ex quibus perspicuum esse arbitror hanc Abilam ad Libanum non pertinere ad terram Israëliticam sive illam quam Deus tribubus duodecim assignavit, & male haberi pro eadem ac aliqua ex iis quibus in scriptis veteris Instrumenti nomen אבל *Abel* datur. Quis enim urbem ad plagam septentrionalem Damasci, urbis Syriae, & XVIII inde miliaribus dissitam, credat ad terram Israëliticam pertinuisse? Certe non ego. Nec magis illa confundenda est cum Abila Batanaeae aut Peraeae, quem tamen errorem multi iique viri eximii errarunt. Huic Abilae, vel regioni ipsi, nummum Caracallae tribuo, cui inscriptum Ἀβιληνίων. Uti enim a Ῥήνη fit Ῥήνιος & a Πυλήνη Πυλήνιος, a Πριήνη Πριήνιος, ita ab Ἀβιλήνη Ἀβιλήνιος. Nec insolens est nomina gentium in nummis legere, Κομμαγήνων, Θεσσάλων, Κρήτων, & alia. Non accedo itaque Holstenio in notis ad Stephanum voc. Ἄκη monenti male scribi Ἀβιληνίων.

Hu-

Hujus Abilae mentio videtur fieri in actis concili Chalcedonensis, inter Oecumenica quarti, *tom.* IV. *Conciliorum generalium*, *p.* 80. ubi hoc ordine Jordanes Abilae episcopus recensetur inter alios Phoenices episcopos, unde liquet nullam quam hanc Abilam intelligendam.

Πορφυρίου Βοτρύων
Φωσφόρου Ὀρθοσιάδος
Ἰωσὴφ Ἡλιουπόλεως
Ἰορδάνου Ἀβίλης
⋮ * *
Εὐφρονίου πρεσβυτέρου ἐπέχοντος
τὸν τόπον Ἰωάννου ἐπισκόπου Ἄρκης.

Viden', ut post episcopum Heliopolis collocetur. Pro Βοτρύων legitur in actione sexta hujus concilii *pag.* 587. Βοτρυῶνος, sed male. Ibidem Βίλης pro Ἀβίλης legitur, & in Latina versione actionis secundae concilii Chalcedonensis est *Jordanae Abilae Syriae.* Pro Ἄρκης, quod nomen notissimum urbis est Phoenices, in codicibus quibusdam Latinis *Arphis* & *Arces* legitur: suspicareturque aliquis hic innui Arcen Phoenices, sed est Arce Armeniae secundae. Erat enim Heraclius episcopus Arces in Phoenice (Heraclitus appellatur quoque) quum Johannes episcopus erat Arces in Armenia, qui ipse subscripsit epistolae nomine episcoporum Armeniae secundae. Vide tom. IV, conciliorum generalium *pag.* 952.

A B I L A,

Sedes episcopalis Palaestinae saeculo aerae Christianae sexto.

Legitur & in actis concilii Hierosolymitani habiti anno aerae Christianae 536 nomen Ἀβίλη, (in epistola Johannis Hierosolymitani inserta actis concilii Constantinopolitani Ἀβέλη scribitur) uti urbs una ex urbibus Palaestinarum trium. Ubi fuerit, non patet. Posset esse eadem ac Abila Batanaeae. Dabimus seriem urbium,

bium, in qua legitur. Fuere autem hae urbes aut primae aut ſecundae aut tertiae Palaeſtinae, & quidem epiſcopales.

EXCERPTA

Ex epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis Concilii Conſtantinopolitani Tom. V. conciliorum generalium p 192.

Nota epiſcoporum & primae & ſecundae & tertiae Palaeſtinae nomine illam epiſtolam ſcriptam eſſe.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῶν Καισαρέων.
Θεοδόσιος τῶν Σκυθουπολιτῶν.
Ζηνόβιος Ἰαμνίας.
Ἰωάννης Τιβεριάδος.
Πολυχρόνιος (1) Ἀρεοπόλεως.
Εὐστάθιος Ἀνθηδόνος.
Προκόπιος τῶν Νεαπολιτῶν.
Στέφανος τοῦ (2) Μαιουμὲν Ἀσκάλωνος.
Πέτρος Ἐλούσης.
Μαρκελλῖνος (3) Νεοκαισαρείας.
Γρηγόριος Ἐλευθεροπόλεως.
Ἰωάννης (4) Ἱεριχούντων.
Ἀντωνῖνος Ἀσκάλωνος.
Ἰωάννης (5) Μονοΐδος.
Παῦλος Πέλλης.

Ἄλ-

(1) In quibusdam codd. Latinis legitur *Aureliopolitanus*. An forte eo ſpectant, quae Euſebius in Onomaſtico ad vocem *Ariël* notat?

(2) In Latino eſt *Majumae Aſcalonis*. Non erat epiſcopus Aſcalonis: hic enim mox ſequetur, ſed Majuma a loco vicino cognomen accipit, uti Sarepta Sidonis. Et mox *Majuma Gazae* memorabitur. Fuere ergo duae *Majumae*. Et Majuma quidem Gazae Epiſcopum habuit ab Epiſcopo Gazae diſtinctum, uti Sozomenus tradit *lib.* v. 3. & hic quoque mox memoratur Cyrillus Gazaeorum.

(3) Forte Διοκαισαρείας.

(4) Ita infra Ἀμαθούντων, pro Ἀμαθοῦντος, & Ἐσβούντων in epiſtola Martini Papae ſcripta Θεοδώρῳ Ἐπισκόπῳ Ἐσβούντων.

(5) Lege Μηνοΐδος. Infra de illa vide.

(6) Fore

Ἀλφειὸς Σικαμαζόνος.
Βάσσος Καπετωλιάδος.
Προκόπιος Μαϊουμᾶ Γάζης.
Ἰσίδωρος τῆς Ζωορηνῶν.
Οὐάλης τῶν Παρεμβολῶν.
Πέτρος Φενοῦς.
Ἐπιφάνιος Ῥαφίας.
Ἠλίας Ἰόππης.
Προκόπιος Ἀμαθούντων.
Σολομὼν Ἀβέλης.
Κόνων Ἵππων.
Λεόντιος Σωζούσης.
Κυρίλλος Γαζαίων.
Στέφανος (6) Ὀράων.
Μέγας τῆς Μαξιμιανουπολιτῶν.
Γρηγόριος (7) Βακάθας.
Βαρώχιος Δώρων.
Ἀπολλώνιος τῆς Διοσπολιτῶν.

Pag. 201. *Quatuor epiſcoporum nomina extant, qui ſub Tyro metropoli ſunt*

Ἀνδρέας ἐπίσκοπος τῆς Σιδονίων πόλεως.
Ἰωάννης τῆς Πτολεμαίων.
Θεόδωρος τῆς (8) Πορφυρεῶνος.
Ἡλίας (9) Ζηνοπολίτων.

(6) Forte Ἀδράων. Vide infra *pag.* 532. in Concilio Hieroſolymitano Στέφανος Ἄρδων. Holſtenius in notis ad Caroli a Sto. Paulo Geographiam Sacram *pag.* 305. ſeribit Stephanum hunc Doranum non Oranum appellandum fuiſſe: quod mihi non probatur ob mox dicenda.

(7) Haec *Bacatha* ex Epiphanio nota ſunt. Vide Infra.

(8) Appellatur *pag.* 6. Πορφυρεὼν ἐπαρχίας Φοινίκης παράλου.

(9) Appellatur *pag.* 204. 209. epiſcopus τῆς Ῥαχλινῶν & in quibuſdam codd. Latin. *pag.* 201. *Cynopolitanus.* In Concilio Conſtantinopolitano ſecundo diſtincte memorantur Gennadius Epiſcopus Zenopolitarum & Anaſtaſius epiſcopus Rachlae. Erat *Zenopolis* urbs Pamphyliae adeoque ſub Tyro metropoli non fuit & huc non pertinet. Ita appellatur in ſerie Epiſcoporum, qui interfuerunt

EXCERPTA

ex actis Concilii Hierosolymitani anno Christi 536. *Tom. V. Concil. pag.* 284.

Omnes trium Palaestinarum episcopi.

Πέτρος Ἱεροσολύμων.
Ἠλιας Καισαρείας.
Θεοδόσιος Σκυθοπόλεως.
Ἰωάννης Τιβεριάδος.
Στέφανος (1) Σαριφαίας.
Ἀναστάσιος (2) Γαβῶν.
Ἐπιφάνειος Ῥαφείας.
Ἡλέας Ἰόππης.
Ἰωάννης Αὐγουστοπόλεως.
Νικόστρατος Ἀβίλης.
Λάζαρος Ἀζώτου.
Λεόντιος Σωζούσης.
Στέφανος (3) Ἄρδων.
Ἀναστάσιος Ἐλευθεροπόλεως.
(4) Γρηγόριος Ἱεριχούντων.
Ἡλίας Ἀρεοπόλεως.
Ἰωάννης (5) Δοάρων.

Δη-

runt Concilio Constantinopolitano secundo, Tom. V. Concil. *pag.* 583. Et urbs *Rachlenorum* sita erat in provincia Tyriorum, uti ibidem dicitur *pag.* 584. Sunt itaque loca diversa: quare hic nomen unius episcopi excidisse suspicor.

(1) In Latin. Scarphiensis & Sariphaeensis. Mentio fit illius urbis in historia martyrii 20 Patrum Laurae S. Sabae, quam conscripsit ipsorum aequalis Stephanus Monachus.

(2) In Latin. Gabenorum.

(3) *Aradorum* in Lat. atqui Aradus non pertinebat ad Palaestinas. Sed jam suboluit mihi vera scriptio Ἀδράων. Vid. supra in epistola Johannis Hierosolymitani, ubi eodem nomine Στέφανος Ὀράων Episcopus dicebatur. Ex utroque Ἄρδων & Ὀράων pellucet vera lectio Ἀδράων.

(4) Supra Gregorius dicitur esse episcopus Eleutheropoleos.

(5) F. Ζωάρων, vel Δώρων. At illud praefero. Δοάρων manere posset, si non constaret hos omnes fuisse Episcopos Palaestinarum, nam in Cappadocia secunda

Δημήτριος Χαρακμώβων.
Στέφανος τῆς (6) Μηνυτῶν.
Μανκήλιος τοῦ (7) Βιτυλίου.
Ἀναστάσιος Ἰωτάβης.
Ζηνόβιος Ἐλούσης.
Μαρκιανὸς Γάζης.
Θεόδωρος Πετρῶν.
Ζηνόβιος Νικοπόλεως.
Ἀράξιος Γαδάρων.
Προκόπιος (8) Ἑλενουπόλεως.
Κυριακὸς Διοκαισαρείας.
Βάραχος τῆς (9) Βακάνων.
Διονύσιος Ἀσκάλωνος.
Ἰωάννης Φαινοῦς.
Μακάριος (10) Ἀρινδήλων.
Ἰωάννης Νέας πόλεως.
Βασίλειος Συκομάζονος.
Πέτρος τοῦ Παρεμβολῶν.
Ζαχαρίας τῆς (11) Λιβισίων.

Xxx 3 Δό-

cunda urbs est Δόαρα, unde Ἐπίσκοπος Δοάρων nuncupatur in Concilio Constantinopolitano tertio, Tomo VI. Concilior. Gener. *pag.* 1042. 1068. & 1202. Sed fuit tum Episcopus Δώρων, & *in epist.* IX. Martini Papae mentio fit Stephani episcopi τῆς Δωρητῶν πόλεως *Dorensium urbis.*

(6) Intelligit puto Μηνοίδα.

(7) *Bethel.*

(8) De hac Helenopoli vide supra *pag.* 211.

(9) Credo Βακάθων legendum. Fateor illius episcopus mox dictus est Gregorius: sed nomina aliquando loco suo mota sunt. Confer, ut hoc videas, seriem hanc cum praecedenti. Ceterum in epistola quinta Martini Papae scripta ad Johannem Episcopum Philadelphiae nomen hujus loci recte scribitur: *hortati sumus Deo amabiles episcopos, ipsum dico Theodorum Esbuntiorum & Antonium Bacatorum, adesse in omnibus ac pro viribus inservire hujusmodi spirituali voluntati tuae, quibuscum & Georgium dilectum presbyterum & archimandritam & Petrum Christi amantem, Adraënsem nempe, ac omnino eos, qui in illis partibus fidem Dei verumque zelum habent.* In Graeco contextu est Ἐσβόντων & Βακαθῶν, ac Ἀδραῶν. Similiter in ejusdem epistola VII. scripta *Antonio Bacathorum Episcopo.*

(10) Haec Ἀριοδήλα ante dicta sunt.

(11) Libiadis.

(12) Me-

Δόμνος Μαξιμιανεπόλεως.
Πελάγιος Σεβαςῆς.
Στέφανος τῆς Ἰαμνιτῶν.
Παρθένιος (12) Ἐξάλες.
Θεόδωρος Γαδάρων.
Παῦλος τῆς Αἰλᾶ.
Θεόδωρος (13) Ἰπτηνῶν.
Θεοδόσιος Καπετωλίε.
Διονύσιος Ἀμαθέντων.
Δωρόθεος Ἀνθηδόνος.

(12) Meminit Eusebius in Onomastico, voce Ἀκσὰφ, sed ibi male Ἐξαδὺς legitur pro Ἐξαλὺς.
(13) In quibusd. Latinis *Ipsenorum*, puto pro *Hippenorum*, Ἱππηνῶν.

ABUMA.

Ἄβεμα. Urbs e qua oriunda est mater regis Jojakim. Josephus *Ant.* x. 6. 2 *Reg.* 23. 36. רומה *Ruma* appellatur.

ACCO, quae & PTOLEMAIS.

Nomen hujus urbis non videtur legi in codice sacro nisi *Jud.* 1. 31. & inde liquet in regione tribus Ascher fuisse; notatur enim Ascheritas non expulisse incolas Acco, Tzidon, Achalab, Aczib, Chelba, Aphec & Rechob. In Graeca versione nomina illarum urbium ita scribuntur, inserta urbe Dor, Ἀκχὼ, Δὼρ, Σιδὼν, Δαλαὰφ, Ἀχαζὶ, Χεβδὰ, Ναὶ, Ἐρεώ. Inter urbes Ascheriticas *Jos.* 19. 25. &c. nulla fit mentio urbis hoc nomine: verum in Graeca versione video pro nomine urbis עמה, quod commate 30 legitur post Ecdippam, scriptum Ἀρχὸβ, & in aliis codicibus Ἀκὼμ, quae non multum abeunt ab Ἀκχώ.

Suspicor urbis hujus nomen latere in *Mich.* 1. 10. licet vulgo ibi esse non credatur. Frequenter eo in capite utitur Propheta paronomasiis, בגת inquit, אל תגידו *In Gath id ne annunciate*, בכו אל תבכו id est, me interprete, *in Acco ne flete*, id est, ne indicia doloris vestri edite in illa urbe, quae uti Gath ad austrum, ita ipsa ad septentrionem a gentibus, hostibus nostris, in-

incolitur. Inter תבכו (vel radicem ipſam בכרה) & בכו elegans eſt paronomaſia. Et quum plene ſcribendum fuiſſet בעכו, ע eliditur, uti videmus factum in voce בעלה quae & בלה ſcribitur: in ארבסר pro ארבע עשר, in מברא pro מעברא, מדנין, pro מעדנין & plurimis aliis vocibus, quae ſatis notae ſunt: quod eo minus incommodi ſecum fert quod inter pronunciationem vocum בכו & בעכו vix diſcrimen audiri queat. Et videtur quidem mihi longe elegantior ſenſus hinc emergere, *In Gath id ne nunciate, in Acco ne edite ejulatum*, quam ſi dicatur, *In Gath id ne nunciate, flendo ne flete*, maxime quum hic multa paucis complecti nervoſe ſtudeat Propheta. Confer denique haec verba cum loquendi modo ſimili qui conjecturam noſtram firmabit, 2 *Sam.* 1. 20. אל תגידו בגת *ne notum facite hoc in Gath* (eſt eadem phraſis qua noſter utitur, cui ſimilem addi & aeque emphaticam conveniens erat, ne videretur ex hoc loco libri Samuelis tantummodo hoc acumen mutuatus, quod mihi videtur obtundi aliquo modo ſi ſequatur phraſis languidior, *flendo ne flete*, ſed vim novam atque elegantiam accipit per adjectum *in Acco ne flete*) *ne annunciate in plateis Aſcalon.* Favent mihi codices Graecae verſionis quae hic habet (Hieron. legit in iis Βακεὶμ) οἱ ἐν Ἀκεὶμ, *illi qui in Acim habitant.* Lege Ἀκώ. Certe pro nomine loci acceperunt. Judithae libro *cap.* 3. 1. urbs Acco Ὀκεῖνα ſcribitur. Lectum forte & illic Ἀκείμ. Denique Euſebius pro me facit qui Onomaſtico urbium & locorum hanc quoque vocem inſeruit, quod docet jam olim in codicibus verſionis ſeptuaginta viralis dictae ita lectum fuiſſe uti & Theodoretus οἱ ἐνακὶμ legit. Ita ille, Ἐναχεὶμ, ἢ Ἐμβαχεὶμ. Μιχαίας. Ἀκ. καὶ Συμμ. ἐν κλαυθμῷ Hieronymus. *Inachim, ſive Ibachim, pro quo Aquila & Symmachus tranſtulerunt in fletu. Meminit hujus Michaeas Propheta.* Niſi illi credidiſſent in בכו latere nomen loci, non ita vertiſſent οἱ ἐν Ἀκείμ. Ita quoque *Gen.* 41. 2. באחו reddidere ἐν Ἄχει.

Huc etiam facit quod Theodoretus notat quoſdam exiſtimaviſſe voce בעכו ſive Ἐνακὶμ ſignificari urbem aliquam a Gath diſtinctam. Ita ſcribit ad hunc locum. Ἐνακὶμ δὲ οὐχ᾽ ὥς τινες ὑπέλαβον ἄλλη τις πόλις ἐςὶ παρὰ τὴν Γὲθ ἀλλὰ τοὺς ἐνοικοῦντας τὴν Γὲθ

Ἐνα-

Ἐνακὶμ ὀνομάζει ὡς Ἐνὰκ τοῦ γίγαντος ἀπογόνους ὄντας. *Enacim vero non uti quidam putarunt alia urbs est a Gath, sed incolas Gath appellavit Enacim, quod ab Enac gigante genus ducerent.* Unde liquet existimasse aliquos per voces οἱ Ἐνακὶμ vel οἱ ἐν Ἀκὶμ intelligendos esse incolas lòci alicujus Ἀκὶμ dicti. Cyrillus verba quidem ipsa Michae citans οἱ Ἐκανεὶμ, & in commentario illustraturus scribit esse oppidulum in extremis Judaeae finibus situm ante solitudinem versus austrum, sacra Moabitarum colens. Fallitur tamen in situ assignando, quod plus semel ei contigit. Geographiae enim terrae sanctae parum gnarus videtur fuisse. Sufficit nobis eum quoque credidisse sub hac voce עכו latere nomen urbis, & vidisse sensum postulare urbem istiusmodi quae sacris Gentium esset addicta. Deprehendi apud eundem Cyrillum vocem Ἐνακεὶμ positam pro eo quod in contextu Hebraeo 1 *Reg.* 15. 22. legitur אין נקי *non erat immunis:* ubi videmus adjectum M, quod in Hebraeo non conspicitur: unde ferme crediderim legisse interpretes Graecos in Micha בעכי pro בעכו, & illud expressisse per Ἀκεὶμ, eodem modo uti אין נקי Ἐνακείμ. Vide Cyrillum in Commentar. ad Micham *pag.* 457.

Graeci ipsi, quamvis nomen recens Ptolemaïdis frequentaverint, non ignorarunt nomen pristinum עכו Acco, quod Ἄκη pronuntiarunt, more suo Graecam voci originem tribuentes. Ita legitur in Etymologico magno. Ἄκη, πόλις Φοινίκης, ἡ νῦν καλουμένη Πτολεμαΐς. Οἱ δὲ Ἀκὴν φασὶ καλεῖσθαι τὴν ἀκρόπολιν τῆς Πτολεμαΐδος, ὅτι Ἡρακλῆς δηχθεὶς ὑπὸ ὄφεως καὶ ἐν αὐτῇ θεραπευθεὶς Ἀκὴν ἐκ τοῦ ἀκεῖσθαι προσηγόρευσε τὸν τόπον. *Ace. Urbs Phoenices, quae nunc Ptolemaïs appellatur. Quidam dicunt arcem Ptolemaïdis appellatum esse Acen, quod Hercules a serpente ictus & illic sanatus a voce* ἀκεῖσθαι *eum locum ita nuncupaverit.* Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ad vocem *Ptolemaïs.* Πτολεμαΐς, πόλις Φοινίκης. Ἐκαλεῖτο δὲ πρότερον Ἀκὴ, ἀπὸ τῆς ἰάσεως τοῦ γενομένου δήγματος Ἡρακλεῖ ὑπὸ ὄφεως. *Ptolemaïs, urbs Phoenices. Olim Ace appellabatur a curatione plagae Herculi inflictae a serpente.* Mirum est Stephanum ibi non meminisse alius Ptolemaïdis in Libya quae olim Βάρκη dicta fuit. Suidas. Βαρκαίοις, Λιβυκοῖς. Βάρκη γὰρ πόλις Λιβύης ἡ νῦν Πτολεμαΐς καλουμένη.

μένη. Plinius, Strabo & alii ejus meminerunt: ſed Ptolemaeus Barcen a Ptolemaïde diſtinguit, quia portus erat & urbs. Ad vocem *Ace* haec habet Stephanus. Ἄκη πόλις Φοινίκης· ἄυτη Πτολεμαῒς ἐκαλεῖτο. Κοιλοσυρίτας δ᾽ ἀυτοὺς ὠνόμαζον (quum poſtea incolas Ἀκαίους dictos tradat, haec mendoſa ſuſpicor & legendum Κοιλοσυρῖται δ᾽ οὕτως ὠνόμαζον, *Coeleſyrii eam ita appellarunt*, nempe Ptolemaïdem) Κλαύδιος δὲ Ἰούλιος ἐν πρώτῃ Φοινίκων φησὶν, ὅτι ἐκλήθη ἀπὸ Ἡρακλέους.... *Ace, urbs Phoenice.... illa Ptolemais appellata fuit. Coeleſyritas eos appellarunt. Claudius vero Julius l.* 1. *Phoenic. refert ab Hercule eam nomen accepiſſe.* Poſtea narrat Herculem oraculo monitum ut ortum verſus proficiſceretur usque dum flumen inveniret & herbam illic creſcentem, colocaſiam, quae vulneri ejus medelam afferret; veniſſe autem ad flumen Belum, qui juxta Ptolemaïdem labitur, & illam herbam ibi inveniſſe. Multa de colocaſia ad illuſtratonem hujus loci contulit vir πολυμαθέστατος Claudius Salmaſius in exercitationibus Plinianis, & illam quam Stephanus deſcribit eſſe dracunculum oſtendit. Scripſi nuper ad quosdam ex incolis montis Carmeli, in quorum conſpectu Belus labitur, ut viderent an hoc quoque tempore illa herba ibi creſceret. Harpocration in Lexico. Ἄκη, πόλις ἄυτη ἐν Φοινίκῃ. Δημοσθένης ἐν τῷ πρὸς Κάλλιππον, ἣν Νικάνωρ ὁ μετονομασιῶν γεγραφὼς καὶ Καλλίμαχος ἐν τοῖς ὑπομνήμασι τὴν νῦν Πτολεμαΐδα καλουμένην φασὶν εἶναι. Δημήτριος δὲ ἰδίως τὴν ἀκρόπολιν τῆς Πτολεμαΐδος πρότερον Ἄκην ὠνομάσθαι φησίν. *Ace, urbs eſt in Phoenice. Demoſthenes ejus meminit in oratione contra Callippum. Nicanor qui metonomaſias ſcripſit & Callimachus in commentariis eam eſſe quae nunc Ptolemaïs nominatur tradunt. Demetrius autem proprie arcem Ptolemaïdis olim Acen dictam ſcribit.* Suidas eadem fere habet, & compendium feciſſe videtur verborum Harpocrationis. Ἀκὴ, πόλις ἐν Φοινίκῃ, ἣν οἱ μὲν τὴν νῦν Πτολεμαΐδα καλουμένην οὕτω πάλαι φασὶν ὀνομάζεσθαι. Δημητρίος δὲ οὐ τὴν πόλιν ἀλλὰ τὴν ταύτης ἀκρόπολιν. *Ace, urbs eſt Phoenices, quam nunc quidem aliqui putant Ptolemaïda appellari. Demetrius vero non urbem, ſed arcem ejus ſic vocari tradit.*

A ſcriptoribus Romanis Ptolemaïs fere dici conſuevit, (atque ita etiam *Actor.* 21.7. dicitur) & in nummis appellatur *Colonia*

Yyy *Pto-*

Ptolemais. Erat enim colonia Claudii Caesaris, teste Plinio. Nummum Caracallae, in quo caput Serapidis, & COL. PTOL. vide in Patini *Nummis aereis Impp. pag.* 239. & apud eundem nummum Getae cum inscriptione COL. PTOL. colono boves agente. Extat & in cimeliarchio Wildiano nummus inscriptus COL. PTOL. HΞC. i e. *Colonia Ptolemais, anno* 268. (caput aerae est a. v. c. 706.) & repraesentans Fortunam in templo, ab altera parte inscriptus IMP. C. M. AVR. ANTONINVS. Hujus imaginem vide in Norisii *epochis Syro Macedonum*, *dissert.* IV. In numismatibus aereis coloniarum Vaillantii nummus Claudii conspicitur cum literis COL. PTO. *Colonia Ptolemaïs*, *pag.* 100. & similis Neronis *pag.* 124. qui tamen COL. PTOL. praefert & praeterea DIVOS CLAVD. At elegans inprimis nummus Trajani est, ab eodem *pag.* 148. & Hadriani *pag.* 160. (qui vel soli docent quantum nummi prosint ad situm urbium declarandum) depictus, ubi literae COL. PTOL. & ipsa urbs rupi insidens mari cinctae (nam maxima sui parte mari cingebatur, ad occasum videlicet & austrum) & dextra spicas tres gerens, signum uberis soli in quo condita est, ad pedes ejus imago fluvii expansis manibus conspicitur, quem esse Belum qui juxta Ptolemaïdem se effundit in mare dubitandum non est. Similis imago fluvii exigui expansis manibus cernitur in nummis Caesaraeae Palaestinae ad pedes genii urbis conspicui. Vide ejusdem Vaillantii nummos coloniarum *pag.* 155. Sed fallitur, negans fluvium circa Caesaream fuisse. Qua de re infra ad vocem *Caesarea* dicetur.

Ita nomen vetus Acco fere deletum est per novum Ptolemaïdos. Nepos quidem *Acon* vocat. Phocas Ἀκκὲ, Anna Comnena quae eodem saeculo vixit, *l.* XIV. *Alexiados*, τὸ Φρούριον Ἀκὲ ἐγχωρίως καλούμενον sed plerique scriptores etiam medii aevi Ptolemaïda. Postea, neglecto nomine Ptolemaïdis, postliminio vetus nomen Acconis urbi restitutum est. Solent Mohammedani vetustissima urbium nomina pro recentibus substituere uti Aeliam pro Hierosolymis &c. Tempore belli sacri Acra nuncupata est & Accaron & Sancti Johannis de Acra, אקרי (ita enim legendum pro

אקדי

אקרי) in itinerario Benjaminis. Arabes nunc illam Acca nominant. In tabulis geographicis Ulugbeigi & Nazireddini a Gravio Persice & Latine editis non memoratur hujus urbis nomen aut quo gradu longitudinis latitudinisve sita sit. Sed in manuscripta mea geographia Persae Abulhasen Saad Ibn Ali invenio eam عكا *Acca* nominatam, & locari in gradu longitudinis 53. 20. & latitudinis 33. 20. Sed numeri in eo codice sunt corruptissimi.

Sita haec urbs est ad latus septentrionale sinus, quem mare mediterraneum efficit, sic ut ad latus occidentale & meridianum mari cingatur. Sinus hic vulgo nunc nautis nostris dicitur *de baay van St. Jan d'Acre*, & inter montem Carmelum atque urbem Acco est, olimque videtur totus in regione tribus Ascher fuisse. Acco certe Ascheritis tributa fuit. Vide *Jud.* 1. 31. Mons Carmelus ipse quin Ascheritarum quoque fuerit non dubito; quod si Ascheritarum non fuit, fuisset Menassitarum: nam Ascheritae ab austro contingebant Menassitas *Jos.* 17. 10. & eum Galilaeorum montem appellet Josephus *lib.* III. *de bell. cap.* 2. Galilaea autem partem regionis Menassitarum non complectatur, sed illam quae ei erat ad septentrionem, Ascher videlicet atque alias. Praeterea Dor, urbs maritima & australior sinu urbis Acco, videtur & ipsa in portione tribus Ascher fuisse, quia *Jos.* 17. 11. dicitur Menassitas habuisse in regione Jissascar & Ascher urbes Bethschean, Dor & alias. Unde liquet Dor fuisse aut in regione Jissascar aut Ascher. Sed quum Dor sit in litore ad australe latus Carmeli, & Jissascar illic non sit quaerenda sed ad ortum Menassitarum (vide *Jos.* 17. 10.) clarum est Dor in regione Ascher fuisse. Quod si illic fuit, videtur etiam quicquid a Dor septentrionem versus erat in litore Ascheritarum fuisse. Menassitae enim contingebant tribum Ascher a septentrione *Jos.* 17. 10.

Non obstant huic sententiae quae leguntur *Gen.* 49. 13. *Latus ejus (Zebulon) erit* על צידון versus Tzidon *& ad portum marium habitabit. Versus Tzidon*, non videtur aliud indicare quam in regione Palaestinae septentrionali eam fore: haec enim non notant illam proximam futuram Tzidoni: id tribui Ascher conveniebat, non Zebuloni. Porro ex illo *ad portum vel litus marium habitabit*

bit non neceſſario efficitur ad litus duorum marium, & maris magni & lacus Geneſareth, hanc regionem fuiſſe. Notum enim eſt numerum pluralem ab Hebraeis uſurpari de re una & ſingulari, & hic ipſe loquendi modus invenitur de tribu Aſcher *Jud.* 5. 17. ישב לחוף ימים *ſedit ad litus marium.* Ergo & regio Aſcher tribus collocari deberet ita ut contingeret duo maria. Illud לחוף ימים explicatur mox ibidem והוא לחוף אניות *& illa ad portum navium erit.* Graeci ſenſum recte reddiderunt παράλιος κατοικήσει. Pertigit autem regio Zebulon ad lacum Genneſareth. Id liquet ex *Matth.* 4. 13. & is lacus mare appellatur etiam in ſimili prophetia, qua Moſes ſitum tribuum Iſraëliticarum adumbrat *Deut.* 33. 23. ים ודרום, *mare* poſſeſſio erat futura tribus Naphtali, i. e. mare Genneſareth, *& auſter*, id eſt, *nimirum auſtrale*, ſive mare non ad occaſum aut ſeptentrionem ejus tribus ſed ad auſtrum ſitum. *Vav* uſurpari pro *nimirum*, *apud*, *ad*, notum eſt.

Deinde Joſephus ipſe nobis haud videtur favere ſcribens (ita tradunt) Zebulonitas nactos regionem a lacu Genneſareth extenſam usque ad Carmelum & mare. Non nego ad Carmelum usque hanc regionem extendi. Ideo *Joſ.* 12. 22. urbs Zebulonitica Jokneam Carmeli dicitur. Sed ad ipſum litus maris eos pertigiſſe non dicit Joſephus, non ἄχρι θαλάσσης, uti de aliis ſcribit, ſed τὴν καθήκουσαν περὶ Κάρμηλον καὶ θάλασσαν, adeoque regionem Carmelo & mari vicinam obtinuerunt. Sed fac ita ſcripſiſſe Joſephum. Idem ſcripſit & Benjaminitas (*Ant.* v. 1.) regionem a Jordane ad mare, ἄχρι θαλάσσης, poſſediſſe, quod tamen falſum eſt: nam ipſe Danitis omnem oram maritimam ab Azoto usque ad Dora tribuit, & in ſacris literis terminus occidentalis hujus tribus deſcribitur per Kiriathjearim aliaque loca mediterranea. Vide ſupra *pag.* 155.

Joſephus variis locis meminit hujus urbis. Libro *Antiquitatum* XII, *cap.* 11. notat Galilaeorum nuncios conqueſtos fuiſſe ſe infeſtari ab incolis Ptolemaïdis, Tyri & Sidonis. Solet autem Joſephus hanc urbem non in ipſa Galilaea, ſed ad occaſum ejus, collocare. Vide *Antiq.* XVII. 12. & *lib.* III. *de bell. cap.* 2. ubi dici-

dicitur Galilaea extendi a Tiberiade usque ad Zabulon, cui vicina est Ptolemaïs. Sic *cap.* 5. Vespasianus Ptolemaïde proficiscens venit ad fines Galilaeae, ὅρους τῆς Γαλιλαίας. *Antiquitatum lib.* XIII. 3. narrat hanc urbem, quae a rege Demetrio filio Seleuci tenebatur, proditam regi Alexandro filio Antiochi Epiphanis. Postea rex Judaeorum Alexander urbem oppugnavit. Deinde Ptolemaeo cessit, & non longe post matri ejus Cleopatrae: vide *Ant.* XIII. 21. Tigranes rex Armeniorum hanc urbem obsedisse legitur *Antiq.* XIII. 24. Sed luculenta est hujus urbis descriptio quam inseruit *lib.* II. *de bello Judaico, cap.* 9. Πρόσεστι ἡ πόλις αὕτη τῆς Γαλιλαίας, παράλιος κατὰ τὸ μέγα πεδίον (de his vide supra *pag.* 366.) ἐκτισμένη, περιέχεται δὲ ὄρεσιν, ἐκ μὲν τοῦ πρὸς ἀνατολὴν κλίματος ἀπὸ σαδίων ἑξήκοντα τῷ τῆς Γαλιλαίας, ἀπὸ δὲ τοῦ μεσημβρινοῦ τῷ Καρμήλῳ διέχοντι σαδίους ἑκατὸν εἴκοσι, τῷ δὲ ὑψηλοτάτῳ κατ' ἄρκτον ὃ καλοῦσι κλίμακα Τυρίων οἱ ἐπιχώριοι, καὶ τοῦτο δὲ σαδίους ἀφέστηκεν ἑκατόν. Τοῦ δὲ ἄστεως ἀπὸ δύο σαδίων ὁ καλούμενος Βήλεος ποταμὸς παραῤῥεῖ παντάπασιν ὀλίγος, παρ' ᾧ τὸ Μέμνονος μνημεῖον ἐστὶν ἔχον ἐγγὺς αὐτοῦ τόπον ἑκατοντάπηχυν θαύματος ἄξιον κυκλοτερὴς μὲν γάρ ἐστι καὶ κοῖλος, ἀναδίδωσι δὲ τὴν ὑαλίνην ψάμμον, ἣν ὅταν ἐκκενώσῃ πολλὰ πλοῖα προσχόντα, πάλιν ἀναπληροῦται τὸ χωρίον *Adjacet haec urbs Galilaeae, ad mare sita & in magno campo exstructa. Cingitur autem montibus, ad plagam quidem orientalem montibus Galilaeae, ad australem Carmelo, inde remoto 120 stadia, ad septentrionalem altissimo monte qui Scala Tyriorum vocatur 100 inde stadiis disjunctus. Duorum stadiorum intervallo ab urbe amnis Belus labitur, exiguus omnino, ad quem sepulcrum est Memnonis vicinum habens locum qui nonnisi centum cubitorum spatium occupat & admiratione dignus est. Est enim rotundus & cavus, egerens arenam vitriariam, quam licet plurimae naves exhauriant, denuo locus repletur.*

In Libris Apocryphis mentio fit Ptolemaïdis I *Macc.* 5. 15. ubi Gentes e Ptolemaïde, Tyro & Sidone erupisse dicuntur, & *commate* 21 Simon eas persecutus usque ad portas Ptolemaïdis. At diversissima ab hac est Ptolemaïs commemorata III *Macc.* 7. 15. ad mare quidem sita, sed urbs Aegypti, ῥοδοφόρος appellata a qualitate soli.

In conciliis veteribus aliquoties fit hujus Ptolemaïdis mentio; & epiſcopi ejus urbis, quorum nomina in actis conciliorum notata offendi, hi quidem ſunt.

CLARUS. Memoratur in actis concilii Caeſareenſis habiti circa annum aerae Chriſtianae 198. Vide Stephani Baluzii novam collectionem conciliorum editam Pariſiis anno hujus ſaeculi ſeptimo, *pag.* 13. *&* 14. Illic legitur praeſediſſe ex epiſcopis Palaeſtinae Theophilus epiſcopus Caeſareae Palaeſtinae & Narciſſus epiſcopus Hieroſolymitanus. Intererant autem Caſſius epiſcopus Tyri, & Clarus epiſcopus Ptolemaïdis.

AENEAS. Hic interfuit concilio Nicaeno, habito anno 325. recenſeturque inter epiſcopos Phoenices, diſtinctos ab epiſcopis Palaeſtinae. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. Interfuit etiam Concilio Antiocheno, habito anno 341. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 561.

NECTABUS. Hic ſubſcripſit concilio Conſtantinopolitano primo, inter Oecumenica ſecundo, habito anno 381. Vide *tom.* II. conciliorum general. *pag.* 956.

PAULUS. Interfuit concilio Chalcedonenſi, inter Oecumenica quarto, habito anno 451. Vide *tom.* IV. conciliorum generalium *pag.* 80. & *pag.* 787.

JOANNES. Vide acta concilii Hieroſolymit. ſupra *pag.* 531.

Ceterum fata hujus urbis in ſcriptoribus belli ſacri, Golii notis ad Alfraganum, Herbeloti bibliotheca orientali, aliiſque libris recentiorum deſcribuntur.

ACHABARA.

Apud Joſephum Ἀχαϐάρων πέτρα in ſuperiore Galilaea recenſetur *lib.* II. *de bello cap.* 25. eadem Χαράϐη ſcribitur mendoſe *in vita ejus pag.* 1013. In cippis Hebraïcis ab Hottingero editis etiam עכברא, *Acbara*, inter alia loca Galilaeae recenſetur nempe inter Tiberiada & Zephat, dicunturque ibi ſepulti R. Doſtai, Jannai & Nehurai. Vide an non hujus loci incolae intelligendi ſint per בני עכבוריא in Gemara Bava Metzia. *fol.* 84. 2.

ACHA-

* ACHALAB.

Urbs in regione tribus Afcher. *Jud.* 1. 31.

ACRA.

Ἄκρα. Diruta a Simone. Jofephus *de bell.* 1. 2. Alii legunt Ἀκκάρωνα, ut intelligatur urbs Ekron. Alii *arcem* reddunt. Videtur tamen effe nomen loci, cujus etiam 1 *Macc.* 14. 7. mentio fit una cum Gazaris & Bethzura.

ACRABBIM.

Vicus a Neapoli diffitus ortum verfus novem miliaribus, in via quae tendit Jordanem verfus & Jerichuntem per regionem Acrabattenen. Ita fcribit Eufebius *in Onomaftico.*

ACSCHAPH.

אַכְשָׁף / Urbs in finibus tribus Afcher, cujus rex a Jofua devictus eft *Jof.* 19. 25. *Jof.* 12. 20. Hic Graeci eam urbem Ἀζὶφ reddiderunt. Quod certo dici non poffet quia ordinem eundem cum codicibus Hebraeis non fequuntur, nifi conftaret aliunde eos pro אכשף Ἀζὶφ exhibere, uti *Jof.* 11. 1. Poffet aliquis fufpicari effe hanc Ecdippam, quod & Ἀζὶφ reddatur, quod fere idem eft ac *Ziph*, hodiernum Ecdippae nomen, nec multum ab Ecdippa recedens: fed cum אכזיב urbs quoque fit in finibus Afcher & diftincta ab אכשף (vide *Jof.* 19. 26. & 29.) hanc potius pro Ecdippa habuerim.

ACTIPUS.

Ἀκτιπȣ̃ς. Urbs in tribu Afcher, alias Arce dicta tefte Jofepho *Antiquitat.* v. 1.

ACZIB quae & ECDIPPA.

אַכְזִיב / *Jof.* 19. 29. Urbs in finibus tribus Afcher, poftea nuncupata

pata Ecdippa, Josepho Ἐκδίππων, χώριον παραθαλάσσιον *de bell.* I. II. Distat 9 miliaribus ab Acco Tyrum versus secundum Eusebium & Hieronymum, 12 secundum itinerarium Hierosolymitanum. Hodieque antiqui nominis vestigia servat locus Zib dictus, itineris trium horarum spatio ab Acra (ita nunc Acco dicitur) remotus versus septentrionem. Est haec observatio eruditissimi Maundrelli. Hinc limitem terrae Israëliticae faciunt Judaei, ejus videlicet quae possessa fuit ab iis qui Babylone redierunt, ita ut ab ea septentrionem versus censeretur terra Gentium. Hinc dicitur, si quis ab Acco eat ad Aczib, quod ad dextram viae ortum versus est esse terra obligata ad decimas & jura anni septimi, quia regio Israëlitarum censetur: quod ad sinistram viae contra. Id legitur in Gem. Hieros. *Scheviith fol.* 36. *col.* 2. המהלך מעכו לאכזיב מימינו למזרח הדרך טהורה משום ארץ העמים וחייבת במעשרות ובשביעית עד שתיוודע לך שהיא פטורה · אשמאלו למערב הדרך טמיאה משום ארץ העמים ופטורה מן העשרות ומן השביעית עד שתיוודע לך שהיא חייבת עד שהוא מגיע לאכזיב & de ipsa Acco ibi disputatur: sunt qui dicant partim esse extra partim intra terram Israëliticam עכו יש בה ארץ ישר׳ ויש בה חוצה לארץ.

Jud. I. 38. legitur filios Ascher, quamvis iis haec urbs assignata esset, expellere non potuisse Cananaeos.

* ADADA.

עַדְעָדָה / Urbs in parte australi tribus Judae. *Jos.* 15. 22. Ἀρουήλ pro eo legitur in codicibus Graecis.

* ADAM.

Urbs ad Jordanem, *Jos.* 3. 16. Juxta Zartan collocanda est: sed Cellarius *Geograph. Antiq. lib.* III. *cap.* 13. credidit eam fuisse prope Lacum Asphaltiten, uti Zartan erat prope Scythopolin: vid. 1 *Reg* IV. 12. e regione Succoth 1 *Reg.* 7. 46. sub valle Jizraël 1 *Reg.* IV. 12.

ADA-

ADAMA.

אדמה / Urbs fuit ſita בככר *in planitie* & a Deo everſa una cum Sodoma. *Deut.* 11. 33. *Gen.* 19. 25. Si ex ordine quo recenſetur *Gen.* 10. 19. aliquid de ſitu colligi poteſt videtur inter Gomorram & Zeboim collocanda.

* ADAMA.

Urbs tribus Nephtali. *Joſ.* 19. 36. Ἀρμαὶθ Graecis, uti & urbs ejusdem tribus *Adami* Ἀρμέ.

* ADAMI.

אדמי / Urbs Naphtali. *Joſ.* 19. 33. Quidam ſequentem vocem addentes nomen integrum urbis ſcribunt אדמי הנקב ſed Talmudici in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. utrumque docent nomen eſſe ſingulare & Adami urbem poſtea dictam דמין, *Hannekeb* vero *Tziadatha*. Et cum his faciunt interpretes Graeci, qui Ἀρμὲ καὶ Ναβὸκ uti duarum urbium nomina ſcribunt, vel Ἀρμαὶ καὶ Ναβέβ. Ita in aliis codicibus legitur.

ADARA.

Ἄδαρα. In plurali. Vicus magnus Palaeſtinae tertiae inter Characmoba & Areopolin. Stephanus in Ethnicis, *ad vocem* Ἀδάρυ πόλις.

ADASA.

Ἀδασά. Urbs Judaeae non longe a Bethchoron. Joſephus *Ant.* XII. 17. ibi Ἀδασῶ extat. Verum Ἀδασὰ appellatur 1 *Macc.* 7. 40. & Ἀκέδωσα apud Joſephum *bell.* 1. 1. ſed Rufinus in ſuo codice ibi legit Ἀδασά. 1 *Macc.* 7. 39. dicitur Judas in Adaſa caſtra metatus quum Nicanor caſtra metaretur Bethchorone, & *comm.* 45. dicitur exercitus victor hoſtes perſecutus ab Adaſa usque ad Gazara, quod eſt ſpatium itineris diurni. Hinc collige ſitum Adaſae. Euſebius in Onomaſtico meminit vici Ἀδασὰ prope Guphnas.

ADDARA.

Ἀδδάρα. Vicus in finibus Dioſpolitanis juxta regionem Thamniticam. Euſebius.

ADIDA.

Urbs Ἀδιδὰ erat in Sephela ſive regione campeſtri. 1 *Macc.* 12. 38. Urbs ipſa erat in monte ſita, ſed ſubjacebant illi Ἰεδαίας πέδια. Tryphon eo profectus eſt Ptolemaïde contra Simonem. Joſephus *Antiquit.* XIII. 11. 1 *Macc* 13. 13. & Joſeph. *Antiquit.* XIII. 23. Idem *de bell.* V. 6. narrat Veſpaſianum undique cinctum Hieroſolymitanos Jerichunte καὶ ἐν Ἀδίδοις ςρατόπεδα erexiſſe. Alias etiam Ἀδδιδὰ vocat. Cellarius in *Geogr. Antiq. p.* 338. ex his Joſephi verbis colligit Adida non longe ab Jerichunte fuiſſe. At ego exiſtimo id inde non effici : potuit ad occaſum Hieroſolymae fuiſſe. Ibi erat Sephela, & cum Lydda, Ono aliiſque urbibus Benjaminiticis recenſetur חדיד, quam eandem eſſe cum Ἀδιδὰ probabile eſt, ſic ut potius vicina campeſtribus locis aut in iis ſita circa Lyddam ad occaſum Hieroſolymae & circa *Gezer*, quam mox cepiſſe narratur, credi debeat, uti Jericho ad ortum fere eodem intervallo. Vide & voc. *Adithaim.*

* ADITHAIM.

עֲדִיתַיִם / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 36. Euſebius duas villas memorat nomine Ἀδαθὰ vel Aditha & Adia uti legit Hieronymus quarum una circa Gazam fuerit, altera juxta Dioſpolin (i. e. Lyddam) ad ortum, dicta Ἀδιδὰ in libris Apocryphis. Nomen *Aditha*, qui locus fuit ſub diſpoſitione Ducis Arabiae in Notitia Imperii ſatis bene convenit cum *Adithaïm*, ſed ſitus nequaquam.

ADMATHA.

In Notitia Imperii memoratur inter alia loca quae ſub diſpoſitione

ſitione ducis Palaeſtinae erant. Vide ſupra quae ex illa excerpſimus *pag.* 230.

ADOLLAM.

Ἀδολλάμ. Vicus praegrandis ad orientem Eleutheropolis, decem inde miliaribus. Euſebius *in Onom.* Vide vocem *Adullam.*

ADORA quae & ADORAIM.

Urbs haec fuit tribus Judae אדורים 2 *Chron.* 11. 9. quae ibi recenſetur cum Mareſcha, Ziph, & Lachis. Videtur eadem eſſe atque Ἄδωρα quam Joſephus *Ant.* XIII. 17. & fere ſemper cum Mariſſa jungit, (uti & אדרים & מרשה junguntur 2 *Chr.* 11. 9.) & collocat in Idumaea, i. e. parte auſtraliori tribus Judae, κατὰ τὴν Ἰδουμαίαν, in mediterraneo tractu, *Antiq.* XIII. 2. & 23. Δῶρα male ſcribitur pro Ἄδωρα *Antiquit.* XIII. 11. uti & 1 *Maccab.* 13. 20. Δῶρα alii, alii Ἄδωρα legunt. Joſephus eam Ἀδωραΐμ vocat *Antiq.* VIII. 3. alibi Ἄδωρα. Erit eadem quae Suidae Ἀδώρεος πόλις dicitur.

ADRAA.

Haec eadem eſſe videtur atque Edrei, אדרעי. Vide hanc vocem. Epiphanius meminit hujus urbis *lib.* 1. adverſus haereſes *pag.* 142. de Ebionitis dicens, ortos eos ἐκ Κωχάβων τῶν ἐν τῇ Βασανίτιδι γῇ ἐπέκεινα Ἀδράων, *ex Cochabis quae ſita ſunt in terra Baſanitide ultra Adraa.* Apud eundem ſcriptorem Ἐπίσκοπος Ἀδράων jungitur cum Epiſcopo Γεράσων (quamvis, ſi aliunde non liqueret, ex eo ſolo ordine ſitus locorum elici non poſſet, fateor) *lib.* III. *adv. haereſ. pag.* 874.

Miliaribus viginti quinque a Boſtris remota fuit haec urbs Ἀδραὰ, teſte Euſebio in Onomaſt. ad vocem Ἀσταρώθ. Idem paulo poſt inter Adraa (Ἀδάρων ibi legitur) & Abilam urbem duos vicos in Batanea fuiſſe ſcribit 9 millibus ſeparatos a ſe invicem, &c. Ad vocem vero Ἐσδραὶ idem ſcribit Ἀδαρὰ eſſe urbem Arabiae 24 miliaribus a Boſtris remotam.

Ἀδρασὸς videtur dici in notitiis veteribus eccleſiaſticis ubi re-

censetur inter urbes Arabiae, Bostra & Dia. Ptolemaeo Ἄδρα. Vide supra *pag.* 459.

Urbs haec postea dicta fuit urbs Bernardi de Stampis, puto enim de illa loqui Gulielmum Tyrium *Hist. l.* XVI. scribentem: *ad locum perveniunt, qui antiquo Adratum dicitur vocabulo, nunc autem vulgari appellatione dicitur civitas Bernardi de Stampis.* Est autem una de urbibus suffraganeis, quae ad Bostrensem metropolin habent respectum. In tabula veteri Peutingeriana collocatur inter Bostra & Capitoliada, Capitolias autem inter Adraa & Gadara.

Episcopos Adraorum in actis conciliorum hos memoratos invenio,

ARABIONA. In conciliabulo Seleuciensi habito anno 359. fuit Ἀραβίων Ἀδράων episcopus. Hic post Exeresium Gerasorum episcopum recensetur. Conservavit nobis haec nomina, ut & aliorum qui ei concilio subscripserunt Epiphanius haeresi LXXIII. *pag.* 874. Miror haec nomina non fuisse inserta suis locis in *tomo* II. conciliorum generalium *pag* 804. ubi de hoc conciliabulo agitur. Sed Baluzium video haec inseruisse supplemento suo *pag.* 66.

URANIUM. Memoratur Uranius episcopus *Adranensis*, vel ut in aliis codicibus legitur *Adarensis*, in actis concilii Constantinopolitani inter Oecumenica secundi habiti anno 381. vide *tomum* II conciliorum generalium *pag.* 956. Scio Adranam esse urbem Osroënae, sed haec Adraa hoc loco esse intelligenda patet, quod provinciae Bostron fuerit. Ita enim illic legitur

Provinciae Bostron.

Elpidius Dionysiensis
Uranius Adranensis.

At Dionysias in actis Concilii Niceni primi jungitur uti urbs Arabiae cum Bostris, Philadelphia aliisque urbi Adraorum vicinis. Adde quod & alibi Ἀδράνων legatur pro Ἀδρεών iis locis quibus dubitari non potest Adraa esse intelligenda.

PRO-

PROCLUM. Subſcripſit concilio Chalcedonenſi habito anno 451. vide *tomum* IV conciliorum generalium *pag.* 80. Ibi legitur

Πρόκλȣ Ἀδράνων
Ἐυλογίȣ Φιλαδελφείας.

In quibusdam codicibus Latinis legitur *Adarae Arabiae*, vel *Adaurorum.* Sed in ſecunda actione hujus concilii, *pag.* 330. Ἀδράνων. In actione ſexta hujus concilii eſt Σαρδάων. Vide *pag.* 588. Verum Σ ex voce praecedenti πόλεως videtur adhaeſiſſe voci Ἀδράων. Non eſt dubium legendum Ἀδράων.

In actione quinta & decima ejusdem concilii *tom.* IV. conciliorum generalium, ubi nomina epiſcoporum qui ſubſcripſerunt huic concilio a Sirmondo deſcripta ex codice antiquiſſimo Maſſei leguntur appellatur

Proclus Adraonenſis,

Ridicule. Ex Ἀδράων factum eſt *Adraonenſis*, uti mox ex voce Κανώθας natus eſt *Theodoſius Canothaſienſis* quum vel pueris notum ſit Κάνωθα & Ἄδραα eſſe in caſu recto, non Κανώθας & Ἀδράων. At hinc forte eſt quod antea invenerimus τὸ *Adranenſis* natum ex *Adraonenſis* & hoc ex Ἀδράων.

ADULLAM.

עֲדֻלָּם / Urbs in tribu Judae. *Joſ.* 15. 35. Euſebius vicum fuiſſe magnum ſuo tempore 10 miliaribus ab Eleutheropoli ortum verſus ſcribit, & ad vocem Ἐγλὼμ, quam male ac Ὀδολλὰμ (ita ſcribit ipſe auctor *libri* II. *Macc.* 12. 38. & Joſephus Ὀδολάμ. *Antiq.* VIII. 3.) eandem facit, illam villam ibidem 10 miliaribus ab Eleutheropoli collocat, ubi tamen Hieronymus habet *in duodecimo lapide.* Joſephus hanc vocat Ἀδȣλλάμην πόλιν. *Ant.* VI. 14. Mihi tamen non videtur iſtam Adullam, cujus Joſua meminit & quae ſita dicitur *commate* 33. in regione campeſtri, eſſe quaerendam ad ortum Eleutheropolis. Ibi erant montana Judae, non campi.

AELIA, vide JERUSALEM.

AENON.

Αἰνὼν, locus ubi Johannes baptizabat, prope Salim, quod illic multae aquae essent, *Joh.* 3 23. Distabat 8 miliaribus a Scythopoli versus meridiem juxta Salim & Jordanem, teste Eusebio.

AGALLA.

Ἄγαλλα. Urbs trans Jordanem. Josephus *Antiq.* XIV. 2. Una erat ex urbibus duodecim quas rex Alexander Arabibus eripuerat. Sunt autem hae Medaba, Naballo, Livias, Tharabasa, Agalla, Athone, Zoara, Horone, Marissa, Rydda, Lyssa, Oruba. Hinc non liquet an in regione Israëlitica, id est ad septentrionem Arnonis fuerit, an in Moabitide ad austrum Arnonis. At non dubito nomen Ἄγαλλα indicare urbem Moabiticam in sacris literis אגלים *Eglaim* dictam *Jes.* 15. 8. Tempore Eusebii dicebatur Ἀγαλλεὶμ aberatque octo miliaria ab Areopoli versus austrum: adeoque in Moabitide fuit. In illa serie urbium duodecim plures erant quas Moabitidi codex sacer attribuit, uti Medaba, Zoar, Choronaim. Vide *Jes.* 15. 2. 5.

AGATHOPOLIS.

Agere decrevimus non modo de illis urbibus Palaestinae, quas jure ei tribui putamus, verum etiam de iis quae injuria. Inter has est Agathopolis. Lego in actis concilii Chalcedonensis, actione quinta decima, inter nomina episcoporum Palaestinae primae, uti illa a Sirmondo ex scripto codice Maffaei antiquissimo notata sunt

Praelius Agathopolitanus.

Ego non dubito corruptum esse nomen utrumque, & legendum arbitror

Heraclius Azotopolitanus.

Audax conjectura, dicet aliquis. Sed ut perspici possit quam illa certa

certa ſit, videamus primum indicem epiſcoporum ex codice Maffaeano. Ibi ſic legitur

Provinciae Palaeſtinae primae epiſcopi IX.
Juvenalis Hieroſolymitanus
Glucon Caeſarienſis per Sozinum epiſcopum Edinenſem.

NB. Lege *Minoidenſem.* Nam in actis hujus concilii, *tom.* IV. conciliorum general. *pag.* 80. *& ſeqq.* legitur in verſione Latina *Glycone Caeſarienſi per Zozimum epiſcopum Minoidenſem.*

Leontius Aſcalonitanus.
Photinus Dioſpolitanus.
Paulus Anthedonenſis.
Praelius Agathopolitanus.
Pancratius Enodenſis.

In aliis *Abiadenſis:* propius ad veram lectionem, nam legendum eſt *Libiadenſis.*

Polychronius Antipatridenſis.
Stephanus Jamnienſis.

Conferamus haec cum ſerie epiſcoporum quae legitur in nova collectione conciliorum Stephani Baluzii *pag.* 1239. ubi hoc ordine recenſentur

Leontius epiſcopus Aſcalonis.
Photinus epiſcopus Lyddae.
Paulus Anthedonis.
Heraclius Azoti.

Quis porro dubitet ita legendum eſſe uti conjecimus? Heraclium Azoti fuiſſe epiſcopum ex actis Epheſi quoque liquet inſertis

ſertis actis concilii Chalcedonenſis, *tom.* IV. conciliorum *p.* 118. Vide & eundem *tomum pag.* 80.

AGLA.

Ἄγλα. Vicus diſtans 10 miliaribus ab Eleutheropoli Gazam verſus. Euſebius ad vocem Βηθαλαΐμ.

AGRIPPIAS.

Urbs Anthedon ab Herode hoc nomen accepit. Joſephus *Antiq.* XIII. 21. Vide infra ad vocem *Anthedon.* Agrippae nominis originem Gellius *lib.* XV. *c.* 16. Noctium Atticarum his verbis tradit. *Quorum in naſcendo non caput ſed pedes primi extiterant (qui partus difficillimus aegerrimusque habetur) Agrippae appellati; vocabulo ab aegritudine & pedibus confićto.* Aliter Plinius *l.* VII. *c.* 8. *In pedes procedere naſcentem contra naturam eſt, quo argumento eos appellavere Agrippas, ut aegre partos: qualiter M. Agrippam ferunt genitum, unico prope felicitatis exemplo in omnibus ad hunc modum genitis. Quamquam is quoque adverſa pedum valetudine, miſera juventa*, &c. Reliqua huc non ſpectant. Illud de *pedum valetudine* conferri cum etymologia Gelliana vocis Agrippae velim.

AI.

עי Urbs ſita prope Bethaven *Joſ.* 7. 2. Bethel erat ad occidentem, Ai ad orientem *Gen.* 12. 8. Manebant inter Bethel & Ai ad occidentem Ai *Joſ.* 8. 9. Caſtrametabantur ad ſeptentrionem Ai, ubi inter illos & Ai vallis erat, *ibidem*, *commate* 11. Ai eſt ad latus Bethelis *Joſ.* 12. 9. Joſepho haec urbs Ἀΐνα dicitur pro quo Ἄννα legiſſe videtur Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ſcribens Ἄννα, πόλις τῆς Ἰουδαίας, ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα. Τὸ ἐθνικὸν Ἀννανίτης, ὡς Ἰώσηππος. *Anna, urbs Judaeae ſupra Jerichuntem ſita. Nomen gentile eſt Annanites, uti tradit Joſephus.* Zonaras eandem urbem Ναΐν vocat *lib.* 1. *pag.* 46. Ceterum Ἀΐνα, uti Joſephus eam urbem vocat, etiam appellatur in verſione Pentateuchi Samaritana

Gen.

Gen. 12. 8. עינה *Aina.* Sed alibi *Gen.* 13. 3. *Caphra:* nam pro eo quod in contextu Hebraeo eſt בין ביתאל ובין העי *inter Bethel & Ai* Samaritanus interpres reddit בין ביתחילה ובין כפרה *Inter Beth Chaila & Caphra.* Videtur etiam עי fuiſſe in Ammonitide *Jerem.* 49. 3. Ruinae parvae hujus urbis monſtrabantur adhuc aetate Hieronymi: uti ipſe teſtatur ad vocem *Agai.* Nam Ἀγγαὶ ſcribunt hoc nomen οἱ ό.

AJALON.

Urbs in tribu Dan. *Joſ.* 19. 42. & 21. 24. Ἰκλώ Epiphanio *l.* 11. *adv. haer. p.* 702. Ἠλώμ Joſepho, Αἰλώμ Euſebio in Onom. Hieron. epitaphio Paulae. *Atque inde (Nicopoli) proficiſcens aſcendit Bethoron inferiorem & ſuperiorem urbes a Salomone conditas; ſed varia poſtea bellorum tempeſtate deletas: ad dexteram aſpiciens Ajalon & Gabaon.* Situm urbis Ajalon ita deſcribit Euſebius in Onomaſtico tradens adhuc ſuo tempore ſupereſſe vicum Ajalon ad ortum Bethelis tribus inde miliaribus diſſitum, (lege illic κώμης ἔτι νῦν & mox πόλεις Σαȣ̀λ) non procul a Gabaa & Rama, urbibus Saulis. Hieronymus addit Hebraeos affirmare Ajalon vicum eſſe juxta Nicopolin ſecundo lapide pergentibus Aeliam. Quodque paulo poſt legitur apud eundem Hieronymum: *eſt hodie vicus alius*, corrige, *vicus Alus*, κώμη Ἄλȣς. Liquet ex Euſebio.

Quaeritur quae ſit Ajalon commemorata *Joſ.* 19. 42. uti oppidum tribus Dan. Certe non illa quam Euſebius ad ortum Bethelis collocat, ubi tribui Dan locus nullus erat. Ergo alia prope Nicopolin, quae & videtur intelligenda *Joſ.* 10. 12.

Ad ſitum hujus urbis etiam faciunt haec verba 2 *Chron.* 28. 18. *Philiſtaei irruerant in urbes agri depreſſi & meridianas Judae, capientes Bethſchemes, Ajalon, Gederoth, Thimnam & vicos ejus, Gimzu & vicos ejus.* Bethſchemes & Ajalon & Thimna junguntur, uti *Joſ.* 19. 41. 42. 43. urbes Dan, Ir Schemeſch (Nicopolis) Ajalon & Thimna, hae autem ſitae ſunt in regione campeſtri: at Ajalon illa quae ad ortum Bethelis erat longe diverſa eſt.

Eſt etiam urbs hoc nomine in Zabulon *Jud.* 12. 12. cujus meminit Euſebius ad vocem Ἀιαλίν. Quid ſi putetur eadem ac

אלון (quae אילון scribitur in Gem. Hier. Megilla *fol.* 70. *col.* 1.) quae in Nephtali quidem sita fuit: sed quum Nephtali & Zabulon contiguae fuerint forsitan haec in confiniis fuit.

A I J A.

עיה/ Urbs in tribu Benjamin. *Nehem.* 11. 31.

A J I N.

עין/ Urbs in australi parte tribus Judae *Jos.* 15. 32. *Num.* 34. 11. Eusebius scribit esse vicum Βηθαὶν dissitum 2 mill a terebintho, 4 a Chebron. Nos suspicamur hujus urbis mentionem fieri in libro Judithae *cap.* 1. *comm.* 8. ubi Βετάνη nuncupatur. Vide quae ad hanc opinionem firmandam facere arbitramur ad vocem Βετάνη.

A I L A.

Haec est urbs Idumaea in sacris literis אילת dicta 2 *Reg.* 16. 6. a Judaeis occupata, dein a Syris. Ἐιλάνη Josepho *Antiquit.* VIII. 2. & Ἠλὰθ *Antiq.* IX. 12. Ἐλὰς postea nuncupata, & tributa Palaestinae tertiae. Vide notitias veteres Ecclesiast. supra *pag.* 217. Theodoret. *quaest.* 44. *in lib.* IV. *Regum.* Ποία πόλις Ἀιλών. *Quaenam urbs est Ailon?* Ἣν νῦν ὀνομάζουσιν Ἀιλὰν (ita etiam Eusebius καλεῖται νῦν Ἀιλὰ) κεῖται δὲ ἐν τῷ στόματι τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου ὃν ἐρυθρὰν προσαγορεύουσι θάλασσαν. *Ea quae nunc appellatur Aila. Sita autem est in ostio Sinus Arabici quem mare rubrum nuncupant.* Idem in *Jerem.* 49. Ἀϊλὰμ πόλις ἐστὶν ἐν τῷ στομίῳ τῆς ἐρυθρᾶς κειμένη θαλάττης. Ἐμπόριον δὲ ἦν τοῦτο πάλαι λαμπρὸν καὶ νῦν οἱ πρὸς Ἰνδοὺς ἀποπλέοντες ἐκεῖθεν ἀνάγονται. *Ailam urbs est in ore maris rubri sita: olim erat emporium celebre, & nunc quoque hinc in Indiam navigare solent.* Hieron. ad *cap.* 47. *Ezech. Maris rubri in cujus litore Ahila posita est, ubi nunc moratur legio & praesidium Romanorum.* Idem in vita S. Hilarionis Eremitae. *Urbis Ailae, quae mari rubro imminet.* Procopius *lib.* 1. de bello Persico *cap.* 19. Τὰ Παλαιστίνης ὅρια πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον ἐς θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν καλουμένην

διω-

διῴκηνται· αὕτη δὲ ἡ θάλασσα ἐξ Ἰνδῶν ἀρχομένη, ἐνταῦθα τελευτᾷ τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. Καὶ πόλις Αἰλὰς καλουμένη πρὸς τῇ ταύτης ἠϊόνι ἐστὶν, ἔνθα ἡ θάλασσα (ὥσπερ μοι εἴρηται) ἀπολήγουσα πορθμός τις ἐς ἄγαν στενὸς γίνεται. Καὶ αὐτὸν ἐνθένδε ἐσπλέοντι ἐν δεξιᾷ μὲν ὄρη τὰ Αἰγυπτίων πρὸς νότον ἄνεμον τετραμμένα ἐστίν· ἐπὶ θάτερα δὲ χώρα ἔρημος ἀνθρώπων ἐπὶ πλεῖστον διήκει πρὸς βορρᾶν ἄνεμον· ἥτε γὴ αὕτη τῷ ἐσπλέοντι ἑκατέρωθεν ὁρατὴ γίνεται μέχρι ἐς τὴν Ἰωτάβην καλουμένην νῆσον, Αἰλᾶ πόλεως σταδίους οὐχ ἧσσον ἢ χιλίους διέχουσαν. ἔνθα Ἑβραῖοι αὐτόνομοι μὲν ἐκ παλαιοῦ ᾤκηντο ἐπὶ τοῦ δὲ Ἰουστινιανοῦ βασιλεύοντος κατήκοοι Ῥωμαίων γεγένηνται. *Fines orientales Palaestinae pertinent usque ad mare rubrum, quod ab Indorum regione incipit, & illic terminat ditionem Romanorum. Urbs autem Ailas nuncupata litori ejus adjacet, ubi mare (quemadmodum dictum est) in sinum arctatur angustissimum, quem qui intrant ex illa parte a dextra quidem montes Aegyptiorum versus meridiem procurrentes habent, a laeva solitudinem quae ad septentrionem longissime patet. Porro utrinque terra conspici potest, inde usque ad insulam Jotaben stadiis haud minus mille ab urbe Aila dissitam, cujus incolae Hebraei, sui olim juris, tempore Justiniani Romanorum imperio subjecti sunt.* Procopius alter, Gazaeus, in comm. ad *lib.* IV. Regum *cap.* 14. Τὴν Αἰλώμ. Τὴν νῦν ὀνομαζομένην Αἰλάν, ἐπὶ τῷ στόματι τοῦ Ἀραβικοῦ κόλπου κειμένην, ὃν ἐρυθρὰν προσαγορεύουσι θάλατταν. *Aelom. Quae nunc Aila appellatur ad ostium sinus Arabici sita, quem mare rubrum appellant.* Eusebius in Onom. ad vocem *Elath* scribit urbem hanc decem miliaria abesse a Petra versus ortum ἀπὸ ι' σημείων Πέτρας πρὸς ἀνατολάς. Petra autem abfuit tantum 300 stadia a lacu Asphaltite. Ab Elath vero usque ad Gazam sunt 150 miliaria Romana teste Plinio, aut 1260 stadia, uti alii scribunt.

Hanc devictis Idumaeis David possedit & Salomo 2 *Sam.* 8. 14. *coll.* 2 *Chron.* 8. 17. Postea quum eam recuperassent Edomaei Azarias eam imperio Judaico iterum adscivit 2 *Reg.* 14. 22. Sed rex Syrorum Rezin denuo eam Judaeis eripuit 2 *Reg.* 16. 6. nec postea Judaei hac urbe potiti sunt.

Epiphanius hujus meminit scribens nomen ejus Αἰλὰ, ἥτις ἐστὶν ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ Αἰλὼν, *quae in sacro Codice Aelon appellatur:* ad-

dit esse unum e tribus portubus maris rubri: reliquos duos esse illum qui ἐπὶ τὸ Κάστρον τοῦ Κλύσματος, *ad Castrum Clysmatis est*, & alterum ad Berenicen. Vide eum *lib.* II. *adv. haer. p.* 618. Strabo eam Ἄειλαν nuncupat, dicitque inter Gazam & hanc urbem esse stadia 1260 quod & Marcianus Heracleota scribit. Id efficeret 157 millia passuum. Plinius scribit esse 150 M. P. Quae differentia in tam magno intervallo exigua est.

Ab Aila itinere dierum trium versus orientem distabat oppidum פראן *Paran*, per quod iter fecerunt Israëlitae teste Eusebio ad vocem Φαράν. Hoc quoque illustrare potest loca mansionum Israëliticarum in desertis Arabiae.

Episcopi hujus urbis in actis conciliorum hi commemorantur. Videamus ut subscripserint, ut & inde varians scriptio nominis discatur.

PETRUS primus est. Subscripsit Concilio Niceno primo inter Episcopos provinciae Palaestinae ita,

Petrus Ahilae.

Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. Hinc discimus (& id confirmant quae mox adscribemus) jam tempore Eusebii & Hieronymi urbem hanc Ailam inter urbes Palaestinae locum habuisse adeoque non errasse Hieronymum scribentem in libro *de situ & nominibus urb. ac loc.* ad vocem *Ailath*, illam esse *in extremis finibus Palaestinae*. Quum vero Palaestina distinguitur in primam, secundam & tertiam, haec attribuitur tertiae. Vide supra *lib.* I. *cap.* XXXV.

BERYLLUS. Subscripsit Concilio Chalcedonensi inter Oecumenica quarto, habito anno 451 contra Eutychem. Vide *tom.* IV. Conciliorum generalium *pag.* 80. Illic legitur

Βηρύλλου Ἀλοῦ.

In codicibus Latinis legitur *Alalae civitatis*, in aliis *Aili*, & *Ahilae* (plane uti in actis Concilii Niceni) & in Graecis quibusdam Ἀειλοῦ, sic ut non videatur dubitandum eandem hic urbem

bem Ailam intelligi. In ſecunda actione hujus concilii, *tom.* IV. conciliorum *pag.* 327. legitur

Βηρύλλȣ 'Αιλᾶ.

Et in actione ſexta decima, ibidem, *pag.* 800.

Βηρύλλȣ 'Αιλᾶ.

Praeterea non tantum mentio Eluſae & Segor, urbium Palaeſtinae tertiae quae mox poſt urbis 'Αιλȣ̃ commemorationem ſequuntur, hanc opinionem firmat, ſed quod in actione quarta hujus concilii, *pag.* 494. appelletur idem Epiſcopus 'Αϊλᾶ τῆς Παλαιϛίνης τρίτης. Illic autem ex ordine & adjectione vocum Παλαιϛίνης πρώτης, δευτέρας &c. licet colligere has urbes fuiſſe

Palaeſtinae primae.	*ſecundae.*	*tertiae.*
Aſcalonem.	*Capitoliada.*	*Ailam.*
Lyddam.	*Pellam.*	*Eluſam.*
Anthedona.	*Tiberiada.*	*Zoaram.*
Azotum.	*Gadara.*	
Jamniam.		
Antipatrida.		
Liviada.		
Minoida.		

Nam hoc ordine ſequuntur, & *epiſcopo Aſcalonis* additur *Palaeſtinae primae* & nulli alii: deinde *epiſcopo Capitoliadis* additur *Palaeſtinae ſecundae* & nulli praeter eum: tum *epiſcopo Ailae* ſubjungitur *Palaeſtinae tertiae.*

Denique in actione XV. concilii Chalcedonenſis (*tomo* IV. conciliorum generalium *pag.* 787.) legitur

Provinciae Palaeſtinae tertiae Epiſcopi VI
Byrillus Elienſis.

In concilio Conſtantinopolitano habito Anno Chriſti 536. (vide *tom.* V. conciliorum generalium *pag.* 116. & 141.) video Johan-

hannem subscripsisse pro iis qui erant ἐν τῷ Ἀιλᾶ τῆς τρίτης Παλαιςίνης.

AITAM.

Ἀιτάμ. Alii codd. Ἀιτάν. Urbs tribus Judae quae in codicibus Hebraeis non legitur sed exstat in versione Alexandrina *Jos.* 15. 60. Videtur esse eadem atque עיטם quae urbs tribus Judae memoratur 1 *Chron.* 4. 32. & Josepho Ἠταμὲ appellatur *Antiq.* VIII. 3. & Ἤτταν capite praecedenti, uti puto. Non sinit nos de ea re dubitare comma sextum *c.* 11. *in lib.* 2. Chronicorum ubi Βηθλεὲμ καὶ Ἀιτὰν καὶ Θεκωὲ legitur pro Hebraeis ביתלחם, תקוע, עיטם. Vide & infra *voc. Etam.*

AJALIN.

Recens nomen urbis אלון vel מאלון *Jos.* 19. 33. Ita scribitur in Gemara Hieros. Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Ἀιαλὶν etiam legitur apud Eusebium in Onomastico pro אילון *Ajalon*, urbe memorata *Jud.* 12. 11. ubi Ἐλὶμ & Ἀιλεὶμ Graeci habent.

* ALAMMELECH.

Urbs tribus Ascher. *Jos.* 19. 26.

* ALMON.

עַלְמוֹן Urbs tribus Benjamin. *Jos.* 21. 18.

ALULA.

Viculus juxta Chebron in regione ad Aeliam pertinente. Hieron. in Onom. ad vocem Elul.

ALUS.

Ἀλὲς. Vicus haud procul a Nicopoli. Eusebius in Onomast. ad vocem Ajalon.

AMAD.

* AMAD.

עַמְעָד / Urbs in Ascher. *Jos.* 19. 26.

* AMAM.

אֲמָם / Urbs tribus Judae, in parte ejus australi. *Jos.* 15. 26.

AMATHA.

Ἀμαθά. Villa in vicinia Gadarorum ubi aquae calidae (inde nomen חמת) erumpunt. Eusebius ad vocem Αἰθάμ. In quo nunc Ἐμμαθὰ legitur pro Ἀμαθὰ Hieronymi.

AMATHA.

Ἄμαθα, οὐδετέρως, τῆς Ἀραβίας χώριον ... *Amatha, genere neutro Arabiae oppidum* ... Sunt qui putent hoc oppidum idem esse ac illud quod Josephus ad Jordanem locat & Amatha vocat: mihi non probatur, quum Stephanus mox addat a multitudine arenae ita dictam, quoniam magna pars Arabiae olim a rubro mari inundata est: at non legitur inundatio rubri maris unquam pertigisse ad Jordanem. Adde quamvis regio trans Jordanica Arabia a multis appelletur, Stephano tamen illam plerumque τρίτην Παλαιστίνην dictam, uti in Χαρακμῶβα &c. Atque ita etiam hanc dixisset Palaestinae urbem.

AMATHUS.

Ἀμαθοῦς. Urbs munita in regione trans Jordanem cujus pars inde Ἀμαθῖτις χώρα dicitur 1 *Macc.* 12. 25. עמתו dici videtur in Talmude. Vide supra *p.* 308. Aberat a Pella meridiem versus 21 miliaria, sita in Peraea inferiore τῇ κατωτέρᾳ: ita scribit Eusebius ad vocem Αἰθὰμ, cujus tempore κώμη erat. Episcopus Ἀμαθοῦντος memoratur in Concilio Chalcedonensi *tom.* IV. *concil. p.* 118.

Commemoratur apud Josephum urbs Ἀμαθοῦς, capta post Gadara, ἔρυμα munitissimum omnium quae ad Jordanem sita erant *Antiq.*

Antiq. XIII. 21. & *de bell.* I. 3. τῶν περὶ τὸν Ἰορδάνην. Sed in manuscripto Lipsiensi est in ultimo loco ὑπὲρ τὸν Ἰορδάνην trans vel ultra Jordanem. Sed περὶ idem aliquando est quod ὑπέρ. Ita Josephus *lib.* II. *de bell. cap.* 25. ἐκ τῆς περὶ Ἰορδάνην περαίας, quod interpres Latinus recte vertit *ex regione trans Jordanem.* Sic Eusebius in Onomastico Μαχαθὶ, πόλις περὶ τὸν Ἰορδάνην, Hieronymus reddit, *super Jordanem.* Quare pro περὶ illic aliam vocem substituere non est necessarium. Diruta haec est ab Alexandro Jannaeo *Antiq.* XIII. 21. postea constituta una ex 5 totius terrae urbibus, in quibus Synedria essent. Reliquae erant Hierosolyma, Jericho, Gadara & Sipphoris *Ant.* XIV. 10. Meminit idem & regiae ἐν Ἀμάθοις crematae, sitae ad Jordanem *Ant.* XVII. 12. Videri posset haec Amathus Josephi esse eadem ac Ramoth in Gilead, urbs celebris. Certe eandem urbem quam Ἀμαθὰ vocat *Antiq.* XVII. 12. alibi videlicet *lib.* II. *cap.* 2. *de bello* Βηθαραμαθον vocat, quae vox clara vestigia vocis Ramoth continet.

AMERUTHA.

Ἀμήρυθα. Vicus superioris Galilaeae a Josepho munitus. Ita scribit in vita *pag.* 1013. Videtur esse Μηρὼθ & in loco parallelo *lib.* II. *de bell. c.* 25. Μηρὼ appellatur. Quia autem sequitur illic Χαράβη, quod refingimus (vide supra *pag.* 182.) in Ἀχαβάρη, A ultimum ex Ἀμήρυθα tolli potest.

AMMAUS.

Ἀμμαοῦς. Ubi thermae sunt, prope Tiberiada. Josephus *Ant.* XXIII. 3. ibi castrametabatur Vespasianus πρὸ τῆς Τιβεριάδος *de bell.* IV. I. & urbs Emmaus vulgo dicta ita appellatur Josepho. Vide *Emmaus*, & supra *pag.* 429.

ANAB.

עֲנָב / Urbs in montanis tribus Juda. *Jos.* II. 21. Hanc putabat Eusebius esse vicum Betoannab, distitum 4 mill. a Diospoli versus orientem: sed Hieronymus scribit plerosque affirmare eum in octavo ab ea miliario situm & appellari Bethannabam.

ANAB-

ANABLATHA.

Villa in dioecesi episcopi Hierosolymitani, non longe a Bethel. Meminit ejus loci Epiphanius episcopus Salaminis in Cypro in epistola ad Johannem episcopum Hierosolymitanum, quam Hieronymus Latine reddidit. *Praeterea quod audivi quosdam murmurare contra me quia quando simul pergebamus ad sanctum locum qui vocatur Bethel, ut ibi collectam tecum ex more ecclesiastico facerem & venissem ad villam quae dicitur Anablatha, vidissemque ibi praeteriens lucernam ardentem & interrogassem quis locus esset didicissemque esse ecclesiam & intrassem ut orarem, inveni ibi velum pendens in foribus ejusdem ecclesiae tinctum atque depictum & habens imaginem quasi Christi vel Sancti cujusdam. Non enim satis memini cujus imago fuerit. Cum ergo hoc vidissem in ecclesia Christi contra auctoritatem scripturarum hominis pendere imaginem, scidi illud & magis dedi consilium custodibus ejusdem loci, ut pauperem mortuum eo obvolverent & efferrent. Illique contra murmurantes dixerunt si scindere voluerat, justum erat ut aliud daret velum atque mutaret. Quod cum audissem me daturum esse pollicitus sum & ilico esse missurum.*

* ANACHARATH.

אֲנָחֲרָת / Urbs in Jissascar. *Jos.* 19. 19.

* ANANJA.

עֲנָנְיָה / Urbs in Benjamin. *Neh.* 11. 32.

ANATHOTH.

עֲנָתוֹת scribi solet: verum & permutatis literis ejusdem organi ut Grammatici loquuntur, אנתות. Vide *Jerem.* 29. 27. Epiphanio lib. de vitis Prophetarum *pag.* 239. Ἀναθώθ. Ita & Josephus & III. liber Ezrae *cap.* 5. *comm.* 33. Urbs erat tribus Benjamin. *Jos.* 21. 18. distans Hierosolymis spatio miliarium trium, teste Eusebio ad hanc vocem. Hieronymus, ad *cap.* 1. *Jerem.*

Bbbb qui

qui habitabant contra septentrionem Jerusalem in tertio miliario & viculo Anathoth. Idem ad *cap.* 11. in viculo Anathoth *qui ab Jerosolymis tribus distat millibus.* Et ad *Jerem.* 31. *A turre Anathoth, quae hodie appellatur Jeremiae, tribus a Jerusalem millibus separata.* Josepho dicitur viginti stadia abesse Hierosolymis, i. e. duo miliaria & dimidium *Ant.* x. 10. Quia Anathoth etiam nomen viri est *Neh.* 10. 19. ideo *Neh.* 7. 27. אנשי ענתות dici videtur, non בני, quia hoc ambiguum est. Graeci itaque male reddunt & hic & *Ezrae* 11. 23. υἱοὶ Ἀναθὼθ: quod ἄνδρες esse debuerat, uti mox ἄνδρες Καριαθιαρὶμ &c.

Non videtur huic loco alienum, quia prima se nunc offert occasio, si indicem qui *Nehem.* 7. 27. legitur exhibeamus. Illic enim non modo videbimus quo pacto mutatum sit a librariis nomen urbis Anathoth, sed & quae urbes aliis vicinae sint, & quomodo illa nomina diversis locis sacri codicis scripta extent. Poterit hic index nobis esse utilis in reliquis, & ita uno obtutu oculis suis lectores videbunt expositum quo modo nomina urbium, seu gentilia potius aut topica inde ducta, legantur. In hac serie mixta sunt nomina urbium & virorum. Urbes certe hic aliquas recenseri patet ex praeposito אנשי & subjunctis nominibus Jerichuntis, Kirjathjearim, Beeroth: aliqua tamen esse virorum nomina liquet ex *Nehem.* 10. 15. ubi viginti fere nomina priora illius indicis quem ex Ezrae *capite* 11, & *Nehemiae* VII, damus habentur.

NB. א׳ significat אנשי
ב׳ significat בני
Atque ita in Graecis Υ. indicat υἱὸς & Α. ἄνδρας.

INDEX
eorum qui cum Zerubbabele redierunt in terram Israëliticam.

Ezraë cap. II 3.	*Graeca Ezrae.*	*Nehemiae* VII 7.	*Graeca Nehemiae.*
ב׳ פרעש	Υ. Φαρές.	ב׳ פרעש	Υ. Φόρος.

ב׳

Hebrew	Greek
ב' שפטיה	Υ. Σαφατία
ב' ארח	Υ. Ἄρες
ב' פחת מואב	Υ. Φαὰβ Μωὰβ
ב' עילם	Υ. Ἀιλὰμ
ב' זתוא	Υ. Σωτθȣὰμ
ב' זכי	Υ. Ζακχȣ̃
ב' בני	Υ. Βανȣὶ
ב' בבי	Υ. Βαβαὶ
ב' עזגד	Υ. Ἀσγὰδ
ב' אדניקס	Υ. Ἀδωνικὰμ
ב' בגוי	Υ. Βαγȣὲ
ב' עדין	Υ. Ἀδδὶν
ב' אטר	Υ. Ἀτὴρ
לחזקיה	
ב' בצי	Υ. Βασσȣ̃
ב' יורה	Υ. Ἰωρὰ
ב' חשם	Υ. Ἀσȣ̀μ
ב' נבר	Υ. Γαβὲρ
ב' בית לחם	Υ. Βεθλαὲμ
א' נטופה	Υ. Νετωφὰ
א' ענתות	Υ. Ἀναθὼθ
ב' עזמות	Υ. Ἀσμὼθ
ב' קרית ערים	Υ. Καριαθιαρὶμ
כפירה	Χαφιρὰ καὶ
ובארות	Βηρὼθ
ב' הרמה וגבע	Υ. Ῥαμὰ καὶ
	Γαβαὰ
א' מכמס	Α. Μαχμὰς
א' בית אל	Α. Βαιθὴλ καὶ
והעי	Ἀϊὰ
ב' נבו	Υ. Ναβȣ̃
ב' מגביש	Υ. Μαγεβὶς
ב' עילם אחר	Υ. Ἠλαμὰρ
ב' חרם	Υ. Ἠλὰμ
ב' לוד חדיד	Υ. Λοδαδὶ καὶ

Hebrew	Greek
ב' שפטיה	Υ. Σαφατία
ב' ארח	Υ. Ἠρὰ
ב' פחת מואב	Υ. Φαὰθ Μωὰβ
ב' עילם	Υ. Ἀιλὰμ
ב' זתוא	Υ. Ζαθȣία
ב' זכי	Υ. Ζακχȣ̃
ב' בנוי	Υ. Βανȣὶ
ב' בבי	Υ. Βηβὶ
ב' עזגד	Υ. Ἀσγὰδ
ב' אדניקם	Υ. Ἀδωνικὰμ
ב' בגוי	Υ. Βαγοὶ
ב' עדין	Υ. Ἠδὶν
ב' אטר	Υ. Ἀτὴρ
לחזקיה	Υ. Ἠζὰμ
ב' חשם	Υ. Βεζεὶ
ב' בצי	Υ. Ἀρὶφ
ב' חרף	Υ. Ἀσὲν
ב' גבעון	Υ. Γαβαὼν
א' בית לחם	Υ. Βαιθαλὲμ
ונטופה	Υ. Ἀτωφὰ
א' ענתות	Υ. Ἀναθὼθ
א' בית-עזמות	Α. Βηθασμὼθ
א' קרית יערים	Α. Καριαθιαρὶμ,
כפירה	Καφιρὰ καὶ
ובארות	Βηρὼθ
א' הרמה וגבע	Α. Ἀραμὰ καὶ
א' מכמס	Γαβαὰ
א' מכמס	Α. Μαχεμὰς
א' בית אל	Α. Βαιθὴλ καὶ Αἰ
נבו אחר	Α. Ναβία
ב' עילם אחר	Α. Ἠλαμαὰρ
ב' חרם	Υ. Ἠρὰμ
ב' ירחו	Υ. Ἰεριχὼ
ב' לוד חדיד	Υ. Λοδαδὶδ καὶ
ואונו	Ὠνὼ

ואנו	Ὠνὼ	ב׳ סנאה	Υ. Σαναὰ
ב׳ ירחו	Υ. Ἰεριχὼ		
ב׳ סנאה	Υ. Σεναὰ		

Haec nomina maxima ex parte etiam leguntur *Neh.* 10. 15. & *lib.* III. Ezrae *cap.* 5. 9. quae conferri debent.

Conferamus cum his duplicem aliam seriem virorum in qua etiam nomen ab urbe Anathoth ductum invenitur: & inde enim nomina urbium quaedam illustrantur.

NB. *Compendii causa indicium nominis proprii una litera feci quia de ἐθνικοῖς potissimum agitur.*

Ex 2 Sam. 23.	*Graeca ex 2 Sam.* 23. 25.
ש׳ ההררי	Ῥȣδαῖος
א ההרדי	Κελωθὶ
ח׳ הפלטי	Θεκωΐτης
ע׳ התקעי	Ἀνωθίτης
א׳ הענתתי	Ἀνωθίτης
מ׳ החשתי	Ἀωΐτης
צ׳ האחתי	Νετωφατίτης
מ׳ הנטפתי	Ἐκ Γαβαὲθ υἱὸς
ה הנטפתי	Βενιαμὶν τȣ̃
א׳ מגבעת בני בנים׳	Ἐφραθαίȣ
ב׳ פרעתני	
ה׳ מנהלי געש	
א׳ הערבתי	
ע׳ הברחמי	
א׳ השעלבני	Βαρδιαμίτης
ש׳ ההרדי	Σαλαβωνίτης
א׳ האררי	Ἀρωδίτης
א׳ בן המעכתי	Σαραȣρίτης
א׳ הגילני	Ἀσβίτης
ח׳ הכרמלי	Μαχαχαχὶ
פ׳ הארבי	Γελωνίτης.

י׳ מצובה	Καρμήλιος
ב׳ חגחי	Ὀυραιοερχὶ
צ׳ העמוני	Ἀμμανίτης
נ׳ חבארתי	Βηθωραῖος
ע׳ חיתרי	Ἐθιραῖος
נ היתרי	Ἐθεναῖος
א חחתי	Χετταῖος

Eadem.		*ex* 1 *Chron.* 11.27.
ש׳ ההרודי		Ἀρωρὶ
ח הפלוני	idem 1 *Chr.* 27.10.	Φελωνὶ
ע׳ התקועי		Θεκωὶ
א׳ הענתותי	idem 1 *Chr.* 27.12.	Ἀναθωθὶ
ס׳ החשתי	idem 1 *Chr.* 27.11.	Ὀυσαθὶ
ע׳ האחוחי	idem 1 *Chr.* 27.4.	Ἀχωνὶ
ם׳ הנטופתי	idem 1 *Chr.* 27.13.	Νετωφαθὶ
ה הנטופתי	idem 1 *Chr.* 27.15.	Νετωφαθὶ
א׳ מגבעת בני בנ׳		Ἐκ βȣνȣ̃ Βενιαμὶν
ב׳ חפרעתני	idem 1 *Chr.* 27.14.	Φαραθωνὶ
ח׳ מנחלי געש		Ἐκ ναχαλὶ Γάας
א הערבתי		Γαραβαιθὶ
ע׳ הבחרומי		Βαρωμὶ
א׳ השעלבני		Σαλαβωνὶ
ב׳ הגזוני		Γιζωνίτης
י׳ החרדי		Ἀραρὶ
א׳ ההרדי		Ἀραρὶ
ח׳ המכרתי		Μεχωραθρὶ
א חפלני		Φελλωνὶ
ח׳ הכרמלי		Χαρμαδαὶ
ב׳ הגרי		Ἀγαρὶ
צ העמוני		Ἀμμωνὶ
נ׳ הברתי		Βηρωθὶ
ע׳ היתרי		Ἰεθρὶ
נ׳ היתרי		Ἰεθρὶ
א׳ החתי		Χεττὶ

ANEA.

῎Ανεα. Vicus grandis Judaeorum in Daroma, a Chebrone versus austrum remotus miliaribus novem. Eusebius in Onom. ad vocem Ἀνάμ, & ad vocem Ἀνσήμ tradit aliam esse Aneam (ita legit Hieronymus) vicinam priori, cujus omnes incolae Christiani sint, ad orientem sita alterius. Memoratur etiam Aneas vicus in finibus Eleutheropolis in actis Sanctorum *Tom.* 1. *p.* 128.

* ANEM.

עָנֵם / Urbs in Jissascar 1 *Chron.* 6. 73. *Jos.* 21. 29. alio nomine venit, Engannim dicta.

* ANER.

עָנֵר / Menasschitarum. Levitis data 1 *Chron.* 6. 20.

* ANIM.

עָנִים / Urbs in montanis tribus Judae. *Jos.* 15. 49. Hanc Ἀναίαν vocat Eusebius, scribitque non longe abesse ab altera Anea villa grandi Judaeorum sita 9 miliaribus a Chebrone versus austrum. Vide eum ad vocem Ἀνσήμ & Ἀνάμ.

ANNA.

Alii jam observarunt esse urbem עַי in V. T. & ῎Αινα dictam Josepho. Stephanus ῎Αννα, πόλις τῆς Ἰουδαίας, ὑπὲρ Ἱεριχοῦντα· τὸ ἐθνικὸν Ἀνναvίτης. *Anna urbs Judaeae supra Jerichunta sita. Gentile est Annanites.*

ANTHEDON.

Urbs haec Palaestinae primae (vide supra *pag.* 208. 215. & *seqq.*) sita erat ad mare, viginti admodum stadiis a Gaza. Sozomenus *histor.* V. *cap.* 9. ῎Εφυγεν εἰς Ἀνθηδόνα, πόλιν ἐπὶ θάλασσαν ἀφεστῶσαν Γάζης ὡς εἰς σαδίους εἴκοσι παραπλησίως δὲ τηνικαῦτα τῷ Ἑλλη-

Ἑλληνισμῷ χαίρουσαν καὶ περὶ τὴν θεράπειαν τῶν ξοάνων ἐπτοημένην. *Fugit Anthedonem, urbem ad mare sitam, a Gaza autem viginti stadiis distantem, quae illo tempore superstitioni Gentium & cultui simulacrorum mire erat dedita.* Inde porro aufugit ad navale Gazaeorum. Hunc situm ad mare confirmat Ptolemaeus (vide supra *pag.* 460. & 461.) qui eam recenset inter litorales & distinguit ab Gaza, Jamnia, Lydda, ac Antipatride, in ora quidem maritima sitis sed non ad mare: etiam nummi veteres in hac urbe cusi, inter quos unus est Antonini Caracallae inscriptus

ΑΝΘΗΔονος ΕΤ... Λ. *Anno...* Deest prima litera index numeri. Astarte conspicitur turrita, dextra caput humanum sinistra hastam tenens, pede supra proram, in templo tetrastylo. Vide Vaillant *Numism. Graec. Impp. Augg. & Caes. pag.* 115. Alter est ejusdem Imperatoris in quo legitur.

ΑΝΘΗΔΟΝΟϹ. Imaginem ejus delineatam dedit Patinus *in Numm. aer. Impp. pag.* 245. Sed alii videntur eam non in ipso litore collocare sed ora maritima. Stephanus in Ethnicis, Ἀνθηδὼν πόλις πλησίον Γάζης πρὸς τῷ παραλίῳ μέρει. *Anthedon, urbs vicina Gazae in parte maritima.* Plinius *lib.* V. 12. *Rhinocolura & intus Raphea. Gaza & intus Anthedon.*

Urbs haec dicta est Agrippias ab Herode, uti Josephus tradit *Antiquit.* XIII. 21. quem locum ante oculos habuit eruditus scholiastes Lycophronis Johannes Tzetzes; quamvis vulgo, sed male, Isacio Tzetzae fratri ejus hic liber tribuatur, quod Johannes amore singulari fratris ductus nomen ejus foetui huic suo praeposuerit, uti ipse fatetur in epistola, quam primus edidit Ludolphus Kusterus noster, plurimis veteris aevi monumentis editis atque illustratis optime de re literaria meritus, in notis ad Suidam, *tomo* II. *p.* 473. Sic itaque de Anthedone Tzetzes, ad *vers.* 754 Ἡ δὲ Ἀνθηδὼν, πόλις Βοιωτίας, ἣν ᾤκησαν Θρᾶκες· ὁ δὲ Ἰώσηπος καὶ τὴν νῦν λεγομένην Ἀγριππιάδα Ἀνθηδόνα φησὶ πρότερον καλεῖσθαι. *Anthedon est urbs Boeotiae, quam incoluerunt Thraces. Josephus autem urbem quae nunc Agrippias dicitur olim Anthedona nuncupatam fuisse testatur* Chronicon Paschale illam Carianthedona nuncupat, voce ex Cariath (i. e. urbe) & Anthedon conflata.

ſtata. Ita illic legitur *pag.* 193. *ad annum* 742. Καριανθηδόνα ἐπικτίσας Ἀγρίππειαν ἐκάλεσεν. *Inſtauratae Carianthedoni nomen Agrippiae indidit.* Videlicet Joſephus illam Ἀγριππεῖον nuncupat *lib.* I. *de bell. cap.* 16. Ex eodem diſcimus hanc urbem in tractu maritimo ἐν ἐπιθαλαττίοις μέρεσι ſitam fuiſſe & Agrippiada dictam ab Herode *Antiq.* XIII. 21. Recenſetur ab eodem inter oppida maritima gentibus erepta hoc ordine, progrediendo nempe a ſeptentrione verſus auſtrum *Antiquit.* XIII. 23. Turris Stratonis, Apollonia, Joppe, Jamnia, Azotus, Gaza, Anthedon, Raphia, Rhinocolura. Idem *Antiq.* XVIII. 8. narrat Agrippam inde navi profectum (εἰς Ἀνθηδόνα παραγενόμενος καὶ λαβὼν ναῦν) & *Antiq.* XIV. 10. eam a Gabinio inſtauratam; denique *Antiq.* XV. 11. Herodi redditam ab Auguſto.

PAULUS Epiſcopus Anthedonis interfuit concilio Epheſino inter oecumenica tertio. Vide *tom.* III. conciliorum generalium *pag.* 448. & Baluſii novam collectionem conciliorum *pag.* 507. Interfuit & concilio Chalcedonenſi vide *tom.* IV. *pag.* 80. Memoratur idem & in actis concilii Conſtantinopolitani inſertis concilio Chalcedonenſi, *tomo* IV. conciliorum generalium *pag.* 238. hoc modo

Παύλου τοῦ εὐλαβεστάτου ἐπισκόπου τῆς
Ἀνθηδονέων πόλεως.

EUSTATHIUM Anthedonis epiſcopum commemoratum videmus in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani, *tomo* V. conciliorum generalium *pag.* 192. vide & ſupra *pag.* 530.

ANTIOCHI PHARANX.

Ἀντιόχου Φάραγξ. Capta fuit cum Seleucia & Gaulane ab Alexandro Jannaeo. Joſephus *Ant.* XIII. 23.

ANTIPATRIS.

Ἀντιπατρίς. *Act.* 23. 31. ubi legitur Paulus Caeſaream profecturus

ϛturus Hierosolymas venit Antipatrida. Hinc aliquo modo colligitur, non fuisse hanc urbem maritimam, quia alia via Hierosolymis Caesaream brevior fuisset, quam sine ullo dubio milites ivissent. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ἀντιπατρὶς, πόλις, Ἡρώδου κτίσμα ἐπὶ Ἀντωνίου Καίσαρος. *Antipatris urbs, opus Herodis, Caesare Antonio.*

Habitasse illic Christianos plurimos saeculo octavo liquet ex iis quae *anno* 744 illic accidisse narrantur. Theophanes in Chronico ad *h. a. pag.* 358. Τούτῳ τῷ ἔτει τοὺς πλείους τῶν Χριστιανῶν, ὡς συγγενεῖς τῶν προαρξάντων, ἀνεῖλον οἱ προσφάτως κρατήσαντες, δόλῳ τούτους κρατησάμενοι, εἰς Ἀντιπατρίδα τῆς Παλαιστίνης. *Hoc anno Arabes duces tunc rerum potiti multos e Christianis fraude circumventos Antipatride Palaestinae occiderunt, tanquam affinitate conjunctos cum iis penes quos antea terrae illius dominium fuerat.*

Erat in via quae ex Judaea in Galilaeam ducebat. Misna *Gittin.* VII. *m.* 7. הולך מיהודה לגליל הגיע לאנטיפטרס *si proficiscatur ex Judaea Galilaeam versus, & pervenerit usque Antipatrida.* Obadias de Bartenora ad h. l. notat Antipatrida esse locum ultimum in finibus Judaeae.

Dicitur vulgo esse Assur, vel Arsuf, oppidum maritimum in loco sylvis condensis amoeno & pascuis herbosis faecundo, uti scribit Jacobus de Vitriaco *histor. Hierosolym. c.* 23. & Gulielmus Tyrius. Sed nauci non est haec traditio statuens Antipatrida fuisse urbem maritimam. Liquet illud ex Ptolemaeo (vide supra *pag.* 461.) qui illam recenset non cum portu Gazaeorum, Ascalone aliisque urbibus ad litus sitis, sed Lydda, Jamnia, aliisque mediterraneis, in regione tamen maritima. Nec est quod quis dicat Azotum quoque a Ptolemaeo recenseri inter urbes litorales, quae tamen ad litus sita non fuit: nam duplex fuit Azotus, una ad litus παράλιος dicta, quam Ptolemaeus hic Azotum portum vocat, altera mediterranea. Vide supra *p.* 215. Ex Josepho demonstratur id quoque clarissime, qui fossam ductam esse a Joppe Antipatrida ad impediendam invasionem hostilem scribit, quae plane inutilis & inepta fuisset si ab uno loco maritimo ad alium se extendisset. Praeterea liquet ex Itinerariis veteribus quae Caesarea

 via-

viatores ducunt Antipatrida, dein Dioſpolim, non Joppen. Adde Hieronymum in epitaphio Paulae, qui Paulam ſuam ducit Caeſarea Antipatrida, inde Dioſpolim, Arimathiam, Nobe, & Joppen. Deinde *repetito itinere* Nicopolim. Atqui ſi Antipatris ad mare ſita fuiſſet, debuiſſet eam Caeſarea per Antipatrida, Joppen, Dioſpolin, Arimathiam & Nobe Nicopolim duxiſſe viae compendia ſectatus. Nec erat cur *repetito itinere* Nicopolin tenderet. Haec ſunt verba Hieronymi. *Deinde* (ſc. a Caeſarea) *Antipatrida ſemirutum oppidulum, quod de patris nomine Herodes vocaverat & Lyddam verſam in Dioſpolim .... Haud procul ab ea Arimathiam viculum Joſeph .... & Nobe urbem quondam ſacerdotum ... Joppen quoque .... Repetitoque itinere Nicopolim, quae prius Emmaus vocabatur &c.* Si in loco Aſſur rudera urbis antiquae conſpiciuntur, crederem potius eſſe illa Apolloniae. Adrichomium male crediſſe Antipatrida eſſe eandem atque urbem Dora jam notavit Cellarius.

Ex Joſepho diſcimus hanc urbem abfuiſſe a Joppe 150 ſtadia, & Jannaeum foſſam duxiſſe ab una urbe ad aliam ut hoſtes arceret, *Antiq.* XIII. 13. Nomen vetus ei fuiſſe Capharſabe, & in campo Capharſabae conditam *Antiq.* XIII. 23. & XVI. 9. Urbem fuiſſe παρόριον, montibus proximam *de bell.* I. 4. quapropter planities inter illam & Joppen interjecta debuit foſſa & muro muniri ut Antiochus arceretur. Idem *l.* I. *de bell. c.* 16. ſcribit ſitam fuiſſe in pulcherrimo campo ἐν τῷ καλλίςῳ τῆς βασιλείας πεδίῳ, fluviis & arboribus divitem ποταμοῖς καὶ δένδρεσι πλουσίαν. Haec omnia non conveniunt oppido poſtea dicto أرسوف *Arſuf*, ſito ad mare inter Caeſaream & Joppen 18 miliaribus Arabicis inde, 6 hinc diſſitum. Vide Golii notas in Alfraganum *pag.* 135.

Epiſcopum Antipatridis invenio Polychronium, in concilio Chalcedonenſi, inter oecumenica quarto, habito *anno* 451. Vide *tomum* IV. conciliorum generalium *pag.* 80. & 118. in actis Epheſi inſertis concilio Chalcedonenſi. Vide & eundem tomum *pag.* 787.

De ſitu ejus mill. X. a Lydda, XXVI. a Caeſarea vide *lib.* II. *pag.* 417.

ANUA.

Ἄνυα. Vicus 15 miliaribus a Neapoli in via quae ducit Aeliam. Eusebius. Hieronymus legit 10 pro 15.

* APADNO.

Theodoretus ad *Dan.* XI. Ἀπαδανὸν δὲ τόπον τινὰ οὕτως ὠνομασμένον οὐ πόῤῥω τῶν Ἱεροσολύμων διακείμενον. *Apadanum locum quendam ita appellatum non longe Hierosolymis.* Hieronymus in *Comment. ad Dan.* XI. *Figat tabernaculum suum in Apedno juxta Nicopolim, quae prius Emmaus vocabatur, ubi incipiunt montana Judaeae consurgere.* אפדני scribitur *Dan.* XI. 45. & Porphyrius putavit Apedno esse locum situm inter duo latissima flumina, sed Hieronymus ipsum refellens dicit, *in ultimae visionis calumniis immoratur flumina ponens pro mari: & montem inclytum & sanctum Apedno, quem ubi legerit nullam potest proferre historiam.* Symmachus & Theodotion ἐν Ἀφαδανῷ reddunt: quod cum ابادان *Abadân*, loco culto & habitato, convenit, ita Persis dicto. Procopius *lib.* II. *de aedificiis Justiniani cap.* IV. meminit locorum quorundam circa Amidam a Justiniano munitorum & inter illa *Apadnae*, his verbis. Καὶ μὴν καὶ τὰ ἀμφὶ πόλιν Ἄμιδαν φρούρια, πηλῷ τε περιβεβλημένα καὶ τοῖς πολεμίοις βάσιμα παντάπασιν ὄντα, ἐς τὸ ἀκριβὲς ἀνοικοδομησάμενος ἅπαντα, ἐς τῆς ἀσφαλείας τὸ ἀκριβέστατον μετεστήσατο. Ἐν οἷς τό τε Ἀπάδνας καὶ τὸ Βυρθὸν πολίχνιόν ἐστι. *Praeterea circumposita Amidae castella quae muris tantum luteis cincta hostem excludere non poterant, accurate refecit & praeclare munivit. In his sunt Apadna & Byrthum oppidulum.* Idem *lib.* V. *cap.* IX. memorat μοναστήριον ὡς τὸ Ἀπάδνας ἐν Ἰσαυρίᾳ, *monasterium Apadnense in Isauria.*

APATHOS.

Ῥεγεὼν Ἀπαθῶς. Mentio ejus fit inter Sebasten & Jerichunta in Notitiis veteribus Eccles. Erat in Palaestina prima. Vide supra *lib.* I. *cap.* XXXV.

APHAEREMA.

Ἀφαίρεμα. Una ex tribus toparchiis Judaeae ex Samaritide adjectis 1 *Macc.* 11. 34. Vide de ea supra *lib.* 1. *pag.* 178. 179.

APHEC.

Urbs tribus Ascher *Jos.* 19. 31. quae & Aphic אפיק dicitur, vicina regioni Sidoniorum, *Jos.* 13. 4. Creditur quibusdam eadem ac urbs Ἄφακα in Libano sita ad flumen Adonim cujus meminit Sozomenus *hist.* II. 5. ὁ ἐν Ἀφάκοις τῆς Ἀφροδίτης περὶ τὸν Λίβανον τὸ ὄρος καὶ Ἄδωνιν τὸν ποταμόν. Meminit & Eusebius de vita Constantini III. 55. Theophanes in Chronico *pag.* 18. Τότε κατεσκάφη ὁ ἐν Αἰγαῖς Ἀσκληπίου ναὸς καὶ ὁ ἐν Ἀφάκοις τῆς Ἀφροδίτης. *Tunc Templum Aesculapii ad Aegas & Veneris Aphacis eversum est.* Verum illa urbs ultra fines terrae Israëliticae & urbem Sidona versus septentrionem nimis sita fuit quam ut credi possit esse eadem isti urbi quae a Josua commemoratur.

Est etiam urbs hoc nomine prope Jizraël. 1 *Sam.* 29. 1. & alia in tribu Judae 1 *Sam.* 4. 2. quae & אפקה *Jos.* 15. 53. Josepho *Antiq.* V. 11. Ἄμφεκα. Sunt qui etiam in Syria urbem fuisse hoc nomine volunt de qua agitur 1 *Reg.* 20. 26. quam tamen Josephus *Ant.* VIII. 8. scribit in campo magno sitam fuisse, qui *bell.* II. 23. & Ἀφαίκου πύργον commemorat. Eusebius in Onomastico notat suo tempore vicum Apheca fuisse circa Hippon urbem Palaestinae.

APHRA.

Vicus ad ortum Bethelis, 5 miliaribus inde remotus. Hieronymus in Onomastico. Eusebius scribit hujus vici nomen Ἀφρήλ. Videtur ejus mentio fieri in Notitia Imperii his verbis, *Cohors duodecima Valeria Afro.*

APHRAIM.

APHRAIM.

'Αφραΐμ. Vicus distans Legione versus boream 6 miliaria. Eusebius in Onomastico.

APHTHA.

Ἄφθα vicus. Patria Phani filii Samuelis, qui electus sorte Pontifex M. nesciebat quid ipsum munus Pontificis esset. Josephus *de bell.* IV. 5.

APOLLONIA.

Urbs maritima aut certe non longe a mari inter Caesaream Palaestinae & Joppen. Josephus *Antiq.* XIII. 23. eam hoc ordine recenset. Meminit etiam Plinius hoc modo *lib.* V. 13. inter Joppen & Caesaream : atque ita anonymus Ravennas *Caesarea*, *Apolonia*, *Joppis*, & Ptolemaeus eodem ordine. Vide supra *p.*460. In tabula veteri Peutingeriana Apollonias dicitur & inter utramque urbem modo memoratam media interponitur.

* ARAB.

ארב / Urbs tribus Juda. *Jos.* 15. 52.

ARABA.

עֲרָבָה / Urbs tribus Benjamin. *Jos.* 18. 18. Vide *Betharaba.* Fuit etiam vicus hoc nomine 'Αραβὰ, vel 'Αραυὰ in finibus Diocaesareae, & alius tribus miliaribus a Scythopoli versus occidentem. Eusebius. Forsitan haec est ערב *Arab*, ubi erat R. Jochanan Ben Zaccai. Vide codicem Schabbath, *cap.* XVI. 7.

ARAD.

ערד / Urbs Judae, ad cujus austrum est solitudo Judae *Jud.* I. 16. Rex Arad habitabat in australi parte terrae Canaan. *Num.*

 33.

33. 40. Eusebius in Onomastico scribit eam *villam vicinam esse deserto Cades, distantem Malathis 4 miliaribus, Chebrone 20,* & Hieronymus *esse terminum Judaeae distantem Chebrone 20 miliar. ad meridiem.*

Si eadem sit Arad *Num.* 21. 1. videretur jam tum populus fuisse in terra Canaan: nam subvertit urbes ejus Cananaei *Num.* 21. 3. sed Cananaei se diffuderant jam eo tempore extra limites terrae Canaan proprie dictae, quod & in Emoraeis trans Jordanem videri potest.

Hanc suspicor esse urbem cujus episcopus Stephanus in actis concilii Hierosolymitani habiti anno Christi 536. appellatur

Στέφανος Ἄρδων.

Latini codices habent *Aradorum.* Aradus huc nil facit aut Ἄδραα, nam series illa episcoporum, in qua Stephanus Aradorum episcopus legitur, non complectitur nisi episcopos Palaestinarum, & Aradus non erat in Palaestinarum ulla, sed in ἐπαρχίᾳ Φοινίκης, Adraa in ἐπαρχίᾳ Ἀραβίας.

ARAMA.

Ἀραμά. Vicus qui 4 miliaria aberat Malathis, Chebrone viginti. Eusebius. Ex Hieronymo videtur Ἀράθ legendum.

ARAMATHA.

Urbs Gileaditidis, quae Ramoth in V. T. nuncupatur 1 *Reg.* 22. 3. hoc nomine legitur apud Josephum *Antiq.* VIII. 9. & IX. 4. Semel apud ipsum Ἀραμάθα appellatur urbs regia Ammonitidis Rabbath in sacro codice dicta, nempe *Antiq.* VII. 7. ceteroquin eadem urbs Ῥαβάθα ei vocatur *Antiq.* IV. 5. & capite eodem 7. *lib.* VII. *Antiq.* mox citato.

ARATH.

Ἀράθ. Vicus ad occidentem Aeliae. Eusebius in Onomastico, ad

ad vocem Ἀριθ. Hieronymus ad vocem *Arath* ſcribit diſtare a Chebron milibus 20 ad meridiem.

ARBELA.

Ἄρϐηλα. Urbs Galilaeae, vel vicus, ut alii, non longe a Sippori, uti Joſephus ſcribit *Ant.* XII. 18. in plurali numero, ubi narrat Bacchidem Antiochia tendentem in Judaeam ibi caſtra poſuiſſe. Ex Joſepho *Antiq.* XIV. 27. licet colligere Arbela non longe a Sepphori abfuiſſe: & inde Jordanem usque hoſtes fugientes perſecuti ſunt. Ἀρϐήλων σπηλαῖον, vicum Galilaeae muniviſſe ſe narrat Joſephus in vita *pag.* 1013. & in loco parallelo *bell.* II. 25. dicitur muniviſſe τὰ περὶ Γεννησὰρ τὴν λίμνην σπηλαῖα κατὰ τὴν κάτω καλουμένην Γαλιλαίαν *ſpeluncas circa Lacum Genneſar in inferiore Galilaea.* Idem *Antiq.* XIV. 27. tradit non longe ab Arbelis latrones habitaſſe ſpeluncis difficillimis acceſſu, victos quidem ab Herode, ſed poſtea graves Ptolemaeo, cui Herodes illam regionem commiſerat. Similia latronum habitacula videntur deſcribi in Trachonitide *Antiq.* XV. 13. & XVI. 14. Poteſt eſſe eadem atque בית ארבאל *Hoſ.* 10. 14. & בקעת ארבאל huc forſan pertinet de qua ſupra *p.* 358. Meminit Euſebius vici Ἀρϐηλὰ ſiti in magno Campo, a Legione 9 millibus, adeoque, ut videtur, ortum verſus. Et alium vicum Arbela eſſe trans Jordanem in ditione Pellae urbis ſcribit.

ARCE.

Ἄρκη. Urbs tribus Aſcher, quae & Ἀκτιποῦς. Joſephus *Antiq.* V. 1 Hunc locum ante oculos habuit Stephanus in Ethnicis ſcribens Ἄρκη πολις Φοινίκης ἡ καὶ Ἄρκαι καλουμένη· Ἰώσηπος ἐν πέμπτῳ τῆς Ἰουδαικῆς Ἀρχαιολογίας. *Arce, urbs Phoenices, quae & Arcae dicitur. Meminit Joſephus libro quinto antiquitatum Judaicarum.* Eadem Arce videtur intelligi *Antiquitatum lib.* VIII. ubi dicitur. Τὴν δὲ περὶ Ἄρκην παράλιαν εἶχε Βανακάτης. *Regionem vero circa Arcen maritimam habuit Banacates.* Nam & regio circa eam fuit παράλιος, & quia in tribu Aſcher a nobis collocatur, convenit illud

illud cum verbis ſacri codicis, quae cum Flavianis conferri debent 1 *Reg.* 4. 16 Banaa, filius Huſai praefectus erat in Aſcher. Cave credas hanc Arcen eſſe eandem atque aliam notiorem Arcen vel Ἄρκας Phoenices quae hac urbe ſeptentrionalior & extra terram Iſraëliticam fuit, ſita quippe inter Tripolin & Antaradon uti liquet ex Itinerario Antonini. Meminit quoque urbis Ἄρκης Joſephus *Antiq.* I. 7. quae in Libano fuit ſita & a Tyriis defecit ad Aſſyrios una cum Sidone & Palaetyro *Antiq.* IX. 14. ſed illa non videtur Aſcheritica fuiſſe. Apud eundem *l.* VII. *de bell.* c. 24. dicitur inter Ἀρκαῖαν & Raphanaeam labi amnis Sabbathicus, ubi Rufinus, *inter Arcas.* Haec Ἀρκαῖα non eſt Aſcheritica ſed Phoenicia illa prope Tripolin. Nec aliunde dictos eſſe Ἀρεκέας, populos Judaeis finitimos ad boream exiſtimo, qnos commemorat *Ant.* V. 1. quam ab *Arcki* filio Canaanis cujus poſteri aliquando hic conſederunt. Nota in tranſitu errorem Rufini vertentis *l.* VII. *de bell. c.* 29. *Arcas & Raphanaeas regni Agrippae civitates:* debuiſſet ſcripſiſſe *Arcam civitatem regni Agrippae & Raphanaeam.* Raphanaea enim oppidum Syriae erat (vide Joſephum *de bell.* VII. 19.) non regni Agrippae. Denique meminit Joſephus urbis Ἄρκης, quae metropolis fuit Arabiae Petraeae, *Antiq.* IV. 4. ſed ſcribendum eſt Ἀρεκέμη pro Ἄρκη: nam רקם dicta eſt.

ARCHELAIS.

Inter urbes Judaeae recenſetur a Ptolemaeo: ſed Joſepho dicitur vicus conditus ab Archelao, *Antiq.* XVII. 15. non longe a Phaſaëlide *Ant.* XVIII. 3. In tabulis Peutingerianis collocatur inter Jerichunta & Scythopolin, ita, *Archelaide.* In ſexto enim caſu vetuſta itineraria locorum nomina efferunt: & ſaepe etiam in aliis ſcriptoribus ita ea leguntur, qua de re vide Salmaſium ad Vopiſcum *pag.* 434. Plinius *lib.* 13. 4. Archelaïda vallem appellat, uti & Phaſelida atque Liviada, quas alii urbes vocant.

Epiſcopus Archelaidis Palaeſtinae Antiochus memoratur in actis concilii Chalcedonenſis. Vide *tomum* IV. conciliorum generalium *pag.* 80. ubi tamen in Graecis legitur

Ἀντιόχυ

Ἀντιόχȣ Ἄρκης.

Sed in Latinis *Archelaïdis* &c. uti monui. In actione tamen secunda hujus concilii Ἄρκης quoque legitur. Vide *tom.* IV. conciliorum *pag.* 327. & in actione tertia, eodem *tomo pag.* 460. Ἀντίοχος ἐπίσκοπος Ἀλκήνων. Inter urbes quae sedes episcoporum fuerunt in Palaestina non legitur nomen Archelaïdis. Vide supra *lib.* I. *cap.* XXXV.

AREOPOLIS quae & AR.

ער videtur mihi urbem notare, uti & עִיר, quod & visum fuit Aquilae & Symmacho, teste Hieronymo ad *Jes.* 26. Crediderim illam sitam fuisse ad latus australe Arnonis, quia Ar filiis Loth (Moabitis) a Deo fuit data, non possidenda ab Israëlitis *Deut.* 2. 9. At Israëlitarum regio erat usque ad Arnonem. Unde liquet eos errare qui urbem Aroër Israëlitis assignatam putant eandem esse ac Ar.

Nomen Areopolis natum videtur ex ער *Ar* & πόλις. Theodoretus ad *Jes.* 15. Ἀριὴλ τοίνυν ἐστὶν ἡ νῦν καλȣμένη Ἀρεόπολις. *Ariël est quae nunc Areopolis nuncupatur.* Idem in Jesaiam *cap.* 29. Ἀριὴλ ἡ Ἀρεόπολις καλεῖται· τῆς δὲ Μωαβίτιδός ἐστιν ἄυτη ἐπίσημος. *Ariël appellatur Areopolis, urbs insignis Moabitidis.* Adeoque non ab urbe ער sed אריאל ducendum esset vocabulum: nisi utrumque nomen ei tribuere quis vellet. Eusebius etiam in Onomastico tradit quosdam existimare Areopolin eandem esse urbem quae in sacro codice Ἀριὴλ dicitur, & usque ad sua tempora eos appellare Ἀριὴλ τὸ εἴδωλον ἀυτῶν, *Ariël idolum suum.* Existimo regionis circumjacentis nomen fuisse Ariëlitis vel Ἀρηιλῖτις. Meminit illius Epiphanius *lib.* I. *adv. haeres. pag.* 40. oriundi erant ἀπὸ τῆς Ναβατικῆς χώρας καὶ Ἰτȣραίας, Μωαβίτιδός τε καὶ Ἀρηιλίτιδος τῆς ἐπέκεινα τῆς κοιλάδος τῆς ἁλυκῆς, ὄυτως ἐν τῇ θείᾳ γραφῇ καλȣμένης ὑπερκειμένης χώρας, *ex Nabataea, Ituraea, Moabitide & Ariëlitide, quae sunt* (illud τῆς de solis regionibus ultimis Moabitide & Areïlitide videtur accipiendum, nam ad omnes referri nequit, quandoquidem Ituraea certe dici non potest sita ultra

 mare

mare mortuum, aut forte τῆς legendum eſt, ut de ſola Moabitide intelligatur) *ultra vallem ſalſam, regionem hoc nomine dictam in ſacro codice.* Huc forſitan etiam pertinent vici Aroiles & Ariëles, quorum meminit Procopius Gazaeus in Comm. ad *Gen.* 47. & אריאל מואב *Ariël Moab* quod ita legitur 1 *Chron.* 11. 22. ni fallor huc quoque facit. Scio vocem Ariël per *leones* verti a quibusdam, at vulgatus ut proprium retinet *Ariël Moab* Et ſi vel per leones verti debeat tamen ab hoc loco alienum non eſt, ut appareat regionem ab leonibus Moab אריאל מואב *Ariël Moab* dictam. Confer de leonibus Moabiticis *Jeſ.* 15. מואב אריה & 1 *Chron.* 11. 22.

Error eſſet hanc a Marte Ἀρεόπολιν dictam credere, uti Amphipolis Thraciae urbs olim Ἄρεος πόλις nuncupata eſt, teſte Harpocratione ad vocem Ἀμφίπολις. Huc facit quod legitur apud Hieronymum in *Joſ. c.* 15. qui haec de illa habet. *Hujus* (Moabitidis) *Metropolis civitas Ar quae hodie ex Hebraeo & Graeco ſermone compoſita Areopolis nuncupatur, non ut plerique exiſtimant quod* Ἄρεος, *id eſt, Martis civitas ſit .... Audivi quendam Areopoliten, ſed & omnis civitas teſtis eſt, motu terrae magno in mea infantia, quando totius orbis littus transgreſſa ſunt maria, eadem nocte muros urbis iſtius corruiſſe.* Id ex Ammiano videri accidiſſe Coſſ. Valentiniano atque Valente anno 315. ſcribit Martianaeus.

Urbs haec poſtea inter urbes Palaeſtinae tertiae cenſita fuit. Vide quae de illa notavimus ſupra *pag.* 212. 215. 217. Ἀναστάσιος ἐπίσκοπος Ἀρεοπόλεως commemoratur in actis Epheſi inſertis concilio Chalcedonenſi. Vide *tom.* IV. conciliorum *pag.* 118. Πολυχρόνιος quoque in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani. Vide ſupra *pag.* 530. & Ἠλίας Ἀρεοπόλεως in actis concilii Hieroſolymitani habiti anno aerae Chriſtianae 536. vide ſupra *pag.* 532.

Situs ejus haud ita certus eſt ut in mappa geographica locari queat. Euſebius & Hieronymus in Onom. ad vocem Ἀρνῶν ſcribunt ad ſeptentrionem Areopolis oſtendi locum vallis in praerupta demerſae in quo & militum praeſidia diſtributa ſunt. Πανταχόθεν, ita ſcribit Euſebius, φρούρια φυλάττει στρατιωτικά. *Militum*

limum ex omni parte praesidia distributa. Inde est quod in Notitia dignitatum imperii legatur

Cohors tertia Alpinorum apud Arnona,
&
Cohors tertia felix Arabum in ripa vadi Apharis fluvii in castris Arnonensibus,
&
Equites Mauri Illyriciani Areopoli.

Et forsitan id quod sequitur

Equites promoti indigenae Speluncis

fuit praesidium in isto *satis horribili loco vallis in praerupta demersae* cujus Eusebius & Hieronymus meminerunt, qui ad septentrionem Areopolis erat.

Agallim (אגלים) vicus erat ad meridiem Areopolis distans inde octo miliaria. Eusebius ad v. Ἀγαλλείμ & ad vocem Ἀρωννιείμ. Sed hic ea loco plane alieno leguntur. Vide & supra vocem *Agalla.*

ARETHUSA.

Urbs vicina Marissae, & Azoto, uti colligitur ex Josepho *Ant.* XIV. 8. ubi ea a Pompejo dicitur incolis suis restituta una cum Marissa, Azota & Jamnia. Sita erat ἐν μεσογείῳ, teste eodem *lib.* 1. *de bell. c.* 5.

ARIMANON.

Ἀρίμανον urbs refugii trans Jordanem τῆς Γαλαδήνης. Josephus *Antiquit.* IV. 7. Videtur poni pro Ramoth, urbe Gileaditidis *Jos.* 21. 38.

ARIMATHAEA.

Ἀριμαθαία, urbs Judaeorum *Luc.* 23. 51. Paullo aliter Suidas Ἀριμαθὲμ, ὄνομα τόπου καὶ Ἀριμαθαῖος ἀπὸ τούτου. *Arimathem, nomen loci, quo oriundus Arimathaeus nuncupatur.* Eusebius ad vocem Ῥωμὰ in Onomastico suo scribit eandem illam esse ac Arima-

thaeam,

thaeam, & Remphin dici vulgo: ad vocem vero Ἀρμαθὲμ σειφὰ (i. e. Ramathaim Tzophim) eam esse Arimathaeam unde Josephus in Euangeliis memoratus ortum duxit. At clarum mihi est multa in illo Onomastico legi quae ab Eusebio profecta non sunt quem ita sibi contradixisse mihi non persuadeo, & multa excidisse suo loco mota. Idem enim locus non potest esse ארומה *Jud.* 9.41. & הרמתים 1 *Sam.* 1. 1. Quare parum abest quin credam male ad vocem Ῥουμὰ illa subnexa esse καὶ ἔστιν ἐν ὁρίοις Διοσπόλεως, ἥτις ἔστιν Ἀριμάθαια, & ante illa excidisse vocem Ῥαμαθὲμ: nam alibi Ἀριμὰ sive Ῥουμὰ distinguit a Ramathaim, uti liquet conferenti titulos Ἀριμὰ & Ἀρμαθὲμ. Et profecto similius veri videtur Arimathacam esse Ramathaim, quam Aruma vel Ruma. In titulo autem τοῦ Ῥουμὰ aliquid esse alio pertinens liquet ex eo quod ibi dicatur, *quae nunc appellatur Remphis...* & mox de eadem, *a plerisque Arimathaea nunc dicitur.* Quid? num idem locus & Remphis & Arimathaea dicitur, & illo nomine *tunc appellabatur*, hoc autem *a plerisque tunc dicebatur?* Quid hoc rei sit, equidem haud capio. Divelle ergo haec: & prius ad Ruma, posterius ad Ramathem refer. Huc etiam facit patriam Eli sacerdotis, id est הרמתים, dici Ἀρμαθὲμ ab Epiphanio de vitis prophetarum *pag.* 236.

Hieronymus in epitaphio Paulae non longe hanc ab Diospoli sive Lydda collocat his verbis, *Et Lyddam versam in Diospolin Dorcadis atque Aeneae resurrectione ac sanitate inclytam. Haud procul ab ea Arimathiam, viculum Joseph, qui Dominum sepelivit, & Nobe urbem &c.* Videtur credidisse Hieronymus Arimathiam sitam fuisse eo loco, ubi nunc Rama urbs est. Bonifacius initio *lib.* 2. *de perenni cultu terrae sanctae* etiam credidit Ramam hanc sive رملة *Ramolam*, uti nunc appellatur, eandem esse atque Arimathaeam. Mihi quoque videtur non incongrue dici posse ex vico qui tempore Hieronymi Arimathaea vocabatur & prope Lyddam erat quique Ῥαμαθὲμ & Ῥαμαθὰ dicitur a Josepho & aliis (vide loca supra *pag.* 179.) natam urbem nunc celebrem Ramam. Nam & Arimathaeam ita describit Hieronymus ut Paulam suam ducat Antipatride Lyddam deinde Arimathaeam & Joppen, sic ut videatur

deatur

deatur inter Lyddam & Joppen quaerenda, & quidem non longe a Lydda. Hic ſitus plane convenit cum ſitu Ramae prope Joppen. An vero haec Arimathaea fuerit Arimathaea patria Joſephi, & porro an eadem fuerit הרמתים צופים Samuelis disquiri poteſt. Primum eſt veri ſimile. Ad ſecundum dico, non fuiſſe eandem quia circa Lyddam & Ramam omnia erant campeſtria, & Ramathaim Zophim erat in montanis Ephraïm 1 *Sam.* 1. 1. Adrichomius quidem Ramam hanc in monte delineavit, *ſed non fuit oculatus inſpector*, uti obſervavit Quareſmius *lib.* IV. *cap.* 2. & nominis רמה ſignificatione deceptus fuit. Montana Ephraïm quaerenda ſunt ad ſeptentrionem Hieroſolymae, circa Bethel, non ad occaſum. Vide *Jud.* 4. 5. Sic 2 *Chron.* 19. 4. dicitur a Berſabe usque ad montana Ephraïm ſe extendiſſe regnum Joſaphati. Praeterea Arimathaea appellatur *urbs Judaeorum*, quum ſi in Ephraïmitide collocetur, *Samaritanorum* potius videretur fuiſſe.

ARINDELA.

Urbs Palaeſtinae, epiſcopatu inſignis. In concilio Epheſino memoratur Theodorus epiſcopus Ἀριβήλων, vel ut alii legunt, Ἀρβήλων. Non puto tamen hic de Arbelis eſſe cogitandum: ſed eſſe eandem urbem a qua Μακάριος Ἀρινδήλων in Concilio Hieroſolymitano habito anno 536. dicitur, & cujus Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς meminit his verbis Ἀρίνδηλα τρίτης Παλαιστίνης. Γλαῦκος δὲ κώμην αὐτὴν καλεῖ. *Arindela, tertiae Palaeſtinae urbs. Glaucus eam vicum appellat.* Memoratur quoque inter urbes Palaeſtinae tertiae in Notitiis Veteribus Eccleſ. & in Notitia Imperii, ubi *Ariëldelae* legitur, quod in *Arindelae* mutandum exiſtimo.

Berkelius in commentario ad Stephanum ſcribit ſe dubitare an Ἀρίνδηλα proba ſit ſcriptura, quum ex ſerie literarum legendum eo loco foret Ἀριήδηλα, & *Ariëldela* legatur in notitia imperii. Sed Arindela non mutem. In ipſo Stephano alio loco etiam ita legitur, ad vocem Ἀβίλη, gentile eſſe Ἀβιληνὸς, uti Ἀρίνδηλα, Ἀρινδηληνός. Et confirmant hanc lectionem Concilia.

ARISTOBULIAS.

Vicus, non longe ut videtur a Chebrone. In vita S. Euthymii abbatis legitur μεταξὺ Βαρικῶν καὶ Ἀριστοβουλιάδος. Solitudo Ziph vico illi vicina fuisse dicitur. Vide vocem *Beraca*.

ARMATHEM. *Vide Arimathaeam & Ramathaim.*

AROËR.

עֲרֹעֵר / Urbs aedificata a tribu Gad. *Num.* 32. 34. Sita fuit Aroër quaedam (& nil vetat hanc credere) ad ripam torrentis Arnon על שפת נחל ארנון *Deut.* 2. 36. 3. 12. & 4. 48. & eadem collocatur in terminis australibus terrae transJordanem *Jos.* 12. 2. *Deut.* 4. 48. quod convenit cum 2 *Sam.* 24. 5. ubi illi qui universam terram perlustraturi essent, Jordanem transeunt, veniunt in Aroër ad dexteram urbis quae est בנחל גד *ad flumen Gad.* Flumen a Gad videtur nomen habere quod & Aroër urbs celeberrima ab iis possideretur & alia loca vicina: nam Beth Haran & Bethnimra non longe hinc fuerunt, uti Eusebius & Hieronymus testantur. Non est igitur necesse Arnonem flectere septentrionem versus, ita ut illic Aroër collocetur ubi termini septentrionales sunt tribus Ruben. Nec id fieri potest nisi duplex Aroër statuatur ad ripam Arnonis (quod tamen fieri non solet) quia Aroër aliqua esse debet in terminis australibus totius regionis transJordanicae. Non video quid obstet aliquas urbes Gaditarum fuisse ad austrum & ortum Rubenitarum: uti quasdam urbes Judae Simeoniticas cinxisse constat a diversis lateribus. Una itaque Aroër mihi est adsita fluvio Arnon, Gaditarum illa, eaque in termino australi regionis transJordanicae. Una etiam Aroër, in qua Israëlitae habitarunt, tantum memoratur *Jud.* 11. 26. Eusebius urbem Aroër ostendi suo tempore scribit in vertice montis in quo urbs Aroër sita fuit in Onomastico ad vocem Ἀροήρ. Bonfrerius id negat verum esse quoniam Aroër ad ripam fluvii sita fuit, adeoque non in vertice montis. Sed non video quidni urbs

urbs in monte ſita, ſi ad radices montis illius flumen labatur, poſſit dici ſita ad ripam fluminis. Poteſt enim a vertice usque ad radicem montis extendi urbs, & lateri montis incumbere, eademque ita ad ripam fluminis eſſe veluti urbs Baſilea & aliae. Euſebius quoque de ſuo tantum tempore teſtatur, eam urbem in vertice montis oſtendi, quum olim majus ſpatium occupare & ad radices usque montis ipſumque flumen pertingere potuerit. Haec obiter dicta ſunto pro Euſebio.

Quaeritur, ſitne haec eadem ac Aroër ante conſpectum Rabbae. Videtur mihi alia Aroër Ammonitica ſtatuenda, de qua legitur *Joſ.* 13. 25. filiis Gad fuiſſe terminum Jaazer cum omnibus urbibus Gilead, & dimidiam terram Ammonitarum *usque ad Aroër quae eſt ante conſpectum Rabbae.* Quum *commate* 16. de poſſeſſione tribus Ruben ageretur dictum erat, terminum Rubenitarum fuiſſe *ab Aroër quae eſt ad ripam fluminis Arnon*, &c. hic quum de Gad agitur, dicitur *usque ad Aroër quae eſt ante conſpectum Rabbae.* Qui haec legit ſtatim ſuſpicari debet aliam eſſe Aroër quae *commate* 16, aliam quae *comm.* 25. deſcribitur, quia ſi eadem fuiſſet, cur non eodem modo appellaretur? Saltem hinc ſuſpicio importari alicui non eſſe hanc & illam Aroër eandem videtur. Praeterea *ante conſpectum Rabbae* (ſi vel ſtatuamus duas tum fuiſſe Rabbas, alteram Moabiticam, alteram Ammoniticam) referri non poteſt niſi ad Ammoniticam, quia mentio terrae Ammonitarum mox facta eſt. Atqui Aroër ad Arnonem non erat ante conſpectum Rabbae Ammoniticae, nam Arnon erat Moabitarum & Emorraeorum terminus, non Ammonitarum, quorum regio ab altera parte regni Sichonis circa Jabbokum fuiſſe deſcribitur *Num.* 21. 24. Hujus quoque Aroër videtur mentio fieri *Jud.* 11. 33. nec enim video quomodo illic Aroër ad Arnonem ſita poſſit intelligi: ſed commodiſſime refertur ad illam Aroër, quae ante conſpectum Rabbae Ammoniticae eſt, illinc nempe pelli Ammonitae debuerant. Alteram Aroër jam poſt terga habebat. Vide *comma* 26. Erat & Aroër in Juda 1 *Sam.* 30. 30. ערער. In codicibus Graecis pro ערערה legitur *Joſ.* 15. 22. Ἀροήλ.

AROI-

AROILES.

Aroiles & Arieles vici Palaestinae, scribit Procopius Gazaeus in Comment. ad *Gen.* 47. Anne dicti sunt de nomine *Areli* אראלי filii Gad *Gen.* 46. 16. pro quo contextus Hebraeo-Samaritanus habet ארולי *Aroli*, Graecus Ἀρεηλείς. Vide vocem *Areopolis*. Memoratur quidem *Arieldela* in Notitia Imperii, sed illa videtur eadem esse atque *Arindela*.

* AROR.

שָׁעֵר / Videtur eadem esse ac Aroër.

ARPHA.

Ἀρφᾶ. Vicus in ultimis terminis terrae Israëliticae transJordanem, versus orientem. Τῆς Ἀρφᾶς Josephus scribit, ita ut in casu recto *Arpha* sit, uti Γαβᾶς idem scribit *pag.* 1007. in vita sua, a Γαβᾶ. Ab hoc usque ad oppidum Juliada longitudo extenditur regionis illius quae Gamaliticen, Gaulonitin, Batanaeam & Trachonitin comprehendit. Josephus *de bell.* III. 2. Hegesippus legit Ἀρθᾶς. Isidorus autem Originum *lib.* XIV. *c.* 3. haec verba Josephi male ad Judaeam retulit, nam de illa ita scribit: *Initium longitudinis ejus a vico Arfa usque ad vicum Juliaden porrigitur, in quo Judaeorum pariter & Tyriorum habitatio communis est. Latitudo ejus a monte Libani usque ad Tiberiadis lacum extenditur.* Haec Judaeae non conveniunt uti quilibet nullo negotio videt, sed parti tantum terrae Israëliticae transJordanem, quae Isidorus ex male intellecto Josephi loco Judaeae tribuit. Sed non hic tantum sed in plerisque errat quae de terra Israëlitica illic habet.

ARSANE.

Ἀρσάνη. Urbs in qua Rex Baesa sepultus est. Josephus *Antiq.* VIII. 6. Liquet esse legendum Θαρσάνη vel Θαρσᾶ quoniam 1 *Reg.* 16. 6. Tirtza appellatur.

* ARUB-

* ARUBBOTH.

אֲרֻבּוֹת / In Juda videtur fuiſſe, at incertum regione, urbs, an vicus. 1 *Reg.* 4. 10. Ἀραβὼθ ſcribunt Graeci.

ARUIR.

Vicus diſſitus 20 miliaribus ab Aelia verſus boream. Hieronymus in Onom. Euſebius habet Ἀϊεὶ. Sed haec eo non pertinent. Eſt enim Aroër, ubi Jephte dimicavit, trans Jordanem longius ab Aelia. Joſephus etiam meminit loci cui nomen Ἀρουρὴ *Antiquit.* VI. 14.

* ARUMA.

Urbs circa Sichem. *Jud.* 9. 41. Ἀερμὼν (חרמון) & Ἀερμὰ in quibusdam codicibus Graecis ſcribitur. Videtur eadem quae *verſ.* 31. תרמה appellatur. Alii exiſtimant Torma eſſe appellativum. Euſebius ad vocem Ῥουμὰ ἡ καὶ Ἄριμα notat eam poſtea dictam fuiſſe Remphin, & eſſe in finibus Dioſpoleos. Confer quae mox ad vocem *Arimathaea* notavimus.

ARUS.

Ἀροὺς. Vicus eſt prope urbem Samariam, ubi Varus caſtra metatus eſt. Joſephus *Antiq.* XVII. 12. *de bell.* 1. 2. Videtur eſſe *Atharus* vicus ad ſeptentrionem Sebaſtes in quarto miliario ejus, cujus Hieronymus meminit in Onomaſtico locorum & urbium.

ASALEA.

Ἀσαλέα. Vicus Palaeſtinae, patria S. Alaphionis. Meminit Sozomenus *hiſtor.* III. 14. Ὧδε γὰρ Παλαιστινοῖς ἔθος γεραίρειν τοὺς παρ' αὐτοῖς ἄνδρας ἀγαθοὺς γενομένους, ὥσπερ ἀμέλει καὶ Αὐρήλιον τὸν Ἀνθηδόνιον καὶ Ἀλεξίωνα τὸν ἀπὸ Βηθαγάθωνος, καὶ Ἀλαφίωνα τὸν ἀπὸ Ἀσαλέας· οἱ κατὰ τὸν αὐτὸν γενόμενοι χρόνον ἐπὶ τῆς παρούσης βασιλείας εὐσεβῶς καὶ ἀνδρείως ἐν φιλοσοφίᾳ (μοναχικῇ videlicet, uti ante ſcripſerat de aliis) ἐπολιτεύσαντο καὶ ταῖς οἰκείαις ἀρεταῖς ἐν Ἑλληνιζούσαις

ταῖς τῇδε πόλεσι καὶ κώμαις εἰς ἐπίδοσιν ἤγαγον τὴν θρησκείαν. Sic enim solent Palaestini honorare viros sanctos qui apud ipsos sunt: quod & Aurelio Anthedonensi, Alexioni Bethagathonensi atque Alaphioni Asaleensi accidit, qui quum eodem tempore (sub imperio Constantii) viverent pie ac fortiter excoluerunt philosophiam, & exemplo suarum virtutum in urbibus vicisque sacris Gentium addictis veram religionem promoverunt. In Nicephori Callisti *lib.* IX. *histor. eccles. c.* 15. legitur nomen hujus loci Ἀζαλία. Ita ille. Ὥσπερ καὶ ἐπὶ Ἀβρίλλῳ (hic Aurelius Sozomeno dicitur) τῷ ἐξ Ἀνθηδόνος ποιοῦσι καὶ Ἀλεξίωνι τῷ ἀπὸ Βηθαγάθωνος καὶ Ἀλαφίωνι τῷ ἀπὸ Ἀζαλίας.

ASCALON.

אשקלון *Aschkelon* nomen est hujus urbis Hebraeum, Ἀσκαλὼν Graecis, & Ἀσκαλώνιον, uti Stephanus adnotat, nunc Mohammedanis عسقلون & عسقلان. Posteriori scriptione utitur geographus meus Persa Saad Ibn Ali. Urbs haec, una ex 5 regiis Philistaeorum (vide *Jos.* 13. 3.) fuit in regione tribus Juda, nec tamen recensetur inter urbes ejus tribus *Jos.* 15. sed *Jud.* 1. 18. legitur tribum Juda cepisse Ascalonem, Gazam & Ekronem. Sed nec urbs Gath in illa urbium serie legitur. Memoratur & in libris Apocryphis *Judith.* 3. 2. & 1 *Maccab.* 11. 60.

Situs hujus urbis conspici potest in mappa nostra, & firmatur *lib.* 11. variis testimoniis veterum. Non puto mihi operose demonstrandum esse Ascalonem fuisse magis versus septentrionem sitam Gaza: omnes enim & veteres & recentiores (superest autem in hunc usque diem & Gaza & Ascalon) uno ore id testantur. Ptolemaeum quidam scribunt adversari huic positioni, & Gazam facere magis septentrionalem Ascalone. Sed non est quod hoc ullum torqueat. In codice manu scripto Ptolemaei Comitis Mirandulani, e quo nos excerpta dedimus supra *pag.* 460. legitur *Ascalon*, *Anthedon*, *Gazaeorum portus*, progressione facta a septentrione versus austrum. Sic convenit Ptolemaeo & aliis. Quantum haec urbs abfuerit Hierosolymis, 520 stadia nimirum, & quomodo id intervallum duci debeat, disquisivimus supra *p.* 443.

Jose-

Josephus diversis locis meminit Ascalonis. *Antiquit.* v. 1. & 2. eam appellat urbem tribus Judae & *cap.* 2. sitam eam esse scribit in campestribus & maritimis. *Antiq.* vi. 1. unam esse ex quinque urbibus Palaestinorum. *Antiq* xiii. 8. ita Jonathanem ducit a Joppe, Azotum per πεδίον, tum Ascalonem. *Ant.* xiv. de Antipatro duce Idumaeae scribit eum amicitiam coluisse cum Arabibus Gazaeis & Ascalonitis. Libro autem tertio *de bello c.* 1. distare eam tradit Hierosolymis stadia 520. qua de re ante egimus. Ibidem dicit circa Ascalonem campum fuisse magnum & latum. Denique ex *lib.* v. *de bell. cap.* 14. liquet sitam fuisse Ascalonem inter Gazam quae australior est, & Jamniam.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ἀσκάλων, πόλις Συρίας πρὸς τῇ Ἰουδαίᾳ.... καὶ ἡ μὲν πόλις οὗ πρῶτον φασὶ τὰ κρόμμυα γενέσθαι καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξανδρέων συνήθειαν Ἀσκαλωναῖα κρόμμυα. *Ascalon, urbs Syriae juxta Judaeam .... Haec urbs est ubi primum cepas ortas esse ferunt: & secundum morem Alexandrinorum Ascalonaea significant cepas.* Suidas. Ἀσκάλων πόλις Συρίας, ἀπὸ ἀδελφοῦ τοῦ Ταντάλου· ὁ πολίτης Ἀσκαλωνίτης. *Ascalon, urbs Syriae dicta a fratre Tantali. Incola Ascalonita nuncupatur.*

Habitarunt illic aliquando Judaei & gentes. Midrasch Schir Hasschirim, *fol.* 35. 4. מעשה בשני אחים עשירים שהיו באשקלן והיו להם שכנים רעים באומות העולם והון אמרין אימתי אילין יהודאין סלקין למצליירה בירושלם ואנן עלין ומקפחי ביתהון ומחרבין להון וכו׳ *Fratres duo Judaei divites habitabant Ascalone, quibus vicini erant homines mali e gentibus, qui constituerant quum Judaei orandi causa adscenderent Hierosolymas, aedes eorum spoliare. Quid accidit? quum illi profecti essent, Deus misit Angelos forma humana & simili illis Judaeis qui abierant, quos videbant gentes aedes ingredi & ex iis egredi, habentes illos pro Judaeis istis, adeoque exequi propositum non potuerunt.*

Philo l. de legatione ad Cajum, *p.* 1021. ita loquitur de Ascalone ac si illo tempore non nisi a gentibus incoleretur, aut certe maximam partem. Ἀσκαλωνίταις δὲ ἀσύμβατός τις καὶ ἀκατάλλακτος δυσμένεια πρὸς τοὺς τῆς ἱερᾶς χώρας οἰκήτορας Ἰουδαίους ἐστὶν οὖσιν ὁμόροις.

Ascalonitis autem permanens & hostilis est discordia cum finitimis Judaeis terrae sanctae incolis. Memoratur etiam inter templa quinque celeberrima gentium in *Gem. Avoda Zara* צריפא שבאשקלון, quod videtur templum Veneris fuisse. An forte hinc lucem accipere posset nomen Sariphae, loci vicini ut videtur Ascaloni? (de quo vide infra ad hanc vocem) nam & Diodorus Siculus templum Dercetus vicinum facit Ascaloni.

Superstitionis Ethnicae tenacissima fuit haec urbs, uti & vicina Gaza prae reliquis Palaestinae urbibus. Quum Imperator Julianus Deorum cultum postliminio revocasset, horum praecipue furor & saevitia in Christianos memorantur. Ita legitur in Chronico Paschali ad ann. 361. Ἐν δὲ Γάζῃ καὶ Ἀσκαλῶνι πρεσβυτέρους καὶ παρθένους ἀναιροῦντες καὶ μετὰ τοῦτο ἀναπτύσσαντες καὶ τὰ σώματα αὐτῶν κριθῶν πληρώσαντες τοῖς χοίροις παρέβαλον. *Gazae & Ascalone presbyteros & virgines occiderunt ac aperta eorum corpora hordeo repleta porcis exposuerunt.*

Ab Ascalone nomen habet species quaedam ceparum. Meminit Diocles Carystius *lib.* 1. *de tuenda valetudine* citatus Athenaeo *lib.* II. *cap.* 27. Κρόμμυον. τούτου εἶδος Ἀσκαλώνιον καὶ Γήτειον. *Cepe. Species ejus sunt Ascalonia & Getea.* Plinius *lib.* XIX. *cap.* 6. *Caepae genera apud Graecos Sarda, Samothracia, Alsidena, Setania, Schista, Ascalonia ab oppido Judaeae denominata .... Schista autem & Ascalonia condiuntur .... Ascaloniarum propria natura: etenim velut steriles sunt ab radice & ob id semine seri illas, non deponi, jussere Graeci. Praeterea serius circa ver, cum germinant, transferri: ita crassescere & tunc properare praeteriti temporis pensitatione ...... Sunt in honore & Creticae de quibus dubitant an eaedem sint quae Ascaloniae: quoniam satis capita crassescunt, depositis caules & semina. Distant sapore tantum dulci ...... Ascaloniam mense Februario serunt nostri.* Strabo *lib.* XVI. Κρομμύων τ' ἀγαθός ἐστιν ἡ χώρα Ἀσκαλωνειτῶν, πόλισμα δὲ μικρόν. *Ferax est ceparum regio Ascalonitarum, urbs ipsa parva.* Theophrastus *lib.* VII. *de histor. plantar. cap.* 4. Πλείω δὲ τοῦ κρομμύου τὰ γένη οἷον τὰ κατὰ τὰς χώρας ἐπικαλούμενα, Σάρδια, Κνίδια, Σαμοθράκια· καὶ πάλιν τὰ Σητάνια καὶ σχιστὰ Ἀσκαλώνια, καὶ ταῖς θεραπείαις διαφέροντα. Haec mox Latine apud Plinium

Plinium legimus. Columella *de re ruſt. lib.* XII. *cap.* 10. *Pompejanam vel Aſcaloniam cepam, vel etiam Marſicam ſimplicem, quam vocant unionem ruſtici eligito: ea eſt autem quae non fruticavit nec habuit ſoboles adhaerentes.* Apicius Coelius *de arte coquinaria lib.* IV. *cap.* 2. *Piſces quales libet rades & curatos mittes, cepas ſiccas Aſcalonias vel alterius generis concides in patinam & piſces ſuper compones.* Cepae illae veteri nomine nobis *Chalotten* (Gallis *Eſchalottes*) nuncupantur, quod ab *Aſcaloniticis* ductum eſt.

Solum quoque Aſcaloniticum commendant cypri arbores, quas deſcribit Dioſcorides de re medica *lib.* I. *cap.* 124. Γεννᾶται ἀρίστη ἐν τῇ Ἀσκάλωνι καὶ Κανώπῃ, *optima naſcitur Aſcalone & Canope.* Plinius *lib.* XII. *optimum habetur e Canopica in ripis Nili nata: ſecundum Aſcalone Judaeae.*

Vinum Aſcalonium commemoratur etiam ab Alexandro Tralliano *libro* VIII. *cap.* 3. Οἶνον δὲ προσφερέσθωσαν τὸν Τύριον ἢ Ἀσκάλωνα καὶ μάλιστα τὸν παλαιὸν καὶ γεροντίζοντα (ita legit codex MS.tus cum Alexandro meo collatus pro ἱερουλίζοντα. Unum videtur eſſe alterius gloſſema.) *Vinum aſſumant Tyrium vel Aſcaloniticum, imprimis vetus & ſenium referens.* Ceterum fertilitatem ſoli Aſcalonitici declarant quoque quae leguntur apud Albertum Aquenſem Hiſtor. Hieroſolym. *lib.* IX. 15. & 51.

Tempore Origenis putei quidam mirandi apud Aſcalonem oſtendebantur, longe aliam formam habentes ac ceteri putei, quos Abrahami aevo illic conſtructos narrant, uti teſtatur *lib.* III. contra Celſum. Ad cujus rei illuſtrationem haec conferri debent de puteis quos illic invenit Antoninus martyr in Itinerario *pag.* 24. editionis primae quae Juliomagi Andium prodiit anno 1640. *In ipſis locis ſunt putei quos foderunt Abraham & Iſaac quos appellaverunt calumniam. Inde ingreſſi ſumus Aſcalonem, ubi eſt puteus pacis in loco theatri factus, in quo requieſcunt tres fratres martyres &c.* Meminit etiam Euſebius ad vocem Φρέαρ. Καὶ πλεῖονα ἐστὶ φρέατα ἐν τῇ γραφῇ, καὶ εἰς ἔτι νῦν ἐν τῇ Γεραριτικῇ, καὶ ἐπ' Ἀσκάλωνος δείκνυται. *Sunt & alii putei in ſanctis ſcripturis qui hodieque in Geraritica regione & juxta Aſcalonem demonſtrantur.*

Video & Majumam Aſcalonis memorari, cujus epiſcopus diſtin-

ſtinguitur ab epiſcopo Aſcalonis in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani. Vide *tom.* v. *concilior. pag.* 192. Illic legitur

Στέφανος τοῦ Μαιουμᾶ Ἀσκάλωνος

In Latinis codicibus eſt *Majumae Aſcalonis*, nec dubitandum, uti Majuma Gazae dicitur portus Gazaeorum, & Majuma Jamniae λιμὴν Ἰαμνειτῶν, ſic portum Aſcalonis dici Majumam Aſcalonis. Ipſa vox מיומס non eſt ignota ſcriptoribus Hebraeis, ſed magis vera origo & vis ei ſubjecta. Verum ipſa Aſcalon ſita erat ad mare, ἐπὶ θαλάττῃ uti Philo loquitur, dicet aliquis, quomodo ergo portus ipſe diſtinguitur ab urbe? Non dicam potuiſſe & urbem dici ad mare ſitam quod portu jungatur mari, & portum tamen ab urbe diſtingui, quoniam aliquo intervallo urbs ab ipſo maris litore abfuit. Verum litus ipſum urbis Aſcalonis olim aptum portui potuit lapſu annorum reddi ineptum ſic ut aliquo inde intervallo portum ſuum Aſcalonitae conſtituere debuerint. Sic portus Caeſareae maritimae, ne excedamus Palaeſtina, olim fuit optimus (vide deſcriptionem ejus in Joſepho) nunc autem nullus eſt.

Lacus cujusdam prope Aſcalonem meminit Diodorus Siculus *lib.* I. in quo Derceto (Syrorum Venus) mater Semiramidis ſubmerſa in piſcem mutata eſt: quam ob cauſam Syri piſcibus abſtinent. Ita ſcribit *c.* 4. Ἔστι &c. *Eſt in Syria urbs Aſcalon, a qua non procul ingens & profundus lacus, piſcium copia abundans, & in vicinia illuſtris Deae templum quae Derceto Syris vocatur, facie mulierem & toto alio corpore piſcem referens, idque hanc ob cauſam. Accolarum hic diſertiſſimi fabulantur, Venerem ab illa offenſam acrem juvenis, in turba ſacrificantium non inelegantis, amorem Deae injeciſſe, ſuſceptaque e complexu Syri filia, cum facinoris eam puderet, juvenem necaſſe puellulamque in petroſum quendam ac deſertum locum expoſuiſſe: ipſam vero pudore & moerore compulſam in Lacum conjeciſſe, in piſcem deinde mutatam. Hinc factum, ut Syri etiam nunc ab id genus animante abſtineant, & deorum more piſces colant.* Dein narrat foetum illum, a columbis educatum & a Simma quodam ſuſceptum indito Semiramidis nomine, in cauſa fuiſſe cur Syri colum-

columbas quoque ut Deas venerentur. Meminit hujus fabulae Ovidius Metamorph. *lib.* IV. *fab.* 3.

—— & dubia est, de te Babylonia narret
Derceti, quam versa squamis velantibus artus
Stagna Palaestini credunt coluisse figura.
An magis ut sumtis illius filia pennis
Extremos altis in turribus egerit annos.

Nescio sane, an haec fabula eadem non sit ac ea, vel una ex altera nata, qua Venus in piscem mutata dicitur immersa lacui Babylonico. Est enim Derceto Venus Syrorum & lacus hos frequenter confuderunt veteres. Adde quod mythologica miris modis turbata ad nos pervenerint. Ita Manilius Astron. *lib.* IV.

Scilicet in piscem sese Cytherea novavit
Quum Babyloniacas submersa profugit in undas
Anguipedem alatis humeris Typhona ferentem
Inseruitque suos squammosis piscibus ignes.

Fabulam Ovidius Fastorum *lib.* II. *vers.* 460. narrat, ubi in Euphraten insiliisse dicitur Venus & mutata in piscem: & notatu dignum est, illam aquam in quam insiluit Palaestinam ab Ovidio nuncupari, & inde morem quoque Syrorum repeti qui piscibus abstinent: sic ut dubium non sit eandem esse fabulam & confusum esse lacum Palaestinum aut Palaestinae proximum cum Euphrate, aut aquis Babyloniacis. Audiamus elegantissimum Poëtam,

Terribilem quondam fugiens Typhona Dione,
Tunc cum pro coelo Jupiter arma tulit,
Venit ad Euphraten, comitata Cupidine parvo,
Inque Palaestinae margine sedit aquae.
Populus & cannae riparum summa tenebant,
Spemque dabant salices hos quoque posse tegi.
Dum latet, insonuit vento nemus. Illa timore
Pallet & hostiles credit adesse manus.

Ut-

Utque ſinu tenuit natum, ſuccurrite nymphae
Et Dis auxilium ferte duobus ait.
Nec mora, proſiluit: piſces ſubiere gemelli.
*Pro quo nunc, cernis, ſidera * numen habent.*
Inde nefas ducunt genus hoc imponere menſis
Ni violent timidi piſcibus ora Syri.

Lacus ille Aſcaloni proximus non videtur eſſe alius a Sirbonide in quo Typhonem merſum antiqui tradidere. Tzetzes Chiliad. IX. *verſ.* 509. in lacum Μυρίδος ſe injeciſſe Dercetum narrat, eamque in piſcem mutatam, quapropter etiam Syri piſcibus non veſcantur. At λίμνη Μυρίδος erat in Aegypto. Vide Strabon. *l.* I. ubi ἁλμυρίδος λίμνης pro μυρίδος editi legunt.

Ceterum abſtinuiſſe Syros piſcibus res eſt plurium inter veteres teſtimonio firmata. Lucianus de Dea Syria. Ἰχθύας χρῆμα ἱρὸν νομίζουσι καὶ οὔκοτε ἰχθύων ψαύουσι, καὶ ὄρνιθας τοὺς μὲν ἄλλους σιτέονται, περιστερὴν δὲ μούνην οὐ σιτέονται ἀλλὰ σφίσι ἥδε ἱρή. Τὰ δὲ γιγνόμενα δοκέει αὐτοῖς ποιέεσθαι Δερκετοῦς καὶ Σεμιράμιος εἵνεκα, τὸ μὲν, ὅτι Δερκετὼ μορφὴν ἰχθύος ἔχει, τὸ δὲ ὅτι τὸ Σεμιράμιος τέλος ἐς περιστερὴν ἀπίκετο. *Piſces rem ſacram exiſtimant, nec unquam eos attingunt. Deinde alias quidem aves omnes edunt, excepta ſola columba quae ſacra illis eſt. Et quod haec ita fiant, videtur Dercetus & Semiramidis cauſa fieri, quarum illa piſcis formam habet, haec in columbam mutata eſt.* Xenophon ἀναβάσεως Κύρου *lib.* I. *pag.* 256. Μετὰ δὲ ταῦτα Κῦρος ἐξελαύνει σταθμοὺς τέσσαρας, παρασάγγας εἴκοσιν ἐπὶ τὸν Χάλον ποταμὸν ὄντα τὸ εὖρος πλέθρου, πλήρη δ' ἰχθύων μεγάλων καὶ πρᾳέων, οὓς οἱ Σύροι θεοὺς ἐνόμιζον, καὶ ἀδικεῖν οὐκ εἴων, οὐδὲ τὰς περιστεράς. *Poſtea Cyrus caſtris quartis paraſangas* XX. *ad Chalum fluvium progreditur, cujus latitudo erat unius plethri. Erat is refertus piſcibus magnis atque manſuetis, quos Syri pro Diis habent, uti & columbas, nec laedi patiuntur.* Clemens Alexandrinus admonit. ad Gentes *pag.* 19. τῶν τὴν Φοινίκην Σύρων κατοικούντων, ὧν οἱ μὲν τὰς περιστερὰς, οἱ

* *Nomen* eſt in codice noſtro manu ſcripto membranaceo : ſed ſexcenties *nomen* & *numen* permutari in veteribus membranis notum eſt. *Tegebant* etiam in meo legitur pro *tenebant*, & id praetulerim quia mox ſequitur, *hos quoque poſſe tegi.*

οἱ δὲ τοὺς ἰχθῦς οὕτω σέβουσι περιττῶς ὡς Ἠλεῖοι τὸν Δία. *Syrorum Phoenicen incolentium, quorum alii quidem columbas, alii pisces, tam impense colunt quam Elei Jovem.* Sextus Empyricus Pyrrhon. hypothes. *lib.* 3. *c.* 25. Σύρων δὲ τινὲς περιστερὰς ἄλλοι δὲ ἱερείων (scil. τῶν ἀθεσμοτάτων εἶναι δοκοῦσι) ἰχθῦς δὲ ἐν τισι μὲν ἱεροῖς θέμις ἐσθίειν, ἐν ἄλλοις δὲ ἀσεβές. *Syrorum alii columbis, alii victimis abstinent. Pisces vero in quibusdam templis edere licet, in aliis non.* Sed puto legendum ἰχθύων pro ἱερείων, & pro ἰχθῦς substituo ἱερεῖα. Nam hoc de Syris solet tradi eos columbis & piscibus abstinere, non victimis: & sensus erit reliquorum verborum in templis quibusdam fas esse victimas comedere in aliis non. Vide Lucian. de Dea Syria, in fine θύουσι οὐκ ἐν αὐτῷ τῷ ἱρῷ &c. Et quid si apud Ovidium, canentem

Inde nefas ducunt genus hoc imponere mensis
Ne violent timidi piscibus ora Syri.

tumidi pro *timidi* aliquis legat? Nulla, fateor, necessitas cogit. Sed constat eos propterea se a piscibus abstinuisse, quia metuebant, si piscibus vescerentur, ne illis venter aut aliud membrum corporis intumesceret: quo spectat illud Martialis,

Juro per Syrios tibi tumores.

& locus Menandri, quem hanc in rem citavit Scaliger in notis ad Manilium *pag.* 344, Nota obiter, capta ab iis arca, tumores quoque illis pro poena divinitus immissos 1 *Sam.* 5. 6.

Ad columbas autem quod attinet quum illae Ascalonitis sacrae fuerint, non mirum magnam earum copiam illic fuisse. Hoc narrat Philo apud Eusebium *de praep. Euang. lib.* VIII. Τῆς Συρίας ἐπὶ θαλάττῃ πόλις ἐστὶν, Ἀσκάλων ὄνομα· γενόμενος ἐν ταύτῃ καθ' ὃν χρόνον εἰς τὸ πατρῷον ἱερὸν ἐστελλόμην, εὐξόμενός τε καὶ θύσων, ἀμήχανόν τι πελειάδων πλῆθος ἐπὶ τῶν τριόδων, καὶ κατ' οἰκίαν ἑκάστην ἐθεασάμην· πυνθανομένῳ δέ μοι τὴν αἰτίαν, ἔφασαν οὐ θεμιτὸν εἶναι συλλαμβάνειν· ἀπειρῆσθαι γὰρ ἐκ παλαιοῦ τοῖς οἰκήτορσι τὴν χρῆσιν. *Urbs Syriae maritima est, Ascalon nomine. Ibi cum versarer & pre-*

cum ſacrificiorumque gratia templum patrium adirem, immenſa copia columbarum in triviis & aedibus mihi conſpecta eſt. Cauſam rei quaerenti narrabant, eas capere nefas eſſe & jam antiquitus incolis uſum illarum interdictum fuiſſe.

Epiſcopos Aſcalonitanos hos lego memoratos in actis conciliorum.

SABINUM. Concilio Niceno primo ſubſcripſit inter epiſcopos provinciae Palaeſtinae. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. Epiphanius *l.* II. adverſus haereſes *pag.* 730. Monginum tempore Arii epiſcopum ſcribit fuiſſe Aſcalonis.

AUXENTIUM. Concilio Conſtantinopolitano primo habito *anno* 381. interfuit. Vide *tom.* II. conciliorum general. *p.* 956.

JOVINUM. Concilio Dioſpolitano, *anno* 415. interfuit. Vide *tom.* II. concil. *pag.* 1532.

LEONTIUM. In actis concilii Chalcedonenſis hujus nomen legitur plus ſemel. Vide *tom.* IV. concil. *pag.* 80. & 118. & 717.

ANTONINUM. In epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani. Vide *tom.* V. concilior. *pag.* 192. Illic diſtinguitur ab epiſcopo Majumae Aſcalonis.

DIONYSIUM. In actis concilii Hieroſolymitani habiti *anno* 536.

Viros doctos Aſcalone oriundos hos numerat Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς, Antiochum Cycnum, Soſum, Antibium & Eubium, Stoïcos illuſtres, dein Grammaticos Ptolemaeum Ariſtarchi diſcipulum & Dorotheum, hiſtoricos denique Apollonium & Artemidorum qui de Bithynia ſcripſit, addens & alios eſſe. Nimirum fuit & Julianus Aſcalonites laudatus Harmenopulo, Eutochius Aſcalonites, cujus ſcriptum poſt Archimedis arenarium editum eſt, Zoſimus Sophiſta qui imperante Anaſtaſio vixit (vide Suidam ad v. Ζώσιμος) & οἱ περὶ Ἀσκάλωνα in ſcholiis veteribus ad Homerum memorantur, quo nomine Ptolemaeum & ſocios intelligimus; vide Suidam ad v. Πτολεμαῖος.

In chronico Paſchali, quod & Alexandrinum dici conſuevit, *pag.* 182. dicitur Aſcalonitas tempora ſua numerare ab Conſulatu Antonii & Albini, qui incidit ſecundum illius libri computum in annum urbis conditae 655. Ita illic legitur

ΡΞΘ

ΡΞΘ΄ ΟΛΥΜΠΙΑΣ

ιδ΄ Ὑπ΄. Αντωνίου καὶ Ἀλβίνου.

Ἀσκαλωνῖται τοὺς ἑαυτῶν χρόνους ἐντεῦθεν ἀριθμοῦσιν.

Extant varii nummi Aſcalonitarum cum aera inſcripta, quam viri docti ducunt ab A. V. C. 650. Vide in primis Noriſium de epochis Syro Macedonum, ubi hoc aerae initium confirmatum invenies, & imagines aliquot nummorum Aſcaloniticorum depictas, in quibus plerumque mulier turrito capite, prorae inſiſtens, dextra columbam, ſiniſtra haſtam tenens conſpicitur. Sunt aliquot ex iis ita inſcripti

ΑΣΚΑΛΩ. ΓΡ. *Aſcalonitarum*, *anno* 103. Vide Vaillant. numm. Imper. *pag.* 331. e quo & plerique ſequentes notati ſunt.

ΑСΚΑΛΩ ΓΙΡ. *anno* 113. Hic eſt in cimeliarchio Wildiano.

ΑΣΚΑΛΩ. ΑΛΡ. *anno* 131.

ϚΝΡ. *anno* 156. ΑΟΡ. *anno* 171. ΒΟΡ. *anno* 172. ΡΟΕ. *anno* 175. ΒΠΡ. *anno* 182. ΑΡ. *anno* 190. ΕΝϹ. *anno* 255. ϚΝϹ. *anno* 256. ΒΞϹ. *anno* 262. ϘΤ. *anno* 301. ΑΚΤ. *anno* 321. ΒΛΤ. *anno* 332.

Vide & Patini numm. aer. Impp. *pag.* 35. 113. & 181. & Harduini nummos populorum & urbium ad hanc vocem.

Haec ita conſcripſeram quum ad me defertur geographia manu ſcripta Abulfedae Iſmaëlis, ea parte qua Syriam deſcribit. Hanc ad me transmiſit vir illuſtris, Richardus Bentlejus, quem ego Britanniae ſuae, Britanniae autem? immo vero rei literariae univerſae diu volo ſupereſſe, ut non ingenium modo illius & doctrina verum etiam humanitas mihi & aliis prodeſſe poſſit. In ea video nomen ſcriptum عسقلان *Askalân*, & urbem ipſam eo tempore incolis deſtitutam & ſigna antiquitatis haud obſcura continentem dici, ſitam علي جانب البحر بينها وبين غزة نحو ثلاثة فراسخ *in litore maris, ita ut inter illam & Gazam ſit intervallum trium paraſangarum*, & mox ex ſcriptore العزيزي notatur ثمانية عشر ميلا بينها وبين الرملة *inter illam & Ramolam*

molam (quae Rama nunc vulgo dicitur) *esse octodecim miliaria.* Arabum parasangae tria complectuntur miliaria: miliare autem 3000 cubitos, aut nonagies sexies mille digitos, digitum autem vocant spatium quod latitudo sex granorum hordei occupat. De his videri potest Gravius in praefatione descriptioni Chorasmiae & Mawaralnahrae ex eodem Abulfeda praemissa.

ASCHAN.

עָשָׁן / Urbs in tribu Judae. Vide & infra בור עשן. Eusebius ad hanc vocem Ἀσὰν notat esse vicum Bethasan (ita enim legendum est pro Θηϐασὰ) 15 miliaribus ab Aelia dissitum.

ASCHDOD. *Vide Azotus.*

ASCHER.

אָשֵׁר הַמִּכְמְתָת / *Ascher Hammicmetath.* Videtur nomen urbis esse. Describitur *Jos.* 17. 7. esse על פני שכם *ante Sichem.* Nimis longe hinc abest tribus Ascher quam ut de ea hic cogitari possit, nec illa ita describenda fuisset ut diceretur esse ante Sichem. Eusebius in Onomastico ad vocem Ἀσὴρ notat suo tempore villam fuisse Ascher dictam non longe a Neapoli in via quae tendit Scythopolin. Egregie haec illustrantur ex Itinerario veteri Hierosolymitano, ubi eadem recensetur inter Scythopolin & Neapolin hoc modo

Sciopoli. Lege *Scythopoli.*
Ascher.
Neapoli.

An haec sit urbs Assur, cujus mentio in notitia Ecclesiastica Latina quaeri posset: verum putem nomine Assur indicari urbem ارسوف *Arsuf* dictam ab aliis, haud longe ab Jamnia, post quam recensetur Assur: vide supra *pag.* 222. At forsan אשורי 2 *Sam.* 2. 8. significat hujus urbis incolas. Vulgo homines tribus Ascher eo nomine indicari putant.

ASCHNA.

אַשְׁנָה / Urbs tribus Juda in planitie ſita. *Joſ.* 15. 33. erat in eadem tribu alia urbs hoc nomine, ſed diverſa a priori. *Joſ.* 15. 43.

ASER.

Ἀσέρ. Vicus praegrandis inter Azotum & Aſcalonem. Euſebius ad vocem Ἀσέρ.

ASOPHON.

Ἀσωφών. Locus non longe a Jordane. Joſephus *Antiq.* XIII. 21. Πειράσας δὲ Σέμφωριν μικρὸν ἄπωθεν τῆς πεπορθευμένης πολλοὺς ἀποβαλὼν ἤει πολεμήσων Ἀλεξάνδρῳ· ἠπήντησε δὲ αὐτῷ πρὸς τῷ Ἰορδάνῃ ποταμῷ Ἀλέξανδρος περὶ τινα τόπον λεγόμενον Ἀσωφὼν οὐ πόῤῥωθεν τοῦ Ἰορδάνου ποταμοῦ. *Agreſſus autem* (Ptolemaeus) *Sipporin, non longe ab urbe quam ceperat* (Azochi, oppido Galilaeae) *diſtantem, multis deſideratis ivit conflicturus cum Alexandro, cui obviam fit Alexander juxta flumen Jordanem circa locum aliquem Aſophon nuncupatum, qui haud longe erat a Jordane.*

ASOR.

Ἀσώρ. Vicus ad orientem Aſcalonis. Meminit Euſebius in Onomaſtico.

ASOROS.

Ἄσωρος. Urbs a Salomone condita. Joſephus *Antiq.* VIII. 2. חצר 1 *Reg.* 9. 15. Eſt etiam Ἄσωρος nomen regiae Jabini, urbis ſitae ſuper lacum Samochoniten. Joſephus *Ant.* V. 6. quae & ipſa חצור in Sacro Codice dicitur: & *Antiq.* XIII. 9. Πεδίον Ἀσὼρ commemoratur quo a lacu Gennaſara profectus eſt Jonathan. Et *Antiq.* IX. 11. Ἄδωρα vocat urbem חצור, cujus poſt Kadesh in Nephtali fit mentio 2 *Reg.* 15. 29. quae ſine dubio eſt חצור ſita in tribu Nephtali.

ASSAREMOTH.

'Ασσαρημώθ. Syri ad Emmauntem caeſi fugiſſe dicuntur ad hunc locum & campos Idumaeae 1 *Macc.* 4. 15. alii Γαζήρων legunt, ut Gazara intelligatur.

ASTAROTH.

עשתעות. Urbs in Baſchan, poſtea in portione tribus Menaſſche *Joſ.* 9. 10. 1 *Chron.* 6. 71. *Joſ.* 13. 31. Videtur עשתרות קרנים dici *Gen.* 14. 5. quod nomen non niſi hoc loco legitur. עפינית קרנים in verſione Samaritana Pentateuchi *Gen.* 14. 5. Euſebius ad hanc vocem notat ſex eam miliaria abſuiſſe ab urbe Arabiae cui nomen Adraa, & Adraa ipſa a Boſtris abſuiſſe 25 miliaria: eſſe autem duos vicos hoc nomine in Batanea inter Adara (Adraa) & Abilam urbes, novem miliarium intervallo diſcretos a ſe invicem. Idem ad Καρναείμ notat eſſe vicum grandem in angulo Batanaeae Carneam dictam, & aliam Carneam in finibus Aeliae. In libris Apocryphis Καρναΐν & Κάρνιον haec dicitur. Vide infra *Beeſthera* & *Boſtra.*

ASTHO.

'Ασθώ. Vicus inter Azotum & Aſcalonem. Ita Euſebius ſcribit ad vocem 'Ασθαώλ, & Hieronymus non aliter in eo videtur legiſſe. Hanc eſſe quae *Haſta* dicitur in Notitia Imperii, opinatur Pancirollus.

ASVADA.

In Notitia Imperii legitur. Vide ſupra quae nos ad Palaeſtinam facientia inde excerpſimus *pag.* 230.

ASUGANRINA.

Meminit hujus loci Itinerarium Antonini Martyris, conſcriptum circa finem ſaeculi ſexti, & editum Juliomagi Andium *anno* 1640. Ita illic legitur. *Contra Tholomaïdem* (haec eſt Ptolemaïs)

lemaïs) *ſexto miliario civitas eſt quae vocatur Aſuganrina ſub monte Carmeli, ubi ſunt caſtra Samaritanorum, & ſuper ipſa caſtra miliario ſemis monaſterium eſt Helizei Prophetae, ubi occurrit ei mulier, cujus filium ſuſcitavit in monte Carmeli, ibique eſt petra modica & rotunda, quae cum agitatur ſonat, quia ſolida eſt. Talis eſt autem virtus petrae illius, ut ſi ſuſpenſa mulieri vel cuicunque animali fuerit, jactum nunquam faciet, & a civitate ſex aut duodecim millia perſonat.* Jactum facere i. e. abortum, uti ad h. l. notatum eſt. An forte ſub hac voce latet قنتين *Cantin*, ſedes Samaritanorum quam commemorat Perſa meus Saad Ibn Ali in geographia manu ſcripta?

ATABYRIUM,

Oppidum in colle ſitum, cujus Polybius meminit *lib.* I. *hiſtoriar.pag.* 413. narrans, capta Philoteria urbe ſita ad lacum quem Jordanes linquens per planitiem urbis Scythopolis labitur, Antiochum huc duxiſſe exercitum. Ἀσφαλισάμενος δὲ φρουραῖς ταύτας ὑπερέβαλε τὴν ὀρεινὴν καὶ παρῆν ἐπὶ Ἀταβύριον· ὃ κεῖται μὲν ἐπὶ λόφου μαστοειδοῦς τὴν δὲ πρόσβασιν ἔχει πλεῖον ἢ πεντεκαίδεκα σταδίων. Χρησάμενος δὲ κατὰ τὸν καιρὸν τοῦτον ἐνέδρᾳ καὶ στρατηγήματι κατέσχε τὴν πόλιν. *Praeſidio in has urbes* (Tyrum & Philoteriam) *inducto & ſuperatis montibus Atabyrium pervenit. Id in colle ſitum eſt ex plano leviter ſe attollente, forma uberis, adſcenſum habens ſtadiorum quindecim. Ibi Antiochus dolo atque inſidiis inimicos aggreſſus urbem occupavit.* Joſephus montem hunc vocat Ἰταβύριον. Ita quoque Euſebius in Onomaſtico. Stephanus in Ethnicis. Ἀτάβυρον, ὄρος Ῥόδου ..... ἔστι καὶ Σικελίας Ἀταβύριον, ἔστι καὶ Περσικὴ πόλις. ἔστι καὶ Φοινίκης. *Atabyrum, mons Rhodi ..... eſt & in Sicilia Atabyrium: eſt & urbs Perſica; eſt etiam Phoenices.* Sunt qui huic urbi nummum tribuant inſcriptum ΑΤΑΒΥΡΑΙΩΝ, in quo Jupiter ſedens dextra pateram ſiniſtra haſtam tenens & ante pedes ejus aquila. Vide Vaillant. numiſmata Graeca Imperatorum, Auguſtorum & Caeſarum *p.* 150. Confer illa quae ſupra de hoc monte diximus *lib.* I. *cap.* 51. Eſt enim ὄρος Ἀταβύριον idem ac Tabor.

ATA-

* ATACH.

עֲתָךְ / Non nifi femel in facris literis memoratur inter urbes Judae 1 *Sam*. 30. 30. Laterculum illarum heic difponam, & lectionem codicum Graecorum, quod in iis longe aliter haec confpiciantur.

Hebraei codd.		*Graeci.*
Comm.	27.	
ביתאל		Βαιθσοὺρ
רמות־נגב		Ῥαμᾶ νότου
יתר	(1)	Γεθὸρ
Comm.	28.	
ערוער		Ἀροὴρ
שפמות	(2)	Ἀμμαδὶ
אשתמוע		Σαφὶ
	(3)	Ἐσθιὲ
Comm.	29.	
רכל	(4)	Γὲθ
ערי הירחמאלי	(5)	Κιμὰθ
ערי הקיני	(6)	Σαφὲκ
		Θημὰθ
		Κάρμηλος
		Πόλεις τοῦ Ἰερεμεὴλ
		Πόλεις τοῦ Κενεζὶ
Comm.	30.	
חרמה	(7)	Ἱεριμοὺθ

כור־עשן

(1) Codices alii Ἐιθὲρ & Γεθιθὲρ, vel Ἰαθὴρ & Ἰαθθεὶρ

(2) Al. Σαφαμὼς & Σιφαμὼθ uti in codd. Hebraeis. Et videtur fane Ἀμμαδὶ & Σαφὶ ortum ex Σαφιαμμὰδ pro שפמות.

(3) Al. Ἐσθεμὰ

(4) Al. Ῥαχὴλ & Ῥαχὰλ

(5) Al. Κινᾶν, aut Νικᾶν

(6) Al. Σαφέχ. Hae autem urbes quatuor *Geth*, *Kimath*, *Saphec*, *Themath* nihil plane habent in codicibus Hebraeis, quod iis refpondeat. Reliqua Κάρμηλος &c. clare cernimus pofita pro רכל & fequentibus.

(7) Al. Ῥαμμὰ Βαρασὰν & Ἀθὰγ, propius ad fcriptionem Codicum Hebraeorum.

כור־עשן Βηρσαβεὶ
עתך Νομβὲ
Comm. 31.
חברון Χεβρὼν

* ATAD,

עטד *Gen.* 50. 10. vide ſupra *pag.* 523. Samuël Bar Nachman in Bereſchit *fol.* 535. Rabba dicit in toto ſacro codice non inveniri alibi nomen *Atad.*

ATARGATION.

Ἀταργάτιον. 2 *Macc.* 12. 26. Judas legitur profectus ἐπὶ τὸ Κάρνιον καὶ τὸ Ἀταργάτιον. Videtur pro nomine urbis illic accipi poſſe. Commate 21 ejuſdem capitis Κάρνιον ſola memoratur, quae eſt urbs קרנים *Carnaïm.* Crediderim tamen Ἀταργάτιον non eſſe urbis ſed templi nomen quod Carnii erat a numine Atargate اثرخدا ita dictum, quod τόπον Θεοῦ Perſice notat, uti alibi obſervavimus, quamvis forſitan rectius ſcribatur ادرخدا *Adar Choda*, *Ignis Deus.* Ad illud templum hoſtes confugerant, uti ſcribitur 1 *Macc.* 5. 43.

ATAROTH.

עֲטָרוֹת / Urbs in tribu Gad. *Num.* 32. 33. Eſt & alia in finibus Ephraïm, *Joſ.* 16. 7. inter Janocham & Jerichuntem Euſebius ad hanc vocem notat eſſe vicum Ἀταρὼθ quatuor miliaribus a Sebaſte ad ſeptentrionem, ἐν βορείοις, ſed hic locus non eſt idem ac hic: meminerat paulo ante loci Ἀρχιαταρὼθ, jungens nimirum voces duas lectas *Joſ.* 16. 2. הארכי עטרות.

Quum hoc nomen עטרות aptiſſime urbi conveniat, videtur inde nomen quoque accepiſſe urbs Meſopotamiae Ἄτρα in numero plurali, cujus meminit Dio Caſſius in vita Severi, & Stephanus in ἐθνικοῖς, cui ea Ἄτραι nuncupatur. Nota ἐθνικὸν hujus urbis Ἀτρηνὸς apud Dionem Caſſium ibidem legi, quod in Stephano, uti nunc eum habemus, non extat.

ATHARUS.

Vide *Arus* & *Ataroth*.

ATHONE.

Ἀθώνη. Urbs transJordanem Arabibus erepta ab rege Judaeorum Alexandro. Recenſetur cum Zoar, Agalla (quam nos ſupra eſſe Eglaïm conjecimus) aliisque urbibus Moabitarum, a Joſepho *Antiquit.* XIV. 2.

ATROTH ADDAR.

עַטְרוֹת אַדָּר / Urbs in finibus Ephraïm inter Bethel, quae orientalior, & oram maritimam. *Joſ.* 16. 5. & 18. 13. Euſebius credit eſſe duas urbes, quum Ἀδὰρ אדר ſcribit eſſe urbem tribus Ephraïm.

* ATROTH SCHOPHAN.

עַטְרוֹת שׁוֹפָן / Urbs tribus Gad. *Num.* 32. 35. pro שׁפן Samaritanus codex habet שפים. Forſitan nomen *Schophan* accepit a Scaphane qui ſecundus erat a primario viro inter Gaditas. 1 *Chr.* 5. 12.

AUGUSTOPOLIS.

Epiſcopus Ἀυγȣςοπόλεως interfuit Concilio Epheſino. Erat haec urbs Palaeſtinae tertiae. Vide Notitias veteres Eccleſiaſticas.

AZANOTH.

Ἀζανώθ. Vicus in ditione Diocaeſareae, in campeſtribus. Euſebius in Onomaſtico.

AZARE.

Ἀζάρη & Ἀζάρȣ πόλις appellatur Joſepho urbs Jizreël, *Antiq.* VIII. 7. Ἰσραήλας Ἀζάρȣ πόλεως: & mox Ναβȣθὸς ἀπὸ πόλεως Ἀζάρης. Erat autem Naboth ex urbe Jizreël 1 *Reg.* 21. 1. Suidas videtur

videtur ibidem in Josepho legisse ἐξ Ἰζάρου πόλεως. Vide eum in voce Ναϐουθᾶς. De Joramo rege Israëlis idem Josephus *Antiq.* IX. 4. scribit eum vulneratum in obsidione Aramathae Galaaditicae se recepisse curandi vulneris causa εἰς Ἀζάρην πόλιν. Sacer codex pro ea *Jizreel* יזרעאל habet 2 *Reg.* 8. 29. & ipse mox Josephus eodem capite ait eum in urbe Ἰεσραὴλ vulnus suum curasse καθὼς προειρήκαμεν. Atqui de urbe Israëla nihil ante dixerat, sed de Ἀζάρῃ. Ergo aut vitiosi sunt codices aut eadem est Ἀζάρη & Ἰεσραήλα.

AZECA.

עֲזֵקָה, Urbs tribus Judae Ἀζηκὼ dicta Josepho *Ant.* VI. 10. sita in parte ejus campestri, quae Σεφηλὰ dicitur, adeoque in regione occidentali inter litus maris magni & montana Judae. *Jos.* 15. 35. De Sephela videri possunt quae notavimus supra *p.* 187. Ex sacris porro literis haec peti queunt ad cognoscendum situm Azecae, Philistaeos castra metatos fuisse inter Socho & Azeca 1 *Sam.* 17. 1. ita ut ipsi quidem in monte consisterent & vallis intermedia eos ab Israëlitis in monte adverso constitutis discerneret. Ex *Jos.* 10. 10. discimus postquam Gibeone in fugam conjecisset Josua reges quinque Emoraeorum, illos persecutum esse eum ultra Bethchoronem usque ad Azecam & Makkedam.

Eusebius in Onomastico ad vocem Ἀζηκὰ notat, καλεῖται δὲ καὶ νῦν Ἔζηκα κώμη ἀνάμεσον Ἐλευθεροπόλεως καὶ Αἰλίας. Hieronymus. *Sed & hodie vocatur villa Azecha inter Eleutheropolin & Aeliam.* Credibile est hanc villam Azecham esse eandem ac Azecam a Josua & scriptore librorum Samuëlis memoratam. In primis quum Adullam & Socho *Jos.* 15. 35. cum Azeca jungantur uti urbes sitae in campestribus, & Socho collocetur ab Eusebio inter Aeliam & Eleutheropolin (vide eum ad vocem Σοχὼ) & Adullam quoque ad orientem Eleutheropolis ad vocem Ἀδολάμ. Praeterea quia Makkeda (quae jungitur *Jos.* 10. 10. cum Azeca) erat ad ortum Eleutheropolis in octavo miliario uti scribit Eusebius, ad vocem Makkeda: & quia Jerimuth quae cum Adullam

Socho & Azeca jungitur *Jos.* 15. 35. uti urbibus in campestribus sitis aberat ab Eleutheropoli 14 miliaria (uti in Eusebio legit Procopius) & sita erat juxta Estaol, teste Eusebio. Praeterea si Azecae situs ab urbibus quibuscum recensetur definiri debet, erat in eadem regione campestri in qua Estaol & Tzora *Jos.* 15. 33. urbes Danitis post datae, & Schaaraim. At 1 *Sam.* 17. 52. (eodem capite, in quo mentio fit Azecae) Schaaraim, Gath & Ekron uti loca vicina junguntur, sic ut ab Azeca fugati sint Philistaei usque ad Ekronem &c. Obstat tamen huic sententiae quod שפלה id est regio campestris ab ipso Eusebio in Onom. ad vocem Σεφηλὰ dicatur esse ad occasum & septentrionem Eleutheropolis, quomodo ergo urbes 8 aut 9 miliaribus ab Eleutheropoli dissitae ortum versus possint dici esse in campestribus?

Haec non video quomodo conciliem nisi etiam pars regionis campestris locetur ad ortum Eleutheropolis, uti & ad austrum; nam Lachis & Nezib & Keila urbes erant regionis campestris *Jos.* 15. 39. 44. Atqui Lachis aberat ab Eleutheropoli miliaria 7, Nezib 9, Keila 8 versus austrum, teste Eusebio. Socho quidem collocari posset in regione montana. Erat enim Socho duplex, una in campis, altera in montuosis. Vide *Jos.* 15. 35. & 48. Sed, ut verum fatear, illa Socho quae ab Eusebio inter Eleutheropolin & Aeliam locatur non videtur esse Socho sita in montanis sed in campestribus; quia, quantum ex Eusebio liquet, non longe fuit ab Adullam & Macceda, & Estaol (adeoque etiam illic campestria fuisse credi debent ubi fuit Soco) & quia in sacris literis Adullam, Socho, Azeca & Jarmuth junguntur *Jos.* 15. 33. ut urbes sitae in regione campestri. At Jerimuth, Odollam, Estaol loca fuere vicina. Vide supra *pag.* 505. 480. 491. 493. Quamvis de Jermucha incertum sit fueritne eadem ac Jerimuth, quoniam si collocetur in campestribus, uti ex Josua videtur locanda, & si 14 miliaribus removeatur ab Eleutheropoli, uti in Eusebio videtur legendum, fueritque in via ducente ab Eleutheropoli Aeliam uti testatur Eusebius, non videam quomodo vicina fuerit urbi Estaol sitae in via ducente Eleutheropoli Nicopolin. Quare aut illam Jermucham non esse antiquam illam Jerimuth,

muth, aut contextum esse corruptum Eusebii crediderim. Scripsit forsitan Eusebius *in via ducente Aeliam a Nicopoli.*

A Z E M.

עֶצֶם / Urbs Simeonitarum. *Jos.* 19. 3. Vide de illa supra *p.* 153.

A Z M A V E T H.

עַזְמָוֶת. Videtur in regione tribus Judae aut Benjamin fuisse nec longe a Jerusalem. *Neh.* 12. 29. Ibi jungitur cum Netopha, Gilgal & Geba: & *Neh.* 7. 28. & *Ezr.* 2. 24. incolae בית עזמות junguntur cum incolis Netophae, Anathoth &c. Βεθσαμὼς legitur in libro II. Ezrae *cap.* 5. 34. Crederet quis illam esse urbem Bethschemesch: sed contrarium liquet ex collatione illorum quae extant *Nehem.* 7. 28. ubi eadem urbium series texitur, & hoc loco legitur בית עזמות. Quare aliorum codicum scriptura Βαιθασμὼν propius accedit ad veram. In Graeco contextu Nehemiae turbatus est vocum ordo & υἱοὶ abundat. Pro υἱοὶ Ἀζαμὼθ ἄνδρες βηθ τεσσαράκοντα δύο lege Ἄνδρες Βηθζαμὼθ &c. Est & nomen viri *Azmaveth.*

A Z M O N.

עַצְמוֹן / *Num.* 34. 5. *Jos.* 15. 4. Loci nomen est in finibus australibus terrae Canaan, ad ortum fluminis Aegyptii, sive Rhinocolurorum. Σελμωνὰ legitur in quibusdam codicibus Graecis.

A Z O C H I S.

Ἀζωχὶς & Ἀσωχὶς, atque Ἀσωχὴ in quibusdam codicibus. Urbs est Galilaeae a Ptolemaeo capta. Josephus *Antiq.* XIII. 20. Non longe erat a Sippori. Idem *Ant. de bell.* I. 3. Ἀζωχεῖν appellat: & inde dicitur μέγα πεδίον. Idem *in vita pag.* 1014. *Ibidem p.* 1016. Jonatham ait ex Judaea in Galilaea ingressum transivisse Japham, Sepphorin, Asochin & Gabara, & *pag.* 1028. vocat eam, Ἀσωχὶν πόλιν. Nisi fallor huc pertinent quae Suidas habet, Ἀσωχαῖος

χαῖος ὄνομα κύριον, καὶ θηλυκὸν Ἀσωχὴ ὄνομα πόλεως, καὶ Ἀσωχὶς ὄνομα κύριον καὶ Ἄσωχις, ὄνομα πόλεως. Haec mendoſa arbitror, in iis quaedam bis repetita immerito.

AZOTUS.

Aſchdod אשדוד ſcribitur 1 *Sam.* 6. 17. Judae tribui fuit aſſignata *Joſ.* 15. 47. ſed Philiſtaei eam diu tenuerunt. Stephanus ita illam deſcribit. Ἄζωτος, πόλις Παλαιςίνης. Ταύτην ἔκτισεν εἷς τῶν ἐπανελθόντων ἀπ' ἐρυθρᾶς θαλάσσης φυγάδων καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς αὐτοῦ Ἄζας ὠνόμασεν ὅ ἐςι χίμαιραν, ἣν Ἄζωτον μετέφρασαν. *Azotus, urbs Palaeſtinae. Hanc aliquis e profugis a rubro mari redeuntibus de nomine uxoris ſuae Azam nuncupavit, id eſt* (עז *capra*) *capram, quam Azotum interpretati ſunt.* Azotus, *quae Hebraice dicitur Esdod, urbs fuit potentiſſima Palaeſtinae de quinque urbibus: hanc Sargon Rex Aſſyriorum, qui ſeptem nominibus appellatur, miſſo duce exercitus ſui, cui nomen erat Thartan, cepit & tenuit* ſcribit Hieron. ad *Jeſ.* 20. Epiphanius in *lib.* de vitis Prophetarum *p.* 246. ſcribit eſſe Ἄζωτον πόλιν Ἑλλήνων κατὰ θάλασσαν, *Azotum urbem Graecorum juxta mare.* Collocat etiam Hieronymus *in Comm. ad Joël* 2. hoc oppidum in litore maris, ſcribens *mare autem noviſſimum hoc quod ad occidentem eſt, & quod ducit in Aegyptum, in littore Gaza & Aſcalon Azotusque & Joppe & Caeſarea & caeterae urbes maritimae ſitae ſunt.* Atqui Gaza ipſa aliquantulum aberat a litore, & portum habebat λιμένα Γαζαίων, ſive Majumam. An ſic quoque Azotus in litore ſita dicitur, i. e. in ora maritima. Verum duplex erat Azotus, πάραλιος & mediterranea. Vide ſupra *pag.* 215.

In Libris Apocryphis fit aliquoties Azoti mentio. Libro *Judith* 3. 2. dicitur ſita inter Jamniam & Aſcalonem. 1 *Macc.* 4. 15. legitur Syros fugiſſe Azotum & Jamniam. 1 *Macc.* 5. 68. fuiſſe in terra ἀλλοφύλων i. e. Philiſtaeorum & capta a Juda Maccabaeo. Ἀζώτου ὄρος memoratur 1 *Macc.* 9. 50. Aliis Aznoth mons. Jamnia Azotum tendit Apollonius per campeſtria 1 *Macc.* 10. 77. Inſequitur eum Jonathan, capit Azotum & dein Aſcalonem. *ibid.*

ibid. In finibus Azoti ſita erant Gazara. 1 *Macc.* 14. 34.

De Azoto haec habet Joſephus, eam terminum fuiſſe tribus Dan ab auſtro *Antiq.* v. 1. ſitam in campeſtribus & maritimis *Antiq.* v. 2. & XIII. 8. agrum circa eam ſegetes protuliſſe. *Antiq.* VI. 1. unam fuiſſe ex ſ urbibus Palaeſtinorum *Antiq.* VI. 1. captam a Juda Maccabaeo poſt Mariſſam *Antiq.* XII. 12. inter illam ac Joppen torrentem fuiſſe. *Antiq.* XIII. 8. captam eam a Jonatha, qui a Joppe venerat & deinde perrexit Aſcalonem *Ant.* XIII. 8. inter Gazam fuiſſe & Jamniam *Ant.* XIII. 23. ubi inter urbes tractus maritimi recenſetur, ſitam tamen ἐν μεσογείῳ *bell.* I. ſ. & *Antiq.* XIV. 8. reſtauratam a Gabinio *Antiq.* XIV. 2. & donatam Salome a Caeſare *Antiq.* XVII. 13.

Herodotus eam magnam appellat urbem Syriae, & ſingulare quidpiam de ea narrat *lib.* II. *cap.* 157. Ψαμμίτιχος δὲ ἐβασίλευσε Αἰγύπτου τέσσαρα καὶ πεντήκοντα ἔτεα· τῶν τὰ ἑνὸς δέοντα τριήκοντα Ἄζωτον, τῆς Συρίης μεγάλην πόλιν προσκαθήμενος ἐπολιόρκεε ἐς τὸ τέλος ἐξεῖλε· αὕτη δὲ Ἄζωτος ἁπασέων πολίων ἐπὶ πλεῖστον χρόνον πολιορκεομένη ἀντέσχε τῶν ἡμεῖς ἴδμεν. *Pſammitichus in Aegypto regnavit annos* ſ4. *E quibus per annos novem & viginti magnam Syriae urbem obſedit, quam tandem expugnavit. Haec eſt Azotus, quae diutiſſime inter urbes omnes quas novimus obſidionem ſuſtinuit.* Certe celebre fuit hujus urbis nomen prae multis aliis Palaeſtinae quod vel ex his intelligitur quae apud Strabonem extant *l.* XVI. Ἔνιοι δὲ τὴν Συρίαν ὅλην εἴς τε Κοιλοσύρους, καὶ Φοίνικας διελόντες, τούτοις ἀναμεμίχθαί φασι τέτταρα ἔθνη, Ἰουδαίους, Ἰδουμαίους, Γαζαίους, Ἀζωτίους, γεωργικοὺς μὲν ὡς τοὺς Σύρους καὶ Κοιλοσύρας, ἐμπορικοὺς δὲ, ὡς τοὺς Φοίνικας. *Quidam univerſam Syriam dividunt in Coeleſyros & Phoenicas, quibus immixtae ſunt quatuor gentes, Judaei, Idumaei, Gazaei & Azotii. Horum Syri & Coeleſyri agriculturae, Phoenices mercaturae, operam dant.* De Phoenicum mercatura & quae huic inſerviunt itineribus maritimis res nota eſt. Syrorum autem agricultura proverbio locum dedit, quod Plinius refert *lib.* XX. *cap* ſ. *Syria in hortis operoſiſſima eſt, indeque proverbium Graecis: Multa Syrorum olera.*

Sita fuit Azotus inter Jamniam & Aſcalonem, ſic ut Jamnia fuerit Azoto ſeptentrionalior. Ita Ptolemaeus (vide ſupra *p.* 460.)

Jan-

Jamnensium portus.
Azotus.
Ascalon.

Eusebius quoque ad vocem Ἰάμνεια scribit Jamniam fuisse inter Diospolin & Azotum: adeoque Azotus non fuit propior urbi Diospoli quam Jamnia. Ita & *Judith.* 3. 2. hoc ordine recensetur Azotus, progressione facta a septentrione austrum versus

οἱ ὄντες ἐν Σιδῶνι.
καὶ Τύρῳ.
οἱ κατοικοῦντες Σοὺρ.
καὶ Ὀκινά.
καὶ Ἰεμναάν.
καὶ ἐν Ἀζώτῳ.
καὶ Ἀσκάλωνι,

Adde Josephum *Antiquit.* XIII. 23. qui eundem ordinem servans memorat Apolloniam, Joppen, Jamniam, Azotum, Gazam. Haec quum ita se habeant, dicitur tamen أسدود *Esdud* (Aschdod) nunc esse nomen vici inter Diospolin & Jamniam, vel inter لد *Lod*, uti nunc appellatur, & يبنا *Jebna.* Id ipsum mihi narravit Palaestinae quondam incola Henricus Lub, de quo & ante commemoravi, ita ut videatur Azotus propior fuisse Diospoli quam Jamnia. Rama, inquiebat (ubi habitavit annos 17, quaeque Diospoli est ad austrum) ad Esdud iter est horarum 3 & dimidiae, ab Esdud pergendo Gazam versus usque ad Jebnam, iter horarum fere trium. Sed auctoritas veterum mihi majoris fit quam ut illam ea re labefactem. Esto. Concesserim vicum أسدود, in via Diospoli ducente Gazam, esse Azotum veterum, certe illa Jebna non erit eadem ac Jafne vel Jamnia veterum, quae a Diospoli tantum abfuit XII miliaria, uti ex itinerario Antonini discimus.

Inter Azotum & Jamniam X miliaria collocantur in tabula veteri Peutingeriana. Verum huic opponimus Diodorum Siculum, Itinerarium Antonini & Hierosolymitanum. Ex iis liquet 34 miliaria fuisse inter Gazam & Azotum, & 36 a Gaza Jamniam, sic ut 10 miliaria poni non possint inter Jamniam & Azotum, nisi Azotus

Azotus nimium removeatur a mari ortum versus, & extra viam quae Jamnia duceret Gazam. Sic etiam nimis longe abesset a portu, vel Azoto maritima, de qua vide supra *pag.* 215.

Nummi extant hujus urbis inscripti ΙΟΥΛ. (vel ΑΥΓ.) ΔΟΜΝΑ ΤΥΧΗ ΑΣΩΤΙΩΝ. Vide Vaillant. Numism. Graec. Imperat. *pag.* 92.

Episcopos invenio fuisse Azoti, SILVANUM, qui subscripsit concilio Niceno primo. CHARISIUM qui interfuit conciliabulo Seleuciensi habito anno 359. Vide Epiphanium Haer. 83. HERACLIUM, qui interfuit concilio Chalcedonensi, pro quo *tomo* IV. Conciliorum gener. *pag.* 787. male legitur *Praelius.* Vide supra ad vocem *Agathopolis.* LAZARUM, qui interfuit concilio Hierosolymitano *anno* 536.

AZZA. Vide GAZA.

BAALA.

בַּעֲלָה / Urbs tribus Judae, alio nomine nuncupata Kirjathjearim. *Jos.* 15. 9. 1 *Chron.* 13. 6. Legitur etiam בעלה inter urbes Judae in regione australi, *Jos.* 15. 28. quae non videtur eadem esse atque בעלה, quae est Kirjathjearim: nec etiam Kirjathjearim sita fuit in regione australi tribus Judae, & Kirjathjearim in hac ipsa serie urbium Judae recensetur *Jos.* 15. 60. nec eadem urbs bis recenseri potest, nisi summa nascatur confusio. Sed crediderim illam בעלה eandem esse ac בלה, memoratam hoc fere ordine in serie urbium Simeoniticarum, quae ex australi regione tribus Judae desumtae sunt. Ita *Jos.* 19. 1. urbes Simeoniticae recensentur *Beerscheba*, *Scheba*, *Molada*, *Chatzarschual*, *Bala*, *Atzem*, *Estolad*, *Bethul*, *Chorma*, *Tziklag*, *Bethhammarcavoth*, *Chatzar Susa*, *Bethlevaoth*, *& Scharuchen*, *Ain Rimmon*, *Ether & Aschan & omnes vici qui erant ad* בעלת באר *Ramath australem.* Confer cum iis seriem urbium tribus Judae *Jos.* 15. 28. 29. 30. ubi *Chatzarschual*, *Beerscheba*, *Bizjotheja*, *Baala*, *Atzem*, *Estolad*, *Kezil*, *Chorma*, *Tziklag* hoc ordine recensitae produnt hanc בעלה & illam בלה esse eandem. Addam

& hoc, videri eandem hanc urbem dici בלהה 1 *Chron.* 4. 28. ubi hoc ordine recensentur urbes Simeonitarum, *Beerscheba*, *Molada*, *Chatzarschual*, בלהה *Bilha*, *Etzem*, *Tholad*, *Bethuel*, *Chorma*, *Tziklag*, *Bethmarcavoth*, *Chatzarsuzim*, *Bethbirei & Schaharaim.* Vide supra *pag.* 153. ubi triplex series est, in qua hujus urbis nomen legitur. Memoratur & mons Baala in Juda *Jos.* 15. 11. Ex vocibus quae ibi leguntur הר הבעלה conflatum legitur apud Eusebium in Onomastico Ἀρβηλά. Id fuisse scribit terminum Judaeae orientalem, & eodem nomine esse vicum.

BAALATH.

בַּעֲלָת, Urbs tribus Dan. *Jos.* 19. 44. 1 *Reg.* 9. 18. Βαλὲθ Josepho, non longe a Gazara. *Antiq.* VIII. 2.

* BAALATH BEER.

בַּעֲלַת בְּאֵר, Eadem creditur esse ac Ramath in confiniis Simeonis *Jos.* 19. 8. Videtur בעל appellari 1 *Chron.* 4. 33.

BAAL CHERMON.

בַּעַל חֶרְמוֹן, Menassitae habitarunt a Baschan usque ad Baal Chermon & Senir. 1 *Chr.* 5. 23. Vide supra *lib.* 1. *cap.* XLIX.

BAALE JEHUDA.

בַּעֲלֵי יְהוּדָה, Est eadem ac Baala sive Kiriathjearim 2 *Sam.* 6. 2. de qua mox.

BAAL GAD.

בַּעַל גָּד, Ad radicem montis Chermon. *Jos.* 11. 17. & 13. 5. Eusebius addit ἐν τῷ πεδίῳ τοῦ Λιβάνου, in campo Libani fuisse. Nota, quum jam tota regio transJordanica divisa esset inter Rubenem, Gad, & dimidiam Menasse, huc usque Josuam hostes suos persecutum: & limites terrae transJordanicae esse Arnonem ad austrum & montem Chermon ad septentrionem *Jos.* 12. 1. & 5.

& 5. Ogum quoque Regem Baſchanis dominum fuiſſe montis Chermon *Joſ.* 12. 5. Erat tamen ipſa urbs Baal Gad in regione cis Jordanem. *Joſ.* 12. 7.

BAAL MEON.

בַּעַל מְעוֹן / Urbs tribus Ruben *Num.* 32. 38. 1 *Chron.* 5. 8. (confer Beth baal Meon) poſtea a Moabitis occupata, nam inter urbes Moabiticas recenſetur *Ezech.* 25. 9. & Hieronymus ad illum locum notat, *Beel Meon usque hodie in Moab vicus eſt maximus.* Contextus Hebraeo Samaritanus *Num.* 32. 38. extrito ע, ſcribit בעל מון. Euſebius & Hieronymus tradunt vicum Βεελμαὼς diſtare Chesbunte novem miliaribus & eſſe juxta Baaru, בער, in Arabia. De Baaru, vide quae ſupra *lib.* 11. notavimus ex Euſebio ad vocem Καριαθείμ.

BAAL PERATZIM.

בַּעַל פְּרָצִים / Ubi caeſi ſunt a Davide Philiſtaei. 2 *Sam.* 5. 20.

* BAAL SCHALISCHA.

בַּעַל שָׁלִשָׁה / 2 *Reg.* 4. 42. Urbs, uti videtur, ſita in regione Schaliſcha 1 *Sam.* 9. 4. Euſebius & Hieronymus hanc vocem legerunt Bethſchaliſcha, dicuntque villam eſſe in finibus Dioſpoleos 15 miliaribus inde diſſitam verſus ſeptentrionem in regione Thamnitica.

* BAAL THAMAR.

בַּעַל תָּמָר / Ubi Iſraëlitae pugnarunt contra Benjaminitas *Jud.* 20. 33. Euſebius ſcribit eſſe prope Gabaa & illic nuncupari locum quendam Bethamar. Hic videmus *Baal* & *Beth* permutari uti in Baal Schaliſcha & aliis.

BACA.

Βακά. Vicus qui terminos Tyriorum a Galilaea dirimit. Vide

de Josephum *de bell.* III. 2. Hegesippus legit *Batatha.*

BACATHA.

Epiphanius hujus loci meminit in Synopsi *lib.* II. *adv. haereses pag.* 397. & in Anacephalaeosi *pag.* 145. his verbis, τὴν Βάκαθον κατοικοῦντες μητροκωμίαν Ἀραβίας τῆς Φιλαδελφίας, *qui Bacathum incolunt vicum primarium Arabiae Philadelphiensis.* Hic nomen loci Βακάθος est. Intelligit autem per Arabiam Philadelphiae eam regionem quae circa illam urbem sita erat, & cujus illa urbs erat praecipua, quemadmodum Arabiam Petraeam a Petra, Galliam Narbonensem a Narbone, Syriam Antiochenam ab Antiochia, nuncupamus. Alibi Βάκαθα in plurali numero appellat, *lib.* II. *adv. haeres. pag.* 489. Ἐν Βακάθοις τῆς Φιλαδελφηνῆς χώρας πέραν τοῦ Ἰορδάνου, *Bacathis sitis in regione Philadelphene trans Jordanem.* בקתין vel בקתי videtur esse verum nomen, quod *casas, domunculas*, notat e quibus haec κώμη videtur coaluisse. At unde probatur, dicet aliquis, hunc vicum locis Palaestinae attribuendum esse? Ex actis concilii Constantinopolitani, *tom.* V. *Concil. pag.* 192. ubi inter episcopos Palaestinae nominatur

Γρηγόριος Βακάθας.

In actis Ephesi insertis concilio Chalcedonensi memoratur etiam *tom.* IV. *Concil. pag.* 118. & 313. & 321.

Ἀλύπιος Βάκτρων.

Ubi substituendum esse Βακάθων, nec ultima Bactra hic locum habere posse, liquet ex eo quod in his ipsis actis *tom.* VI. *Concil. pag.* 268. appelletur

Ἀλύπιος ἐπίσκοπος Βακάνθων

& Latini codices quidam, hac parte incorruptiores quam Graeci, habeant, Episcopus *Bacatensis*, alii *Bacnatensis*, *Bacanthensis.* Sic ut mihi dubium non sit eadem Bacatha, quorum episcopus erat Alypius, esse ac illa quorum meminit Epiphanius.

Siquidem tam late in orientem excurrere liceret, ut indagaremus quis esset episcopus *Bactrorum* vel Bacathorum, Bacatha non

non minus ac Bactra illic invenire liceret. Meminit urbis Βωκὰθ (ea est بخحت) olim ab Unnuguris aedificatae Theophylactus Simocatta *Histor. lib.* VII. *cap.* 8. Δυσὶ δὲ μεγίστοις τισὶ τὸ Τούρκων ἔθνος μεγαλαυχεῖ. Φασὶ γὰρ ἄνωθεν αὐτοὺς καὶ ἐξ ἀρχῆς μηδέποτε λοιμῶν ἐπιδημίαν θεάσασθαι· τῶν τε σεισμῶν σπάνιν εἶναι κατ' ἐκείνην τὴν χώραν· τὴν δὲ Βακὰθ ὑπὸ τῶν Ὀυννουγούρων πάλαι πότε πολισθεῖσαν, καταπεσεῖν τοῖς σεισμοῖς· τὴν δὲ Σογδαήνην καὶ λοιμῶν καὶ σεισμῶν ἔμπειρον πεφυκέναι. *Duabus rebus iisque magni momenti genus Turcarum gloriatur. Ajunt enim jam a priscis temporibus pestis immunem fuisse regionem suam, nec terrae motus ibi frequentes esse. Bacath vero urbem ab Hunnuguris aedificatam terrae motu corruisse, & Sogdianam pestem & motus terrae experiri.* Ab istis Hunnuguris, gente ex Hunnis & Oguris conflata, nomen Hungarorum ductum esse existimo.

Carolus tamen a Sto. Paulo credidit haec Bacatha fuisse eundem locum ac בצקת *Botzcath*, urbem tribus Judae, ideoque haud dubitat illi locum concedere inter urbes episcopales Palaestinae primae. Hunc sequitur Philippus Labbeus in apparatu ad Concilia generalia, cui inseruit Breviarium geographiae episcopalis, in quo scribit *Caesariensi Palaestinae primae Metropolitano parebant Anthedonensis ..... Baschatanus &c.* Eliensis quoque in hac serie legitur, tanquam ab Hierosolymitano diversus (quem errorem tetigimus supra *pag.* 207.) & Menniathenus in Palaestina secunda (de quo vide supra *pag.* 209.) plane uti apud Carolum a Sto. Paulo, ad quem ipse Labbeus in fine lectorem scire plura volentem ablegat. Posset tamen objici Βάκαθα κώμην sive vicum fuisse, adeoque episcopum non habuisse. Sed respondeat pro me Sozomenus *Historiar. lib.* VII. *cap.* 19. Ἐν ἄλλοις δὲ ἔθνεσιν ὅπη καὶ ἐν κώμαις ἐπίσκοποι ἱερῶνται, ὡς παρὰ Ἀραβίοις καὶ Κυπρίοις ἔγνων. *Apud alios populos etiam vici habent consecratos episcopos, uti in Arabia & insula Cypro animadverti.* Atqui Bacatha erant in Arabia, secundum consuetudinem loquendi illorum temporum, & ipsius Sozomeni, qui Areopolin & alias urbes Palaestinae tertiae vocat urbes Arabiae. Vide illum *lib.* VII. *cap.* 15.

BACHURIM.

בחורים. 2 *Sam.* 16. 5. & 2 *Sam.* 3. 16. בחרים ubi Graeci codices Βαρακὶμ, Βαθυρεὶμ, Βαυρὶμ vel Βαχυρὶμ legunt. Βαχωρὰ, Βοχχύρι, & Χωραβά. Sunt enim haec ejusdem loci nomina, uti apud Josephum leguntur. Sed illud Χωραβὰ, vel Χώραμον, *Ant.* VII. 8. esse emendandum in Βάχωρα liquet ex 2 *Sam.* 16. 5. Βοχχύρη scribitur *Ant.* VII. 9. ubi vicus esse dicitur in agro Hierosolymitano. Confer 2 *Sam.* 17. 18.

BAETARRHUS.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Βαιταῤῥοῦς κώμη μεγάλη τρίτης Παλαιςίνης. *Baetarrhus, vicus magnus Palaestinae tertiae.*

BAETHBASI.

Βαιθβασί. In solitudine 1 *Macc.* 9. 62. 63. Interpres Latinus Bethkeziz.

BAETHER.

Βαιθήρ. Urbs tribus Judae *Jos.* 15. 60. in codicibus Graecis legitur, in Hebraeis non item. Alii Θεθὴρ exhibent, sed Hieron, ad *Mich.* 5. etiam *Baether* legit. Non est hic cogitandum de *Betaro*, memorata in Itinerario Hierosolymitano, inter Caesaream & Diospolin: illic enim tribui Judae portio nulla erat: nec de Bethchorone, quae suo nomine alibi in libro Josuae legitur, & Ephraïmitis data fuit, non tribui Judae.

* BALA.

בָּלָה/ In tribu Simeon *Jos.* 19. 3. Meminit etiam Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς urbis Galilaeae hoc nomine ex Josepho. Βάλα, πόλις τῆς Γαλιλαίας. Ἰώσηπος. *Bala, urbs Galilaeae. Josephus.* Ego autem inveni quidem in Josepho *Ant.* VI. 6. nomen urbis Βαλᾶ ubi Saulus copias recensuit. Non tamen inveni eam urbem Galilaeae nuncupari. Sed plures urbes τῆς Γαλιλαίας Stephanus appellat, de

de quibus id non constat. Quod si in Galilaea Bala fuisset, forsitan illa Libano adsita nodum solveret, quomodo באלה pro *Libano* usurpatur in Talmude.

BALAMO.

Βαλαμώ. Ager inter Dothaim & Balamo. *Judith*. 8. 3. Latinus interpres reddit Baalmaim, uti reddere solet nomina Βελμὲν, Βελμαὶμ, & Βελθέμ. Quare & hoc nomen erit forsitan ejusdem loci. Quid si sit idem ac Βελεμὼθ in Jissascar, patria Hoseae Prophetae?

BALETH.

Βαλέθ. Urbs non longe a Gazara a Salomone condita. Josephus *Antiq*. VIII. 2. בעלא *Baalath* nuncupatur 1 *Reg*. 9. 18.

* BAMOTH BAAL.

Jungitur cum Chesbon, Dibon & Bethbaal Meon, & data est Rubenitis *Jos*. 13. 17. Eusebius scribit eam sitam ἐν τῷ Ἀρνωνᾷ.

BARECA.

Βαρηκά. Vicus prope Azotum. Eusebius in Onomastico, ad vocem Βαρακαί. Ubi male Βαρβὰ legitur, uti liquet tum ex titulo Βαρακαὶ, tum Hieronymo.

BARATHSATIA.

Βαραθσατία. Χωρίον 10 stadiis distans ab urbe Keila vel Kela, quae קעילה est. Ibi Michae sepulcrum inventum est. Sozomenus *Histor*. VII. 29. Valesius putat esse vicum Βηρὰ quem 8 millibus ab Eleutheropoli distare versus Aquilonem scribit Eusebius in Onomastico.

BARTUTA.

איש ברתותא inter doctores Misnicos memoratur R. Eleazar fil. Judae, in Massechet Orla *cap*. 1. *misn*. 1.

BA-

BASARA.

Βασαρά. Urbs in confiniis Ptolemaïdis ſtadiis 20 a Gaba, ubi Ebutius erat praefectus Campi magni. Joſephus in Vita. Latinus interpres *Beſara.*

BASCA.

Βασκά. Urbs Gileaditidis in qua Jonathas ſepultus. Joſephus *Antiq.* XIII. I. Βασκαμὰ I *Macc.* 13. 23.

BASCAMA.

Βασκαμά. Urbs I *Macc.* 13. 23. Joſephus hanc urbem Βασκὰ appellat. Errant qui putant eſſe Botzkath urbem Judae.

BATHANEA.

Vicus 15 miliaribus a Caeſarea, ubi thermae ſunt. Euſebius ad vocem Βηθαναθά. Alibi, ad vocem Ἄναια vocavit Βαιτοανίαν.

BATHSAMA.

Βαθσάμη. Vicus in tribu Juda circa quem erat magna & pulcra planities. Joſephus *Antiq.* VI. 2. Hic eſt qui in codicibus Hebraeis Bethſchemeſch dicitur.

BATHURA.

Vicus jubente Herode conditus in Batanaea contra Trachonitas a Judaeo Babylonio, ne infeſtare poſſent Judaeos Babylone Hieroſolymam proficiſcentes. Joſephus *Antiq.* XVII. 2. Legit etiam Βαθύρα Latinus interpres apud Joſephum in vita *pag.* 1002. ubi Graeci codices editi habent Ἐκβάτανα, ſed male. Vox haec nata eſt ex affini Βατανaία. Erat autem Bathyra ſita in Batanaea. Confer *pag.* 1012.

BEA-

* BEALOTH.

בְּעָלוֹת/ Urbs in tribus Judae parte meridiali. *Jos.* 15. 24. Legitur etiam ובעלות uti nomen loci 1 *Reg.* 4. 16. ubi praefectura Baanae filii Chuſchai dicitur fuiſſe באשר ובעלות *in Aſcher & Bealoth*. Sed videtur עלות eſſe nomen loci & Beth aeque ac Vav eſſe praefixum, uti eodem hoc capite, *commate* 9. במקץ ובשעלבים, *in Makatz & Schaalbim*.

BEBETEN.

Βεϐετέν. Vicus, octo miliaribus a Ptolemaide verſus orientem remotus. Euſebius in Onom. ad vocem Βατναί. *Bethebem* ſcribitur in Hieronymo. An forte eſt idem ac *Ecbatana* oppidum quod Plinius non longe a Ptolemaide locat?

BEDORA.

Βηδωρά. Inter urbes Judaeae recenſetur a Ptolemaeo. Videtur eſſe Bethchoron.

BEELMAUS.

Βεελμαῦς. Vicus diſtans a Chesbon miliaribus novem, ubi aquas calidas humus ſponte effert. Euſebius in Onom. ad vocem Βεελμεών.

BEER.

באר. *Jud.* 9. 21. Eruditiſſimus Maundrellus qui anno MDCXCVII iter per Palaeſtinam fecit obſervavit eſſe urbem Beer nuncupatam quatuor horarum circiter ſpatio ab Hieroſolymis remotum in via verſus Neapolim, duabus horis & dimidia ad auſtrum loci qui pro Bethel habetur. Situm ejus loci eſſe amoeniſſimum dicit & fontem eſſe aquae eximiae ad pedem montis vicini, unde nomen habeat. Ceterum omne territorium circa eam quaquaverſum montibus & rupibus abundare.

Nomen באר puteum notat & fontem, uti & Arabicum البير. Sic pro fonte sumi videtur quum aquam comitatam Israëlitas per loca deserta באר vocant. Ita est in Schir Hasschirim Rabba 15.4. כל ארבעים שנה שהיו ישראל במדבר היה הבאר עולה להם, *totis 40 annis, quibus in solitudine erant Israëlitae, adscendit cum ipsis fons aquarum*, & *fol.* 29. 2. legitur כיון שמתה מרים ופסקה הבאר מהם *postquam obiit Mirjam defecit eos fons*. Πέτρα dicitur eos secuta 1 *Cor.* 10.4.

BEEROTH.

Urbs Gibeonitarum *Jos.* 9. 17. postea Benjaminitis cessit 2 *Sam.* 4. 2. בארות תחשב על בנימין *Beeroth censetur sub Benjamin*. Βηρὼθ memoratur III. *Ezr.* 5. 36. eadem ac haec urbs, uti liquet ex *Neh.* 7. 29. Quod attinet ad situm urbis Beeroth, credidi olim eam esse quaerendam in via quae ducit Aelia, i. e. Hierosolymis, Neapolin, propterea quod Hieronymus in Onomastico scribat, *Beeroth sub colle Gabaon, ostenditur hodieque villa ab Aelia pergentibus Neapolin in septimo lapide*. In Eusebio quidem Νικόπολιν legebatur non Νεάπολιν, sed lectionem Hieronymi praeferebam, quod adderet illam esse sub colle Gabaon; Gabaon autem sita fuit, teste Hieronymo in eodem Onomastico juxta Ramam in quarto miliario Bethelis. At Rama & Bethel erant in via ducente Aelia Neapolin, illa in sexto, haec duodecimo, miliario uti idem scribit. Postea tamen, omnibus accuratius ponderatis, visum est Beeroth in via ducente Aelia Nicopolin quaerendam ob has potissimum rationes.

1. Quod contextus Eusebii Graecus Νικόπολιν habeat, & Procopius Gazaeus jam olim ita in Eusebio legerit. Vide supra *pag.* 501.
2. Quod Beeroth, Gabaon, Kephira & Kirjathjearim fuerint quatuor urbes Gibeonitarum, *Jos.* 9. 17. quibuscum Josua foedus iniit, quae vicinae fuerunt sibi invicem. At de Kirjathjearim certe constat illam in via ducente Aelia Nicopolin (vel Diospolin: eadem enim haec via erat, uti

liquet

liquet ex itinerario veteri Hierofolymitano : vide fupra *p.* 417.) fitam fuiffe in nono miliario. Id Eufebius ipfe & Hieronymus fcribunt. Gabaon autem 50. ftadia ab Aelia aberat in eadem via, Bethchoronem nempe verfus, tefte Jofepho *lib.* II. *de bello cap.* 37. ergo vicina urbi Kirjathjearim. De Kephira nil certi eft. Reftat Beeroth, quae, ut omnes urbes Gibeonitarum vicinae ftatuantur, videtur in eadem via effe quaerenda. Atque ita in eadem via erunt Gabaon, in miliario fexto Hierofolymis, Beeroth in miliario feptimo, Kirjathjearim in miliario nono.

3. Quod, fi Beeroth locetur in via Neapolitana, vix poffit concipi Gibeonitas, quorum haec urbs erat, potuiffe ignotos effe Jofuae, qui urbem Ai jam ceperat vicinam Betheli & viam Neapolitanam aut occupaverat jam aut certe illa quae ifti proxima erant. Aptius ergo collocatur in via Nicopolitana.

Reftat ut labefactemus illa quae nos olim confirmarunt in amplectenda fententia Hieronymi. Primarium illud erat quod Gabaonem locet Hieronymus prope Ramam & Bethelem. Sed haec Gabao non videtur effe urbs Gibeon, fed Gibea potius. Gibea certe & Rama fuere vicinae *Judic.* 9. 13. Et in via Nicopolitana Γαβαὼ a Jofepho collocatur : quae & vicina tum erit urbi Kirjathjearim. Praeterea illud Hieronymi, Beeroth fuiffe *fub colle Gabaon*, non notat Beeroth fuiffe vicinam colli Gabaon, vel fub colle fitam : aut fi id credidit Hieronymus, deceptus fuit. Verum ex Graecis Eufebii verbis liquet hoc tantum illum dicere voluiffe Beeroth fuiffe unam ex tribus urbibus Gibeoniticis quae fub Gabaone, uti metropoli, cenfebantur. Hoc difcimus ex collatione aliorum locorum Eufebii & interpretis Hieronymi. Ὑπὸ τὴν Γαβαὼν, quod *fub colle Gabaon* hic reddit Hieronymus, alibi ad vocem *Chephira*, vertit *vicus ad civitatem pertinens Gabaon*, & ad vocem Γαβαὼν Eufebius illam μητρόπολιν appellat. Adeoque ex iis ὑπὸ τὴν Γαβαὼν non efficitur Beeroth fitam fuiffe ad collem Gabaon.

BEERSCHEBA.

Nihil eſt notius, quam terminos terrae in Sacro Codice ita deſcribi, a Dan uſque ad Berſabee, uti 2 *Sam.* 17. 11. & dein quum diviſum eſſet in duo regnum, Judae & Iſraëlis, fines regni Judae ita deſcribi כבאר שבע עד הר אפרים *a Berſcheba uſque ad montana Ephraim*, 2 *Chron.* 19. 14. Fuit in Juda, vel Simeon potius, quandoquidem inter illas urbes fuit quae ex Judae regione datae fuere Simeoni. *Joſ.* 15. 28. & 19. 2. appellatur tamen Berſcheba Judae באר שבע אשר ליהודה 1 *Reg.* 19. 3. quamvis & dici ita queat quod in regno Judae, oppoſite ad regnum Iſraëlis, ſita eſſet.

Tempore Hieronymi oppidum adhuc erat: ita enim ſcribit in Quaeſtion. ad *Gen.* 17. 30. *Ubi & Berſabee uſque hodie oppidum eſt: quae provincia ante non grande tempus ex diviſione Praeſidum Palaeſtinae ſalutaris eſt dicta.* Joſepho appellatur Βηρσοῦβαι *Antiq.* I. 12. Βαρσοῦβαι *Antiq.* VI. 3. Βηρσαβεὲ *Antiq.* IX. 7. *Antiq.* VIII. 7. dicitur eſſe in extremis finibus tribus Judae κατὰ τὴν Ἰδουμαίων γῆν.

Videtur ejus mentio quoque fieri in Notitia dignitatum Imperii Romani, ubi primo loco recenſentur ſub diſpoſitione Ducis Palaeſtinae *Equites Dalmatae Illyriciani Beroſabae.* Et in notitiis veteribus eccleſiaſticis, quas vide ſupra *lib.* 1. *cap.* 35. memoratur inter urbes Palaeſtinae tertiae, Βιροσαμῶν. Lege Βιροσαβῶν. Nihil notius quam μ & β in codicibus Graecis ob ſimilitudinem figurae quam in iis habent permutari. Inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae primae Σάλτων Βαρσάμων recenſetur, ſic ut Berſabe ipſa ſub Palaeſtina tertia fuerit, at ſaltus ejus ſub prima. Unde diſcimus hoc loco confinia Palaeſtinae primae & tertiae fuiſſe.

Situm ejus deſcripſimus ſupra *p.* 484. Unde liquet illam Chebrone verſus auſtrum abfuiſſe 20 miliaria, Chebron autem ab Hieroſolymis 22 miliaria aberat itidem verſus auſtrum. Et *Joſ.* 15. 28. etiam recenſetur inter urbes Idumaeorum finibus proximas. Unde patet non eſſe eandem illam ac Berſaben, de qua ſcriptores belli ſacri loquuntur. Ita illam deſcribit *Jacobus de Vitriaco Hiſtor. Hieroſol. cap.* 36. *Eſt autem civitas Berſabee in illa parte Judaeae quae*

ceſſit

cessit in partem tribus Simeon, ad radicem montium in initio campestrium, inter montes & Ascalonam sita, decem miliaribus distans ab Ascalona. Gulielmus autem Tyrius hoc modo *Hist. l.* XIV. *c.* 22. *miliaribus duodecim eam ab Ascalone sitam, & circa radices montium in campestrium initio quae inter montes & urbem praedictam continuo interjecta sunt tractu: Arabice dici Bethgabril i.e. domum Gabrielis. Urbem fuisse veterem & dirutam illis temporibus sed contra invasiones Ascalonitarum aedificatam.*

BEESTERA.

בְּעֶשְׁתְּרָה / Urbs Levitica sita in regione dimidiae tribus Menassis trans Jordanem. *Jos.* 21. 27. Vulgatus interpres ibi habet *Bosram.* Βόςρα scribitur Graecis quod propius ad Beestera accedit. Certe convenientius est credere hanc Bostram fuisse quam בֶּצֶר Betzer in tribu Ruben. עשתרות scribitur hujus urbis nomen 1 *Chr.* 6. 56. & vulgatus illic habet Astaroth, unde facilis oritur conjectura Beestera esse compendium nominis בית עשתרות οἶκος vel Ναὸς Ἀςάρτης. Contractum, videtur nomen Bostra ex בית עשתרה sic ut integrum nomen fuerit בית עשתרות Aedes Numinis, quia in loco parallelo 1 *Chr.* 6. nomen עשתרות legitur eo loco quo *Jos.* 21. haec בעשתרה legitur.

BEGABAR.

Βηγαβάρ. Trans Jordanem, patria Prophetae Nachum. Epiphanius de vit. Prophet. *pag.* 247. In Chronico Paschali *p.* 150. legitur πέραν τȣ͂ εἰς Βηταβαρὴν, sed excidisse post τȣ͂ vocem Ἰορδάνȣ clarum est ex Epiphanio. Non est confundenda haec cum Βηγαβοὶ Josephi. Videtur natum nomen ex בית עברה *Beth Abara.* Vide quae ad hanc vocem notamus.

BEKIIN.

בקיעין. Locus inter Jafnen & Lyddam uti dicitur in Gem. Hieros. Chagiga *fol.* 75. 4. מעשה בר׳ יוחנן בן ברוקה ור׳ אלעזר הסמא שהיו מהלכין מיבנה ללוד והקבילו ר׳ יהושע בבקיעין

אמר

אמר להן מה חדוש היה לכם בבית המדרש היום *Historia de R. Johanne filio Berocae & R. Eleazare Chasma (caeco) quibus ambulantibus Jafne Lyddam obviam factus est R. Josua in Bekiin rogans, quid novi erat hodie in schola?*

B E L A.

בֶּלַע, Est Zoar. *Gen.* 14. 2. 8. *Appellatur Bala id est absorpta, tradentibus Hebraeis quod tertio terrae motu prostrata sit. Ipsa est quae hodie Syro sermone vocatur Zoora.* Sunt verba Hieronymi ad *Jes.* 15. Eusebius ad vocem Βαλὰ testatur eam suo tempore habitatam fuisse & praesidio militum Romanorum munitam, imminere autem mari mortuo. Meminit quoque ejus ad vocem Βηλὰ scribens esse in limite orientali Judaeae: ita enim legit Hieronymus, non Idumaeae.

B E L E M O T H.

Βελεμώθ. Patria Hoseae prophetae, sita in tribu Jissascar. Epiphanius de vitis Prophetar. *pag.* 244. In Chronico Paschali *pag.* 147. Ὡσηὲ ἦν ἐκ Βελεμὼν τῆς φυλῆς Ἰσσαχάρ. *Hoseas erat ex Belemon tribus Issachar.* Vide an non sit Βαλαμώ. *Judith.* 8. 3. Theophylactus scribit Βελελεμώθ. Auctor anonymus de vitis Prophetarum ex MS.to codice Augustano editus a Davide Hoeschelio *pag.* 42. ἐκ Βελεμώθ.

B E L M E N.

Βελμέν. Judaei mittunt legatos Bethchoronem, Belmen & Jerichuntem, *Judith* 4.4. Interpres Latinus reddit Baalmaim. Puto legendum esse Βελθὲμ, vel si manere debeat Βελμὲν ita quoque legendum esse *cap.* 7. 3. adeoque eundem esse locum, cujus & hic & illic mentio fit: nam istic, ubi per montes aditus erat versus Judaeam, videntur maxime moniti esse debuisse incolae ut occuparent loca montana per quae hostes possent irrumpere. Atqui *cap.* 7. 3. dicuntur castra Holophernis, qui jam ulterius processerat ad obsidendam Betuliam extensa fuisse a Dothaim usque ad

ad Belthem. Alii Βελμαὶμ & Βελβαὶμ, orta diversitate ex similitudine literarum μ & β apud veteres, uti notissimum est.

BELSEPHON.

Βελσεφών. Urbs in tribu Ephraim, quo Absalom profectus est ad tondendos greges. Josephus *Antiquit.* VII. 7. 2 *Sam.* 13. 23. בעל חצור *Baal Chatzor* scribitur. Graeci Βελασώρ legunt. Affine vel idem nomen est Βεελσεφών, nomen urbis Aegyptiacae ad sinum Arabicum, cujus meminit Josephus *Antiquit.* II. 15. quaeque בעל צפון in Vet. T. nuncupatur.

BELTHEM.

Βελθέμ. Al. Βελμαὶμ & Βελβαίμ. Urbs inter quam & Dothaim castra Holofernis erant extensa *Judith.* 7. 3. vide *Belmen.* Mihi enim videtur ejusdem loci nomen esse.

BEMESELIS.

Βεμέσελις. Urbs a Demetrio subacta. Josephus *de bell.* I. 3. Βεθόμη appellatur *Antiq.* XIII. 22. Sic ut illud Βεμέσελις ex Βεθόμη πόλις videatur esse natum.

* BENE BERAK.

בְּנֵי בְרַק / Urbs tribus Dan. *Jos.* 19. 45. Eusebius ad vocem Βαρακαὶ scribit suo tempore prope Azotum viculum fuisse Βαρηκὰ dictum. R. Akiba hic diu commoratus est & judicavit. Vide Gemaram Sanhedrin *fol.* 32. 1. *init. cap.* 4.

BENNAMAREM.

Βηνναμαρήμ. Vicus ad septentrionem Zoarae. Eusebius ad vocem Νεκηρίμ. Pro qua lege Νεμηρίμ. Hieronymus scribit, *est vicus nomine Benamerium.*

BEON.

B E O N.

בְּיוֹן / Urbs trans Jordanem *Num.* 32. Creditur contractum ex בעל מעון. Euſebius ſcribit ad vocem Βαιὰν eam pertinuiſſe ad tribum Ruben, quod eſt veri ſimile.

B E R A.

Βηρά. Vicus diſtans ab Eleutheropoli octo millibus verſus Aquilonem. Euſebius in Onom. Vide & ſupra quae diximus ad vocem Βαραθσάτια.

B E R D A N.

Βηρδάν. Vicus in regione Geraritica. Euſebius ad voces Φρέαρ κρίσεως.

B E R E A.

Βερέα. Aliis Βηζέρ. 1 *Macc.* 9.4. Confer 1 *Macc.* 7.19. Βηζὴθ. An eſt הבירה *Orla* 11.12.

B E R O T H A.

Βηρώθη. Urbs Galilaeae non longe a ſuperiore Caideſe (קדש) Joſephus *Ant.* v. 1. Vide an non poſſit eſſe eadem ac Μηρὼθ.

B E R S A B E.

Βηρσαβή. Terminus inferioris Galilaeae ad boream & ſuperioris ad auſtrum. Joſephus *lib.* III. *de bell.* 2. Vicus Galilaeae appellatur eadem *lib.* II. *de bell. cap.* 25. Βηρσοβὲ in vita *pag.* 1013. Βηρσαβεὲ *de bell.* II. 25. Berſabe etiam dicitur urbs *Beerſcheba.* Vide hanc vocem ſupra.

B E R S E T H O.

Βηρζηθώ. Vicus, ubi Judas caſtra metabatur. Joſephus *Antiq.* XII. 18. Videtur eſſe idem qui Βηθζηθὼ eidem *Antiq.* XII. 14. appellatur. Vide *Bethzetho.*

BER-

BERZAMMA.

Βερζάμμα. Urbs Idumaeae ad occidentem Jordanis, memorata Ptolemaeo. Existimo esse Beerschebam. Facile M & B permutantur inter se.

BESIMOTH.

Βησιμώθ. Abila, Julias & Besimoth in Peraea Romanis cedunt. Josephus *de bell.* V. 3. Videtur contractum ex בית ישימות. בי pro בית etiam in Talmude frequens est.

BESIRA.

בּוֹר הַסִּרָה / 2 *Sam.* 3. 26. Βησιρὰ Josepho dicitur, locus 20 stadiis a Chebrone remotus teste eodem *Antiq.* VII. 1.

BETACHORA.

Βηταχώρα. Urbs a Salomone condita non longe a Gazara vel Gazer. Joseph. *Antiquit.* VIII. 2. Est eadem ac Betchoron 1 *Reg.* 9. 17.

BETANE.

Βετάνη. *Judith.* 1. 8. *usque ad Jerusalem* καὶ Βετάνη & *Chellus & Cades & fluvium Aegypti.* Videtur itaque locus fuisse inter Hierosolymam & Cadesch. Hillerus putat esse Batanaeam. Sed hoc non convenit cum ordine quo loca recensentur: progressus enim fit a borea versus austrum, nec quum Hierosolymas usque perventum erat, retro iri oportuit ad Batanaeam, & inde rursus ad Cadesch & fluvium Aegypti. Nec apta phrasis est ἕως *usque ad Jerusalem & Batanaeam* ...... *& Cadesch*, interposita regione inter urbes duas, inter quas ne media quidem erat. Nec quicquam est praeter aliquam literarum similitudinem, quod suadere possit hic intelligi Batanaeam. Omnes circumstantiae flagitant contrarium. Quaerendus itaque locus est inter Jerusalem & fines terrae Israëliticae australes. Ibi autem situs fuit locus dictus

Βηθαννὶν, quod nomen cum hoc Βετάνη quomodo conveniat, liquet. Ille deſcribitur ab Euſebio in Onomaſtico Ἀρὶ, (lege Ἀνὶ vel Αἰν; hoc ſuadent ſequentia, ubi legitur villam eam Βηθανὶν dici, praepoſita voce בית uti ſaepe alias apud Euſebium) Φυλῆς Ἰȣ́δα, ἱερεῦσιν ἀφωρισμένη. Ἔςι δὲ κώμη νῦν Βηθανὶν λεγομένη ἀπὸ β' σημείων τῆς Τερεβίνθȣ, Χεβρὼν δὲ ἀπὸ τεσσάρων, id eſt, interprete Hieronymo, *Ain, in tribu Juda, urbs ſacerdotibus ſeparata. Eſt & uſque hodie villa Bethennim nomine in ſecundo lapide a terebintho, hoc eſt a tabernaculo Abraham, quatuor millibus a Chebron.* Hinc diſcimus eandem urbem hic deſcribi quae עין *Ain* nuncupatur *Joſ.* 21. 16. inter Sacerdotales ſitas in tribu Judae cenſita, ſed data tribui Simeoni, unde poſtea praepoſito בית factum eſt בית עין Βεταΐνη & mollius pronuntiatum Βετάνη, extruſo jod ex media voce uti Ἰωάδα Graeci dixere & Ἰωακεὶμ pro יהוידע & יהויקים &c.

BETARIS & BETARUS.

Βήταρις. Vicus in media Idumaea. Joſephus *de bell.* V. 4. Sed Rufinum credo rectius legiſſe Βήγαβρις. Videtur eſſe *Bethagabra.* Betarus inter Caeſaream & Dioſpolin interponitur in Itinerario Antonini, illinc XVIII, hinc XXII millibus paſſuum remota. Vide ſupra *pag.* 420. Eadem eſt quae Betthar in Itinerario Hieroſolymitano dicitur, remota XVI millibus paſſuum a Caeſarea, XX a Dioſpoli. Vide *pag.* 417. ſupra, & infra ad vocem *Bether.*

BETEN.

Urbs tribus Aſcher *Joſ.* 19. 25. Poſſet eſſe *Bebeten.* Vide ſupra hanc vocem.

BETHABARA.

Βηθαβαρὰ, trans Jordanem *Johan.* I. 28. quia illud convenit cum Hebraeo בית עברה *loco tranſitus* ex quo & בית ברה videtur deductum (ſic ut Bethbara compendium ſit vocis Bethabara ex uſu vulgi natum, uti & apud Hieronymum in Onomaſtico haec ipſa vox *Bethbaara* legitur pro Βηθαβαρά) putant multi hic ordi-

ordinarium trajectum fuisse, alii Israëlitas hic duce Josua Jordanem transivisse. Confer *Joh.* 10. 40. ubi idem hic locus appellatur trajectus ad Jordanem. Origenes in Euangelium Johannis *tomo* VIII. fatetur in omnibus fere exemplaribus legi: *haec facta sunt in Bethania*, & apud Heracleonem etiam Bethaniam legi. Sed persuasum sibi esse scribit non Bethaniam sed Bethabaram legendum. Longe enim abest Jordanes a Bethania. Chrysosthomus quoque *Homil.* XVI. in *cap.* I. Johannis notat quaedam exemplaria Βηθαβαρᾶ habere, eamque lectionem praefert lectioni Βηθανία. Epiphanius denique *lib.* II. *ad haereses pag.* 435. observat in quibusdam codicibus Johannis legi ἐν Βηθανία pro eo quod vulgo ἐν Βηθαβαρᾶ legitur. Certe melior videtur esse lectio recepta, quum facilius *Bethania* vox notior pro ignotiori *Bethabara* possit esse substituta quam contra Bethabara pro Bethania. Epiphanius *Haeres.* 51. ἐν Βηθαμαρᾶ habet pro Βηθαβαρᾶ. Ea levis est differentia, orta ex affinitate literarum β & μ in codicibus MS.S.tis.

BETHACAD.

Βαιθακὰθ Eusebio, vicus in magno campo situs, 15 miliaribus a Legione.

BETHACHAMAR.

Βηθαχαμάρ. Abdias propheta oriundus ἐκ τῆς Συχὴμ ἐξ ἀγρῦ Βηθαχαμάρ. Epiphanius de vitis Prophetarum *pag.* 245. In Chronico Paschali *pag.* 149. paullo aliter ἐκ γῆς Συχὲμ ἀγρῦ Βιθαχαράμ. Apud Dorotheum legitur Bethacaram, pro quo Huetius noster *Bethacad* legit. Apud Epiphanium *pag.* 246. Βηδαχαμάρ scribitur.

BETHAGABRA.

Vicus in regione Eleutheropolitana. *Betogabri* legitur in tabula veteri Peutingeriana inter Ascalona & Aeliam. Ptolemaeo dicitur Βαιτογάβρα. Vide supra *pag.* 461. Βαιθαγαύρη τῆς Ἐλευθεροπόλεως appellatur in actis Ananiae Apostoli: & in vita S. Euthymii *Betagabaeorum vicus.* Videtur idem esse ac vicus Βήγαβρις

βρις quam Josephus in media Idumaea collocat *de bell.* v. 4. ubi nunc legitur Βήταρις. Sed Βήγαβρις legit interpres Latinus. Bollandus *in Actis Sanctorum tom.* II. *pag.* 614. conjicit hunc vicum esse Bethalaim Eusebii, Bethaglam Hieronymi. Quod mihi non probatur, quum vici illi sine dubio diversi sint & situ & nomine. Mentio fit in iisdem actis Sanctorum, *tom.* II. *pag.* 326. vici Tagabacorum, qui 12 millibus passuum distabat a Gaza: qui posset (si pateretur id situs) idem esse ac hic vicus Betagabacorum, uti nonnunquam appellatur. Vide an non sit etiam *Beigeberin*, cujus mentio in notitia vetere Latina quinque Patriarchatuum supra *pag.* 222. R. Benjamin in Itinerario hujus quoque videtur meminisse ומשם חמשה פרסאות לבית גברין והיא מרשה *Et inde* (Chebrone) *5 parasangae sunt usque ad Bethgaberin. Ea est Marescha.* Marescha etiam erat inter Aeliam & Ascalona, quod de Betogabri scriptum mox legimus. An forte ex ruderibus Mareschae vel Marissae nata est?

BETHAGATHON.

Βηθαγαθών. Vicus Palaestinae, unde ortus Alexion. Vide Sozomeni *Hist.* III. 14.

BETHAGLA.

Vicus maritimus, distans 8 miliaribus a Gaza. Eusebius ad vocem Βηθαλαίμ. In quo Βηθαλαὶμ nunc legitur, sed Hieronymus legit in eo Bethagla. Hieronymus ad Area Atad meminit alterius vici Betagla qui abfuerit a Jordane duo millia, Jerichunte tria.

BETHAI.

Βηθαί. Locus quo Ozias misit caeso Holopherne. *Judith.* 15. 3. Bethbir legit interpres Latinus.

BETHALAGON.

Βηθαλαγών. Vicus in solitudine quem Jonathas & Simon muniverunt.

niverunt. Josephus *Antiq.* XIII. I. Βηθβασὶ dicitur I *Macc.* 9. 62. Vide & vocem Bethchogla.

BETHAMAR.

Βηθαμάρ. Vicus non longe a Gabaa. Eusebius ad vocem Βααλθαμάρ. Nomen est affine loci in Palaestina, Betamaris, cujus mentio fit in actis Sanctorum *Tom.* V. *pag.* 135. *Dicebant de Abbate Conone Hegumeno monasterii Penthucla, quod die quadam cum iret Betamarin, obvios habuit Hebraeos.* Graece ἐπὶ Βιτῶν ἅγιον τὸ χώριον. Erat autem Penthucla Πενθουκλᾶ, sive κοινόβιον ἢ μονὴ τοῦ Πενθουκλᾶ, monasterium ad Jordanem situm, saeculo sexto, in quo Conon vixit.

BETHAMMAGANAIM.

In codice Kilaim *c.* VI. §. 4. memoratur בית המגניים uti nomen loci, non longe a Caphar Aziz, ubi R. Josua & Ismael erant.

BETHANATH.

בֵּית עֲנָת Urbs tribus Nephtali *Jos.* 19. 38. *Jud.* I. 33. Eusebius ad hanc vocem testatur villam Βαταναίαν 15 miliaribus a Caesarea dissitam & illic lavacra salubria fuisse. Ita & ad vocem Ἀνεὶρ scripserat, addens, versus orientem. Si illa fuit eadem ac Bethanath pro Caesarea debet legi Diocaesarea (i. e. Sipporis) nam ceteroquin quomodo in Nephtali esse possit, non capio. Meminit etiam hujus loci Eusebius ad vocem corruptam Βαθμά.

BETHANIA.

Βηθανία. Erat prope Hierosolymas, 15 stadiis inde remota *Joh.* II. 18. quae efficiunt duo circiter millia passuum, uti Origenes recte observat *homilia* 61. *ad Johann.* 12. Sita erat ad montem oliviferum *Marc.* II. I. *Quum appropinquarent Hierosolymis ad Bethphage & Bethaniam*, ibid. *Quum venisset prope Betphagen & Bethaniam Luc.* 19. 29. ad quem locum, omissum in Euangelio Marcionis, Epiphanius *lib.* I. *adversus haereses pag.* 340. notat, veterem viam pu-

publicam duxiſſe Jerichunte per Bethaniam & Bethphage perque montem oliviferum Hieroſolymam. Legitur eduxiſſe Chriſtus diſcipulos ſuos extra urbem uſque ad Bethaniam & benedixiſſe iis, dumque benedicebat, ſublatus eſſe in coelum, *Luc.* 24. 50. Quod multi conferentes cum *Act.* 1. 12. ubi dicuntur diſcipuli poſt Chriſti adſcenſum reverſi a monte olivifero diſtante ab urbe iter Sabbathi, hinc collegere duplicem fuiſſe Bethaniam, quod tamen non eſt neceſſe: nec videtur probabile duo loca ejuſdem nominis eidem monti adſita & tam vicina fuiſſe, nec ulla nota diſcriminis uſquam a ſcriptoribus ſacris diſtincta. Erit ergo una Bethania ad partem orientalem montis oliviferi ſita, ubi Chriſtus ſublatus eſt. Nec dicitur Chriſtus e ſummo vertice montis oliviferi adſcendiſſe, (licet id credatur vulgo, & locus adſcenſus Chriſti illic oſtendatur) nec hoc quoque dicitur, locum a quo Chriſtus adſcendit tantum iter Sabbathicum abfuiſſe Hieroſolymis: ſed eos reverſos a monte olivifero (a quo monte Chriſtus adſcenderat ad coelum) qui mons prope Hieroſolymas erat, iter Sabbathi inde diſtante. Id videtur de eo loco capiendum ubi primum hic mons aſſurgit. Certe nihil urget nos id ſpatium itineris Sabbathici accipere de eo loco montis a quo Chriſtus adſcendit: quod plane fieri debere non videtur quum idem Lucas in Euangelio illum locum jam definiviſſet circa Bethaniam fuiſſe *cap.* 24. 50. Si duplex fuiſſet Bethania, altera 5 altera 15 ſtadiis disjuncta ab Hieroſolymis utraque verſus ortum, ſine dubio Lucas adſcripſiſſet, de qua Bethania intelligi vellet.

Hieronymus in Onomaſtico Bethaniam ſcribit in ſecundo ab Aelia miliario fuiſſe in latere montis oliveti: quod ſatis bene cum rei veritate congruit & loco ubi nunc oſtenditur.

Procopius Gazaeus ad *Gen.* 14. 5. ſcribit Saba eſſe oppidum beati Job ſupra Bethaniam ſitum. Et eſſe alios duos vicos iſto nomine inter Adaram & Biblupolin, alterum ab altero diſtare miliaria 14. Haec corrupta ſunt, nec facile reſtituiſſem, niſi incidiſſem in locum Euſebii in Onomaſtico unde haec petita ſunt. Emenda itaque & lege, pro *Biblupolim Abilam polin*, pro *Bethaniam*, *Batanaeam*, & pro 14. *novem.*

Suidas.

Suidas. Βηθανία, πόλις Παλαιστίνης περὶ ἧς λέγει ὁ Ἐυαγγελιστὴς Ἰωάννης ὅτι ταῦτα ἐν Βηθανίᾳ ἐγένετο· ὅπερ ἐσφαλμένως γέγραπται, ἡ γὰρ Βηθανία ἔνθεν ἐστὶ τοῦ Ἰορδάνου, ἡ δὲ Βηθαβαρὰ, ὅπω ἦν Ἰωάννης βαπτίζων, πέραν ἐστὶ τοῦ Ἰορδάνου· γραπτέον οὖν ὀρθῶς, ὅτι ταῦτα ἐν Βηθαβαρᾷ ἐγένετο, ἀλλ' οὐκ ἐν Βηθανίᾳ. *Bethania urbs est Palaestinae de qua scribit Euangelista Johannes*, illa in Bethania facta sunt : *sed male ita scriptum exstat. Bethania enim cis Jordanem est & Bethabara ubi Johannes baptizabat, trans Jordanem erat. Scribendum itaque est*, illa facta sunt in Bethabara, *non vero* in Bethania.

BETHAVEN.

Eadem creditur vulgo esse ac Bethel (ita traditur in Gem. Hieros. Avoda Zara *fol.* 43. 3.) sed novum hoc nomen sortita postquam vitulus illic a Jeroboamo exstructus idololatriae portam aperuit. Verum jam ante Jeroboami tempora Bethel & Bethaven uti urbes diversae recensentur *Jos.* 7. 2. *erat prope Bethaven ad ortum Bethelis.* Si eadem fuisset Bethel & Bethaven, videtur studio scriptor voluisse esse obscurus qui ita loquitur de eadem urbe sub diversis nominibus, maxime ubi situs loci describitur : quod de sacris scriptoribus cogitare impium est. Nec tamen negamus in libris Sacris aliquando Bethel nuncupari Bethaven ob impium idolorum cultum, praecipue in scriptis Prophetarum. Graeci aliquando vertunt οἶκον Ὤν, & Cyrillus in Comm. ad Hoseam Ὢν δέ ἐστιν ὁ Ἥλιος, *On est Sol*, adeoque per οἶκον Ὢν intelligit τέμενος Ἡλίου, *Templum Solis.* Idem *p.* 145. in eodem Comm. apud Aegyptios dicit On esse Solem. Σελήνης μὲν γὰρ τέκνον ἔκγονον δὲ ἡλίου τὸν Ἄπιν Αἰγύπτιοι μυθοπλαστοῦντες ἔλεγον. Ὢν δέ ἐστι κατ' αὐτοὺς ὁ ἥλιος. *Filium enim Lunae, Solis autem nepotem, Apin esse Aegyptii fabulantur. On autem secundum ipsos est Sol.* Licet autem Interpretes Alexandrini οἶκον Ὢν vertant, Aquilas tamen illud Ὢν vel און ἀνωφελοῦς & Theodotion τῆς ἀδικίας reddunt, uti Eusebius notat in Onomast. ad vocem Ὤν.

Urbs haec sita fuit prope עי *Ai. Jos.* 7. 2. Michmas erat ad orientem Bethaven 1 *Sam.* 13. 5. Solitudo Bethaven memoratur

Jos.

Jos. 18. 12. Jungitur cum Gibea & Rama *Hos.* 5. 8. & posset aliquis ex eo loco colligere eam in Benjamin sitam. Quod si eadem fuerit ac Bethel, fuit in Ephraim, sed in confiniis Benjamin: vide quae notamus ad Bethel.

* BETH BAAL MEON.

Urbs Rubenitarum. *Jos.* 13. 17. Videtur eadem esse ac Baal Meon. *Num.* 32. 37.

BETHBARA.

בֵּית בָּרָה / Locus ad Jordanem. *Jud.* 7. 24. Videtur natum esse ex בית עברה *loco transitus*, Βηθαβαρὰ in Novo Testamento. A saepe abest & adest in ejusmodi compositis, uti Βηθραάμφθα, Βηθαράμφθα, Bethanath Bethnath, & hoc ipsum Bethbaara ab Hieronymo scribitur. ה, quod חירירק vocant, ante Bara vel abjectum vel additum id facit, aut pronuntiatio durior molliorve.

BETHBASI.

Βαιθβασί. In solitudine 1 *Macc.* 9. 62. 64. Interpres Latinus habet Bethkeziz.

* BETHBIRI.

Urbs Simeonitarum. 1 *Chr.* 4. 31. Vide supra *pag.* 153. quam diversis modis hujus urbis nomen scribatur.

* BETHCAR.

1 *Sam.* 7. 11. Locus hic Κορραῖοι dicitur a Josepho *Ant.* VI. 2.

BETHCHOGLA.

בֵּית חָגְלָה / Urbs tribus Benjamin. *Jos.* 18. 21. in confiniis Judae, nam limes borealis Judae adscendebat a Jordane ad Bethchogla. *Jos.* 15. 6. & limes australis Benjamin juxta latus boreale Bethchoglae dicitur tetendisse *Jos.* 18. 19. Eusebius & Hieronymus ad hanc vocem notant esse vicum Agla dictum 10 miliaribus

bus ab Eleutheropoli versus Gazam, & aliam Bethaglam maritimam 8 miliaribus a Gaza: sed neutrius situs cum nostra convenit. Est potius vicus Bethagla, qui 3 miliaribus ab Hiericho, 2 a Jordane distabat, uti Hieronymus ad vocem *Area Atad* scribit. Mirum, quum sciverit eo in loco Bethaglam fuisse, non fecisse ejus mentionem ubi de Bethchogla agit.

BETHCHORON.

Bethchoron. Urbs duplex, superior & inferior, in confiniis Ephraim & Benjamin *Jos.* 16.5. 2 *Chron.* 25.13. 1 *Chron.* 7. 24. Ephraimitae dederunt Bethchoronem Levitis *Jos.* 21. 22. Bethchoron inferior erat in limite septentrionali tribus Benjamin, nam hic tendebat a Jordane per Bethel ad Atroth addar juxta montem qui erat ad austrum Bethchoronis inferioris, *Jos.* 18.13. Limes Ephraim australis, qui cum septentrionali Benjaminis convenit, dicitur quoque extendi ad fines Bethchoronis inferioris & inde usque ad Gazer *Jos.* 16. 3. Fit etiam ibidem, commate 5, mentio Bethchoronis superioris, sed obscurius: nam dicitur terminus haereditatis Ephraimitarum esse ortum versus Atroth addar usque ad Bethchoron superiorem. Eusebius in Onom. scribit duos esse vicos 12 mill. ab Aelia versus Nicopolin, quorum unus dicitur a situ Bethoron superior, quem aedificavit Salomo, alter Bethoron inferior, datus Levitis in possessionem.

In Libris apocryphis aliquoties mentio fit Bethchoronis. Ἐν Βαιθωρῶν legitur 1 *Macc.* 7. 39. Τὴν Βαιθωρῶν 1 *Macc.* 9. 50. ἀνάβασις Βαιθωρῶν 1 *Macc.* 3. 16. ἐν καταβάσει Βαιθωρῶν ἕως τοῦ πεδίου. Ibidem, commate 24. Eo usque fugientes insecutus est Judas & illi fugerunt in terram Philistaeorum. A Bethchorone usque ad Gazera est fere iter unius diei. Id colligitur ex 1 *Macc.* 7. 45. nam Adasa est vicina Bethchoroni. Vide comma 40.

Meminit hujus loci saepius Josephus & diversis modis apud eum nomen scriptum extat, Βαιθωρὼ *de bell.* II. II. Βαιθωρὰ *de bell.* II. 23. Βεθωρὸν *Ant.* XII. 17. Βεθσωρὸς ibid. Sed librarii ut videtur culpa.

culpa. *Antiq.* XII. 17. dicitur fuiſſe vicus ad quem Nicanor egreſſus Hieroſolymis ut cum Juda confligeret, caſtra metabatur. Idem autem Βαιθωρὼν 1 *Macc.* 7. 39. appellatur. *Antiquit.* XIII. 1. dicitur a Bacchide fuiſſe munitus, & 1 *Macc.* 9. 50. ubi idem narratur, urbs Judaeae vocatur. Quanto intervallo Βαιθωρὼ abfuerit Hieroſolymis colligitur ex *lib.* II. *de bell. cap.* II. ubi ſupellex Caeſaris dicitur illic eſſe direpta, ſi conferas cum *l.* XX. *Antiquit.* 4. ubi idem narratur & id factum eſſe legitur centeſimo ab urbe Hieroſolymitana ſtadio κατὰ τὴν δημοσίαν ὁδὸν in via publica. Situs etiam hujus loci aliquomodo colligitur ex *lib.* II. *de bell. cap.* 25. ubi Ceſtius dicitur Lydda per Βαιθωρὰ & Γαβαὼ Hieroſolymas iter inſtituiſſe.

Hieronymi tempore monſtrabatur Bethchoron in via quae ducebat Hieroſolymis Nicopolin, uti ſupra vidimus. Ita quoque collocare illam videtur Hieronymus in epitaphio Paulae ubi iter ejus Nicopoli Hieroſolymas deſcribit, *Repetitoque itinere Nicopolin quae prius Emmaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus Cleophae domum in Eccleſiam dedicavit. Atque inde proficiſcens aſcendit Bethoron inferiorem & ſuperiorem urbes a Salomone conditas, ſed varia poſtea bellorum tempeſtate deletas.* Haec conjuncta cum iis quae ex Euſebio & Hieronymo produximus fidem faciunt Betchoronis locum tunc inter Nicopolin & Hieroſolymas monſtratum fuiſſe. Tempore Hieronymi parvus erat viculus. Ita ſcribit in Commentario ad Sophoniam *cap.* I. *Rama & Bethoron & reliquae urbes nobiles a Salomone conſtructae parvi viculi demonſtrantur.*

Sunt qui putent illam poſtea per apocopen ultimae literae Βεθωρὼ, & dein, Βιθθηρὰ dictam, ביתר Judaeis, Βιθθηρὰ πόλις ὀχυρωτάτη, τῶν Ἱεροσολύμων ȣ̓ σφόδρα πόῤῥω διεστῶσα, Bitthera, *urbs munitiſſima non longe ab Hieroſolymis*, ſcribit Euſebius *Hiſt. lib.* IV. *cap.* 6. Sed nos infra ad vocem *Bether* hanc ſententiam labefactabimus. Non negem tamen illud prius O ab aliis quoque omitti. In Chronico Paſchali *pag.* 159. ἐν Βεθερὼμ τῇ ἀνοτέρᾳ *in Betherom ſuperiori.* Apud Epiphanium, ubi de eodem loco, patria Danielis, agitur, in *lib. de vit. Prophet. pag.* 242. legitur ἐν Βεθεβόρῳ τῇ ἀνοτέρᾳ πλη-

σίον

σίων Ἰερουσαλήμ. Interpres reddit *in Bethabara*, sed illa nec superior dici potest, nec vicina Hierosolymis. Adde quod in codice Augustano Epiphanii legatur Βεθέρων τῇ ἀνωτέρᾳ, quae est vera lectio. Ibidem Daniel dicitur ἐν τῷ σπηλαίῳ τῷ βασιλικῷ regum Persiae sepultus. Illum locum describit Diodorus Siculus *l.* XVII. *cap.* 71. & qui nuper eum lustravit, amicus noster Cornelius Brunius. Et omnino persuasum est mihi ista rudera loci *Istachra* اصطخر dicta, quae rudera antiquae Persepolis dici solent, non esse nisi Mausolei regum & magnatum Persicorum reliquias. Certe sepulcra regum Persicorum in latere occidentali illius montis, ubi nunc quoque demonstrantur, fuisse ex collatione Diodori Siculi cum relationibus Brunii, Chardini, & aliorum liquet. Inde longius abfuit Persepolis quam ista rudera quae usque ad ipsum sepulcrorum regiorum introitum pertinent. Nec Alexander delere volens memoriam magnificentiae Persepolitanae tam insignes reliquias erectas superstare sivisset, has quoque ut videtur deleturus nisi religio eum a violandis sepulcrorum monumentis cohibuisset. Adde imagines hieroglyphicas utrimque alatas, & quae sunt plures aeternitatis notae apud Persas uti & Aegyptios, quae in fronte sepulcrorum regiorum conspiciuntur, etiam plurimis in locis conspici in his ruderibus, Persepolitanis dictis: sic ut ego certe non dubitem, aliorum quoque principum illic sepultorum monumenta haec fuisse sepulcralia. Sed e diverticulo in viam, id est ex Persia in Palaestinam.

BETHDAGON.

Urbs tribus Judae *Jos.* 15.41. Est & alia in limite Ascher. *Jos.* 19.27. Hanc vocem expressit auctor Etymologici magni & interpretatur hoc modo Βητάγων, ὁ Κρόνος ὑπὸ Φοινίκων. *Betagon, Saturnus apud Phoenices.* Voluit dicere Δαγὼν esse Saturnum: nam Βηθδαγὼν est Templum Dagonis vel urbs a templo ita dicta. Cujus appellationis quum multa sint in antiquitate exempla nostro tempore Hierosolymam similiter בית מקדש بيت مقدس vulgo a Mohammedanis nuncupari novimus. Fuit autem vicus nomine Caphardagon inter Jamniam & Diospolin, teste Eusebio.

Dubium esse posset an non Beth Dagon conjungi debeat voci praecedenti גדרות, nam non dividitur ab illa per vav praepositum, sed ita legitur וגדרות בית דגון *& Gederoth Beth Dagon.* Graeci habent Γαδδὼρ καὶ Βαγαδιὴλ. At illud vav non semper praeponitur nominibus urbium in illa serie: & Gederoth nomen fuit urbis in שפלה i.e. regione campestri. Vide 2 *Chron.* 28.18. Adeoque videtur esse eadem ac Gederoth *Jos.* 15. 41. quae & ipsa in regione campestri fuit.

BETHEKED.

בֵּית עֵקֶד/ Locus vicinus Samariae 2 *Reg.* 10. 12. & 14. Situs est in campo magno distans Legione 15 miliaribus, teste Eusebio.

BETHEL.

Nomen urbis, Domus Dei. Apud Hesychium male Βαιθὴν (lege Βαιθὴλ) οἶκος Θεῦ. Suidas melius Βαιθὴλ θεῖος οἶκος. Τόπος Θεῦ redditur a Graecis *Gen.* 31. 13. recte. Ita alibi בית per τόπον reddunt. Bethel erat ab occidente, Ai ab oriente *Gen.* 12. 5. Limes borealis tribus Benjamin tendebat a Jordane versus solitudinem Bethaven & inde praeteribat Bethel ab austro, *Jos.* 18. 13. Fuit itaque Bethel in Ephraim sed in confiniis Benjamin: nam limes australis tribus Ephraim juxta eam tendebat. *Jos.* 16. 2. Abia Rex Judae Bethelem eripuit Jeroboamo regi Israëlis 2 *Chron.* 13. 19. Benjaminitae reduces ex exilio Babylonico hanc urbem incoluerunt *Neh.* 11. 33. Inter Rama & Bethel erant montana Ephraim *Jud.* 4. 5. Mons Bethel memoratur 1 *Sam.* 13. 2. Et *solitudo adscendens a Jerichunte ad montana Bethel* המדבר עלה מיריחו בהר ביתאל *Jos.* 16. 1. Cujus solitudinis etiam mentionem facit Epiphanius *l.* 1. *advers. haer. pag.* 133. Συνοδεύσαντός μοι ἐν τῇ ἐρήμῳ τῆς Βαιθὴλ καὶ Ἐφραὶμ ἐπὶ τὴν ὀρεινὴν ἀνερχομένῳ ἀπὸ τῆς Ἱεριχοῦς. *Qui mecum iter instituebat in solitudine Bethelis & Ephraim, quum a Jerichunte adscenderem tractum montanum.*

Βητήλιον appellatur III *Ezr.* 5. 41. Confer *Nehem.* 7. 32. & Βαιθὴλ 1 *Macc.* 9. 50.

Jo-

Josephus modo Βηθὴλ nomen hujus urbis scribit, uti *Ant.* I. 18. modo Βεθήλα *Antiq.* I. 19. Βηθηλά *Antiq.* V. 2. & Βεθήλλα *Ant.* XIII. I. Est etiam ubi Βεβήλα pro Βεθήλα scribitur, nempe *Ant.* V. I. Manifestum est haec a scriptore profecta non esse, nisi quis eum inconstantissimum velit fuisse, sed a librariis. Tradit autem hanc urbem in confiniis tribuum Ephraim & Benjamin sitam fuisse *Ant.* V. I. locum ita dictum a Jacobo *Ant.* I. 18. urbem expugnatam ab Ephraimitis, *Ant.* V. 2. Jeroboamum vitulam in ea erexisse *Antiq.* VIII. 3. captam ab Abia rege Judae *Ant.* VIII. 5. munitam a Bacchide *Ant.* XIII. I. captam denique a Vespasiano, postquam Caesarea profectus Gophniticam & Acrabattenen subjugavit, *lib.* V. *de bell. cap.* 8.

Appellatur Bethar in Itinerario Hierosolymitano. *In parte sinistra* (viae a Neapoli Aeliam) *est villa quae dicitur Bethar. Inde passus mille est locus, ubi Jacob cum iret in Mesopotamiam obdormivit &c.*

Hieron. ad *cap.* 5. Hos. *Bethaven, quae quondam vocabatur Bethel, & est in tribu Ephraim in qua vitulus aureus erat* ..... *pulchre dixit quod Bethaven post tergum sit Benjamin: ubi enim tribus finitur Benjamin haud procul in tribu Ephraim haec urbs condita est.*

Erat sita haec urbs in via quae tendit a Jerusalem versus Sichem, & quidem in 12 miliario, uti Eusebius notat in Onom. ad vocem Ἄγγαι. Huc etiam facit quod Hieron. scribit ad Hos. 6. *Particeps sacerdotum in via interficientium pergentes de Sichem* ..... *quorum quum intelligentiam juxta historiam quaereremus ab Hebraeo, ita nobis expositum est: Sacerdotes Bethel, imo fanatici Bethaven temporibus Paschae & Pentecostes & Scenopegiae, quando per Sichem quae hodie Neapolis appellatur, eundum erat Jerosolymam ubi solum licebat victimas immolare, ponebant in itinere latrones qui insidiarentur pergentibus, ut magis vitulos aureos in Dan & Bethaven, quam in Jerosolymis & in Templo adorarent Deum* ...... & mox. *Nos autem dicamus intercludere haereticos viam ne de Sichem i. e. de bonis operibus pergamus in Jerusalem, id est Ecclesiam.*

Posset aliquis suspicari toparchiam *Betholenem* apud Plinium *lib.* V. *cap.* 14. hinc dici: sed illic pro *Betholenem Tephenem* legen-

gendum esse *Bethleptephenen* Harduinus ingeniose observavit: est enim Βεθλεπτηφῶν τοπαρχία nota ex Josepho.

De nomine urbis hujus lapides quosdam unctos βαιτύλια dictos fuisse jam alii observarunt. Illum lapidem in Templo secundo locatum & arcam ei impositam fuisse, diuque post excidium urbis Judaeos ad illum lapidem flere consuevisse & nunc quoque illum a Mohammedanis Aede superstructa honorari alibi notamus. Ad hunc lapidem respexit R. Josua, de quo legitur in Midrasch Schir Hasschirim *fol.* 7. 1. בית מדרשו של ר׳ אליעזר היה עשוי כמין ריס ואבן אחת היתה שם והיתה מיוחדת לו לישיבה פעם אחת נכנס רבי יהושע התחיל ונושק אותה האבן ואמר האבן הזאת דומה להר סיני וזה שישב עליה דומה לארון הברית. *Schola R. Eliezeris erat facta instar stadii & lapis illic erat, cui docens insidere solebat. R. Josua aliquando osculatus lapidem dixisse fertur: Lapis hic similis est monti Sinai & insidens ei similis est Arcae foederis.* Ita fere quum R. Juda Sanctus diem obiisset, tabulas arcae foederis abreptas ab Angelis dicebant. Historiam alibi narravimus uberius.

BETHELIA.

Vicus Gazaeorum, ita descriptus a Sozomeno *Histor. Eccles. l. v. cap.* 15. Ἐν Βηθελίᾳ κώμη Γαζαίᾳ, πολυανθρώπῳ τε ὔσῃ καὶ ἱερὰ ἐχύσῃ ἀρχαιότητι καὶ κατασκευῇ σεμνὰ τοῖς κατοικῦσι· καὶ μάλιϛα τὸ Πάνθεον ὡς ἐπὶ Ἀκροπόλεως χειροποιήτυ τινὸς λόφυ κείμενον καὶ πανταχόθεν πάσης τῆς κώμης ὑπερέχον. Συμβάλλω δὲ τὸ χώριον ἔνθεν λαχεῖν τὴν προσηγορίαν καὶ ἐκ τῆς Συρῶν φωνῆς εἰς τὴν Ἑλλήνων ἑρμηνευόμενον Θεῶν οἰκητήριον ὀνομάζεσθαι διὰ τὸν τῦ Πανθέυ ναόν. *Betheliae vicus Gazaeorum est abundans incolis, & templa habens tum ob vetustatem tum structuram indigenis veneranda: praecipue vero Pantheon, colli cuidam manu facto velut arci impositum & supra universum vicum eminens. Unde etiam hunc locum nomen accepisse conjicio & ex Syrorum lingua in Graecam conversum deorum domicilium appellari propter illud Pantheon.* Meminit ejusdem vici Hieronymus (nam alium

alium intelligendum non esse patet ex iis quae apud Sozomenum ibidem de S. Hilarione narrantur) in vita S. Hilarionis *pag.* 84. *cum infinito agmine prosequentium venit Betuliam*: & inde *quinto die venit Pelusium.*

Βητȣ́λιον memoratur inter sedes episcopales Palaestinae. Vide supra *l.* I. *c.* XXXV.

* BETHEMEC.

בית העמק / Locus in finibus Ascher. *Jos.* 19. 27.

BETHENIM.

Βεθενίμ. Vicus circa Terebinthum. Eusebius ad vocem Ἠναίμ. Terebinthus autem aberat 2 miliaria Chebrone uti liquet ex iis quae Eusebius habet ad vocem Ἀρί. Vide supra vocem *Bethanin*, & infra *Chebron*, ubi de Terebintho.

BETHENNABRIS.

Βηθενναβρίς. Vicus cujus Josephus meminit *de bell.* V. 3. idem qui Σενναβρὶς & Ἐναβρίς.

BETHER.

Frequens est hujus urbis mentio in scriptis Judaeorum, quod ea urbs ab Hadriano Imperatore capta sit post longam obsidionem & multa gentis Hebraeae millia ibi perierint. Res nota est. Ipsa miliaribus 4 fuisse remota a mari traditur in Gem. Hieros. Gittin *fol.* 57. 1. & in Echa Rabbati *fol.* 75. היה הדם מגלגל אבנים של ארבעים סאה והולך בים ארבעה מילין ואם תאמר שקרובה לים והלא רחיקא מן הים ארבעה מילין. *Sanguis occisorum tanto impetu ferebatur ut saxa aequalia 40 Seis in mare volveret & 4 miliarium spatio in mare laberetur. Dicet aliquis, urbem fuisse vicinam mari. At aberat 4. miliaria.* Quae autem haec urbs fuerit incertum. Fuit in terra Israëlitica, adeoque diversa ab illa ביתר *Bether* in Misna memorata codice Challa IV. 10. Vulgo creditur esse Bethchoron. Sed nec illud mihi videtur probabile, quod si eadem fuisset, utique hoc nomine appellata fuisset: nam in Misna

na Scheviith *cap.* IX. *m.* 2. legitur מבית חורון ועד הים *a Bethchoron usque ad mare.* Et in Misna Nedarim *cap.* V. *m.* 6. מעשה באחד בבית חורון *historia de quodam qui erat Bethchorone.* Cur ergo, si eadem fuit, ubi obsidio ejus narratur, aut capta esse dicitur, uti in Misna Taanith *cap.* IV. *m.* 6. נלכדה ביתר *Capta est Bether*, etiam non appellatur Bethchoron? Cur hic Bether dicitur, illic Bethchoron? Erit ergo alia. Non invenio aliquam cujus nomen & situs melius cum Bether convenit quam eam, cujus mentio fit in Itinerario veteri Hierosolymitano, ubi locatur inter Caesaream & Diospolin. Vide supra ad vocem *Betaris.*

Βαιθθὴρ legitur (in quibusdam codicibus Βεθσὴρ) inter urbes sacerdotales pro *Bethschemesch* 1 *Chron.* 6. 59.

B E T H E R E.

בי תרי, quasi dicas *domum duorum.* Locus ad quem David venit fugiens, & ubi Philistaei eum aggredi parabant.

B E T H E Z O B A.

Βηθεζώβα. Ita enim legendum videtur pro vitioso Βαθεχὼρ apud Josephum, quoniam dicit eas voces Hebraice Domum hyssopi οἶκον ὑσσώπου, בית אזוב, significare. Est vicus Peraeae cujus meminit *lib.* VII. *de bell. cap.* 8. Rufinus hanc vocem scribit *Vetezobra.* Atque ita etiam ex Josepho citat Joannes Sarisburiensis, scriptor dignus meliore saeculo, in Policratico *lib.* II. *cap.* 6. inserto h, *Vethezobra.* Eusebius historiarum *libro* III. *cap.* 6. ex Josepho citat Βαθεζὼρ, Chrysosthomus *Bethezum.* Hic vicus nulla alia re notus est, quam quod patria fuerit mulieris quae filium suum fame pressa comedit. Plura extant istiusmodi exempla. Olympiodorus apud Photium meminit mulieris Vandalicae, quae quatuor liberos suos devoravit, sedandae famis causa, & propterea lapidibus a plebe obruta est. Quid? quod hoc ipso anno quo haec scribimus, MDCCX, mulier in Lithuania fame urgente duos liberos suos comederit, & eam ob rem decollata sit. Sed diutius oportet famem regnasse in loco illo circa

Arimi-

Ariminum, ubi duae faeminae ſeptendecim viros comederunt, uti narrat Procopius de bello Gothico *lib.* II. *cap.* 20.

BETHGUBRIN.

ר׳ סימון בשם רבי יונתן דבית גוברין *R. Simon, nomine R. Jonathanis e Beth Gubrin.* Ita legitur in Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 2. *col.* 4. & in Midraſch Coheleth *fol.* 102. *col.* 2. Eſt & R. Nathan דבית גוברין memoratus in eodem Midraſch *fol.* 94. 4. Vide ſupra *Bethagabra.*

BETHHAARAVA.

בֵּית הָעֲרָבָה / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 6. & 61. attribuitur Benjamini *Joſ.* 18. 22. Symmachus Πεδινὴν vocat, quod ערבה πεδίον ſignificat, uti & in Targum בית מישרא.

BETHHAKKEREM.

בֵּית הַכֶּרֶם / *Jerem.* 6. 1. Eſt vicus Judae in monte poſitus inter Aeliam & Thecuam, teſte Hieronymo in Comm. ad *Jerem.* VI. Video & in libris Apocryphis ejus factam mentionem 2 *Ezr.* 3. Memoratur etiam בית הכרם *Nehem.* 3. 14. & quidem פלך בית הכרם περίχωρος Βηθαγχαρίμ, uti Graeci habent, cui praepoſitus fuit שר Princeps, quod & ibidem de Hieroſolymis legitur *commate* 12, & de Mitzpa *comm.* 15. Bethzur, *comm.* 16. & Keila *comm.* 18. urbibus claris. Vallis בית כרם Bethkerem memoratur in Codice Nidda II. 7. pulvis ejus loci ruber eſſe dicitur, & affuſa aqua duritiem induere.

* BETHHAMMARKEVOTH.

Urbs in tribu Simeon *Joſ.* 19. 5. Vide ſupra *pag.* 153.

* BETHHARAM.

בית הרם / Urbs in tribu Gad *Joſ.* 13. 27. Eadem videtur eſſe quae בית הרן dicitur *Num.* 32. 36. Euſebius & Hieronymus

monent eam ad Jordanem ſitam & a Syris Bethramphta dictam, poſtea ab Herode Liviada nuncupatam. Etiam Judaei בית הרן poſtea dictam בית רמתא Βηθραμθὰ ſcribunt in Talmude. Vide ſupra *pag.* 308. Joſephus eam Ἰȣλιάδα appellat: ſed frequenter nomen Liviadis & Juliadis permutantur, uti & Juliae & Liviae nomen. Quamvis etiam Λιβιάδος mentio fiat apud Joſephum *Antiq.* XIV. Affinis vox eſt Βηθαραμαθον, regia trans Jordanem, cujus Joſephus *lib. de bello c.* 2. meminit. Ἀμαθᾶ appellatur *Ant.* XVII. 12. Quid ſi ſit Ramoth? & Ἀμαθȣ̀ς Joſephi?

* BETHHASSCHITTA.

בֵּית הַשִּׁטָּה / Locus eſt, quo uſque Midianitae fugiebant pulſi a Gideone, *Jud.* 7. 23.

BETHJESCHIMOTH.

בֵּית יְשִׁימוֹת / Manſio fuit Iſraëlitarum ad Jordanem non longe a mari ſalſo *Joſ.* 12. 3. & 13. 20. *Num.* 33. 49. in regione tribus Ruben *Joſ.* 13. 20. Poſtea urbs fuit occupata a Moabitis: recenſetur enim cum Baalmeon, Kiriathaim, aliiſque urbibus, quarum excidium praedicitur, *Ezech.* 25. 9. Diſtat 10 miliaribus a Jerichunte eſtque juxta mare mortuum, teſte Euſebio ad vocem Βηθασιμȣ́θ. Sed hic ſitus non convenit loco Bethjeſchimoth, ſed Jeſchimon ישימון, quem confundit cum Bethjeſchimoth, uti liquebit illi qui conferre volet quae ad vocem Ἰσιμὼθ habet, *Iſimoth ubi aſconditus eſt David &c.*

BETHLEBAOTH.

בית לבאות / Urbs tribus Simeon. *Joſ.* 19. 6. Vide ſupra *pag.* 153. hujus urbis nomen tribus modis diverſis ſcriptum: & confer infra dicenda ad vocem *Bethleptepha.*

BETHLECHEM.

Urbs in portione tribus Judae, unde & Bethlechem Judae ſolet appellari. Vide *Jud.* 17. 7. ut diſtinguatur ab alia urbe hujus nominis in tribu Zabulon. *Joſ.* 19. 15. Nuncupatur etiam ipſa Ephrath

phrath בדרך אפרת הוא בית לחם in via Ephrath, id eſt, Bethlechem *Gen.* 48. 7. *Mich.* 5. 1. unde Bethlechemitae quoque Ephrathitae dicuntur *Ruth.*1. 2. & 1 *Sam.*17. 12. Suidas, Ἐφραθᾶ τόπος· ὅ ἐςι Βηθλεέμ· παρ' Ἑβραίοις δὲ Μαρία σημαίνει τὸ Ἐφραθᾶ. *Ephrata, locus, qui eſt Bethleem. Apud Hebraeos Maria ſignificat Ephratha.*

Mirantur multi hanc urbem inter urbes tribui Judae aſſignatas non recenſeri *Joſ.* 15. quandoquidem nativitate Meſſiae adeo illuſtris eſſet futura. Fit quidem ejus mentio *Jud.* 17. 7. ubi Bethlechem Judae appellatur ut diſtinguatur a Bethlechem ſita in tribu Zabulon, & *Gen.* 48. 7. בדרך אפרת הוא בית לחם *in via Ephrath, i. e. Bethlechem* (unde Bethlechemitae quoque Ephrathitae dicuntur uti mox monuimus) & 2 *Chron* 11. 6. *Bethlechem*, *Etam*, *Thecoa* &c. Sed eo in loco, ubi praecipue videtur memorari debuiſſe, altum de illa ſilentium eſt. Monendum tamen hic eſt in verſione Alexandrina recenſeri *Joſ.* 15. 60. hanc urbem inter urbes Judae cum nonnullis aliis quas codices Hebraei non agnoſcunt poſt *comma* 59. quod deſinit καὶ Θεκὲμ, πόλεις ἓξ καὶ ἡ κῶμαι αὐτῶν, ubi inſeruntur undecim urbes, his verbis, Θεκὼ καὶ Ἐφραθὰ, ἄυτη ἐςὶ Βαιθλεὲμ, καὶ Φαγὼρ καὶ Αἰτὰν (al. Αἰτὰμ) καὶ Κȣλὸν (al. Κȣλὸμ) καὶ Τατὰμ (al. Ταταμὶ) καὶ Θωβὴς καὶ Καρὲμ καὶ Γαλὲμ καὶ Θεθὴρ καὶ Μανοχώ· πόλεις ἕνδεκα καὶ αἱ κῶμαι αὐτῶν. Et dein ſequitur, ut in codicibus Hebraeis, Καριαθβαὰλ &c. Animadvertit hanc rem jam olim Hieronymus in comment. ad Mich. *cap.* v. cujus verba dabimus, ut pateat quae ejus ſententia fuerit de hac re, & quomodo ipſe illud comma apud Graecos in codicibus ſuis legerit. *Legimus juxta ſeptuaginta duntaxat interpretes in Jeſu Nave, ubi tribus Judae urbes & oppida deſcribuntur inter caetera etiam hoc ſcriptum* Thacco & Ephratha, haec eſt Bethleem, & Phager & Aetham & Culon, & Tami, & Soris, & Caraem, & Gallim, & Baether, & Manocho, civitates undecim & viculi earum, *quod nec in Hebraïco nec apud alium invenitur interpretem & ſive de veteribus libris eraſum ſit malitia Judaeorum ne Chriſtus de tribu Juda ortus videretur, ſive a ſeptuaginta additum, nequaquam liquido cognoſcentes certum*

 quid

quid novimus. In MS.to codice membranaceo bibliothecae nostrae Trajectinae legitur, *Theco & Ephrata, haec est Bethleem, & Fagor & Ethan & Caulon & Dathan & Sores & Corem & Salim & Tether & Manacho, civitates undecim & viculi earum.* Ego autem nihil (atque adeo nec hoc) a Judaeis erasum esse ex Codice Hebraeo existimo. Major est eorum veneratio & superstitio erga Sacrum Codicem, quam ut illum vitiasse consulto & de industria censeri possint, tantum ut hostibus suis, id est nobis, nocerent. Ideone illi unicum gentis suae κειμήλιον sacrilege corrupissent, damno nunquam resarciendo, & se irae divinae exposuissent scientes volentes? Non puto. Quod si vel maxime illos credamus eo stultitiae & impietatis devenire potuisse, apertiora de Christo testimonia quae adhuc leguntur in codicibus eorum inde erasissent, & quibus jam Christiani contra eos utebantur, uti de gloria Templi secundi *Hagg.* 2. 10. de LXX. hebdomadibus Danielis, de statu Messiae abjecto *Jes.* 53. de Bethlechem patria Messiae futura *Mich.* 5. 1. Adde quod quidam inter ipsos in Gem. Hieros. Beracoth *fol.* 5. 1. fateantur Bethlechem Messiae fore patriam, uti in Echa Rabbati *fol.* 72. 1. legitur Messiam nasciturum בבירת ערבא דבית לחם יהודה *in Birath arba in Betlechem Judae.* De Birath arba glossator notat esse nomen loci in Bethlechem Judae שם מקום בבית לחם יהודה. Profecto pluris intererat rei Judaicae erasum esse Michae vaticinium de Bethlechem ex qua egressurus esset dominator in Israël, quam comma illud 60 in *cap.* 15. Josuae, ubi solum recensetur Bethlechem inter urbes Judae, & unde Christiani nihil causae suae praesidii quaerere possunt: nam si quis dicat, inde demonstrari posse Bethlechem sitam fuisse in Juda, adeoque Christum ex Juda fuisse, primo quidem ex loco nativitatis non sequeretur illum ex Juda fuisse, sed quum historia Euangelica nos doceat Mariam quia erat de familia Davidis atque adeo Judae adscendisse Bethlechemum urbem Davidis, inde docemur Christum ex Juda fuisse. Deinde Bethlechem in Juda fuisse non erat necesse ut ex hoc loco edoceremur, quia *Jud* 17. 7. Bethlechem Judae appellatur & *Mich.* 5. 1. Et si vel maxime voluissent Bethlechem ex illa serie tollere, quid commeruerant

rant decem urbes adjectae? Cur illae quoque exturbari debuere? Dices quia numerus ſubjunctus undecim urbium detegeret ſacrilegium ſi ſola Bethlechem ejiceretur, quum ſic decem tantum remanerent. Verum qui audet nomen Bethlechem tollere ex Codice Sacro an non auderet pro undecim ſubſtituere decem? Maxime quum intereſſet ſummo opere gentis Judaïcae urbes omnes noſſe quae olim in terra eorum fuerant? Sed ad alia tranſeamus.

De intervallo quod abeſt Hieroſolymis, ſex videlicet miliaria Romana, ante egimus. Vide ſupra *pag.* 445. Phocas in deſcript. locor. S. ἡ δὲ Βηθλεὲμ πόλις ἀπέχει τῆς ἁγίας πόλεως ὡσεὶ μίλια ἕξ. *Bethleem urbs diſtat ab urbe Sancta ſex millia paſſuum.* Ita quoque geographus Arabs Scherif Ibn Idris, & Ibn Haucal, laudatus Abulfedae, ubi deſcribit Chebronem, ستة اميال ſex miliaria ponit inter Bethlechem & Hieroſolyma. Sulpitius Severus *in dialog.* §. 4. *Igitur inde digreſſus Bethleem oppidum petii, quod ab Hieroſolymis ſex millibus diſparatur, ab Alexandria autem ſedecim manſionibus abeſt. Eccleſiam loci illius Hieronymus presbyter regit: nam parochia eſt Epiſcopi, qui Hieroſolymam tenet.*

Licet autem plurimorum eorumque certiſſimorum ſcriptorum teſtimoniis confirmatum ſit intervallum ſex miliarium Romanorum quod inter Hieroſolymas & Bethlechemum eſt, Joſephus tamen & Juſtinus Martyr id multo minus conſtituunt. Joſephus quidem *Ant.* v. 2. iter illud narrans quod Judicum *cap.* 19. deſcribitur Bethlechemo ad montana Ephraim, γινομένων δὲ ſcribit αὐτῶν κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα, ϛαδίȣς δ' ἐληλύθησαν ἤδη τριάκοντα, *quum eſſent juxta Hieroſolymas, ſtadia autem* XXX *jam confecerant.* Idem videtur XX ſtadiorum intervallum conſtituere inter Hieroſolymas & Bethlechem *Ant.* VII. 10. de qua re diſputavimus *p.* 446. unde apparet male hunc ſtadiorum numerum illi intervallo tribui. Juſtinus Martyr XXXV ſtadiorum intervallo removet Bethlechemum Hieroſolymis *Apolog.* II. Κώμη δέ τις ἐϛὶν ἐν τῇ χώρᾳ Ἰȣδαίων, ἀπέχȣσα ϛαδίȣς τριάκοντα πέντε Ἱεροσολύμων. *Vicus eſt in regione Judaeorum qui* XXXV *ſtadia aberat Hieroſolymis.* At ſtadia XXX nondum efficiunt miliaria quatuor, ſtadia XXXV paulo plus, quod

a miliaribus ſex multum abeſt. Bochartus quidem in epiſtolis *pag.* 957. hanc difficultatem tolli putat, dicendo Joſephum & Juſtinum loqui de veteri Jeruſalem qualis erat antequam a Romanis vaſtaretur, alios de nova quae ab Hadriano ad miliaria duo inde fuit inſtaurata. At intervallo duorum miliarium Aeliam ab Hadriano ita dictam abfuiſſe a veteri urbe Hieroſolymarum non putem; & nunc certe, quum muri urbis Hieroſolymitanae haud multo remotiores ſunt Bethlechemo quam ante urbis excidium, idem intervallum 6 miliarium eſt inter Hieroſolymas & Bethlechemum. Putem itaque fidem omnino habendam Euſebio, Hieronymo & tot aliis uno ore id intervallum ſtatuentibus & corruptos eſſe in Juſtino & Joſepho numeros, & quum ipſi hi duo non conveniant, uno XXX altero XXXV ſtadia numerante, non video horum teſtimonium omnibus aliis opponi oportere.

Erat ſita in via qua itur Gazam: quamvis etiam per regionem Eleutheropolitanam eo iter eſſet. Solent tamen hodieque per Bethlechem & Chebron tendere Gazam, quod nunc quidem fieri conſuevit ut loca ſancta in locis illis intermediis conſpiciantur, & in hac quoque via non longe a Bethlechem ſolet locus oſtendi, ubi Philippus eunuchum baptizavit: quamvis ratio dubitandi eſt, ſi hic Philippus fuit quum eunuchum baptizaret, cur non dicatur id factum in via quae tendit Chebronem, ſic ut ab urbe viciniori fiat denominatio. Ceterum per Bethlechem quoque iter Gazam jam olim fuiſſe haec docent quae habet Hieronymus ad *Jerem.* 31. ubi de Bethlechem loquitur, *quidam Judaeorum hunc locum ſic interpretantur: quod capta Jeruſalem ſub Veſpaſiano per hanc viam Gazam & Alexandriam infinita millia captivorum Romam directa ſint.* Vide & infra voc. *Bethzur.*

Βεθλωμὰ appellatur III *Ezr.* 5. 31. uti liquet ex collatione *Neh.* 7. 26. Βηθλεμὰ & Βηθλεὲμ Joſepho. *Ant.* V. 2. & VIII. 3. χωρίον tribus Judae *Ant.* V. 2. ſed V. 11. πόλις φυλῆς Ἰȣ́δα, ita ut vallis inde Hieroſolymas uſque protendatur *Ant.* VII. 10.

A Stephano ἐν Ἐθνικοῖς ita deſcribitur, Βήτλεμα. Πόλις Παλαιςίνης πρὸς τοῖς Ἱεροσολύμοις· ȣ̓δετέρως· ἐν ᾗ γέγονεν ἡ κατὰ σάρκα γέννησις τȣ̃ Θεȣ̃ καὶ σωτῆρος ἡμῶν· Ἰώσηπος δέ φησιν ἐκ Βητλεεμῶν· ἔςι δὲ πό-

λις

λις τῆς Ἰȣ́δα φυλῆς. *Bethlema. Urbs Palaestinae prope Hierosolymas. Generis neutrius: in qua natus est secundum carnem Deus & Sospitator noster. Josephus scribit Betleemôn. Est autem urbs tribus Judae.*

Circa initia saeculi secundi Judaeos in Bethlechem habitasse liquet ex Anastasio, qui in vitis Pontificum Romanorum scribit S. Euaristum qui fuit temporibus Domitiani & Nervae Trajani, patre Judaeo nomine Juda de civitate Bethleem ortum traxisse. Sed postea, quum Hadrianus Judaeos subjugavit, edicto cavit ne liceret iis commorari in confiniis regionis Hierosolymitanae, & in ipsa Bethlechem. Tertullianus hinc argumentum depromit contra Judaeos in *lib.* adversus illos conscripto *pag.* 224. *Oportet enim eum* (Messiam sc.) *de tribu Juda & a Betlehem procedere: animadvertimus autem nunc neminem de genere Israel in civitate Bethleem remansisse, & exinde quod interdictum est, ne in confinio ipsius regionis demoretur quisquam Judaeorum, &c.* & paulo post: *quomodo procedit ex Bethleem, quum de germine Israël nullus omnino sit in Bethlehem?* Atque ita etiam Bethlechem idololatriae Gentium indicia experta est. Hieronymus epist. ad Paulin. *pag.* 564. *Ab Hadriani temporibus usque ad imperium Constantini per annos circiter centum octoginta in loco resurrectionis simulacrum Jovis, in crucis rupe statua ex marmore Veneris a Gentibus posita colebatur, existimantibus persecutionis auctoribus quod tollerent nobis fidem resurrectionis & crucis si loca sancta per idola polluissent. Bethleem nunc nostram, & augustissimum orbis locum de quo Psalmista canit* (Ps. 84. 12.) Veritas de terra orta est, *lucus inumbrabat Thamus, id est, Adonidis: & in specu ubi quondam Christus parvulus vagiit, Veneris amasius plangebatur.*

Situm ejus ita describit Adamnanus de locis Sanctis *lib.* II. *Civitas non tam situ grandis, sicuti nobis Arculfus retulit, qui eam frequentavit, quam fama praedicabilis per universarum gentium ecclesiam diffamata, in dorso sita est angusto undique ex omni parte vallibus circumdato. Quod utique terrae dorsum ab occidentali plaga in orientalem partem quasi mille passibus porrigitur. In cujus campestri superiore humilis sine turribus murus in circuitu per ejusdem monticuli extre-*

tremitatis ſupercilium conſtructus, valliculis hinc & inde circumjacentibus ſuper eminet, mediaque intercapedine intra muros per longiorem tramitem habitacula civium ſternuntur.

Non eſt inelegans eruditiſſimi Maundrelli obſervatio, pleraque loca ſacra quae in Palaeſtina monſtrantur peregrinantibus, eſſe ſubterranea, ſic ut oporteat fere omnia illa in ſpeluncis contigiſſe. Inter alia locus nativitatis Chriſti in Bethlechem in ſpelunca oſtenditur. Ne quis autem hoc recentioribus tribuat, uti ipſe Maundrellus ſuſpicatur id factum fuiſſe tunc demum quum eremitae in ſpeluncis habitare & ſpeluncae in honore eſſe coeperunt, jam antea Origenes *l.* 1. contra Celſum ſcribit ſuo tempore ſpeluncam in qua Chriſtus natus eſt in Bethlechem oſtendi, & celebratum hoc eſſe in locis infidelium, ſpeluncam eſſe in qua Chriſtus, quem Chriſtiani adorant, natus eſt. Ita mox quoque audivimus Hieronymum memorantem *ſpecum ubi Chriſtus parvulus vagiit.*

Ex eo quod Bethlechem in auſtrali regione terrae Iſraëliticae ſita erat, ſive ad auſtrum Hieroſolymae, explicari debere verba Habacuci *cap.* 3. *Deus ab Africo veniet*, ut ſententia verborum ſit, Chriſtus ex Bethlechem veniet, putat Novatianus in *lib.* de Trinitate *cap.* 12. *Si in Bethleem, cujus metaturae regio ad meridianam reſpicit plagam coeli, Chriſtus naſcitur, qui per ſcripturas & Deus dicitur, merito Deus hic ab Africo venire deſcribitur, quia a Bethleem venturus eſſe praevidebatur.*

BETHLEPTEPHA.

Videtur urbs vicuſve fuiſſe unde τοπαρχία Βεθλεπτηφῶν Joſepho & Plinio Bethleptephene nuncupatur. Erat autem haec toparchia eo loco ſita ut Veſpaſianus Ammaunte profectus verſus Idumaeam hanc tranſierit. Joſephus *de bell.* v. 4. Nomen hoc ſatis bene convenit cum Hebraeo בית לבאות *Beth Lebaoth*: an vero eadem urbs fuerit, quis certo dicet?

* BETHMAACA.

Vide Abel Bethmaaca.

BETHMAELA.

Βηθμαελά. Vicus in Campo magno ſitus 18 miliaribus a Scythopoli. Euſebius. Hieronymus legit Bethhahula, & 10 pro 18.

* BETHMARCAVOTH.

Vide Beth hammarcavoth.

BETHMAUS.

Βηθμαῦς. Vicus inter Sipporin & Tiberiada, 4 ſtadiis hinc, unde Joſephus rediit ad ſuperiora Galilaeae, uti narrat in vita ſua. Aliis placet Βηθμαοὶ eſſe nomen plurale in caſu recto unde fit εἰς Βηθμαούς.

BETHMEON.

בית מעון / Locus non longe a Tiberiade, in Talmude memoratus. Ligtfootus centur. chorogr. *cap*. 78. exiſtimat eſſe Βηθμαοῦντα ἀπέχουσαν Τιβεριάδος στάδια τέσσαρα, cujus Joſephus meminit in Vita. Eſt etiam hoc nomen urbis Moabiticae. *Jer*.48.23.

BETHMILLO.

Locus non longe a Sichem. 2 *Reg*. 12.20.

BETHNABRIS.

Βηθναβρίς. Vicus 5 miliaribus diſtans a Liviade verſus boream, Euſebius ad vocem Βηθναβράν. Eſt ſane aliqua literarum convenientia inter Bethnimra & Bethnabris, ſed quum nomen Bethnabris poſſit eſſe ortum ex בית עברה *trajectu*, & hoc plurimis locis ad flumina ſitis commune eſſe poſſit (vide ſupra vocem

Bethennabris) id ſolum haud ſufficeret ut ſtatuamus בית נמרה eſſe eandem urbem ac Bethnabrin. Urbem Bethnimra בית נמרין poſtea dictam fuiſſe ſcribunt Talmudici. Vide ſupra: & in Targum Hieroſolymitano ita legitur *Num.* 32. 3.

BETHNAMAR.

בית נמר memoratur in codice Pea IV. 5. Putant eſſe Bethnimra.

BETHNIMRA.

Urbs in tribu Gad. *Num.* 32. 36. Jungitur ibi cum Bethharan quae videtur eſſe eadem ac Bethharamphtha ſive Libias, uti Hieronymus, aut Julias, ut Joſephus loqui ſolet. Eſt eadem ac villa Βηθναβρὶς 5 millibus a Libiade diſtans verſus boream uti exiſtimat Euſebius ad vocem Βηθναβρὰν, & ad vocem Βηθνεμρὰ ſcribit eam eſſe πλησίον Λιβιάδος *prope Liviada.* Ex his videretur tribus Gad non habuiſſe omnes urbes ſuas ad ſeptentrionem Rubenis, nam Aroer, Bethnimra & Betharan ibi collocari nequeunt. Nec etiam habuit omnes urbes ſuas ad meridiem Rubenis, habuit enim Succoth & tractus pertinentes ad Lacum Kinnereth. *Joſ.* 13. 27. An huc pertinent aquae *Nemrim* a Moabitis poſtea poſſeſſae *Jerem.* 48. 34.

BETHNETOPHA.

בקעת בירת נטופה Vallis Bethnetophae in Scheviith IX. 5. memoratur. Alibi בית טיפה legitur: vide infra ad vocem Netopha.

BETHOM.

Patria Joëlis Prophetae. Erat ἐξ ἀγρȢ̃ Βηθὼμ ἐκ τῆς γῆς Ῥȣβὲν Epiphan. de vit. Prophet. *pag.* 245. Θεβορὰν habet codex Auguſtanus. Atque ita videtur poni pro Βεθορὰν, ut ſit בית הרן ſed haec erat in tribu Gad, *Joſ.* 13. 27. Chronicon Paſchale habet *pag.* 149. ἀγρȢ̃ τȢ̃ Βεθομορῶν, & illius lectionis veſtigia ſuperſunt in ipſo Epiphanio, ubi poſt lacunam legitur ὁρῶν δὲ ἀπέθανεν ἐν εἰρήνῃ,

εἰρήνη, ubi Βεθὸμ ante ὁρῶν videtur excidisse, quod conjunctum cum Βηθὼμ ab Epiphanio mox memorato, integram vocem reddit Βεθομορῶν: sic ut fere credam Βηθὼμ in fine versus cujusdam scriptum fuisse in codice manu exarato, & partem alteram hujus vocis ὁρῶν infra scriptam vel ad finem versus sequentis, quae deinde ab aliis non cum voce Βηθὼμ juncta fuit sed cum vocibus versus posterioris, cui addita est hoc modo

—— ἐξ ἀγρȣ̃ Βηθωμ
Ἐκ τῆς γῆς Ῥȣβείμ. Πολλὰ δὲ ἐπροφ. περὶ Ἱερȣσ. καὶ τελέος ἐθνῶν | ὁρῶν.

Hesychius Presbyter in vitis Prophetarum ex codice manuscripto Augustano ab Hoeschelio editus anno 1602 scribit ἔτος ἦν ἐκ τῆς φυλῆς Ῥȣβὲν, ἀγρȣ̃ Μεθομόρων. Ἐν εἰρήνῃ ἀπέθανε καὶ ἐτάφη ἐκεῖ. Quae firmant conjecturam nostram: maxime quum attenditur ad similitudinem literarum β & μ in codd. vett.

BETHOME.

Βεθόμη. Urbs Judaeorum. Josephus *Ant.* XIII. 22. Κατακλείσας τȣ̀ς δυνατωτάτȣς αὐτῶν ἐν Βεθόμῃ πόλει ἐπολιόρκει. *Conclusos potentissimos in Bethome urbe oppugnavit.* Eadem corrupte Βεσέμελις *de bell.* I. 3. videtur scribi pro Βεθόμη πόλις.

BETHORA.

Βηθωρά. Locus ubi populi Gabaonem obsidentes a Josua caesi fuerunt. *Jos. Ant.* V. I. Est etiam Βεθωρὰ Josepho *Ant.* XII. 10. vicus Judaeae, ad quem Syri a Juda Maccabaeo caesi sunt.

BETHORON.

Vide Bethchoron.

* BETHPATZZETZ.

בֵּית פַּצֵּץ/ Urbs in tribu Jissascar. *Jos.* 19. 21.

BETHPELET.

בֵּית פֶּלֶט / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ.* 15. 27. *Nehem.* 11. 26.

BETHPEOR.

בֵּית פְּעוֹר / Urbs Moabitica non longe a Jordane *Deut.* 4. 46. *Joſ.* 13. 20. attributa Rubenitis. Eſt e regione Jerichuntis 6 mill. ſupra Liviadem, teſte Euſebio.

BETHPHAGE.

Βηθφαγή. Bethphage. Erat ad montem oliviferum prope Bethaniam, *Matth.* 21. 1. ad orientem illius montis uti videtur. Confer *Luc.* 19. 29. ubi prope Bethphagen & Bethaniam exiſtens Chriſtus diſcipulos mittit ut jumentum adducant, cui deinde inſidet & poſtea quum appropinquaret deſcenſui montis oliviferi, turba ei acclamat *comm.* 37.

Ligtfootus *cap.* 37. chorographiae Bethphagen tantum non in ipſa urbe locat, quia Talmudici murum urbis & murum Bethphage reſpectu juris in quibusdam rebus eundem eſſe volunt. Et quia in Menachoth *cap.* 11. *hal.* 2. legitur *duos panes, & panes propoſitionis rite pinſi vel in atrio vel in Bethphage.* Sed niſi duae Bethphage fuerint (quod, ſi vera tradunt Talmudici, omnino ſtatuendum eſt, quia locus 15 ſtadiis remotus ab urbe nequit muris urbis adeo propinquus dici) id repugnat ſitui Bethphages in S. codice aſſignato & Hieronymo atque Euſebio ſcribentibus eam eſſe villulam in monte oliveti. Obiter nota errorem Ligtfooti circa *illos duos panes.* Explicaturus qui illi ſint adjicit in parentheſi (*oblati indies a ſummo Pontifice*) atque ita etiam alibi, tum in ipſis Horis Hebraicis tum in chorographicis praemiſſis, vocat *duos panes offerendos a ſummo Pontifice.* Sed ea quae offerebantur a ſummo Pontifice vel ejus nomine חביתין dicuntur ſive *cruſtula*, eaque non duo ſed duodecim erant. At שתי הלחם *duo panes*, quorum ſaepe in ſcriptis Hebraeis mentio, ſemper indicant illos panes qui

qui in festo Pentecostes offerebantur. Vide, si dubitas, commentatores Judaeos ad Cod. Meila *cap.* 11. *m.* 6. & alios.

Origenes in *Matth. cap.* 20. dicit Bethphage fuisse locum in monte Oliveti, & significare illud nomen *domum maxillarum*, & ita dictum esse quod villa sacerdotum esset, & maxilla pars propria esset sacerdotum secundum legem Dei: atque ita fere Chrysostomus *homil.* XI. in Marcum. Hieron. in Epitaphio Paulae. *Post ingressa sepulcrum Lazari, Mariae & Marthae vidit, hospitium & Bethphage villam sacerdotalium maxillarum.* Idem ad *Matth.* 21. *Venisset Bethphage ad domum maxillarum, qui sacerdotum viculus erat & confessionis portabat typum: & erat situs in monte Oliveti.* Nimirum Syris ܦܟܐ *maxilla* est, unde ܒܝܬ ܦܟܐ בירת פכא. Maxillas portionem esse quae sacerdotibus dabatur comedenda res nota est.

BETHRIMA.

Locus in quo praestans vinum proveniebat, בית רימה בהר *Bethrima in regione montana. Menachot.* VIII. 6.

BETHSAIDA.

Est verisimile ut nomen a piscatu datum sit huic loco, quod ציידין piscatores aeque ac venatores notet, quemadmodum & piscatio ab Oppiano θήρη, ἄγρη dicitur & vox ἀγρευτῆρες de piscatoribus aeque ac venatoribus usurpatur: namque, ut suavissimus poëta canit Cynaegeticôn *lib.* 1. *vers.* 47.

> Τριχθαδίην θήρην θεὸς ὤπασεν ἀνθρώποισιν,
> Ἠερίην, χθονίην τε καὶ εἰναλίην ἐρατεινήν.
> *Triplicem Deus venationem concessit hominibus*
> *Aeriam, terrestrem, & jucundam marinam.*

Videatur & *caput* III. libri sexti Anthologiae in quo plura epigrammata de piscatoribus leguntur.

Urbs haec appellatur *Joh.* 1. 45. ἀπὸ Βηθσαϊδὰ, ἐκ τῆς πόλεως atque ita *Luc.* 9. 10. πόλεως καλουμένης Βηθσαϊδά. Confer & *Matth.* 11. 20. & 21. Sed *Marc.* 8. 22. legitur Christus venisse Bethsaidam,

dam, & coecum, qui ad eum deducebatur, ἔξω τῆς κώμης, *extra vicum*, duxisse & sanatum jussisse ne intraret εἰς τὴν κώμην. Fateor Bethaniam in quibusdam codicibus Graecis legi, sed eam lectionem non probo quod antecedentia & consequentia Christum potius in Galilaea coecum hunc sanasse doceant quam prope Hierosolymas. Verum κώμη & πόλις saepe de iisdem locis dici solet, quae & κωμοπόλεις appellantur. Ita Bethlechem urbs *Luc.* 2. 4. vicus *Joh.* 7. 42. Κώμην appellat Bethsaidam quoque Julianus in libro contra Christianos, ἐν Βηθσαϊδᾶ καὶ ἐν Βηθανίᾳ ταῖς κώμαις, in Bethsaida & Bethania, vicis. Πολίχνιον nuncupatur in commentario de S. Petro edito ex codice manu scripto Medicaeo, insertoque *tomo* 5. *Actor. Sanctorum mensis Junii*, Πέτρος χώραν τῆς Παλαιστίνης ᾤκει τὴν Γαλιλαίαν. Πατρὶς δὲ τούτῳ Βηθσαϊδᾶ, μικρόν τι καὶ εὐτελὲς πολίχνιον. *Petrus Galilaeam, regionem Palaestinae, incoluit. Patria ei fuit Bethsaida, urbs exigua & vilis.*

Sita erat in Galilaea ad mare Gennesareth. *Joh.* 12. 21. *Marc.* 6. 45. & 8. 22. adeoque ad litus maris occidentale. Epiphanius *lib.* 11. *adversus haereses pag.* 437. scribit Bethsaida & Capernaum loca fuisse vicina οὐ μακρὰν ὄντων τῶν τόπων τούτων τῷ διαστήματι.

Quaeritur sitne haec Bethsaida eadem ac illa quam Josephus in Gaulonitide collocat, sive tetrarchia Philippi: estque haec quaestio, judice Cellario in Geographia Antiq. *pag.* 387. una ex difficillimis quaestionibus quae in sacra geographia moveri possunt. Videamus ergo quid Josephus de Bethsaida scriptum reliquerit. Meminit *Ant.* XVIII. 3. vici Βηθσαϊδὰ siti ad lacum Gennesariticum, instaurati & ornati a Philippo tetrarcha, qui eum Juliam nuncupavit. Quum autem Philippus non fuerit tetrarcha Galilaeae, sed Herodes Antipas (vide *Ant.* XVII. 13. & XVIII. 6.) non debet hic vicus ad litus occidentale lacus Genesaritici collocari, (ita enim in Galilaea fuisset, adeoque in ditione Antipae) sed orientale, quod Philippi fuit. Existimem itaque esse diversas (& quid obstat fuisse duas in diversis regionibus, unam in Galilaea alteram in Gaulonitide, maxime quum nomen a piscatu desumtum pluribus locis ad mare sitis conveniat) quia Bethsaida in Novo Testamento memorata appellatur urbs Gali-

Galilaeae, & Bethsaida Josephi fuit in Gaulonitide. Dicunt alii partem Gaulonitidis etiam Galilaeam dictam fuisse. Hoc si demonstraverint, multum praestiterint, & parum abest quin iis victas manus dem. In Novo certe Testamento Galilaea universa cis Jordanem collocatur, nunquam trans. *Luc.* 8. 26. *Venit in regionem Gadarenorum quae est e regione Galilaeae.*

Video tamen huic sententiae meae, de duobus vicis dictis Bethsaida, objici posse, me quum impugnavi duas Bethanias, dixisse non videri probabile duo loca ejusdem nominis sibi tam vicina fuisse. At longe dispar est ratio. Fuerint hae Bethsaidae vicinae, non fuere in eadem regione, altera ad Gaulonitin, ad Galilaeam altera pertinuit: atque ita satis dignosci poterant ex locis vicinis quibuscum memorantur, uti Bethsaida in Euangeliis jungitur cum Capernaum & Chorazin, locis in Galilaea sitis unde satis liquet Bethsaida Galilaïcam innui. Praeterea dici potest Bethsaidam Gauloniticam nomen suum jam perdidisse quum Christus minas suas in Bethsaidam proferret. Philippus enim tetrarcha, qui jam tetrarcha erat antequam Christus munus praedicandi Euangelium exordiretur (*Luc.* 3. 1.) Bethsaidae Gauloniticae nomen mutavit in Juliada. Idque factum vivente Augusto concedit Cellarius, & jure miratur quum Tiberias hoc i. e. novo nomine passim in N. T appelletur etiam Bethsaida non appellatam Juliada, si illa Bethsaida, quae Julias dicta fuit, a Christo intelligatur. Tunc itaque Christus de Bethsaida loquens non potuit nisi de sola Galilaica (altera enim hoc nomine non amplius nuncupabatur) intelligi. Atque ita, quamvis non sim proclivis ad statuendas duas pluresve urbes ejusdem nominis (quod plerumque ad solvendam aliquam difficultatem ultimum est refugium) hic tamen puto id necessario fieri oportere.

BETHSALISA.

Vicus in finibus Diospolis, 15 millibus ab ea distans contra septentrionem in regione Thamnitica. Eusebius ad voc. Βαιθσαρισάθ.

BETH-

BETHSAMOS.

Βεθσαμώς. III *Ezr.* 5. 34. Non eſt Bethſchemeſch : id liquet ex collatione *Nehem.* 7. 28. ubi idem index texitur, & hoc loco legitur בית עזמות quare aliorum codicum lectio Βαιθασμὼν propius accedit ad veram ſcriptionem. In Graeco Nehemiae contextu turbatus eſt vocum ordo & υἱοὶ ſuperfluum eſt: υἱοὶ Ἀζαμὼθ ἄνδρες βηθ τεσσαράκοντα δύο. Lege ἄνδρες Βηθ Ἀζαμώθ.

BETHSCHEMESCH.

Urbs ſacerdotalis in Juda *Joſ.* 21. 16. 2 *Reg.* 14. 11. 1 *Sam.* 6. 12. 1 *Chron.* 6. 59. Nulla tamen ejus fit mentio in ſerie urbium Judae *Joſ.* 15. Euſebius male locat eam in Benjamin. Abeſt Eleutheropoli 10 miliaribus contra orientem pergentibus Nicopolin, eodem teſte. Situs ejus aliquo modo liquet ex 2 *Chron.* 28. 18. ubi Philiſtaei irruiſſe dicuntur in urbes regionis campeſtris & meridiales Judae, שפלה ונגב, capientes Bethſchemeſch, Ajalon, Gederoth, Socho, Thimnam & Gimzo.

Eſt & urbs hoc nomine in Naphtali *Jud.* 1. 33. *Joſ.* 19. 38. Sunt qui & aliam in Dan collocent de qua agitur 1 *Reg.* 4. 9. Sed Ir Schemeſch quidem inter urbes Daniticas recenſetur (vide ſupra *pag.* 154.) non vero Bethſchemeſch. At illa *Ir Schemeſch* πόλις Σαμμαὺς poſtea dicta eſt Ammaus & ipſa fuit Nicopolis, uti alibi ex Hieronymo notatum eſt. Differunt ergo Irſchemeſch & Betſchemeſch, illa quidem eadem ac Nicopolis, haec in via ducente Eleutheropoli Nicopolin. Adde quod ubi urbes Dan diſtinguuntur ab urbibus Judae *Joſ.* 21. ex Juda Bethſchemeſch data dicitur ſacerdotibus, & ex Dan urbes aliae. Si Bethſchemeſch inter urbes Danitarum fuiſſet, videretur illic recenſeri debuiſſe inter urbes ex tribu Dan ſacerdotibus datas. Sic Elteke, Gibbethon, Ajalon, & Gathrimmon urbes Danitis datae, uti ſcribitur *Joſ.* 19. ex illa tribu deinde datae ſunt ſacerdotibus. Vide *Joſ.* 21. 23. Quum autem Irſchemeſch legatur in eadem ſerie urbium Daniticarum *Joſ.* 19. ſi eadem fuiſſet ac Bethſchemeſch,

etiam

etiam juncta fuisset illis quatuor aliis Daniticis *Elteke*, *Gibbethon*, &c. At contra inter urbes ex tribu Juda datas sacerdotibus recensetur Bethschemesch: ergo Danitarum non fuit, & Irschemesch quae Danitarum omnino fuit a Bethschemesch fuit diversa. Fateor tamen suspicionem haud levem importari posse alicui, Irschemesch & Bethschemesch esse eandem, quod *Jos.* 19. jungantur urbes Irschamesch, Schaalabbin & Ajalon, & 1 *Reg.* 4. 7. Schaalabbin, Bethschemesch & Ajalon. Sed non est tamen hoc illius ponderis, ut cogere aliquem debeat huic sententiae accedere. In Jissascar quoque alii locant Bethschemesch de qua agitur *Jos.* 19. 22. Sed potuit in confiniis Zabulon & Jissascar statui, nam .. גבל פגע ב *limes incidit in* .... saepe dicitur de locis extra eam tribum positis, uti de limite Ephraim dicitur *Jos.* 16. פגע בירחו *incidit in Jericho*, quum tamen Jericho in tribu Benjamin fuerit. Eusebius eam κώμην vocat, locatque inter Aeliam & Ascalonem: ad vocem Ἀβενετέρ. Videtur ejus mentio fieri in Notitia dignitatum Imperii Romani ubi memorantur Equites Thamudeni Illyriciani Bitsamae. Confer quae postea dicentur ad vocem Βιθιέμες.

BETHSCHEAN.

בֵּית שְׁאָן / Manassitarum *Jud.* 1. 27. 1 *Chron.* 7. 29. sita tamen in Jissascar *Jos.* 17. 11. Eadem ביתשן Bethschan dicta, postea *Scythopolis*. Vide hanc vocem infra.

BETHSCHEARIM.

בית שערים / Locus, in quo consedit Synedrium magnum post urbis excidium.

BETHSEMERA.

Βηθσεμήρα. Locus in regno Amaziae regis Judae, ubi Israelitae magnam stragem ediderunt. Josephus *Ant.* IX. 10. 2 *Chr.* 25. 13. ubi eadem historia narratur is locus בית חרון Bethchoron appellatur.

* BETHTAPPUACH.

בֵּית תַּפּוּחַ / Urbs tribus Judae *Jos.* 15. 53. *Vicus est ultra Raphaim* (Raphiam) 14. *milliar. euntibus Aegyptum & terminus Palaestinae*, teste Eusebio, dictus Βηθταφȣ̃. Vide eum ad hanc vocem, & Θαφφȣ̃.

BETHUEL ET BETHUL.

בְּתוּאֵל & בְּתוּל / Urbs Simeonitarum *Jos.* 19. 4. 1 *Chron.* 4. 3. Kesil pro eo nomine legitur *Jos.* 15. 26. Vide supra *pag.* 152. & 153.

BETHULIA.

Βετȣλȣα. Urbs vicina Esdraëli & Dothaim. *Judith.* 4. 5. & 7. 3. sita in monte, ad cujus radicem erant fontes. *Judith.* 6. 13. 16. Liquet ex admonitione Jojacimi Pontificis maximi, ut adscensum tractus montani tuerentur incolae Bethuliae & Betomesthem, quoniam eo aditus erat ad Judaeam, illam quaerendam ad austrum campi Esdraël. Αὐλῶν, *campus*, erat πλησίον Βετυλȣ́α prope Bethuliam.

BETHTZUR.

בֵּית צוּר / Urbs in tribu Juda. *Jos.* 15. 58. Eusebius scribit esse vicum in vicesimo lapide ab Aelia euntibus Chebronem, & alium mille passibus ab Eleutheropoli. In Graeco (at parenthesi inclusum) extat ἀπέχȣσα σημείοις ά, sed mallem scribi ȣ̓ πλεῖον σημείȣ ἑνὸς uti Eusebius ad vocem Ἐλεάλε scribit. Propter viam fuisse, qua Hierosolymis itur ad Chebronem, Hieronymus quoque adnotat in epitaphio Paulae: *A Bethzur venit Escol* (אשכל) *quae in botrum vertitur* .... *atque adscendit Chebron.*

Βηθσȣ̀ρ appellatur Josepho, diciturque esse urbs in tribu Juda *Ant.* VIII. 3. *Ant.* XII. 1. & Βεθσȣρὰ *Ant.* XIII. 4. Libro autem XII. *cap.* 14. narrat exercitum Antiochi Eupatoris ad Idumaeam progressum obsedisse Bethzuram, urbem munitissimam, & *Ant.*

XIII.

XIII. 9. appellatur χωρίον τῆς Ἰουδαίας ὀχυρώτατον. Βαιθσουρὰ nuncupatur in libris apocryphis vel in plurali vel singulari. Sic ἡ Βαιθσουρὰ 1 *Macc.* 6. 7. 26. τὰ Βαιθσουρὰ 1 *Macc.* 4. 29. ubi urbs Idumaeae nuncupatur. Erat munimentum Judaeorum κατὰ πρόσωπον (לפני) τῆς Ἰδουμαίας. 1 *Macc.* 4. 61. 2 *Macc.* 13. 19. urbs sita in finibus Judaeae. 1 *Macc.* 14. 33. At quid illud est quod 2 *Macc.* 11. 5. legitur Bethzuram (& quidem ad quam Lysias & Judas conflixerunt, quaeque 1 *Macc.* 4. 29. urbs Idumaeae audit) sitam fuisse ἐν ἐρυμνῷ χωρίῳ & remotam ab Hierosolymis quinque stadiis? Erratum hic esse in numeris perspicuum est. Longius enim abfuit Bethsura Hierosolymis.

Juxta hunc vicum fons est ad radices montis ebulliens in quo baptizatum eunuchum reginae Candaces ferunt. Vide Eusebium in Onomast. & Itinerarium Hierosolymitanum. Hanc traditionem falsi arguit Cellarius quia Aethiops non in via Chebronem ducente proficiscebatur, sed via ducente Gazam, quae longe a Chebrone in occasum solis declinat. Verum declinet Gaza a Chebrone versus occasum, viae non fuere semper recta ductae per spatia brevissima, nec opinor isti traditioni fidem ea re derogandam esse. Fateor, potuit Hierosolymis Gazam iter institui primo occidentem versus usque ad campestria Judae & dein per loca litori maris mediterranei vicina Gazam: novimus etiam aliquando (num jam eo tempore quo eunuchus ille vixit ea via trita fuerit, incertum est) Hierosolymis Eleutheropolim, & inde Ascalonem atque ita porro Gazam itinera instituta fuisse. Id liquet ex Itinerario Antonini. Sed per Chebronem etiam Gazam iter factum fuisse liquet ex eo, quod in omnibus fere recentiorum itinerariis legamus, si quis Hierosolymis Gazam tenderet, per Chebronem eo profectum fuisse; nunquam quod sciam per campestria propinqua litori maris mediterranei. Confer ea quae supra *p.* 646. ex Hieronymo notavimus, ex quibus liquet viam duxisse Gazam per Bethlechemum, quam aeque ac Chebronem sitam fuisse ad austrum Hierosolymae nemo unus dubitat: & Bethlechemum in via qua itur Hierosolymis Chebronem, ad plagam meridialem Hierosolymarum (uti & via Hierosolymis ducens Gazam ad meri-

 diem

diem Hierosolymarum fuisse dicitur *Act.* 8. 26.) Eusebius & Hieronymus in Onomastico ad vocem Bethleem locant.

Βεθσουρ legitur in quibusdam codicibus Graecis (in nonnullis & Βαιθθήρ) inter urbes sacerdotales 1 *Chron.* 6. 59. pro Betschemesch.

BETHZACHARIA.

Βαιθζαχαρία. Erat non longe a Bethsura, Hierosolymam versus, 1 *Macc.* 6. 33. Ibi cum castrametaretur Antiochus, erant partim in excelsis montibus partim ἐπὶ ταπεινὰ, locis humilibus, ibidem *commate* 40. Βηθζοχὴρ Epiphanio appellatur in *lib.* de vitis Prophetar. *pag.* 247. ubi dicitur Chabacuc propheta oriundus ἐξ ἀγρȣ̃ Βηθζοχήρ. Al. codd. Βηθζεχὰρ, propius ad veram scriptionem. Chronicon Paschale *pag* 150. ἐξ ἀγρȣ̃ Βηθὶ τȣ̃ χάρ. Additur ibidem ἦν πάροικος ἐν γῆ Ἰσραὴλ pro quo apud Epiphanium legitur γῆ Ἰσμαὴλ, quod rectius est, nam in terram Israëlis dicitur postea reversus; ergo non fuerat in terra Israëlis.

Josepho appellatur *Antiq.* XII. 14. & *de bell.* I. I. Βεθζαχαρία diciturque locus esse in Judaea ad quem Judas Maccabaeus cum copiis Antiochi Eupatoris conflixit & ex illo videretur colligendum 70 circiter stadia a Bethzur abfuisse. Sed 1 *Maccab.* 6. 23. Βαιθζαχαρία. Scilicet illi ad Hebraïcum hi ad Syriacum loquendi modum magis accedunt.

De iis qui nomen hujus loci Latine reddunt *domum Zachariae* hoc addam, admonendi causa magis quam quo illos reprehensos velim, posse id Ζαχαρία aliunde profectum esse quam ab homine Zacharia. In Talmude כפר דכריא memoratur quasi *vicus masculorum.* Hinc Caphar Zacharia nasci potuit, nam דכרא est ex זכר ortum.

BETOANEA.

Vicus ad ortum Caesareae 15 miliaribus inde disjunctus, ubi balnea sunt salubria. Eusebius ad vocem Ἀνείρ. Ubi Βαιτοαναία legitur. Sed Hieronymus scribit *Betoanea.*

BETO-

BETOANNABA.

Vicus circa Diospolin, 4 miliaribus inde remotus versus ortum. Eusebius. Hieronymus addit, *Plerique autem affirmant in octavo ab ea miliario sitam & appellari Bethannabam.* Videor in hoc nomine vestigium urbis *Nob* deprehendere, praefixa voce *Beth.* Hieronymus Nob & Diospolin vicinas esse credidit. Vide eum in epitaphio Paulae, e quo nos supra *pag.* 580. aliqua dedimus quae huc faciunt.

BETOMESTHEM.

Βετομεσθὲμ, Locus vicinus Esdraëli, *Judith.* 4. 5. Βαιτομασθαὶμ *Judith.* 15. 3. ubi Latinus interpres habet Estemo, quae fuit urbs Judae, adeoque vicina non fuit Esdraëli. Sed potuit alia illic eodem nomine fuisse.

* BETONIM.

Urbs tribus Gad. *Jos.* 13. 26. Regio Gaditarum se extendit a Chesbon usque ad Ramath Hammizpe & Betonim; adeoque fuit in confiniis tribuum Gad & dimidiae Manassis. Tempore Eusebii eodem nomine nuncupabatur.

BETZER.

בֶּצֶר/ Urbs in tribu Ruben *Deut.* 4. 43. ad ortum Jerichuntis, teste Eusebio in Onom. Josephus eam Βόσορα appellat, & hanc esse quae postea metropolis fuit Arabiae & Bostra nuncupata scribit Eusebius ad vocem Βοσὸρ, in quo aeque fallitur ac in eo quod sacerdotalem hanc urbem appellet quum Levitica fuerit. Hoc enim non satis convenit cum situ Bozrae ab aliis assignato magis septentrionem versus quam ut in tribu Ruben esse potuerit: nec cum situ quem alibi ipse Eusebius tradit, sc. 24 aut 25 millibus ab Adraa, ad vocem Ἀσαρώθ. & Ἐσδραεί: & ubi de vico Καναθὰ agit, scribens esse Καναθὰ vicum Arabiae olim in Me-

naſſitide nunc Trachonitide ſitum juxta Boſtra, & ad voces Τραχωνῖτις & Ἰτουραία, eſſe Trachonitin regionem adjacentem ſolitudini Boſtrae in Arabia: & ita Hieron. ad vocem Trachonitis. *Eſt trans Boſtram Arabiae civitatem in deſerto contra auſtralem plagam quaſi ad Damaſcum reſpiciens.*

Boſtra itaque potius latet in voce בעשתרה Beeſtera, ſita in portione dimidiae tribus Menaſſis. Hoc vidit vulgatus interpres *Joſ.* 21.27. Ammianus quoque Marcellinus *lib.* IV. Boſtram, Geraſam atque Philadelphiam conjungit. Et in tabulis Peutingerianis hoc modo proceditur *Gadara*, *Capitolias*, *Adraa*, *Boſtra.* Licet haec per lineam auſtrum verſus trahantur, quum ita ſeptentrionem verſus duci debeant. In ipſa Trachonitide videtur Boſtra collocare Aurelius Victor ſcribens de Imperatore Philippo, *M. Julius Philippus Arabs Trachonites*, quem Zonaras & alii Βόςροις oriundum tradunt.

Ad ſitum urbis Betzer etiam haec faciunt ex Gemara Maccoth *fol.* 9.2. ubi de urbibus refugii diſputatur. ת״ר׳ שלש ערים הבדיל משה בעבר הירדן וכנגדן הבדיל יהושע בארץ כנען ומכוונות הן כמין שתי שורות שבכרם חברון ביהודה כנגד בצר במדבר שכם בהר אפרים כנגד רמות בגלעד קדש בהר נפתלי כנגד גולן בבשן. *Ita tradiderunt Doctores noſtri. Tres urbes ſeparavit Moſes in regione trans Jordanem, & tres iis oppoſitas ſeparavit Joſua in terra Canaan. Hae autem ita erant diſpoſitae uti duae ſeries in vinea. Scilicet Chebron in Juda e regione Betzer in ſolitudine, Sichem in monte Ephraim e regione Ramoth in Gilead, Cadeſch in monte Naphtali e regione Golanis in Baſan.*

B E T H Z E T H O.

Βηθζηθώ. Vicus, quo relictis Hieroſolymis cum exercitu venit Bacchides. Joſephus *Antiquit.* XII.14. I *Maccab.* 7.19. Βηζὲθ, vel ut in aliis codicibus eſt Βηζαιθ nuncupatur. Videtur idem locus a Joſepho *Antiq.* XII.18. appellari Βηρζηθώ. Ibi caſtra fuiſſe metatum Judam notat.

BETH-

BETZAANIM.

בצענים / *Joſ.* 19. 33. legitur haec vox, ita ut pro urbe tribus Nephtali poſſit accipi מאלון בצענים. Euſebius in Onomaſtico credidit אלון quercum denotare & בצענים non eſſe nomen urbis ſed ב eſſe praefixum, *in Tzaanim.* Pro veteri nomine ſubſtituunt Gemariſtae Hieroſolymitani in *Megilla fol.* 70. *col.* 1. hoc recentius אנגייא דקדש.

BEZARA.

Sita in finibus Ptolemaidis, 20 ſtadiis a Gaba. Joſeph. in vita.

* BEZEC.

בֶּזֶק / Urbs cujus dominus Adonibezec dicitur *Jud.* 1. 4. 5. Nomen hujus urbis, quam Galilaeae attribuit, Stephanus in Ἐθνικοῖς ſcribit Ζεβέκη, ſecutus vitioſos Joſephi codices: nunc in editis Βεζέκη extat *Antiq.* V. 1. Euſebius teſtatur duos eſſe vicos nomine Bezec ſibi vicinos in ſeptimo decimo lapide a Neapoli deſcendentibus Scythopolin. Meminit etiam Sandis Britannus in Itinerario *pag.* 182. vici Bezec 2 miliaribus a Bethſur. Eſtne Βηζὲθ 1 *Macc.* 7. 19.

BEZEDEL.

Βεζεδέλ. Vicus in cujus turrim compulſi ſunt Judaei Aſcalonem profecti & a Romanis fugati. Joſephus *bell.* II. 1.

BEZETH.

Βηζέθ. Al. Βηζαίθ. Locus, ubi Bacchides Hieroſolymis profectus caſtra metabatur 1 *Macc.* 7. 19. idem locus, Βερέα videtur dici 1 *Macc.* 9. 4. Vide vocem Βηθσηθώ.

BILEAM.

בִּלְעָם / Urbs Levitica in portione tribus Menaſſe cis Jordanem. 1 *Chron.* 6. 55.

BIL-

BILHA.

בִּלְהָה/ Urbs in portione tribus Simeon. 1 *Chr.* 4. 29. Vide supra *pag.* 153.

BITHJEMES.

Βιθιέμες commemoratur a Josepho *Antiq.* VIII. 1. sed vix videtur dubium quin sit eadem ac Betschemesch, si conferamus 1 *Reg.* 4. 9. Interpres Josephi legit Βιθλέμες, nam ita reddit: *Toparchiae Bethlemis, quae sortem Ephraemi complectebatur, praeerat Ures.* Graeca ita habent: Τῆς μὲν Ἐφραΐμου κληρουχίας Οὔρης· ἐπὶ δὲ τῆς Βιθιέμες τοπαρχίας ἦν ὁ κλῆρος. Sed mendosa haec sunt. Pro ὁ κλῆρος lege Δακῆρος & Βιθσέμες pro Βιθιέμες. Ut sensus sit Urem (sacer codex dicit filium Uri) praefuisse sorti tribus Ephraim & Dacerum praefuisse toparchiae Bethsemes. Ita enim legitur 1 *Reg.* 4. 9. unde sua hausit Josephus. Nec unquam Bethlem in tribu Ephraim fuit.

BITTHER. Vide BETHER.

BITTHEREBIN.

Βιθθερεβίν. Vicus in regione Eleutheropolitana, Sozomeno memoratus historiarum *libro* IX. *cap.* 17. Videtur esse Ἐρεβίνθων οἶκος apud Josephum, voce ex Ἐρεβὶν & Βὴθ composita, & Ἐρεμίνθα Eusebii. Vide infra ad voces Ἐρεβίνθων οἶκος.

BITSAMA.

Mentio fit in Notitia Imperii. Vide Bethschemesch.

BITULION.

Urbs Palaestinae primae episcopatu insignis. Episcopus Βιτυλίου interfuit Concilio Hierosolymitano habito anno aerae Christianae 536. Estne notissima urbs Bethel, (nam Aelia & Neapolis, inter quas duas urbes media sita fuit Bethel, urbes fuere Palaestinae pri-

primae, adeoque & Bethel videtur sub Palaestina prima fuisse censita) an vero Betulia Hieronymi, & Βηθελία Sozomeni vicus prope Gazam, nam & Gaza fuit urbs Palaestinae primae. Vide supra *pag.* 209. Vide & vocem Bethelia.

Βιτέλιος scribitur in notitia veteri Ecclesiastica, recensetureque inter urbes Palaestinae primae. Vide supra *pag.* 215.

* BIZJOTEJA.

בִּזְיוֹתְיָה/ Urbs in regione australi Judae. *Jos.* 15. 28. Vide supra *pag.* 143.

BOSOR.

Βοσόρ. Urbs valida & magna Gileaditidis. 1 *Macc.* 5. 26. 28. erat & altera Βοσὸρ *commate* 36. Al. leg. Βόσσορα. In Josepho Βοσὸρ & Βοσορρὰ duae urbes Gileaditidis distinguuntur.

Βόσορα (ea est בצר) urbs refugii appellatur Josepho *Antiq.* IV. 7. sita in finibus Arabiae.

BOSORRA.

Βοσορρὰ quaedam memoratur Josepho *Antiq.* XII. 12. urbs trans Jordanem sita, & a Juda Maccabaeo capta. Ita quoque legitur 1 *Macc.* 5. 26. ubi urbs munita & magna appellatur. Erat sita in itinere quod a Nabathaeis ad Gileaditin instituit Judas, & 1 *Macc.* 5. 26. in ipsa Gileaditide locatur. Interpres Josephi Latinus & scriptor *lib.* 1. *Maccab.* legerunt Βόρασα per metathesin literarum Sigma & Rho. Haec autem Βοσορρὰ distinguitur a Βοσὸρ urbe Gileaditidis ab ipso Josepho *Ant.* XII. 12. & scriptore *lib.* 1. *Maccab. c.* 5. 26. Sic ut Βοσὸρ possit haberi eadem atque בצר in tribu Ruben, & Βοσορρὰ pro *Bostris.*

BOSTRA.

Hoc nomine urbem illam indicatam volo, quae Graecis & Romanis ita vocata fuit, cujus nummi extant inscripti COL. F. BOSTRA & N. TRA. BOSTRA, quae in veteribus notitiis ecclesiasticis metropolis Arabiae dicitur, quaeque ab urbe Adraorum 24 miliaria Romana abfuit, teste Eusebio in Onomastico,

& a nonnullis adſcribitur Trachonitidi. Videtur eadem eſſe quae *Beeſtera* in V. T. nuncupatur: confer quae ad hanc vocem ſuperius diximus, uti quae & ad vocem *Betzer*. Sunt enim qui urbem Betzer Rubenitis datam pro Boſtris habeant, ſed omnia ſuadent illam multo magis verſus ſeptentrionem removere.

Non confundenda haec eſt cum Botzra Idumaeorum *Jerem.* 49. 13. & alibi memorata, uti nec cum Botzra Moabitarum *Jerem.* 48. 24. Nec mirum nomen בצרה, quod locum munitum notat, pluribus urbibus commune fuiſſe. Judaei quum gentile Βοϛρηνὸς, Graecis uſurpatum, efferre volunt id formant בוצריה ac ſi ab urbe בצרה non בעשתרות ductum eſſet. Sic in Midraſch Schir Haſſchirim *fol.* 35. 3. legitur רבי ברכיה בוצריה *Rabbi Berachia, Boſtrenus*. Non enim putem aliunde quam ab urbe Boſtrorum id nomen tuliſſe. Arabes etiam nomen ejus بصري *Bozra* ſcribunt, & Abulfeda in geographia MS.ta illam tradit eſſe قاعدة حوران *metropolin regionis Havrân*. Hic veſtigium *Auranitidis* invenio. Confer ea quae *libro* 1. *pag.* 107. de Auranitide diximus.

Boſtrorum epiſcopi in actis conciliorum hi commemorantur.

NICOMACHUS. Subſcripſit concilio Niceno. Vide *tom.* II. concilior. general. *pag.* 51. & Antiocheno. Vide *tom.* II. *p.* 561.

TITUS. In concilio Antiocheno, anno 363. Vide *tom.* II. *pag.* 828.

ANTIOCHUS. In actis concilii Epheſini habiti a Neſtorianis. Vide *tom.* III. concilior. *pag.* 598.

CONSTANTINUS. In actis concilii Chalcedonenſis, inter Oecumenica quarti. Vide *tom.* IV. concilior. *p.* 80. & 606. & 787.

Boſtra, ſi recte ſe habent numeri tabulae veteris itinerariae, abfuerunt 24 miliaria ab urbe Adraorum, quod convenit cum teſtimonio Euſebii ante laudato, (vide quae ad vocem *Adraa* ſupra notavimus) *Adraa* autem aberant Capitoliade XVI miliaria, Capitolias a Gadaris XVI. Ad ſitum Boſtrorum etiam haec faciunt Ptolemaei in deſcriptione Arabiae, quibus longitudinem dierum in urbibus Petra, Medaba & Boſtra, earumque receſſum ab Alexandria verſus ortum tradit.

'H

Ἡ μὲν Πέτρα τὴν μεγίστην ἡμέραν ἔχει ὡρῶν ιδ΄ καὶ διέστηκεν Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀνατολὰς μιᾶς ὥρας τρίτῳ καὶ δεκάτῳ. hor. $\frac{1}{3}$ & parte decima.

Ἡ δὲ Μήδαυα τὴν μεγίστην ἡμέραν ἔχει ὡρῶν ιδ΄ καὶ τί· καὶ διέστηκεν Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀνατολὰς μιᾶς ὥρας ἡμίσει καὶ πέντε καὶ δεκάτῳ. hor. $\frac{1}{2}$ & decima quinta parte.

Ἡ δὲ Βόσρα τὴν μεγίστην ἡμέραν ἔχει ὡρῶν ιδ΄ καὶ τί· καὶ διέστηκεν Ἀλεξανδρείας πρὸς ἀνατολὰς μιᾶς ὥρας διμοίρῳ ἔγγιστα. hor. $\frac{2}{3}$ fere.

BOTZCATH.

בָּצְקַת / Urbs in tribu Judae. *Jos.* 15. 39. 2 *Reg.* 22. 1. Non esse hanc eandem ac Βασκαθὰ vel Βακαθὰ, quorum episcopus memoratur in Conciliis quibusdam, ostendimus supra ad vocem Bacatha. Sunt qui hanc & Βασκαμᾶ, 1 *Macc.* 13. 23. eandem esse velint. Josephus Βόσκεθ appellat urbem בצקת *Antiq.* x. 5.

BOTHNIA.

Βόθνια. Urbs tribus Gad, quae tempore Eusebii eodem hoc nomine dicebatur. Vide ejus Onomasticon. Betonim nuncupatur *Jos.* 13. 26.

BUCOLON.

Βουκόλων. Urbs haec Straboni memoratur, sita inter Ptolemaida & turrim Stratonis. Συκαμίνων πόλις, Βουκόλων καὶ Κροκοδείλων πόλις. *Sycaminon urbs, Bucolon & Crocodilon urbs.*

CABBON.

כַּבּוֹן / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 40.

NB. Quaecunque nomina locorum per K scribuntur nonnunquam, etiam inter urbes has quae a C incipiunt retulimus, quod sciremus pronunciari C ut K in vocibus quae a CA, CO, & CV incipiunt, uti quum dicimus *cado*, *conor*, *curo*. Has autem ad elementum C referri fas erat, quare & illas adjecimus quae a CE & CI indicantur: at quoniam ab Hebraeis illa pronuntiantur uti KE & KI, maluimus hanc scriptionem sequi. Atque ita quaecunque nomina Hebraea a ח initium capiunt, hic a CH inchoantur, quae a כ & ק a C vel K, hoc ordine CA, KE, KI, CO, CV uti & veteres Graeci כָּ & קָ &c. reddidederunt Κα &c.

CABTZEEL.

קַבְצְאֵל / Urbs in parte auſtrali tribus Judae *Joſ.* 15.21. videtur eadem eſſe ac Jecabtzeel *Neh.* 11.25.

CABUL.

כבול / Urbs vaſtata מפני המחלוקות propter contentiones. Echa Rabbati. 75.4.

CADESCH & CADESCHBARNEA.

קָדֵשׁ בַּרְנֵעַ / *Deut.* 1.19. eadem urbs ac Cadeſch & Kedeſch *Joſ.* 15.23. Κάδης *Judith.* 1. 8. & Κάδης Βαρνῆ *Judith.* 5. 12. Vide quae nos de his locis notavimus ſupra *pag.* 114. 115. & 116. Aberat Cadeſchbarnea a monte Choreb dies undecim *Deut.* 1. 2. ab Aegypto autem aberat Choreb iter tridui: ita enim Moſes coram Pharaone teſtatus eſt. Elias autem tardius iter confecit ex Palaeſtina ad Choreb. Nam itineri a Berſeba ad montem Choreb dies 41 impendit. 1 *Reg.* 19.3.8.

CADESCH in NEPHTALI.

Κάδης ἡ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 1 *Macc.* 11. 63. Joſepho appellatur χώριον Γαλιλαίων, oppidum Galilaeorum & ἡ ἄνω Καιδέση ſuperior Caedeſe, *Ant.* v. 1. Κύδις *Tob.* 1.2. Κύδισσα & Κύδισσος aliis.

CADYTIS.

Meminit hujus urbis Herodotus *lib.* II. *cap.* 159. *l.* III. *cap.* 5. tanquam a ſe viſae. Ἀπὸ Φοινίκης μέχρι οὔρων τῶν Καδύτιος πόλιος, ἥ ἐστι Συρίων τῶν Παλαιστινῶν καλεομένων· ἀπὸ δὲ Καδύτιος, ἐούσης πόλιος (ὡς ἐμοὶ δοκέει) Σαρδίων οὐ πολλῷ ἐλάσσονος· ἀπὸ ταύτης τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου· ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου, αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης, παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. *A Phoenice uſque ad montes Cadytis urbis Syro-*

Syrorum, qui Palaestini appellantur, regio est. A Cadyti autem, quae urbs est, uti mihi videtur, non multo minor Sardibus, emporia maritima usque ad urbem Jenysum, ditionis sunt Arabicae. Ab urbe Jenyso rursus Syriacae usque ad lacum Serbonidem juxta quam mons Casius ad mare protenditur. Huc spectant ea quae leguntur apud Stephanum ἐν Ἐθνικοῖς, Κάλυτις, πόλις Συρίας. Ἡρόδοτος. *Calytis, urbs Syriae. Herodotus lib.* 11. Apud eundem Stephanum mox fit mentio urbis ejusdem sub alio nomine Κάνυτις, πόλις Συρίων μεγάλη ὡς Ἑκαταῖος Ἀσίᾳ. Idem Hecataeus in Asiae Periegesi urbem Σύρων μεγάλην memorat cujus nomen non multum ab his recedit Καρδυτός. Quid si haec omnia sint ejusdem urbis nomina?

Scio per Cadytin urbem Hierosolymam a viris doctis intelligi & illud vel a קדושה *Sancta* vel קדיחתא *combusta* duci. Sed id mihi non probatur: quum usitatissimum fuerit nomen Jerusalem & Judaeis & aliis, & illud sanctae vel combustae non pro nominibus sed epithetis urbis illius haberi possit. Non solent ita apud historicos urbes nuncupari, sed nominibus suis & notis. Porro tunc vox *urbis* addi omnino debuerat, uti in *Echa Rabbati* Jerusalem קרתא יקידתא *urbs combusta* appellatur *fol.* 70. 1. quod glossator per Hebr. עיר שרופה explicat. Uti itaque urbs illa שרופה non fuit dicta, sic nec יקידתא vel קדיחתא vel קדושה, uti nec *Sancta* unquam dicitur, nisi vox urbis addatur. Quid? quod minus conveniat haec opinio cum ipso Herodoto. Versatur in describenda ora maritima in qua non erat Jerusalem. A Cadyti usque ad Jenysum regio erat ditionis Arabicae, non Syriacae. An hoc dici potest de regione quae est ad austrum Hierosolymae? non puto. Adde quod videatur urbs Cadytis conspecta ab Herodoto. Si ea Jerusalem fuisset, num neglexisset mentionem Templi & tot stupendorum operum, quibus illa urbs prae aliis eminuit, quum ipse rerum quas vidit in urbibus minus nobilibus mentionem faciat accuratam.

Ego urbem Gath hoc nomine dictam intelligerem quae Καδτὶς aut Καδυτὶς nuncupata fuerit, si qui sint montes ὄρεα Καδύτιος liqueret. Dicitur urbem in colle edito sitam fuisse, sed hoc non sufficit ut ὄρεα Καδύτιος memorentur. Forsitan itaque, quia urbs

urbs Gath praecipua fuit & nota, & olim regia Philiſtaeorum, uti appellatur 1 *Sam.* 27. 5. & cujus rex alias quoque urbes, quas inter Tziklag, imperio ſuo ſubjectas habebat (vide *comma* 6.) montes vicinos orientem verſus ab ea appellavit montes Cadytis. Certe ſi fuit in 5 miliario ab Eleutheropoli euntibus Dioſpolin, uti ſcribit Euſebius, vel inter Antipatridem & Lyddam, uti idem alibi ſcribit, certe non longe abfuit a regione montana Judae: & ex omnibus Philiſtaeorum urbibus maxime mediterranea fuit, adeo ut montes proximi ab illa potius quam alia urbe Philiſtaeorum apud Herodotum nomen tulerint.

Viderint alii an huc pertineat herba Cadytas quae in Syria crevit. Plin. *l.* XVI. *ult.* *Eſt & in Syria herba quae vocatur Cadytas non tantum arboribus ſed ipſis etiam ſpinis circumvolvens ſeſe.* Theophraſtus de cauſ. plant. *lib.* II. *cap.* 23. Τὸ Συριακὸν βοτάνιον ὁ καλέμενος καδύτας καὶ δένδροις καὶ ἀκάνθαις ἐμφύεται.

CAESAREA.

Duae urbes Palaeſtinae fuerunt hoc nomine nuncupatae, altera ad mare magnum ſita, altera prope fontes Jordanis, Paneas dicta poſtea. Judaei ipſi nomen Caeſareae קיסרין dare ſolent Caeſareae maritimae, & portum urbis קיסרין commemorant. In Midraſch Eſther *fol.* 122. *col.* 1. mentio fit דימי של קיסרין *conclavis* judicum *Caeſareae*: alii putant carcerem fuiſſe. Vetus nomen huic urbi fuit *turris Stratonis* uti videri poteſt ex iis quae mox ex Joſepho notabimus ad hanc urbem facientia. In praefatione Novellae 103. dicitur *Strato primus eam in formam urbis redegiſſe, qui mutatis ſedibus excedens Graecia hujus conditor extitit.* Epiphanius utrumque & vetus & recens nomen conjungit in libro de ponderibus & menſuris *pag.* 175. ſcribens Καισάρεια ἡ Στράτωνος, (uti & apud Ptolemaeum legitur: vide ſupra *lib.* II. *cap.* X.) at *lib.* II. adv. haereſes *pag.* 730. Καισάρεια ſolum ei dicitur. Latinis Caeſarea Palaeſtinae dicitur ut ab aliis urbibus Caeſareae nomen gerentibus diſtinguatur, quodque ejus fuerit metropolis.

Nun-

Nuncupatur haec *Caesarea Palaestina* in Itinerario veteri Hierosolymitano. Quidni corrigis, inquiet quispiam, & reponis *Palaestinae*? Ego nil muto. Invenio idem apud Hilarium in fragmento tertio operis historici *pag.* 1311. edition. Paris. a. 1693. *Nam propter haec necessario Concilium apud Caesaream Palaestinam primo videtur esse condictum.* Et quidni, uti *Syrus Palaestinus* in illo

Alba Palaestino culta columba Syro,

& *Palaestina aqua* apud Ovidium in Fastis,

Inque Palaestinae margine sedit aquae,

dici possit *Caesarea Palaestina*?

Nomen Caesareae ab Herode urbi datum in honorem Augusti constat ex Josepho *Antiquit.* XV. 11. Agrippa ipse in epistola ad Cajum Caesarem illam dicit τὴν ἐπὶ θαλάττῃ Καισάρειαν ἐπώνυμον τῦ προπάππυ Σεβαστὴν, *Caesaream maritimam de nomine proavi tui Sebasten dictam.* Idem legere est in commentario Hieronymi ad Matthaei *cap* XVI. Error itaque est quum in praefatione Novellae 103 scribitur Imperatorem Vespasianum nomen Caesareae urbi dedisse, *Divae memoriae Vespasianus* (ita illic legitur) *celebratissimus ille imperator qui piae memoriae Titi pater fuit, quod illi ad summam gloriam vel solum potuit sufficere, ipsorum Caesarum appellatione eam nominavit, quum antea Stratonis turris vocaretur, hoc illi honore impenso eo quod in ea post Judaicas victorias inter imperatores adscriptus esset.* Sed Vespasianus huc coloniam Romanam deduxit, non autem nomen Caesareae dedit.

Ex tabulis Novi Testamenti quae peti possunt ad situm hujus urbis declarandum haec sunt. Paulus *Act.* 9. 30. Hierosolymis profectus fuisse legitur Caesaream ut inde Tarsum abeat. Petrus ab urbe Joppe profectus altero die appellit Caesaream *Act.* 12. 19. Epheso itinere maritimo venit Caesaream, *Act.* 18. 22. Ptolemaïda appulimus & die sequenti inde profecti venimus Caesaream, *Act.* 21. 8. & inde adscendimus Hierosolymas, *Act.* 21. 15. Paulus a militibus ducendus Caesaream noctem agit Antipatride *Act.* 23. 31. Haec fere sunt quae in Novo Test. de hac urbe leguntur.

Josephus

Josephus saepe meminit Caesareae. *Ant.* XIII. 19. eam Στράτωνος πύργον appellat & ibidem notat turrim etiam fuisse Hierosolymis ita dictam ὁμώνυμον τῇ παραλίῳ Καισαρείᾳ. Sed *lib.* 1. *de bell. cap.* 3. non turris sed σκοτεινὴ πάροδος appellatur & ὑπόγαιον χώριον. Verum turris esse potuit sub qua meatus hic subterraneus erat. *Antiq.* XIV. 8. & 11. tradit eam olim turrim Stratonis dictam fuisse, ad mare sitam & ab Herode portu & templis ornatam. *Ant.* XV. 13. & de *bell.* 1. 16. sitam hanc urbem in Phoenice, ad mare, mediam inter Dora & Joppen, portuque egregio & aliis aedificiis ab Herode auctam. *Antiq.* XVI. 9. Herodem per spatium decennii in ea ornanda laborasse & nomen Caesareae illi dedisse ab Augusto sibi datae *Antiquit.* XV. 11. & XIX. 7. *Antiq.* XX. 6. litem ortam fuisse inter Judaeos & Syros Caesareenses, quum illi urbem ab Herode conditam, hi vero olim nullos Judaeos ibi habitasse quum Stratonis turris appellaretur dicerent. *Ant.* XIII. 19. & *lib.* 1. *de bell. c.* 3. dicitur 600 stadia abesse Hierosolymis. Ita quoque in Josepho legit Zonaras annal. *l.* V. *p.* 219. & Hegesippus de excidio Hierosf. *l.* 1. *c.* 7. Vide supra *p.* 443. *Lib.* III. *de bell. c.* 14. vocatur urbs Judaeae maxima a Graecis potissimum inhabita, & in planitie sita, & eodem libro *c.* 16. παράλιος, maritima, ut a Caesarea Philippi distinguatur.

Portus Caesareae appellatur a Josepho Σεβαστὸς λιμὴν ita dictus ab Herode in honorem Caesaris. Vid. *Antiquit.* XVII. 7. & confer *lib.* 1. *de bell.* 20. ubi idem iter Antipatri describitur. Sed Graeca illic in mendo cubant διαπεράσας τὴν Σεβαστὴν εἰς τὸν λιμένα τῆς Καισαρείας κατάγεται. Scripserat Josephus Σεβαστὸν τὸν λιμένα τῆς Καισαρείας, uti & Rufinus legit reddens, *transmissusque in Sebastum Caesareae portum defertur.* Quum vero nomen urbis Σεβαστὴ notius esset quam portus Σεβαστὸς, illud hujus locum occupavit.

Fuit haec colonia una cum Aelia Capitolina, sed neutra juris Italici, uti legitur apud Ulpianum *lib.* 1. de censibus, & idem confirmat Paulus *lib.* 2. de censibus §. 7. Divus Vespasianus Caesarienses colonos fecit, non adjecto ut & juris Italici essent sed tributum his remisit capitis. Sed Divus Titus etiam solum

lum immune ſactum interpretatus eſt. Similes eis Capitulenſes eſſe videntur. Hi Capitulenſes nulli alii ſunt quam Hieroſolymitani, ne quis putet innui cives Capitoliados: nam Capitolias colonia non erat, ſed urbs αὐτόνομος ſuis utens legibus.

Urbs Samaritidis fuit extra Judaeam ſita, uti liquet ex *Actor.* 12.19. & 21.8. 10. & ex eo quod in regione Judae, Benjaminis, Simeonis & Danis (quae Judaea dicitur) non fuerit. Samaritani Chriſtianos inde pellere conati ſunt duce Juſtuſa, anno Chriſti 484. Vide Chronicon paſchale ad hunc annum. Habitaſſe illic ſaeculo aetae Chriſtianae ſexto Judaeos & Samaritanos liquet ex iis quae narrat Theophanes in Chronico ad annum Chriſti 548 Juſtiniani 29. Τούτῳ τῷ ἔτει μηνὶ Ἰουλίῳ, Ἰνδικτ. δ. ἐστασίασαν Ἰουδαῖοι καὶ Σαμαρεῖται ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης καὶ ποιήσαντες πρὸς ἀλλήλους ἐν τάξει Πρασινοβενέτων ἐπῆλθον τοῖς Χριστιανοῖς τῆς αὐτῆς πόλεως καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον καὶ ἐκκλησίας κατέκαυσαν, Στέφανον δὲ τὸν ὕπαρχον τῆς αὐτῆς πόλεως ἐν τῷ Πραιτωρίῳ ἀνεῖλον καὶ τὴν ὑπόστασιν αὐτοῦ καθήρπαξαν· ἡ δὲ γυνὴ αὐτοῦ ἀνελθοῦσα ἐν τῇ πόλει προσῆλθεν τῷ βασιλεῖ καὶ ἐκέλευσεν Ἀμαντίῳ τῷ στρατηλάτῃ κατελθεῖν ἐν Παλαιστίνῃ καὶ τὸν φόνον τοῦ Στεφάνου ἐκζητῆσαι· ὅστις εὑρὼν τοὺς μὲν ἐφούρκισεν, τοὺς δὲ ἀπεκεφάλισεν, τοὺς δὲ ἠκρωτηρίασεν καὶ ἐδήμευσε. *Hoc anno menſe Julio, indictione quarta, Judaei & Samaritani Caeſareae Palaeſtinae tumultuati ſunt, & inſtar factionum Praſinae & Venetae in Chriſtianos in ea urbe habitantes irruerunt, & multos eorum occiderunt, Eccleſias cremarunt, Stephanum civitatis Praefectum in praetorio interfecerunt; & bona ejus diripuerunt. Uxor autem hujus Conſtantinopolin profecta Imperatorem adiit, qui Amantio militiae magiſtro in Palaeſtinam miſſo, de caede Stephani juſſit inquirere. Reorum alios ſuſpendio, decollatione, aut amputatione aurium, vel facultatum amiſſione mulctavit.* Deſcribit aliam ſeditionem Samaritanorum, quae contigit anno Juſtiniani ſecundo duce Juliano Procopius in Anecdotis *p.* 35. dicitque Caeſareenſes ipſos, qui in urbe erant, Samaritaniſmo relicto Chriſtianum nomen profeſſos, indignum ratos ſi pro inſano dogmate incommoda ſubirent, ſed γεωργοὶ ἅπαντες, agreſtes omnes arma corripuerunt, deſignato Juliano quodam Sabari filio duce, qui cum ipſis caeſus fuit; addit ferri centum hominum millia trucidata fuiſſe, & agros fertiliſſimos

colonis destitutos jacuisse, magno illorum incommodo qui vectigal Imperatori ex reditibus eorum solvere debuerunt. Narrat hanc rem Cyrillus Scythopolitanus, in vita Sancti Sabae, cujus verba ex MSS.tis Vaticanis depromta inseruit notis suis in Procopium Nicolaus Alemannus. Ὁι κατὰ Παλαιστίνην Σαμαρεῖται τὸ ἔθνος ἅπαν κατὰ τῶν Χριστιανῶν στρατεύσαντες πολλὰ ἀθέμιτα διαπράξαντες τὰς μὲν ἐμπιπτούσας ἐκκλησίας πραιδεύοντες, τοὺς δὲ συμπίπτοντας Χριστιανοὺς διαφόροις κολάσεσιν ἀφειδῶς ἀποκτείνοντες, καὶ χωρία ὁλόκληρα τῷ πυρὶ παραδιδόντες, ἐν τοῖς μάλιστα περὶ Νεάπολιν τόποις, ἔνθα τυραννήσαντες ἔστεψαν ἑαυτοῖς βασιλέα Ἰουλιανόν τινα σύνεθνον αὐτῶν. Τότε δὴ τὸν μὲν ἐπισκοπον Νεαπόλεως Σαμμωνᾶ κατέσφαξαν, τινὰς δὲ συλλαβόμενοι πρεσβυτέρους καὶ τούτους κατακόψαντες ἀπετηγάνισαν μετὰ λειψάνων ἁγίων μαρτύρων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα δεινὰ πεποιήκασιν, ὥστε τὰς βασιλικὰς καλουμένας ὁδοὺς ἀδιαβάτους τοῖς Χριστιανοῖς γένεσθαι. Τούτων οὖν ἁπάντων ἐις ἀκοὰς ἐισελθόντων τοῦ ἐυσεβεστάτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ ἐκελεύθησαν Θεόδωρος καὶ Ἰωάννης, οἱ ἐνδοξότατοι στρατὸν συναγεῖραι καὶ τὸν Σαμαρειτῶν καταστρατεῦσαι, καὶ συμβολῆς γενομένης ἀνῃρέθη Ἰουλιανὸς καὶ πλῆθος πολὺ Σαμαρειτῶν. *Samaritanorum in Palaestina gens universa contra Christianos bellum movit, multis injustis facinoribus patratis. Ecclesias invadentes eas spoliarunt, & Christianos quicunque occurrebant diversis dirisque suppliciis affectos neci dederunt, & loca praecipue vicina Neapoli igne vastarunt, ac tyrannidem ibi exercentes Julianum quendam ex eadem gente oriundum regem suum coronarunt. Mox episcopum Neapoleos Sammonam jugularunt & cum reliquiis Sanctorum martyrum confractis combusserunt & plura scelera patrarunt, sic ut regiarum viarum usus Christianis non concederetur. Quae quidem omnia quum ad aures Piissimi nostri Imperatoris Justiniani delata essent, jussit Illustrissimos viros Theodorum & Joannem exercitum cogere & adversus Samaritanos proficisci. Quo facto, & commisso praelio Julianus cum magna multitudine Samaritanorum interiit.* Josephus πόλιν Ἰουδαίας, urbem Judaeae hanc nuncupat *lib.* III. *de bello cap.* 14. nomen Judaeae extendens latius septentrionem versus quam regio 4 illarum fuit de quibus mox vidimus, per Samaritin qua Judaei tunc potiebantur. De situ ejus & intervallis quae abest ab urbibus vicinis videri potest libro secundo

do plus uno loco, *p.* 439. 443. &c. Geographus Scherif Ebn Idris, notus vulgo nomine Nubiensis, ita describit Caesaream وقيسارية بلد كبير عظيم له ربض عامر وحصن منيع وبين يافا وقيسارية ثلثون ميلا ومن قيسرية الي نابلس مرحلة وكذلك من كيسارية الي الرمله مرحلتان خفيفتان ومن قيسارية الي مدينة حيفا علي الساحل يومان *Caesarea maximus est locus, cui moenia sunt integra, & arx munita; distat a Japha (Joppe) 30 miliaria, a Neapoli stationem unam, a Ramla similiter stationes duas exiguas, ab urbe Hepha ad mare sita duorum dierum iter.* Abulfeda in geographia manuscripta illam appellat قيسارية الشام Caesaream Syriae, & mare ipsum cujus litori adjacet mare Syriacum, notatque inter illam & Ramlam esse miliaria 32, inter illam & Accam (Ptolemaida) esse 36 miliaria.

Varii extant nummi veteres hujus urbis, in quibus vel ΚΑΙCΑΡΕΩΝ legitur vel colonia prima Flavia Augusta Caesarea. Verum Caesarea Philippi vel Paneas in nummis ΚΑΙCΑΡΕΙΑ CΕΒΑCΤΗ dicitur. Est in cimeliarchio Bariano nummus Augusti inscriptus ΠΟΛΛΙΩΝ ΚΟΥΠΕΔΙΟΥ ΚΑΙCΑΡΕΩΝ. Hunc descripsit Vaillant. in numism. Graecis Imperatorum Augg. & Caesar. *pag.* 3. Apud eundem *pag.* 10. commemoratur nummus Caji Caesaris inscriptus ΚΑΙCΑΡΕΙΑC ΑCΥΛΟΥ ΑΓΡΙΠΠΑ ΒΑCΙΛΕΥ. Et *pag.* 12. duo nummi Claudii, unus cum inscriptione ΚΑΙCΑΡΕΩΝ ΕΤΟΥC Ε, & alter ΕΤΟΥC ΙΓ. Sunt apud eundem & alii, quos ad hanc Caesaream refert. Vide *pag.* 7. 13. 15. &c. Patinus in nummis aereis Impp. aliquot nummos delineatos exhibuit Hadriani, Antonini, Veri, Commodi & aliorum in quibus C. F. AV. CAESAR. aut COL. PRIMA AVG. CAESAR. legitur. Vide & Harduinum in nummis veteribus populorum, Vaillantium in nummis coloniarum & alios. Conspicitur in quibusdam horum nummorum imago fluvii juxta Caesaream, plane uti in nummis Ptolemaidis, at negant quidam circa Caesaream fluvium fuisse. Cum his ego non facio. In Ptolemaeo nota statim post Caesareae mentionem ostia fluminis Χορσέου memorari, & confer haec quae leguntur apud Jo-

hannem de Vitriaco, historiae Hierosolymitanae *cap.* 24. de Caesarea, *hortorum & pascuorum & aquarum fluentium plurimam habet ubertatem.* Idem scribit *cap.* 86. *crocodilos habitare in flumine Caesareae Palaestinae.* Sanutus autem in secretis fidel. cruc. *pag.* 152. narrat esse illos crocodilos in magna & profunda palude quae ad orientem urbis est. Meminit etiam Albertus Aquensis hujus paludis & fontis in histor. Hierosolymitana *lib.* v. *cap.* 41. de Caesarea loquens, *ibidem ad radicem montis fons manat, qui ibidem urbi influit per camporum apertam planitiem, ubi Dux Godefridus & Robertus Flandrensis positis tentoriis hospitati sunt. Comes vero Reymundus, Robertus Nortmanorum Princeps post illos interposita ejusdem fluminis amplissima palude procul abhinc in eodem flumine castra posuerunt.*

Metropolis fuit haec Palaestinae primae. Vide supra notitias veteres ecclesiasticas *p.*215. In Novellae 103 praefatione haec leguntur quae huc faciunt. Εἰς νῦν δὲ ἡμῖν ἦλθε καὶ ἡ Καισάρεια μητρόπολις &c. *Venit autem nobis in mentem & metropolis Caesarea, quae in prima Palaestina principatum tenet, quam prae ceteris majore etiam honore perfrui oportebat, propterea quod & quondam proconsul ipsam tenuit & praefectus talis magistratus fuit, licet postea ab ampliore dignitate ad minorem transierit, nimirum quum una prius tota Palaestina esset ea deinde in tres divisa partes & neque proconsulatum retinens sed ad magistratum hunc ut appellant ordinarium delata.*

Episcopos Caesareae hos invenio in actis conciliorum commemoratos.

THEOPHILUM, qui actis concilii Caesareensis, habiti anno aerae Christianae 198, subscripsit. Vide Eusebium *Histor. Eccles.* v. 23. & Stephani Baluzii novam collectionem conciliorum Parisiis editam anno hujus saeculi septimo *p.* 13.

AGRICOLAUM. Hic subscripsit concilio Ancyrano habito anno 314. Vide *tomum* I. conciliorum generalium *pag.* 1475. At alii Agricolam hunc non agnoscunt, sed seriem episcoporum a Theoctisto ad Eusebium ita texunt, Theoctistus, Domnus, Theotecnus, Agapius, Eusebius. Confer Eusebii *Histor. Eccles.* VI. 19. & VII. 14.

EU-

EUSEBIUM, ab amicitia martyris Pamphili dictum, virum scriptis clarissimum. Hic subscripsit concilio Palaestino habito anno 318. Vide Baluzii novam collectionem conciliorum *pag.* 23. Subscripsit & concilio Niceno. Vide *tom.* II. conciliorum general. *pag.* 51.

ACACIUM. Hic successit Eusebio. Theophanes in Chron. Ἀπέθανεν (Εὐσέβιος) Ἀκάκιον μαθητὴν καὶ διάδοχον τοῦ θρόνου Καισαρείας ἐάσας. Hieronymus Epist. ad Minervium. *Acacius Caesareae quae prius turris Stratonis vocabatur post Eusebium Pamphili episcopus.* Hic subscripsit conciliabulo Seleuciensi anno 359. (Vide Epiphanium *Haeres.* LXXIII. *pag.* 874. aut Baluzii supplement. Concilior. *pag.* 66.) & Concilio Antiocheno anno 363. Vide Socratis *Histor. Eccl.* *l.* III. 25. aut *tom.* II. concilior. *pag.* 828. Hujus & Euzoii studium in instauranda celebri bibliotheca Caesareensi, quam Pamphilus dedicaverat, laudat Hieronymus in Epist. ad Marcellam & in catal. script. Ecclesiasticorum. Laudat plus semel codicem Euangelii Matthaei, Chaldaïco & Syro sermone sed Hebraïcis literis conscriptum, qui in illa bibliotheca erat. Hinc discimus Euangelia Matthaei Hebraea quae circumferuntur esse commentitia. Chaldaïcum Syrumque erat id quod citat Hieronymus, sed Hebraïcum appellat, quod literis esset conscriptum Hebraeis. Vide eum *l.* III. *dial. adversus Pelagianos*, *p.* 533.

THALASSIUM. Subscripsit concilio Constantinopolitano anno 381. Vide *tom.* II. concilior. *pag.* 956.

EULOGIUM. Subscripsit concilio Diospolitano, anno 415. Vide *tom.* II. concilior. *pag.* 1532. an forte *Euzoius* legendum?

GLYCONEM. Subscripsit concilio Chalcedonensi per Zozimum, anno 451. Vide *tom.* IV. concilior. *pag.* 80. & 787.

IRENAEUM. Mentio ejus fit in actis concilio Chalcedonensi subjectis. Vide *tom.* IV. concilior. general. *pag* 889.

ELIAM. Subscripsit concilio Hierosolymitano anno 536. Vide *tom.* V. concilior. *pag.* 284.

JOHANNEM. In actis concilii Constantinopolitani, anno 553. Vide novam collectionem Baluzii *pag.* 1497. & *tom.* V. concilior. *pag.* 192. & 416.

CAESAREA PHILIPPI. Vide PANEAS.

CAIN.

קַיִן vel הַקַּיִן / Urbs tribus Judae *Jos.* 15. 57.

CALAMON.

In Itinerario veteri Hierosolymitano interponitur inter Ptolemaida & Sycaminon, & illinc XII hinc III millia passuum aberat. Apud Cyrillum quidem in epistola ad Calosyrium praefixa libro ejus adversus Anthropomorphitas mentio fit montis Calamonis, sed ab hoc loco diversi, his verbis, Ἀφικόμενοι τινὲς ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Καλαμῶνος ἠρωτῶντο παρ' ἐμοῦ περὶ τῶν αὐτόθι μοναχῶν τίνα τρόπον διατελοῦσιν, ἢ καὶ ὁποίαν ἔχουσι τοῦ βίου τὴν ἀγωγήν. *Quum quidam ex monte Calamone ad nos venissent, rogabantur a me quo pacto se monachi illic gererent & cujusmodi vitae institutum sectarentur.* Fuit Laura Calamonis inter Lauram Pharan & Lauram turrium, uti liquet ex Prato spirituali *cap.* 40. Aberat autem Laura Pharan 6 miliaria ab Hierosolymis. Vide acta Sanctorum *tom.* II. *p.* 303.

Videtur ejusdem loci mentio fieri in Notitia Imperii, ubi legitur sub dispositione Ducis Palaestinae fuisse Cohors prima equitata Calamonae: vel ubi sub dispositione ducis Phoenices leguntur fuisse *Equites sagittarii indigenae Calamonae.* An huc pertinet mons Ἀλσάλαμος Ptolemaei?

CALEB.

כָּלֵב / Nomen loci in Juda non longe a Tziklag, uti colligere licet ex 1 *Sam.* 30. 14. Χελοὺβ habent ibi Codices Graeci, vel Γελβουὲ vel Χαλὲβ & Χειλέβ.

CALLIRHÖE.

Καλλιρόη. Notum est ex Thucydide *lib.* II. Statio Thebaidos

dos *lib*. XII. *v*. 629. & aliis fontem Atticum ἐννεακρȣ́νον Καλλιρόην dictum fuisse cujus aqua sacra habebatur. Sed fuit & oppidi & fontis nomen prope lacum Asphaltiten in regione trans Jordanem. Vide supra *pag*. 302. Ad lacum Asphaltiten ita collocat Plinius. *Eodem latere est calidus fons medicae salubritatis Callirhoe, aquarum gloriam ipso nomine praeferens.* Videlicet eodem latere quo Machaerus sita erat quae prospiciebat Lacum Asphaltiten a meridie. Josephus *Antiq*. XVII. 8. Callirhoes meminit, scribens thermas illic esse, & aquas effluere in Lacum Asphaltiten.

CAMMONA.

Vicus Eusebio memoratus ad vocem Καμών, in campo magno situs, 6 miliaribus a Legione versus Ptolemaidem. Vide an non sit Κυάμων, nomen loci vicini Esdraëlis, *Judith*. 7. 3.

* CAMON.

קָמוֹן / Urbs Menassitarum. *Jud*. 10. 5. Eusebius meminit vici Καμμωνὰ siti in magno campo 6 mill. a Legione versus septentrionem. Sed non sunt haec loca eadem. Videtur potius esse urbs, quam Polybius Camun vocat, jungitque cum Pella aliisque urbibus Peraeae ab Antiocho captis. Ita scribit *Historiar*. *l*. V. *pag*. 414. παρέλαβε Πέλλαν καὶ Καμȣ̃ν καὶ Γεφρȣ̃ν. *Cepit Pellam, Camun, & Gephrun.* Josepho etiam memoratur haec urbs Καμὼν uti urbs Galaaditidis. *Ant*. V. 8.

CANA.

Κανᾶ. ܩܛܢܐ *Cotne* in versione Syriaca. Erat in Galilaea, *Joh*. 4. 46. Jesus quum esset in Cana rogatur ut descendat & veniat Capernaum, *Joh*. 4. 48. unde judicari potest Capernaum in inferiori regione sitam fuisse quam Canam. Erat autem Capernaum ad mare. Epiphanius *lib*. II. *advers*. *Haeres*. *p*. 452. hoc nomen explicat per ἡ κτησαμένη *possidens*, a קנה; & in Ancorato *pag*. 49. quod Aquila reddit ὁ Κύριος ἐκτήσατό με *Prov*. 8. 22. ipse in Hebraeo

braeo Codice ſcriptum dicit Ἀδωναὶ καναί. Haec eadem vox eſt, nam ita legitur יהוה קנני. Nota, יהוה legit ille Ἀδωναὶ, & ex collatione horum locorum liquet legendum ἐκτήσατο vel ἔκτησε *Prov.* 8. Ita quoque in Aquila legit Euſebius *lib.* III. contra Marcellum ὁ μὲν Ἀκύλας Κύριος ἐκτήσατό με κεφάλαιον τῶν ὁδῶν αὐτοῦ εἴρηκεν. Et notatu dignum eſt ita quoque Symmachum & Theodotionem reddidiſſe, quemadmodum idem notat Euſebius, accuratius quam Epiphanius (niſi forte librariorum culpa vox peregrina labem contraxerit) in Hebraeo eſſe Κανὰ (non Καναί) pro Graeco ἐκτήσατο ſcribens.

Hieronymus in Onomaſt. ad vocem Cana, non dicit (quod nonnullis viſum eſt inter quos nuper etiam fuit Cellarius) eſſe duas Canas majorem & minorem, ſed duplicem Sidonem. Haec dicit expreſſa ad verbum, *Cana uſque ad Sidonem majorem: eſt quippe & altera minor ad cujus diſtinctionem major haec dicitur. Fuit autem Cana in tribu Aſer.* Sequamur potius eundem virum doctiſſimum ſitum vici Cana, Joſepho memorati, aſſignantem ex eodem Joſepho. Videlicet a Tiberiade abfuit per tantum intervallum ut Joſephus cum ducentis militibus iter faciens per totam noctem a Cana ſummo demum mane ad Tiberiada appulerit. Praeterea quia Silas 5 ſtadiis a Juliade caſtra metatus ſtationes militum diſpoſuit per vias, alteram quae Canam ferat, alteram quae Gamalam, teſte eodem Joſepho in vita, colligit Canam non longe a Juliade fuiſſe adeoque ad ſeptentrionem Tiberiadis. Dubium tamen hic ſuboritur an illa Κανᾶ quidem Cana Galilaeae ſit. Joſephus nomen Κανᾶ etiam Canathae urbi tribuit. Confer *Ant.* XV. 6. & *bell.* I. 14.

Phocas Canam collocat inter Sipporin & Nazaret. Monſtratur nunc in loco 6 miliaribus Romanis remoto a Sippori verſus occidentem; parum tamen etiam verſus aquilonem. Eſt etiam in eo tractu Sepher Cana 4 mill. a Nazareth ad aquilonem ejus, inclinando verſus orientem. Diſputatur quaenam ex his duabus pro Cana Galilaeae in Sacro Codice memorata haberi debeat. Vide Quareſmii elucidat. terrae S. *lib.* VII. *c.* 6. *pag.* 853.

Illud praetereundum non eſt, hujus loci nominatim mentionem

nem fieri in titulis Patriarchae Hierosolymitani, quando ad eum scribit Constantinopolitanus, licet nullarum praeterea urbium Palaestinae, si Hierosolymam exceperis, nullorum vicorum, mentio fiat. Hausimus id ex salutationibus epistolarum Pontificalium subjunctis editioni regiae Codini Curopalatae, in quibus *pag.* 419. haec leguntur.

Ὅπως γράφει τῷ Ἱεροσολύμων.
Ἁγιώτατε δεσπότα Ἱεροσολύμων, ἁγίας Σιὼν, Συρίας, Ἀραβίας πέραν Ἰορδάνου, Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας, καὶ πάσης τῆς Παλαιστίνης, ἐν ἁγίῳ Πνεύματι ποθηνότατε ἀδελφὲ καὶ συλλειτουργέ.

Quomodo scribat ad Hierosolymitanum.
Sanctissime Domine Hierosolymorum, Sanctae Sion, Syriae, Arabiae trans Jordanem, Cana Galilaeae, & totius Palaestinae in sancto Spiritu desideratissime frater & collega.

Quamvis, ut verum fatear, mihi non persuadeam ita vere legi debere. Nam videtur potius Bethlechemi, aut Nazarethae, locorum multo celebriorum nativitate & educatione Sospitatoris nostri, debuisse mentionem facere. Quorsum Canae meminit? ob conversam in vinum aquam? Atqui in aliis locis plura & majora Christus virtutis suae divinae specimina ediderat, uti quum Lazarum vitae restituit. Et quomodo Κανᾶ, vicus, inter regiones Arabiam & Palaestinam medius interponitur? An forte pro Κανᾶ legendum καὶ, aut aliud sub ea voce latet? Nota porro ut regio trans Jordanem Ἀραβία nuncupetur.

CANATHA.

Locus qui & Κανᾶ dicitur (aut saltem ita in Josepho nunc legitur: an ab ipsius manu ea lectio profecta sit, dubium est) in Coelesyria, non longe ut videtur a Juliade. Κανάθα Eusebius in Onom. scribit esse vicum Arabiae (i. e. regionis trans Jordanicae)

cae) in Trachonitide juxta Boſtra. Epiſcopus Κανώθας memoratur in Concilio Chalcedonenſi. Inter urbes Decapoleos a Plinio recenſetur *lib.* v. *cap.* 18. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς Κάναθα· πόλις πρὸς τῇ Βόςρᾳ Ἀραβίας. *Canatha. Urbs juxta Beſtram Arabiae.* In tabula veteri itineraria ubi locetur vide ſupra *pag.* 421.

CANOTHA. Vide CANATHA.

CAPERNAUM.

Capernaum idem eſt quod *vicus Naum*, i. e. כפר נחום *Capharnachum.* Ita fere & Tertullianus *lib.* IV. adverſus Marcionem hanc vocem ſcribit, *deſcendiſſe in civitatem Galilaeae Capharnaum.* Sed ex *Caphar* facile fit *Caper.* Ita dubium mihi non eſt *Caperſana*, non longe ab Euphrate & Zeugmate, (cujus Ammianus Marcellinus *l.* XVIII. meminit) a Syriaco hoc *Caphar* eſſe dictam. Theodoretus meminit & vici Καπερσανᾶ in Hiſtor. relig. *p.* 852. quod non aliunde quam a Caphar & Sana deduco. Κώμη τίς ἐςι τῦ Εὐφράτȣ ποταμῦ πρὸς Ἑσπέραν αὐτῇ ἐπικειμένη τῇ ὄχθῃ Καπερσανᾶ καλȣμένη. *Vicus eſt ad occidentem Euphratis, ipſi ripae adjacens, nuncupatus Caperſana.* Plura exempla ſe offerent in hoc ipſo libro.

Urbs dicitur Galilaeae *Lucae* 4. 31. in finibus Zabulon & Nephtali *Matth.* 4. 13. & quidem maritima ſita ad lacum Tiberiadis *Joh.* 6. 17. ubi erat Synagoga *Joh.* 6. 59. ubi Chriſtus habitavit *Marc.* 2. 1. unde dicitur ἰδία πόλις ejus *Matth.* 9. 1. Magnam vitae partem hic Chriſtus egit & in aliis locis non ita celebribus quam erant Hieroſolyma, Jericho & aliae. Ipſe virtutibus ſuis theatrum erexit ubicunque ageret, & illa loca nobilitavit; ſic ut dici poſſit, quod de Democrito Suidas narrat, Abdera Athenis praeferente, ſed longe auguſtiori ſenſu (quis Chriſtianorum dubitet?) ȣ̓κ ἐκ τȣ̃ τόπȣ λαβεῖν δόξαν βȣλόμενος, ἀλλὰ τῷ τόπῳ δόξαν περιθεῖναι προελόμενος, *non a loco gloriam mutuari, ſed loco ſtudens conciliare gloriam.* Urbs florens *Matth.* 11. 23. ubi Chriſtus relicta Nazareth diu habitavit *Matth.* 4. 13. quo ab urbe Cana deſcenditur *Joh.* 2. 12. & 4. 46. uti & ex urbe Nazareth *Luc.* 4. 31. Haec fere ſunt quae de hac urbe ex ſacris literis colligi teſtimo-

ſtimonia queunt. Quod hodie ſitus ejus ignoretur, licet olim celeberrima fuerit, videtur etiam contineri in comminatione Chriſti *Matth.* 11. 23. *Capernaum quae uſque in coelum evecta es ad inferos deprimeris.* In cujus poenae partem venerunt quoque Chorazin & Bethſaida, quarum mox erat facta mentio, ſic ut nunc quoque, uti hic liber docet, de ſitu earum diſputetur.

Καφαρναοὺμ & Bethſaida urbes erant vicinae, uti notat Epiphanius *lib.* 11. adverſus haereſes, *pag.* 437. Idem notat *lib.* 1. adverſus haereſes *pag.* 128. & 136. quum antea nullis praeter Judaeos illic habitare conceſſum fuiſſet, Conſtantinum Seniorem licentiam dediſſe Joſepho illic eccleſiam Chriſtianam exſtruendi, quemadmodum Tiberiade & Diocaeſareae. Scribit ille nomen hujus loci modo Καφαρναοὺμ modo Καπερναοὺμ & videtur crediſſe (vide *lib.* 11. adverſ. haereſes *pag.* 438.) Capernaum non fuiſſe mari adſitam.

Non eſt quod quis exiſtimet Capernaum urbem dici non poſſe: quia *Caphar* vicum notat. Certum eſt, & in hoc ipſo libro plures urbes invenientur, quarum nominibus *Caphar* praepoſitum eſt, aliquando *Caphar* eſſe nomen datum urbibus. Ita in Echa Rabbati *fol.* 75. 4. שלושה עיירות *tres urbes* recenſentur כפר שיחלים, כפר ביש, & כפר דיכרין. Ita nunc quoque nomina urbibus adhaerent quae iis data ſunt quum vici eſſent ignobiles.

Joſephus tradit ſe quum vulneratus eſſet in praelio delatum eſſe ad vicum Κεφαρνώμην, & inde Taricheas. Apparet autem ex iis quae addit vicum illum non longe abfuiſſe a Jordane & Juliade. Idem meminit fontis Καπαρναοὺμ in terra Genneſar quae putabatur eſſe vena fluminis Nili. *de bell.* 111. 18.

Saeculi ſexti ſcriptum, itinerarium Antonini Martyris (cujus libri uſum debeo humanitati Godefridi Claramontii, V. D. M. apud Amſtelodamenſes, cujus amicitiam communia ſtudia & mores ingenui fere praetextatam mihi conciliarunt) haec de Capernaum notat, *Deinde venimus in civitatem Capharnaum in domum Petri quae modo eſt baſilica.*

Quomodo ſe habuerit Capernaum ſaeculo ſeptimo ex his Adamnani *de locis Sanct. lib.* 11. intelliges. *Qui ab Hieroſolymis deſcen-*

ſcendentes Capharnaum adire cupiunt, ut Arculfus refert, per Tiberiadem via vadunt recta: deinde ſecus lacum Cinereth quod eſt & mare Tiberiadis & mare Galileae locumque ſuperius memoratae benedictionis pervium habent, a quo per marginem ejuſdem ſupra commemorati ſtagni non longo circuitu Capharnaum perveniunt maritimam in finibus Zabulon & Neptalim, quae, ut Arculfus refert qui eam de monte vicino proſpexit, murum non habens, anguſto inter montem & ſtagnum coartata ſpatio per illam maritimam oram longo tramite protenditur, montem ab aquilonali plaga, lacum vero ab auſtrali, habens, ab occaſu in ortum extenſa dirigitur. Secundum hanc deſcriptionem collocari deberet ad littus maris proximum ſeptentrioni, ubi Jordanes in illud influit, ut verſus auſtrum reſpiciat ipſum mare.

Saeculo octavo ſcriptum S. Willibaldi Itinerarium ita ejus meminit, *veniebant ad illum vicum Capharnaum, ubi Dominus Principis filiam ſuſcitavit. Ibi fuit domus & murus magnus.*

CAPHARABIS.

Καφαράβις. Oppidum Idumaeae ſuperioris. Joſephus *de bell.* v. 8. Rufinus habet *Capharin.* Eſtne *Capharbiſch*? Vide infra.

CAPHARAÇCO. Vide *Acco*, & *Capharath.*

CAPHARACHIM.

כפר אחים Locus memoratus in Gem. Menachot *fol.* 85. 1. una cum כרוים. R. Nathan in Aruch nil notat niſi eſſe nomen loci.

CAPHARARIA.

Vel Ceperaria. In tabula veteri Peutingeriana collocatur inter Aſcalona & Aeliam. Videtur eſſe Καφαρόρσα Ptolemaei.

CAPHARATH.

Καφαράθ. Vicus Galilaeae a Joſepho munitus. Vide eum in vita *pag.* 1013. Alibi conjecimus ex ſequenti voce κω addendum eſſe,

esse, (uti in loco parallelo Καὶ περεκχὼ scribitur) ut intelligatur כפר עכו locus in Misna & Gemara memoratus, & distinguendus a Ptolemaide sive עכו ipsa.

CAPHARAZIZ.

כפר עזיז/ In Misna Cilaim *cap.* VI. 4. dicitur R. Josua profectus esse in Capharaziz ut conveniret R. Ismaelem.

CAPHARBARCAE.

כפר ברקאי/ Inde erat Pont. M. Jissascar. Gem. Kerituth. 100.

CAPHARBARICA.

Καϐαρϐαριχά. Urbs ἐν τῇ τῆς Ἐλευθεροπόλεως καὶ Ἰερουσαλὴμ ἐνορίᾳ ἐπέκεινα τῆς Χεϐρὼν σημείοις τρισὶ, *in confiniis (regionum) Eleutheropolis & Jerusalem, tribus miliaribus a Chebrone.* Epiphanius *lib.* I. advers. haeres. *pag.* 291. Alii legunt καὶ βαρϐαρικά. Illud Καϐὰρ est Hebraeum כפר, *vicus*, *pagus*. Vide quae ad vocem *Capernaum* notavimus. Forsitan locus ita dictus est a vicinia *vallis benedictionis.* 2 *Chr.* 20. 26. Videtur mihi esse hunc locum eundem qui Hieronymo in vita Paulae Capherbarucha dicitur. Ita ille: *altera die orto jam sole stetit in supercilio Capharbarucha, id est villae benedictionis: quem ad locum Abraham Dominum prosecutus est. Unde latam despiciens solitudinem ac terras quondam Sodomae & Gomorrhae, Adamae & Seboim, contemplata est balsami vineas in Engaddi & Segor.* Et Engaddi non longe erat a valle Beraca, nam ad Engaddi castrametabantur Ammonitae &c. 2 *Chron.* 20. I.

Videtur etiam in vita S. Euthymii magni abbatis hujus loci mentio fieri ubi legitur Βαρικὰ dicta, μεταξὺ Βαρικῶν καὶ Ἀριστοϐουλιάδος *inter Barica & Aristobuliada.* Quidam codices Latini ostendunt ibi lectum fuisse Καφαρϐαρικῶν, nam vestigia vocis prioris referunt, quum exhibeant *inter Parabarichos & Aristobuliadem.* Alibi observavimus *Caphar* degenerasse in *Para.* Solitudo Ziph, in qua David delituit dicitur ibidem vicina fuisse vico Aristobuliadi. Est etiam vicus circa Azotum Bareca dictus,

ſed ab hoc diverſus. Vide Euſebium in Onomaſt. ad vocem *Βαρακαί*. Legitur apud eundem *Βαρὴχ* vicus prope Saara ad ſeptentrionem Eleutheropolis. Sed pro *Βαρὴχ* Hieronymus legit rectius *Caphar Sorech*. Vide Euſebium ad vocem *Σωρὴκ*.

CAPHARBISCH.

כפר ביש / Urbs in monte regio, בהר המלך. In Gemara Babylonica Gittin. 57.1. In Echa Rabbati dicitur fuiſſe in Daroma, *fol.* 75.4. שלושה עירות היו בדרום והיו מוציאות כפלים ביוצאי מצרים ואלו הן כפר ביש כפר שיחלים כפר דיכרין כפר ביש למוה נקרא שמה כפר ביש דלא הות מקבלא אכסנייא כפר שיחלים למה נקרא שמה כפר שיחלים דהוו מרבין בניהון באילין תחלוסייא כפר דיכרין למה נקרא שמה כפר דיכרין דכל איתתא דהות תמן הות ילדה בנין דכרין וכל איתתא בעיא למילד נקבה הוה נפקה לבר מן קרתא והות ילדה נקבה וכל איתתא אהריתי דהות בעיא למילד בר דכר הות אתיה תמן והורת ילדה זכר וכדו כד ארת נצעהון בשתין רבוון דקניי לא נסיין להון. *Tres urbes erant in Daroma* (de quo vide ſupra) *quarum ſingulae tot continebant incolas*[1], *ut numerus bis contineret numerum eorum qui ex Aegypto egreſſi ſunt : ſuntque hae Caphar Biſch, Caphar Schichalim, Caphar Dicrin. Quare autem Capharbiſch* (*oppidum malum*) *ita nuncupatur ? Quia erat inhoſpitalis* (ξένες *non recipiebat*) *Quare Caphar Schichalin ita dicitur ? Quia liberos ſuos alebant hoc genere cibi* (Buxtorfius in Lexico ſuo ad *vocem* תחל haec reddit *quod multiplicarunt liberos ſuos ut iſti dactyli immaturi*) שיחלין & תחלוסייא *dicto. Caphar dicrin oppidum maſculorum unde nomen habet ? Quod unaquaeque uxor in hac urbe pareret foetum maſculum, & ſi qua uxor faeminei ſexus foetum parere deſideraret, ex urbe exiret, & faeminam pareret. Quod ſi & alia quaepiam uxor filium marem parere vellet, ad hunc locum proficiſcebatur. Nunc autem ſi quis ſexaginta myriades cannarum* (Ligtfootus vertit קנים per *nidos*, in centur.

Choro-

chorograph. Matthaeo praemissa *cap.* XI. sed de illis non videtur apte dici quod in loco figantur (נצעהון) *loco illi, in quo hae urbes incolis refertae fuerunt, infigere vellet non posset solum angustum eas comprehendere.* Favori Divino hoc adscribunt, terram olim tot incolas comprehendere potuisse, quae postea cernitur quasi contractior & vix tot incolarum capax. Vide supra *Capharabis.*

CAPHARCHANAN.

Hinc dicitur R. Jacob דכפר חנן in Echa Rabbati 84. 4. & 78. 1. & 61. 3. Invenio & in Echa Rabbati. 78. 2. ר'עקיבא דכפר חנן אמר *R. Akiba ex Capharchanan dixit.* Verum suspicor positum *Akiba* pro *Jacobo*, cujus mentio facta erat columna praecedenti.

CAPHARCHANANJA.

Misna in Codice Scheviith *cap.* IX. *m.* 2. collocat hanc in confinio Galilaeae superioris & inferioris. Scribitur כפר חנניה. Sunt qui eam pro Cana habent uti auctor libri Juchasin. Hinc erat Abba Chalaphta, doctor Mischnicus.

CAPHARCHITTAIA.

כפר חיטייא / Talmudici eam putant esse Ziddim *Jos.* 19. 35. Estne Capharcotia Ptolemaei? Vide infra ad Cheleph.

CAPHARCOTIA.

Urbs Galilaeae haec est Ptolemaeo. Legitur Καπαρκότια ibidem, quod non damno: sed ut reliquis locis a Caphar initium nominis capientibus adjiceretur inserendum heic duxi. *Caparcotani* legitur inter Scythopolin & Caesaream Palaestinae in tabula veteri Peutingeriana.

CAPHARDAGO.

Καφαρδαγών. Vicus grandis inter Diospolin & Jamniam. Eusebius ad vocem Βηδαγών.

CAPHARDEROM.

כפר דרום / R. Eleazar filius Iſaac inde nomen habet: at certo non dixerim in Palaeſtina fuiſſe.

CAPHARDICRIN. Vide CAPHARBISCH.

CAPHARETAEA.

Vicus Samaritidis, patria Menandri haeretici. Erat ille ἀπὸ Καππαρεταίας, uti Juſtinus Martyr ſcribit, in *Apol.* II. pro Chriſtianis, Μένανδρον δέ τινα καὶ αὐτὸν Σαμαρέα τὸν ἀπὸ κώμης Καππαρεταίας, vel Καπαραττταίας, uti ex eo citat Euſebius *Hiſtor.* III. 26. ἀπὸ Χαβραὶ habet Theodoretus in Compend. haeret. fab. *cap.* 2.

CAPHARGAMALA.

Vicus in regione Hieroſolymitana, 20 millibus ab urbe, patria Luciani presbyteri, qui ſcripſit de reliquiis Sancti Stephani, & vixiſſe creditur ſaeculo quinto. Vide Bochartum in notis ad illa acta conſcriptis. Cotovicus in Itinerario *pag.* 284. ubi deſcribit montem Sion, credidit nomen viri fuiſſe; ita enim habet; Juxta hunc eſt (locus) alius, in quem corpus beati Stephani protomartyris delatum & a quodam Caphargamala Honorii principis tempore iterum tumulatum ferunt.

CAPHARJAMA.

כפר ימה / Nomen urbis antea dictae Jabneel in tribu Naphtali *Joſ.* 19. 33. Ita ſcribitur in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1.

CAPHARLAKITIA.

כפר לקיטיא / Legitur Imperator Hadrianus tribus in locis cuſtodes diſpoſuiſſe הושיב שלש משמרות in Chammatha, in Ca-

Caphar Lakitia, & in Bethel Judaeae. Echa Rabbeti, *fol.* 70.3. חדא בחכמתא חדא בכפר לקיטייא וחדא בבית אל דיהוד.

CAPHARNACHUM.

כפר נחום / In Midrafch Coheleth *fol.* 89. *col.* 4. ubi narratur eo profectus חנינא בן אחי רבי יהשע Chanina filius fratris R. Jofuae. Et *fol.* 109. *col.* 4. dicitur per *virum bonum* intelligi poffe R. Chananiam filium fratris R. Jofuae, & per חוטא *peccatorem Eccl.* 7. 26. intelligi poffe בני כפר נחום *incolas Capharnachum*, pro quibus alii מינים haereticos fubftituunt: & ideo, monente glosfatore, Capharnaumitae illic memorantur quod haereticis opinionibus effent dediti. Haec videtur effe Capernaum, in qua multi Chrifto nomen dederant, non tamen omnes: confer Euangelia.

CAPHARNEBORIA.

כפר נבוריא / Inde nomen habet Jacob quidam Tyri docens איש כפר נבוריא qui haud rectas opiniones fovebat fed in haerefin inclinabat ריחו נודף לצד מינות uti gloffator monet: & in contextu ipfo חוטא appellatur cui applicant quidam *Ecclef.* 7. 26. Midrafch Coheleth *fol.* 109. & 4. Nefcio tamen fueritne intra limites terrae Ifraëliticae.

CAPHARNIMRA.

Urbs terrae Ifraeliticae incolis admodum referta. Commemoratur in Echa Rabbeti *fol.* 75. *col.* 4. שלש מאות חנויות אורגי פרוכות היו בכפר נמרה *Trecentae domus vel officinae texentium vela erant in Caphar nimra.* Alibi legitur apud fcriptores Hebraeos פיילרין & פילנין pro אורגי פרוכות fub quibus vocibus non latet vox *phialarius*, fed *velarius*.

CAPHARNOME.

Κεφαρνώμη. Vicus Galilaeae quo Jofephus delatus eft vulneratus in praelio, non longe a Jordane & Juliade, & inde porro Tarichaeas

richaeas deportatus. Vide eum in vita *pag.* 1029. Eſtne haec Capernaum? Sed Capernaum urbs celebris fuit.

CAPHARORSA.

Urbs Idumaeae ad occidentem Jordanis. Καπαρόρσα ſcribitur apud Ptolemaeum; ſed quum prima pars ſine ullo dubio ſit כפר *Caphar*, hoc loco credidi inſerendam illam eſſe indici reliquorum locorum, quae a Caphar nominis originem ducunt. Videtur eſſe Caphararia. Vide hanc vocem.

CAPHARSABA.

In campo ejus Herodes exſtruxit oppidum, dictum Antipatrida. Vide Joſephum *Ant.* XVI. 9. & XIII. 23. ubi Χαβαρσαβα ſcribit. Chronicon Paſchale ad ann. V. C. 742. hoc refert, ſed pro Καφαρσαβα ſcribit ἔτι καὶ Περσαβίνην (lege Καπερσαβίνην) εἰς ὄνομα Ἀντιπάτρȣ τȣ͂ πατρός. Nec enim hic, reor, cogitandum eſt de *Verſabino caſtro* in Palaeſtina, cujus mentio *l.* XXX. Codd. Theod. de erog. mil. ann. Ea enim Berſabe eſſe videtur.

CAPHARSALAMA.

Καφαρσάλαμα. Idem locus Καφαρσάραμα in libris Apocryphis dicitur. An eſt forſitan idem ac villa Caphar Gamala, ſita in regione Hieroſolymorum, 20 millibus ab urbe, cujus mentio fit in tractatu de reliquiis S. Stephani, qui conſcriptus eſſe dicitur a Luciano presbytero ſaeculo quinto. Aut forte eſt Caphar ſemelia, cujus ibidem fit mentio. Mentio fit loci eodem nomine Capharſalam dicti in *Gem. Hieroſ. Avoda Zara fol.* 44. *col.* 4. יינה של אוגדור למה הוא אסור מפני כפר פגש . ושל בורגתה מפני בירת סוריקה . של עין כושית מפני כפר שלם *Vinum Ugdor quare prohibitum eſt? Ob Caphar Pegaſch. Vinum Buragthae quare? propter Birat Sorika. Vinum En Cuſchith propter Caphar Salam.*

CAPHARSAMAI.

כפר סמיי / Urbs terrae Israeliticae, non longe a Sippori Acconem versus. Mentio fit in *Gemara Hierosſ. Gittin.* Inde erat Jacobus qui R. Eliezerem Ben Dama a serpente morsum in nomine Jesu, Sospitatoris nostri, sanare voluit, sed non permisit hoc R. Ismaël. *Gem. Schabbath. fol.* 14. 3. Ejusdem mentio fit in Midras Coheleth *fol.* 109. 4. ubi איש כפר סאמא appellatur, & dicitur eum per nomen חוטא *peccatoris* intelligi posse *Eccles.* 7. 26. opposite ad virum טוב, scilicet Eliezerem Ben Dama.

CAPHARSARAMA.

Καφαρσάραμα. Caesus illic est exercitus Nicanoris. 1 *Macc.* 7. 31. Ipse autem fugit ad urbem Davidis.

CAPHARSCHICHALIN.

כפר שיחלין / Oppidum in monte regio ita dictum ab herba qua incolae ejus multum utebantur: vide supra ad vocem Caphar bisch. In Gem. Gittin. 57. 1. scribitur כפר שיחליים.

CAPHARSEMELIA.

Vici hujus mentio fit in Luciani presbyteri tractatu de inventis reliquiis S. Stephani. Vide Bochartum in notis ad illum tractatum scriptis, quem νοθείας postulat.

CAPHARSECANJA.

כפר סכניא / Unde Jacobus quidam, Christianus, denominatur איש כפר סכניא. Midras Coheleth *fol.* 89. *col.* 3.

CAPHARSIGNA.

Meminit hujus loci Misna Menachot VIII. 6. *Unde adducebant vinum? E Kerotim & Tolim. Hac primas tenent in vino, secundas*

secundas Beth Riba & Beth Laban in monte, וכפר סגנה בבקעה *& Caphar Signa in Valle.* Idem locus in codice Kelim *cap.* 4. כפר סיגנא appellatur. Ita legit Aruch ad v. כפר. & hinc puto nomen habet doctor Misnicus Menachem בן סיגנאי in Eduioth *cap.* 7. *m.* 8.

CAPHARSORECH.

Vicus ad septentrionem Eleutheropoleos, juxta vicum Saara. Hieronymus ad vocem Sorech. Creditur ita dictus a fluvio שורק ad quem Delila, cujus amore captus fuit Samson, habitavit *Jud.* 16. 4.

CAPHARTANCHUMIN.

Invenio in Midrasch Schir Hasschirin *fol.* 18. *col.* 3. R. Judam aliquid narrare ex ore ר' חמא דכפר תנחומין R. Chammae e Caphar Tanchumin.

CAPHARTEBI.

כפר טבי erat במזרח לוד ad ortum Lyddae. Gem. Roshhaschana *fol.* 13. 2.

CAPHARTERUBA.

כפר טרובא / Nomen loci memorati in Echa Rabbeti *fol.* 75. 3. Ubi duo fratres illic habitasse dicuntur qui tempore Hadriani Romanis transitum negabant.

CAPHARTOBA.

Καφαρτόβα. Vicus in media Idumaea. Josephus *de bell.* v. 4. Rufinus videtur legisse Καφαρτόφα.

CAPHARTZEMACH.

כפר צמח. Vide quae ex Talmude de hoc loco notavimus supra *lib.* I. *cap.* XXVI.

CA-

CAPHARUTNAI.

כפר עותנאי / In Misna Gittin. VII. 7. dicitur esse in via quae ex Galilaea in Judaeam tendit, & ex iis quae adjiciuntur liquet in Galilaea fuisse, ita tamen ut in finibus ejus esset. Memoratur & ibidem *cap*. 1. *m*. 5.

CAPHETHRAMIS.

Καφεθράμις, oppidum Idumaeae superioris. Josephus *bell*. V. 8. Rufinus habet Caphetram, Petrus Apollonius *lib*. III. *de excid. Hieros. pag*. 65. Capharam.

Hinc Syriis, illinc Arabum, contermina sylvis
Assaca diripitur, Solymae quoque proxima Chebron.
Absumit posthac Capharam Vulcanius ignis.

CAPITOLIAS.

Ptolemaeus tradit urbem Ἱεροσόλυμα eandem esse quae Καπιτωλιὰς dicitur: sed quum antea inter Hippon & Gadara urbem Capitoliada collocaverit, videtur librariis potius error adscribendus quam Ptolemaeo; & scribendum Hierosolyma hanc etiam dici Capitolinam, Καπιτωλίναν, uti Dioni Cassio nuncupatur. Certe diversam esse ab Aelia Capitolina sive Hierosolymis ex nummis liquet, in quibus αὐτόνομος suis legibus utens appellatur: atqui Aelia Capitolina erat colonia Romana quemadmodum & Caesarea & Sebaste Samariae, uti Ulpianus eas recenset ipse in Phoenice Tyri natus adeoque non αὐτόνομος sed legibus Romanis utens. Praeterea situs ei tributus in itinerario Antonini inter Gadara & Damascum docet eam omnino ab Aelia distinguendam: uti & quod in subscriptionibus Concilii Nicaeni, & Chalcedonensis distincte recenseantur Macarius Hierosolymitanus, & Antiochus Capitoliadis, vel Καπετωλιάδος & in Notitiis veteribus Ecclesiasticis.

In tabula veteri Peutingeriana collocatur inter Gadara & A-

 draa:

draa, Adraa autem inter hanc & Boſtra. In itinerario Antonini collocatur inter Neue & Gadara, hinc XVI, illinc XXXVI miliaribus remota. Καπετωλίσσα inter urbes Palaeſtinae ſecundae recenſetur in Notitiis veteribus eccleſiaſticis.

CARCAA.

קרקעה / *Joſ.* 15. 3. In finibus auſtralibus Judae. Vicum fuiſſe in ſolitudine vel ad ſolitudinem docet Euſebius ad vocem Ἀκαρκά. Et ad vocem Καρκὰ, caſtellum eſſe Καρκάρια unius diei itinere diſtans a Petra. Non puto hanc Carcariam eſſe eandem ac eam de qua *Jud.* 8. 10.

CAREM.

Καρέμ. Nomen hoc legitur inter urbes Judae *Joſ.* 15. 60. ſed in Graecis codicibus non in Hebraeis. Vide quae notavimus ad vocem Bethlechem. Invenio etiam in verſione Graeca Γαρὲμ ἀναβάθμων quaſi nomen loci proprium pro Hebraeis גרם המעלות 2 *Reg.* 9. 13. poſſetque vox Καρὲμ eſſe ducta ab Hebraeo גרם, expreſſo Gimel per Kappa, uti κάμηλος a גמל, aliaque. Sed non eſt illa גרם 2 *Reg.* 9. 13. eadem ac Καρὲμ, memorata in libro Joſuae inter urbes Judae.

CARIADA.

Καριάδα. Vicus prope Medabam, decem inde miliaribus verſus occaſum. Euſebius ad vocem Καριαθείμ.

CARIATHAMAUM.

Patria Jonae Καριαθαμαοὺμ. Epiphanius de vitis Prophetarum *pag.* 246. eamque dicit eſſe πλησίον Ἀζώτου πόλεως Ἑλλήνων κατὰ θάλασσαν *prope Azotum urbem Graecorum ad mare.* Al. codd. Καριαθιαρίμ. Eſt urbs nota Kiriatjearim. Chronicon Paſcale *p.* 149. Ἰωνᾶς ἦν ἐκ γῆς Καριαθμαοῦς. Aliis *Gath Hachepher* eſt patria Jonae. Anonymus auctor de vitis prophetarum editus ab Hoeſchelio ex codice Auguſtano habet ἐκ γῆς Καριαθὲμ, πλησίον Ἀζώτου πό-

πόλεως Ἑλλήνων κατὰ θάλασσαν. Et ad marginem ex Theophylacto scribitur Καριαθιαρείμ. Nam & apud alios scriptores nomen urbis Cariathjearim ita fere corruptum legitur. Suidas ad vocem Ὀζὰν ex Josepho scribit ἐπὶ τὴν κιβωτὸν ἔκειτο ἐις Καριαθαμὰ, *ad arcam quae erat in Cariathama.* Manifestum est hoc nomine designari urbem *Cariathjearim.* Et in codicibus editis Josephi *Antiq. lib.* VII. *cap.* 4. unde sua Suidas hausit Καριαθιαρεὶμ legitur.

CARMEL.

כַּרְמֶל / Urbs in tribu Juda in australi parte terrae Israël. *Jos.* 15.55. in monte sita. 1 *Sam.* 25.5. Procopius Gazaeus ex Eusebio in Comm. ad 1. *lib. Reg.* Ἐν τῷ Καρμήλῳ. Ἐνταῦθα ὐ τὸ ὄρος ἐιρηκέναι φησὶν ὁ Ἐυσέβιος, κώμην δέ τινα μέχρι καὶ νῦν ὕτως ὠνομασμένην, ἐν ᾗ ᾠκηκέναι τὸν Ναβάλ. *In Carmelo. Hic non montem nominari auctor est Eusebius sed vicum quendam usque in hunc diem ita appellatum in quo habitaverit Nabal.* Legendum itaque in Eusebio non Χειμαλλὰ, sed Καρμαλλὰ vel Καρμήλια quum Procopius dicat Eusebium scribere esse vicum ὕτως (explicat autem vocem Κάρμηλος) appellatum. Si Χειμαλλὰ is vicus appellaretur non posset dici ὕτως ὀνομαζόμενος.

Meminit & Hieronymus, sed & montem hunc vocat in Comm. ad *Amos.* 1. *Carmelus Graece dicitur & Latine, Hebraice autem Chermel & sunt duo montes qui vocantur hoc nomine. Alter in quo fuit Nabal Carmelius maritus Abigail ad australem plagam. Alter juxta Ptolemaidem quae prius vocabatur Acho mari imminens.*

Theodoretus *quaest* 59. *in* 1 *lib. Reg.* Τὸν μέν τοι Κάρμηλον ἐνταῦθα Ἐυσέβιος ὁ Καισαρεὺς ὐ τὸ ὄρος ἔιρηκε ἀλλὰ κώμην τινὰ μέχρι τῦ νῦν ὕτως ὀνομαζομένην νότοθεν τῆς Ἰερυσαλὴμ κειμένην, ἐν ᾗ φασὶν ᾠκηκέναι τὸν Ναβάλ. *Carmelum autem Eusebius Caesareensis dixit non esse montem sed vicum aliquem usque in hunc diem ita nuncupatum, ad australem plagam Hierosolymae in quo ajunt habitasse Nabalem.*

Haec est cujus mentio fit in Notitia dignitatum Imperii *Equites scutarii Illyriciani Chermulae.* Nam Eusebius in Onomastico testatur *Romanum praesidium esse positum eo loco.* Vide eum ad vocem Κάρμηλος.

CAR-

CARNAIN.

Καρναΐν. Urbs trans Jordanem sita. Josephus *Antiquit.* XII. 12. Eadem ac Asteroth Carnain; vide supra. Vicus est grandis Batanaeae, teste Eusebio in Onom. sed 1 *Macc.* 5. 26. dicitur esse urbs Gileaditidis.

CARNEA.

Est vicus Batanaeae, qui & Carnaim dicitur. Est etiam in finibus Aeliae vicus Carnea nuncupatus. Eusebius ad vocem Καρναείμ. Καρναΐν appellatur & urbs magna Gileaditidis 1 *Macc.* 5. 26. Fugisse leguntur ibidem *commate* 43. εἰς τὸ τέμενος ἐν Καρναΐν, quod in Chronico Templi secundi *pag.* 86. 2. scribitur נמלטו בעשתרות קרנים *fugerunt ad Asteroth Carnain* licet ex eo ceterum non adeo multa peti possint ad illustrandas res illorum temporum quia rationes locorum, temporum, & personarum praeliantium miro modo illic turbatae sunt, si fidem habemus iis quae in libris Chasmonaeorum leguntur. Asteroth a fano Astartes dicitur. Κάρνιον appellatur 2 *Macc.* 12. 21.

* CARTA.

קַרְתָּה / Urbs tribus Zabulon. *Jos.* 21. 34. Non videtur haec esse *Certa* memorata in itinerario veteri Hierosolymitano.

* CARTAN.

קַרְתָּן / Urbs in Nephtali *Jos.* 21. 32.

CASON.

Εἰς Κασών Graeci ut nomen loci habent 2 *Sam.* 23. 13. ubi קציר est in Hebraeo. Κασωάρ in cod. MS. Alexandrino. Sunt qui non *messem* sed locum hoc nomine dictum ibi intelligendum putent: si loci nomen est fuit prope speluncam Adullam.

CA-

CASTRA.

קסטרה / Loci nomen in Galilaea non longe a חיפה Chepha, vide vocem *Kepha*. Forsitan Latina vox est & a Castris Romanorum id nomen loco adhaesit. Nam etiam alibi apud Judaeos haec vox appellative usurpatur uti in Echa Rabbati 79. 2. זה קסטרה של פרסיין *haec sunt castra Persarum.* Confer dicenda infra ad vocem *Legio*, quod & nomen urbis fuit non longe hinc.

CATONITH.

קטונית / Nomen recentius urbis קטרת Cattath, uti scribitur in Gemara Hierosolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Κατανάθ etiam reddunt interpretes Graeci *Jos.* 19. 15.

* CATTATH.

Urbs tribus Zebulon. *Jos.* 19. 15.

KEDASA.

Κεδάσα. Urbs Tyriorum, sed propinqua Galilaeae. Vide *Kedesch.*

KEDEMOTH.

קְדֵמוֹת / Urbs in tribu Ruben. *Jos.* 13. 18.

KEDESCH.

קֶדֶשׁ / Urbs in tribu Juda *Jos.* 15. 23. Vide *Cadesch* supra. Est & in Naphtali *Jos.* 19. 37. & 20. 7. quae ut ab aliis distinguatur קדש נפתלי appellatur & קדש בגליל *Jos.* 21. 23. Καδὴς ἡ ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ. 1 *Macc.* 11. 63. Κεδέσις superioris Galilaeae Josepho *Ant.* V. 1. ἡ ἄνω Καιδέση. *ibid.* Alia est, puto Κέδασα τῶν Τυρίων. *bell.* 11. 19. urbs propinqua regioni Tyriorum & Galilaeae *Ant.* VIII. 9. Sitam illam esse trahit ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ἐν ὄρει Νεφθαλεὶμ Eusebius qui & ad vocem Ἐρεμίνθα (loco prorsus alieno) ejus meminit. Aut dicamus potius librariorum culpa ea verba illic esse inserta. Est & urbs hoc nomine in Jissascar. 1 *Chron.* 6. 72.

K E D R O N.

Κεδρών. Rex jubet muniri Kedron quod praestiturus Cendebacus Jamniam proficiscitur. Inde haud longe aberat 1 *Macc.* 15. 39. & 16. 9. aliis *Gedor.*

K E I L A.

קְעִילָה / Urbs tribus Judae, *Jos.* 15. 44. Κίλλα scribitur Josepho, & regio adsita Κιλλάνων χώρα. Eusebius scribit villam Κηλὰ sitam ad ortum Eleutheropolis 8 inde miliaribus. Confer eum quoque ad vocem Ἐχελά, nam tum quae ad Κηλά, tum quae ad Ἐχελὰ leguntur, de eodem loco, Keila קעילה nempe, intelligenda sunt, quamvis non negem prius membrum Ἐχελὰ, ἔνθα ἐκρύπτετο Δαβίδ, posse de *colle Hachila* accipi, ubi David Keila egressus delituit 1 *Sam.* 23. 19.

Meminit Sozomenus *Hist.* VII. 29. Τοὔνομα ἤστην Κελὰ ἡ πρὶν Κείλα ὀνομαζομένη πόλις, καθ' ἣν ὁ Ἀβακοὺμ εὑρέθη. Καὶ Βηραθσατία χώριον ἀμφὶ δέκα σάδια τῆς πόλεως διεςὼς, περὶ δὲ τοῦτο ὁ Μιχαίου τάφος ἦν, ὃ μνῆμα πιςὸν ἀγνοοῦντες ὅ τι λέγουσιν οἱ ἐπιχώριοι ἐκάλουν, Νεφσαμεεμάνα τῇ πατρίῳ φωνῇ ὀνομάζοντες. *Loci nomen est Kela, quae ante Keila nuncupabatur, ubi repertus est Abacuc. Et Berathsatia locus est* 10 *stadiis ab urbe remotus juxta quem erat sepulcrum Michae, quod incolae patrio sermone, licet inscii, appellabant monumentum fidele* נפש נאמן. Nam *verbum Hebraïcum* Neemanim, πιςοὺς *id est fideles sonat*, sunt verba Hieronymi ad *Jes. cap.* 17. Est autem נפשא Νέφσα cippus sepulcralis. Cornelius a Lapide praefatione in Micham hoc nomen omnium optime scripsit *Nephsaneemana.*

K E N A T H.

קְנָת / Urbs Menassitarum *Num.* 32. 42. Est vicus *Arabiae* Καναθὰ nunc dictus, olim in Menassitide nunc Trachonitide situs juxta Bostra, teste Eusebio. Videtur esse Καναθὰ Josephi, qui eam in Coelesyria locat *bell.* 1. 14. & Κανᾶ vocat *Antiq.* XV. 6.

KEPHA.

Haec urbs חיפא ſcriptoribus Hebraeis dicta, حيفا *Hipha* Arabibus, aliis Epha, Hepha, & Kepha, ſita eſt ad ſinum Ptolemaidis. *Caiphas* appellatur in Notitia veteri Latina quinque Patriarchatuum. Anonymus de locis Hieroſol. ab eruditiſſimo viro Leone Allatio editus meminit loci Caipha ad mare (ſed ibi legendum eſſe reor Ἰάφα pro καιάφα, nam de Japha ſive Joppe tradunt accolae ibi in mari ſaxa quaedam cerni ad quae piſcatus fuerit Petrus) Τὸ δὲ Καιάφα, ὅπου ἁλίευεν ὁ Πέτρος, ἀπέχει ἀπὸ τῆς Ἱερουσαλὴμ μίλιον ά. *Caiapha, ubi Petrus piſcatus erat, abeſt a Jeruſalem miliare unum.* Erratum eſſe in numeris miliarium res ipſa clamat, ubi enim mare in quo Petrus piſcari potuit uno miliari ab urbe Jeruſalem? Quaresmius tamen in elucidatione terrae Sanctae *lib.* IV. *cap.* I. nec ſe id ſaxum vidiſſe tradit nec illius aliquam in partibus iſtis mentionem fieri audiviſſe. Alii tamen narrant (uti D. de Monconis Itiner. *part.* II.) ſibi id ſaxum in mari non longe a Joppe monſtratum eſſe. Ad rem ipſam quod attinet, facile largior Quaresmio non ſupra hoc ſaxum in mari magno, ſed ad mare Tiberiadis Petrum retia ſua ſiccaſſe quum vocaretur a Chriſto. Non ſinunt de ea re nos dubitare ſcriptores ſacri. Sed error natus mihi videtur ex convenientia inter nomen Petri *Cephas*, & nomina urbium, Καιάφα, Κήφα, & Ἰάφα. Plura de hac urbe notata invenies infra ad vocem *Epha.*

* KEPHAR HAAMMONAI.

כְּפַר הָעַמֹּנָי / Urbs Benjamin. *Joſ.* 18. 24.

KEPHIRA.

כְּפִירָה / Urbs Gibeonitarum, poſtea Benjamin. *Joſ.* 9. 17. & 18. 26. Καφιρὰ in libris Apocryphis. Joſephus incolas vocat Κεφηρῖτας *Antiquit.* V. I. Vide ſupra *Beeroth.*

* KERIOTH.

קְרִיּוֹת / Urbs in tribu Judae, *Jof.* 15. 25. videtur illa cognomen habuiſſe קריות חצרון: vide quae nos ad vocem *Chatzor*. Haec tamen non vetant, quominus & ἁπλῶς Κεριώθ (aut Καριώθ, uti כפירה Καφιρά מגבו Μαγεδδώ. &c. Alpha pro Schevate ſubſtituto) appellari potuerit, uti in Belgio noſtro Haga Comitum etiam Haga non addito τῷ Comitum dici ſolet, Hage, & 's Gravenhage; Sylva Ducis, den Boſch & 's Hertogenboſch. Ab hac urbe Judas videtur dictus Iſcarioth איש קריות, uti Judaei ſolent gentilia formare praepoſito איש, quae res certa & nota eſt: de qua nos diximus copioſius in diſſertat. miſcellan. *parte* 1. Eodem modo Jephtham Joſephus vocat Ἴστοβον i. e. איש טוב oriundus enim erat ex Tob.

KEROTIM.

קרותים / Locus erat, in quo vinum optimum proveniebat. *Menachot.* VIII. 6.

CERTA.

Nomen mutationis in Itinerario Hieroſolymitano, quae VIII millia paſſuum a Caeſarea Palaeſtinae verſus ſeptentrionem aberat. Videtur eadem Cartha dici in Notitia dignitatum Imperii: *Cohors decima Carthaginenſis Carthae.*

KESIL.

כְּסִיל / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Jof.* 15. 30. Ξίλ Euſebio. Vide ſupra *pag.* 152.

* KESULLOTH.

כְּסֻלּוֹת / Urbs tribus Jiſſaſcar, quae & הכסלות dicitur *Jof.* 19. 18. Euſebius & Hieronymus eam collocant juxta Tabor in campeſtribus, 8 miliaribus a Diocaeſarea ſive Sippori verſus orientem. An eſt Exalus Ἔξαλυς cujus mentio in Concil. Hieroſ.

KEZIB.

* KEZIB.

כְּזִיב/ Urbs in regione tribus Judae. *Gen.* 38. 5.

CHABOLO.

Χαϐωλώ. Vicus in confiniis Ptolemaidis. Josephus in vita *pag.* 1015. videtur Ζαϐουλῶν legendum. Alibi sc. in vita *pag.* 1016. Χαϐαλὼ dicitur & Χαϐαλὼν *pag. eadem.* Affine nomen est *Cabul*, de quo supra. Erat haec urbs vastata propter discordiam, כבול, Gem. Hieros. Taanith. Notum est hoc nomen etiam tributum fuisse regioni urbium illarum viginti quas Salomo Chiramo Tyriorum Regi destinavit 1 *Reg.* 12. 12. illud כבול quasi כהבול *sicuti nihil* dictum esse Hillerus in Onomastico opinatur, id οὐκ ἀρέσκον lingua Phoenicum notare Josephus notat *Anttiquit.* VIII. 2.

* CHADASCHA.

Urbs Judaeae, omnium minima quae in ea regione fuerunt & non plures quam quinquaginta habitacula complexa. Ita memoratur in Eruvin. v. 6. עיר חדשה שביהודה שיש בה נ׳ דיורין *Urbs Chadascha Judaeae, in qua non nisi 50 habitacula sunt.* Videtur esse eadem ac חדשה Chadascha, urbs tribus Judae, memorata *Jos.* 15. 37. Eusebius scribit esse vicum ἐγγὺς Ταφνῶν. Hieronymus legit ibi Γουφνῶν, miraturque quum Gufna עפני in Ephraim fuerint locum hunc qui in tribu Juda fuit Gufnis vicinum statui.

* CHADATTA.

חֲדַתָּה/ Urbs tribus Judae, ut quibusdam placet *Jos.* 15. 25. vide quae leguntur ad vocem Chatzor.

CHADIA.

Χαδία. Legitur III *Ezr.* 5. 38. inter nomina urbium Οἱ Χαδίας.

δίας. Sed *Neh.* 7. ubi eadem ſeries extat non invenitur & praeterea incerta eſt vocis ſcriptio. Ὁι Χαδιασαὶ habent alii codices. Ego puto totum hoc comma loco ſuo motum eſſe, nam poſt *comma* 44 ὑιοὶ Ἰερεχῦ debebant ſequi incolae *Lod*, *Chadid & Ono*, uti liquet ex *Nehem.* 7. Atqui hic omittuntur & videtur illud comma hic inſertum loco non ſuo: detego enim ſigna verae ſcriptionis in hiſce, ὉΙ ΧΑΔΙΑC ΚΑΙ ΑΜΜΙΔΙΟΙ.

C H A D I D.

חָדִיד / Urbs tribus Benjamin *Ezr.* 2. 33. *Nehem.* 11. 34. Videtur eadem eſſe quae Ἀδιδὰ & Ἀδδιδὰ Joſepho & ſcriptori librorum Maccabaicorum appellatur, urbs in Sephela ſive regione campeſtri Judae ſita. Vide vocem *Adida.*

C H A L A M I S.

חלמיש / Videtur hic locus quippe propinquus urbi Neue collocandus in Palaeſtina. Mentio ejus fit in Echa Rabbati *fol.* 72. *col.* 4. צוה ה׳ ליעקוב סביביו צריו כגון הלמיש לנוה קסטרא לחיפה סוסיתא לטבריה יריחו לנועדן לוד לאונו *Juſſit Deus* (*Thren.* 1. 17.) *Jacobum cingi hoſtibus ſuis*, *uti Chalamis vicina erat Neue*, *Caſtra Chephae*, *Suſitha Tiberiadi*, *Jericho Noarae* (ita legendum eſſe docebimus ad vocem *Neara*) *Lod Ono.* Gloſſator notat in Chalamis habitaſſe hoſtes Judaeorum, in Neue Judaeos: atque ita in reliquis. In Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 14. 4. paulo aliter haec leguntur. כגון חלמיש לנווה יריחו לנוערן סוסיתן לטברי׳ קסטרא להיפה לוד לאונו & notat ad haec gloſſator כל אילו שמות מקומות ובהם היו דרים רשעי אומות העולם מעמון ומואב כדאיתא בפרק עשרה יוחסין ובאיכה רבה בפשוק פרשה ציון בידיה ובויקרא רבא פ׳ כ״ג *omnia haec ſunt nomina locorum*, *in quibus* (*ſc. priore loco nominatis*) *habitabant impii ex gentibus*, *Moabitae & Ammonitae*, *uti eſt in capite*, *cujus initium* עשרה יוחסין (*in codice* קדושין *cap.*4.) *& in Echa Rabba* (locus is eſt, quem mox exhibuimus) *ſectione illa*

illa quae initium capit a verbis Thren. 1. 17. Expandat T'zion manus ſuas, *& in Vajikra Rabba Sect.* 23.

* CHALCHUL.

חַלְחוּל / Urbs tribus Judae *Joſ.* 15. 58. Hieronymus ad vocem Elul ſcribit eſſe in regione ad Aeliam pertinente villulam nomine Alulam juxta Chebron.

* CHALI.

חֲלִי / Urbs in tribu Aſcher *Joſ.* 19. 25.

CHAMMATH.

חַמַּת / Urbs tribus Nephtali *Joſ.* 19. 35. Creditur multis eſſe Tiberias ab aquis calidis ita dicta, quae olim & noſtra aetate illic fuerunt. Ante triennium circiter illae terrae motu deletae ſunt, uti mihi retulerunt qui illo tempore in oriente iter fecerunt. Vide de iis Golium in notis ad Alfragan. *pag.* 133. ubi obſervat optimas aquarum illarum erumpere ad ortum pagi الحسيبية dicti. Memoratur & חמתא loci nomen, in quo uti & in Bethel ac Caphar Lakitia Hadrianus cuſtodes locaverit in Echa Rabbati 70. 3.

CHAMMON.

חַמּוֹן / Urbs tribus Aſcher. *Joſ.* 19. 28. eodem nomine eſt urbs in Nephthali. 1 *Chron.* 6. 76.

CHAMMOTHDOR.

חַמֹּת דֹּאר / Urbs tribus Nephtali *Joſ.* 21. 32.

* CHANNATON.

חַנָּתֹן / Urbs in finibus Zabulon *Joſ.* 19. 14.

CHA-

* CHAPHARAIM.

חפרים Urbs tribus Jissascar *Jos.* 19. 19. Vicus erat tempore Eusebii 6 miliaria distans ab urbe Legionis versus septentrionem. Vide eum ad vocem Ἀιφραΐμ.

CHAPHRATHA.

Meminit hujus loci Theodoretus in commentario in *Jer.* 31. Καὶ τῆς Ῥαχὴλ ὁ τάφος ἐν τῷ ἱπποδρόμῳ ἐςὶ Χαφραθὰ, τοῦ ἐλθεῖν εἰς Ἐφραθά. *Rachelis sepulcrum est in hippodromo Chaphratha, qua venitur in Ephratha.* Et Hieron. quaest. Hebr. in Genesin, *Nescio quid volentes Hippodromum septuaginta interpretes transtulerunt, & statim ibi ubi in Hebraeo dicitur, & sepelierunt eam in via Ephratha haec est Bethlehem, rursum Septuaginta posuerunt hippodromum, cum utique si Chabratha hippodromus est, Ephratha hippodromus esse non possit.* Videlicet *Gen.* 48. 7. legitur בעוד כברת ארץ *exiguum spatium terrae adhuc*, quod Rachel moriens aberat ab Ephrata, ubi Alexandrini habent κατὰ τὸν ἱππόδρομον Χαβραθὰ τῆς γῆς. Ex voce כברת natum est Χαβραθὰ, quod etiam *Gen.* 35. 16. posuerunt uti nomen loci ἤγγισεν εἰς Χαβραθὰ, & Eusebius inseruit Onomastico locorum notatque Aquilam reddidisse καθ' ὁδόν. Vide & quae habet ad vocem Ἐφραθὰ ubi notat sepulcrum hoc Rachelis ἐν τῷ καλουμένῳ Ἱπποδρόμῳ distare 4 miliaribus a Jerusalem. Demetrius Polyhistor, citatus Eusebio praep. Euang. *lib.* IX. *cap.* 21. etiam hujus loci meminit ἐκεῖθεν δὲ ἐλθεῖν εἰς Χαφραθά. Et Chrysostomus in *caput* 2. *Matthaei.* Apud Cyrillum *lib.* VI. *Glaphyrorum in Genesin pag.* 205. editionis Parisinae ann. 1638. etiam legitur ex versione Alexandrina κατὰ τὸν ἱππόδρομον Χαβραθᾶ τῆς γῆς. Origenes, *Homil.* III. *in diversos* Rachelem scribit in via quae dicitur Hippodromi in terra Cabrati introeuntibus Bethleem esse sepultam.

CHARABE.

Χαράβη. Vicus superioris Galilaeae a Josepho munitus. Vide eum

eum in vita *pag.* 1013. Locus huic parallelus *lib.* 11. *de bello cap.* 25. suadet hic intelligi eundem locum qui illic Ἀχαβάρων πέτρα dicitur, quare puto hic legendum Ἀχαβαρη. A initiale ex fine vocis praecedentis Ἀμήρυθα peti potest.

CHARACMOBA.

Χαρακμῶβα. Urbs Palaestinae episcopatu insignis. Vide supra *pag.* 212. & Excerpta ex Concilio Hierosolymitano supra 533. Recensetur inter urbes Arabiae Petraeae a Ptolemaeo, & Palaestinae tertiae in Notitiis veteribus Ecclesiasticis Παρωχμȣ́χȣ, sed in aliis rectius Χαραγμȣ́χα, quod idem est ac *Characmoba.* Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Χαράκμωβα, πόλις τῆς νῦν τρίτης Παλαιςίνης ἣν ἀναγράφει Πτολεμαῖος ἐν γεωγραφικοῖς ἐν πέμπτῳ βιβλίῳ, ἐν τοῖς Ἀραβικοῖς. Ἀξιοπίςος δ᾽ ἀνὴρ περὶ τὰ τοιαῦτα. Σπȣδὴν γὰρ ἔθετο ἱςορῆσαι ἀκριβῶς τὰ τῆς Ἀραβίας. Καὶ Μωβȣχάραξ φησίν. *Characmoba, urbs tertiae Palaestinae, quam recens & Ptolemaeus in Geographicis* lib. V. *in Arabicis. Fide dignus ille est in talibus. Laborem enim posuit in describenda accurate Arabia. Dicunt & Mobocharax.* Χάραξ pro vallo solet accipi proprie, aut ipsis castris, quae vallo cingi solebant: sic legitur apud Dionys. Halicarn. *Antiq. lib.* 11. *p.* 105. ponere ἐν τῷ πεδίῳ χάρακα *castra in campo* & *pag.* 111. εἰς τὸν χάρακα τῶν Σαβινῶν προῆλθον, *ad castra Sabinorum pervenerunt.*

CHAROD.

חרד / Locus erat ad austrum collis hammore *Jud.* 7. 1.

CHARRAN.

Meminit Theophilus, Patriarcha Antiochenus, *libro* 11. *ad Autolycum*, *pag.* 107. urbis cujusdam hoc nomine in terra Canaan. Ταῦτα μὲν ȣ̂ν ἐγεννήθη ἐν τῇ γῇ Χαλδαίων· ἐν δὲ τῇ γῇ Χαναὰν ἐγένετο πόλις ᾗ ὄνομα Χαῤῥάν. *Illa quidem evenerunt in terra Chaldaeorum. In terra autem Canaan urbs fuit, cui nomen Charran.*

CHARRI.

Loci nomen quod in Graeca versione Sacri Codicis legitur 2 *Sam.* 10. 14. Καὶ πάντες ἐν Χαῤῥί. In Hebraeo legitur כל הברים *omnes Habberim.* Pro ב legerunt כ, uti clarum est.

CHASALUS.

Vicus prope montem Tabor, octo miliaribus a Diocaesarea versus ortum Eusebius. Hieronymus ita in eo legit: nunc Χεαλὺς extat.

CHASBI.

Χασβεί. Locus desertus tempore Eusebii prope Odollam. Vid. Onomasticon & confer *Gen.* 38. 5.

CHASLON.

Vicus praegrandis in finibus Aeliae. Eusebius in Onom. ad vocem Χαλασών. Lege cum Hieronymo Χασλών.

CHASPHOMA.

Χάσφωμα. Urbs Gileaditidis capta a Juda Maccabaeo. Josephus *Ant.* XII. 12. Scriptor libri primi Chasmonaeorum *cap.* 5. *c.* 26. pro eo Χασκὼρ habet & *commate* 36. Χασών. Interpres vulgatus Casphor. Alii Cheschbon, quae notissima urbs est. Dicitur haec urbs magna & munita fuisse 1 *Macc.* 5. 26.

CHATZAR ADDAR.

חֲצַר אַדָּר / In confiniis Idumaeae. *Num.* 34. 4.

CHATZAR ENAN.

חֲצַר עֵינָן / *Num.* 34. 20. Urbs ad septentrionem terrae Israëliticae. Eusebius scribit esse ὅριον Δαμασκοῦ.

CHAT-

* CHATZAR GADDA.

חֲצַר גַּדָּה / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ.* 15. 27. Alii putant eſſe duas urbes: ſed quum per Vav non ſeparentur & alia ſint urbium nomina compoſita ex Chatzar alioque nomine, puto eſſe unam urbem. Euſebius quidem inter eos eſt qui putant duas urbes in hoc nomine latere: nam meminit urbis *Aſer* ſitae in tribu Juda, & alibi urbis *Gadda* etiam ſitae in illa tribu. Atqui nuſquam in V. T. legitur Aſcher & Gadda niſi hic. Ita ille Ἀσὴρ, φυλῆς Ἰούδα· καλεῖται δὲ καὶ νῦν Ἀσὴρ κώμη μεγίστη ἀπιόντων ἀπὸ Ἀζώτου εἰς Ἀσκάλωνα. *Aſcher, in tribu Juda: appellatur autem & nunc vicus praegrandis pergentibus Aſcalonem de Azoto.* Ad haec notat in commentario Bonfrerius *Nuſquam id nomen (Aſcher) in Scriptura apparet.* Scilicet non apparet niſi hoc loco & junctum cum *Gadda.* Ita quoque ſcribit idem ad Euſebium in voce *Gadda. Nulla hujuſmodi urbs eo nomine in Scriptura cernitur*, additque *ſibi videri Engaddi ſignificari*, *quae Engadda Joſepho dicitur unde decurtata voce fit Gadda.* Vir clariſſimus, Johannes Clericus, putat ſcribendum Γαδαδὰ עדעדה memoratam *Joſ.* 15. 22. Ego autem exiſtimo Γάδδα recte ſcriptum eſſe, & intelligi nomen גדדה Γαδδὰ avulſum a praecedenti חצר inprimis quum & praecedens חצר, Ἀσὴρ, diſtincte ab Euſebio recenſeatur, & nec haec nec illa urbs tribus Judae ſeparatim in ſacro codice memoretur. Simili plane modo Ἀδὰρ ab Euſebio urbs Ephraim appellatur, quum nulla hoc nomine nota ſit, ſed id divulſum eſt ex *Atarοth Addar.* Sic idem recenſet urbem Βαὰλ, quum ſit nomen dimidium urbis Baalmeon.

CHATZAR SCHUAL.

חֲצַר שׁוּעָל / Urbs in parte auſtrali tribus Judae. Jungitur cum Beerſcheba *Joſ.* 15. 28. *Neh.* 11. 27.

* CHATZAR SUSA.

חֲצַר סוּסָה / Urbs tribus Simeon *Joſ* 19. 5. Vide ſupra *p.* 152. & 153.

* CHATZAR SUSIM.

חֲצַר סוּסִים / Urbs in tribu Simeon 1 *Chron.* 4.31.

CHATZATZON TAMAR.

חַצְצוֹן תָּמָר / Est Engedi. 2 *Chron.* 20. 2. Ad hanc vocem notat Eusebius esse quoque Θαμαρὰ vicum distantem Malathis iter diei inter Chebron & Ailam, ubi & praesidium Romanorum est. Pro Chatzatzon Tamar *Gen.* 14. 7. Samaritanus Interpres habet בפלוג כדי *in valle Cadi.* Haec vallem Engaddi videntur indicare.

CHATZOR.

חָצוֹר / Urbs tribus Nephtali. *Jos.* 11. 1. caput regnorum, *commate* 10. post Cadesch in Nephtali capta a Tiglathphulesere, 2 *Reg.* 15. 29. Ἄσωρος Josepho dicitur, qui illam sitam esse supra Lacum Samochonitin scribit *lic.* v. *Ant.* 6. Notari meretur, in serie urbium australium tribus Judae *Jos.* 15. 21. trium חצור mentionem fieri, quas tamen sine ulla distinctione ita recensitas fuisse mihi non persuadeo. *Commate* 23. legitur *Kedesch*, & חצור & *Jithnan. Comm.* 25. וחצור חדתה *Et Chatzor Chadatta* sive *nova*: uti Graeci Ἀσὼρ ἡ καινή. Vide Eusebium ad vocem Ἀσώρ. quod enim quidam *Chadatta* urbis singularis nomen faciant, non placet; quia requiritur distinctio hujus Chatzor a praecedenti, & quia חדתה non habet ו praefixum, sic ut ipsa res suadeat illam non separandam a voce praecedenti sed conjungendam. Tertio mentio fit Chazor hoc modo וקריות חצרון היא חצור. *Et Kerioth Chezron*, *illa* (unde videlicet hoc cognomen חצרון habet urbs *Kerioth*) *est* חצור ea sc. quae ἁπλῶς חצור dicitur *comm.* 23. Quomodo autem contigerit urbem hanc *Kerioth* dictam esse חצרון ab urbe חצרון vel חצור uti explicare ob penuriam veterum monumentorum non possumus, ita tamen certissimum est variis de causis unam urbem ab altera cognomen trahere potuisse. Hujus *Chatzor novae* meminit Eusebius his verbis

bis Ἔστι δὲ καὶ εἰς ἔτι νῦν κώμη λεγομένη Ἀσὼρ ἐν ὁρίοις Ἀσκαλῶνος τοῖς εἰς ἀνατολάς ἡ γέγονε φυλῆς Ἰούδα. Καὶ οἶδεν ἡ γραφὴ Ἀσὼρ τὴν καινήν. Hieronymus, *est & villa usque hodie Asor in finibus Ascalonis contra orientem ejus quae cecidit in sortem tribus Juda, cujus & Scriptura meminit, appellans eam ad distinctionem veteris Asor novam.* Est & urbs in Benjamin *Neh.* 11. 33.

* CHATZOR JITNAN.

Jos. 15. 23. Graeci duas has voces pro nomine unius urbis habuerunt. Vide supra *pag.* 143. & 144.

CHEBRON.

חֶבְרוֹן, Urbs olim dicta Kiriatharbe *Gen.* 23. 2. pro quo קרית דגובריא est in Targum. Arbe autem fuit pater τοῦ Enac, *Jos.* 15. 13. Quercus Mambre sunt juxta eam *Gen.* 13. 18. Vallis Chebronis memoratur *Gen.* 37. 14. Urbs illa condita septennii spatio ante Tzoan urbem Aegypti, *Num.* 13. 22. data est Calebo *Jos.* 14. 13. sita fuit in montanis Judae *Jos.* 20. 7. Piscina, ברכה, fuit in Chebron 2 *Sam.* 4. 13. בחברון.

Cyrillus Homilia Paschali 23. observat hoc nomen unionem significare, δηλοῖ τοι γὰρ ἓν ἡ λέξις τὴν ἕνωσιν. Nunc dicitur بيت حبرون: ita & in Abulfeda legere est qui & illic sepulcrum Abrahami esse, Isaaci, & Jacobi scribit. Res nota est. Inde & medio aevo *Sanctum Abrahamium* dicta est haec urbs, aut certe sepulcra urbi vicina. Hieronymus in *comm. ad Matth.* 27. Adami quoque illic sepulti meminit: *Adam sepultum juxta Hebron & Arbee in Jesu Nave volumine legimus.* Confer eundem *in quaest. Hebr. ad Gen.* 35. ubi eam sitam in monte scribit, & *quaestion. in libr. Reg. pag.* 31. 1 *Macc.* 5. 56. Χεβρὼν scribitur diciturque esse sita in terra australi & a filiis Esau inhabitata, iis erepta a Juda Maccabaeo. Urbs haec variis nominibus apud Josephum expressa legitur non adeo ipsius quam librariorum culpa, Χεβρὼν *Antiq.* 1. 17. Ἔβρων *Antiq.* 1. 17. (ita & ἐν Ἐθνικοῖς Stephani scribitur) Χεβρώνια πόλις. *Antiquit.* 11. 1. Ναβρῶ *Antiquit.*

1.9. Saram & Abrahamum ibi ſepultos eſſe tradit *Ant.* I. 15. urbem eſſe ſeptennio vetuſtiorem quam Tanin Aegypti *Ant.* I. 9. ſitam eſſe in tribu Judae & urbem refugii dictam *Ant.* V. I. Levitis datam *Ant.* V. 2. ad montem ſupra Chebronem ſitum portas Gazae detuliſſe Samſonem *Ant.* V. 10. Fontem fuiſſe Chebrone, πηγὴν ἐν Χεβρῶνι, ad quem Iſmaël inventus eſt *Ant.* X. 10. ſed ſuſpicari licet locum hunc corruptum eſſe & legendum Γαβαῶνι pro Χεβρῶνι, nam ibi id contigiſſe traditur *Jerem.* 41. 12. ad מים רבים אשר בגבעון *aquas multas quae Gibeone ſunt. Antiquit.* XII. 12. ſcribit Idumaeos ex illa pulſos ab Juda Maccabaeo. Et *lib.* V. *de bell cap.* 7. Simonem ſine ſanguine ingreſſum Idumaeam & urbem Chebronem cepiſſe, eamque eſſe antiquiorem Memphi: ſex ſtadia inde abeſſe terebinthum, quae a condito mundo illic fuit. Capite ſequenti tradit urbem hanc in tractu montano κατὰ τὴν ὀρεινὴν ſitam, non longe ab Hieroſolymis, captamque a Cereali poſtquam invadens Idumaeam ſuperiorem, Caphetram & Capharim cepiſſet. Memoratur etiam eidem χώριον Cananaeae non longe a Chebrone, nomine Ὠγύτης δρῦς. *Ant.* I. 11. Intelligitne *Elon Mamre*?

Quo ſpatio haec urbs abfuerit Hieroſolymis, Euſebius docet ad vocem Ἀρκώ, nempe verſus auſtrum diſtabat Hieroſolymis 22 miliaria. Et 20 inde miliaribus verſus auſtrum Berſabe aberat.

Urbem hanc nimis orientem verſus removet Ligtfootus, & qui eum ſecutus eſt hac parte Cellarius, ſcribens *quanquam ultra* 20 *milia in meridiem ab Hieroſolymis recederet, ut Hieronymus tradit, in orientem tamen ab Hieroſolymorum meridiano ſimul declinabat, quia Judaei in Talmud Joma cap.* III. *hal.* 2. *& Maimonides in eum locum referunt, miſſum quolibet mane fuiſſe qui ex ſummo templo ortum diei pro ſacrificio offerendo obſervaret: cui acclamarint, num lux uſque Hebronem ſit, hoc eſt, num ita lux fugaverit tenebras ut qui ortum ſpectet, etiam Hebronem videre poſſit. Paulo ſupra ortum hybernum enim ſita erat.* Ego exiſtimo non declinaſſe hanc urbem in orientem a meridiano Hieroſolymorum ſed ad occidentem potius, quia via per eam Gazam tendit, & portae Gazae a Samſone delatae ſunt ad montem qui ſpectabat Chebronem, quodque ita nimis

vicina

vicina mari mortuo ſtatuitur. Ex formula autem ſpeculatoris matutini clamantis, ut ortum ſolem indicaret, in templo Hieroſolymitano ברקאי עד חברון *coruſcationes uſque ad Chebron* colligi poſſe non videtur urbem hanc ad orientem Hieroſolymarum fuiſſe. Quid? quod etiamſi ad oppoſitam coeli plagam, id eſt, occidentem ſita fuiſſet, potuiſſet clamare, *Lucet uſque ad Chebron*, ſi Chebron in altiſſimo monte ſita fuiſſet; quandoquidem mons iſte & ſuperpoſita urbs ſolis orientis radios, antequam in loca humiliora radii directi incidere poſſint, excepiſſet & exceptos reflexiſſet verſus ſpeculatorem in loco non tam alto conſtitutum. Huc facit quod Juſtinus narrat *l.* XVIII. de ſolis ortu, quem qui occaſum ſpectabat prius detexit quam illi qui oculos habebant converſos in plagam orientalem. Atque ita ſol occidens latera montium orientalium radiis ſuis deſerit, donec, uti apud Statium de ſole legitur, Thebaidos *lib.* VII. 450.

——— ſol montibus omnis
Erepſit, rebuſque dedit ſopor otia feſſis.

Verum non eſt neceſſe ut hoc dicamus. Credibile eſt reſpexiſſe eos Chebronem non ut ipſum ſolis diſcum in momento ortus ſui illic conſpicerent; ſic enim Chebron in regione trans Jordanica deberet collocari, quo nihil eſſe poteſt abſurdius: verum ut ſigno aliquo evidenti indicarent ſacerdotibus lumen Aurorae ſolis praenuntiae diffundi incipere ita ut Chebronem conſpicere poſſent, licet ea urbs non eſſet ſita in ipſa plaga orientali. Quid? quod ipſum illud עד *uſque ad Chebronem* videatur ſuadere non in plaga directe oppoſita ſpeculatori orientem ſpectanti ſed ad latera potius hunc locum eſſe quaerendum. Accedebat & alia ratio quam ipſi nobis ſuggerunt Talmudici, ob merita Patrum Chebrone ſepultorum illius urbis quam aliarum factam ab iis mentionem fuiſſe.

Inter loca vicina Chebroni celebratur in ſcriptis Chriſtianorum veteris & medii aevi *Terebinthus.* Euſebius terebinthi hujus meminit *l.* V. *demonſtrationis Euangel. c.* 9. ὅθεν εἰσέτι καὶ νῦν παρὰ τοῖς πλησιοχώροις, ὡς ἂν θεῖος ὁ τόπος εἰς τιμὴν τῶν αὐτόθι τῷ Ἀβραὰμ ἐπι-

ἐπιφανέντων θρησκεύεται, καὶ θεωρεῖταί γε ἐις δεῦρο διαμένουσα ἡ Τερέβινθος. *Unde usque in hunc diem ab iis qui vicini sunt, hic locus uti sacer colitur in honorem eorum qui Abraamo apparuerunt, & conspicitur huc usque permanens Terebinthus.* Mox ostendit non Christianos modo sed Gentes Terebinthum coluisse scribens Σωτὴρ, ὃν καὶ οἱ ἀγνῶτες σέβουσι, *sospitator, quem etiam inscii venerantur*, nempe cultum deferentes Christo qui hoc loco Abrahamo apparuit. Sozomenus *lib.* II. *cap* 4. *hist.* tradit Terebinthum abesse Hierosolymis stadia 250, ab Chebrone 15. Hoc spatium convenit cum Hieronymo & aliis qui 2 miliaria inter Chebronem & Terebinthum esse statuunt: sed illud nequaquam: nam Hieronymus 20 tantum miliaria a Terebintho Hierosolymas usque numerat. Nota auctorem Itinerarii Hierosolymitani cum Sozomeno tantum non consentire. Hierosolymis enim ad Bethlechem facit miliaria V. inde Bethsuram XIV. inde ad Terebinthum IX. inde Chebronem II. Sic ut XXXI miliaria fuerint: quod spatium mihi nimium videtur, quam ut Chebron possit dici esse ȣ πόῤῥω Ἱεροσολύμων, uti Josephus testatur. Josephus hanc terebinthum 6 stadiis a Chebrone disjunctam scribit, & ab initio mundi illic fuisse *de bello* V. 7.

Notanda quoque sunt quae de hac terebintho, nata ex baculo angeli qui Abrahamo apparuit, (cui narrationi simile est quod prope Smyrnam terebinthus ex baculo Polycarpi martyrium subituri illic defixo nata dicatur, & de baculo Sanctae Ethelredae in terram defixo, unde fraxinus crevit) leguntur apud Eustathium editum ab Allatio. Ἐν ᾧ τόπῳ ὑπῆρχε καὶ ἡ τερέβινθος, ὑφ᾽ ἣ ἔκρυψεν Ἰακὼβ τȣ Λάβαν τὰ εἴδωλα· ἥτίς ἐςι καὶ νῦν καὶ ἐις τιμὴν τῶν προγόνων ὑπὸ τῶν πλησιοχόρων θρησκεύεται. ἔςι γὰρ ἄχρι τȣ δεῦρο παρὰ τὸν πρεμνὸν αὐτῆς βωμὸς, ἐφ᾽ ὃν τά τε ὁλοκαυτώματα καὶ τὰς ἑκατόμβας ἀνέφερον· εἶναί τέ φασιν ῥάβδον αὐτὴν ἑνὸς τῶν ἐπιξενωθέντων ἀγγέλων τῷ Ἀβραὰμ, ἣν περ τῷ τόπῳ τότε παρὼν ἐφύτευσεν, καὶ ἐξ αὐτῆς ἡ ἀξιάγαςος αὕτη ἀνέφυη τερέβινθος· ὑφαφθεῖσα γὰρ ὅλη πῦρ γίνεται καὶ νομίζεται πᾶσιν ἐις κόνιν ἐκ τῆς φλογὸς ἀναλύεσθαι κατασβεσθεῖσα μέν τοι ἀσινὴς ὅλη καὶ ἀκέραιος δείκνυται. *Eo loci stabat Tebinthus sub qua Laban simulacra Jacobi occultavit. Ea perseverat*

&

& in majorum honorem a vicinis accolis praecipuo honore colitur. Ad ejus enim stipitem in hodiernum usque diem altare erectum est ad quod holocausta & hecatombas obtulerunt. Baculum autem unius ex angelis ab Abrahamo hospitio exceptis eum esse dicunt, quem tunc ibi plantans terrae infixit ex quo mira illa Terebinthus nata est. Succenso enim igne tota flammis ardet & jam jam in cineres vertenda ex flammae magnitudine apparet. Igne vero sopito pura omnino & incorrupta demonstratur. His si addamus ea quae ex Julio Africano Georgius Syncellus tradit *pag.* 107. apparebit confudisse quosdam Elon more prope Sichem & Elon Mamre prope Chebron. Haec illa sunt Ἰακὼβ ἀπαρεσθεὶς τοῖς ὑπὸ Συμεὼν καὶ Λευὶ πραχθεῖσιν ἐν Σικίμοις διὰ τὴν τῆς ἀδελφῆς φθορὰν ἐις τὺς ἐπιχωρίυς θάψας ἐν Σικίμοις ὓς ἐφέρετο θεὺς παρὰ τὴν πέτραν ὑπὸ τὴν θαυμασίαν τερέβινθον ὅτις μέχρι νῦν ἐις τιμὴν τῶν πατριαρχῶν ὑπὸ τῶν πλησιοχώρων τιμᾶται. * μετῆρεν ἐις Βεθὴλ, ταύτης παρὰ τὸ πρέμνον βωμὸς ἦν ὡς φησὶν ὁ Ἀφρικανὸς, τῆς τερεβίνθυ, ἐφ᾽ ὧν τὰς ἐκτενὰς ἀνέφερον ἐν ταῖς πανηγύρεσι τῆς χώρας ἔνοικοι, ἡ δ᾽ ὐ κατεκαίετο δοκῦσα πιμπρᾶσθαι. Παρὰ ταύτην ὁ τάφος Ἀβραὰμ καὶ Ἰσαάκ. Φασὶν δέ τινες ῥάβδον εἶναι τινὸς τῶν ἐπιξενωθέντων ἀγγέλων τῷ Ἀβραὰμ φυτευθεῖσαν αὐτόθι. *Tristatus Jacob de caede Sichemitarum a Simeone & Levi sororis Dinae stuprum ulturis perpetrata, sepeliens Deos quos secum habebat ad petram sub mirabili terebintho quae usque in hunc diem ab vicinis honoratur ad venerationem Patriarcharum, inde migravit in Bethel. Ante terebinthi illius stipitem erat exstructum altare, uti Africanus scribit, ad quas preces celebrioribus festis illius regionis incolae fundere solent. Terebinthus ipsa, licet videatur ardere, non comburitur. Ad illam Abrahami & Isaaci sepulcra sunt. Dicunt autem quidam baculum esse unius ex angelis, Abrahami hospitibus, eo loco plantatum.*

Meminit hujus terebinthi etiam Socrates *Hist.* I. 18. Μίαν μὲν ἐν τῇ καλυμένῃ Δρυῒ τῇ Μαμβρῇ ὑφ᾽ ἣν τὺς ἀγγέλυς ἐξενίσθαι πρὸς τὸν Ἀβραὰμ οἱ ἱεροὶ λόγοι μηνύυσι, κατεσκεύαζε. Μαθὼν γὰρ ὁ βασιλεὺς βωμὺς ὑπὸ τῇ δρυῒ ἱδρύσθαι καὶ θυσίας Ἑλληνικὰς τελεῖσθαι ἐπ᾽ αὐτῷ μέμφεται μὲν δι᾽ ἐπιςολῆς Εὐσεβίῳ τῷ τῆς Καισαρείας ἐπισκόπῳ· κελεύει δὲ τὸν μὲν βωμὸν ἀνατραπῆναι πρὸς δὲ τὴν δρῦν κατασκευασθῆναι οἶκον ἐυκτήριον. *Unam quidem Ecclesiam (Constantinus) ad quercum*

Mambre exſtruxit, ſub qua Angelos hoſpitio exceptos ab Abrahamo ſacer codex teſtatur. Edoctus enim Imperator aras ſub quercu poſitas eſſe, & gentium ritu ſacrificia illic fieri, Euſebium Caeſareae epiſcopum per literas reprehendit, aramque ipſam diſturbari juſſit & juxta quercum oratorium exſtrui. Exemplum harum literarum extat apud Euſebium *lib.* III. *cap.* 52. de vita Conſtantini.

Sozomenus *Hiſt.* II. 4. ubi de hac terebintho agit *lib.* II. *hiſtoriarum*, *capite* 4. etiam narrat mercatum illic quotannis inſtitui ſolitum. Meminit ejus Sanutus in ſecretis fidelium Crucis *pag.* 248. his verbis, *ibi ilex quae uſque ad tempora Theodoſii Imperatoris permanſit, teſte Jeronymo & ſuum eſſe dilatavit & ex illa haec fuiſſe perhibetur quae in praeſenti ab illic praeſentibus videtur & cara tenetur quae licet arida medicinalis tamen probatur: ſi enim equitans de ea ſecum portaverit, animal ſuum non infunditur.*

Huc etiam faciunt Euſebii & Hieronymi quae leguntur in Onomaſtico ad vocem Ἀρβώ. Αὕτη ἐςὶ Χεβρὼμ ..... ἡ δρῦς Ἀβραὰμ καὶ τὸ μνῆμα αὐτόθι θεωρεῖται καὶ θρησκεύεται ἐπιφανῶς πρὸς τῶν ἐχθρῶν (forte legendum ἐγχωρίων. Citatur tamen ita quoque hic locus apud Damaſcenum *lib.* III. *de imagin.* aut ἐθνῶν, uti Euſebius ſcribit ad vocem Δρυσμαβρῆ) ἡ τερέβινθος. Hieronymus. *Arboc.... Haec eſt autem eadem Chebron ..... & quercus Abraam, quae & Mamre uſque ad Conſtantii Regis imperium* (quam aetatem infantiae ſuae vocat ad vocem *Drys*, quod nomen huic loco datur. Erat etiam ſuburbium Chalcedonis Δρῦς dictum. Socrates *Hiſt.* VI. 15. ἐν προαςείῳ Χαλκηδόνος, ᾧ ἐπώνυμον Δρῦς. & *cap.* 17. Ἐν μαρτυρίῳ τῷ ἐν τῇ δρυῒ κηδευθεὶς, *in Baſilica quae eſt ad Quercum*, ἐν τῇ Graeca dicunt *in Quercu*) *monſtrabatur & mauſoleum ejus in praeſentiarum cernitur. Quumque a noſtris jam ibidem eccleſia aedificata ſit a cunctis in circuitu gentibus terebinthi locus ſuperſtitioſe colitur.* Nota in tranſitu poſtea etiam aliquos Chriſtianos ſuperſtitioſe arbores coluiſſe quorum meminit Gregorius Papa *l.* VII. *Epiſt.* 20. Euſebius etiam *de vita Conſtantini Magni l.* III. *c.* 53. narrat idola & aras illic a Gentibus collocata, quae Conſtantinus amoveri juſſerit. Quum tamen non a ſolis Gentibus & Judaeis verum etiam a Chriſtianis culta fuerit terebinthus, ſuſpicatus

ſum

ſum modo in Euſebii Onomaſtico legendum ἐγχωρίων vel ἐπιχωρίων, quod facile in ἐχθρῶν mutari potuit. Confirmat me quod & Hieronymus ita legiſſe viſus ſit, reddens *a cunctis in circuitu gentibus*, quae ἐγχωρίων vel ἐπιχωρίων non ἐχθρῶν eſt interpretatio. Praeterea ἐχθρὲς inimicos ἁπλῶς pro gentibus accipere non videtur congruum, nec ita ſolet Euſebius: dixiſſet ἀπὸ τῶν ἔθνων, uti ad vocem Ἀερμών & Δρῦς, vel adjeciſſet nominis fideique Chriſtianorum hoſtes illos fuiſſe.

Ceterum dierum feſtorum hic quotannis actorum meminit Hieronymus in Comm. ad Jerem. *c.* 31. *Alii vero, quod ultima captivitate ſub Hadriano, quando & urbs Jeruſalem ſubverſa eſt, innumerabilis populus diverſae aetatis & utriusque ſexus in mercato Terebinthi venundatus ſit.* Feſtum hoc *mercatum* vocat, uti vere erat, nam Sozomenus *loc. cit.* etiam ſcribit omnes vicinos populos eo confluere ἐμπορείας ἕνεκα, πωλήσοντας καὶ ἀγοράσοντας, *mercaturae faciendae gratia, utque emant & vendant.* Simile quid ſupra obſervavimus fieri conſueviſſe circa lacum Phialam. ميدان id vocant Arabes. Hieron. ad *cap.* XI. *Zachar. Legamus veteres hiſtorias & traditiones plangentium Judaeorum, quod in tabernaculo Abrahae ubi nunc per annos ſingulos mercatus celeberrimus exercetur, poſt ultimam everſionem quam ſuſtinuerunt ab Adriano, multa hominum millia venundata ſint & quae vendi non potuerint tranſlata in Aegyptum, tam naufragio & fame quam gentium caede truncata.*

Commemorat quoque Chronicon Paſchale *p.* 253. ad ann. Chriſti 119. Ἦλθεν Ἀδριανὸς εἰς Ἱεροσόλυμα καὶ ἔλαβε τὲς Ἰεδαίες αἰχμαλώτες καὶ ἀπελθὼν εἰς τὴν λεγομένην Τερέβινθον προέςησεν πανήγυριν καὶ πέπρακεν αὐτὲς εἰς ταγὴν ἵππε ἕκαςον, καὶ τὲς ὑπολειφθέντας ἔλαβεν εἰς Γάζαν καὶ ἐκεῖ ἔςησεν πανήγυριν καὶ ἐπώλησεν αὐτὲς καὶ ἕως τȣ͂ νῦν ἡ πανήγυρις ἐκείνη λέγεται Ἀδριανή. *Hadrianus Hieroſolymas profectus eſt & Judaeos captivos Terebinthum, locum* (non *urbem*, uti Latinus interpres) *ita nuncupatum duxit ibique inſtitutis nundinis ſingulos vendidit ad equi commeatum aeſtimatos: reliquos Gazam abduxit, ibique conſtitutis nundinis eos vendidit, quae nundinae ad hunc uſque diem Hadrianae appellantur.* Michael Glycas *annal. part.* III. *pag.* 240. ſcribit Judaeos quatuor tunc uno

modio hordei venditos fuisse τέσσαρας Ἰουδαίους ἑνὶ μοδίῳ τῆς κριθῆς. Confer *Matth.* 27. 9. & 25.

Meminit etiam inter loca vicina Chebroni pineti cujusdam Adamnanus *lib.* 11. de locis Sanctis. *Egredientibus de Chebron in campi latitudine sita ad aquilonalem plagam haud procul a margine viae ad sinistram occurrit pinosus non grandis mons tribus milibus a Chebron distans, a cujus pineto pinea ad Hierosolymam usque in camelis vehuntur ligna ad focos nutriendos. In camelis, inquam, nam in omni Judaea, ut Arculfus refert, plaustra vel etiam currus raro reperiri possunt.*

CHELAM.

חֵילָם & חֵלָאם / In regione trans Jordanem, ubi David cum Syris conflixit 2 *Sam.* 10. 16.

* CHELBA.

חֶלְבָּה / Urbs in tribu Ascher *Jud.* 1. 31.

CHELCATH.

חֶלְקַת / Urbs in Ascher *Jos.* 21. 31.

* CHELCATH HATTZURIM.

חֶלְקַת הַצֻּרִים / Prope Gibeon 2 *Sam.* 2. 16.

* CHELEPH.

חֵלֶף / Urbs in Nephtali. *Jos.* 19. 33. Quidam nomen ejus integrum esse מחלף (uti illic legitur) putant. Ita interpretes Alexandrini Μαλὲφ & Eusebius in Onomastico Μεθλὲμ, ὅριον Νεφθαλείμ. Hieronymus *Meeleb terminus Nephthalim.* Cum his facere videtur Gemara Hierosolymitana, codice Megilla (quamvis & ita possit intelligi ut מ sit praefixum) *fol.* 70. *col.* 1. ubi nomina prisca urbium quarundam explicantur per recentiora

Ex *Jos.* 19. 33.

מחלף per חלף

מאילון per איילין
בצעננים per אגנייא דקדש
אדמי per דמין
הנקב per ציידתא
יבנאל per כפר ימה
לקום per לקים

Haec ex *Jos.* 19.15.

קטת per קטונית
נהלל per מהלול
שמרון per סימונייה
יראלה per חירייה
בית לחם per בית לחם צרייה

Ex *Jos.* 19.35. haec

הצידים per כפר חיטייא
צר est vicina ei דסמיכה לה
חמת per חמתה
רקת per טיבריא
כנרת per גיניסר

CHELLUS.

Χελλὰς. Jungitur cum Betane & Cades in finibus australibus terrae Israëliticae *Judith.* 1. 8. Forte locus est qui *Allus* dicitur ab Hieronymo, *Allus regio Idumaeorum quae nunc Gabalene dicitur vicina Petrae civitatis.* Eusebius habet Ἄλλους. Cades autem, quacum in contextu citato Judithae proxime jungitur Chellus, ab Hieronymo quoque dicitur esse in deserto quod (ita legendum esse docent Eusebiana) conjungitur civitati Petrae in Arabia. Fuerunt itaque Cades & Allus loca vicina. Eadem Elusa quoque fuisse dicta videtur, quae *Chalutza* חלוצה in sacris literis. Atque ita Χελλὰς proxime exprimit τὸ חלוצה.

CHEPHA.

חיפה / Memoratur in Midrafch Schir Hafſchirim ad *cap.* 2. *comm.* 2. Idem & in Gem. Kiddufchin *c.* 4. Vajicra rabba *Sect.* 23. & in Midrafch Echa, ad *cap.* 17. id eft *fol.* 72. *col.* 4. editionis Theffalonicenfis anni 1594. ubi commentator notat בחלמיש היו יושבים צוררי ישראל *In Chalamis habitabant hoftes Iſraëlis*: adeoque Chephae incolae erant Judaei. Eft حيفا *Epha*, ἡφά ad Carmelum, vide fupra quae notavimus ad vocem *Kepha*, & *Chalamis*.

CHEPHAR.

Non longe aberat hic locus ab urbe Sippori. Liquet ex Gemara Hierofolymitana Scheviith *fol.* 36. *columna* 3. תני תלמיד שהורה הלכה לפני רבו חייב מיתה . תני בשם רבי ליעזר לא מתו נדב ואביהוא אלא שהורו בפני משה רבן . מעשה בתלמיד אחד שהורה לפני ר׳ ליעזר רבו אמר לאימא שלום אשתו אינו יוצא שבתו ולא יצא שבתו עד שמתי אמרו לו תלמידיו רבי נביא אתה . אמר להן לא נביא אנכי ולא בן נביא אנכי אלא כך אני מקובל שכל תלמיד המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה . תני אסור לתלמיד להורות הלכה בפני רבו עד שיהא רחוק ממנו שנים עשר מיל כמחנה ישראל . ומה טעם ויחנו על הירדן מבית הישימות עד אבל השיטין וכמה הן שנים עשר מיל . כהדא רבי תנחום בר חייה הוה בחפר והוון שאלין ליה והוא מורה . אמרין ליה ולא כן אילפן רבי שאסור לתלמיד להורות הלכה לפני רבו עד שיהא רחוק ממנו שנים עשר מיל במחנה ישראל . והא ר׳ מנא יתיב בציפורין . *Traditum eft. Difcipulus qui docet conftitutionem aliquam praefente magiftro fuo, meretur mortem. Nomine R. Eliezeris tradunt, non fuiffe mortuos Nadabum & Abihu nifi propterea quod coram Mofe docere aufi funt. Hifto-*

Historia etiam narratur de eodem R. Eliezere illum conspecto discipulo suo docente coram se, magistro suo, dixisse uxori suae Immae Schallum hominem illum non ultra hebdomadem victurum. Et ita re vera contigit. Dixerunt itaque discipuli ejus, profecto tu propheta es (quod id praedixeris) nequaquam, inquit propheta sum aut prophetae filius, sed id hausi a majoribus, non licere discipulo docere, nisi 12 miliaribus remotus sit a praeceptore, uti se habuit res cum spatio exercitus Israëlitici, de quo legitur castra metatos illos fuisse a Beth Jeschimoth ad Abelschittim, id est 12 miliaria. Aliquando R. Tanchum filius Chaiae erat in Chephar, & rogatus ibi docuit. Dixerunt ei. An non edocti sumus a Rabbi, interdictum esse discipulo docere הלכה, *nisi 12 miliaria absit a praeceptore, quod spatium exercitus Israëlitici fuit, & tamen tu hic doces, quum R. Mena (praeceptor tuus) sit in urbe Zippori?*

CHEPHER.

חֵפֶר / Soco & tota terra Chepher 1 *Reg.* 4. 10. est & חיפר loci nomen non longe a קסטרא, nam in Vajikra Rabba & in Midras Schirhas. *cap.* 2. vicinus dicitur ei fuisse (alibi חיפה scribitur, & Chephar uti mox vidimus) ultra XII miliaria aberat a Tzippori. An huc Gath Hachepher pertinet?

CHERIA.

חירייה / Nomen recentius urbis יראלה memoratae *Jos.* 19. 15. ita legitur in Gemara Hierosolymitana codicis Megilla *fol.* 70. *col.* 1.

CHESCHBON.

חֶשְׁבּוֹן / Graecis, Ἐσσεβὼν Josepho *Ant.* XIII. 23. unde eidem *Ant.* XII. 5. Ἐσσεβωνῖτις, & Ἐσσεβὼν *Judith.* 5. 13. Χασφὼν, Χασκὼρ &c. 1 *Macc.* 5. 26. 36. Interpretatur Esebon cogitatio & ideo Jeremias alludens ad nomen contra Esebon ait (*c.* 45.) cogitaverunt mala, scribit Hieron. ad *c.* 15. Jesaiae. Idem in Comment. ad Eccles. *Vocem appellativam* Esebon *omnes voce consona* λογισμὸς *transtulerunt.* Hesychius Ἐσεβὼν διαλογισμὸς καὶ ποταμὸς (forte

(forte l. πόλις) Μωαβιτικῆς. Χωρία ἄκαρπα. Urbs fuit Sichonis Regis Amoritarum *Num.* 32. 37. Moabitis videtur adſcribi *Jer.* 48. 2. & Joſephus quoque dicit eſſe urbem Moabiticam. Videlicet poſtquam x tribus abductae ſunt in Aſſyriam videntur Moabitae illas urbes quae ante ab Amorrhaeis iis ereptae ſunt deinde ab Iſraelitis poſſeſſae, occupaſſe denuo, uti praeter Chesbon Medabam, Jaſa, Jazer, Dibon &c. A Cheſchbon uſque ad Ramath Hammizpe ſe extendit regio Gad *Joſ.* 13. 26. Ipſa Cheſchbon data fuit tribui Ruben, *Joſ.* 13. 17. legitur tamen Cheſchbon urbs data Levitis e tribu Gad. *Joſ.* 21. 37. & 2 *Chron.* 6. 80. Vide ſupra *pag.* 582. Plinius *lib.* v. *cap.* 11. meminit Arabum Esbonitarum: non dubito quin ab hac urbe dicti ſint. Πόλις Ἐσϐώντων in Concilio Chalcedonenſi appellatur: uti Ἀμαθώντων, Ἱεριχώντων &c. Sita fuit in montibus qui contra Hiericho erant 20 a Jordane millibus diſtans. Euſebius in Onom.

* CHESCHMON.

חֶשְׁמוֹן / Urbs Judae in regione Auſtrali. *Jud.* 15. 27.

CHETZRON.

חצרון / Urbs in limitibus tribus Judae *Joſ.* 15. 3. Vide quae ſupra ſcripſimus *pag.* 710.

* CHILEN.

חִילֵן / Urbs Judae 1 *Chron.* 6. 58.

CHILZON.

חלזון / Nomen urbis ad litus maris magni, a qua uſque ad Scalam Tyriorum eſt piſcatio purpurae. Gem. Schabbath. 26. 1. Probabile eſt eandem eſſe urbem quae Πορφυρέων a purpura dicta eſt ad radices Carmeli.

CHOBA.

CHOBA.

Χωϐά. Et Χωβαὶ *Judith.* 15. 3. 4. ubi uſque ad Χωβὰ caeſi leguntur Aſſyrii a Judaeis. Judaei mittunt ad Jericho, Choba &c. *Judith.* 4. 4. Interpres Latinus habet Mecholam. Eſtne illud *Coabis*, quod in tabula Peutingeriana legitur prope Jerichuntem?

* CHODSCHI.

חָדְשִׁי / Venerunt in Gilead & campeſtria Chodſchi 2 *Sam.* 24. 9.

CHOLON.

חלן / Urbs in montanis Judae. *Joſ.* 15. 51.

* CHOREM.

חֳרֵם / Urbs tribus Nephthali. *Joſ.* 19. 38. Judaei orientales in ſuis codicibus habent חרום Charum.

CHORMA.

חָרְמָה / Nomen urbis in tribu Simeon. *Joſ.* 15. 30. Eſt & nomen loci, quo uſque Amalekitae Iſraëlitas perſecuti ſunt: aut forte eſt idem locus. Legitur & nomen hujus loci, quum regem Arad habitantem in plaga meridiali devicit populus Iſraëliticus, *Num.* 21. 3. Videtur illa victoria contigiſſe quum duce Joſua & trajecto Jordane triumpharunt de rege Arad *Joſ.* 12. 14. illic per πρόληψιν narrata. Cur enim ex terra exiiſſent, in qua jam triumphabant?

CHORON.

Unde Sanballet Choronita. Bartoloccius *tom.* 11. *pag.* 376. *Bibliothecae Rabbinicae* putat in vicinia montis Garizin fuiſſe.

CHORAZIN.

Χοραζὶν & Χωραζὶν dicitur. Urbs videtur non longe ab fuiſſe

a Bethſaida, *Matth.* 11.21. *Luc.* 10.13. Oppidum fuit Galilaeae in ſecundo lapide a Capernaum. Ita Hieronymus. Sed in Euſebio legitur ιβ, 12, quod mendum eſſe videtur ſi attendamus ad lon gitudinem maris ad quod ſitum fuit, teſte Hieronymo. Mare enim Geneſareth vix ultra 12 miliaria protenditur, ut quidam; ut alii, 17. Et tunc a Taricheis aut Tiberiade fuiſſet deſcripta diſtantia. Hieronymus autem in Jeſaiam *pag.* 83. ſcribit *in litore maris Geneſareth ſita fuiſſe Capharnaum, Tiberiada, Bethſaida, & Chorozain.* Henr. Ernſtius obſervationum variarum, ann. 1636. Amſtelodami editarum *lib.* 11. *c.* 6. exiſtimat hoc eſſe nomen regionis χώρα Ζὶν, ita dictae adjecto χώρα ut a ſolitudine Sin diſtinguatur quando & apud Origenem in Exodum & in Philocalia diviſae leguntur hae voces. Sed videtur pro nomine urbis potius habendum quia *Matth.* 11.20. dicitur, tunc coepit Jeſus increpare urbes τὰς πόλεις & mox ſequitur, Vae tibi Χοραζὶν, vae tibi Bethſaïda, quia ſi in Tyro & Sidone patrata haec fuiſſent &c. Liquet, opinor, urbium nomina haec eſſe, quum & Tyro & Sidoni urbibus opponantur Choraſin & Bethſaïda. Praeterea ex N. T. anno 1707 Oxonii edito liquet in nullo codice MS.to legi diviſas voces χώρα ζὶν, ſed potius Χοραζαὶν, Χοραζαὶμ, Χοραζεὶν forma numeri pluralis dualiſve, quod nos ducit ad חרשין, *ſaltus*, *ſylvas*, vel ad כרזין, qui locus in *Menachoth fol.* 85. 1. a tritico commendatur חיטי כרזים. Nota כורזין ſcribi in Euangelio illo Hebraeo Matthaei quod a Tilio Pariſiis anno 1555 editum eſt, pro eo quod Χοραζὶν in Matthaeo Graeco legitur. Sed quia non puto illud Euangelium Hebraeum a Matthaeo ſcriptum eſſe, caſui potius aſſigno, quam conſilio aut peritiae ſcriptoris quod Χωραζὶν reddiderit per כורזין. At nil vetat credere כרזין eſſe veram ſcriptionem nominis Χωραζὶν. Auctor Lexici Aruch ad vocem כרזים laudat verba Gemarae mox citata ubi junguntur היטי כרזים וכפר אהים & dicit מקומות הן eſſe nomina locorum.

CHOSA.

חֹסָה/ Urbs in confiniis Aſcher. *Joſ.* 19.29.

CHUCCOC.

חֻקֹּק / Urbs tribus Nephthali. *Jos.* 19. 34.

* CHUMTA.

חֻמְטָה / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 54. 'Ευμὰ vel 'Αμματὰ Graecis. Nomen hoc satis accedit ad Κιμὰθ quam urbem Graeci recensent 1 *Sam.* 30. 29.

KIBTZAIM.

קִבְצַיִם / Urbs tribus Ephraim. *Jos.* 21. 22.

KILLA.

Κιλλά. Josephus *Ant.* VI. 14. Est urbs quae 1 *Sam.* 23. 2. Kehila appellatur. Hinc Κιλλάνων χώρα in quam Palaestini irruperunt *ibid.*

KIMATH.

Κιμάθ. Urbs in codicibus Graecis 1 *Sam.* 30. 29. ubi pro nominibus urbium quae in Hebraeo contextu recensentur ea substituuntur quae vide ad vocem *Atach.* Inter haec sunt quatuor, quorum nec vola nec vestigium in codice Hebraeo cernitur, Γὲθ, Κιμὰθ, Σαφὲκ & Θημάθ.

KIMHAM.

כמוהם *Jerem.* 41. 17. prope Bethlehem, uti ibidem dicitur. Eusebius, Χαμωὰρ (legisse videtur illud Vav quod tamen uti scribitur in contextu Hebraeo legi nequit utpote fulcro destitutum) κώμη πρὸς Βηθλεέμ.

* KINA.

קִינָה / Urbs in regione australi tribus Judae. *Jos.* 15. 22.

KINNERETH.

כִּנֶּרֶת / Urbs in tribu Nephthali. *Jof.* 19. 35. & כנרות *Jof.* 11. 2. ad cujus auftrum erat planities *Jof.* 11. 2. & 12. 3. fe extendens ufque ad mare mortuum *Deut.* 4. 49. hoc eft μέγα Πεδίον Jofephi. Num fit Tiberias, vide fupra, *pag.* 161.

KIRAMA.

Κιραμά. Urbis nomen fed corruptum III *Ezr.* 5. 39. Eft urbs Harama הרמה uti liquet ex *Nehem.* 7. 30.

* KIRJATH.

קִרְיַת / Urbs tribus Benjamin. *Jof.* 18. 28. Fuiffe urbem fub metropoli Gaba fcribit Eufebius, quia proxime praecedit vox Gaba. De voce Kirjath haec habet Hieronymus ad *Jef.* 29. Πολίχνην *hoc eft oppidulum five viculum in Hebraeo legunt Cariath, quod proprie villam fignificat & lingua Syra dicitur Cartha, unde & villa fylvarum Cariathjarim.* Et mox: *Pro civitate Cariath fcribitur id eft villa, quam nos, ut tranflationem Aquilae exprimamus ad verbum, civitatulam poffumus dicere.*

KIRJATHAIM.

קִרְיָתַיִם / Urbs tribus Ruben. *Num.* 32. 37. *Jof.* 13. 19. poftea a Moabitis occupata nam inter urbes Moabiticas recenfetur *Ezech.* 25. 9. ubi quidem כתיב eft קריתמה fed legendum effe קריתימה docet marginale קרי. Eufebius tradit fuo tempore Καριάδα appellatam, 10 mill. Medaba diftantem contra occidentem prope τὸν Βάριν.

KIRJATHARBA.

קִרְיַת אַרְבַּע / Poftea Chebron dicta, *Gen.* 23. 2. fita in montanis Judae *Jof.* 20. 7. fcribitur & קרית הארבע *Neh.* 11. 25. Nota illud ה, quod nominibus propriis hominum (eft autem ארבע nomen

nomen hominis hoc loco, quicquid Judaei videantur id pro *quatuor* accipere, ut allegoriis suis & quatuor Patriarcharum sepulcris locum faciant) non solet praefigi. Sed dicendum est, non esse demonstrativum aut הידיעה sed aliud quod formaverit ipsum nomen viri, & aliquando abjectum fuerit mollioris pronuntiationis gratia: sic ut vir הארבע & ארבע dici potuerit.

KIRJATHARIM.

קִרְיַת עָרִים/ *Ezr.* 2. 25. eadem quae Kirjathjearim, uti liquet si conferas *Nehem.* 7. 29.

KIRJATHBAAL.

קִרְיַת בַּעַל/ Eadem ac Kirjathjearim, uti liquet ex *Jos.* 15. 60.

KIRJATHJEARIM.

קִרְיַת יְעָרִים/ Urbs in tribu Juda, *Jud.* 18. 12. alias Baala. 1 *Chr.* 13. 6. & Kirjathbaal. *Jos.* 18. 14. Vicina Bethschemes 1 *Sam.* 6. 21. Erat euntibus ab Aelia Diospolin in nono miliario teste Eusebio. Καριαθιάριος dicitur in Libris Apocryphis. Καριαθιαρεὶμ Josepho *Ant.* VI. 2. ubi vicinam esse Bathsames scribit. Apud eundem *Ant.* V. 1. incolae hujus urbis Καθιερεμῖται dicuntur. Transpositae sunt literae. Legendum Καριεθιερεμίται.

Kirjathjearim erat in limite occidentali tribus Benjamin. Limes enim ejus borealis a Jordane deducitur non ad mare ipsum sed לפאת הים *ad oram maritimam*, tendens ad Kiriatjearim. Et inde a fine regionis Kiriathjearim tendit versus ortum & Jardenem, qui limes est australis. Ea verba quae *Jos.* 18. 15. leguntur ויצא הגבול ימה *& tendit terminus versus mare*, quae multorum ingenia exercuerunt, puto non ita esse accipienda, ac si versus mare limes hic excurrisset, sed quod describatur, unde initium limitis australis duci debeat, nempe ab extremitate Kiriathjearim, quae quum aeque ab ortu ac occasu aut qualibet coeli plaga concipi posset, hic dicitur illum exire a latere Kiriathjea-

 rim,

rim, quod est ימה versus mare sive occidentem. Alii dicunt ימה esse *a mari*. Sed quidni מים dixisset scriptor sacer, inprimis cum toties voce ימה pro *versus mare* utatur.

* KIRJATHSANNA.

קִרְיַת סַנָּה / Urbs Judae in regione montana alio nomine Debir & Kirjatsepher *Jos.* 15. 49. Confer quae diximus in diss. misc. *part.* 11. Ni fallor, jam alii observarunt *Sanna* esse idem quod Arabicum سنه, סנה, *constitutio*, *lex*: sicut *Sepher* & *Sanna* voces sint affinis significationis.

KIRJATSEPHER.

קִרְיַת סֵפֶר / Eadem urbs ac praecedens *Jos.* 15. 15.

KISCHJON.

קִשְׁיוֹן / Urbs tribus Jissascar. *Jos.* 19. 20. & 21. 28.

* KISLOTH TABOR.

כִּסְלוֹת תָּבוֹר / Urbs in finibus tribus Zabulon. *Jos.* 19. 12. ita ut limes orientem versus hanc tangeret.

* KITLISCH.

כִּתְלִישׁ / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 40.

* KITRON.

קִטְרוֹן / Urbs tribus Zabulon. *Jud.* 1. 30.

COABIS.

Legitur hoc nomen inter Scythopolim & Jerichunta, in tabula veteri Peutingeriana, quam vide supra *pag.* 421.

COBE.

COBE.

In Gem. Sanhedrin *cap.* 11. memoratur *Vicus cui nomen Cobe* כפר ששמו קובי qui erat in confiniis terrae Iſraëlis & Philiſtaeorum. Additur ratio nominis : quum David fugeret & veniſſet ad hunc locum dixerunt Philiſtaei unus ad alterum קום ביה *ſurge, irrue, in ipſum.*

COCHABA.

Vicus fuit in regione trans Jordanem, cujus ſitum ita deſcribit Epiphanius *lib.* 1. adverſus haereſes *pag.* 126. Κωκάβην eſſe κώμην ἐπὶ τὰ μέρη τῆς Καρναΐμ, Ἀρνὲμ, καὶ Ἀσαρὼθ ἐν τῇ Βασανίτιδι χώρᾳ, vicum circa Carnaim Arnem & Aſtaroth in Baſanitide. Illud Ἀρνὲμ mendoſum eſſe puto, & forſan legendum Καρναΐμ, τῆς καὶ Καρνὲμ Ἀσαρώθ. Eadem enim urbs modo קרנים modo קרנים עשתרות nuncupatur. Idem *lib.* 1. adverſus haereſes *p.* 142. ſcribit Κώχαβα ſita eſſe ἐν τῇ Βασανίτιδι γῇ ἐπέκεινα Ἀδραῶν in Baſanitide ultra Adraa. Quae Adraa non ſunt diverſa, mea ſententia, ab אדרעי *Edrei.* Libro autem eodem adverſus haereſes *pag.* 291. haec leguntur, habitavit ἐν τῇ Ἀραβίᾳ ἐν Χωχάβῃ *in Arabia in Cochabe.* Eſt eadem cujus ante meminit, nam addit *ubi Ebionaeorum &c. ſemina pullulaſſe ante diximus.* Alibi tamen Epiphanius videtur Cocaben pro regione potius quam urbe vel vico habere, *lib.* 1. *adv. haereſ. pag.* 123. ubi Nazaraeos habitare tradit ἐν τῇ Βασανίτιδι τῇ λεγομένῃ Κωκάβῃ, Χωχάβη δὲ Ἑβραϊστὶ λεγομένῃ, in Baſanitide, quae Cocabe dicitur, Hebraïce Chochabe. Scilicet a כוכב *ſtella* nomen habet : videturque, ut conciliemus haec diverſa Epiphanii teſtimonia, dicendum a vico Κώχαβα regionem Κωχάβην dictam fuiſſe, uti Euſebius in Onomaſtico ad vocem Gaulon vici meminit, cujus nomen regio tota circumjacens gerat, & ad vocem Addara vici Thamnae, κώμης, unde regio Thamnitica dicta ſit. Nota quoque Epiphanium eandem regionem, ſecundum illorum temporum conſuetudinem, Ἀραβίαν & Βασανῖτιν appellare, uti & Euſebius, omnem regionem trans Jordanem Ἀραβίαν appellat.

Prae-

Praeter Epiphanium meminit hujus vici Eusebius in Historia Ecclesiastica *lib.* I. *cap.* 7. Ἀπό τε Ναζάρων καὶ Κωχαβὰ κωμῶν Ἰουδαικῶν, a Nazaris & Cochaba vicis Judaicis. Aut ego vehementer fallor, aut & hunc locum Κώχαβα ante oculos habuit Eusebius ita scribens in Onomastico, Χωβὰ ἣ ἐστιν ἐν ἀριστερᾷ Δαμασκοῦ. Ἔστι δὲ καὶ Χωβὰ κώμη ἐν τοῖς αὐτοῖς μέρεσιν, ἐν ᾗ εἰσιν Ἑβραῖοι οἱ εἰς Χριστὸν πιστεύσαντες Ἐβιωναῖοι καλούμενοι. Hieronymus. *Choba ad laevam partem Damasci. Est autem Chobaa villa in iisdem regionibus habens accolas Hebraeos, qui credentes in Christum omnia Legis praecepta custodiunt & a principe haereseos Ebionitae nuncupantur.* Quam parum intersit inter Κωχαβὰ & Χωβὰ & *Chobaa* quisque videt. Eundem autem locum esse, quem Epiphanius Κώχαβα, Eusebius Χωβὰ, vocat, liquet ex eo quod sedes Ebionitarum ab utroque statuatur, & sita in regione trans Jordanem versus Damascum. Confirmat nos, illam Χωβὰ ad sinistram Damasci videri esse locum كوكب כוכב vicinam Damasco, cujus meminit geographus vulgo Nubiensis dictus: atque uti illud כוכב in Χωβα, ita hoc quoque, degenerare potuit, vel vice versa ex חובה nasci Κώχαβα. Quicquid sit, & sive Eusebius sive Epiphanius veram scriptionem exhibuerit, ego non dubito eundem locum indicare voluisse & hunc & illum.

Quid si dicamus hinc ortum esse Pseudomessiam celebrem *Barcochab* (cujus historia satis copiose traditur in Echa Rabbati *fol.* 74 *col.* 4. *fol* 75. *col.* 1. 2.) & hinc nomen traxisse? Alias hinc fluxisse perniciosas verae religioni opiniones ex Epiphanio liquet. *Barcochab* dictus esset, quasi incola Κωχάβων. Fateor solere dici in scriptis illorum temporum איש non בר, uti in Talmude איש בית לחם / סוכו *Vir e Soco, Vir e Bethlechem*: sed quum in sacris literis etiam legamus בני בית לחם בני ירחו filii Bethlechem, filii Jericho *Ezr.* II. 3. qui alibi אנשי בית לחם viri e Bethlechem &c. nuncupantur, sic ut בני & אנשי συνώνυμα sint, non video quidni aeque liceat בן בית לחם dicere ac איש בית לחם. Si enim, verbi gratia, centum viri sunt בנים alicujus loci, an non unus est בן? Obest mihi auctoritas Aben-Ezrae refutantis Isacidem in Commentario ad *Hos.* I. I. אין משפט

משפט לשון הקדש לאסור על שם פרט שהוא בן עיר רק אם היה על דרך כלל כמו בת ציון רק יתיחש אל העיר כמו שמרוני. *Non est mos linguae sanctae, de uno homine ut dicat esse eum filium urbis, sed generatim dicitur filia Tzion, & gentile tantum urbi jungitur uti Samaritanus.* Sed quum vel hinc pateat omnes Judaeos in eadem opinione cum ipso non fuisse versatos, liceat nobis quoque ab eo dissentire. Non sit mos linguae sanctae, id est, non extet in Sacro Codice בן cum nomine urbis; extat certe בני, uti vidimus: & usus multa invexit in linguam Judaeorum vocabula nova, & modos loquendi, praecipue post urbis excidium (de qua aetate agimus) sic ut ex solo usu codicis sacri argumentari non liceat. Legimus certe בן עיר pro *incola urbis* in Schir Hasschirim Rabba *fol.* 15. *col.* 4. ubi quum in Usha urbe varii doctores essent congregati, dicitur de R. Juda שהיה בן עיר *filius urbis ejus*, quod idem est ac illud quod mox dicitur, hanc urbem fuisse מקומו *locum ejus*: & propterea honori ejus id dederunt ut ipse primus dissereret, *non quod ille reliquos sapientia anteiret*, שהיה בן עיר ולא שהיה גדול מהם בתורה. Nec id quod de שמרוני ἐθνικῷ dicit perpetuo observatur, quum & איש & אנשי & בני separatim poni soleant sequente urbis nomine: quidni itaque & בן aut בר, maxime quum nomina בן & בר perlate pateant in lingua Judaeorum, uti notum est.

COLA.

Κῶλα. Locus quo Ozias nuncios, misit caeso Holopherne *Judith.* 15. 3. Interpres Latinus legit Cholon. Vide *Culon*.

* COMOSOGANA.

Κωμωσώγανα. Vicus Galilaeae Josephus in vita *p.* 1013. videtur esse vox corrupta, de qua alibi.

CORASCHAN.

1 *Sam.* 30. 30. Vid. supra Atach *pag.* 601. ubi Graeci legerunt *Bersabe*. Vide & *Aschan*, nam כור *lacum* notare posset.

COSMUS.

Κόσμος.. Inter urbes ad orientem Jordanis recenſetur Ptolemaeo. Vide eum ſupra.

COREAE.

Κορέαι. Hic initium erat Judaeae ad ſeptentrionem in mediterraneis. Ita teſtatur Joſephus *Ant.* XIV. 6. ſcribens Pompejum praeterita Pella & Scythopoli Coreas perveniſſe, ubi Judaeae initium erat quod ad mediterranea ſpectat. *Lib.* V. *de bell. cap.* 4. Κορέα memoratur, quae videtur eſſe eadem: ibi dicitur Veſpaſianus profectus Jamnia (Rufinus legit *Ammaunte*) Hierichuntem per Samaritin ac Neapolin & Coream, & poſtridie Jerichuntem appuliſſe. Vicinum huic loco πρὸς ταῖς Κορεαῖς erat caſtellum Alexandrium ſitum in vertice montis, teſte Joſepho *Ant.* XIII. 24. & XVI. 2. & XIV. 6. & 10. in via inter Coreas & Jerichuntem, uti colligitur ex *Ant.* XIV. 6. firmatum ab Alexandro filio Ariſtobuli *Ant.* XIV. 10. dirutum a Gabinio, *ibidem*: ſed reſtauratum juſſu Herodis *Ant.* XIV. 27. in quo Alexander & Ariſtobulus, ſtrangulati in Sebaſte, ſepulti ſunt *Ant.* XVI. *ult.*

* COZEBA.

כֹּזֵבָה / Urbs tribus Judae 1 *Chron.* 4. 22.

CROCODILON.

Fuit oppidum Crocodilon, eſt flumen. Plinius *lib.* V. 19. ita ſcribit. Straboni dicitur Κροκοδείλων πόλις, ſita inter Ptolemaïda & turrim Stratonis. *Lib.* XVI. Videtur Plinius illud Κροκοδείλων in caſu recto accepiſſe. Quia autem Plinius dicit eſſe flumen, poſſet quis conjicere eſſe illud שיחור לבנה & eodem id cum Nilo nomine שיחור Schichor dictum ob crocodilos, qui in Nilo quidem praecipue, verum etiam alibi, reperiuntur. Ita in flumine Mauritaniae Darat Crocodili gignuntur. Plin. V. 1. Vide &

& Strabonem *lib.* XVII. de Mauritania, Τὰς δὲ ποταμὰς ἔχειν φασὶ καὶ κροκοδείλας καὶ ἄλλα γένη ζώων ἐμφερῆ τοῖς ἐν τῷ Νείλῳ. *Amnes ejus ferunt etiam crocodilos & alia animantia gignere similia illis Nili.* Fuit fons in Bithynia qui crocodilos aleret. Strabo *lib.* XII. ἔχει ἡ χώρα μικρὰν ὑπὲρ τῆς θαλάττης κρήνην Ἀζαριτίαν, τρέφουσαν κροκοδείλας μικράς. *Habet haec regio non longe a mari fontem Azaritiam, alentem parvos Crocodilos.* Nuper & in Thuringia crocodilus in lapide fossili, metalli formam adeptus, repertus est. Sed ego verum crocodilum illum fuisse haud mihi persuadeo, at lusum naturae res sub terra rebus supra terram existentibus similes producentis, uti pisces, arbores &c. Plinius etiam *l.* 5. 9. de lacu Mauritaniae notat illic coracinos, siluros, & crocodilos reperiri. In India nunc sunt Crocodili, & olim fuere. Plin. VI. 20.

CROMMYON.

Κρομμύων, πόλις πλησίον Ἀσκάλωνος. Φιλήμων ἐν ἐφήβῳ. *Crommyon urbs prope Ascalona. Philemon in Ephebo meminit.* Stephanus in Ethnicis. Regio Ascalonitica feracissima erat κρομμύων. Vide supra quae de cepis Ascaloniticis (nobis *chalotten*) notavimus ad vocem *Ascalon.*

CULON.

Κυλόν. Alii codices exhibent Κυλόμ. Hieronymus legit Caulon uti in MS. Bibliothecae nostrae Trajectinae extat. Urbs in tribu Juda, quae in codicibus Graecis legitur *Jos.* 15. 60. non in Hebraeis. Nescio equidem an huc faciat locus in tribu Judae Κυτιλᾶ dictus qui ad ripam occidentalem lacus Asphaltitis erat. In vita Theodosii (qui seculo sexto vixit) legitur: *Quum autem solitudinis multam terram pervasisset usque ad locum qui dicitur Cutila & ripas lacus asphaltitis.* Vide acta Sanctorum *Tom.* II. *pag.* 303. Solitudo Cutilae memoratur & *Tom.* V. *pag.* 134. profectus est in locum qui Cotulas dicitur. Johannes Moschus Κοτυλᾶν vocat. Vel an huc facit Κῶλα, aut Cholon. Vide *Cola.*

CYAMON.

Κυάμων. *Judith*. 7. 3. dicuntur castra Holophernis ab urbe Bethulua in longitudinem fuisse porrecta ἕως Κυάμωνος ἥ ἐστιν ἀπέναντι Ἐσδραηλῶμ, usque ad Cyamonem quae est ante Esdraëla. Quid si sit idem locus qui Καμμωνὰ vicus in campo magno 6 miliaribus a Legione versus septentrionem, cujus Eusebius meminit in Onomastico.

CYDIDA.

Κύδιδα. Ex hac urbe colonos in regnum suum traduxit Rex Tiglath Phulezer. *Jos. Ant.* IX. 11. recensetur ibi inter Galilaeam & Asoram. Videtur Κύδιδα & Ἄσωρα esse eadem loca quae 2 *Reg.* 15. 29. ubi haec historia traditur appellantur Kedes & Chatzor חצור & קדש.

CYDIS.

Κύδις τῆς Νεφθαλείμ. *Tob.* 1. 2. Urbs in tribu Nephtali, eadem quae Cades. Vulgo Κυρίως legitur pro Κύδιος. Κύδιος a Κύδις, uti Ἀφύτιος ab Ἄφυτις apud Thucydidum *lib.* 1. *p.* 41. &c. Vide quae dicuntur ad vocem Thisbe.

CYDOESSA, CYDOSSUS.

Κύδοισσα. Vicus Tyriorum mediterraneus in confiniis Galilaeae, Galilaeis semper exosus. Josephus *de bell.* IV. 4. Tyriorum regio longissime se extendit austrum versus. Ipse Carmelus Tyriorum mons Josepho dicitur, *lib.* III. *de bell.* 2. Κυδόσσος urbs est juxta Paneada, distans Tyro miliaribus viginti. Eusebius in Onom. ad vocem Κεδές. Ubi lege κ' pro η'. Ceteroquin vicina Paneadi esse non posset. Vide supra vocem Kedesch.

DABARITTA.

Δαβαρίττων κώμη. *Joseph. de bell.* II. 26. unde Δαβαριττηνοὶ in vita

vita *pag.* 1008. videtur esse idem ac Δαραβίττα, vicus in confiniis Galilaeae & Samariae. Vide hanc vocem.

* DABBASCHET.

דַּבָּשֶׁת / Urbs in finibus Zabulon. *Jos.* 19. 11.

DABIRA.

Δαβειρά. Vicus Judaeorum in monte Tabor, regionis ad Diocaesaream pertinentis. Hieronymus. Legitur etiam Δαβειρών ante Kischjon inter urbes tribus Jissascar in versione Graeca *Jos.* 19. 20. In codicibus Hebraeis non invenitur. Crediderim hanc esse de qua in Suida legitur Δόβειρα ὄνομα πόλεως.

* DALMANUTHA.

Δαλμανουθα ad mare Galilaeae. *Marc.* 8. 10. Vide Ligtfootum decade chorographica Marco praemissa *cap.* V. §. 11.

DAMIN.

דמין / nomen recentius urbis Zabuloniticae ante אדמי *Adami* dictae *Jos.* 19. 33. Ita scribunt doctores Hebraeorum in Gemara Hierosolymitana Megilla *fol.* 7. *columna* 1. Vide supra ad vocem *Cheleph.*

* DAMMIM.

דַּמִּים / In tribu Juda inter Socho & Azeca 1 *Sam.* 17. 1. quidam putant integrum nomen esse אפס דמים quod & פס דמים.

* DAMNABA.

Vicus 8 miliaribus ab Areopoli & alter eodem nomine 7 miliaribus a Chesbon super montem Phegor. Eusebius ad vocem Δαναβά.

DAN.

דָּן / Nomen urbis ſitae in finibus borealibus terrae Iſraëliticae olim Leſem dictae *Joſ.* 19. 47. Deus monſtravit Moſi totam regionem Gilead uſque ad Dan *Deut.* 34. A Dan uſque ad Berſabe, id eſt uno extremo terrae ad aliud 1 *Sam.* 30. 30. דן דקיסריון *Dan Caeſareae* ab urbe vicina dicitur in Targum Hieroſol. *Gen.* 14. 14. Erat enim vicina Caeſareae quae & Paneas. Sita erat urbs in agro bono & fertili non longe a Libano & fontibus Jordanis Joſeph. *Ant.* v. 2. ad fontes parvi Jordanis *Ant.* VIII. 3. direpta a rege Damaſci *Ant.* VIII. 6.

* DANNA.

דַּנָּה / Urbs in montanis tribus Judae *Joſ.* 15. 49.

DARABITTA.

Δαράβιττα. Vicus eſt in extremis Galilaeae finibus ſitus in Campo magno. Hunc tranſiit Jonathas iter faciens Tiberiade Hieroſolymas. Joſephus in vita *pag.* 1023. adeoque oportet in confiniis Samariae & Galilaeae fuiſſe. Videtur idem eſſe ac Δαβαρίττα.

DATHEMA.

Δαθεμά. Eſt nomen arcis, quo Judaei Galaaditae confugiebant. Joſephus *Ant.* XII. 11. Ita etiam appellatur 1 *Macc.* 5. 9.

DEBIR.

דְּבִיר / Quae & דבירה Debira *Joſ.* 10. 39. & דבר *Joſ.* 21. 14. Urbs in tribu Juda, olim dicta Kiriathſepher *Joſ.* 15. 15. & Kiriathſanna *ibid. commate* 49. Eſt & דבר Debir nomen loci in Peraea. A Machanaim ad Debir ſe extendit tribus Gad *Joſ.* 13. 26. niſi forte hoc לדבר ſit idem ac *Lodebar*.

DEPHELA.

Δηφηλα, πόλις παρὰ Ἰωσήπῳ. Suidas. Puto esse Σεφήλα regionem non urbem, de qua vide supra *lib.* 1.

DESSAU.

Δεσσαῦ. Vicus, ubi praelium commissum fuit inter Judaeos & Nicanorem. 2 *Macc.* 14. 16.

DIBON.

דִּיבֹן Urbs a tribu Gad inhabitata *Num.* 32. 3. 34. *Jos.* 13. 9. 17. dicitur a Mose data Rubenitis. Videntur urbes quaedam sitae in portione tribus Ruben postea a Gaditis fuisse inhabitatae, unde est quod aliquando legamus urbes quasdam datas Rubenitis de quibus alio loco scriptum extat illas inhabitatas fuisse a Gaditis. Haec caussa est quamobrem in mappa nostra chorographica non secreverimus urbes Gaditarum & Rubenitarum; Atque ita Cheschbon ipsa, uti ante notavimus ad hanc vocem, data fuit Rubenitis, & tamen recensetur inter urbes, non tribus Ruben, sed Gad, quae Levitis datae sunt. Sic urbes tribui Judae datae postea Simeonitis assignantur. Sic Menassitae urbes possederunt in portione tribus Ascher. Videtur & in tribu Juda fuisse דיבן Dibon *Nehem.* 11. 25. Hieron. ad *Jos.* 15. notat ob aquas tacite illic fluentes oppidum illud indifferentur Dibon & Dimon dici usque ad ipsius tempora, & Eusebius villam esse scribit praegrandem juxta Arnonam.

* DILAN.

דִּלְעָן Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 38.

* DIMNA.

דִּמְנָה Urbs tribus Zabulon. *Jos.* 21. 35. Creditur eadem esse ac Nea vel Rimmono.

DI-

* DIMONA.

דִּימוֹנָה/ Urbs in parte auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 22.

DIOCAESAREA. Vide *Sepphoris.*

DIOCLETIANOPOLIS.

Urbs Palaeſtinae primae, cujus mentio fit in notitiis veteribus Eccleſiaſticis, & in Conciliis. Scribitur illic Διοκλητιανούπολις uti Ἐλευθερούπολις, Ἑλενούπολις, Μαξιμιανούπολις, Σκυθούπολις, Φιλιππούπολις, Ἡλιούπολις. Memoratur Ἐλισσαῖος epiſcopus hujus urbis Epiphanio Haer. LXXIII. qui anno 359 interfuit conciliabulo Seleucienſi. Epictetus etiam epiſcopus anno 451, interfuit concilio Chalcedonenſi. Vide *tom.* IV. concilior. *pag.* 80.

DIOSPOLIS.

Urbs quae primo Lydda vocitata eſt. Vide *Lydda.*

DIUM.

Δῖον, *Dium* vel Δῖος nuncupatur urbs vicina Pellae in regione trans Jordanem ſita. Plin. *lib.* V. 17. hanc inter Decapolitanas recenſet. Arabiae fuit tributa, quum Imperatores Romani Palaeſtinas tres diſtinxerunt (vide ſupra *pag.* 217.) verum Pella ei vicina attributa fuit Palaeſtinae ſecundae (vide ſupra *pag.* 215.) ſic ut inter Dium & Pellam fuerit limes Arabiam a Palaeſtina ſecunda dividens. Joſephus Antiquitatum *libro* XIV. 8. hanc una cum Pella, Samaria & aliis a Pompejo incolis ſuis reſtitutam ſcribit. Forſitan & haec eſt quae Δῖα ipſi nuncupatur *Antiquit.* XIII. 23. ubi illam captam narrat ab Alexandro Jannaeo. Stephanus his verbis ejus meminit, Δῖον .... πόλις κοιλῆς Συρίας, κτίσμα Ἀλεξάνδρου ἡ καὶ Πέλλα, ἧς τὸ ὕδωρ νοσερόν. *Dium urbs eſt Coeleſyriae*, (ita & Ptolemaeus eam recenſet inter urbes Coeleſyſyriae, vide ſupra *pag.* 459.) *opus Alexandri, quae & Pella, cujus*

us aqua morbos generat. Mendum hic latet. Pella non erat eadem quae Dium. Verum illud ἢ non agnoſcunt codices manuſcripti. Adeoque ſcripſit forſitan κτίσμα Ἀλεξάνδρου καὶ Πέλλα, *opus Alexandri & Pellae.* Nam & Stephanus ἀπὸ Πέλλα τοῦ κτίσαντος *a Pella conditore* dictam eſſe urbem Pellam notat ad vocem Πέλλα, & duo conditores uni urbi tribuit: vide eum ad voces Διόσπολις, Διονυσόπολις, Ἐρυᾶτις &c. Si noſter Alexandrum pro conditore Pellae agnoſceret, poſſet legi ὡς καὶ Πέλλα. Ad illuſtrationem verborum ultimorum Stephani, quae aquam Dienſem reſpiciunt, facit vetus epigramma, quod Raphael Volaterranus inſeruit *commentariis urbanis lib.* XI.

> Νᾶμα τὸ Διηνὸν γλυκερὸν πότον, ἂν τὸ δὲ πίῃς
> Παύσῃ μὲν δίψης, εὐθὺ δὲ καὶ βιοτοῦ.
>
> *Dulcis eſt aqua Dienſis, quam ſi biberis*
> *Sitim quidem extinguet, verum & vitam.*

DOBRATH.

דָּבְרַת / Urbs in finibus tribus Zabulon *Joſ.* 19. 12. pertinens tamen ad Jiſſaſcar. *Joſ.* 21. 28. 1 *Chron.* 6. 57. Videtur eſſe Δάβειρα vicus in monte Tabor in regione Diocaeſareae, cujus meminit Euſebius in Onomaſt. ad vocem Δάβειρα. Memoratu dignum eſt ad hunc uſque diem vetus nomen illi vico adhaerere, nec dubitare poſſumus quin idem locus ſit, quoniam mons Tabor, cui adjacet, notiſſimus eſt & multis indiciis ab omnibus montibus circumjacentibus diſtinctus. Videlicet ad radicem montis Tabor eſt vicus qui Dabora dicitur, unde vulgo creditur nomen judicis Deborae, quae populum Iſraëliticum rexit & liberavit, derivatum eſſe, quemadmodum obſervat vir eruditiſſimus, & cujus induſtriae multum debemus quod ad hodiernam Palaeſtinae faciem attinet, Henricus Maundrellus in Itinerario. Erat autem mons Tabor in confiniis tribuum Zabulon & Jiſſaſcar uti liquet ex Sacro Codice: ſic ut vix videatur dubitandi locus hunc eſſe locum eundem atque Δάβειρα. Poſſet alicui videri hanc eſſe Δαβαρίττα Joſephi: ſed obſtat, quod Dabaritta erant ſita in con-

finiis Galilaeae & Samariae adeoque in confiniis tribus Jissascar & dimidiae Manassis, non autem tribus Jissascar & Zabulon: quoniam Samaritis regio fuit tribuum Ephraim & dimidiae Manassis. Nec responderi poterit, tempore Josephi Samaritin se extendisse latius & partem tribus Jissascar absorpsisse, quia ipse a Scythopoli initium Galilaeae ducit.

D O M A E.

Δῶμαι. Vicus in Galilaea prope Tiberiada in loco montano situs. Josephus in vita *pag.* 1023. estne כפר דמאי.

D O R. D O R A.

דּוֹר / Urbs Menasschitarum, sed extra regionem tribui eorum assignatam *Jos.* 17. 11. Δῶρ Ascheritis tribuitur in Graeco *Judic.* 1. 38. non in Hebraeo. Naphot Dora vertit Symmachus παραλία Δῶρα *Jos.* 7. 2. Δῶρα vocatur & urbs sita ἐπὶ τῆς θαλάσσης 1 *Macc.* 15. 11. Δοῦρα Polybio. Vide infra vocem *Dura*. Plinio *Dorum*: *Thora* in tabula veteri Peutingeriana, Δωρητῶν πόλις in epistola IX Martini Papae, *Dor* Hieronymo in epitaphio Paulae; *Mirata ruinas Dor, urbis quondam potentissimae* &c. & in Onomastico. *Dor est oppidum jam desertum in nono miliario Caesareae, pergentibus Ptolemaidem.*

Urbs fuit maritima, terminus dimidiae tribus Manassis ad occasum. Ita Josephus *Ant.* V. 1. & VIII. 2. Illic Δῶρα scribitur sed *Ant.* XIII. 12. ἡ Δῶρα. Terminus erat regionis Dan ad boream. Ita idem *Ant.* V. 1. nisi forsan Γάδαρα illic legi debeat pro Δῶρα, ut illa mox permutari videbimus. Restaurata a Gabinio *Ant.* XIV. 10. Πολίχνιον vocatur nec satis apto portu instructum *Ant.* XV. 13. Illic fuit unum e 5 Synedriis terrae Israëliticae, si recte legit Rufinus *de bell.* 1. 6. nostri enim codices Graeci Γαδάροις pro Δώροις habent. *Lib.* II. *c.* Apionem Dora scribit esse urbem Phoenices ad Carmelum montem, & quatuor dierum itinere remotam ab Idumaea.

Legitur hoc nomen semel in Josepho, sed, uti puto, male pro

pro Ἄδωρα. Locus eſt *Antiquit.* XIII. II. ubi Tryphon volens per Idumaeam adſcendere Hieroſolymas perveniſſe dicitur εἰς Δῶρα πόλιν τῆς Ἰδουμαίας. Quid ais, Joſephe? Dora urbem Idumaeae? Ipſe *lib.* II. contra Apionem ſcribis Δῶρα Ἰδουμαίας ἐςὶν οὐδεμία πόλις, *nulla urbs Idumaeae Dora nuncupatur.* Quid? quod ipſe Apionem caſtiges qui dixerat Dora eſſe urbem Idumaeae, & notes eſſe Dora urbem Phoenices ad montem Carmelum. Dicamus itaque quod res eſt. Non ita ſcripſiſti, Joſephe, nec propterea imperitiae in re geographica poſtulandus es, uti factum a Bocharto geogr. *pag.* 1110. Culpa eſt librariorum. Ἄδωρα legendum eſt pro Δῶρα. Id liquet ex 1 *Macc.* 13. 20. ubi eadem haec urbs, quae in corruptis Joſephi codicibus Δῶρα legitur, Ἄδωρα appellatur. Quamvis ſimili corruptela illic Δῶρα in codd. quibuſdam legatur. Liquet & ex ipſo Joſepho qui nulla Dora in Idumaea novit, ſed Ἄδωρα in Idumaea collocat, ut *Ant.* XIII. 17. τῆς Ἰδουμαίας πόλεις Ἄδωρα καὶ Μαρίσσαν. At vide ſimilem corruptelam in aliis Joſephi locis. Δωρεὸν καὶ Μαρίσσαν legitur *de bell.* I. 2. Atqui & hoc Δωρεὸν mutandum eſt in Ἄδωρα. *De bell.* I. 6. extat Μαρισά τε καὶ Δωρεός. Ubi Rufinus legit *Dora* ſed & hic lege Ἄδωρα.

Verum in primis illuſtris eſt hujus urbis deſcriptio quae extat in Stephani Ἐθνικοῖς. Nota autem haec non eſſe ex epitome Stephani (quam vulgo Stephani Ἐθνικὰ dicimus) ſed ex fragmento magni operis Stephani ipſius, quod Amſtelodami primum edidit S. Tennulius anno 1669, quodque a voce Δύμη incipit & uſque ad initium elementi E protenditur. Unde intelligimus quantum in Stephano amiſerimus. Δῶρος, πόλις Φοινίκης. Ἑκαταῖος Ἀσίᾳ. Μετὰ δὲ ἡ πάλαι Δῶρος, νῦν δὲ Δῶρα καλεῖται. Καὶ οὕτως Ἰώσηπος αὐτὴν καλεῖ ἐν ε´ τῆς Ἰουδαϊκῆς ἱςορίας. Ἀπὸ μὲν Ἰορδάνου μέχρι Δώρων πόλεως. Καὶ πάλιν. Ἀζώτῳ καὶ Δώροις ὁριζόμενοι. Καὶ ἐν δ´ εἶναί τι γύναιον ἐν πόλει Δώρῳ. Καὶ πάλιν, ὅτε ἤνεγκεν εἰς τὸν Δῶρον. (ſ. τὴν Δώρων) Καὶ Κλαύδιος Ἰούλλους ἐν γ´ Φοινικικῶν. Μετὰ Καισάρειαν Δῶρα κεῖται βραχεῖα πολίχνη, Φοινίκων αὐτὴν οἰκούντων, οἱ διὰ τὸ ὑπόπετρον τῶν τε αἰγιαλῶν καὶ τὸ πορφύρας γόνιμον συνελθόντες, καλιὰς αὐτοῖς ᾠκοδομήσαντο, καὶ περιβαλλόμενοι χάρακας, ὡς ὑπήκουεν

αὐτοῖς τὰ τῆς ἐργασίας, τεμνόμενοι τῆς πέτρας διὰ τῶν ἐξαιρουμένων λίθων τὰ τείχη κατεβάλοντο, καὶ τὴν ἔνορμον χειλὴν ὅπως τε ἀσφαλῶς ἔθεντο, ἐπώνυμον αὐτὴν τῇ (deesse putat τῇ πόλει Berkelius) πατρίῳ γλώσσῃ (דור, quod hujus urbis nomen est *Jud.* 17. 11. notat habitationem) Δῶρα καλοῦντες. Οἱ δ' Ἕλληνες ἄχρι τοῦ τῆς φωνῆς ἐυπροφόρου, καλεῖν ἀρκοῦντα (l. ἀρκοῦνται) Δῶραν τὴν πόλιν. Καί τινες ἱστοροῦσι Δῶρον τὸν Ποσειδῶνος οἰκιστὴν αὐτῆς γεγονέναι. Καὶ Ἀρτεμίδωρος Δῶρον τὴν πόλιν οἶδεν ἐν ἐπιτομῇ τῶν ια. Συνεχῶς δ' ἐστὶ Στράτωνος πύργος· εἶτα ἐνὶ Δῶρα ἐπὶ χερσονησοειδοῦς τόπου κείμενον πολισμάτιον, ἀρχομένου τοῦ ὄρους τοῦ Καρμήλου. Καὶ ἐν θ' γεωγραφουμένων τὸ αὐτό. Ἀπολλόδωρος δὲ Δῶρον καλεῖ ἐν χρονικῶν δ'· εἰς Δῶρον, οὖσαν ἐπιθαλάττιον πόλιν· καὶ Ἀλέξανδρος ἐν Ἀσίᾳ.

Δῶρός τ' ἀγχίαλός τ' Ἰόπη προὔχουσα θαλάττῃ.

Καὶ Χάραξ ια. Τρύφων ἐν Δώρῳ τῆς κοιλῆς Συρίας πόλει πολιορκούμενος ὑπ' Ἀντιόχου ἔφυγε εἰς Πτολεμαΐδα τὴν Ἄκην λεγομένην. *Doros, urbs Phoenices. Hecataeus in Asia*: deinde antiquitus Dorus nunc Dora appellata. *Atque ita Josephus eam appellat lib.* v. *Hist. Jud.* a Jordane usque ad urbem Dora: *& iterum*, Azoto & Doris terminati : *& lib.* IV. esse in urbe Doro mulierculam, *& rursus*: quando tulit in Dorum. *Et Claudius Julus lib.* 3. *Phoenicior.* post Caesaream sita sunt Dora, exiguum oppidulum ab Phoenicibus habitatum, qui propter saxosum inferne litus & purpura foecundum ibi convenerunt, & gurgustia sive casas sibi struxerunt, & circumdederunt fossis. Ubi vero hoc bene successit, secuerunt petram & ex lapidibus inde petitis muros fecerunt, & portum navibus commodum posuerunt, patriaque lingua Dora appellarunt quod & urbis nomen est. *Graeci autem id Doram, facilioris pronuntiationis gratia, nuncuparunt. Nonnulli narrant Dorum Neptuni filium eam condidisse. Artemidorus quoque in Epitome* XI. libr. *urbem Doram agnoscit his verbis* : Contigua est Stratonis turris, dein sequitur Dora oppidum in loco peninsulae formam habente situm, ubi incipit mons Carmelus. *Et lib.* IX. *Geograph. idem scribit. Apollodorus vero Dorum appellat lib.* V. *Chronic.* ad Dorum urbem maritimam. *Et Alexander in Asia*,

Et

Et Dorus & litoralis Jope, procurrens in mare.

Et Charax lib. XI. *Trypho in urbe Coelesyriae Doro obsessus ab Antiocho profugit Ptolemaidem, quae Ace dicitur.* Plura addit Stephanus sed agunt de formando nomine gentili, ἐθνικῷ, de quo nos non adeo laboramus.

Nummi extant hujus urbis inscripti ΔΩΡΑ ΙΕΡΑ ΡΟΕ, *Dora sacra, anno* 175. Aerae caput ab anno Romae conditae 691 ducitur. Conspicitur in illis triremis. Vide Vaillant Numism. Impp. & Caes. *pag.* 350. Norisius in epochis Syromacedonum *Dissert.* IV. ἔκτυπον dedit nummi Hadriani, in quo legitur ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑСΥΛ. ΑΥΤ. ΝΑΥΑΡ. ΠΡ. *Dora sacra, inviolabilis, suis legibus utens, Nauarchis, anno* 180. Vide & Vaillant. libr. mox laudatum *p.* 33. & 350. Iidem nummum Doritarum commemorant inscriptum ΔΩΡ. ΙΕΡ. ΑСΥΛ, ΑΥΤΟ. ΝΑΥΑΡ. ΡΟΕ.

Urbs fuit episcopatu insignis, & Palaestinae primae attributa. Βαρώχιος Δώρων ἐπίσκοπος memeratur in actis concilii Constantinopolitani. Vide *tom.* V. *conciliorum generalium pag.* 192. Unde liquet, quoniam in eadem serie episcoporum Palaestinae paullo ante legitur,

Στέφανος Ὀράων,

in voce Ὀράων non latere urbem *Dora*, quod putavit Holstenius in notis ad Caroli a S.to Paulo geographiam sacram *pag.* 350. ita enim duo Dororum episcopi subscripsissent. Vide quae nos conjecimus de vera scriptione vocis Ὀράων supra ad vocem *Arad*.

DOTHAN. DOTHAIN.

דֹּתָן / Urbs non longe a Sichem & Samaria, in via qua mercatores Ismaëlitae, ex Gileaditide Aegyptum proficiscentes, transibant. *Gen.* 37. 17. *Ibidem* דּתין appellatur, unde Graecum Δοθαείμ. Abest a Samaria urbe 12 miliaria contra aquilonem, teste Eusebio.

Mentio etiam fit hujus urbis in Libris Apocryphis. Δοθαείμ appellatur in libro Judith *cap.* 7. *commate* 3. ubi a Dothaim usque

ad Belthem fuisse dicitur latitudo castrorum Holofernis obsidentis Betuluam. In eodem *libro cap.* 3 *comm.* 11. appellatur Δωθαία & non longe a campo Esdrelon locatur: dicitur enim Holophernes venisse κατὰ πρόσωπον Ἐσδραήλων (לפני יזרעאל πλησίον τῆς Δωθαίας & castra metatus inter Gaebam & Scythopolin. In quosdam codices irrepsit Ἰουδαίας pro Δωθαίας ob vocem Ἰουδαίας quae mox sequitur: nam legendum esse Δωθαίαν liquet ex *cap.* 8. 3. aliisque locis hujus libri. Dicitur sita esse *ante serram magnam Judaeae*, ἀπέναντι τοῦ πρίονος μεγάλου τῆς Ἰουδαίας, *Judith.* 3. 11. Locus suspectus. Num legendum πρεόνος a πρεὼν quod verticem montis, ὄρους ἐξοχὴν, notat: vide sis Suidam ad vocem Πρῶνες. Ita usurpatur vox πρῶνες apud Oppianum cynegeticôn *lib.* III. 315.

——— Κιλικάς τε πάγους καὶ πρῶνας Ἀμανοῦ.
Cilices colles & vertices Amani.

Non puto: quis enim ille Judaeae, longe hinc sitae, mons esset ita dictus? Num forte legendum est πεδίου μεγάλου τῆς Ἰουδαίας, ut intelligatur campus ille praegrandis quem Jordanes medium secat, quo facit quod *cap.* 4. *comm.* 5. dicatur Betomesthem esse ἀπέναντι Ἐσδραήλων κατὰ πρόσωπον τοῦ πεδίου τοῦ πλησίον Δωθαΐμ. At hoc non placet, quia id μέγα Πεδίον quod Jordanes secat videtur αὐλὼν ab eo appellari *c.* 4. 5. & librarii non solent nomina notiora in ignotiora mutare, uti πεδίου in πρίονος, sed contra pro iis quae non intelligunt alia vulgatiora substituere. Num forsitan locus ita dictus est quod juxta se positis montibus dentes serrae repraesentaret: & per eum introitus pateret in Judaeam. Huc facit, quod *cap.* 4. 5. legitur, Pontificem maximum incolas Bethuliae & Bethomesthae sitae ante Esdraela monuisse ut adscensus montium vicinorum occuparent, ὅτι δι' αὐτῶν ἦν ἡ εἴσοδος εἰς τὴν Ἰουδαίαν, *quia per illos aditus erat ad Judaeam*? Obstat tamen quod minus apte dicatur τῆς Ἰουδαίας πρίων *serra Judaeae*. In Judaea enim non erat. Nec Judaeae serra dici potest quod per eam aditus sit. Clavem Judaeae dicere possumus locum extra Judaeam situm, uti κλεὶς χώρας alicujus Graecis dicitur, per quam ad illam

lam regionem εἴσοδος & ἔξοδος prohiberi poteſt. Non ita ſerram Judaeae dices. Sed in mentem venit quod ſorte magis placebit. Liber hic Judithae aut codicis Hebraei verſio eſt aut certe ex ſcriptis Hebraïcis concinnatus. Id & ſtylus & alia ſuadent. Scriptum itaque fuerit in Hebraeo codice לפני המשור הגדול *ante planitiem magnam Judaeae*, (illud nimirum μέγα Πεδίον quod a Jordane perfluitur quod ערבה in Sacro Codice dicitur pro quo מישרא habet Targum) & vel exciderit Jod (nulla litera ob exilitatem ſuam citius excidere potuit) vel lectum non ſit a ſcriptore Graeco, ſic ut remanſerit המשור. Id notat ſerram. Vid. *Jeſ.* 10. 15. ubi id per πρίων Graeci reddiderunt.

Quod ſi nec haec ſatisſaciant lectori, nec enim mihi ipſi plane ſatis faciunt, credamus nomen eſſe huic loco datum ob cauſas nobis incognitas, obſervemusque etiam aliis locis hoc nomen datum eſſe. Extat apud Plinium Hiſtor. *lib.* v. 31. mons *Prion* dictus, & apud Marcianum, citatum Stephano in Ἐθνικοῖς ad vocem Χαδραμωτῖται, fluvius Πρίων. Et apud Ptolemaeum in Arabia Πριόνος ποταμοῦ ἐκβολαί. Antoninus Liberalis in Metamorph. *pag.* 126. αὐτὰς Ἑρμῆς ἔκρυψεν ἐν τῷ Πριῶνι παρὰ τὸ Κορυφάσιον. Polybius quoque *lib.* VII. hiſtoriarum meminit loci Πρίωνος dicti, qui arcem & urbem Sardium jungebat. Συνθεωρήσας δὲ τὸ κατὰ τὸν καλούμενον Πρίωνα τεῖχος ἀφυλακτούμενον, οὗτος δ᾽ ἐστι τόπος ὁ συνάπτων τὴν ἄκραν καὶ τὴν πόλιν. *Cognito partem illam muri quae eſt ad Prionem* (*ſive Serram*) *incuſtoditam manere; eſt autem hic locus qui conjungit arcem & urbem &c.*

D R U S I A S.

Δρουσιάς. Urbs Judaeae, cujus meminit Ptolemaeus, inter Antipatrida & Sebaſten. Cellarius ſuſpicatur ab Herode fuiſſe conditam qui Auguſti familiam in qua Druſi erant colebat, quemadmodum etiam turrim maximam, quam in portu Caeſareenſi condiderat, Δροῦσον, uti Joſephus *Antiquit.* XV. *cap.* 13. tradit, appellavit.

DUMA.

D U M A.

Δϰμά. Vicus grandis in Daroma 17 miliaribus ab Eleutheropoli. Eusebius in Onom.

D U R A.

Polybius *lib.* v. Historiarum *pag.* 409. hujus urbis meminit inter urbes Coelesyriae quas Antiochus Rex Syriae Ptolemaeo regi Aegypti eripere conabatur. Tyrus & Ptolemaïs illi traditae fuerant a Theodoto & Panaetolo. Deinde aliae urbes leviter munitae ei se subjecerant: & postea narrat, nullius alterius urbis nominatim facta mentione, Antiochum urbem Dura obsedisse, his verbis, ex quibus liquet eo tempore munitam admodum urbem fuisse. Ἀντίοχος δὲ συνεπισάμενος πολιορκίαν περὶ τὴν καλϰμένην πόλιν Δϰρα, καὶ περαίνειν ϰ̓δὲν δυνάμενος διὰ τὲ τὴν ἰσχυρότητα τϰ̃ τόπϰ καὶ τὰς περὶ τὸν Νικόλαον παραβοηθείας, συνάπτοντος ἤδη τϰ̃ χειμῶνος, συνεχώρησε ταῖς παρὰ τϰ̃ Πτολεμαίϰ πρεσβείαις ἀνοχάς τε ποιήσασθαι τετραμήνϰς καὶ περὶ τῶν ὅλων εἰς πάντα συγκαταβήσεσθαι τὰ φιλάνθρωπα. Ταῦτα δ' ἔπραττε, πλεῖσον μὲν ἀπέχων τῆς ἀληθείας· σπεύδων δὲ μὴ πολὺν χρόνον ἀποσπᾶσθαι τῶν οἰκείων τόπων, ἀλλ' ἐν τῇ Σελευκείᾳ ποιήσασθαι τὴν τῶν δυνάμεων παραχειμασίαν. *Antiochus autem urbem Dura premebat obsidione, cujus incepti quum exitum nullum videret, nam & locus erat natura munitus & obsessis opem ferebat subinde Nicolaus, appetente jam hyeme, missis a Ptolemaeo legatis innuit, ut induciae ad quatuor menses fierent & de summa re ad aequissimas conditiones descensurum se diceret. Hoc autem faciebat, non quod veram animi mentem proderet, sed quod diutius a regione sua abesse nollet & Seleuciam reducere copias constituisset ad hybernandum.* Et situs loci & alia persuadent nobis haec Dura eadem esse ac urbem Δῶρα Josepho appellatam & *Dor* in sacris literis, ad litus maris magni inter Ptolemaïda & Caesaream. Est & alia urbs Δϰ̃ρα Polybio dicta eodem cum hac ipsa nomine.

DEBON.

* EBRON.

עֶבְרֹן Urbs tribus Afcher. *Jof.* 19. 28. quafi Trajectum dicas.

ECBATANA.

Oppidum non longe a Ptolemaide, in monte Carmelo. Plin. v. 19. *Promontorium Carmelum, & in monte oppidum eodem nomine quondam Ecbatana dictum.* Bochartus putat ex Bafan natum. Vide ipfius Phaleg & Canaan *p.* 798. Sed longius hinc aberat Bafan.

ECDIPPA. Vide. Aczib.

ECHELA.

Ἐχελά. Vicus 7 miliaribus ab Eleutheropoli. Eufebius. Bonfrerius in notis fufpicatur Eufebium agere de colle Hachila 1 *Sam.* 23. Et videtur quidem agere de illo colle his verbis Ἐχελὰ ἔνθα ἐκρύπτετο Δαβίδ. Sed reliqua conveniunt Keilae, nam alibi ad vocem Κεειλὰ קְעִילָה iifdem verbis utitur fcribens effe vicum Κηλὰ 8 miliaribus (ita legit Hieron.) & fepulcrum Habaccuci illic monftrari.

ECREBEL.

Ἐκρεβήλ. *Judith.* 7. 16. dicuntur mififfe ex vicinia Bethuluae verfus notum & apelioten ἀπέναντι Ἐκρεβὴλ, ἥ ἐστι πλησίον Χουσὶ ἥ ἐστι ἐπὶ τοῦ χειμάῤῥου Μοχμούρ. Nomina fufpecta. Latinus interpres pro Ecrebel dat *Betharabae*, pro Chufi Keziz. Hillerus reponit in Onomaftico *pag.* 799. Ἐκρεβὲτ, putatque effe regionem Acrabatenen.

ECRON.

עֶקְרוֹן Una e quinque urbibus Philiftaeorum, Judae attributa 1 *Sam.* 6. 17. *Jof.* 15. 45. Terminus borealis Juda tendebat a Thimna ad latus boreale Ecronis, deinde ab Jabneel & mare.

Jos. 15. 11. legitur Danitis attributa *Jos.* 19. 43. Eusebius itaque in voce Ἀκκαρὼν ait eam esse φυλῆς Δὰν, sed Hieronymus addit, *ut ego arbitror in tribu Juda.* Collocat hanc inter Azotum & Jamniam, sed ortum versus. Hieronymus addit, *quidam putant Accaron turrim Stratonis postea Caesaream nuncupatam.* Videtur inter quinque Philistaeorum urbes maxime ad septentrionem collocanda, quia *Jos.* 13. 3. scriptum est, a Schichor ante Aegyptum usque ad terminum Ecron versus Aquilonem, Cananaeis accensetur, quinque satrapiae Philistaeorum, Gaza, Azdod, Ascalon, Gath & Ecron. Adde Ecron fuisse in limite boreali Judae *Jos.* 15. 11. In ipsa autem Juda erant reliquae Asdod, Gaza *Jos.* 15. 47. De Ascalon non est dubium. De Gath liquet ex modo dictis *Jos.* 13. 3. Ἀκάρων vocatur Josepho & Ἀκκαρὼν *Ant.* v. 2. & IX. 1. qui eam cessisse Danitis scribit *Ant.* v. 1. sitam in tribu Juda *Ant.* v. 2. unam ex urbibus 5 Palaestinorum, *Ant.* VI. 1.

* EDER.

עֵדֶר / Urbs tribus Judae in parte ejus australi prope fines Edomaeorum *Jos.* 15. 21.

EDOMIA.

Hieron. ad Obad. *cap.* 1. *Quod ergo Hebraice Edom, & Graece dicitur* Ἰδουμαῖα, *nunc viculus Palaestinae est, a conditore sic imposito nomine.* Meminit & Eusebius in Onomast. viculi Ἐδουμὰ, 12 mill. a Neapoli versus orientem in Acrabattene. Sed is viculus diversus omnino videtur a priori.

EDREI.

אדרעי / In regione dimidiae tribus Manasse trans Jordanem *Jos.* 13. 31. Recensetur & alia in tribu Nephtali *Jos.* 19. 36. Vide vocem *Adraa* supra.

EGLON.

עֶגְלוֹן / Urbs in tribu Juda. *Jos.* 15. 39. Facit eam Eusebius can-

eandem atque Adollam, sed Sacer Codex has urbes distinguit manifestissime.

E I P A N.

'Ειπάν. Urbs est in tribu Judae. Josephus *Antiq.* VIII. 3. Sine dubio haec est vox corrupta. Quum enim quindecim urbes Josephus recenseat eodem ordine quo 2 *Chron.* XI. 6. recensentur, & in omnibus conveniat inter utrumque scriptorem non est credibile Josephum hic a sacro scriptore recessisse qui hoc loco habet גת Gath. Quomodo autem inde factum est εἰπάν; Suspicor ex את גת, uti in sacro codice legitur factum ΕΤΓΑΔ & dein ΕΤΓΑΝ, denique ΕΙΠΑΝ. Nota Π olim scriptum Γ ita ut magis conveniret cum Γ.

E L A I S.

'Ελαΐς. Oppidum, cujus meminit Dionysius in Periegesi versu 910. interponens eam inter Joppen, Gazam & Tyrum.

> Οἵ τ' Ἰόπην καὶ Γάζαν, Ἐλαΐδα τ' ἐνναίουσι,
> *Qui Jopen & Gazam & Elaida incolunt.*

Eustathius in scholiis. Ἐλαῒς, πόλις Φοινίκης οὕτω λέγεται διὰ τὸ ἐλαιοφόρον εἶναι. *Elais, urbs Phoenices, ita nuncupata ab eo quod oleas proferat.* Sine dubio est eadem ac Ἐλαΐα apud Stephanum in Ἐθνικοῖς, Ἐλαία ... πόλις Φοινίκης μεταξὺ Τύρου καὶ Σιδῶνος ὡς Φίλων. *Elaia ... urbs Phoenices inter Tyrum & Sidonem, ut Philo.* Confuderunt Ἐλαῒς & Ἐλαία, quum ea idem significent videlicet oleas arbores. Suidas Ἐλάα ὁ καρπὸς, Ἐλαία δὲ τὸ δένδρον. *Elaa est fructus, Elaia arbor.* Et mox: Ἐλαΐδας, ἐλαίας δένδρα. *Elaidas, oleas arbores.* Meminit & hujus urbis Johannes Tzetzes in Chiliadibus hist. 452.

> Ἀσσύριοι μὲν λέγονται οἱ Μεσοποταμῖται
> Σύροι δὲ πάντες οἱ ἐντὸς Κασίου καὶ Λιβάνου,
> Ὧν πόλεις Ἀντιόχεια, Γάζα, καὶ Ἐλαῒς δε
> Μάραφις καὶ Ἀσκάλων δὲ Τρίπολις καὶ Ἴοπη..

Assyrii quidem dicuntur Mesopotamitae
Syri autem omnes qui sunt inter Casium & Libanum:
Quorum urbes sunt Antiochia, Gaza, & Elais,
Maraphis, & Ascalon, Tripolis & Jope.

Haec Tzetzes petiit ex Dionysii periegesi, uti liquebit si quis conferat utrumque: & Μάραφις videtur legi in Tzetze, pro Μάραθος quod est in Dionysio. Marathos est urbs Phoenices, & altera est in Acarnania hoc nomine, uti Eustathius docet in comm. ad Dionysium, & Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Quare non crediderim illud Ἀκαρνανίας in Stephano esse mutandum. Commemorat quoque Arabs Ibn Idris urbem ab olivis nomen habentem, & ad mare sitam quae 12 miliaribus aberat a Ptolemaide, his verbis ومن عكة الي حصن الزيت اثنا عشر ميلا وهو حصن حسن علي ضفة البحر. *Ab Acco (Ptolemaide) usque ad arcem Zait, id est, olei 12 sunt miliaria. Est autem haec arx valida & maritima*: sed non videtur eadem ac Elais. Plura erant in ista regione loca olei feracia, uti supra notavimus *lib.* 1.

ELAS.

Ἐλάς. Urbs Palaestinae tertiae. Vide notitias veteres. Puto esse Αἰλὰν ad sinum Arabicum. Vide supra *Aila*.

ELCESI.

Patria Nachum Prophetae. Hesychius Presbyter de vitis Prophetarum editus ab Hoeschelio ex codice Augustano, ἦν ἀπὸ Ἐλκεσεὶν πέραν τοῦ τηνβαρεὶν ἐκ φυλῆς Συμεών. Ad marginem ex Theophylacto haec substituuntur Ἐλκασαὶ πέραν τοῦ Ἰορδάνου εἰς Βιγαβρί. Hieron. in prol. ad Prophetiam Nachumi. *Cum Elcesi usque hodie in Galilaea viculus sit, parvus quidem & vix ruinis veterum aedificiorum indicans vestigia, sed tamen notus Judaeis & mihi quoque a circunducente monstratus.*

ELEALE.

ELEALE.

אֶלְעָלֵה / Urbs condita a Rubenitis. *Num.* 32. 37. Esse villam grandem in primo miliario a Chesbone scribit Eusebius in Onom.

ELEASA.

Ἐλεασά. 1 *Macc.* 9. 5. aliis Ἀδασά. Confer 1 *Macc.* 7. 40.

ELEUTHEROPOLIS.

Nomen habet haec urbs, cujus stante Templo primo & secundo nulla fit mentio, quippe quae tum non extitit (*aevo superiore exstructam* dicit Ammianus Marcellinus *lib.* XIV.) a gente Chorraeorum, quae olim hic habitavit, uti scribit Hieronymus in commentar. ad Obad. *cap.* 1. *Unus ergo atque idem tribus nominibus appellatur Esau, Edom, Seir, posseditque eam regionem quae nunc Gebalena dicitur, & in finibus est* Ἐλευθεροπόλεως, *ubi ante habitaverant Horraei qui interpretantur liberi, unde ipsa urbs postea sortita vocabulum est.* Sed id mihi non persuadet, quum vetus nomen illarum gentium quae montana Seir incoluerunt, post tot saecula revocatum esse non sit probabile, nec Romani, qui nominum Nicopolis, Neapolis, & aliorum auctores fuere, credi debeant nomen illud barbarae gentis, & cujus vix ulla id temporis supererat memoria nisi in monumentis literarum, iisque paucissimis, huic urbi indidisse. Adde quod Eleutheropolis in montanis Seir sita non fuerit; sed errori ansam dedit vox Idumaeae, quae in scriptorum quorundam (qualis Josephus) consuetudine perlate patet, ut dici possit regio Eleutheropolitana in Idumaea sita; quod tamen neutiquam ita debet intelligi ac si montana Seir & Idumaea proprie dicta eo usque se extenderint usquam: sed quod magna portio Judaeae Idumaea nuncupata sit. Ab Eleutheropoli usque ad Petram & Ailam extendit ipse Hieronymus regionem Idumaeorum, quatenus circa Templi secundi excidium portio magna Judaeae ad austrum, Idumae ae adjecta, nomen

Idumaeae adepta eft. Ita fcribit ad *Obad.* I. *Omnis auftralis regio Idumaeorum de Eleutheropoli ufque Petram & Ailam (haec eft enim poffeffio Efau) in fpecubus habitatianculas habet.* Praeterea nomen חרי vel חור quod ἐλεύθερον fignificat illam Hieronymi opinionem firmare videtur : fed uti Νικόπολις & aliae a victoria Romanorum, aut Caefaribus aut aliunde nomen habent, ita probabile eft a libertate nomen urbi datum effe Eleutheropolis.

Videtur tamen Hieronymus a praeceptore fuo Judaeo id haufiffe : nam & in fcriptis veterum Hebraeorum nomen Eleutheropolis, quafi dimanatum a Chorraeis, legitur. Auctor libri Aruch ejus meminit, citato loco ex Berefchith Rabba. Haec verba ibi leguntur אליותרופולים ברשית רבא (פר' מב) ואת החורי אליותרופולים ולמה קורא אותה אליותרופולים שבררו אותה ויצאו להן לחירות בדור הפלגה . פיר' בלשון יון אליות"רו חירות פולים עיר *Eleutheropolis. In Berefchit Rabba (fectione* XLII) *legitur*, Et Choreum : *ea eft Eleutheropolis. At quare appellatur Eleutheropolis ? quia eam elegerunt & in eam ingreffi funt in libertatem tempore divifionis (aetate Pelegi) videlicet Graece* ἐλεύθερο *libertatem,* πόλις *urbem notat.* Notandum omnino eft in Berefchith Rabba nomen Eleutheropolis hodie non legi, fed מטרופולין *metropolin.* Ignotum fuit Judaeis recentioribus nomen urbis Eleutheropolis, & notius alterum fubftituerunt : unde, quod & alias monui, liquet quanto in pretio Aruch R. Nathanis effe debeat, in quo plerumque melius quam in ipfo Talmude vocabula exotica fcripta leguntur. Ibidem extat יצאת להם לחירות & למה קורא אותה חורי, quae abeunt ab iis quae R. Nathan exhibet.

Urbs haec fuit epifcopalis Palaeftinae primae. Id liquet ex notitiis veteribus fupra exhibitis. Epifcopos ejus in actis conciliorum hos invenio commemoratos,

MACRINUM. Hic fubfcripfit concilio Niceno. Vide *tomum* II. conciliorum generalium *pag.* 51.

EUTYCHIUM. Interfuit concilio Antiocheno habito anno aerae

aerae Christianae 363. Vide *tomum* II. conciliorum *pag.* 828. & Socratis historiam ecclesiasticam *lib.* III. *c.* 25.

BEZENUM. Mentio ejus fit in actis concilii Diospolitani habiti anno 415. Vide *tomum* II. conciliorum *pag.* 1532. ubi Zebaenus dicitur, sed aliis Bezenus nuncupatur. Ita in chronico Theophanis ad annum 385 legitur Βεζένῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἐλευθεροπόλεως τῆς Παλαιστίνης.

GREGORIUM. In epistola Johannis Hierosolymitani inserta actis concilii Hierosolymitani habiti anno 536. Vide *tom.* V. conciliorum *pag.* 192.

ANASTASIUM. In actis ejusdem concilii. *Tom.* V. conciliorum, *pag.* 284.

Dorotheus episcopus Tyri, qui Licinii & Constantini Imperatorum tempore martyrium passus esse dicitur in commentario de 70 discipulis unum ex iis scribit fuisse episcopum Eleutheropolis (unde in Menaeis MS.tis eadem fere leguntur: vide acta Sanctorum Junii *tom.* IV. *pag.* 67.) N. Z. Ἰησοῦς ὁ λεγόμενος Ἰοῦστος, οὗ καὶ αὐτοῦ μέμνηται ὁ Ἀπόστολος ἐν ταῖς πράξεσιν τῶν Ἀποστόλων, ὃς καὶ ἐπίσκοπος γέγονεν ἐν Ἐλευθεροπόλει. LVII. *Jesus, appellatus justus, cujus meminit Apostolus in Actis Apostolorum, qui & Eleutheropoli episcopus fuit.* Quod si jam tum fuisset eo nomine nota Eleutheropolis & episcopatu insignis fecisset certe uspiam hujus urbis mentionem Josephus. Idem Dorotheus de Simone uno ex 12 Apostolis scribit illum Eleutheropoli Euangelium praedicasse. Σιμὼν δὲ ὁ ἐπικληθεὶς Ἰούδας ἐν Ἐλευθεροπόλει, καὶ ἀπὸ Γάζης ἕως Αἰγύπτου κηρύξας τὸν Χριστὸν θάπτεται ἐν τῇ Ὀστρακίνῃ πόλει τῆς Αἰγύπτου. *Simon, cognomine Judas Eleutheropoli & a Gaza ad Aegyptum usque praedicato Christo sepultus est Ostracine, urbe Aegypti.* Sed nulla est hujus libelli auctoritas qui nomine Dorothei prodiit; sic ut his immorari non sit operae pretium.

Patria haec dicitur fuisse Epiphanii. Ἀπὸ Ἐλευθεροπόλεως ὡρμᾶτο legitur in synopsi Ancorati. Ἐλευθεροπολίτης etiam nuncupatur in epistola Acacii praemissa libris ejus de haeresibus. Nec tamen urbs ipsa natales ei praebuit, sed vicus qui tria miliaria ab

ab Eleutheropoli aberat, ubi pater ejus erat agricola. Vicum tradit Sozomenus *l.* VI. 32. dictum fuisse Bezanducen. An forte hoc nomen a Bezeno episcopo Eleutheropolitano circa finem saeculi quarti traxit? Meminit & Epiphanius hujus urbis *l.* II. adversus haereses *pag.* 719. ubi Meletium clericos illic instituisse scribit, & *lib.* I. *adv. haeres. pag.* 291. ubi ἐν τῇ ἐνορίᾳ, in confiniis regionis Hierosolymitanae & Eleutheropolitanae, tribus miliaribus a Chebrone, urbem Cabarbaricha sitam notat.

Petavius in Animadv. ad Epiphanium *pag.* 77. scribit, *Chebron Eleutheropolis vulgo esse creditur.* Sed non opinor multum laborandum esse ad hanc sententiam refellendam. Inspiciat modo quis Eusebii Onomasticon, vel nostra ex eo excerpta, videbit urbes fuisse longe a se invicem remotas. Ipsae viae ducentes Eleutheropoli Chebronem commemorantur. Verum & idem scripserat Cedrenus in Comp. Histor. *pag.* 33. θάπτεται (ἡ Σαῤῥὰ) ἐν Χεβρὼν, ἥ τις νῦν Ἐλευθερόπολις καλεῖται. *Sepultá est Sara Chebrone, quae nunc Eleutheropolis appellatur.*

In Itinerario Antonini Martyris corrupte legitur Eliotropolis, & ita describitur: *Venimus in civitatem quae dicitur Eliotropolis in loco ubi Sanson ille fortissimus maxilla asini mille occidit viros ex qua maxilla illo orante aqua profluxit, qui fons loca illa usque in hodiernum diem irrigat & in loco ubi surgit fuimus.* Haec omnino conferenda sunt cum iis quae leguntur in Annalibus Glycae *part.* II. *pag.* 164. ἡ τοιαύτη πηγὴ μέχρι καὶ τήμερον ἐν τοῖς προαστείοις Ἐλευθεροπόλεως φαίνεται Σιαγόνος ἐπονομαζομένη πηγή. *Fons ille* (ortus eo loco, quo Samson maxillam abjecerat) *in hodiernum usque diem in suburbiis Eleutheropolis conspicitur, & fons maxillae appellatur.* Unde conjicere quispiam posset nomen Eleutheropolis urbi datum ab facinore Samsonis qui Ἐλευθερίαν populo Israëlitico caesis & fugatis hac maxilla Philistaeis peperit. Sed probabilius est a Romanis id nomen urbi impositum fuisse.

Ab hac urbe regio circumjacens appellabatur, cujus pars illa quae ad occasum & septentrionem vergebat, quia campestris, singulari etiam nomine *Sephela* dicta fuit. Hieronym. *epist.* 39. quae est adversus Johannem Hierosol. *Monasterium Sancti Papae Epi-*

Epiphanii nomine vetus dictum, in quo frater meus ordinatus est presbyter, in Eleutheropolitano territorio & non in Aeliensi situm est. Atque ita apud Eusebium in Onomastico ἐν ὁρίοις Ἐλευθερόπολεως, quod non ubique notat *in finibus* vel *confiniis* regionis Eleutheropolitanae, sed *in regione Eleutheropolitana*, legitur, & in eodem Eusebii Onomastico saepe vici describuntur siti ἐν ὁρίοις Ἐλευθεροπόλεως, id est, *in regione Eleutheropolitana.* Eusebius *lib.* de martyribus Palaestinae *cap.* X. *pag.* 335. scribit ἀπὸ Ἀνέας κώμης τῶν ὅρων Ἐλευθεροπόλεως, *ex vico Anea in regione Eleutheropolitana.* Et sic quoque alii loquuntur. In regione Eleutheropolitana fuit, teste Sozomeno *histor.* IX. *c.* 17. vicus quidam nomine Χαφὰρ Ζαχαρία, & illic in via quae ducit ad urbem Βιθθερέβιν (al. Βιθθερέμιν. Est Ἐρεμίνθα Eusebii, Ἐρεβίνθων οἶκος Josephi vide infra) inventum fuit cadaver Zachariae. Josephus meminit vici Βηθζαχαρία, & 1 *Macc.* 6. 33. Βαιθζαχαρία dicitur. Vide supra *p.* 660. Vocem Ζαχαρία delendam vult Valesius: sed tunc nil nisi Χαφὰρ remanet, quod nomen vici proprium esse nequit, quum pluribus commune sit (notat enim Χαφὰρ, כפר, vicum) adeoque necessario Ζαχαρία addi debet.

Quandoquidem haud multa extant loca in scriptis veterum qui mentionem hujus urbis faciunt, quae tamen olim clara fuit, ex Suida aliqua describere lubet, quae habet ad vocem Εὐτόκιος, Ἀπὸ Θράκης ἐλθὼν οὔτε γνώμης ἐπιεικὴς τις ἦν, οὔτε γένους εὖ ἥκων, ἀλλὰ καὶ στρατιώτης μὲν ὁ τυχών. Πολλὰ δὲ χρήματα κοινὰ τοῦ ἰδίου τάγματος ὑποκλέψας ᾤχετο εἰς τὴν Παλαιστίνην. Ἐπεχείρησε μὲν οὖν Ἐλευθεροπολίταις ἑαυτὸν ἐγκαταλέξαι, τῆς βουλῆς μετασχῶν ἐπὶ χρήμασι μεγάλοις. Καὶ ἐγλίχετο τὴν τύχην μεταβαλεῖν ἐς τὸ εὐγενέστερον. Ἀλλ᾽ ὅμως οἱ Ἐλευθεροπολῖται οὐ προσεδέξαντο τὸν Εὐτόκιον. Ὁ δὲ μετεχώρησεν ἐς τὴν Ἀσκάλωνα· καὶ ὁ τότε πρωτεύων Κρατερὸς εὐμενῶς αὐτὸν ὑπεδέξατο μετὰ τῶν χρημάτων, καὶ πολιτικῆς μετέδωκεν ἐλευθερίας· οἱ δὲ Θρᾷκες ὑστέρῳ χρόνῳ κατὰ πύστιν ἥκοντες ἐπὶ τὸν Εὐτόκιον, ἀπῄτουν τὸν Κρατερὸν τὸν Εὐτόκιον καὶ τὰ χρήματα· ὁ δὲ οὐ μεθίει τὸν ἄνδρα. Τῶν δὲ στρατιωτῶν ἐπὶ δίκην ἐλθόντων, ὁ Κρατερὸς ὑπεραγωνίζεται τοῦ Εὐτοκίου καὶ περιγίνεται τῶν Θρᾳκῶν· ἐφ᾽ ᾧ καὶ χρησμὸς ἐξέπεσεν ἔχων ὧδε. *Eutocius, e Thracia ortus nec animo probo nec ge-*

 nere

nere nobili fuit ſed miles gregarius. Qui multam pecuniam cohorti ſuae ſuffuratus in Palaeſtinam abiit. Conabatur autem efficere ut ab Eleutheropolitanis reciperetur in numerum civium, factus ſenator magnis largis largitionibus (ſed quid ſi καὶ locemus ante τῆς βȣλῆς & legamus καὶ τῆς βȣλῆς μετασχὼν ἐπὶ χρήμασι μεγάλοις ἐγλίχετο τὴν τύχην &c? ut ſenſus ſit, *recipi voluiſſe in numerum civium, ut poſtea ſenator factus profuſa liberaliter pecunia, humilem ſortem in illuſtrem commutaret*) *& ex humili conditione ad ſplendorem fortunae pervenire cupiebat. Sed Eleutheropolitani non receperunt Eutocium. Ille igitur Aſcalonem profectus eſt, ubi Craterus vir primarius inter eos illum jure civitatis donavit. Thraces autem, quum ad eorum aures hic rumor perveniſſet, ad Eutocium venerunt ab eo & Cratero pecuniam repetentes. Sed hic eis virum non tradidit. Quum autem milites rem ad judices detuliſſent Craterus defendit Eutocium, & Thraces cauſa ceciderunt: qua de re hoc oraculum editum eſt.*

Meminit hujus urbis quoque Suidas in voce Μαριανός. Digna ea ſunt quae hic adſcribam, ut nobili huic urbi & natalibus Mariani, inde orti (quare Σύρος dicebatur) lucem majorem affundam. Μαριανὸς, Μάρσȣ δικηγόρȣ τῶν ὑπάρχων Ῥώμης. Ῥωμαῖος γὰρ τὸ ἀρχαῖον· μετῳκήσαντος δὲ τȣ̃ πατρὸς Ἐλευθερόπολιν, μίαν τῶν τῆς πρώτης Παλαιςίνης, ἀπὸ ὑπάτων καὶ ὑπάρχων καὶ πατρίκιος γεγονὼς τὸ ἐπιφανέςερον κατὰ τὸν βασιλέα Ἀνας άσιον. *Marianus Marſi cauſidici filius, unus ex praefectis urbi Romae*: (alii praefectum praetorio τῆς ἀυλῆς vocant. Vide Euagrium *l.* III. 42. & Malalam *p.* 116.) *erat enim genere Romanus. Poſtea quum parens ejus migraſſet Eleutheropolin ut illic habitaret, non Conſul modo & praefectus urbi ſed & patricius factus eſt imperante Anaſtaſio.* Poëta hic erat qui jambis multum delectabatur. Narrat enim Suidas eum metaphraſin ſcripſiſſe Theocriti, Argonauticorum Apollonii, Arati, Theriacorum Nicandri aliaſque, jambis quam plurimis. Memini nuper in ſcriptis Johannis Joviani Pontani ſimile quidpiam legere de poëta aliquo recentiore, ſed in quo libro menti non obverſatur.

ELOM,

ELOM.

Ἠλώμ. Urbs in tribu Juda. Josephus *Antiq.* VIII. 3. 2 *Chron.* XI. 6. אילון Ajalon appellatur.

* ELON.

Urbs in tribu Dan *Jos.* 19. 43. In eadem tribu memoratur, quae & ipsa ex ἅπαξ λεγομέναις est, Elon Beth Chanan 1 *Reg.* 4. 9.

ELTEKE.

אֶלְתְּקֵה / Elteke. Urbs tribus Dan. *Jos.* 19. 44. quae etiam אלתקא scribitur *Jos.* 21. 23.

* ELTEKON.

Urbs tribus Juda *Jos.* 15. 59.

ELTOLAD.

Urbs tribus Juda *Jos.* 15. 30. Simeonitis data *Jos.* 19. 4. Erant autem urbes illae, quas Simeonitae ex Juda acceperunt, ad austrum Judae *Jos.* 15. 21.

ELUSA.

Urbs fuit Palaestinae tertiae. Vide supra *l.* 1. *c.* 35. Ptolemaeus eam collocat inter urbes Idumaeae ad occidentem Jordanis. Sunt qui hanc urbem putent חלוצה dici. In Targum Hieros. *Gen.* 25. 18. *Exod.* 16. 22. redditur Schur שור per חלוצת. In Seder olam rabba *cap.* 6. solitudo Sin מדבר סין dicitur esse eadem ac אלוש Alusch. Distingui tamen haec videntur *Num.* 33. 13. Ceterum in Alusch Sabbathum esse primo datum Israëlitis & observatum traditur in loco laudato Seder olam, adeoque antequam pervenissent ad montem Sinai. Id colligunt ex verbis *Exod.* 16. 31.

Hieronymus hujus meminit in vita S. Hilarionis. *Vadens in desertum Cades ad unum de discipulis suis visendum cum infinito agmine monachorum pervenit Elusam eo forte die quo anniversaria solemnitas omnem oppidi populum in templum Veneris congregaverat. Colunt autem illam ob Luciferum cujus cultui Saracenorum natio dedita est. Sed & ipsum oppidum ex magna parte semibarbarum est propter loci situm.* Incolas ejus urbis voce Syra *Barech*, i. e. *benedic* inclamasse ibidem refertur. Videlicet lingua Syra utebantur Phoenice, & Palaestina, sub qua Elusa eo tempore censebatur, teste Theodoreto *quaest.* 19. in Judices, Ὀσροηνοὶ καὶ Σύροι καὶ Εὐφρατήσιοι καὶ Φοίνικες τῇ Σύρων χρῶνται φωνῇ. *Osroeni, Syri, Euphratesii, Palaestini & Phoenices Syriaca utuntur lingua.* Et Cyrillo in Comm. ad Jesaiam *lib.* 11. *tom.* 4. *pag.* 293. τῇ γλώσσῃ τῇ Χαναανίτιδι, τοῦτ' ἔστι, τῇ Σύρων, ἤτοι τῇ κατὰ τὴν Παλαιστίνην· μιᾷ γὰρ λαλοῦσι γλώσσῃ Φοίνικες καὶ Παλαιστινοί. *Lingua Chananaea, id est, lingua Syrorum vel Palaestinorum. Una enim lingua loquuntur Phoenices & Palaestini.* Adde Origenem *lib.* III. *in Job scribentem periisse Idumaeorum nomen & linguam, omnesque Arabes appellari & Syriace loqui.* Utrumque illustratur ex Eusebii Onomastico ad vocem Πέτρα, quum Petram esse Arabiae urbem scribit in terra Edom, & a Syris appellari Rekem. Πέτρα, πόλις ἐν γῇ Ἐδὼμ τῆς Ἀραβίας, ἥτις ἐπεκλήθη Ἰεχθοὴλ, ἣ καὶ Ῥεκὲμ παρὰ Ἀσσυρίοις (Σύροις legisse Hieronymum liquet ex ejus versione) ὀνομάζεται.

Meminit & Hieronymus hujus urbis in comm. ad *Jes.* 15. ubi legitur חלוצי quod vulgo vertitur per *Expeditos. Sed quidam putant non viros sed nomen urbis intelligi, quae hodie appellatur Elusa & est in Moabitidis partibus sita.*

Episcopus Elusae in actis concilii Ephesini inter Oecumenica tertii commemoratur Ampelas. Ita illic legitur *tom.* III. conciliorum generalium *pag.* 448.

Ἀμπελᾶ Ἐλούσης.

In concilio Chalcedonensi habito *anno* 451, ubi nomina haec relecta fuerunt, legitur

Apell

Apelle Eleuſii.

Verum idem hic Ampelas vel Apelles nuncupatur Θεόδουλος ἐπίσκοπος Ἐλούσης Παλαιστίνης *tom.* III. conciliorum gener. *p.* 452. 455. & 458. At quomodo Ἀμπελᾶ factum eſt ex Θεοδούλου. Nempe *Abdalla* nomen ei fuit. Id notat Θεοῦ δοῦλον Arabice عبد الله Ne quis dubitet de hujus conjecturae veritate ſciat legi *Adella Eleuſi* in Actis hujus Concilii apud Baluzium *pag.* 452. Hoc nomen reſtituendum quoque eſt in actione ſexta Concilii Epheſini quam ex duobus codd. M. SS. Vaticanis primus edidit Baluzius & novae collectioni Conciliorum inſeruit *pag.* 610. Illic legitur *Letoio Lybiadis, Apelle Juſtes, Theodoro Ariddelon.* Mirum eſt Baluzium non vidiſſe latere *Abdallam Eluſae epiſcopum* ſub his verbis *Apelle Juſtes.* Inprimis quum pro Juſtes notet in aliis codd. legi *Luetes* & *Elyſii.* Nam ita inſeritur *Abdallas Eluſae* inter Letoium Libiadis & Theodorum Aribdelorum. Plane enim huc non faciunt quae vir eruditiſſimus porro ad hoc nomen ſcribit, *Nullum in editionibus Conciliorum hoc loco apparere iſtius nominis epiſcopum: & tantum inter eos qui Neſtorium depoſuerunt Apellam epiſcopum Byrrhae ſive Cibyrrhae recenſeri.* Hic certe Abdallas ſive Θεόδουλος epiſcopus Eluſae, non alius, intelligitur.

Memoratum & invenio Aretam hujus urbis epiſcopum in actis concilii Chalcedonenſis inter oecumenica quarti, *tomo* IV. conciliorum *pag.* 80.

Ἀρέτα Ἐλούσης.

In Latina verſione legitur *Eluſae Palaeſtinae ſecundae.* Error eſt. Eluſa Palaeſtinae tertiae urbs fuit. Vide ſupra notitias veteres eccleſiaſticas *lib.* I. & *p.* 213. atque actionem XV hujus concilii *tom.* IV. conciliorum *p.* 787. ubi Aretas Eluſitanus recenſetur inter epiſcopos Palaeſtinae tertiae. In actis concilii Conſtantinopolitani habiti *anno* 536 Ζηνόβιος Ἐλούσης ἐπίσκοπος legitur. Vide *tom.* V. conciliorum *pag.* 284. & in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis ejuſdem concilii Πέτρος Ἐλούσης.

EMMA.

Urbs patria Nabalis. Josephus *Antiquit.* VI. 14.

EMMATHA.

Vicus vicinus Gadaris, ab aquis calidis חמת dictus de quo egimus *lib.* I. *cap.* 46. Vide Eusebium ad vocem Αἰθάμ.

EMMAUS, urbs.

Superius *lib.* II. *c.* 6. multa notavi ut ostenderem aliam fuisse Emmaunta quae Nicopolis nomen postea gessit, aliam illam cujus tabulae Novi Testamenti meminerunt. Quare ista heic non repetam. Ad vocem Ammaus *p.* 560. etiam nonnulla invenies quae huc transferri possent: nam tria loca sunt nomine Emmauntis nota in Palaestina, 1. Urbs haec, Nicopolis dicta postea. 2. Vicus in Euangelio Lucae memoratus. 3. Locus vicinus Tiberiadi, qui a thermis nomen videtur traxisse. Indicabo potius aliquot loca ex veteribus, unde notitia hujus urbis peti debet.

Meminit hujus urbis aliquoties Josephus, cui Ἀμμαοῦς solet nuncupari. Uti *de bello lib.* I. *cap.* 9. Ἀμμαοῦς & Gophna urbes duae a Cassio direptae. Eadem quae Ἀμμαοῦς *de bell.* II. 3. dicitur, appellatur Ἐμμαοῦς *Antiquit.* XVII. 12. *Libro* II. *de bell. cap.* 25. junguntur Lydda Joppe & Emmaus, ut loca vicina. *Lib.* III. *de bell c.* 2. Thamna, Lydda & Ἀμαοῦς. *Libro* V, *cap.* 4. dicitur Vespasianus Antipatride profectus vastasse toparchiam Thamnae, dein Lyddam & Jamniam ivisse, tum Ammaunta & μητρόπολιν αὐτῶν obsedisse. *Lib.* VI. *de bell. c.* I. legitur Titum Caesarea proficiscentem Hierosolymas jussisse sibi legionem decimam occurrere per Ammaunta & adscendere per Jerichunta. Munitam eam a Bacchide narrat *Antiq.* XIII. I. Confer I *Macc.* 9. 50. crematam a Varo *Ant.* XVII. 12. qui Hierosolymas profectus est Ptolemaide per Sepphorim, Arum, Sampho & Ammaunta.

Mentio etiam fit hujus urbis in libris Apocryphis. I *Macc.* 3. 40.

40. Syri leguntur castra metati prope Ἐμμαοῦμ ἐν τῇ γῇ τῇ πεδινῇ in campestribus. Alii legunt illic Ἐμμαναοὺμ. Sed male, uti patet ex collatione *commatis* 57. & *cap.* 4. *comm.* 3. Judas praelio illic certavit cum Syris & hi fugerunt ad Sedemoth, campos Idumaeae, Aschdod & Jamniam. 1 *Macc.* 4. 15. Ad hunc locum respiciunt verba Hieronymi ad Daniel c. VIII. *Judae Machabaei significat tempora qui de vico Modin fratribus ac propinquis secum annitentibus & multis de populo Judaeorum Antiochi duces superat juxta Emaus, quae nunc Nicopolis dicitur.* 1 *Macc.* 9. 50. legitur Jonathas munivisse Ἐμμαοὺμ. Interpres Latinus hanc vocem non agnoscit.

De novo nomine Nicopolis, quod huic Emmaunti datum est, scribit M. Aurel. Cassiodorus in Chron. ad Consulatum Alexandri & Augusti. *His Coss. in Palaestina Nicopolis quae prius Emmaus vocabatur, urbs condita est.* Adeoque secundum ipsius computum, ante imperium Alexandri Mammaeae, sub Elagabalo. Chronicon Paschale ad annum Christi 223. Παλαιστίνης Νικόπολις ἡ πρότερον Ἐμμαοῦς ἐκτίσθη πόλις, πρεσβεύοντος ὑπὲρ αὐτῆς καὶ προϊσαμένου Ἰουλίου Ἀφρικανοῦ τοῦ τὰ Χρονικὰ συγγραψαμένου. *Nicopolis Palaestinae olim Emmaus dicta condita est, legationem pro ea obeunte illius Praefecto Julio Africano, scriptore Chronicorum.* Consentit Anastasius in Historia *pag.* 19. *Emaus Palaestinae castellum, de quo in sacris legitur Euangeliis, Alexandro Nicopolis est honorari decreta, legatione fungente Africano, qui historias in quinque libris conscripsit.* Legitur in edito conjunctim *Alexandronicopolis*, sed ea divellenda esse certum est. Erat autem is Alexander Imperator, filius Mammaeae. Hieronymus in Catal. Scriptor. ecclesi. ita rem narrat. *Julius Africanus, cujus quinque de temporibus extant volumina, sub Imperatore M. Aurelio Antonino qui Macrino successerat, legationem pro instauratione urbis Emmaus suscepit, quae postea Nicopolis appellata est.*

Theophanes in Chronographia *pag.* 41. tradit haec de fonte Emmauntico quem Julianus obstruxit. Ἐν Νικοπόλει τῆς Παλαιστίνης τῇ λεγομένῃ τὸ πρὶν Ἐμμαοὺς πηγή ἐστιν παντοίων παθῶν ἀνθρώπων τε καὶ ἀλόγων ἰάσεις παρέχουσα· ἐν αὐτῇ γάρ φασι τὸν Κύριον καὶ Θεὸν ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τοὺς πόδας ἀπονίψασθαι ἐξ ὁδοιπορίας, καὶ ταύτην

ὁ δυσσεβὴς καταχωσθῆναι ἐπέτρεψεν. *Nicopoli Palaestinae, quae olim Emmaus vocabatur fons est qui omnibus tam brutorum quam hominum morbis medetur, in eo enim ferunt Deum & Dominum nostrum Jesum peracto itinere pedes suos lavisse. Illum aggesta terra obstrui scelestus (Imperator Julianus) imperavit.* Confer, quod in Midrasch Coheleth legitur *fol.* 106. *col.* 2. חמשה תלמידין היו לו לרבי יוחנן בן זכאי כל זמן קיים היו יושבין לפניו כשנפטר הלכו ליבנה והלך ר׳ אלעזר בן ערך אצל אשתו לאמאוס מקום מים נים ונוה זכה *Quinque discipuli erant R. Johanni filio Zaccai, qui toto illo tempore quo vixit sederunt coram eo. Quum obiit, iverunt Jafnam & R. Eleazar ivit ad uxorem suam Emmauntem quo loco aquae praestantes sunt & habitatio pulcra.*

In Itinerario S. Willibaldi qui saeculo octavo iter per Palaestinam instituit, in altero nempe conscripto ab anonymo, mentio fit fontis in trivio non longe ab hoc loco, cujus Sozomenus *l.* v. *c.* 20. etiam meminit. *Venit Emaus vicum Palaestinae quem Romani post destructionem Hierosolymorum ex eventu victoriae Nicopolin vocaverunt ..... vidit & fontem qui est in trivio, quo Christus eodem quo resurrexit die cum discipulis duobus Luca & Cleopha quasi ad alium declinaturus vicum ambulavit.* Verum hi confundunt Emmaunta vicum, in Euangelio Lucae memoratum, & Emmaunta quae dicta est Nicopolis.

* EMMAUS, vicus.

Hic est, qui *Luc.* 24. 13. commemoratur, de quo & Josephus *lib.* VII. 26. scribit abesse illum Hierosolymis stadia 60, uti & Lucas tradit. Rufinus & Zonaras in Josepho 30 legunt. Confer quae de hoc vico, & intervallo quod abfuit Hierosolymis, scripsimus supra *lib.* II. *cap.* 6.

ENADDA.

Ἠναδδά. Vicus pergentibus Aeliam de Eleutheropoli quasi in decimo miliario. Eusebius in Onom.

* ENAIM.

עֵינַיִם / *Jos.* 15. 34. Sunt qui putent esse nomen proprium uti Philo, *de profugis*, *p.* 471. ἡ πέρνη ἡ γενομένη ἐν Αἰνὰν ἐπὶ τῆς ὁδοῦ. Ita reddit *Gen.* 38. 21. בעינים. Eusebius quoque ad vocem Αἰνᾶν, & qui eum sequitur Procopius Gazaeus ad *Gen* 36. Erat in via Thimnam versus vicus ita dictus a fonte qui ibi erat. Sic illi. Alii vero existimant hanc vocem significare bivium, uti jam monuit Hieronymus ad vocem Ἡναίμ. Eusebius notat *vicum esse* Βεθενίμ *dictum circa Terebinthum*, id est, non longe a Chebron. Quod hic Bonfrerius scribit, *quem locum nomine Terebinthi significare velit, supra modum obscurum est*, miror: quum per Terebinthum ἁπλῶς semper intelligatur quercus Mamre non longe a Chebron. Vide quae nos de Terebintho plura notavimus ad vocem *Chebron*.

* ENAM.

עֵינָם / Urbs in planitie tribus Judae. *Jos.* 15. 34. ibi legitur העינם: volunt autem alii ה praefixum esse quod abesse vel adesse potest, alii ad nomen constituendum requiri. Vide quae dicuntur ad vocem תפוח.

ENABRIS.

Ἐναβρίς. Locus inter Scythopolin & Tiberiada. Josephus *de bell.* III. 16. alii legunt Σενναβρίς.

* ENCHADDA.

עֵין חַדָּה / Urbs in Jissascar. *Jos.* 19. 21. Eusebius ad hanc vocem scribit esse ἑτέραν Ἡναδὰ, aliam Enada, in via quae ab Eleutheropoli Aeliam ducit in decimo miliario. Scilicet illa non fuit eadem ac quae in Jissascar sita fuit & hoc ipse Eusebius fatetur. Observa itaque Eusebium aliquando, ubi nomen loci & situm ex Sacro Codice indicavit, aliorum quoque locorum meminisse idem vel affine nomen gerentium, licet certissimum sit

& ipsi etiam persuasum illa non esse eadem ac loca, quorum nomen ex libris sacris exhibuerat.

* EN CHATZOR.

עֵין חָצוֹר / Urbs tribus Naphthali. *Jos.* 19. 37.

ENDOR.

עֵין דֹּאר & עֵין דֹּר / Urbs Menassitarum sed extra regionem tribui eorum attributam *Jos.* 17. 11. *Psalm.* 83. 11. Ἔνδωρον Josepho, *Ant.* VI. 15. Erat magnus vicus tempore Eusebii ita dictus ad montem Tabor, 4 miliaribus versus meridiem inde distans. Ita ille ad vocem Ἀηνδώρ, & ad vocem Ἠνδώρ scribit esse juxta oppidum Ναΐμ circa Scythopolim. Appellatur & *Endor Jezraelis* Hieronymo ad vocem *Aphec*, uti Ἀενδὼρ ἡ ἐν Ἰεσραήλ Eusebio ad hanc vocem.

* ENEGLAIM.

עֵין אֶגְלַיִם / *Piscatores Engedi usque ad Eneglaim*, legitur *Ezech.* 47. 10. Eglaim erat urbs Moabitica אגלים, quam Eusebius in Onomast. ad voces Ἀγαλλεὶμ & Ἀρωννιεὶμ octo miliaria abesse ab Areopoli versus austrum scribit. An forsitan a vicinia urbis Eglaim in litore orientali lacus Asphaltitis locus aliquis Eneglaim dictus est, cui opponitur circa litus lacus occiduum Engedi? Hieron. ad *Ezech.* 47. *Engallim in principio est maris mortui ubi Jordanes ingreditur.* Josephus *Antiquit.* VI. 14. meminit collis muniti in solitudine dicti Ἐγγελαὶν, quae vox satis bene convenit cum *Eneglaim.*

ENGANNIM.

עֵין גַּנִּים / Urbs in planitie tribus Judae. *Jos.* 15. 34. Est & altera hoc nomine in Jissascar. *Jos.* 19. 21. & 21. 29. Confer quae nos

nos ad vocem *Jarmuth*. Ad hanc vocem notat Eusebius esse vicum ejusdem nominis Ἠγαννὰ (Enganna legit Hieron.) circa Gerasam in Peraea, & esse vicum juxta Bethel.

ENGEDI.

עין גדי Urbs in solitudine tribus Judae. *Jos.* 15. 62. alio nomine Chatzatzon Tamar 2 *Chron.* 20. 2. Solitudo Engedi memoratur 1 *Sam.* 24. 2. Vineae Engedi *Cant.* 1. 14. Est vicus praegrandis juxta mare mortuum ad occidentem in solitudine quae est in Aulone Hierichus, teste Eusebio ad hanc vocem. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς, Ἐγγάδα κώμη μεγάλη πλησίον Σοδόμων Ἀραβίας. *Engadda, vicus magnus prope Sodomam Arabiae.* Sed falsum hoc est. Sodoma enim fuit vicina Zoaris *Gen.* 13. 10. Zoara autem erant sita ad extremitatem australem lacus Asphaltitis teste Josepho. Ἐγγαδὶ appellatur in libris Apocryphis. Ἐγγαδδὲ, Ἐγγαδὶ, Ἐγγαδαὶ Josepho. Ptolemaeo Ἐγγάδδα. Hieronymus ita ejus meminit ad c. 47. *Ezech. Engallim enim in principio est maris mortui, ubi Jordanis ingreditur. Engaddi vero, ubi finitur atque consumitur.* Id verum esse non potest, si fidem habemus Josepho, nam is scribit Engaddi 300 stadia absfuisse Hierosolymis, ergo fuit non longe a principio maris mortui ubi Jordanes ingreditur, non vero ubi finitur: sic enim plura quam 600 aut 700 stadia absfuisset, quum ipse lacus longus sit 580 stadia. Josephus meminit hujus loci quater. *Antiq.* IX. 1. Ἐγγαδὲ vocat, additque urbem esse non longe a lacu Asphaltite, & 300 stadia abesse Hierosolymis. *Lib.* III. *de bell.* 2. Ἐγγαδαὶ nuncupat & unam fuisse ex undecim toparchiis Judaeae. *Lib.* V. *de bell. cap.* 3. Ἐγγαδὶ narrat a sicariis qui Masadam inhabitabant occupatam. Denique *Ant.* VI. 14. commemorantur ei Ἐγγηδήνη ὄρεα montes Engedeni. Etiam Plinius *l.* V. 17. *Infra hos* (Essenos ad occidentem lacus Asphaltitis) *Engadda oppidum fuit, secundum ab Hierosolymis fertilitate palmetorumque nemoribus.* In Libris Apocryphis semel tantum memoratur *Ecclesiast.* 24. 15. palma Ἐγγαδδί. Quidam illic legunt Γάδοις, alii Κάδης & Αἰγιαλοῖς. Sed legendum esse Engaddi patet ex adjecta

mentione palmae. Engaddi enim a palmis dicta fuit חצצון תמר 2 *Chron*. 20.2.

Ab Engaddi עד רמתא usque ad Ramatham balsamum provenisse notant Talmudici in Gem. *Schabbath* 26.1. Ab Engaddi venire opobalsamum scribit Eusebius ad hanc vocem, & Zoar Balsami patriam esse, ad vocem Bala. Erant tamen ea loca παρακείμενα τῇ νεκρᾷ θαλάσσῃ.

EN MISCHPAT.

עֵין מִשְׁפָּט / Alio nomine Cadesch in solitudine *Gen*. 14.7. significat locum apud Petram qui fons judicii nominatur, scribit Hieronymus ad *Gen*. 14.7.

* EN RIMMON.

עֵין רִמּוֹן / Urbs tribus Juda *Neh*. 11.29. dubitari posset an non essent nomina duarum urbium, quia *Jos*. 15.32. inter urbes Judae recensentur ועין ורמון sed *Jos*. 19.7. & 1 *Chron*. 4.32. habetur *Ain Rimmon*.

* EN ROGEL.

עֵין רֹגֵל / In Juda. *Jos*. 15.7.

EN SCHEMESCH.

עֵין שֶׁמֶשׁ / Aquae Enschemesch, in finibus Judae. *Jos*. 15.7

* EN TAPPUCH.

עֵין תַּפּוּחַ / Urbs in finibus Menassis. *Jos*. 17.7.

EN TEENA.

Non inveni nisi semel hujus factam mentionem, in Midrasch Koheleth *fol*. 95. *col*. 2. ubi אנשי עין תאנה *incolae En Teenae* memorantur. Videtur non longe a Tzippori abfuisse.

EPHES

* EPHES DAMMIM.

אפס דמים / *Jos.* 17. 1. Sunt qui putent esse nomen loci. Aquila reddit ἐν πέρατι Δαμμείν. 1 *Chron.* 11. 13. videtur *Pas Dammim* dici: vide & *Dammim* supra.

EPHRA.

Ἔφρα. Patria Gideonis. Josephus *Antiq.* v. 8.

* EPHRAIM.

Ἐφραίμ. Urbs in regione prope solitudinem *Joh.* 11. 54. In codicibus quibusdam Graecis illic legitur hanc urbem sitam esse in regione ἀμφερείν. Epiphanius *l.* 1. *tom.* 11. adv. haereses *p.* 117. nuncupat illam πόλιν τῆς ἐρήμου, *urbem solitudinis*. Eusebius ait esse ἐγγὺς τῆς ἐρήμου ad vocem Ἐφραίμ, idemque ad vocem Ἐφρών notat esse Ephraim villam praegrandem 8 mill. ab Aelia versus septentrionem ubi Hieronymus legit κ. i. e. 20. Vide quae nos supra *lib.* 1. *cap.* 56. notavimus de situ hujus urbis.

עפרים urbs etiam est terrae Israeliticae teste R. Nathane in Aruch a fertilitate commendata, aliis חפרים Chephraim. עפרין *Ephraim* (ita est Keri: nam Ketib est עפרון) urbs est quam cum Bethele & Jeschane eripuit Abia Jeroboamo 2 *Chron.* 13. 19.

EPHRATH.

Est Bethlechem. *Gen.* 39. 19. & 48. 7.

EPHRON.

עֶפְרֹן / Urbs in Benjamin. 2 *Chron.* 13. 19. Eusebius ad vocem Ἐφρών notat Ephraim esse vicum praegrandem, qui ab Aelia aberat 8 mill. septentrionem versus. Fuit etiam Ἐφρών urbs munita & magna quam Judas e Galaaditide reversurus in Judaeam

necessario transire debuit, 1 *Macc.* 5.46. erat in regione trans-Jordanica e regione Scythopolis, uti colligitur ex *commate* 52. Diversas gentes illic habitasse dicitur 2 *Macc.* 12.27.

EPICAERUS.

Ἐπίκαιρος. Legitur in Ptolemaeo urbs ad orientem Jordanis. Meminit etiam interpres Chaldaeus.

EREBINTHONOECOS.

Ἐρεβίνθων οἶκος domus cicerum. Vicus prope Hierosolymas. Josephus *lib.* VI. *de bell. cap.* 13. Rufinus legit junctim Ἐρεβινθώνικος. Eusebius meminit vici Ἐρεμίνθα ἐν τῷ Δαρωμᾷ, tractu Judaeae australi. Videtur esse Βιθθέρεβιν, cujus mentio apud Sozomenum Histor. *lib.* IX. *cap* 17. Fuit autem hic vicus regionis Eleutheropolitanae, aut certe non longe inde. Et Βιθθερέβιν quid est aliud quam Ἐρεβίνθων οἶκος. Nomen certe videtur esse idem: sed situs differt.

EREMBON.

Ἐρεμβών. Vicus praegrandis Judaeorum in decimo sexto ab Eleutheropoli miliario contra meridiem. Eusebius in Onom.

EREMINTHA.

Meminit illius Eusebius in Onom. scribens esse vicum in Daroma, sive parte Judae australi.

* ESCHAN.

אֶשְׁעָן / Urbs tribus Judae *Jos.* 15.52.

ESDRAEL.

Ἐσδρηλά. In libris Apocryphis. Vide Vocem *Jizreel*.

ESDRIN.

ESDRIN.

'Εσδρίν. 2 *Macc.* 12. 36. alii hic habent Γοργίαν, ſic ut loci nomen non ſit ſed viri. Hillerus ſubſtituit 'Εφρίν עפרין.

ESORA.

'Εσωρά. Judaei eo miſiſſe nuncios leguntur *Judith.* 4. 4. Videtur eſſe חצור.

ESSA.

Ἔσσα. Urbs, quam Rex Alexander cepit poſt Dion, & quum Eſſam cepiſſet, occupavit Gaulana & Seleuciam. Joſephus *Antiquit.* XIII. 23. Videtur itaque urbs ad orientem maris Tiberiadis ſita fuiſſe.

ESTAOL.

אֶשְׁתָּאֹל / Urbs Judae in planitie *Joſ.* 15. 33. Dani tribuitur *Joſ.* 19. 41. *Jud.* 13. 25. ubi cum Zora conjungitur. Euſebius inter Azotum & Aſcalonem collocat ad vocem 'Ασθαώλ, & ad vocem 'Εσθαοὺλ ſcribit eſſe in decimo miliario Eleutheropolis contra aquilonem pergentibus Nicopolin.

* ESTEMO.

אֶשְׁתְּמֹה / Urbs in montanis Judae *Joſ.* 15. 50. Euſebius notat eſſe vicum praegrandem Judaeorum in regione Eleutheropolitana in Δαρωμᾶ, ſive portione Judae auſtrali, & quidem ad ſeptentrionem vici Anem. vide eum ad v. 'Ανσοεμά & 'Εσθεμά.

ESTEMOA.

אֶשְׁתְּמוֹעַ / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 21. 14.

ETHER.

עֶתֶר /. Urbs tribus Simeon. *Joſ.* 19. 7. inter urbes Judae recenſita,

ſita, quia ex iis Simeonitae ſuas acceperunt. Euſebius ad vocem Ἐθὲρ notat eſſe vicum hoc nomine Ἐτέραν, *Eteram* (nunc ἑτέραν *aliam* male legitur) prope Malatham in Daroma. Hic ſitus non eſt inconveniens.

* ETH CATZIN.

עת קצין / Urbs in confiniis Zebulon. *Joſ.* 19. 13. Legitur quidem illic עתה קצין ſed id videtur ſignificare verſus עת uti mox גתה verſus Gath, *commate* 13. nam aliunde, ex 2 *Reg.* 14. 25. liquet dici Gath Hachepher.

* ETZEM.

עָצֶם / Urbs in tribu Simeon 1 *Chron.* 4. 29. videtur eadem ac Azem עצם *Joſ.* 19. 3.

EUHYDRA.

Oppidum inter Tyrum & Sidonem. Plinius meminit *l.* v. 19. *Inde Euhydra, Sarepta, & Ornithon oppida.*

EXALUS.

Ἐξαλοῦς. Epiſcopus ejus Parthenius interfuit Concilio Hieroſolymitano habito *anno* 536. Videtur eſſe Ἐξαλοὺς Euſebii in Onom. Ita enim videtur ſcripſiſſe pro Ἐξαδοὺς uti nunc legitur: nam Hieronymus vertit *Chaſalus.* Et facilis eſt mutatio Δ in Λ. Vide Euſebium ad vocem Ἀχσάφ.

Quae nomina ab F initium capiunt in ſcriptis quorundam geographorum, invenies infra incboata a PH, *uti* Faran, *Pharan, &c.*

GABA.

גְּבִי / Urbs in tribu Benjamin *Joſ.* 18. 24. *Ezr.* 2. 26. quam multi putant eſſe eandem ac גבע *Geba.* Γάββη appellatur in libro

bro Ezrae tertio *c.* 5. *comm.* 30. uti liquet si conferas *Neh* 7. 30.

Est & Γαϐα urbs Carmelo monti adsita, inter Ptolemaida & Caesaream: ita enim Josephus *lib.* II. *de bell. cap.* 19. Judaeos scribit profectos Kedasam Tyriorum, Ptolemaidem, Gabam & Caesaream, dein Sebasten, Ascalona, Anthedona, Gazam, & *lib.* III. *de bell. cap.* 2. scribit conjunctam esse monti Carmelo & urbem equitum dictam. Rufinus ibi legit Gaba, sed MS.tum Academiae Lipsiensis Γάϐλα, codices vulgati Γάμαλα. In vita sua etiam hujus Gabae meminit, scribens Bezaram sitam esse in finibus Ptolemaidis & 20 stadia a Gaba abesse. Probabile est Gabam illam esse eandem quae postea *Caipha* & *Hepha* dicta fuit, urbs Carmelo adsita e regione Ptolemaidis.

Meminit & hujus Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Γάϐα, πόλις Γαλιλαίας. Ἰωσήπος πέμπτῳ Ἰϐδαικῆς ἀρχαιολογίας. Τὸ ἐθνικοὶ Γαϐηνὸς ὡς αὐτὸς Ἰωσηπος. *Gaba, urbs Galilaeae,* Josephus *lib.* V. *Antiquit.* Judaic. *Gentile Gabenus, apud eundem.* Atqui apud Josephum Γαϐανὸς nunc ubique legitur.

Extant nummi Gabenorum (quos ad Gaben quidam referunt. Vide vocem *Gabe*) inscripti ΚΛΑΤΔ. ΓΑΒΗΝΩΝ. ΖΟΡ. Annus hujus aerae 177 hic extat, in aliis ΖΙC. 217. Initium aerae ducitur ab anno Romae conditae 693. Vide Norisii epochas Syromacedonum *Diss.* IV. Vaillantii nummos Imperatorum Augustorum & Caesarum *pag.* 31. & 339. Verum & in Coelesyria (distincta a Palaestina) erant *Gabeni.* Γαϐηνῶν episcopus subscripsit concilio Niceno I.

GABAA.

Gabaa, in qua natus est Saul, & Rama, quae est juxta Gabaa in septimo lapide a Jerosolymis sita. Ita scribit Hieron. ad *cap.* 5. *Hos.* Erat autem tempore Hieronymi diruta, quod his verbis testatur ad Sephon. *cap.* I. *Gabaa illa civitas Saulis usque ad fundamenta diruta est.* Et in epitaphio Paulae. *In Gabaa urbe usque ad solum diruta paululum substitit recordata peccati ejus & concubinae in frusta divisae & tribus Benjamin trecentos viros propter Paulum Apostolum reservatos.* Haec Γαϐαθσαύλη Josepho *lib.* VI. *de bell.*

cap. 2. appellatur, diciturque 30 ſtadia ab urbe Hieroſolymitana abfuiſſe. Vide infra vocem *Gibea.*

GABALA. Vide *Gamala.*

GABAOPOLIS.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Γαβαούπολις, πόλις τῆς Γαλιλαίας .... Ἰώσηπος ἕκτῳ Ἰουδαικῆς Ἀρχαιολογίας. Σαῦλος δὲ εἰς Γαβαούπολιν ἔχων ἑξακοσίους μετ' αὐτοῦ μόνον ἧκε. *Gabaupolis, urbs Galilaeae. Joſephus lib.* VI. *Antiq. Saulus autem tantum cum* 600 *militibus venit Gabaupolin.* Nunc Γαβαὼν πόλιν in Joſepho legitur.

GABAOTH.

Γαβαώθ. Nomen loci remoti ab Hieroſolymis ſtadiis 20. ἔστι κατ' ἀνατολὰς τῆς Σιὼν, ἥτις ἔχει εἴσοδον ἀπὸ Γαβαὼθ μήκοθεν τῆς πόλεως σταδίους κ'. *Eſt ad orientem Sionis qui aditum habet a Gabaoth, viginti ſtadiis ab urbe.* Epiphanius de vitis Prophetarum *pag.* 239. addens hunc aditum pleroſque ignorare propter obliquos ejus receſſus. Non eſt Gibeon, nam ſitus ab Epiphanio aſſignatus non convenit cum ſitu Gibeonis, quippe quae amplius viginti ſtadiorum ab urbe Hieroſolymitana aberat, & ipſi Gibeon Γαβαὼν dicitur *lib.* II. *adv. haereſes pag.* 702. At in Chronico Paſchali Γαβαὼν legitur *pag.* 155. Σολομῶν γὰρ ἐποίησε τοὺς τάφους τοῦ Δαβὶδ, διαγράψας κατὰ ἀνατολὰς τῆς Σιὼν, ἥτις ἔχει εἴσοδον ἀπὸ Γαβαὼν μήκοθεν τῆς πόλεως σταδίων εἴκοσι. Ἐποίησεν δὲ ταύτην σκολιὰν, σύνθετον, ἀνυπονόητον. Καὶ ἔστιν ἡ εἴσοδος ἕως τῆς σήμερον τοῖς πολλοῖς ἀγνοουμένη τῶν ἱερέων καὶ ὅλῳ τῷ λαῷ. *Salomon ſepulcra Davidica ita conſtituit ut eſſent obverſa orienti Sionis, qui aditum habet a Gabaon procul ab urbe, ſtadiis viginti. Quem quidem ita occultum & obliquum fecit, ut a nemine perciperetur, ſic ut introitus pleroſque ſacerdotes hodie & totum populum lateat.*

GABARA.

Γάβαρα. In plurali. Haec urbs, & Sephoris, & Tiberias ſunt tres

tres praecipuae Galilaeae, teste Josepho *in Vita*. Quare suspicor plus uno in loco Γάδαρα, vocem notiorem, in contextum Josephi irrepsisse pro Γάβαρα. Sepphoris, Tiberias & Gabara conjunguntur quoque *in Vita*. 104. Vespasianus enim Ptolemaïde cum exercitu profectus legitur ad fines Galilaeae. Josephus autem cum suis non longe a Sippori castrametatus fugit Tiberiada. Tum Gabarensium civitas, πόλις Γαβαρέων, capitur a Vespasiano, deinde obsidetur Jotapata & aliae urbes Galilaeae *bell*. III. 6. Nunc legitur Γαδαρέων, sed non dubito reponendum esse Γαβαρέων, uti & quum *in Vita* urbem Giscala a populis vicinis, Gadarenis, Gabaraganaeis, & Tyriis expugnatam narrat, & se Sephoritas bis, Tiberienses quater, Gadarenses semel expugnasse, & vulgus Galilaeorum, licet expugnasset eorum oppida, eum tamen amasse. *In Vita*. Gabarorum situs hinc colligi potest quod Jonathas cum suis tendens ex Judaea in Galilaeam transierit Japham, Sephorim, Asochim, Gabara. *in Vita* 1016. Distant autem Gabara & Jotapata 40 stadiis. *Ibid*. 1017. Puto hanc quoque vocem restituendam esse *pag*. 1019. ubi nunc legitur, ἐκέλευσα τοῖς πλήθεσι πρὸς Σωγάνην κώμην ἕπεσθαι Ἀράβων ἀπέχουσαν εἴκοσι σταδία: *Jussi multitudinem sequi usque ad Soganem vicum Arabum, remotam inde 20 stadiis*. Lego Γαβάρων ἀπέχουσαν, vicum, *qui a Gabaris distat*, Gabaris enim erat multitudo, & longe hinc Arabia.

GABAROTH.

Γαβαρώθ. Gabaroth. Vicus Galilaeae. In vita *pag*. 1016. Videtur idem esse ac Gabara. Nam Γάβαρα appellatur *p*. 1017.

GABATH.

Γαβάθ, patria Nathanis. Epiphanius de vitis Prophetarum *pag*. 235.

GABATHA.

Josephus meminit oppidi Γαβαθά. *Antiq*. VI. 5. *Antiq*. XIII. I. sed in hoc loco videtur legendum Ναδαβάθ. Vide I *Macc*. 9. 37.

Stephanus Γαβάθη πόλις Γαλιλαίας ὡς Ἰώσηπος ἐκτῷ Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. *Gabathe. Urbs Galilaeae. Josephus lib.* VI. *Antiq.*

Γαβαθὰ est & vicus 12 miliaribus ab Eleutheropoli, ubi sepulcrum Habaccuci ostenditur. Eusebius in Onomastico ad vocem Γαβαθάς. Antea ad vocem Κηλὰ & Ἐχελὰ dixerat illic ostendi sepulcrum Habaccuci. Sed haec facile conciliantur si conferamus ea quae de situ horum locorum tradit Eusebius. Keia, sive Κηλὰ, erat 8 miliaribus ab Eleutheropoli ad ortum, id est Aeliam versus. Gabatha, 12 miliaribus ab Aelia. Spatium autem omne inter Aeliam & Eleutheropolin fuit 20 miliarium. Atqui 8 & 12 efficiunt 20. Sic ut Gabatha & Kela loca videantur fuisse vicina & paribus fere intervallis remota hinc & inde, i. e. ab Eleutheropoli 12, ab Aelia 8. Et sepulcrum Habaccuci inter Gabatha erat & Kela, ita ut aeque ab hoc quam illo loco conspici potuerit. Meminit idem Γαβαθὰ in Benjamin, ubi domus Saulis fuit (illa est Gibea) & Gabatha, vici in finibus Diocaesareae: sed Graeca mire illic turbata sunt.

GABATHO. Vide *Gibbethon.*

GABE.

Γαβέ. *Zachar.* 14. 10. Γαβὲ pro גבע legitur. Erat haec urbs parva distans 16 miliaribus a Caesarea, adjacens magno campo Legionis Eusebius in Onom. ad vocem Γαβαθών. Plinio etiam memoratur Gabe, sed alio loco. Postquam urbes Decapolis recensuisset, dicit *has urbes intercursare tetrarchias, quae in regna contribuuntur*, & mox addit *Trachonitis, Paneas, Abila, Arca, Ampeloessa, Gabe.* De nummis Gabenorum vide quae ad vocem *Gaba.* Legitur & Anastasius Γάβων episcopus in Palaestina (vide supra *pag.* 532.) at nulla Gabe recensetur inter sedes episcopales Palaestinae (vide supra *pag.* 215.) sed Γαδαὶ, quum tamen Γάδων episcopus nusquam in actis conciliorum legatur. Legendumne in Notitiis Γάβαι;

GABBE.

GABBE.

Γάββη. Vel ut alii Γάβδη. III *Ezr.* ſ. 39. Eſt urbs גבע uti liquet ſi conferamus *Neh.* 7. 30.

GADAE.

Γάδαι. Inter urbes Palaeſtinae ſecundae recenſetur in Notitia Veteri Eccleſiaſtica. Forſitan legendum Γάβαι ob ea quae mox notavimus ad vocem *Gabe*.

GADARA PERAEAE, *vel Palaeſtinae ſecundae.*

Ita hanc urbem nuncupo ut diſtinguam ab alia quae idem nomen geſſit, & vicina fuit Nicopoli atque Dioſpoli, de qua mox. Fuit autem haec urbs ſita ad flumen Hieramacen, teſte Plinio, *lib.* v. 16. μητρόπολις Peraeae, teſte Joſepho *lib.* v. *de bello*, *cap.* 3. ad ortum ſita lacus Tiberiadis, remota a Tiberiade intervallo 60 ſtadiorum uti idem teſtatur *in hiſtoria vitae ſuae*, *pag.* 1025. In hujus ſcriptis & alia leguntur ad notitiam hujus urbis facientia. Regionem Gadarenam, Γαδαρίδα, ſcribit terminare Galilaeam a plaga orientali *lib.* III. *de bello c.* 2. Idem nomen uſurpat Strabo narrans ἐν τῇ Γαδαρίδι aquam lacuſtrem eſſe qua deguſtata pecora pilos, ungues, & cornua amittunt. Videtur eſſe illa quam Pompejum inſtauraſſe ſcribit, *Antiq.* XIV. 8. Habuit unum ex ſ Synedriis totius terrae Iſraëliticae *Antiquit.* XIV. 10. *bell.* I. 6. ſed Rufinus loco poſteriore legit Δώροις. Gadara, Hippon, & Samariam, Auguſtus Herodi reddit, *Antiquit.* XV. 11. *bell.* I. 15. Gaza, Gadara & Hippos πόλεις Ἑλληνίδες erant, nec Archelao ſubjectae, *Antiquit.* XVII. 13. ſed Syriae adjectae *bell.* II. 4. quum tamen Gaza tam longe remota fuerit a Gadaris & Hippo, ſuſpicio naſci poſſet legendum Γέρασα, quae urbs utrique vicina fuit. Vici Gadarenorum & Hippenorum, in con-

finis Tiberiadis & agri Scythopolitani incenduntur a Justo, *In vitae suae historia*. Denique nomen Γαδαρα aliquoties legi in Josepho pro Γαβαρα urbe suspicamur. Gadara & Scythopolin urbes Coelesyriae vocat *Antiq.* XIII. 21. & ibidem Γάδαρα nuncupat κώμην Γαλααδίτιδος. Vocem Gadara nempe late patet nomen Coelesyriae, complectiturque apud eundem regionem Moabitarum ac Ammonitarum *Ant.* I. 11. Alibi *An.* X. 11. videtur Coelesyriam distinguere a regionibus illis. *Ant.* XV. 4. totam Coelesyriam Cleopatrae ab Antonio donatam scribit. Idem *Antiquit.* XII. 3. ex Polybio narrat Gadara capta esse ab Antiocho. Apud Polybium ut nunc legitur Historiarum *lib.* V. postquam Antiochus cepisset Pellam, Camun, Gephrun & Abila, Gadara capienda suscepisse. Καταλειπομένων δ' ἔτι τῶν Γαδάρων ἃ δοκεῖ τῶν κατ' ἐκείνους τοὺς τόπους ὀχυρότητι διαφέρειν, προσστρατοπεδεύσας αὐτοῖς καὶ συστησάμενος ἔργα ταχέως κατεπλήξατο καὶ παρέλαβε τὴν πόλιν. *Restabant adhuc Gadara, locus opinione hominum prae ceteris omnibus illius tractus eximie munitus, ad quem Rex admovit exercitum & molitus opera oppidanos ita terruit, ut ex templo se dederent.*

In tabulis Novi Testamenti memoratur Γαδαρηνῶν γῆ, *regio Gadarenorum* adsita mari Tiberiadis, *Marc.* 5. 1. dicitque esse e regione Galilaeae *Luc.* 8. 26. plane uti Josephum mox loquentem audivimus Γαδαρίδα, id est regionem Gadarenorum, terminare Galilaeam ad ortum: quo magis miror viros doctos credere potuisse partem aliquam Galilaeae ad ortum Jordanis aut lacus Tiberiadis esse collocandam. Matthaei *cap.* 8. 28. Gergesenorum regio illa dicitur quae a Luca Gadarenorum: verum & in Matthaeo olim Γαδαρηνῶν lectum fuisse in codicibus quibusdam notavit Epiphanius *lib.* II. *adv. haer. pag.* 650. quamvis non repugnet eandem regionem & ab urbe praecipua Gadaris, & a loco minus noto Gergesi, nomen ferre.

Stephanus ita describit hanc urbem Γάδαρα, πόλις κοίλης Συρίας ἥτις καὶ Ἀντιόχεια καὶ Σελεύκεια ἐκλήθη. Τὸ ἐθνικὸν Γαδαρεύς καὶ Γαδαρίς καὶ ἡ γυνὴ καὶ ἡ χώρα. Ἐντεῦθεν ἦν Μένιππος ὁ σπουδογελοῖος. *Gadara. Urbs cavae Syriae, quae & Seleucia & Antiochia dicta*

dicta est. Gentile est Gadaraeus. Gadaris foeminin. Et regio ita nuncupatur. Inde erat Menippus dictus Spudaegeloeus. In voce Ἀντιοχεῖα ait urbem eandem inter Cavam Syriam & Arabiam ita dictam fuisse: haec erit quam hic Gadara appellat ad orientem lacus Tiberiadis. In confiniis Cavae Syriae & Arabiae erat sita, hinc illi hic attribuitur. Ceterum de Menippo hinc orto supra diximus. Erant & alii, quibus adhaesit nomen Γαδαρεὺς ab urbe Gadarorum. Οἰνόμαος erat Γαδαρεὺς philosophus Cynicus qui paulo antiquior fuit Porphyrio. Suidas ad vocem Οἰνόμαος. Erat & Ἀψινὴς Γαδαρεὺς cujus Suidas meminit ad vocem Φρόντων. Gadarenus fuit & Theodorus Sophista, magister Tiberii Caesaris. Suidas ẏ. Θεόδωρος. Strabo, ubi de urbe Gadaris *lib.* XVI. etiam Menippum Gadarenum dicit. Sed Gadara Strabonis prope Nicopolin erant, non quae ad ortum lacus Tiberiadis sita fuere.

Thermas Gadarenses laudat Epiphanius *lib.* I. *adv. haeres. pag.* 131. παραγίνονται γὰρ εἰς Γάδαρα εἰς τὰ θερμὰ ὕδατα. additque πανήγυρις δὲ ἐκεῖ κατ' ἔτος ἄγεται, *ibi festum celebratur quotannis*, & lavabant illi in balneis promiscue viri & foeminae aquaeque utiles erant pellendis variis morbis. Epiphanius etiam refert prope Gadara speluncas rupibus incisas, πολυάνδρια dicta & μνημεῖα. Celebres sunt hae thermae Gadarenae. Meminit etiam harum Itinerarium Antonini Martyris his verbis. *Transivimus Jordanem in ipso loco & venimus in civitatem quae vocatur Gaddi quae Gabaon dicitur* (voluit aut debuit dicere *Gadara*) *in parte ipsius civitatis milliario tertio sunt aquae calidae quae appellantur thermae Heliae, ubi leprosi mundantur*, & mox: *Ibi est etiam fluvius calidus qui dicitur Gadarra & descendit torrens & intrat Jordanem. & ex ipso ampliatur Jordanis & major fit.* Thermas Gadarenses commemorat quoque Eunapius Sardianus in libro de vitis Philosophorum, ubi Jamblichi vitam enarrat, sic ut solis Bajanis cedant τὰ Γάδαρα, θερμὰ δὲ ἐστι λουτρὰ τῆς Συρίας, τῶν γε κατὰ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐν Βαΐαις δεύτερα· ἐκεῖνοι δὲ εἰς οὐδὲν ἕτερα παραβάλλεσθαι. *Gadara Thermae sunt illae in Syria, secundas tenentes a Romanis quae Bajis sunt, & quibuscum nullae aliae comparari queunt.* Postea narrat fontium duos minores appellatos Ἔρωτα & Ἀντέρωτα & ex iis pusiones duos

a

a Jamblicho excitos qui in complexum ejus ruerunt. Nos plura de thermis Gadarenſibus notavimus *lib.* 1. *cap.* 46.

Nummi extant in hac urbe cuſi, in quibus vel triremis, vel cornu copiae duplex decuſſatum, vel caput velatum & turritum, vel caput Herculis conſpicitur, & aera, cujus initium ducitur ab anno Romae conditae 690, qualis anni ΔΜ. (44) ΒϘ (92) ΑΛΡ (131) ΒΛΡ (132) ΕΞΡ (165) ΖΞΡ (167) ΗϹ (208) ΔΚϹ (224) ϛΚϹ (226) ΓΜϹ (243) ΑΠϹ (281) ΓΤ (303) de quibus vide Vaillantii numiſm. Impp. Augg. & Caeſ. *pag.* 340. Noriſii epochas Syromacedonum, Patini nummos aereos Impp. *pag.* 183. 245. 266.

Epiſcopi Gadarenſes in actis conciliorum aliqui memorantur ita tamen ut dubium videri poſſit, fueritne epiſcopi hujus urbis, an Gadarae illius de qua mox: nam Ῥεγεὼν Γαδάρων inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae primae recenſetur: Vide ſupra *pag.* 215. & Γάδειρα, *Gadara* inter ſedes epiſcopales Palaeſtinae ſecundae: vide *ibidem*. Illud Ῥεγεὼν non ſatis indicat, cujus Gadarae epiſcopus debeat intelligi, nam ita & Ῥεγεὼν Ἱεριχῶ legitur (vide *pag.* 215.) verum epiſcopi ſe ſcribunt Ἱεριχοῦντος eſſe epiſcopos, omiſſa voce Ῥεγεών. Ita etiam Ῥεγεὼν Λιβυὰς legitur, & tamen epiſcopi Λιβυάδος appellantur. Auget difficultatem quod in eadem ſerie epiſcopus Γαδάρων bis memoretur, ſic ut inde certo colligere non detur, quinam fuerint epiſcopi hujus vel alterius Gadarae. Ex urbibus adjectis vix quicquam lucis accedit, quoniam ordo ille ſecundum ſitum urbium non digeritur. Videamus ergo epiſcopos Γαδάρων. Lector videat, quo velit referri ſingulos.

CAJANUM invenio epiſcopum Gadarenſem ſubſcripſiſſe concilio Niceno. Vide *tom.* II. conciliorum general. *p.* 51. Ob loca adjecta videretur hic Gadara Palaeſtinae primae eſſe intelligenda.

EUSEBIUM ſolum ex epiſcopis provinciae Palaeſtinae ſubſcripſiſſe Concilio Antiocheno I, *anno* 341. habiti, notatur in actis concilii, *tom.* II. concilior. *pag.* 561.

THEODORUM lego inter illos qui ſubſcripſere concilio Epheſino. Vide Baluzii novam collectionem conciliorum *p.* 507. & *tom.* III. conciliorum general. *pag.* 448. JO-

JOHANNEM invenio in actis concilii Chalcedonensis inter oecumenica quarti, *tom*. IV. concilior. *p*. 80. & 330. ubi legitur

Ἰωάννȣ Γαδείρων

Uti & Γάδειρα scribitur in notitia vetere (vide supra *pag*. 215.) urbs Gadara Palaestinae secundae, quum illa Palaestinae primae Γαδάρα & Ῥέγεων Γαδάρων illic appelletur. Sic ut dubium non sit voce Γαδείρων hic indicari urbem Gadara Palaestinae secundae, quod etiam liquet ex eo quod in actione quarta hujus concilii haec recenseatur inter urbes Palaestinae secundae, quum ibi separatim urbes singularum Palaestinarum memorentur. Nec est tamen quod quis existimet quoniam hic Γαδείρων scribitur, & quia in notitiis veteribus Γάδειρα etiam appellatur urbs Palaestinae secundae, illa autem primae Γάδαρα, oportere episcopos qui Γαδάρων esse dicuntur in actis conciliorum referri ad Gadara Palaestinae primae, & qui Γαδείρων ad Gadara Palaestinae secundae: nam verum nomen urbis hujus Palaestinae secundae Γάδαρα fuisse, non Γάδειρα, constat ex scriptoribus antiquis, & hi ipsi episcopi qui Γαδείρων dicuntur, Gadarenses nuncupantur. Ita in Latina versione actorum hujus ipsius concilii Chalcedonensis, ubi in Graeco legitur Ἰωάννȣ Γαδείρων, in Latino est *Gadarae Palaestinae secundae*. Et in actione quinta & decima hujus concilii, *tom*. IV. conciliorum *pag*. 787. uti ex codice antiquissimo descripta sunt episcoporum nomina a Sirmondo, legitur *Provinciae Palaestinae secundae episcopi* IV. *Severianus Scythopolitanus*, *Annianus Capitoliados*, *Zebinus Pellestianus*, *Johannes Gadarensis*. Quid? quod in ipso contextu Graeco *pag*. 586. hujus tomi idem episcopus appelletur τῆς Γαδαρέων. Atque ita etiam in ipsis notitiis veteribus pro Γάδειρα legitur *Gadarum*: vide supra *pag*. 223. 226. Sic flexerunt illi nomen גדר in Γάδειρα, uti & notissimae urbis in Hispania nomen גדר evasit Γάδειρα.

> *Nam Punicorum lingua conseptum locum*
> *Gadir vocabat*,

uti Festus Avienus scribit *in ora maritima lib*. I.

ARAXIUM Γαδάρων episcopum video memoratum in actis

concilii Hierosolymitani habiti anno aerae Christianae 536. vide v. conciliorum *pag*. 284. & mox THEODORUM Γαδάρων.

Medio aevo ab hac urbe regio olim Gadarena dicta videtur accepisse nomen Cedar & Kedar, & persuasum fuit vulgo hanc esse regionem Kedar, cujus in sacris literis fit mentio. Id nomen primum suspicari coepi hinc originem suam traxisse quum in Chronico Freculphi, episcopi Lexoviensis *tomo* I. *lib*. V. *c*. 8. legerem *Abella & Cedar*, pro eo quod in Polybio *lib*. XVI. Josepho *lib*. XIII. legitur Ἄβιλα καὶ Γάδαρα.

GADARA
Palaestinae primae.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς describit urbem Gadara dictam quae sit urbs Coelesyriae iis verbis quae mox dedimus *pag*. 774. Illam nos credidimus esse Gadara Peraeae, quae & ipsa urbs Coelesyriae a Josepho dicitur, uti & apud Varronem *lib*. I. de re rustica legitur, *in Syria ad Gadara*. Verum praeter hanc urbem aliam hoc nomine Stephanus commemorat quam vocat Palaestinae, hoc modo Γάδαρα, πόλις Παλαιστίνης .... Πορφύριος τρίτῳ Φιλοσόφου ἱστορίας. Τὸ ἐθνικὸν Γαδαρηνός. *Gadara, urbs Palaestinae. Porphyrius lib*. III. *Philos. Hist. Gentile Gadarenus*. Hanc ego puto esse Gadaram Palaestinae primae. Nec enim video cur Gadara Palaestinae primae possit Coelesyriae attribui & Gadara Palaestinae secundae dici esse Palaestinae, ut distinguatur a Gadara Coelesyriae. Non moror quod hic Γαδαρηνὸς dicatur esse hujus urbis ἐθνικὸν, sic ut haec videantur ad Gadara Palaestinae secundae pertinere, cujus ἐθνικὸν etiam Γαδαρηνὸς legitur in scriptis Novi Testamenti, nam & Γαδαρεὺς est ἐθνικὸν in nummis urbis Gadarorum Palaestinae secundae: quos quidem nummos ad Gadara Palaestinae primae referre non possumus ob imaginem triremis in iis conspicuam. Haec enim Gadaris Palaestinae secundae, non primae, quae longe erat a mari & flumine navigabili, convenit.

Fuit urbs haec non longe ab Azoto. Strabo ejus meminit *lib*. XVI. collocatque ad septentrionem illius. Ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ ἡ Γαδαρίς ἐστιν, ἣν καὶ αὐτὴν ἐξιδιάσαντο οἱ Ἰουδαῖοι· εἶτ᾽ Ἄζωτος καὶ

Ἀσκα-

'Ασκαλών. *Interjacet Gadaris , quam & ipsam Judaei sibi vendicarunt, postea Azotus & Ascalon.* Nomen Γαδαρὶς videtur regionem significare potius quam urbem, uti apud Josephum Γαδαρὶς, regio Gadarena, dicitur Peraeam terminare ab ortu *bell.* III. 2. (quam cave confundas cum hac regione Gadarena, cujus erroris reus fuit ipse Strabo, uti jam a Casaubono observatum est) quod si regio per eam intelligi debeat, nomen ab urbe Gadara accepit.

Haec urbs modo Γάζαρα modo Γάδαρα appellatur, quod liquet ex collatione locorum I *Macc.* 15. 28. & 35. ubi jungitur cum Joppe: etiam Γάσηρα I *Macc.* 7. 45. ubi dicitur circa Bethchoronem Nicanor & Judas patrasse praelium, caeso autem Nicanore Judas fugientes ab Adasa usque ad Gazera insecutus, quod est iter unius diei. Alibi, I *Macc.* 9. 52. dicitur esse munita a Jonathane & I *Macc.* 13. 54. Simeonem habitasse ἐν Γαζάροις. Sita dicitur in finibus Azoti I *Macc.* 14. 34. & 2 *Macc.* 10. 32 Timotheus legitur fugisse ad Γάζαρα λεγόμενον ὀχύρωμα. Josephus ejus quoque meminit dicens Γάδαρα terminum esse regionis Ephraim ad occasum, *Antiq.* V. I. quod firmat opinionem eorum qui existimant eam in Sacro Codice Gezer גזר appellari. Vide *Jos.* 17. 3. & quae ad vocem Gezer dicentur. Frequenter eam γάζαρα Josephus nuncupat scribitque esse in finibus Azoti, jungens eam ter cum Joppe & Jamnia. Videamus loca quaedam quae de hac urbe agere videntur, licet Ζάρα, Γάδαρα & Γάζαρα aliquando apud ipsum scribatur. *Antiquit.* XII. II. dicitur Judas persecutus hostes suos μέχρι Γαδάρων καὶ τῶν πεδίων τῆς Ἰδυμαίας (melius credo legeretur Ἰυδαίας) καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας *usque ad Gadara & campos Idumaeae* (f. Judaeae) *& Azotum & Jamniam.* Erat autem Γαζάρη ἐπὶ τῶν ὁρίων Ἀζώτου, in finibus Azoti I *Macc.* 14. 34. Per haec Γάδαρα intelligendam esse Gezer sive Γάζαρα licet etiam colligere ex eo quod in libro Chasmonaeorum *cap.* 4. 14. ubi eadem res narratur pro Γαδάρων in quibusdam codicibus legatur Γαζηρῶν, in aliis Ἀσσαρημὼθ quasi ex Γάζηρα. Ita enim illic legitur ἐδίωξαν αὐτοὺς ἕως Γαζήρων καὶ ἕως τῶν πεδίων τῆς Ἰδυμαίας καὶ Ἀζώτου καὶ Ἰαμνείας. Alibi Josephus hanc urbem Γάζαρα vocat uti *Ant.*

VIII. 2. ubi de rege Aegypti ſcribit eum cepiſſe Γάζαρα urbem regionis Palaeſtinorum τῆς Παλαιςινῶν χώρας, & filiae ſuae Salomoni nuptae donaſſe. Haec autem גזר Gezer appellatur 1 *Reg.* 9. 15. & 2 *Sam.* 5. 25. Γέζαρα גזר. *Ant.* XIII. 1. narrat Gazara a Bacchide munita. Nihil obſtat quo minus credamus haec eſſe Gezer. Tria autem loca in quibus Joſephus Gazara cum Joppe & Jamnia jungit haec ſunt.

Gazaran & Joppen & Jamniam cepit Simon. *Ant.* XIII. 11. Videtur illa in regione Palaeſtinorum fuiſſe, quae cum Azoto & Joppe plerumque jungi ſolet Γάδαρα Straboni dicta, ad quem vide eruditiſſimas notas Caſauboni.

Gazara cum Joppe conjungitur, quae ab Antiocho Judaeis erepta eſt. *Ant.* XIII. 17. Γαζάρα καὶ πηγαὶ ibidem dicitur. Si recte ita legitur docemur ibi fontes fuiſſe. Mox praeceſſit Ἰόππη καὶ λιμένες. Eadem phraſis.

Zara, Joppen & Jamniam cepit Simon. *bell.* 1. 2. lege *Gazara*, uti liquet ex *Antiq.* XIII. 11. & quibuſdam codicibus verſionis Rufini, & 1 *Macc.* 14. 34. ubi Gazara appellatur ad fines Aſdodi.

In Notitiis Veteribus Eccleſiaſticis etiam jungitur Gadara haec cum Azoto, uti urbs Palaeſtinae primae. Ῥεγεὼν Γαδάρων, Ἄζωτος παράλιος. *Regio Gadarorum* (cur ita reddam Ῥεγεὼν vide in notis ad excerpta ex notitiis) *Azotus maritima.*

* GADDA.

גדה / Urbs in tribu Juda *Joſ.* 15. 27. Ita quidam putant. Euſebius. γαδδα, φυλῆς Ἰέδα. Κώμη εἰς ἔτι καὶ νῦν ἐςιν ἐν ἐσχάτοις τῦ Δαρωμᾶ. Hieron. *Gadda, in tribu Juda. Eſt autem hodieque villa in extremis finibus Daromae contra Orientem, imminens mari mortuo.* Memoratur etiam Gadda in Notitia Imperii ſub diſpoſitione Ducis Arabiae. Ego exiſtimo eſſe jungendum cum praecedenti חצר: vide vocem *Chatzar Gadda.*

GADORA.

Vicus in regione urbis Aelienſis, id eſt Hieroſolymae, circa Terebinthum. Euſebius ad vocem Γάδειρα. Confer Hieronymum. Terebinthus erat 2 miliaribus ab urbe Chebron.

GADVAD.

גדווד Memoratur in Miſna *Negaim*. VII. 4.

GAEBA.

Γαιβά. Non longe a Scythopoli & Dothaim. *Judith*. 3. 11. ubi Holofernes caſtrametatus dicitur inter Gaebam & Scythopolin, non longe a Dothaim.

GAIA.

Urbs Palaeſtinae juxta civitatem Petram. Ita Hieronymus in Onom. ad vocem Γαὶ, i. e. עיי העברים *Num*. 33. 44. ubi dicitur hic locus eſſe in terminis Moabitarum: hoc quoque nota ad illuſtranda loca manſionum Iſraëliticarum in ſolitudine.

GALBAATH.

Γαλβαάθ. Nomen loci ubi David delituit. *Joſ. Ant*. VI. 14.

GALEM.

Γαλέμ. Urbs tribus Judae, ſi ſequamur codices Graecos *Joſ*. 15. 60. Hebraei enim non habent eo loco. At in Jeſaiae *c*. 10. *comm*. 30. גלים *Gallim* memoratur. Sed vix inde ſitum loci colligas, niſi forte ex vicinis urbibus. At Judaei in Seder olam Rabba *cap*. 23. putant decem illas urbes ordine invaſiſſe Sanheribum & decem ejus מסעות ſtationes iis indicari exiſtimant. Id mihi non fit veriſimile. Loca, quae novimus ubi ſita fuerint, Anathoth, Gibea Saulis, Micmas & alia abunde hoc

 re-

refutant, ostenduntque loca Hierosolymis vicina heic recenseri, quae terrore suo replevit Rex Assyrius. Hieronymus, quem vide in Comm. ad *Mich.* 5. legit Gallim. Erat quoque vicus hoc nomine dictus Gallim, qui aetate Eusebii prope Ekron esse dicebatur, λέγεται, scribit is in Onomastico ad vocem Γαλλεὶ, πλησίον Ἀκκαρῶν εἶναί τινα κώμην Γαλλεὶμ καλȣμένην. Ita legit Hieronymus *dicitur autem esse quidam Accaron vicus qui vocetur Gallim.* Fuit autem *Jos.* 15.45. Accaron עקרון data tribui Juda.

GALGALA.

Γάλγαλα. Nomen loci est circa Bethel. Ita Josephus *Ant.* VI. 5. Eusebius in Onom ad vocem Γάλγαλα. Ἄλλοις δὲ ἔοικεν εἶναι Γάλγαλα τὴν περὶ Βαιθὴλ. Hieronymus. *Sed & juxta Bethel quidam aliam Galgalam suspicantur.* Hieronymus in epitaph. Paulae. *Intuita est castra Galgalae & acervum praeputiorum & secundae circumcisionis mysterium & 12 lapides qui de Jordanis illuc translati alveo 12 Apostolorum fundamenta firmaverant.* Iste acervus & Galgala aberant 2 miliaribus a Jerichunte teste Eusebio ad vocem Βȣνός. Josephus memorat quoque Γάλγαλα sita in planitie inter Jerichuntem & Jordanem *Ant.* V. 1.

Eadem est ac Gilgal, sed Graecis ita dicta. Vide 1 *Macc.* 9. 2. Theodoretus *quaest.* 8. *in lib. Jud.* Ἡ δὲ Γάλγαλα τῇ Ἰεριχῷ πλησιάζει. *Galgala vicina est Jerichunti.* Quaest. 7. scripserat eam vocem lingua Hebraea libertatem significare, quod opinor eum hausisse vel ex libro nominum Hebraïcorum τῷ βιβλίῳ τῶν Ἑβραικῶν ὀνομάτων, quem consulere solebat in indagatione significationis vocum, vide *quaest.* 51, 54, & 59 in primum librum Regum qui nostris hominibus vulgo primus Samuelis dicitur; aut forte ex Josepho, cujus saepe mentionem facit. Notum enim est eum ad גלה *Gala*, liberavit, respexisse; quum in Sacro Codice nomen Gilgal a גלל *Galal*, sive devoluto illic opprobrio Aegypti per circumcisionem ducatur.

In Chronico Paschali *pag.* 161. mentio fit aureae buculae ibi constitutae his verbis. Ἐπὶ τȣ́τȣ γέγονε τέρας, ὅτι ἡνίκα ἐτέχθη, ἐν Γαλ-

Γαλγάλοις ἡ Δάμαλις ἡ χρυσῆ ὀξὺ ἐβόησεν, ὥστε ἀκουσθῆναι εἰς Ἱερουσαλὴμ, Ὃς καθελεῖ τὰ γλυπτὰ αὐτῶν καὶ τὰ χωνευτὰ αὐτῶν. *Circa hunc* (Elisaeum) *factum est prodigium. Quum enim nasceretur, in Galgalis aurea bos acutam vocem edidit, ita ut audiretur Hierosolymis dicens*; hic destruet sculpta illorum simulacra. Apud Epiphanium de vitis Prophetarum *pag*. 237. legitur, ἡνίκα ἐτέχθη, ἐν Γαλγάλοις ἡ δάμαλις ἡ χρυσῆ ἡ ἐν Σηλὼμ ὀξὺ ἐβόησεν, *quum nasceretur, Galgalis bos aurea quae in Silo erat vocem edidit*. Sed haec corrupta sunt, nec enim idem bos Galgalis & Silunte erat, nec τὸ Galgalis cum ἐτέχθη jungi potest, quia mox dictum fuit eum natum esse Abelmaulae in tribu Ruben. Credo illud ἡ ἐν Σηλὼμ, *vel in Silo* glossema esse, additum ab aliquo quod in contextum irrepsit. Sed unde illud est, quod Galgalis bos erectus esse dicatur? Forte quod *Hos. cap*. 4. dicatur, nolite ingredi in Galgala & ne ascenderitis in Bethaven & *cap*. 9. 15. omnis malitia eorum Galgalis. Quo etiam facit quod verba a bove prolata videantur ex eodem Hosea *cap*. 10. 2. petita, & *Hos*. 12. 12. *erant in Galgal bobus immolantes*, ita Hieron. reddit, quamvis Hebraïca בגלגל שורים זבחו etiam ita reddi queant, & forsan melius, *in Gilgal boves immolant*. Praeterea notandum est in versione Alexandrina, qua Patres plerumque utebantur, lectum olim 1 *Reg*. 12. Jeroboamum vitulorum unum erexisse Galgalis, alterum in Dan (nunc legitur, uti in Hebraeo, unum in Bethel, alterum in Dan) ita certe citat Cyrillus in Comment. ad Hoseam *pag*. 5. Καὶ ἀπέθετο, φησὶ, τὴν μὲν εἰς Γάλγαλα, τὴν δὲ εἰς Δάν. *Et collocavit quidem unum Galgalis, alterum in Dan*. Nec verum est quod subjungit πόλεις γὰρ αὗται περιφανέστεραι τῶν ἄλλων, αἳ ἦσαν ἐν χώρᾳ Σαμαρειτῶν, *hae enim urbes in regione Samaritanorum prae aliis illustres sunt*.

Ceterum quod hic semel accidisse narratur bovem ex metallo mugiisse quotannis fieri consuevisse Constantinopoli tradit ex opinione vulgi Georgius Codinus in Excerptis de Orig. Constant. *pag*. 32. Ἐν τῷ λεγομένῳ λιμένι τοῦ Νεωρίου βοῦς ἵστατο χαλκοῦς παμμεγεθέστατος κράζειν δὲ αὐτὸν ἔλεγον ὡς βοῦς μίαν τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ γίνεσθαι παράπτωμά τι ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, ἡ ἔκραξεν *In portu Neorii*

rii bos maximus ex aere ſtabat, quem ferunt ſemel in anno mugire ſolitum, & eo die calamitatem aliquam urbi accidere.

GALGULIS.

Γαλγȣλῆς. Vicus in ſexto miliario ab Antipatride contra ſeptentrionem. Euſebius ad vocem Γελγὲλ.

GALLIM.

גלים 1 *Sam.* 25. 44. Videtur in Benjamin fuiſſe quia *Jeſ.* 10. 30. conjungitur cum Michmas, Geba, Rama, Gibea, Saulis, & Anathoth. Hieron. in Onom. ſcribit non longe ab Accaron eſſe vicum Gallim, ſed is eſt a noſtro diverſus. Vide vocem *Galem.* In Echa Rabbati *fol.* 52. *col.* 4. vide quomodo illud Jeſaiae בת גלים Abba Bar Cahana interpretetur comparatione inſtituta inter גלים *fluctus* maris & majores Iſraëlitarum, unde ipſi nunc בת גלים dicantur, vel בת גלים ſit quaſi בת גולים i. e. Abrahaami Iſaaci & Jacobi qui profecti ſunt in alias regiones, uti Abraham in Aegyptum, Iſaacus ad Abimelechum regem Philiſtaeorum, Jacobus in Paddan Aram.

GAMALA.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. *Γάμαλα, κατοικία Συρίας. ὁ οἰκήτωρ Γαμαλεύς. Ἰώσηπος ἐν τετάρτῳ τῆς Ἰȣδαικῆς ἀρχαιολογίας. Gamala, Syriae, Incola Gamaleus. Joſephus lib.* IV. *Antiquit. Jud.* Urbs fuit Gaulanitidis e regione urbis Tarichaeae ſita, unde regio Gamalitica nomen habet ad ſeptentrionem Peraeae ſita, & a forma cameli quam repraeſentabat dicta. *de bell.* IV. I. Plinius inter oppida Samariae Gamala recenſet *lib.* V. *c.* 13. Sed crediderim hoc nomen corruptum eſſe.

Legitur etiam apud Joſephum *de bell.* III. I. Γάμαλα in Galilaea ſita, urbs equitum dicta, ad montem Carmelum, ſed MS. tum Acad. Lipſ. illic Γάϐλα legit, Rufinus Γάϐα. Sic etiam Γάμαλα, in Vita *pag.* 1002. & Γαϐαλα in Galilaea munita ab Herode *Antiquit.*

tiquit. XV. 11. affines sunt literae μ & β in veteribus membranis. Et sic *Antiquit.* XII. 23. Γάϐαλα recensentur cum Gadaris & Seleucia, quae non dubito esse eadem ac Gamala. Forsitan sub Gabala aut Gamala in Galilaea latet urbs Gabara, quae uti & Sipporis & Tiberias tres erant nobilissimae urbes Galilaeae, teste Josepho: aut erit Gaba quae *lib.* 11. *de bell. cap.* 19. interponitur inter Ptolemaïdem & Caesaream. Gemalae vicina erat arx Magdala, Μάγδαλα, cujus meminit Josephus in vita. Josephus *de bell.* II. 25. & *Antiquit.* XVIII. 1. Sed *Antiquit.* XIII. 23. arcem vocat.

GARISIME.

Γαρισίμη. Locus distans 20 stadiis a Sephori urbe Galilaeae. Josephus in vita *pag.* 1029.

GAROB.

גרוב / Ibi Ephod erat Michae. Sanhedrin *fol.* 103. 2. מגרב לשילו ג׳ מילין a Garob usque ad Schilo erant 3 miliaria.

GARSIS.

Γαρσίς. Urbs Galilaeae. Josephus *de bell.* VI. 12. ἀπὸ Γαρσὶς πόλεως.

GATH.

גת / Urbs Philistaeorum *Jos.* 11. 22. Sed iis erepta una cum Jafne & Asdod a rege Judae Uzzia 2 *Chron.* 26. 6. vicina iis urbibus, uti hinc colligere licet; & quidem regia cujus rex alias quoque urbes quas inter Tziklag imperio suo subjectas habuit. 1 *Sam.* 27. 5. 6.

Josephus urbem hanc Γίτταν appellat, quae forma videtur nata ex ἐθνικῷ גתי *Gitti*, i. e. oriundus e Gath. Scribit ille *Ant.* V. 1. esse hanc urbem Danitarum, & *Ant.* VI. 1. esse urbem unam ex quinque Palaestinorum, *Antiq.* IX. 11. illam Palaestinis ereptam a Rege Ozia, & *Ant.* IX. 13. scribit Hizkiam cepisse urbes Palaestinorum a Gaza ad Gath.

Hieronymus in Comm. ad *Mich.* 1. ſcribit *Geth una eſt de 5 urbibus Palaeſtinae vicina Judaeae confinio & de Eleutheropoli euntibus Gazam, nunc uſque vicus vel maximus.* Euſebius in Onomaſtico teſtatur vicum Γεθθὰ fuiſſe 5 miliaribus ab Eleutheropoli remotum in via verſus Dioſpolim, i. e. Lyddam. Hieronymus in praef. ad Jonam teſtatur patriam Jonae dici Geth quae eſt in Opher *ad diſtinctionem aliarum Geth urbium* (nota τὸ urbium) *quae juxta Eleutheropolim ſive Dioſpolim hodie quoque monſtrantur.* Plures monſtrabantur hoc nomine, uti praeter illam Getha 5 mill. ab Eleutheropoli verſus Dioſpolim, alia inter Eleutheropolin & Gazam, & alia inter Antipatridem & Jamniam. Euſeb. ad vocem Γιτθὰ in Onom.

Erat haec urbs haud procul ab Azoto, quapropter nomine reliquiarum Aſdod intelligi eam ſcribit Hieron. ad *cap.* 25. Jeremiae. *Generaliter poſuit Philiſtiim, hoc eſt terram Palaeſtinorum & ſpecialiter urbes eorum Aſcalonem, Gazam, Accaron, Azotum: ſolam tacuit Geth quae continetur in reliquiis. Hoc eſt enim quod ſcriptum eſt,* & reliquiis Azoti: *Vicina enim atque confinis eſt Azoto, quae Hebraïce dicitur Eſdod, regio urbis Geth.* Quod ſi verum ſit, non Gath, ſed Aſdod illic omiſſa eſſe dici debet. Ego crediderim Gath circa excidium Templi primi minus notam aut celebrem fuiſſe: nam & alibi, ubi 4 aliae urbes Philiſtaeorum recenſentur, haec omittitur. Vide *Zephan.* 2. 4. *Gaza direpta erit, & Aſcalon in perditionem, & Azotus & Accaron eradicabuntur.* Et *Amos* 1. 7. *Mittam ignem in muros Gazae & devorabit aedes ejus, & diſperdam habitatorem de Azoto & tenentem ſceptrum de Aſcalone, & convertam manum meam ſuper Accaron.* Huc quoque facit quod Gath uti urbs potens quidem olim ſed deſtructa poſtea recenſeri videatur ab Amoſo *cap.* 6. 1. *Deſcendite ad Gath Palaeſtinorum* &c.

GATH HACHEPHER.

גַּת הַחֵפֶר / In tribu Zabulon *Joſ.* 19. 13. Patria fuit Jonae: cujus ſitum ita deſcribit Hieronymus praefatione ad Jonam. *Geth in ſecundo Saphorim miliario quae hodie appellatur Diocaeſarea euntibus*

tibus Tiberiadem haud grandis est viculus ubi & sepulcrum ejus ostenditur. Quod si verum sit, male negarunt Judaei aliquem prophetam ex Galilaea ortum traxisse, nam locus a Sepphori, metropoli quondam Galilaeae, non amplius duûm millium intervallo & in meditullio ejus sita, sine ullo dubio in Galilaea fuit. Sita porro fuit eo in loco quo communis utriusque tribus, hujus nempe & alterius proximae finis erat.

GATH RIMMON.

גַּת רִמּוֹן / Urbs Danitarum *Jos.* 19. 45. Villa teste Hieronymo praegrandis in decimo miliario Diospoleos pergentibus Eleutheropolin. Ita lege & confer Eusebium.

GAULADEMAN.

Γαυλαδημᾶν. Urbs refugii in Bataneade. Josephus. *Ant.* IV. 7. Est corruptum ex Golan גּוֹלָן.

GAULANE. Vide GOLAN.

GAZA.

Urbs haec in codice Hebraeo V. T. עזה *Azza* dicitur, unde est gentile עזתי *Jos.* 13. 3. Tribui Judae sorte fuit adsignata, una ex quinque urbibus Philistaeorum *Jos.* 15. 45. 1 *Sam.* 6. 15. sita versus fines terrae Israëliticae australes. *Gen.* 10. 19. Avvitae leguntur *Deut.* 2. 23. habitasse in Chatzerim Gazam usque. In N. T. semel tantum ejus fit mentio *Act.* 8. 26. *Via quae ducit Hierosolymis Gazam*, ἄυτη ἐστιν ἔρημος. Alii ultima verba de urbe Gaza, quae deserta fuerit eo tempore utpote ab Alexandro eversa nec postea inhabitata, teste Strabone, *l.* 16. accipiunt, alii de ipsa via. De via ipsa non video cur ἔρημος diceretur magis quam multae aliae viae in terra Israëlitica : adeoque ad Gazam ipsam haec retulerim potius. Cellarius jam notavit eam a temporibus Alexandri desertam non fuisse, quum ab Antiocho

eversa sit (teste Polybio in excerptis Valesianis) & a Chasmonacis erepta aliquoties Syris (1 *Macc.* 11. 61. & 13. 43) deinde expugnata ab Alexandro Jannaeo (*Joseph. l.* 13. 21.) & ex hoc tempore videtur ei fuisse ἔρημος deserta, usquedum, uti ex nummis Titi, Hadriani & sequentium Imperatorum ibi cusis liquet, ex hac quoque clade surrexit. Certe sub Gabinio jam ex clade sua surrexit, quum instaurata fuit teste Josepho & nummos cudit, de quibus mox dicemus, adeoque tempore Philippi *Act.* 8. 26. non videtur ἔρημος dici potuisse, ac si incolis omnino omnibus destituta fuisset.

Egi aliquando super hac re per literas cum amico meo, Professore regio linguarum orientalium in Academia Parisiensi, Antonio Gallandio, ut nummos veteres de quibus mox agemus & inscriptam iis aeram conciliarem cum testimonio sacri codicis urbem illam fuisse ἔρημον, quum tamen & a Gabinio instaurata esset & nummos cuderet. Is autem sententiam suam ad me his verbis perscripsit. *Gaza, quod non solum a Strabone verum etiam in* Act. Apost. ἔρημος *dicatur, non est mirum, si attenderimus ad id quod ait Hesychius his verbis:* ἔρημα, ἀφύλακτα; *ea nimirum esse loca, quae non munita praesidio carent, nec opus habent. Itaque putemus eam urbem, ab Alexandro Magno expugnatam, & Persis, qui eam munierant, ereptam iisdem aut deletis aut fugatis, indigenis relictam fuisse ea conditione, ut ab ipsis denuo non muniretur, nec, quod ipsi contigerat, in Aegyptum contendentibus viam praecluderent, sed liberam & perviam ultra euntibus, ac redeuntibus sinerent. Notandum praeterea, ab iisdem idem sub Lagidis & Seleucidis observatum fuisse, hincque eorum urbem, sacram & asylam, seu inviolatam dictam,* ἱερὰν καὶ ἄσυλον, *quod utrisque, seu victoribus, seu victis, aperta esset. Id a te si intellectum fuerit, plana omnia invenies, ac alia Gazaeorum numismata Imperatorum Romanorum nomine ante Titum cusa reperiri posse comperies. Cum eorum regio, olearum, ficuum, vinearum, & agrorum omni proventu, etiamnum hodie, uti mihi testi oculato constat, fertilissima sit, alia significatione* ἔρημος *dici non potuit. Haec est mea sententia: si quid melius tibi visum fuerit tui arbitrii est.*

Jo-

Josephus meminit hujus urbis aliquoties. *Ant.* v. 1. & 2. scribit esse urbem tribus Judae, & *Ant.* vi. 1. unam ex quinque urbibus Palaestinorum. *Ant.* ix. 13. Hizkias dicitur cepisse omnes urbes Palaestinorum a Gaza ad Gath. *Antiq.* xi. 8. eam narrat obsessam fuisse ab Alexandro dum praesidium Persicum in ea erat: de qua obsidione vide Plutarchum in Alexandro, qui eam vocat Συρίας μεγίστην πόλιν. Deinde capta fuit a Ptolemaeo. Vide Josephum *Antiq.* xiii. 21. tum ab Alexandro Jannaeo *Ant.* xiii. 21. instaurata a Gabinio *Ant.* xiv. 10. Herodi reddita ab Augusto *Ant.* xv. 11. Eidem *Ant.* xvii. 13. urbs Ἑλληνὶς appellatur nec Archelao regi Judaeae subdita. Porro *lib.* v. *de bell. cap.* 14. eam sitam esse scribit inter Raphiam & Ascalonem. Denique *lib.* ii. contra Apionem tradit Idumaeam fuisse juxta Gazam.

Stephanus ita Gazam describit, Γάζα, πόλις Φοινίκης, νῦν δὲ Παλαιστίνης (forte πρώτης) πρὸ τῆς Αἰγύπτου. Ἐκλήθη καὶ Ἄζα, καὶ μέχρι νῦν Σύροι Ἄζαν αὐτὴν καλοῦσιν ἀπὸ Ἄζονος ..... ἐκλήθη δὲ καὶ Ἰώνη ἐκ τῆς Ἰοῦς ... ἐκλήθη δὲ καὶ Μινώα .... *Gaza urbs Phoenices nunc autem Palaestinae quae ante Aegyptum est. Nuncupata etiam fuit Aza, & ita a Syris hodieque appellatur de nomine Azonis ..... appellatur & Jone ab Jo .... & Minoa .....* Nota olim Phoenicen postea Palaestinam dictam; & quod *Azan* eam nuncupat. Azotus etiam olim Ἄζα dicebatur, uti noster tradidit ad vocem Ἄζωτος, aut saltem ea de nomine Ἄζας mulieris ita dicta fuit. Ad nomen autem Jones haec confer ex eodem: Ἰόνιον πέλαγος .... Λέγουσί τινες καὶ τὸ ἀπὸ Γάζης μέχρις Αἰγύπτου πέλαγος Ἰώνιον λεγέσθαι. Ἰώνη γὰρ καὶ ἡ Γάζα ἐκαλεῖτο, ἀπὸ Ἰοῦς, *Jonium pelagus ... dicunt quidam mare a Gaza usque ad Aegyptum Jonium dici. Gaza enim dicta fuit quoque Jone ab Jo.*

Situm urbis ita tradit Arrianus *lib.* ii. de expeditione Alexandri. Ἀπέχει ἡ Γάζα τῆς μὲν θαλάσσης εἴκοσι μάλιστα σταδίους, καὶ ἔστι ψαμμώδης καὶ βαθεῖα εἰς αὐτὴν ἡ ἄνοδος· καὶ ἡ θάλασσα ἡ κατὰ τὴν πόλιν τεναγώδης πᾶσα. Μεγάλη δὲ πόλις ἡ Γάζα ἦν καὶ ἐπὶ χώματος ὑψηλοῦ ᾤκιστο, καὶ τεῖχος περιεβέβλητο αὐτῇ ὀχυρόν. Ἐσχάτη δὲ ᾤκεῖτο, ὡς ἐπ' Αἰγύπτου ἐκ Φοινίκης ἰόντι ἐπὶ τῇ ἀρχῇ τῆς ἐρήμου. *Abest Gaza a mari stadiis summum viginti, & accessus ad eam est*

 sa-

sabulosus & profundus, & mare urbi propinquum limosum est. Magna autem urbs erat Gaza & in elevato loco sita, validoque muro firmata. Ultima quoque est urbium quae inhabitantur tendenti ex Phoenice in Aegyptum, sita in initio solitudinis. Nota illos scriptores qui expeditionem Alexandri per Phoenicen & Palaestinam descripsere, post Tyrum nullius urbis quam Gazae meminisse: unde liquet hanc & celebrem & munitam fuisse. Lucanus quoque ubi varias orientis urbes recenset, hujus solius meminit ex urbibus terrae Israëliticae cum Tyro & Sidone, *Lib.* III.

> *Accedunt Syriae populi, desertus Orontes,*
> *Et felix sic fama Ninos, ventosa Damascus*
> *Gazaque & arbusto palmarum dives Idume,*
> *Et Tyros instabilis, pretiosaque murice Sidon.*

Plinius ita *lib.* VI. 28. *Petra abest a Gaza oppido litoris nostri* DC *mill. a sinu Persico* CXXII. *mill. Huc convenit utrumque bivium, eorum qui Syriae Palmyram petiere & eorum qui a Gaza venerunt.* De hoc spatio vide mappam nostram, *pag.* 423. adjectam, in qua videre est quam bene Plinio cum Strabone & Marciano Heracleota conveniat; nam sex septemve miliarium intervallum nullum est respectu spatii 150 miliarium. Idem *lib.* XII. *cap.* 14. *Caput eorum* (*Gebanitarum Arabum*) *Thomna abest a Gaza nostri litoris in Judaea oppido* LXXX. XXVII. *millium passuum, quod dividitur in mansiones camelorum* LXII.

Gazam duplicem fingit Palmerius, alteram prope Aegyptum, alteram Palaestinae urbem vulgo hoc nomine notam, persuasus iis quae leguntur in Polybii *lib.* V. *Historiar.* Ibi describens iter Ptolemaei ex Aegypto versus Coelesyriam tradit eum per Casium montem, & Barathra profectum, deinde παραγινόμενον εἰς Γάζαν parte exercitus assumta ulterius processisse donec 50 stadiis a Raphia abesset ad austrum nempe, nam Antiochus cum exercitu ei obviam tendens Raphiam praetervectus decem stadiis ab exercitu hostili castra metatur, dein 5 tantum. Hic initum est praelium, Antiochus in fugam conjicitur, retrocedit, Raphiam primum, deinde Gazam fugiens domum redire cogitur

tur & Ptolemaeo Coelesyriam relinquere. Certum est, si omnia recte se habent in contextu Polybiano, duplicem Gazam statui: sed si duplex fuisset an non Polybius debuisset, vitandae confusionis ergo, id monere, aut unam ab altera distinguere aliquo cognomine? Et quis meminit illius Gazae Aegyptiacae? Videtur itaque mihi locus cubare in mendo, & vel pro Γάζαν nomen loci ignotioris substituendum, vel aliquid aliud quo indicetur eum non jam appulisse Gazam, sed profectum eo, & constituisse eo usque iter facere cum exercitu.

Erat ad mare non longe a Gaza portus, Majuma Graecis ὁ Μαιοῦμας, dictus, quem Constantiam de nomine filii sui appellavit Constantinus & urbem esse voluit. Julianus autem hoc nomen ei ademit & λιμένα τῆς Γάζης nominari jussit. Sed secuti Imperatores & nomen & jus ei restituerunt. Meminit hujus rei Sozomenus *Histor. lib. v. cap. 3.* Παραπλήσια δὲ καὶ τοῖς ἐν Παλαισίνῃ Κωνςαντιεῦσιν ἐγκαλῶν προσένειμε Γαζαίοις τὴν αὐτῶν πόλιν. Ταύτην γὰρ τὴν Κωνςαντίαν ὡς ἐκ τῶν πρόσθεν ἔγνωμεν ἐπίνειον Γαζαίων οὖσαν καὶ Μαϊουμᾶν προσαγορευομένην μαθὼν Κωνςαντῖνος ἐς τὰ μάλιςα τὴν Χριςιανῶν θρησκείαν πρεσβεύειν, ἀξίᾳ πόλεως ἐτίμησε καὶ Κωνςαντίῳ τῷ παιδὶ ἐπωνόμασε, καὶ καθ᾽ ἑαυτὴν πολιτεύεσθαι διετάξατο· λογισάμενος ἄδικον εἶναι τελεῖν ὑπὸ Γαζαίοις ἐς ἄγαν Ἑλληνίζουσιν. Ἐπεὶ δὲ εἰς τὴν βασιλείαν παρῆλθεν Ἰουλιανὸς δίκην ἔλαχον οἱ Γαζαῖοι τοῖς Κωνςαντιεῦσι, καὶ δικαςὴς καθίσας αὐτὸς προσένειμε Γάζῃ τὴν Κωνςαντίαν ἀμφὶ τοὺς εἴκοσι ςαδίους διεςῶσαν. Καὶ τὸ ἐξ ἐκείνου τῆς προτέρας ἀφαιρεθεῖσα προσηγορίας, παραθαλάττιον μέρος τῆς Γαζαίων πόλεως ὀνομάζεται. *Constantiensibus in Palaestina idem crimen objiciens urbem eorum Gazaeis attribuit. Hanc enim Constantiam, uti ante diximus, quum navale esset Gazaeorum & Majumae nomen haberet, Constantinus intelligens favere religioni Christianae, civitatis jure donaverat & de nomine filii sui Constantiam appellaverat, & seorsim rem publicam habere praeceperat, iniquum esse ratus eam Gazaeis Gentium superstitioni addictissimis attribui. Verum ubi Julianus imperium adeptus est, litem moverunt Gazaei Constantiensibus. Ipse vero judex sedens Gazae Constantiam adjudicavit quae remota inde est viginti circiter stadiis. Atque ex eo tempore prius nomen amittens dicta*

ſtia eſt pars maritima Gazae. Hoc nomen, *pars maritima Gazae* ei datur in vita S. Porphyrii conſcripta a diſcipulo ejus Marco Diacono *Cap.* VIII. *Quinto mane adnavigavimus in maritimam partem Gazaeorum quam vocant Majumam.* Ad Majumam quoque hunc Gazae portum reſpicere videtur Hieronymus Gazis in litore maris collocatis *comment. ad Dan.* XI. *Mare magnum in cujus littore Caeſarea, Joppe, Aſcalon & Gazae ſitae ſunt.* Si ita legitur in MS.ſtis, *Gazae*, utramque & Majumam & Gazam proprie ita dictam intelligit, quae tamen aliquo ſpatio a mari erat ſecreta uti mox vidimus. Non debet haec confundi cum Conſtantia urbe Cypri, in qua requieſcit S. Epiphanius, cujus mentio fit in vita S. Willibaldi a ſanctimoniali conſcripta, quod tamen factum video ab Mabillonio in *Tom.* IV. *Actor.* S. Benedicti *pag.* 373. ſed ab ejuſmodi erroribus, in quos viri maximi ſaepe aliud agentes incidunt, nemo mortalium immunis eſt. Meminit ejus & Euagrius Hiſtor. *lib.* II. *cap.* 5. Τοῦ καλουμένου Μαιουμᾶ, τοῦ πρὸς τῇ Γαζαίων πόλει. Et *cap.* 8. vocat oppidum, Μαιουμᾶ τοῦ πολιχνίου. Sozomenus Hiſt. *lib.* VII. *cap.* 21. vocat illam Gazam maritimam ἐν Γάζῃ πρὸς θάλασσαν, ὅπερ καὶ Μαϊουμᾶν ὀνομάζουσιν.

Abulfeda, Princeps Hamae, in geographia ſua nondum typis deſcripta, oppidum eſſe ſcribit in longum porrectum, ubi paucae palmae ſed vites plurimae (قليل نخل وكروم خصبة & hinc celebrata illa vina Gazetica) proveniant, ubi horti in regione arenoſa & collibus qui inter illam & litus maris interjacent, arx praeterea exigua. Hic ſepultum eſſe tradit ex Ibn Haukel Caſimum (قاسم eſt in codice Abulfedae quo utor, ſed alii eum هاشم *Haſchem* nuncupant) filium Abdolmenaaf, qui inter majores fuit Mohammedis, natum hic eſſe celeberrimae ſectae auctorem Schafium & Omarem filium Chatabi. Graeci plures nobis memorant viros celebres quibus nomen Gazaeorum adhaeſit. Obſerva tamen fuiſſe qui Γαζαῖοι nuncuparentur, non quod Gaza oriundi eſſent, ſed ex aerario eccleſiaſtico alerentur: atque ita Commodianum Gazaeum dictum ferunt. Notus eſt Procopius Gazaeus, Zozimus Gazaeus qui vixit imperante Zenone, & Ulpianus cujus Marinus in vita Procli meminit

cap.

cap. 9. & Suidas ad vocem Ὀυλπιανός. Idem ad vocem Πρίσβεις meminit Isidori Gazaei qui cum Areobindo legatus in Persiam missus est.

Incolae hujus urbis uti superstitionis Gentium fuere tenacissimi, etiam id temporis quum doctrinam Christianam amplexae essent urbes aliae, ita inprimis Marnae Dei templum quod Gazae fuit celebratur. Est *Marnas* Syris *Dominus hominum.* Colebantur quidem ab iis ΖΕΥϹ ΑΛΔΗΜΙΟϹ, quod ex Methodio narrat auctor etymologici magni, aliaque numina, sed Marnae fama reliquorum fere memoriam delevit. Saeculo quarto post Christum natum Gaza habuisse dicitur octo templa Diis dicata. Ita scribit Marcus Diaconus in vita S. Porphyrii episcopi Gazensis *cap.* IX. inserta *Actis Sanctorum Tom.* V. *pag.* 655. *Erant autem in urbe simulacrorum publica templa octo, nempe solis & Veneris & Apollinis & Proserpinae & Hecates & quod dicebatur Herion seu sacerdotum* (f. Ἡρῷον, uti Ἡρῷον τὸ τῆς Ἀλκμήνης ἐν Θήβαις memoratum Antonino Liberali Metamorph. *c.* 39. vel Ἡραῖον Junonis, quale fuit Corinthi, teste Xenophonte Hist. Gr. *l.* IV. & Constantinopoli: vide Codini Orig. Constant. *p.* 58. quodque vulgo Ἱερεῖον pro Ἡραῖον dicebatur teste Procopio de *aedif. c.* 3.) & *fortunae civitatis. quod vocabant* Τυχεῖον (de qua voce vide Notas du Cange ad Zonaram *pag.* 52.) *& Marnion quod dicebant esse Cretigenae Jovis, quod existimabant esse gloriosius omnibus templis quae sunt ubique.* Marnae templum erat formae rotundae, circumdatum duabus porticibus se invicem interius subeuntibus, ejus vero medium erat ad emittendos vapores constitutum, septentrionaleque & extensum in altum, uti ibidem *cap.* X. traditur: & erant nonnulli qui existimabant eadem forma Ecclesiam Christianam illic aedificandam esse, sed Eudoxia jussit fieri ad formam S. crucis, atque ita etiam facta est, ornataque columnis triginta missis ab Eudoxia quas inter duae Carystiae. Incensi dirutique Marnii marmora in plateae solo strata sunt ante ecclesiam, ut ab omnibus conculcarentur. Scilicet antea Constantinus Templa idolorum claudere, non evertere solebat, aut in Ecclesias commutare: sed Theodosius illa aut solo aequavit, aut convertit in

ecclesias Christianas, uti τȣ̃ Βαλανίȣ celeberrimum Templum quod erat Heliopoli (& cujus rudera ego illa esse reor quae in Baalbec hodieque conspiciuntur: vide itinerar. Monconisii *p.* 103.) & alia usui Christianorum cesserunt. Vide Chronicon Paschale ad *ann.* 379. Mentionem facit idem Marcus Diaconus *cap.* 8. loci cui nomen Τετράμφοδος, *i. e. quadrivium*, ubi statua erat marmorea Veneris supra aram marmoream, & *cap.* 2. Irenes, qui locus erat in urbe Gaza, ita dictus quod quum urbs ab Alexandro magno obsideretur, illic primo bellum cessaverit, uti incolae referunt: & in eo loco postea S. Irenion Ecclesiam construxit. Si hoc verum sit, non fuit Gaza ejus temporis condita in alio loco quam Gaza tempore Alexandri, uti suspicabatur Hieronymus. Legitur etiam ibidem *cap.* 2. in via quae Diospoli ducit Gazam, prope hanc urbem, pagos aliquos sitos fuisse deditos cultui simulacrorum. Marinus etiam in vita Procli *cap.* XIX. meminit Marnae, & alterius Dei Ascalonitarum. Hieronymus ad *Jes.* 17. memorat destructum Templum Marnae his verbis. *Hoc & nostris temporibus videmus esse completum: Serapium Alexandriae & Marnae Templum Gazae in Ecclesias Domini surrexerunt, & civitates Aroër Euangelicis gregibus praeparatae sunt.* Idem Epist. ad Laetam. *Marnas Gazae luget inclusus & eversionem Templi jugiter pertimescit.* Vexaverant antea Gazaei prae reliquis Palaestinae incolis Christianos, & inprimis sub Juliano. Gregorius Nazianzenus Orat. 3. in Julian. de eis exclamat τις ἀγνοεῖ τὴν Γαζαίων ἀπόνοιαν; *Quis amentiam Gazaeorum ignorat?* Meminit & Marnae Lampridius in vita Severi *pag.* 119. *Quum quidam Septimius Arabinus famosus crimine furtorum & sub Heliogabalo jam liberatus inter Senatores principem salutatum venisset, exclamavit, o Marna, o Jupiter, o Dii immortales! Arabinus non solum vivit, verum etiam in Senatum venit.* Nam, ut Salmasius recte, Syrus Imperator Syrum numen invocat.

Facit templorum quae Gazae fuerunt numinibus dedicata mentio ut de vetustissimo Templo Gazae quod duabus columnis ita innitebatur ut his submotis collabi necesse esset, & a Simsone dirutum est, aliquid obiter monendum putem. Historia nota est,

legitur-

legiturque Judicum XVI. 26. Adſcribam ex Pauſania, quod lucem huic argumento foenerabitur, *lib.* VI. *cap.* 9. de Cleomede. Καὶ ἀνέστρεψε ἐς Ἀστυπαλαίαν, διδασκαλείῳ δ᾽ ἐπιστὰς ἐνταῦθα ὄντων ἑξήκοντα ἀριθμὸν παίδων ἀνατρέπει τὸν κίονα, ὃς τὸν ὄροφον ἀνεῖχεν· ἐμπεσόντος δὲ τοῦ ὀρόφου τοῖς παισὶ καταλιθούμενος ὑπὸ τῶν ἀστῶν κατέφυγεν ἐς Ἀθηνᾶς ἱερόν. *Reverſus Aſtypalaeam, quum in ludum literarium intraſſet, in quo pueri circiter ſexaginta erant, columnam qua tectum fulciebatur convulſit: quare oppreſſis ruina pueris quum cives lapidibus inſectarentur, confugit ad Minervae.* Fateor templum hoc Gazeticum longe fuiſſe capacius ludo illo literario, & plus virium ad illud diruendum neceſſarium fuiſſe: ſed & vires Simſonis majores fuere viribus Cleomedis, & non repugnat aedem majorem inniti uni vel duabus columnis, quibus ſubſtractis concidet, aeque ut minorem. Ceterum quod quidam ajunt, moris non eſſe ut duae columnae aedificium ſuſtinentes in medio aedis tam vicinae ſibi invicem conſtituantur ut manu utraque arripi potuerint, ex noſtri aevi & gentium Europaearum moribus temere judicant de ſtructura aedium apud veteres Philiſtaeos. Memini in Itinerario Cornelii Brunii, amici noſtri, parte I, ubi a ſe viſa in Aegypto depingit, videre imaginem aedificii talis in medio tribus columnis vicinis admodum ſibi mutuo fulti.

Gazae epiſcopos ſex in actis conciliorum legimus. Sunt autem hi.

ASCLEPIUS. Subſcripſit Concilio Niceno I. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 51. & Epiphanium *lib.* II. adverſus haereſes *pag.* 730. Idem ſubſcripſit concilio Sardicenſi habito anno aerae Chriſtianae 347. ubi legitur

Aſclepius a Palaeſtina de Gaza.

Vide *tom.* II. conciliorum *pag.* 658. vel Hilarii opera, editionis Pariſinae *anni* 1693, *pag.* 1292. Ἀσκληπᾶς nuncupatur Socrati Hiſtoriae Eccleſiaſticae *lib.* II. *cap.* 15. & *Aſclepas* Athanaſio epiſtola ad ſolitarios, ſed Theodo-

rito Histor. Eccles. *l.* I. 29. uti hic, *Asclepius*. Huic successit Quintianus, teste Sozomeno *lib.* III. 8.

IRENION. Ἐιρηνίων Γάζης episcopus subscripsit concilio Antiocheno, habito *anno* 363. Vide Socratis Historiam *lib.* III. *cap.* 25. & *tom.* II. conciliorum *pag.* 828.

PORPHYRIUS. Memoratur in concilio Diospolitano habito *anno* 415. Vide *tom.* II. conciliorum *pag.* 1532.

NATIRAS. Hic subscripsit condemnationi Nestorii. Vide *tom.* III. Concilior. *pag.* 541. 692. 694. ubi Νετόρας legitur. Sed in actis concilii Constantinopolitani, insertis concilio Chalcedonensi, *tom.* IV. conciliorum *pag.* 238. est

Νατίρα τȣ̃ ἐυλαβεςάτȣ ἐπισκόπȣ τῆς Γαζέων πόλεως.

Idem in actione sexta concilii Chalcedonensis se scribit ἐπίσκοπον πόλεως τῆς κατὰ Γάζαν, quod notandum quum nullus episcoporum ita subscripserit. Omnes, ἐπίσκοπος πόλεως Κοραλλίας &c. non per κατά. Confer verba Hieronymi de Gaza diruta, vicina novae Gazae, *in Onomastico* ad vocem *Gaza*. In actione XV. concilii Chalcedonensis legitur inter episcoporum Palaestinae tertiae nomina

Niz tiras,
Marcianus Gazes.

Non dubito legendum *Netiras Gazae*, *Marcianus Geraron*. Μαρκιανὸς Γεράρων ἐπίσκοπος. Vide acta hujus concilii Chalcedonensis *tom.* IV. concilior. *pag.* 80. Subscripsit hic quoque Natiras concilio Constantinopolitano: vide acta hujus in nova collectione conciliorum edita a Baluzio *pag.* 1451. Ibi Νετίρας scribitur, & ἐπίσκοπος Γάζης.

CYRILLUS. Γαζαίων ἐπίσκοπον se scribit. Vide acta concilii Constantinopolitani *tom.* V. conciliorum *pag.* 192.

MARCIANUS. Subscripsit concilio Hierosolymitano, habito *anno* 536. Vide *tom.* V. conciliorum *pag.* 284.

Episcopus autem Μαιȣμᾶ Γάζης, sive portus Gazaeorum, distinctus ab episcopis ipsius Gazae recensetur Paulianus in actis concilii

cilii Ephesini. Vide *tom.* III. conciliorum *pag.* 448. nam eo tempore Natiras erat Gazae ipsius episcopus. Ita in actis concilii Constantinopolitani recensetur

Προκόπιος Μαϊȣμᾶ Γάζης
&
Κυρίλλος Γαζαίων.

Ceterum episcopum habuit Gaza primum Philemona ad quem scripta epistola libris Canonicis inserta est, si vera narrat Dorotheus episcopus Tyri. Φιλήμων, πρὸς ὃν καὶ ἐπιςολὴν ἔγραψεν ὅς καὶ ἐπίσκοπος Γάζης γέγονεν. *Philemon, ad quem & epistolam scripsit, qui & Episcopus fuit Gazae.* Hic autem quum credatur unus ex septuaginta discipulis fuisse, non est probabile alium ante eum illic episcopatu functum.

Nummi veteres Gazaeorum extant complures cum aera inscripta, cujus initium ducitur ab anno Romae conditae 693. adeoque annis aliquot ante Gazae instaurationem a Gabinio factam. Tales sunt inscripti ΔΗΜΟΥ ΓΑΖΑΕΩΝ ΙΕΡΑΣ ΑΣ. L. ΙΓ. Hic est Λυκαβάντος 13. Sic, ut brevis sim, nummi sunt *anni* hujus aerae 132, 192. 193. 194. 202. 203. 207. 211. 218. 221. 224. 227. 228. 229. 230. 248. 258. 259. 264. 280. At in quibusdam nova quoque aera Hadriani commemoratur, uti Γ. ΕΠΙ ΒϘΡ, anno tertio nimirum aerae novae, qui erat 192 aerae veteris. Hic est in cimeliarchio Wildiano. ΓΑΖΑ ΜΑΡΝΑ legitur in quibusdam. De Marna Deo diximus. Ad illustrationem horum nummorum vide Norisii epochas Syromacedonum, Patini nummos aereos Impp. Augg. & Caes. Vaillantii numismata Impp. & Caesarum, aliosque.

Chronicon Paschale *pag.* 183. tradit aeram Gazaeorum exordium sumere a Consulatu Marcelli II. & Philippi, id est, anno V.C 698.

Κ. Β'. Υπ'. Μαρκέλλȣ τȣ̃ β' καὶ Φιλίππȣ.
Ἐντεῦθεν Γαζαῖοι τȣ̀ς ἑαυτῶν χρόνȣς ἀριθμȣ̃σιν.

Citat hoc Chronicon Norisius *Diss.* V. *de Epochis Syromacedonum p.* 410. aitque se cum auctore ejus credere esse annum IV Olym-

 piadi

piadis 179. qui fuit annus urbis Romae 693, Cyclo Solis v, Lunae xvii. M. Pupio Pisone & M. Valerio Messala Coss. Verum annus a quo Gazaei aeram suam exordiuntur dicitur quidem esse quartus Olympiadis 179, uti Norisius notat, sed ad eum annum refertur Consulatus Marcelli & Philippi, non Pisonis & Messalae: & ad annum V. C. 693, sive quinquennium ante consulatum Marcelli & Philippi, refertur consulatus Pisonis & Messalae, & Cyclus Lunae 17.

Hac de re quum per literas egissem cum Illustri Ezechiele Spanhemio, pro ea quae mihi intercessit cum viro in republica literaria principe amicitia, respondit, *a Norisio, dum multus est in adserendo aerae Gazensium initio ac inter alia Chronici hujus* (Alexandrini sive Paschalis) *auctoritate nititur moneri debuisse, quod jam Scaliger & du Cange notaverant, confusam esse & perturbatam consulum in eo seriem, nullamque posse certam temporis notam ex illis erui in iis maxime quae praecesserunt Constantini tempora. Adde quod non vulgarem ac pro certo a Graecis habitum Olympiadum computum, Iphiteum nempe, sed lustrum Julianum in adsignandis Olympiadibus auctor illius Chronici sit secutus, quem proinde Iphiteum seu vulgarem computum in altero illius margine addendum sibi censuit idem du Cange.* In eadem epistola scribit *se quidem in calce sui de nummis antiquis operis, ubi speciminis demum loco alibi plenius a se illustrandae ex iis Chronologiae exempla quaedam protulerat, Gazensium aerae initium retulisse ad annum* V. C. 692 *Silano & Murena Coss. a tempore nempe datae huic urbi paullo ante a Pompejo αὐτονομίας, Norisium vero ad annum* V. C. 693. At deinceps se mutasse sententiam quam in erudito de nummis veteribus opere exposuerat, & Norisio accedere significat, rationesque quibus permovebatur his verbis expromit. *Ad annum vero V. C. 693, & proinde Pupium Pisonem ac Valerium Messallam Coss. debere illum omnino revocari, praeter adsertum a Norisio Marci Diaconi in vita Porphyrii episcopi, cujus quoque, ubi Aeram Gazensium tangit, meminerat jam ante Usserius, testimonium, evincunt insuper nummi illius Gazae urbis antiqui. Qualis est ille ab eodem Norisio eam in rem adductus, qui exstat in Regiis Gallorum cimeliis, inde dein quoque*

a

a J. Vaillant memoratus de Num. Imp. Graecis pag. 144. & 229. *in quo signatam legimus* ΦΛΑΟΥΙΑΝ ΠΛΑΥΤΙΛΛΑΝ CEB. Flaviam Plautillam Augustam, *Antonini nempe Caracallae uxorem; illinc* ΓΑΖΑ ΔΞC *Anno* 264. *Quae autem Plautilla, ut ex Dione constat* lib. LXXVI. pag. 849. *ac vidit jam Norisius, est Caracallae nupta anno quo Severo ex Oriente Romam reduci vota decennalia sunt soluta; anno proinde Christi Servatoris* 203 *exeunte Octobri anni V. C.* 957. *Eadem vero intra biennium circiter, caeso parente Plautiano, est in insulam Liparam cum filio relegata, omnique dein* Augustae *nomine & fastigio usque ad obitum exuta. Unde adscriptae in illius Plautillae nummo aerae annorum* 264. *initium nequeat altius repeti, quam ab anno V. C.* 693. *neque ultra annum* 695 *vel ad summum* 696 *extendi. Accedit, ut hoc addam, & qui idem quoque adstruit, alius horum Gazensium nummus cum adversis M. Aurelii & L. Veri seu Divorum Fratrum, capitibus; in aversa autem parte* ΓΑΖΑ ΘΚC *anno V. C.* 229, *qui nummus e cimeliis Reginae Christinae est ab eodem memorato paullo ante Vaillant descripius* pag. 50. *& inter alios urbis illius Gazae nummos* pag. 268. *Quum autem Verus fato sit functus anno V. C.* 922. *inde liquet aerae in eo adscriptae caput haud posse infra annum V. C.* 693. *repeti, quo constitutam esse eandem aeram aliunde, ut vidimus, liquet. Unde exstat etiam alius ejusdem urbis nummus ab eodem Vaillant proxime ibi adductus, cum inscr.* ΓΑΖΑ ΛC *seu anni sequentis* 230, *qui non amplius L. Veri quippe superiore anno mortui, sed unius M. Aurelii tum imperantis, nomen & caput exhibet.*

Restat ut loca quaedam Gazae vicina lustremus. Non longe a Gaza versus austrum fuit vicus Thabatha dictus, patria Hilarionis, ad torrentem qui nomen a vico isto habet. Describitur a Sozomeno Histor. *lib.* III. *cap.* 14. Τούτῳ δὲ πατρὶς μὲν ἦν Θαβαθὰ κώμη (al. Thanatha) πρὸς νότον δὲ Γάζης κειμένη παρὰ τὸν χειμάῤῥουν, ὃς ἐπὶ θάλασσαν τὰς ἐμβολὰς ἔχων ἐπιχωρίως ἀπ' αὐτῆς τῆς κώμης τὴν ἐπωνυμίαν ἔλαβε. *Patria illi erat Thabatha, vicus ad austrum urbis Gazae juxta torrentem, qui in mare se effundens ab indigenis de nomine vici ipsius appellatur.* Viginti stadiis ab illo vico aberat mare uti ibidem dicitur, ἐν ἐρήμῳ τόπῳ παρὰ

θά-

θάλασσαν ἀμφὶ τὰ εἴκοσι ςάδια τῆς ἀυτῆ κώμης διεςῶτι. Hieronymus in vita Hilarionis hunc vicum Thabatha quinque circiter millibus a Gaza diſtare verſus auſtrum ſcribit.

Fuit etiam Bethelia, בית אל *Domus Dei*, vicus Gazaeorum, quem ita deſcribit Sozomenus Hiſt. 5. 15. Χριςιανοὶ πρῶτοι ἐγένοντο ἐν Βηθελίᾳ κώμῃ Γαζαίᾳ πολυανθρώπῳ τε ἔσῃ καὶ ἱερὰ ἐχέσῃ ἀρχαιότητι καὶ κατασκευῇ σεμνὰ τοῖς κατοικῆσι. Καὶ μάλιςα τὸ Πάνθεον ὡς ἐπὶ Ἀκροπόλεως χειροποιήτε τινὸς λόφε κείμενον καὶ πανταχόθεν πάσης τῆς κώμης ὑπερέχον. Συμβάλλω δὲ τὸ χωρίον ἔνθεν λαχεῖν τὴν προσηγορίαν καὶ ἐκ τῆς Σύρων φωνῆς εἰς τὴν Ἑλλήνων ἑρμηνευόμενον, Θεῶν οἰκητήριον ὀνομάζεσθαι διὰ τὸ τῆ Πανθέε ναόν. *Primi fidem Christi ſuſceperunt Betheliae, qui vicus eſt Gazaeorum, abundans incolis & templa habens tum ob vetuſtatem tum ſtructuram indigenis veneranda: praecipue vero Pantheon colli cuidam manu facto velut arci impoſitum & ſupra univerſum pagum undequaque eminens. Unde etiam conjicio huic loco nomen datum eſſe, quodque Deorum domicilium lingua Syrorum appelletur ob illud Pantheon.* Verum nomen id aptius eſt ad notandum *Dei* quam *Deorum* domum. Meminit ejuſdem vici Hiſtor. *lib.* VI. *c.* 32. Βηθελέαν κώμην τῆ νόμε Γάζης, *Betheleam vicum regionis Gazae.* Et, ni fallor, de eodem vico intelligendus eſt, quum Ajax Majumae cum Zenone philoſophatus Botolii eccleſiam gubernaſſe ſcribitur, τὴν τῆ Βοτωλίε ἐκκλησίαν ἐπετρόπευσε, uti Zeno eccleſiam Majumenſem. Quare illud Βοτωλίε ex Βηθελία natum ſuſpicor: hoc enim nomen magis exprimit ſignificationem ei attributam a Sozomeno, *Deorum domus.*

Fuit praeterea vicus Gazaeorum Capharchobra dictus, cujus mentio fit a Sozomeno Hiſtor. VI. 32. Χαφαρχοβρὰν κώμην Γαζαίαν, *Capharchobram vicum Gazaeorum.* Habitavit illic Ammonius.

Videtur & locus aliquis Gazae vicinus Ἥρα dictus eſſe. Scribit enim Theophanes in Chron. ad *ann.* 624. ἔλαβον τὴν Ἥραν καὶ πᾶσαν χώραν Γάζης, *ceperunt* Ἥραν *& omnem regionem circa Gazam.*

Denique inter Gazam & Majumam erat in media circiter via monaſterium, in quo vixit Severus poſtea Epiſcopus Antiochenus: meminit Euagrius *Hiſtor.* III. *c.* 33.

GAZARA.

GAZARA.

Videtur illa ſpatio itineris diurni abfuiſſe circiter a Bethoron, eademque Gadara appellatur. Vide vocem *Gadara* & *Gezer*. Gazara aberat 4 miliaribus a Nicopoli verſus ſeptentrionem teſte Euſebio in Onomaſt. ad vocem Γαζέρ.

GAZORUS.

Γάζωρος. Urbs ad orientem Jordanis Ptolemaeo memorata. Videtur eſſe *Jaazer*, quae Ἰαζωρος Joſepho dicitur.

GEBA.

גֶּבַע / Urbs in Benjamin. *Jud.* 20. 10. *Joſ.* 21. 17. a Geba uſque Berſeba 2 *Reg.* 23. 8. Videtur ergo limes imperii regum Judae fuiſſe ad ſeptentrionem, uti Berſeba ad auſtrum. A Geba ad Gezer caeſi ſunt Philiſtaei 2 *Sam.* 5. 25. quod 1 *Chron.* 14. 16. dicitur a Gibeon ad Gazer.

Γαβα nuncupatur Joſepho *Antiq.* V. 2. & *Antiq.* VIII. 6. ubi Aſa eam muniviſſe dicitur. Geba autem illa vocatur 1 *Reg.* 15. 22. Non longe a Ramathone, 40 ſtadiis diſtante Hieroſolymis, eſſe dicitur *Antiq.* VIII. 6. Eſt etiam Geba Γηβά vicus in quinto miliario a Guphnis, euntibus Neapolin. Euſebius in Onomaſtico ad vocem Γηβενά. Vide an huc faciat *Coabis*, quod legitur in tabula veteri itineraria, inter Jerichunta & Scythopolin.

GEBATH.

Urbs terrae Iſraëliticae, quae ab una parte magnam ejus portionem terminat uti Antipatris ab altera. מגיבת ועד אנטיפטרס *a Gebath ad Antipatrida* erant 24000 diſcipuli R. Akibae. Midras Coheleth *fol.* 119. 2. Idem hic locus Gibbethon appellatur in Echa Rabbeti *fol.* 76. 2. מגיבתון ועד אנטיפטרס ששים ריבוי עיירות היו וקטנה שבהן זו ביתשמש הלא הוא דכתיב ויך באנשי בית שמש וגו׳ *a Gibbethon uſque ad Antipatrida fuere*

60 myriades urbium , & minima illarum fuit Bethſchemeſch. An non haec eſt illa , de qua ſcriptum eſt (1 *Sam.* 6. 19.) & percuſſit incolas Bethſchemeſch &c. In gloſſa מגיבתון explicatur per מעיר גבת. In Schir Haſſchirim Rabba *fol.*13.4. מגבת ועד אנטיפטרס ששים רבוי עיירות היו והיו מוציאות כפלים כיוצאי מצראים *a Gebath uſque Antipatrida ſexaginta myriades urbium fuere, duplo plures incolas continentes quam eorum numerus eſt qui ex Aegypto egreſſi ſunt.* Et ibidem *fol.* 28. *col.* 2. מגיבת ועד אנטיפטרס ששים רבוא עיירות ואין לך עיירות מקולקלות בכלן כבית אל ויריחו שאררה יהושע בית אל ששם היו שני עגלי זהב של ירבעם עומדים *a Gebath ad Antipatrida 60 myriades urbium fuere , nec ullae urbes ex iis magis fuere vaſtatae quam Bethel & Jericho : quia Joſua uni maledixit , & ob vitulos aureos in Bethel a Jeroboamo poſitos.* Videtur illa Geba fuiſſe , quae opponitur τῇ Gezer 2 *Sam.* 5. 25. nam & Gezer non longe ab Antipatride fuit.

* GEBIM.

גבים *Jeſ.* 10. 31. Hillerus putat integrum urbis nomen eſſe יושבי הגבים. Euſebius ad hanc vocem notat Γηβὰ eſſe vicum, qui Gufnis abeſt 5 mill. verſus Neapolim.

* GEDER.

גֶּדֶר / Urbs regis Cananaei *Joſ.* 12. 13. unde videtur eſſe גדרי 1 *Chron.* 27. 28.

* GEDERA.

גְּדֵרָה / Urbs tribus Judae in planitie ſita *Joſ.* 15. 35. unde formatur gentile גדרתי 1 *Chron.* 12. 4. Euſebius notat ad hanc vocem eſſe vicum Gadora ad regionem civitatis Aelienſis (ἐν ὁρίοις Αἰλίας) pertinentem circa Terebinthum. Atqui Chebron & Terebinthus videntur non in planitie ſed ὀρεινῇ tractu montano Judae collocandae , ſic ut diverſa fuerit noſtra Gedera a vico Gadora Euſebii.

GEDE-

GEDEROTH.

Urbs Judaeae. 2 *Chron.* 28. 18. Bethſchemes, Ajalon, Gederath, Socho, Thimna & Gimzo captae a Philiſtaeis.

* GEDEROTHAIM.

גְּדֵרֹתַיִם / Urbs in planitie Judae ſita *Joſ.* 15. 16.

GEDOR. GEDRUS.

גְּדֹר / Urbs in tribu Judae ſita. *Joſ.* 15. 58. 1 *Chron.* 4. 39. Euſebius ad h. v. notat eſſe vicum Κέδȣς (Gedrus Hieronymo) 10 mill. a Dioſpoli euntibus Eleutheropolim.

GELBUS.

Γελϐȣ̃ς. Vicus grandis in ſexto lapide a Scythopoli. Euſebius ad vocem Γεϐȣέ. Veſtigium eſt nominis montium Gilboa.

* GELILOTH.

גלילות / *Jud.* 18. 17. vide vocem Gilgal. Videtur quibuſdam גלילות הירדן eſſe nomen loci prope Jordanem *Joſ.* 22. 10. & quidem trans flumen: at nos ea voce denotari putamus flexus ipſius Jordanis vel *circuitus*, uti Hieronymus eos appellat in Onomaſtico ad vocem *Jordanes*, de quibus ſupra *l.* 1. *c.* 43. Euſebius ſcribit fuiſſe in Benjamin.

GELMON.

Γελμών. Patria Achitophelis. Joſephus *Ant.* VII. 9. unde eidem Γελμωναῖος dictus eſt *Ant.* VII. 8.

GEMAN.

Γημάν. Vicus ſitus in magno campo Samaritidis. Joſephus *de bell.* II. 2. Nαίς appellatur *Antiq.* XX. 5. Γιναίαν pro ea ſubſtituit Eruditiſſimus Aldrich in notis ad *bell.* II. & conferre jubet *bell.* III. 2. ubi mentio Γιναίας. Alii codices MSS.ti habent ὡϐάν & ϐάν. Nihil facilius quam μαν & βαν permutari ob figurae ſimilitudinem in veteribus membranis.

GEMMARURIS.

Γεμμαρȣρίς. Urbs ad occidentem Jordanis in Idumaea, memorata Ptolemaeo.

GEPHRUS.

Urbs fuit in regione trans Jordanem, non longe, uti videtur, a Pella. Polybius Hiſtor. *lib.* v. *pag.* 414. Παρέβαλε Πέλλαν καὶ Καμȣ̃ν καὶ Γεφρȣ̃ν. *Pellam cepit & Camun & Gephrun.* Poſtea Abila capta narrat ac Gadara & deinde Rabbathammana: unde aliquo modo ſitus hujus urbis colligi poteſt.

GERAR.

גְּרָר / Urbs Philiſtaeorum *Gen.* 26. 1. inter Cadesh & Schur *Gen.* 20. 1. Vallis Gerar memoratur *Gen.* 26. 27. Diſtabat autem Gerar ab Eleutheropoli verſus meridiem 25 millibus, teſte Hieronymo in Onom. Idem ad *Gen.* 22. 3. *Notandum quod de Geraris uſque ad montem Moria, id eſt, ſedem Templi iter dierum trium ſit.* Theodoretus *quaeſt.* 1. in *lib.* 11. Paralipomen. agens de Gerar 2 *Chron.* 14. 13. Ὅτι δὲ τὰ Γέραρα τῆς Παλαιςίνης ἐςὶν ȣ̓δένα ἀντερεῖν οἶμαι· περὶ γὰρ τὴν καλȣμένην Ἐλευθερόπολιν Γεραρηνῶν σαλτὸν μέχρι τȣ̃ παρόντος ὠνόμαςαι. *Eſſe haec Gerara Palaeſtinae ſi dixerim, nemo, opinor, contradicet. Circa enim urbem nuncupatam Eleutheropolin eſt Salton* (haec vox Σάλτον frequens eſt in notitiis Eccleſiaſticis de quibus ſupra) *Gerarenorum in hunc uſque diem appellatum.* Eſt autem in Palaeſtina prima tractus Geraritieus. In Talmude pro Gerar legitur aliquando (vid. Hieroſ. Schevìith *fol.* 36. *col.* 3.) גרריקו *Gerarica.* Id videtur natum illo tempore quo Σάλτον Γεραριτικὸν dixere. In Bereſchit Rabba, *Sect.* 65. גרדקי *Geradike* legitur pro גרר Gerar. Adde *Reſch*, quod in Talmude geminatum extat, & veram ſcriptionem Γεραριτικὸν habebis. Epiſcopus Γεράρων inter Jamniae & Azoti Epiſcopum interponitur in Concilio Chalcedonenſi, ubi quidam codices Latini *Gerrhae* habent.

Erat

Erat illic torrens, cujus meminit Sozomenus Hiſtor. *lib.* VI. 32. τὴν ἐν Γεράροις ἐν τῷ χειμάῤῥῳ μεγίςην τε καὶ ἐπισημοτάτην πλεί-ςων ἀγαθῶν ἀνδρῶν συνοικίαν συνεςήσατο. *Geraris ad torrentem maximum ac nobiliſſimum monaſterium bonorum virorum ſimul degentium conſtituit.* Illius monaſterii mentionem quoque facit *lib.* IX. *cap.* 17. Τὸν ἡγέμενον ἐν Γεράροις μοναχικῆς συνοικίας *praefectum monaſterio Geraris.*

Gerara eſſe eundem locum ac Berſabee i.e. puteum jurisjurandi quidam exiſtimant. Cyrillus Comment. in Amos. *pag.* 299. Φρέαρ δὲ ὅρκε τὰ Γέραρά φησι, πόλις δὲ αὕτη τῶ Φιλιςιεὶμ, ἤτοι τῶν Παλαι-ςινῶν. *Puteum jurisjurandi dicunt eſſe Gerara: quae urbs eſt Philiſtaeorum ſive Palaeſtinorum.* Alii putarunt eſſe Aſcalona. Syncellus in Chronico *pag.* 100. Ἀβραὰμ παρῴκησεν ἐν Γεράροις ἥν τινες Ἀσκαλῶ-να φησὶν εἶναι ὡς καὶ Ἀφρικανός. *Abraam habitavit Geraris, quem locum quidam Aſcalona eſſe dicunt, uti & Africanus.*

Samaritana verſio plerumque (non ubique) pro Gerar ſubſtituit in Pentateucho vocem Aſcalon עסקלון: vide *Gen.* 20. 1. 2. & 26. 1. Arabs ibi habet الخلوص *Chaluz*, ac ſi oculum intenderet in Eluſam. Vide hanc vocem. Targum Hieroſolymitanum habet ערד Arad *Gen.* 20. Sed R. Nathan in Aruch ſcribit in eo גרדקי legi pro גרר.

Suſpicor incolas hujus urbis latere ſub nomine Γεῤῥηνῶν 2 *Macc.* 13. 24. Judas illic dux conſtituitur a Ptolemaide uſque ad Gerrenos. Hillerus huc refert Gerrum Peluſio proximum & in Aegypto ſitum. Mihi vero probabilius videtur Gerarenos, ſitos circa fines auſtrales terrae Iſraëliticae, hic intelligi. De illo Sozomenus Hiſt. *l.* VIII. *c.* 9. Κατῆρεν εἰς Γέρας, πόλιν μικρὰν ἀμφὶ πεν-τήκοντα ςάδια τῶ Πηλεσίε ἀφεςῶσαν. *Appulit Geras urbem exiguam, remotam* 50 *ſtadiis a Peluſio.* Vide & Itinerar. Antonini.

Joſephus Γέραρα ea nuncupat, ſcribens eſſe urbem Palaeſtinae *Antiquit.* I. 12. & *Antiquit.* VIII. 6. narrat Aſam confligentem cum Aethiopibus non longe ab urbe Mareſa fugientes inſecutum eſſe uſque ad urbem Γέραρα & eam cepiſſe. Confer 2 *Chron.* 14. 13.

GERASA.

Non dubito quin apud Plinium male ſcribatur hoc nomen Galaſa pro Garaſa. Ita ilie *lib.* v. *cap.* 18. *Dion*, *Pellam aquis divitem*, *Galaſam*, *Canatham.* Suidas. Γέρασα πόλις κοιλῆς Συρίας. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς ita. Γέρασα, πόλις τῆς κοιλῆς Συρίας τῆς τέσσαρες καὶ δέκα πόλεως. ἐξ αὐτῆς Ἀρίςων Ῥήτωρ.... *Geraſa*, *urbs cavae Syriae regionis urbium* 14. *Ex illa erat Ariſton Rhetor.* Valeſius ad Marcellinum duo oppida hujus nominis facit. Ego non niſi unum eſſe puto. Collocatur in Cava Syria, ab aliis in Arabia, jungitur cum Philadelphia, & inter Decapolitanas recenſetur. Haec tamen omnia uni urbi convenire queunt.

Etymon nominis ita explicat Jamblichus commentario in Nicomachi Arithmeticam, quem in Muſaeo Meibomiano MS.tum vidi & ex quo haec verba excerpſi. Γερασηνὸς λέγεται ἀπὸ τῆς πόλεως, ἡ ὄνομα Γέρασα. Ἔςι δὲ περὶ Βόςραν καὶ Ἀῤῥαβίαν. Γέρασα δὲ λεγέται ἀπὸ τȣ͂ τȣ̀ς συςρατεύσαντας τῷ Ἀλεξάνδρῳ γέροντας (γέρονταν legitur in MSto.) καὶ μὴ δυνηθέντας πολεμεῖν ἐκεῖ τὴν οἴκησιν ποιήσασθαι. *Geraſenus ab urbe dicitur cui nomen Geraſa. Sita eſt haec circa Boſtram & Arabiam. Geraſa autem dicitur a ſenibus qui ſub Alexandro militaverant & quum caſtra ſequi diutius non poſſent, hic ſedes fixerunt.* Latiſſime ſumit hoc nomen Hieron. ad Obad. 1. *Cunctam poſſidebit Arabiam quae prius vocabatur Galaad & nunc Geraſa nuncupatur.* Vix credo hunc locum eſſe incorruptum, quum nec Hieronymus alibi, quod ſciam, aut alii veterum nomen Geraſae eo uſque extendant. Sed & Arabes جرس Γέρασα nuncupant, quae Gileaditis aliis dicitur, in verſione S. codicis.

Origenes in Euangel. Johannis notat praecipitationem porcorum quae facta dicitur in regione Geraſenorum non eſſe factam circa Geraſa urbem Arabiae, quandoquidem illa nec mare nec ſtagnum in propinquo habet. Et quod in paucis exemplaribus legitur Γαδαρηνῶν nec hoc putat huic loco convenire, quod Gadara urbs quidem Judaeae, hoc nomine totam terram Iſraëliticam intelligit: ceteroquin enim non Judaeae proprie dictae ſed Peraeae urbs

urbs erat Gadara) ſit, circa quam celeberrima balnea ſunt, haud quaquam vero in ea ſtagnum ſit aut mare praecipitiis adjacens. Exiſtimat itaque Gergeſa, a quo Gergeſaei, urbem eſſe antiquam juxta lacum Tiberiadis, prope quam rupes eſt lacui adjacens e qua oſtenditur porcos a daemonibus in praeceps delatos fuiſſe. Verum, uti non nego τὸ Γεργεσήνων referri poſſe ad urbem quandam aut villam quae olim ad lacum Tiberiadis fuit, ita non video cur Origenes putet τὸ Γαδαρήνων ibi locum habere non poſſe. Fateor lacus aut mare in ea urbe non fuit: fuit tamen non longe ab urbe & ἐν χώρᾳ *in regione* Gadarenorum, uti liquet ex Joſepho; vide mappam noſtram. Epiphanius ita conciliat has varias lectiones *lib.* II. adv. haereſes *p.* 650. Γαδαρηνῶν legi in Matthaeo, alia exempla ibi exhibere Γεργεσαίων, apud Marcum legi Γεργεσήνων, τῶν γὰρ τριῶν κληρῶν ὁ τόπος ἀνὰ μέσον ἦν *erat enim hic locus in medio trium illorum.*

Auctor hiſtoriae Hieroſolymitanae inſertae Geſtis Dei per Francos *pag* 615. putat eſſe arcem Jarras & ſitum ejus ita deſcribit. *Tranſiens Jordanem regem Damaſci cum Arabibus ſibi foederatis Chriſtianorum terras verſus Tiberiada vaſtantem in ſua refugere coëgit ſolo adventus ſui nuncio perterritum. Quem Rex* (Balduinus II) *biduo inſequens cum conſequi non poſſet, reverſus ad quoddam caſtellum octavo a Jordane lapide a Damaſcenis aedificatum Jarras nomine obſedit illud .... Fertur hoc olim inſignis in Arabia civitas extitiſſe Geraſa nuncupata antiquitus, ſitu loci fortis, lapide magno & quadro altius fundata & ſublimius murata proxima monti Galaad & quondam in tribu Manaſſe inſtituta.* Meminit etiam hujus obſidionis Gulielmus Tyrius in *lib.* XII. Hiſtor. *c.* 16. ubi Geraſam eam appellat, & ab Jordane paucis diſtare miliaribus ſcribit. Inter Geraſa & Philadelphiam fluit amnis Jaboc, teſte Euſebio in Onomaſt. ad vocem Ἰαβόκ. Ita ſcribe pro Ἰαβοη. Hieronymus addit *in quarto miliario ejus.*

Epiphanius meminit fontis πηγῆς, τῆς ἐν Γεράσῃ τῆς Ἀραβίας, *qui erat in urbe Geraſa Arabiae, lib.* II. adv. haereſes *pag.* 451. alibi in plurali eam Γέρασα appellat *lib.* III. adv. haereſes *pag.* 874.

Joſephus ſcribit *de bell.* III. 2. hanc urbem & Philadelphiam termi-

terminare Peraeam ab ortu, (Γέρασα enim legendum cum Rufino & MS.to Academiae Lipsiensis, non Γέραρα, uti vulgo) jungitque alibi cum Pella & Scythopoli. Vide *de bell.* I.4. & II.19. ubi Γέρασσα extat. Erat tamen inter Pellam & Gerasam notabile intervallum, quod 35 miliarium fuisse ex Ptolemaei numeris Latinis colligitur. Urbs Jabes erat inter utramque, 6 miliaribus a Pella, teste Eusebio ad vocem Ἀρισώθ. Extendit se regio Gerasenorum versus occasum & lacum Tiberiadis, nam Eusebius scribit ad vocem Ἀργὲβ esse vicum circa Gerasam qui quindecim inde miliaribus inde distaret versus occasum, & idem ad vocem Ἡγαννὶ scribit Γέρασαν esse ἐν τῇ Περαίᾳ.

Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. jungit *Bostram*, *Gerasam*, *atque Philadelphiam*. Jamblichus in Nicomachi Arithmeticam, Γέρασα· ἔςι δὲ περὶ Βόςραν καὶ Ἀραβίαν. *Gerasa est circa Bostram & Arabiam.* Nummi quoque veteres extant, quorum inscriptio ΑΡΤΕΜΙϹ ΤΥΧΗ ΓΕΡΑϹΩΝ. Episcopi Gerasorum etiam memorantur in actis conciliorum.

Josephus scribit Vespasianum Hierosolymitanos undique circumvallaturum, erectis Hierichunte & Adidis ςρατοπέδοις cepisse urbem Γέρασα. *libro de bell.* V. 6. videtur legendum Γέζαρα, ut sit גזר *Gezer.*

GERGESA.

Eusebius ad h. v. Γέργεσα notat vicum monstrari super montem ad lacum Tiberiadis. Vide quae notavimus supra ad voces *Gadara Palaestinae secundae*, & *Gerasa*, ubi disquisivimus de eo quod unus regionem Gergesenorum nuncupet, quam alter Gadarenorum.

GETHLA.

Γεθλά. Urbs, commemorata Josepho *Antiq.* VI. 14.

GETHREMMON.

Γεθρεμμών. Vicus grandis 12 miliaribus a Diospoli Eleutheropolin versus. Eusebius in Onomast. Hinc aliqua ratione conjici posset

poſſet inter Dioſpolin & Eleutheropolin majus quam 18 miliarium ſpatium (quod ita in Itinerario Antonini eſſe dicitur) interceſſiſſe, quia ceteroquin videretur dicturus fuiſſe abeſſe illum vicum 5 aut 6 miliaribus ab Eleutheropoli Dioſpolin, non abeſſe 12 miliaribus ab Dioſpoli Eleutheropolin verſus. Sed haec ratio ſola non ſufficit ad labefactandam auctoritatem Itinerarii Antonini: quare & nos urbem Gath in mappa noſtra locavimus 5 miliaribus ab Eleutheropoli Dioſpolin verſus.

G E T T A.

Plinius meminit *lib.* V. 19. inter urbes Carmelo & Ptolemaidi vicinas. Videtur Geba vel Gaba legendum. Vid. Gaba.

G E Z A R A.

Γέζαρα. Urbs in confiniis Judaeae & regionis Philiſtaeorum. Joſephus *Antiq.* VII. 4. Videtur eſſe Γάζαρα.

G E Z E R.

גֶּזֶר & גָּזֶר / *Joſ.* 16. 10. 1 *Chron.* 14. 6. Differentia hujus ſcriptionis dependet ab accentu. Mirum tamen alias vocales nominibus propriis locorum tribui ob accentus majores, nec illa manere invariata. Sita fuit haec urbs in portione tribus Ephraim *Jud.* 1. 29. *Poſſeſſiones Ephraimitarum Bethel & villae ejus: & ab ortu Naharan, ab occaſu Gezer & villae ejus.* Fuit in confiniis Ephraim & Benjamin inter Betchoron & mare, *Joſ.* 16. 3. Philiſtaei caſtra metabantur in valle Rephaim: eos aggreditur David a parte poſteriore & caedit a Gaba donec venias Gazer. 2 *Sam.* 5. 25. Euſebius ad hanc vocem notat Γάζαρα eſſe villam 4 mill. a Nicopoli.

* G I A C H.

גִּיחַ / Non longe a Gibeon, 2 *Sam.* 2. 24.

GIBBETHON.

גִּבְּתוֹן / Urbs Philistaeorum in regione tribus Dan. *Jos.* 19. 44. 1 *Reg.* 15. 27. Ad hanc vocem Eusebius meminit (confer Hieronymum) oppidi Γαβὲ remoti 16 mill. a Caesarea, & Gabathae in regione Diocaesareensi sitae juxta grandem campum Legionis, & Gabathae in Daroma, & Gabathae in Benjamin, denique hujus ipsius Γαβάθων τῶν ἀλλοφύλων. Γαβαθὼ appellatur Josepho.

GIBEA.

גִּבְעָה / Urbs in Benjamin, non longe a Rama *Jud.* 19. 13. Distinguitur a Geba גבע urbe quoque Benjaminis, & appellatur vulgo Gibea Saulis 1 *Sam.* 11. 4. & Gibea Benjaminis 1 *Sam.* 13. 2. Γαβαθσαούλη Josepho, qui eam 30 stadia abesse ab Hierosolymis scribit & juxta eam esse ἀκάνθων αὐλῶνα, *de bell.* VI. 2. ergo numeri corrupti sunt quum 20 stadiis eam Hierosolymis removet *Antiq.* V. 2. Hinc fit גבעתי 1 *Chron.* 12. 2. Est etiam in Juda urbs hoc nomine *Jos.* 15. 57.

* GIBEATH.

גִּבְעַת / Urbs in Benjamin *Jos.* 18. 28. Eusebius meminit ad hanc vocem alterius vici Γαβαθὰ quoque dicti, (meminit & Josephus oppidi nomine Γαβαθά. Vide hanc vocem) 12 miliar. ab Eleutheropoli, ubi ostendatur sepulcrum Habaccuci: at versus quam coeli plagam ista 12 miliaria debeant ab Eleutheropoli dirigi non dicit: sed id colligemus ex iis quae ad voces Κεειλὰ & Ἐχελὰ habet, ubi tradit sepulcrum Habaccuci ostendi in via quae ab Eleutheropoli Chebronem ducit; idem ad vocem Γαβαθὼν meminit Gabathae vici contra orientalem plagam Daromae, qui idem est est ac hic. Confer Hieronymum.

GIBEON.

גִּבְעוֹן / Urbs in Benjamin *Jos.* 21. 17. Gibeonitarum urbes erant Gibeon

Gibeon, Kephira, Beeroth & Kiriathjearim *Joſ.* 9. 17. Gibeon erat urbs inſtar regiae *Joſ.* 10. 2. a Gibeon ad Gazer caeſi Philiſtaei 1 *Chron.* 14. 16. quod in loco parallelo 2 *Sam.* 5. 25. dicitur a *Geba ad Gezer.* Unde ſuſpicari liceret Geba & Gibeon eandem urbem fuiſſe, at in Leviticis urbibus diſtinguuntur. Stephanus: Γεβεωνῖται, ἔθνος πλησίον Ἱεροσολύμων, ὡς Ἰώσηπος. *Gebeonitae, gens vicina Hieroſolymis, uti Joſephus ſcribit.* Vid. *Ant.* V. 1. Porro mentio fit vallis Gibeon *Jeſ.* 28. 21. & מים רבים magnae aquarum collectionis circa Gibeon *Jerem.* 41. 12. Urbs haec Γαβαὼν dicitur & Γαβαὼ Joſepho, diſtans 40 ſtadiis Hieroſolymis *Ant.* VII. 10. ab eodem Γαβαὼ dicitur eſſe inter Lyddam & Hieroſolymas, 50 ſtadiis ab Hieroſolymis. Non credo eſſe haec loca diverſa, ſed erratum in numeris. *Antiq.* VI. 7. Γαβαὼν πόλις appellatur, ſed *Ant.* VII. 10. κώμη. Incolis vocat Γαβαιωῖτας *Ant.* V. 1. & Γαβεωνῖτας ibidem. Mons hic erat cujus mentio 2 *Sam.* 21. 9. De ſitu Gibeonis vide quae ſcripſimus ſupra ad vocem *Beeroth*, & *lib.* II. *c.* IX. & XIII.

* GIDOM.

גדעם / Locus, quo uſque Iſraëlitae perſecuti ſunt Benjaminitas. *Jud.* 28. 48.

GILGAL.

גלגל / Ad orientem Jerichuntis *Joſ.* 4. 19. Bethel, Gilgal & Mizpa junguntur 1 *Sam.* 7. 16. Aſcendit a Gilgal Gibeam Benjaminis 1 *Sam.* 13. 15. Gilgale ivit Bethelem Elias 2 *Reg.* 2. 2. Gilgal aberat 10 ſtadia a Jerichunte, 50 a Jordane. Vide ſupra *lib.* II. Aliud Gilgal intelligi *Deuteron.* 11. 30. multi exiſtimant. Γαλγαλὰ appellatur 1 *Macc.* 9. 2. In Judaeam profecturi viam ducentem ad Galgala ineunt. Quidam ſcribunt potuiſſe fieri ut loci appellatio inde nata ſit quod Joſue ea his caſtris omnes gentes vicinas per gyrum circumcirca debellaverit. Sed illi non conſuluerunt Sacrum Codicem in quo diſerte legitur hoc nomen ei loco datum a devolutione opprobrii Aegypti per circumciſionem ibi peractam.

Alia Gilgal eſt *Joſ.* 12. 23. Et Gilgal memorata *Joſ.* 15. 7. גלילות nuncupatur *Joſ.* 18. 17.

GILO.

גלה / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 51.

* GIMZO.

גמזו / Urbs in tribu Juda. 2 *Chron.* 28. 18. Inde putatur quibuſdam eſſe dictus doctor Miſnicus איש גם זו Nachum ex Gimzo. Alii dicunt eum ita nuncupatum quia ſemper dicebat גם זו לטובה *etiam hoc in bonum cedet.*

GINAEA.

Γιναία. Vicus qui Samaritin a ſeptentrione terminat, in campo ſitus, ita legit Rufinus: nam in Graeco eſt ἐν μεγάλῳ πεδίῳ, Joſeph. *de bell.* III. 2. Iſidorus haec Joſephi verba deſcribens videtur legiſſe Ἠλαίας. Ita habet Originum *lib.* XIV. *c.* 3. *Haec regio* (*Samaria*) *inter Judaeam & Galilaeam media jacet, incipiens a vico cui nomen eſt Eleas deficiens in terra Agrabat.* Haec terra Agrabat eſt toparchia Acrabattene. Vide & vocem *Geman.* Illic loci ſitus eſt hodieque vicus *Zjennin*, vel ut alii ſcribunt *Jennin*, dictus, & tranſeunt illum qui Ptolemaide Samariam, atque ita Hieroſolymas, tendunt.

GINNABRIS.

Γινναβρίς. Vicus a quo uſque ad Lacum Aſphaltiten eſt longitudo Campi magni. Joſephus *de bell.* V. 4. Vide Σενναβρίς.

GISCALA.

Oppidum Galilaeae, uti liquet ex Joſepho. Hieronymus in Commentario Epiſtolae ad Philemonem a quibuſdam dici Giſcala a parentibus apoſtoli Pauli inhabitata ſcribit. Sed audiamus ipſum. *Quis ſit Epaphras concaptivus Pauli, talem fabulam accepimus: Ajunt parentes Apoſtoli Pauli de Gyſcalis regione fuiſſe Judaeae; &*

eos

eos quum tota provincia Romana vastaretur manu & dispergerentur in orbe Judaei, in Tharsum urbem Ciliciae fuisse translatos. Idem in catalogo scriptorum Eccles. *Paulus Apostolus .... de tribu Benjamin & oppido Judaeae Giscalis fuit, quo a Romanis capto cum parentibus suis Tharsum Ciliciae commigravit.* Estne גוש חלב Gush Chaleb Galilaeae, cujus mentio fit in cod. Menachot *cap.* 8. §. 3. inter alia loca terrae Israëliticae & in Itinerario Benjaminis & in Cippis Hebraïcis ab Hottingero editis *pag.* 56. גוש חלב שם קבורים שמעיה ואבטליון *Gusch Chaleb, ubi sepulti sunt Schemaia & Abtalion.* Memoratur inter Meron & Capharanan. In Gem. Pesachim *fol.* 33 1. legitur, donec oliva ultima deficiat in Gus Chaleb.

In actis Sanctorum *Tom.* v. *pag.* 443. etiam hujus loci fit mentio: *venit in civitatem Galilaeae quae Latine Giscala dicitur.* Josephus aliquoties hujus loci meminit, appellans Γισχαλὰ in plurali, *Lib.* II. *de bell.* 25. dicit eam a se esse munitam & *lib.* IV. *de bell. c.* I. urbem Galilaeae vocat, *lib.* IV. *cap.* 4. πολίχνην τῆς Γαλιλαίας. Hujus incolae plerique erant agricolae *ibid.* Populos vicinos huic urbi Gadarenos Gabaragenaeos & Tyrios eam expugnasse scribit in Vita. Suidas ex Josepho Γίσχαλα, ὄνομα τόπȣ. Petrus Apollonius *lib.* III. de excidio Hierosolymitano *pag.* 63. utitur eo nomine numero singulari,

Exitus huc Gamalam tristis deduxit: & inter
Jam fines, Galilaea, tuos felicibus armis
Giscala restabat; quo se, ductore Joanne,
Contulerat fugitiva manus.

GITTA.

Vicus in Samaritide, patria Simonis Magi. Meminit Justinus Martyr *Apolog.* II. pro Christianis τὸν κώμης λεγομένης Γίττων. Ita nunc legitur. Zonaras ex Justino *lib.* XI. *pag.* 567. ἀπὸ κώμης Γιττῶν. Et ita Eusebius *Histor.* I. 13. Epiphanius *lib.* I. *advers. haer. pag.* 55. Simonem ortum dicit ἀπὸ Γιτθῶν, olim quidem urbe, nunc vico Samariae. Idem in Anacephal. *pag.* 139. κώμην Γιτ-

Γιτθῶν vocat. Atque ita Theodoretus in Compendio haereticarum fabularum *cap.* 1. ἀπὸ Γιτθῶν ὁρμώμενος, κώμης δὲ αὕτη Σαμαρείας, *e Githis oriundus, qui vicus est Samariae.* Athanasius bibliothecarius in Histor. Eccl. *p.* 15. *Simoni de vico Gitio Samariae*: ubi legendum esse *Gitto* liquet ex eo quod illam libri sui partem ex Syncello (ubi Γιτθῶ legitur) descripserit & mox ex apologia Justini Martyris haec verba de eodem Simone proferat, *Simonem quendam Samaritanum qui fuit de castello quod dicebatur Gitio*, quum apud Justinum legatur Γιττῶν. Sed facile *Gitio* Latine ex *Gitto* nascitur. Hoc nomen Γίττα solet etiam a Josepho & aliis tribui urbi Gath. Ita & Stephanus, Γίττα πόλις Παλαιστίνης. Πολύβιος ἑκκαιδεκάτῳ· τὸ ἐθνικὸν Γιτταῖος. *Gitta urbs Palaestinae. Polybius lib.* 16. *Gentile Gittaeus.*

Denique Γίττα nomen est arcis in Idumaea, munitae a Machaera. Josephus *Ant.* XIV. & *de bell.* I. 11.

GITTAIM.

גִּתַּיִם / Urbs in Benjamin *Nehem.* 11. 33. vel an forte est eadem ac Gittaim quam filii Rimmon postea profugi inhabitarunt 2 *Sam.* 4. 2. 3.

GOB.

גוב / 2 *Sam.* 21. 18. 19. Praelium ibi cum Philistaeis commissum fuit, pro quo גזר legitur 1 *Chron.* 20. 4. Graeci interpretes pro גוב legisse videntur *commate* 19 נוב, quando reddunt μετὰ τῶν ἀλλοφύλων ἐν Νώβ. Nob est nomen urbis notae. In aliis codicibus legitur *commate* 18 ἐν Γὲθ, sic ut videantur respexisse ad urbem Gath (nam urbs illa Γὲθ solet Graecis dici: vide *Jos.* 11. 22. 1 *Sam.* 5. 8.) & eo quidem magis quod Gath urbs fuerit Philistaeorum, quos ἀλλοφύλους dici ante observavimus. Adde quod mox *commate* 20 legatur עוד *adhuc* bellum Gathi, ἐγένετο ἔτι πόλεμος ἐν Γέθ.

GOLAN.

GOLAN.

גּוֹלָן / Urbs in Basan, data dimidiae tribui Menasse *Deut.* 4. 43. Scribitur גלון *Jos.* 21. 27. sed monent Masorethae legendum גולן. Eusebius suo tempore villam praegrandem in Batanaea Gaulon dictam memorat. Josephus distinguit Batanaeam a Gaulonitide, meminitque urbis hujus primariae, nomine Γαυλάνης *de bell.* 1. 4. Pronunciatio Γαυ pro Γο usque ad haec tempora apud Judaeos perdurat, *Menaura*, *Aulem* & *Mausche* pronuntiantes pro מנורה, עולם & משה, unde quibusdam ex iis (qui אשכנזים i. e. Germani appellantur, & ritibus quibusdam sacris atque ipso vivendi genere ab aliis Lusitanis sive Hispanis ספרדיים distincti sunt, atque in vicina urbe Amstelodamo distinctam Synagogam habent) nomen *Smausen* adhaesit, quod vulgus nostrum audiret nomen *Mausis* sive *Mosis*, quo multi ex Judaeis appellantur, iis multum in ore esse. Confer quae supra *lib.* 1. de Gaulanitide notavimus.

GOMORRA.

עֲמֹרָה / *Amora*, *Gen.* 10. 19. Urbs in planitie sita בככר & a Deo eversa. Videtur australior fuisse Sodoma: quod ex ordine quo ibi recensetur colligitur.

Suidas. Γόμορρα, τόπος τῶν Σοδόμων. Secundum correctionem Kusterianam legendum esset τόπος τις ἐγγὺς τῶν Σοδόμων. Verum, ut non negem recte ita dici, puto tamen Suidam scripsisse uti vulgo legitur, & credidisse Sodoma tractum aut urbem praecipuam fuisse, sub cujus regione reliquae urbes censerentur. Ita Eusebius in Onom. Γομορρὰ, μία τῆς πενταπόλεως Σοδόμων, sic idem ad vocem Adama. Et ad vocem Βαλὰ, μόνη διασωθεῖσα ἀπὸ τῆς τῶν Σοδομιτῶν χώρας. Hieronymus illic, *sola de quinque Sodomorum urbibus reservata*, & ita ad vocem Zochora. Sic etiam Suidas Gomorram, urbem, *locum*, Sodomorum dicere potuit.

GOPA-

GOPATATA.

Nomen ſatis accedens ad Jotapata. Locus diſtabat a Tzippori tria miliaria מהלך שלושה מילין uti legitur in Midraſch Coheleth *fol.* 108. *col.* 1. Ne quis putet גו פתתא divellendum eſſe, ut notet *medium Patattae*, (nam ita Targum reddit בתוך העיר per בגו קרתא) vetat commentator ad hunc locum ſcribens עד שהלך קול הקריעה עד מקום גופתתא *donec diffunderetur ſonus ſciſſurae uſque ad locum Gopatata.* Sed forſitan haud tanti erit omnibus auctoritas hujus hominis, ut perſuadeat. Alibi ubi eadem hiſtoria narratur גופפתא *Go Paphta* hic locus appellatur: vide *Paphta* vocem. Et in Midras Coheleth, *fol.* 113. *col.* 3. idem locus (nam & ibi narratur idem factum) גובבתה *Gobabta* nuncupatur, ubi gloſſator monet legendum גובתתא.

GOPHNA.

Γόφνα Joſepho, Γὀφνα Ptolemaeo, urbs inſignis Judaeae, unde regio Gophnitica nomen accepit, de qua nos ſupra egimus. Aberat Hieroſolymis 15 miliaria in via Neapolin verſus. Ita Euſebius ad voces φάραγξ βότρυος. Idem notat ad vocem Γηβενά, Gebam eſſe in quinto miliario a Gufnis, euntibus Neapolin. Meminit Joſephus hujus urbis & toparchiae inde dictae aliquoties, & plerumque jungit Gophniticam toparchiam & Acrabattenem. Urbis meminit *Antiq.* XIV. 18. Γόφνα & Ἀκραβαττα) duae erant toparchiae in Judaea, *de bell.* III. 2. Γοφνιτικὴ τοπαρχία *de bell.* I. 1. Gophniticae & Acrabattenae praeficitur Johannes filius Ananiae, *de bell.* II. 25. Gophniticam & Acrabattenen ſubjugat Veſpaſianus, dein Bethel & Ephrem oppida, *de bell.* V. 8. Denique meminit Gophnae *lib.* VI. *de bell.* I. ubi Titum ait Caeſarea Hieroſolymas profectum per Samaritin veniſſe Gophnam. Ex quibus omnibus ſitus urbis Gophnae luculentur illuſtratur.

GOPH-

GOPHNITH.

Urbs in terra Iſraëlitica. Gemara Beracoth *fol.* 44. *f.* 1. ר׳ יצחק אמר עיר אחת היתה בא״י וגופנית שמה שהיו בה שמונים זוגות אחים כהנים נשואים לשמנים זוגית אחויות כהנות. *Dixit R. Iſaac: urbs erat in terra Iſraëlitica cui nomen Gophnith. In ea erant* 80 *paria fratrum Sacerdotum qui duxerunt uxores octoginta paria ſororum, quae & ipſae erant ſacerdotes.* Ejuſdem hiſtoriae mentio fit in Echa Rabbati *fol.* 75. *col.* 4. At illic גפנת non ſumitur pro nomine proprio urbis, ſed legitur בחדא גפנת.

GUSCH CHALAB.

גוש חלב / *Erachin.* IX. 6. Locus eſt in Galilaea celebratus ab oleo. Vide Gem. Menachoth *cap.* 8. *hal.* 3. *fol.* 85. 2. Commemoratur & in Midraſch Coheleth *fol.* 93. *col.* 2. מטקסא מן גוש חלב *Metaxa ex Guſch Chalab.* Et ibidem *fol.* 118. *col.* 4. lis orta inter incolas גוש חלב & אנשי מרונאי *Meron.* Et in Midraſch Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 39. 1. jungitur מעשה בשני אחים שהיה אחד במירון . ואחד בגוש חלב *hiſtoria de duobus, fratre & ſorore, quorum ille in Meron haec in Guſch Chalab habitabat:* Liquet ex ſequentibus ſororem non fratrem fuiſſe quae in Guſch Chalab habitabat. Nomen Giſcala, urbis Galilaicae, ſatis convenit cum hoc, ita ut ex Guſch Chalab natum videri poſſit. Confer quae de *Giſcalis* ſcripſimus.

HADADRIMMON.

Urbs poſtea dicta Maximianopolis. Vide hanc vocem.

HANNEKEB.

הנקב / Nomen urbis Nephtaliticae. *Joſ.* 19. 33. eam poſtea dictam ציידתה *Tziadata* tradunt in Gemara Hieroſolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Vide ſupra *pag.* 717.

HASTA.

In notitia Imperii recensetur inter alia loca quae sub duce Palaestinae erant. Vide supra *lib.* 1.

HATTOLIM.

הטולים / Hattolim. Misna Menachot. VIII. 6. מאין היו מביאין את היין קריותים והטולים אלפא ליין *Unde solebant vinum adducere? Kirjothaim, & Hattolim loca erant quorum vina maxime laudata erant.*

HAUANA.

Mentio ejus fit in Notitia dignitatum Imperii Romani. Vide supra quae ex illa excerpsimus.

HELENOPOLIS.

Ἑλενόπολις. Urbs Palaestinae episcopatu insignis. Vide supra *lib.* 1. *cap.* 34. Episcopus Procopius commemoratur in actis concilii Hierosolymitani, anno 536 habiti. Recensetur inter urbes Palaestinae secundae in Notitia Veteri Ecclesiastica. Meminit urbis Helenopolis Sozomenus *Hist.* II. 2.

Praeter hanc, aliam in Bithynia condidit Constantinus anno Christi 327. Chronicon Paschale *p.* 283. Δρέπανον ἐπικτίσας ὁ Βασιλεὺς Κωνσαντῖνος ἐν Βιθυνίᾳ εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Λουκιανοῦ, ὁμώνυμον τῇ μητρὶ αὐτοῦ Ἑλενούπολιν κέκληκεν, δωρησάμενος ἄχρι τοῦ νῦν, ἕως φανερᾶς περιοχῆς πρὸ τῆς πόλεως, εἰς τιμὴν τοῦ ἁγίου Μάρτυρος Λουκιανοῦ ἀτέλειαν. *Constantinus Imperator Drepanum in Bithynia in honorem Sancti Martyris Luciani instauratam de nomine Helenae matris suae Helenopolim appellavit, donata civitati immunitate vectigalium, quo usque ante urbem prospectus patet, in honorem S. Luciani martyris, qua usque ad hunc diem fruitur.* Haec illa urbs est de qua Glycas scribit annalium parte IV. *pag.* 327. ἣν αἱ ἀγροικότεροι ἐλεεινοῦ πόλιν καλοῦσιν, *quam rusticiores appellant Eleinopolin*, quasi dicas oppidum miserabile: quod mali ominis fuisse ibidem notat.

HEPHA,

H E P H A.

Ἠφά. Nomen urbis maritimae inter Caesaream & Ptolemaida ad radicem montis Carmeli. Olim Συκαμίνος dicebatur vel ut alii Πορφυρέων Ita Guilielmus Tyrius opinatur. Eusebius meminit in Onomastico ad vocem Ἰαφέθ. Suspicor Josephi tempore eam *Gabam* nuncupatam & hinc nata nomina *Hephae*, *Kephae* &c. Describitur illa in Itinerario Benjaminis, sed miris modis corrupta sunt quae ibi leguntur ומשם ג׳ פרסאות לניפש היא גד החפה יש על פני הים. Et inde (Ptolemaide) 3 parasangae usque ad Caipham (lege לכיפש) ea est Gath Hachepher (ita videtur legendum גת החפר) ad litus maris.

היפה Talmudicis dicitur. Gem. Schabbath 26. 1. צײדין חלצון מסולמות של צור ועד היפה venatores muricis a scalis Tyriis usque ad Hepham. Unde discimus id litus potissimum a purpurae captura celebrari. Atque inde Πορφυρέων videtur dici a purpura haec ipsa Hepha aut certe locus vicinus. Le Moyne in variis Sacris *pag*. 829. conjicit nomen urbis כיפא a *Petra* (quae ita dicitur uti vulgus novit ex nomine Petri Cepha) ductum esse quod in locis petrosis & ad radices montis Carmeli esset sita. Appellatur haec urbs حيفا *Hepha* vel Hipha Arabibus. In geographia Scherif Ibn Idris, quae vulgo Nubiensis audit, ita describitur من قيسارية الي مدينة حيفا علي الساحل يومان وحيفا تحت طرف الكرمل وهو طرف خارج في البحر وبه مرسي حسن لارسا الاساطيل وغيرها ومدينة حيفا في فرضة لطبرية وبينهما ثلث مراحل خفاف ومن حيفا الي مدينة عكة مرحلة في البر وهي من الاميال ثلثون ميلا وفي البحر روسية ثمنية عشر ميلا *A Caesarea* (maritima) *usque ad urbem Hipha mari adsitam duorum dierum iter est. Jacet autem Hipha sub promontorio Carmel, quod in mare procurrit & continet portum navigiis grandibus aliisque opportunum. Est porro haec urbs quasi portus Tiberiadis* (*respectu maris magni*) *a qua abest tres stationes exiguas* (mox dicit, iter bidui esse inter Acco & Tiberiadem)

Ab Hifa ad urbem Acco itinere terrestri est statio una i. e. 30 miliaria, autem itinere recta linea ducta, miliaria octodecim. Quod dicit de 18 miliaribus (quae fere cum Romanis miliaribus conveniunt) illustrat Josephum, qui Carmelum a Ptolemaide 120 stadia i. e. 15 miliaria distare scribit. Hipha enim Carmelo subjacet. Confer illa quae de hac urbe scripsimus supra ad vocem *Kepha*.

HERODIUM.

Ἡρώδιον. Plinius diserte oppidum vocat *l.* v. *c.* 14. Herodium, scribit, cum oppido illustri ejusdem nominis. Josepho Ἡρώδια, Ἡρώδιον aut Ἡρώδειον dicitur *Ant.* XIV. 25. & *bell.* VII. 25. Suidas ex eo habet Ἡρώδειον, τόπος. Praetulerim tamen Ἡρώδιον, uti arx Capitolina Καπιτώλιον dicitur, sed templum Jovis Καπιτωλεῖον. Vide Suidam in voc. Καπιτ. Appellatur ab Josepho arx, scribiturque ab Herode condita eo loco ubi hostes suos vicit fugiens ex Judaea. *Ant.* XIV. 25. & XVI. 2. Aberat Hierosolymis 60 stadia, sita in colle quem aedes plurimae ad justae urbis magnitudinem in planitie exstructae circumjacebant, uti legitur *Ant.* XV. 12. Ejusdem Herodii mentio videtur fieri a Josepho *bell.* III. 2. ubi inter undecim toparchias Judaeae recensentur Engaddi, Herodium, Hierichus, & *bell.* V. 7. Herodium non longe a Thekoe abesse dicitur.

Erat praeter hanc arcem alia, nomine eodem, Herodium quam Herodes dicitur ἐπιτειχίσας τῷ πρὸς Ἀραβίαν ὄρει apud Josephum *bell.* I. 16. Sic ut videatur ultra Jordanem aut Lacum Asphaltitem fuisse, nam idem *bell.* I. 6. Machaerunta etiam dicit πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσι sitam. Certe fuit diversa ab Herodio quod 60 stadiis distabat Hierosolymis: quod enim illic situm est nequit dici adsidere montibus Arabiae. Quaeri potest quodnam Herodium fuerit, ubi cadaver Herodis sepultum esse dicitur a Josepho *bell.* I. 21. ubi narrat id Hierichunte Herodium per 200 stadia delatum fuisse. Ego quidem existimo esse Herodium quod 60 stadia Hierosolymis aberat. Nam si illis 60 jungantur 150 stadia quibus Josephus testatur Jerichuntem Hierosolymis abfuisse, efficientur stadia 210, quae numero rotundo 200 esse dici queunt.

queunt. Praeterquam quod in altero Herodio, loco excursionibus hostium adeo exposito & tam longe ab Hierosolymis dissito eum condi voluisse probabile non sit, & multo plus ornatus atque decoris contulerit Herodes ad Herodium Hierosolymis proximum (uti liquet ex descriptione Josephi) quam illud alterum quod plane non legitur ornasse, sed munivisse.

HIPPOS.

Videtur היפה & בית היפה dici a Talmudicis. Vide tamen an non sit حيفه ad Carmelum. In Gem. Megilla היפני ובישני *Hipponensis & Scythopolita* conjunguntur.

Ἵππος appellatur Josepho *Ant.* XIV. 8. Herodi redditae sunt Hippos, Gadara & Samaria. *Ant.* XV. 11. Gadara & Hippos appellantur πόλεις Ἑλληνίδες *Ant.* XVII. 13. Gadaram, Hippon & Gaulanitida vastant Judaei. *bell.* II. 19. Tiberias distat ab Hippo 30, a Gadaris 60 stadiis. In vita *pag.* 1025. Hinc appellatur Ἱππηνὴ & regio Hippenorum, cujus idem meminit, uti *bell.* III. 2. Hippene, Gadaris & Gaulonitis terminant Galilaeam ad ortum; *& in vita*, Justus Tiberiade egressus vicos Gadarenorum & Hippenorum, qui in confiniis Tiberiadis & agri Scythopolitani siti sunt, incendit. Et ita *pag.* 1010. Josephus per Lacum Tiberiadis navi trajecit in confinia Hippenorum.

Episcopus hujus urbis Petrus interfuit conciliabulo Seleuciensi *anno* 359 habito, & subscripsit

Πέτρος ἐπίσκοπος Ἵππου Παλαιστίνης.

Ita notat Epiphanius Haeresi LXXIII. *pag.* 874. Nec dubito quin idem fuerit qui concilio Antiocheno subscripsit *anno* 363. teste Socrate Historiae Ecclesiasticae *lib.* III. *cap.* 25. ubi nunc legitur post Titum, episcopum Bostrenum,

Πέτρος Σίππων.

Lege Ἵππων. In actis concilii Hierosolymitani habiti *anno* 536 memoratur Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ἱπτηνῶν, lege Ἱππηνῶν.

Notemus haec Plinii, si forte hinc aliqua lux nomini Hippos, aut hic aut alibi locorum, accedat *lib.* IX. 31 *Carabi cauda a ceteris cancris differt. In Phoenice Hippoe vocantur tantae velocitatis ut consequi non sit.*

HOMONOEA.

Ὁμονοία. Loci nomen, 30 stadiis a Tiberiade in Galilaea. Josephus in Vita 1020. Interpres Latinus nulla facta mentione distantiae 30 stadiorum vertit *in finibus ejus agri ad locum qui Homonoea dicitur.*

JABATE.

Ἰαβάτη. Urbs patria matris Regis Amosi (Amonis scribunt Scriptores Sacri) filii Menassis. Josephus *Ant.* X. 4. יטבה *Jotba* 2 *Reg.* 21. 19. Est metathesis literarum ut Ζεβέκη pro Βεζέκη &c.

JABESCH.

יָבֵשׁ / Urbs Gileaditidis, unde saepe יבש גלעד dicitur *Jud.* 21. 9. Jabeschitae per totam noctem facto itinere cadavera Saulis & filiorum ejus e moenibus urbis Bethsan abstulerunt & redierunt 1 *Sam.* 31. 11. hinc judica de distantia harum urbium. Eusebius ad vocem Ἀρισώθ & Ἰάβεις testatur suo tempore fuisse vicum praegrandem hoc nomine trans Jordanem, 6 miliar. distantem Pella versus Gerasam.

Ἰάβης, Ἰάβισσαν & Ἰάβισον hanc urbem nuncupat Josephus scribitque metropolin esse Galadenes. Stephanus. Ἴαβις, πόλις. Ἰώσηππος. Λέγεται καὶ Ἴαβισσος. *Jabis, urbs. Josephus. Dicitur & Jabissos.* Nunc in Josepho non legitur nisi Ἰαβής. *Ant.* VI. 5. ubi metropolis regionis Galaadenae appellatur, & Ἰαβισσά. *Ant.* VI. *ult.* & Ἰαβισὸς *Ant.* V. 2.

* JABNE.

יבנה / Urbs dicitur fuisse Philistaeorum sed iis erepta a rege Uzzia, qui muros ejus diruit, quemadmodum & urbium Gath &

& Azoti 2 *Chron.* 26. 6. Nec nisi hoc loco mentio fit hujus urbis in sacris literis. In Graecis tamen codicibus legitur in censu urbium Judae *Jos.* 15. 45. Ἰαμναὶ post Ἀκκαρὼν, qua voce indicari hanc urbem vix dubito.

Scriptores profani saepius hujus urbis meminerunt. Ἰάμνια illis dicitur, Ἰάμνεια, & Ἰεμναά. Epiphanius Ἰαμνίαν eam vocat scribens Macrinum ejus urbis episcopum fuisse tempore Arii *lib.* 11. *adv. haereses pag.* 730. Strabo Ἰαμνείαν appellat & vicum scribit esse ubi Joppe proximum. Ἰαμνήτων πόλις nuncupatur Eusebio in vita Pamphili, & in manu scripto Arundelliano Ptolemaei, cujus Seldenus meminit *l.* 11. *de Synedriis c.* 15. §. 9. ubi plura de hac urbe leguntur. Portus horum situs ad mare Ἰαμνείτων λιμὴν dicitur & Jamne quoque, quo sensu Jamnes duas memorat Plinius. Stephanus de hac urbe ita scribit. Ἰάμνια, πολίχνιον Φοινίκης. Στράβων δὲ κώμην (hic punctum pone, nam reliqua non dicit Strabo) ἀπὸ ἴαμνου ἢ ὅτι (atqui verum nomen est *Jabne*) ἴαμνους ἐκάλουν τοὺς καθύγρους καὶ τεθηλότας τόπους. *Jamnia, oppidum Phoenices. Strabo autem ait esse vicum. Dicitur a Jamno vel quod loci humidi & virentes Jamni dicantur.* Plinius etiam meminit Jamnes Judaei histor. *lib.* 30. 1. *Est & alia magices factio a Mose & Jamne & Jotape Judaeis pendens.* Latent sub iis Jannes & Jambres. Philo de Legat. ad Cajum, τὴν Ἰαμνείαν. Πόλις δέ ἐστι τῆς Ἰουδαίας ἐν ταῖς μάλιστα πολυάνθρωπος· ταύτην μιγάδες οἰκοῦσιν, οἱ πλείους μὲν Ἰουδαῖοι, ἕτεροι δέ τινες ἀλλόφυλοι παρεισφθαρέντες ἀπὸ τῶν πλησιοχώρων οἱ τοῖς τρόπον τινὰ αὐθιγενέσιν ὄντες μέτοικοι κακὰ δὲ πράγματα παρέχουσιν ἀεί τι παραλύοντες τῶν πατρίων Ἰουδαίοις. *Jamniam. Urbs haec est Judaeae ex illis quae hominibus maxime opulentae sunt. Hanc quidem mixti incolunt Judaei quidem plerique, & gentes quae subrepserunt e vicinis regionibus vicinis, qui simul habitantes cum indigenis qui illic jam olim sedes suas habuerunt, multum illis negotii facessunt semper aliquid moliendo adversus ritus patrios Judaeorum.* Ceterum in Talmude frequenter haec urbs commemoratur, quod & multos ex sinu suo protulerit viros doctos, & Academia illic Synedriumque fuerint post excidium Hierosolymorum.

In

In Josepho etiam quaedam leguntur ad notitiam hujus urbis facientia. Vocat eam Josephus urbem Danitarum *Ant.* v. 1. Palaestinis erepta fuit ab Uzia Rege *Ant.* ix. 11. Juxta hanc urbem caesus est exercitus Judaeorum & fugit usque ad fines Judaeae (f. Idumaeae) *Ant.* xii. 12. recensetur inter urbes ἐν μεσογείῳ mediterraneas recensetur *Ant.* xiv. 8. Ita etiam *de bell.* i. 5. dicitur ἐν μεσογείῳ sita & distinguitur ab urbibus maritimis, παραλίοις Joppe, Gaza &c. Verum *Ant.* xiii. 23. inter maritimas recensetur quia in tractu maritimo sita fuit, non tamen ad ipsum litus maris. Salome data legitur a Caesare *Ant.* xvii. 13. sita inter Ascalonem, propiorem Aegypto, & Joppen, *de bell.* v. 14.

Sita erat haec urbs in locis campestribus, non longe a Joppe. 1 *Macc.* 10. 69. 75. a Diospoli remota intervallo xii miliarium, uti legitur in itinerario Antonini: inter Diospolin & Azotum teste Eusebio ad vocem Ἰάμνεια. De 240 stadiis, quae portus Jamnensium absuisse legitur Hierosolymis 2 *Macc.* 12. 9. egimus *lib.* ii.

Ceterum & alibi in libris Apocryphis fit hujus urbis mentio. Ἰεμναὰ appellatur, & urbs inter Aco & Azotum sita in ora maritima *Judith.* 3. 1. *lib.* 1. *Maccab.* 4. 15. Syri dicuntur fugisse Jamniam & Azotum (ubi Ἰάμνεια vocatur) & 1 *Macc.* 5. 60. circa Jamniam caesos Judaeos fugisse ἕως τῶν ὁρίων τῆς Ἰουδαίας vel ut alii Ἰδουμαίας. Sita fuit in campestribus non longe a Joppe 1 *Macc.* 5. 75. Portum habebat, in quo classem succendit Judas postquam Joppen & portum ejus incendisset 2 *Macc.* 12. 9.

IABNEEL.

יַבְנְאֵל / Urbs tribus Judae *Jos.* 15. 11. & alia in confiniis Nephtali. *Jos.* 19. 33.

IACHATZ. Vide *Jahtza.*

* IAEBETZ.

יַעְבֵּץ / Urbs tribus Judae. 1 *Chron.* 2. 55.

JAEZER.

JAËZER.

יַעְזֵר / (Samaritanus ſcribit יעזיר Num. 32.) urbs Gaditarum *Joſ.* 21. 39. 2 *Sam.* 24. 5. in Gilead 1 *Chron.* 26. 31. Mare Jaezer *Jer.* 48. 32. (ſed hoc non adeo certum eſt, nam vox ים ad antecedentia referri poteſt, & legi יעזר נגעו *ad Jaezer pervenerunt.* Jaezer & omnes urbes Gilead datae tribui Gad *Joſ.* 13. 24. Euſebius ad vocem Ἀσὼρ eam conſtituit 8 mil. a Philadelphia verſus occaſum, & ad vocem Ἰασὴρ 10 mil. a Philadelphia verſus occaſum additque eam diſtare 15 miliar. ab Esbon & inde magnum flumen erumpere quod a Jordane ſuſcipitur. Hinc diſcimus Philadelphiam a Chesbon 25 miliaria abfuiſſe & a Jordane circiter 45: & haec eſt latitudo Peraeae a Joſepho aſſignata. Γάζωρος Ptolemaeo dicitur.

* JAGUR.

יָגוּר / Urbs in parte auſtrali tribus Judae. *Joſ.* 15. 21.

JACHTZA.

יַהְצָה & יָהְצָה יָהַץ / Urbs Rubenitarum, quo uſque Sichon venit cum exercitu contra Iſraëlitas praeliaturus *Deut.* 2. 32. *Num.* 21. 23. *Joſ.* 13. 18. *Jerem.* 48. 21. oſtenditur inter Medabam & Δηβοῦς. Euſebius vocem Ἰεσσά. An legendum Ἐσβοῦς. Hieronymus habet *inter Medabam & Deblatai.* Vide an non eadem ſit ac יהץ urbs Moabitica.

JAMNIA.

Non tantum hoc nomine nuncupatur Jabhne (quam vide ſupra) ſed & vicus quidam in Galilaea ſuperiore, qui & Ἰαμνίθ. Vide Joſephum *in Vita p.* 1013. & *de bello* 11. 25. Meminit & Jamniae circa quam ſitae erant partes quaedam domus Zenodori *lib.* 11. *de bell.* 4.

JANO.

Ἰανώ. Vicus in Acrabattene regione, 12 miliaribus a Neapoli contra orientem. Euſebius.

JANOACH.

יָנוֹחַ / quae & ינוחה urbs in confiniis tribuum Ephraim & Manassis. *Jos.* 16. 6. orientalior quam Taanath Schilo. *ibid.* Est vicus Ἰανὼ in Acrabattene, 12 mil. Neapoli versus orientem teste Eusebio.

JANUA.

Ἰανȣά. Vicus distans Legione 3 miliaribus versus austrum. Eusebius ad vocem Ἰανȣ́ν.

JAPHA.

Ἰαφά. Urbs Galilaeae, vicina Jotapatae. Josephus.

* JAPHIA.

יָפִיעַ / Urbs in finibus Zabulon. *Jos.* 19. 12. Oppidum Sycaminum ἡ Συκαμίνος, ad mare situm prope Carmelum inter Caesaream & Ptolemaida Ἡφὰ nuncupatur, teste Eusebio. Hodie حيفا ab Arabibus appellatur. Vide Golii Not. in Alfragan. *p.* 132. Forsitan est *Jebba* Plinii *lib.* v. *cap.* 18.

* JAPHLETI.

יַפְלֵטִי / Locus in confiniis Ephraim & Benjamin. *Jos.* 16. 3.

JAPHO.

יָפוֹ / Urbs sita ad mare 2 *Chron.* 2. 16. *Jon.* 1. 3. in finibus tribus Dan *Jos.* 19. 46. ad hanc enim pertinuit גבול מול יפו. Vide *Joppe*.

JARMUTH.

ירמות / Urbs tribus Judae *Jos.* 15. 35. Putatur eadem ac Ramoth & Remeth quia Remeth & Engannim junguntur *Jos.* 19. 20 uti recensetur *Jos.* 21. 29. inter urbes Issascaris Jarmuth & Engan-

Engannim. Atqui *Jos.* 15. *com.* 34. & 35. Engannim & Jarmuth inter urbes Judae in planitie sitas recensentur, & *Jos.* 10. 3. 5. 23. rex Chebronis (quae Judae est) & Jarmuth conjunguntur & *Neh.* 11. 29. a filiis Judae dicitur inhabitata, uti Ziklag, Zora, Zanoach & alia loca indubie ad tribum Judae pertinentia. Hieronymus notat (ad vocem Jarmuth) eam distare 4 mil. ab Eleutheropoli & sitam esse juxta villam Esihaol. Sed ad vocem Jermus, scribit esse villam Jarmucha 10 mil. ab Eleutheropoli Aeliam versus.

J A T T I R.

יַתִּיר / Urbs in montanis Judae. *Jos.* 15. 48. Eusebius ad vocem Ἰεθὶρ notat esse vicum Ἰεθειρὰ 20 miliar. ab Eleutheropoli prope Malatha.

J A Z E R.

Ἰαζὴρ. Ἰάζωρος Josepho *Antiq.* XII. 11. appellatur urbs quam Judas devictis Ammanitis expugnavit, quae Ἰαζὴρ nuncupatur 1 *Macc.* 5. 8. aliis Γαζὴρ. Ita & in Ptolemaei Arabia Γάζωρος.

J E B B A.

Plinius hujus meminit inter urbes Ptolemaidi & Carmelo vicinas *lib.* v. *cap.* 19. Estne Japha vel Japhia, urbs Galilaeae?

J E B U S. Vide *Jerusalem.*

* J E C A B T Z E E L.

יְקַבְצְאֵל / Urbs a filiis Judae inhabitata. *Neh.* 11. 25.

J E D N A.

Ἰεδνά. Est in sexto lapide ab Eleutheropoli pergentibus Chebronem. Eusebius in Onomastico.

• JEHUD.

יְהֻד / Urbs in tribu Dan. *Jos.* 19. 45.

JEHYBUS.

Legitur in Notitia Imperii, *Cohors secunda Gratiana Jehybo.* Vide supra *lib.* I.

JENYSUS.

Non existimo quenquam veterum, qui ad manus nostras pervenerunt, hujus urbis meminisse (adeo obscurus hic locus est, nec ullis rerum gestarum vestigiis nobilitatus) excepto Herodoto *lib.* III. 5. Ἀπὸ ταύτης (Καδύτιος) τὰ ἐμπόρια τὰ ἐπὶ θαλάσσης μέχρι Ἰηνύσου πόλιός ἐστι τῆς Ἀραβίου, ἀπὸ δὲ Ἰηνύσου αὖτις Συρίων μέχρι Σερβωνίδος λίμνης παρ' ἣν δὴ τὸ Κάσιον ὄρος τείνει ἐς θάλασσαν. *Ab illa* (urbe videlicet Cadyti) *emporia maritima usque ad urbem Jenysum sunt ditionis Arabicae. A Jenyso autem Syriacae rursus sunt, usque ad lacum Serbonidis, juxta quem Casius mons pertingit ad mare.* Paulo post addit intervallum quod inter urbem Jenysum & lacum Sirbonidem est. Τὸ δὴ μεταξὺ Ἰηνύσου πόλιος καὶ Κασίου τε οὔρεος καὶ τῆς Σερβωνίδος λίμνης ἐὸν τοῦτο οὐκ ὀλίγον χωρίον· ἀλλ' ὅσος τε ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὁδὸν ἄνυδρόν ἐστι δεινῶν. *Quod autem inter Jenysum urbem & Casium montem ac Lacum Serbonidem interjacet haud exiguum spatium est, sed instar itineris trium dierum, regio aqua carens.* Quis non videt hic describi ἔρημον illam & aridam regionem quae inter Gazam & lacum Sirbonidem est. At, quantum est iter diei Herodoto? Ipse centum & quinquaginta stadiis id alibi definit *lib.* v. *cap.* 53. Πεντήκοντα δὲ καὶ ἑκατὸν στάδια ἐπ' ἡμέρῃ ἑκάστῃ διεξιοῦσι, ἀναισιμοῦνται ἡμέραι ἀπαρτὶ ἐννενήκοντα. *Singulis diebus 150 stadia peragrando, conficiuntur universim 90 dies.* Procopium Caesareensem iter diei 210 stadiis definire alibi monuimus. Xenophon *l.* II. de expeditione Cyri σταθμοὺς sive itinera diei 93 aequalia facit stadiis 16050, unde liquet iter unius diei illi ut Herodoto censeri 150 stadiorum. Sed incerta esse haec omnia nemo

nemo non videt, & pro ratione viarum vel minus vel magis difficilium & locorum sive montana sint sive campestria, & itineris ipsius sive ab uno sive a multis fiat, differre iter diei. Ita legitur de Alexandro illum duobus diebus sexcenta stadia emensum fuisse quum Ariis opprimendis operam dabat. Potest tamen, uti iter horae definitur certo intervallo, ita quoque iter diei definiri, non tamen ut omnibus regionibus conveniat, uti nec iter horae ubique par est.

JERICHO.

Ex sacris literis haec discimus quae ad notitiam Jerichuntis faciunt. ירחו & יריחה appellatur 1 *Reg.* 16. 34. Mons Nebo est ex adverso Jerichuntis, uti legimus *Deut.* 32. 49. Vallis Jerichuntis, urbis palmarum, commemoratur *Deut.* 34. 3. Campestria Moabitarum erant e regione Jerichuntis *Jos.* 13. 32. Sors filiorum Josephi procedebat a Jordane Jerichuntis usque ad aquas Jerichuntis ad orientem, solitudinem adscendens a Jerichunte ad montana Bethelis *Jos.* 16. 1. Confer *Jos.* 18. 12. Urbs ipsa tributa fuit Benjaminitis *Jos.* 18. 21. Limes borealis tribus Benjamin adscendebat a Jordane ad latus Jerichuntis a septentrione, uti australis tendebat a lingua maris mortui ad latus Bethchogla *Jos.* 18. 12. & 19. Non multum tamen a Jerichunte aberat versus boream limes tribus Ephraim, nam ille פגע בירחו *incidit in Jerichuntem* *Jos.* 16. 7.

Josephus aliquoties ejus meminit, uti *Ant.* IV. 5. V. I. XIV. 7. XV. 5. XVII. 8. *de bell.* I. 5. & 21. aliisque locis. Urbem esse quae palmas & balsamum proferat, scribit *Antiq.* IV. 5. distare a Jordane 60 stadia *Ant.* V. I. agrum ejus totius Cananaeae fertilissimum esse & magna ex parte montanum *Ant.* V. I. inter Hierolymas & Jerichuntem esse solitudinem, *Ant.* X. 10. unam esse ex undecim toparchiis Judaeae *de bell.* III. 2. Hippodromi Jerichunte meminit *Ant.* XVII. 8. & *de bell.* I. 21. (erat etiam Hierosolymis. Vid. *bell.* II. 2.) Vespasianum Jamnia (al. Emmaunte) profectum per Neapolin Samariticam & Coream pervenisse Jeri-

chuntem, *de bell.* v. 4. urbem esse in planitie sitam cui mons nudus ac sterilis imminet qui a borea ad agros Scythopolitanos, a meridie ad lacum Asphaltiten, protenditur, *bell.* v. 4. Tractum Jerichuntinum irrigari fonte largissimo & proferre mel, opobalsamum, cyprum & myrobalanum, sic ut θεῖον χωρίον regio divina mereatur appellari, *bell.* v. 4. distare urbem Hierosolymis 150 stadia, & totum hoc spatium esse desertum ac saxosum, quod vero spatium Jerichunte Jordanem & Asphaltiten versus est, humile quidem est at sterile tamen, *ibid.*

Quamvis autem Paradiso similem esse agrum Jerichuntinum Josephus scribat, fuit tamen illic copia venenatorum serpentum. Scholiastes opusculorum Dionysii de coelesti hierarchia a Junta editus *anno* 1516. illorum meminit his verbis. Πιαλέοις ὡς διαψαλέοις. Ἔιρηται ἐπὶ ποιοῖς τισιν ἰδίως ὄφεσι τοῖς κατὰ Ἱεριχῶ μάλιστα ἑυρισκομένοις, ἐξ ὧν ἰατροὶ ὡς τὰ πολλὰ τὴν θηριακὴν σκευάζουσιν. Vox Πιάλεοις est, ut Διαψαλέοις. *Usurpatur autem proprie de serpentibus quibusdam qui circa Jerichuntem potissimum inveniuntur, & e quibus medici plerumque Theriacam conficiunt.* Eadem haec fere leguntur in Suida ad vocem Πιαλέοις, quem ex hoc scholiasta, vel utrumque ex scholiis ad Nicandri Theriaca sua hausisse probabile est. Nota tamen apud Suidam legi διψαλέοις.

Memorantur arces Thrax & Taurusin ingressu Jerichuntis sitae, a Strabone *lib.* xvi. quas Pompejus diruit. Josephus etiam meminit arcium urbi circumjectarum. Talis arx est Δαγὼν supra Jerichuntem sita cujus Josephus meminit *Ant.* xiii. 15. & *de bell.* i. 2.

Κύπρος etiam arx est supra Jerichuntem ab Herode condita, teste Josepho *Ant.* xvi. & *bell.* ii. 20. Sed *bell.* i. 16. legitur ἐν Ἱεριχοῖ μεταξὺ Κύπρου τοῦ Φρουρίου καὶ τῶν προτέρων βασιλείων.

Δὼκ vel Δῶκος erat munimentum parvum Jerichunte 1 *Macc.* 16. 15.

Coenaculi Jerichuntini, in quo Doctores congregabantur mentio fit in Schir Hasschirim Rabba עליית בית גדיא ביריחו ubi aderat Hillel Senior de quo Bathkol dixit eo tempore (nam hac voce audita omnes oculos in Hillelem conjecerunt) virum

rum esse dignum qui Spiritum S. haberet *fol.* 40. *col.* 3.

Jerichuntem sitam fuisse loco humiliore quam Hierosolymas liquet ex *Luc.* 10. 30. ubi dicitur Hierosolymis descendi Jerichuntem. Ambitum ejus fuisse plus quam 20 stadiorum tradit Epiphanius *lib.* II. adv. haer. *pag.* 702. Ceterum de tractu montano qui inter hanc urbem & Hierosolymas erat, egimus supra *l.* I. Procopius *lib.* v. de Aedif. Justiniani *cap.* IX. scribit eum instaurasse ξενῶνα ἐν Ἱεριχῷ, ἐκκλησίαν τῆς Θεοτόκυ ἐν Ἱεριχῷ. Eodem modo vocem flectit Epiphanius scribens *pag.* 175. libri de ponderibus & mensuris, ἐν Ἱεριχῷ, imperantibus Caracalla & Geta inventam esse in doliis quibusdam quintam editionem Veteris Testamenti quae in Hexaplis Origenis extabat. Suidas eandem historiam narrans (ad vocem Ὠριγένης) habet ἐν Ἱεριχοῖ. Atque ita idem Ῥαηθὼ flectit ἐν Ῥαηθοῖ, ad vocem Ῥαηθώ, quam crediderim Ῥαιθὼ scribendam. Ita alii: nomen est loci non longe a Sina & celebratum apud scriptores sacros medii aevi. Et III *Ezr.* 5. 44. υἱοὶ Ἱερεχὺ memorantur. Alias Ἱεριχώ. *Judith.* 4. 4. cui observationi Grammaticae alteram Suidae addam, dici Ἱεριχύντια τείχη non Ἱεριχύντεια, uti Σεμιράμεια διὰ διφθόγγυ.

De fertilitate agri Hierichuntini vide quae supra scripsimus *l.* I. *cap. ult.* Palmarum Jerichuntinarum & nos meminimus eodem *cap. ult.* Meminit quoque Oribasius, Sardianus, qui imperante Juliano vixit, *lib.* I. medicinal. collect. *cap.* 43. *Ex palmis quaedam sunt siccae & adstringentes, ut Aegyptiae: quaedam molles, humidae & dulces ut quae caryotae appellantur, quae praestantissimae in Palaestina Syria in Hierichunte nascuntur. Ceterae vero aliae palmae omnes inter hoc genus utrumque medium locum tenent, ut aliae magis, aliae minus sint humidae, siccae, dulces & adstringentes.*

Rosarum, quae optimae circa Jerichuntem erant, mentio fit *Eccles.* 24. 15.

JERMUCHA.

Vicus in decimo lapide ab Eleutheropoli versus Aeliam. Eusebius & Hieronymus in Onomastico, ad vocem Ἱερμῦς.

JERU-

JERUDIM.

Poſſet aliquis ſuſpicari eſſe hoc nomen loci in regione tribus Ephraim quia Levitam illum quem Sacer Codex *Jud.* 19. dicit habitaſſe ad latera montis Ephraim, Michaël Glycas Annal. *part.* II. *pag.* 166. ſcribit habitaſſe in *Jerudim*, Λευίτης δέ τις ἐν Ἰερουδὶμ κατοικῶν. Ita ille: ſed ego exiſtimo id ex Ἐφραὶμ eſſe corruptum, ירך אפרים Ἰερ Ἐϊμ.

JERUSALEM.

Inſtituti mei ratio non patitur omnia excutere & aequo judicio perpendere quae de hac urbe memoriae ſunt prodita. Si vel de iis quae ad Templum ſpectant tum prius a Salomone conditum, tum poſterius quod a populo reduce ab exilio Babylonico inſtauratum eſt, cum cura dicere vellem, aut fata urbis continenti ſerie texere, quis non intelligit hanc materiem juſto volumini ſufficere? Nobis praecipue illa, quae ad chorographiam faciunt enucleanda toto hoc opere propoſuimus, adeoque & in hujus urbis deſcriptione ita verſabimur, ut praemiſſis nonnullis de nominibus, quibus nuncupatur in ſcriptis veterum, de magnitudine ejus dicturi ſimus, deinde de ſitu, tum de montibus, collibuſque quibus inſidet, poſtea de portis & piſcinis, denique de locis ſuburbanis Gethſemane, Golgotha, aliiſque.

Nomen vetuſtius nomine Jebus huic urbi datum nullum invenio. In Pentateucho Moſaico Jebuſi, unde nomen Jebus ductum eſt, filius Canaanis commemoratur *Gen.* 10. 16. & *Joſ.* 18. 28. in cenſu urbium Benjaminis antiquo nomine *Jebuſi* urbs legitur, explicaturque per recentius Jeruſchalaim. Et *Joſ.* 15. 63. ſcriptum eſt Jebuſaeos incolentes urbem Jeruſalem expelli a tribu Juda non potuiſſe, ex quo intelligitur, quum primum Iſraëlitae Palaeſtinam occuparunt, urbem hanc nomine Jebus dictam fuiſſe.

Sunt qui putent aetate Abrahami illam Salem dictam & hujus regem fuiſſe Melchizedecum. Fateor poſtea quam Jeruſalem vocata

cata eſt, ſacrum vatem, vel compendii cauſa, vel quod carminis ratio exigeret, Salem illam ſemel nuncupaſſe *Pſalm.* 76. 3. Verum ita & alii Solymam dixere pro Hieroſolymis & Valerius Flaccus *lib.* 1. Argonauticōn,

——— *Solymo nigrantem pulvere fratrem*,

pro Hieroſolymitano. Unde non efficias ante nomina *Jebus* & *Hieroſolyma* nomen Salem & Solymae huic urbi adhaeſiſſe. Quae ergo, dicet aliquis, illa Salem eſt cui praefuit Melchizedecus, ſi Jeruſalem non fuit? Non deſunt loca in ipſa Palaeſtina quibus hoc nomen tribuitur a veteribus, ubi & regiae Melchizedecianae rudera ſibi detexiſſe viſi ſunt. Verum quid ſi illa Salem olim fuerit, & poſtea deleta ſit, quod ſexcentis aliis urbibus accidit? Nil obſtat quo minus id fieri potuerit. Reor equidem nos ſaepe incaſſum laborare in quaerendis urbium antiquarum hic illic veſtigiis, quarum nulla omnino veſtigia ſuperſunt. Oppida olim non adeo magna & munita erant ac noſtra aetate, ſic ut multo minori vi & levioribus calamitatibus deleri plane potuerint. Quid ergo? ſi vel maxime in tanta vetuſtiſſimorum monumentorum penuria oſtendere non poſſim, quae urbs Palaeſtinae nomen Salem geſſerit, idcircone accedere cogar ſententiae illius qui illam Salem ſtatuit fuiſſe urbem Hieroſolymam, ea re quod poſtea pro nomine *Jeruſalem* in carmine ſacro legatur *Salem*? Num mea ignorantia argumentum erit ſcientiae alterius? Quumque ego me neſcire confeſſus fuerim quae & ubi illa Salem fuerit, alter propterea verum erit aſſecutus qui illam pro Hieroſolymis habet? Non putem.

Nomen *Jeruſchalaim* ירושלים & *Jeruſchelem* ירושלם poſtea haec urbs geſſit, quarum vocum illa Hebraea magis, haec Chaldaea eſt, in ſcriptis Danielis & Ezrae uſurpata & in hunc modum frequentata a ſcriptoribus Novi Teſtamenti. Videtur mihi autem nomen hoc Jeruſalem eſſe compoſitum ex ירוש *hereditas*, *poſſeſſio hereditaria*, & שלם *Schalem*. Reliquae, praefiſcine dixerim, etymologiae יראו שלם *timebunt Salem* vel יראו אלם *videbunt pacem*, aut ἱερὸν & Σόλυμα, mihi nequaquam probantur. Aut enim aperte falſae ſunt uti illa ex lingua Graeca deri-

vata, aut minus aptaeut nomen urbis efficiant, talesve quae nisi huic urbi olim jam fuerit nomen Salem (quod incertum est) locum habere nequeunt. Verum ירוש שלם *possessio hereditaria pacis* videtur mihi aptissime huic urbi tribui, quando urbibus Hebraeorum adscita a Davide atque mox Templum in ea conditum, & pax non tantum incolis hujus urbis sed totius terrae Israëliticae confirmata, ipsa facta est possessio hereditaria & sedes regia imperii Judaïci, sub rege cujus imperium fuit ἀναίμακτον, ut verbis utar Aelii Lampridii de Severo. Antea enim hoc nomine dicta non videtur, sed Jebus; & si quid conjicere liceat, a Salomone illud accepit, non sine respectu ad vetus nomen urbis יבוס *Jebus*, & sui ipsius *Schelomo*, quod eandem originem agnoscit. Quid? quod quum antea Deus ipse incertam sedem modo in Gilgal, modo in Schilo, Gibeon & aliis locis, ad quae arca & Tabernaculum migrabant, habuisset, hic demum נחלה (quod cum ירוש idem est) & mansuram in saecula sedem fixerit, quare & בית עולמים nuncupatum Templum est, & tum demum Arcam ad נחלה pervenisse tradant Talmudici. Confer 2 *Chr*. 6.5. & *Mechilta*, vetustissimum in Exodum commentarium, *fol*. 30.*fac*. 1. Hinc quoque in Apocalypsi *cap*. III. 12. cum Templo mentio fit nominis urbis novae Jerusalem, & regio quam beatae animae incolent, ubi ex hac vita excesserint, nomine Jerusalem aptissime insignitur, ubi non tantum alta pax sit, sed & aeterna ac immutabilis vitae possessio. Non est quod aliquem ab hac etymologia alienum reddat usurpatio hujus nominis in scriptis ante tempora Salomonis editis. Quamvis enim id faterer, notum est & in ipso Mosis volumine nomina urbium post conditarum legi. Nec est quod absentia unius literae Schin offendere quemquam debeat, quam sequens ejusdem soni litera absorpsit. Sic ברבי pro ברורבי uti ex נין נוה *Nini habitatio* factum est nomen urbis נינוה *Nineves*, & ex ארבע עסר *quatuordecim* ארבעסר &c. & *tredecim* תליסר pro תלעשר. Id pronuntiationi aceptum referri debet, & quis nescit non in Hebraea solum sed aliis linguis illud sexcenties contingere? Quamvis nec eo confugere opus sit, si unam literam Schin alteri per Dages insertam dicere velimus, quod saepe excidit, εὐφωνίας ἕνεκα.

Vulgo

Vulgo dicitur formam numeri dualis huic voci ineſſe quod Jeruſalem in duo diviſa fuerit, ſuperiorem & inferiorem. Non videtur, quum probari nequeat aeque antiquam eſſe diviſionem illam urbis in duas partes ac nomen Jeruſchalaim. Praeterea terminatio dualis non arguit ſemper rem eſſe geminam: ſunt enim voces ſimili inclinatu quae notione duali carent. Denique ex שלם duale non fit שלים, non magis quam ex לחם fit לחים. Mem enim radicale, ut loquuntur Grammatici, evaneſceret contra morem. Sic ut diſcrimen quod intercedit inter *em* & *aim* mihi videatur ſoli pronuntiationis affinitati tribuendum, quum & Hebraei Patach & Chirek permutent cum Zere, uti *Beth* pro *Bajith*, & Graeci pro *Aim* ſubſtituerint *em* in *Mizraim*, *Ephraim* & ſimilibus. Quid? quod & ipſi Latini Graecorum *Αι* in *Ae* mutent, uti notum eſt.

Poſtquam illam evertit Imperator Aelius Hadrianus (quamvis jam antea Titus illam everterat ita ut vix habitatam fuiſſe aliquis crederet, teſte Joſepho) Aelia dicta eſt. Id nomen Euſebius & Hieronymus ei tribuunt, & Arabes ipſi modo بيت مقدس aut قدس & قدس شريف, modo ايليا *Aeliam* illam nuncupant. Hoc nomen in ſcriptis geographorum frequentius occurrit, illa in uſu & ſermone vulgari. Vetus illud nomen Jeruſalem per nomen recentius Aeliae ita deletum fuit, & oblivioni traditum, ut Euſebius narret libro de martyribus Palaeſtinae *c.* XI. judicem qui Caeſareae in Palaeſtina habitabat, quum quidam de patria rogati ſe ortos urbe Ἱερȣσαλὴμ dicerent, ignorantem quae urbs eſſet, rogaviſſe aliquoties ubi ea urbs ſita eſſet, & ſibi perſuaſiſſe eſſe urbem in Oriente quam Chriſtiani contra Romanos uti arcem munirent. Vide & de nomine Aeliae ſupra *l.* I. *c.* XXXIV. *p.* 207.

Magnitudinem urbis diverſam fuiſſe pro ratione temporum certum eſt. Olim quidem ſolo monte Sion comprehenſa minor erat quam poſtea, quum Moria, quum Acra, Bezetha denique aliaque loca ad ſeptentrionem ſita acceſſerunt. Maxima videtur fuiſſe tempore excidii, de qua Joſephus perſpicuis nec ambiguis verbis teſtatur urbem in circuitu habuiſſe ſpatium trium & triginta ſtadiorum: ſic ut mirer fuiſſe viros doctos qui haec alio

referre maluerint & de solo Sione dictum arbitrentur, quemadmodum Villalpandus & qui eum sequuntur. Haec sunt verba Josephi *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. postquam tres muros urbis descripserat, *τῆς πόλεως δὲ ὁ πᾶς κύκλος σαδίων ἦν τριάκοντα τριῶν. Urbis autem circuitus universus erat stadiorum trium & triginta.* Quae, mea quidem sententia, de tota urbe intelligenda sunt. Quid clarius? Πᾶς κύκλος, *universus ambitus*, non murus unus, aut ambitus Sionis, quem si indicare voluisset dixisset τȣ̃ ἀρχαίȣ τείχεος, sed urbis, illius nempe quam trino muro circumdatam scripserat in initio hujus capitis, id est, Hierosolymae universae. Quod si illa necdum docere valeant Josephum ita intelligendum esse, attendi velim ad haec verba, quae leguntur eodem *libro* VI. de bello Judaico *cap.* 13. Illic legitur vallum a Tito Vespasiano circumdatum urbi Hierosolymitanae, non Sioni tantummodo, quod a castris Assyriorum tendebat ad urbem novam, inde per Kedronem ad montem oliviferum, atque ita porro usque ad saxum Peristereonis & proximum collem, vallem fontis, Anani Pontificis monumentum, & cicumdato monte ubi Pompejus castra posuerat, redibat ad regionem septentrionalem & inde porro ad orientem, unde duci coepit. Non puto quenquam esse qui affirmare sustineat haec loca circa montem Sion sita fuisse ut hoc vallum credi possit erectum ad circumvallandum montem Sion. Vere enim totam urbem cinxit. Atqui hoc vallum tantummodo habebat ambitum novem & triginta stadiorum, ste Josepho, quod apprime convenit cum 33 stadiis quibus urbem ipse definivit, nulla autem ratione aptari potest magnitudini urbis quae multo major est, si solius Sionis ambitus complectatur stadia tria & triginta. Vides, lector, rem hanc esse maximi momenti, qua vel stabilita vel eversa miro modo minuitur vel augetur magnitudo Hierosolymae, quae hinc unice dependet.

Qui a nobis dissentiunt hoc pro se adferunt ex Josepho. Testari illum *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. primum murum habuisse 60 turres, secundum 14, tertium 90. Spatium 200 cubitorum fuisse inter unamquamque turrim. Quod si unumquodque stadium

400

400 cubitorum sit, (intelligit autem cubitos Hebraeos uti liquet quod 100 cubitorum altitudinem Templo adscribat uti Talmudici) 33 stadia efficere 13200 cubitos. Ita quoque 60 turres, latas uti Josephus scribit 20 cubitos, & distantes ab invicem 200 cubitos, etiam 13200 cubitos efficere, sic ut non videatur spatium 33 stadiorum attribuendum nisi muro Sionis qui illas 60 turres sustinuit. Verum de cubitis, quibus Josephus utitur, ante observavimus illos (si vel credamus ita plane a Josepho scriptum fuisse uti nunc extat in ipsius libris) non semper convenire cum cubitis Hebraeorum. Vide supra *lib.* 11. *cap.* 1. Praeterea in Josepho non legitur turres omnes quae in tribus muris fuerunt aequalibus intervallis a se invicem secretas fuisse. Id tantum de turribus muri tertii dicitur, non de iis quae in muro primo & secundo fuerunt. Quid, quod Josephus in muro primo turres memoret, quae latiores erant cubitis 20 uti Hippicos, Phasäelus & Mariamme. Fateor tamen haud exiguam difficultatem superesse (nisi numeros dicamus esse a librariis corruptos & πεντήκοντα legendum) quomodo solus murus tertius 90 turres habuerit singulas 200 cubitis distantes. Si enim 200 cubiti efficiant 300 pedes, & sexcenti pedes stadium, hinc 45 stadia ad minimum nascerentur.

Non confirmabo sententiam nostram testimonio τῦ τῆς Συρίας σχοινομέτρυ, qui ambitum Hierosolymae 27 stadiis definivit apud Eusebium praep. Euang. *l.* IX. 36. quod non ignorem Timocharem & Aristaeam 40, Hecataeum 50 stadiis urbem hanc definire, & illorum testimonia non conveniant magnitudini urbis uti fuit tempore excidii. Addam hoc potius ex Maundrello, qui hodiernam Hierosolymam pedibus circumivit & ambitum esse 4630 passuum memoriae prodidit, quos efficere virgas 4167 Anglicas ibidem traditur. Comprehendit autem virga tres pedes Anglicos: ita ut ambitus urbis sit pedum Anglicorum 12501. Pedes autem Anglici & Romani Graecique haud multum differunt. Vide Bernardum *lib. de pond. & mensur.* Stadium vero pedum est numero sexcentum circiter (vide supra *l.* 11. *c.* 2.) Sic ut 12501 pedes circiter 21 stadia conficiant: & ad 33 stadia, quae Josephus Hierosolymis tribuit, 19800 pedes requiruntur. Quod si quis con-

tendat 33 stadia tribuenda esse muro primo i. e. monti Sion, qui 60 turres habuit, tribuenda erunt muro tertio, qui 90 turres habuit plura stadia. Atque ita ad minimum 70 stadiorum ambitus fuisset urbis Hierosolymitanae, id est pedum 42000. Quae certe magnitudo nimia est. Fateor non eandem hodie esse magnitudinem urbis quae olim; sed & hoc scio praecipuas partes veteris Hierosolymae uti magnam portionem Sionis, universam Moriam & Acram, locaque morte & sepultura Sospitatoris nostri nobilitata olim extra urbem nunc intra eam recepta. Sic ut, si illa omnia nunc pedes 12501 efficiant, credi non possit ambitum solius montis Sion esse pedum 19800. Plura quae objici mihi possunt hic non diluam, quia vim argumentationis meae minuere aut tollere nequeunt, quale hoc est, diversam esse pedis Graeci & Anglici magnitudinem. Non nego: verum statuatur quam maxima statui potest differentia inter utrumque pedem, non tamen unquam, opinor, pedes Anglici 12501 ambitum hodiernae Hierosolymae definient, & stadia 33 solum montem Sionem.

Sita fuit haec urbs in tractu montano Judaeae adeoque loco alto, ita tamen ut respectu montium quibus circumdatur in loco humili sita videatur, quandoquidem mons olivifer aliique circumjecti altiores sunt. Deum propterea dici in sacris literis habitare inter humeros Benjaminis, non in capite, alii ante nos observarunt. *Quanto Judaea ceteris provinciis tanto haec urbs cuncta sublimior est Judaea*, legitur in epist. Paulae & Eustochii ad Marcellam *p.* 548. Epiphanius in Anaceph, *p.* 150. haec montana vocat ὀρεινὴν τὴν περὶ Ἱερόσολυμα. Ad Septentrionem e Sophim primo conspiciebatur, si quis ab eo tractu Hierosolymas proficisceretur. Ab occidente, unde plerumque a Japho & Rama peregrini religionis causa adveniunt, urbs conspici nequit antequam factus sis ei proximus: quae res desiderium illorum, oculos suos conspectu urbis sanctae pascere cupientium, mirifice retardat, uti omnes scribunt & narrant qui a Japho Hierosolymas profecti sunt. Audiamus etiam de hoc situ differentem Phocam. Ἡ δὲ ἁγία πόλις κεῖται μέσον διαφόρων φαράγγων καὶ βουνῶν καὶ ἔστι τὸ ἐν αὐτῇ θεωροῦ-

θεωρούμενον θαυμαστόν· ἐν ταύτῃ γὰρ ὑπερανεστηκυῖα ὁρᾶται ἡ πόλις καὶ χθαμαλή, πρὸς γὰρ τὴν τῆς Ἰουδαίας χώραν ἐστὶν ὑπερκειμένη, πρὸς δὲ τὰ ἐχόμενα ταύτης γηλόφα χθαμαλίζεται. *Urbs ſancta variis vallibus & montibus cingitur, & hoc mirabile eſt quod eadem & excelſa & depreſſa appareat, reſpectu enim Judaeae ſupereminet, reſpectu vero collium circa eam eſt depreſſa.* Ceterum de ſitu Hieroſolymae reſpectu urbium vicinarum, Jerichuntis, Aſcalonis, Caeſareae, Neapolis, Bethelis, Ramae & plurimarum aliarum copioſe egimus *lib.* II. plus uno capite, praecipue *cap.* IX. Capite ultimo *lib.* II. etiam nonnulla notavimus de ſolo Hieroſolymitano arido admodum & ſaxoſo.

Verum magis ardua eſt diſquiſitio de ſitu hujus urbis, reſpectu tribuum: fueritne in regione tribus Benjamin ſita, an Judae. Sunt qui putent urbem Hieroſolymitanam ſitam fuiſſe in tribu Benjamin; nec levia firmamenta ſunt quibus haec ſententia nititur. Primum quidem quod *Joſ. capite* XVIII, *commate* 27, inter reliquas urbes Benjaminis recenſeatur Jeruſalem his verbis והיבוסי היא ירושלים *& Jebuſi, quae eſt Jeruſalem.* Et mox de his 26 urbibus dicitur זאת נחלת בני בנימן *Haec eſt hereditas filiorum Benjamin.* Fuit itaque Jeruſalem aeque ac aliae urbes ibi commemoratae (nec enim excipitur) tribus Benjamin. Alterum, quod legitur *Joſ.* 15. 8. terminum videlicet qui terras tribus Juda & Benjamin dividit ab ortu occaſum verſus ita duci ut tendat per vallem filii Hinnom *ex latere Jebus ad meridiem, quae eſt Jeruſalem*, אל כתף היבוסי מנגב היא ירושלם, unde liquet montem Jebuſaeorum, qui idem eſt ac Sion, vel urbs Jeruſalem cujus munitiſſima pars erat, fuiſſe ad ſeptentrionem illius termini, quia terminus tendebat juxta latus meridionale montis, adeoque ad Benjaminem pertinuiſſe. Nam regionem Benjaminis ad ſeptentrionem Judae fuiſſe ita certum eſt ut a nemine hactenus negatum ſit. Tertium praeſidium huic opinioni petitur ex *Judic.* I. 21. *Jebuſaeos incolas Hieroſolymae non poterant expellere Benjaminitae, ſed habitarunt Benjaminitae cum Jebuſaeis Hieroſolymis uſque in hunc diem.* E quibus effici videtur Hieroſolymas ad tribum Benjamin pertinuiſſe: nam Benjaminitarum

eo

eos expellere. At quorſum expuliſſent e locis quae nihil ad ipſos pertinebant? Quarto loco pro hac ſententia facit prophetia Moſis, *Deuter.* 33. 12. ubi de Benjamin, *Dilectus Dei* (alii, *Deus*, aliter diſtinguentes) *habitabit confidenter in eo, quaſi in thalamo tota die morabitur & inter humeros illius requieſcet*, בין כתפיו שכן. Quibus verbis innui videtur gloria Dei in Templo ſuo habitantis inter montes Benjaminiticos: ſic ut in Benjamin Templum collocandum videatur, atque adeo etiam urbs Hieroſolyma, in qua Templum erat. His adde 2 *Sam.* 2. 9. 11. ubi Isboſeth in Benjamin &c. rex fuiſſe dicitur, David autem in Juda, qui poſtea demum in Jeruſalem regnavit. Vide 2 *Sam.* 5. 5. unde colligitur Jeruſalem ad Benjamin, non Juda, pertinuiſſe.

Nec tamen deſunt rationes ab altera parte quae tribui Juda urbem Hieroſolymam vendicant. Prima deſumitur ex *Joſ.* 15. 63. *Jebuſaeos incolas Hieroſolymae non potuerunt delere filii Judae, ſed habitaverunt Jebuſaei cum filiis Judae Hieroſolymis uſque in hunc diem.* Nota toto hoc capite nil aliud recenſeri quam terminos & urbes tribus Juda, & *cap.* 16. ſortem tribus Ephraim, *cap.* 17. alias: capite demum octavo & decimo urbes Benjaminiticas. Si itaque Jeruſalem ad Juda non pertinuit, quam ob rem heic recenſetur? Altera nititur verbis *Pſal.* 78. 67. & 68. *Repulit tabernaculum Joſeph & tribum Ephraim non elegit, ſed elegit tribum Juda, montem Sion quem dilexit.* Quibus affinia leguntur *Pſal.* 69. 36. *Deus ſervabit Sionem & aedificabuntur urbes Juda & Pſal.* 48. 12. *Laetetur mons Sion & exultent filiae Judae.* Quae quidem vix poſſunt apte explicari niſi mons Sion in tribu Juda collocetur. Tertia petitur ex *Judic.* 1. 8. *Oppugnantes filii Judae Hieroſolymam ceperunt eam & percuſſerunt acie gladii tradentes cunctam incendio civitatem.* Si enim Hieroſolyma ad Benjaminitas pertinuit, quo jure tribus Juda combuſſit urbem non ſuam? In quibus verbis etiam hoc difficile explicatu eſt, quod incolae Jebus, id eſt, Jeruſalem dicantur expelli non potuiſſe a filiis Judae, ſed cum iis Hieroſolymis habitaſſe in hunc uſque diem. *Joſ.* 15. 63. Si enim tota urbs fuit capta & incenſa a tribu Juda quemadmodum dicitur *Jud.* 1. 8. utique expulſi fuere Jebuſaei.

Cogi-

Cogimur itaque nomen Hierosolymae modo latius modo minus late extendere, ita ut urbs quidem incensa tum fuerit & capta, sed arx Jebus in monte Sion sita nequaquam. Urbs ergo Hierosolyma, quae capta & incensa fuit a filiis Juda, statuatur fuisse ad australem plagam montis Sion (nihil enim est quod cogat eam ibi collocare ubi postea florentibus rebus Judaicis fuit, nempe ad septentrionem & ortum montis Sion) atque ita fuit in portione tribus Judae, & ab ea potius quam alia flammis cremanda. Quarto ex *Jerem.* 37. 12. videtur aliquid peti posse pro situ Hierosolymae in Juda, quia Jeremias dicitur egressus ex urbe Jerusalem ללכת ארץ בנימן *ut iret in terram Benjamin.* Quod videtur indicare eum quum Hierosolymis esset in terra Benjamin non fuisse.

Ad conciliationem horum testimoniorum Sacri Codicis varia observari possunt, quibus expositis planiora haec reddentur quae aspera nunc & sibi contraria apparent. Primo quidem, Hierosolymam sitam fuisse in confiniis utriusque tribus Judae & Benjamin, uti constat ex descriptione termini eas separantis *Jos.* 15. 8. & istiusmodi urbes aliquando expugnatas fuisse ab hominibus tribuum aliarum quam cujus erant, quia salus & securitas tribus alicujus non patiebatur in vicinia sua esse urbes sub Cananaeorum potestate. Sic tribus Judae intererat in Jebus non manere Cananaeos, etiamsi ea urbs Benjaminis esset. Sic nos pro Imperatore Carolo urbes expugnamus, ut magis tuta sit nostra regio & Galli longius a finibus nostris arceantur. Ita Bethel urbs erat tribus Benjamin, secundum *Jos.* 18. 22. sed eadem sita erat in confiniis tribus Ephraim, secundum *Jos.* 16. 2. & 18. 13. Expugnarunt eam non Benjaminitae, sed domus Joseph, id est, Ephraimitae & Menassitae *Judic.* 1. 22. junctis ut videtur operis, quia eodem capite, *commate* 27, urbium a Menassitis & 29 ab Ephraimitis sigillatim occupatarum fit mentio. Adeoque Hierosolyma sita in utriusque tribus Benjaminis & Judae confiniis potuit dici retinuisse veteres incolas, quos filii Judae non expulere, nec etiam filii Benjamin. Est tamen, fateor, differentia inter τὸ *filii Judae & Benjamin expulerunt priscos incolas* (quod junctas

operas significat, & τὸ *filii Judae & Benjamin non expulerunt*: quia hoc videtur innuere & filiorum Judae & Benjamin hoc fuisse ut expellerentur incolae, quod fere vix dici posse videtur nisi urbs partim unius partim alterius tribus fuisse statuatur. Si enim tota ad Benjamin pertinuit, quorsum dicitur, *filii Judae non expulerunt*. Debebantne illi expellere hostes ex urbibus Benjaminitarum? Nusquam certe hoc traditur. Dicamus itaque partem urbis Hierosolymitanae ad tribum Juda partim ad Benjamin pertinuisse: adeoque tam huic quam illi jus fuisse expellendi veteres colonos.

Deinde ad minuendas alias difficultates hoc notari potest, urbes aliquando pertinuisse ad alias tribus quam in quarum regionibus sitae erant. Id est, ut clarius dicam, non sequi urbem aliquam pertinuisse ad tribum Benjamin, quia in regione tribus Benjamin sita fuit. Hoc, si exempla subjecero, intelligi dilucide poterit. Urbes suas tribus Simeon accepit in medio regionis tribus Judae & in illa portione quae tota sorte ei erat attributa, quod legere est *Jos.* 19. 1. Atque ita dici potuit urbes illas esse in tribu Juda, Simeonis tamen. Ita *Jos.* 17. 11. traditur *Menassitas habuisse urbes Bethsan, Jeblaam, Dor, Endor, Taanach, Megiddo & tertiam partem urbis Nopheth.* Erant autem hae urbes sitae in regione tribuum Jissascar & Ascher, uti ibidem disertis verbis monetur. Confer *Jud.* 1. 27. *Menassitae non expulerunt Bethsan, Taanach, Dor, Jeblaam, & Megiddo, sed Cananaei cum iis illic habitarunt.* Adeoque specie tantum non revera repugnat quum Jerusalem urbs tribus Benjamin appellatur, & sita fuisse dicitur in tribu Juda. Quid? quod ex locis citatis haec verba שלשת נפת *tertiam partem* urbis *Nopheth* (*Jos.* 17. 11.) novam lucem foenerentur. Inde enim discimus urbium partes has & illas fuisse diversarum tribuum, atque ita Hierosolymae partem unam tribui Benjaminis, alteram Judae dari posse.

Tertio notandum est pro varia ratione temporum variam fuisse Hierosolymae extensionem: quumque in confiniis utriusque tribus fuerit, dici posse, nostra quidem sententia, urbem Hierosolymam sitam fuisse in tribu Juda, tunc nimirum quum incensa

censa fuit a filiis Judae *Jud.* 1. 8. eandem sitam fuisse in tribu Benjamin, siquidem montem Sion vel arcem Jebus eo nomine appellemus, uti saepe fit in Sacro Codice, quia is mons situs fuit ad septentrionem termini secernentis regiones tribuum Judae & Benjamin. Nec repugnat si quis eam tum quum maxime fuit extensa circa ultimos annos Templi secundi, imo & antea quum Templum a Salomone in monte Moria structum fuit, dicat partim in portione tribus Judae, partim in Benjamin, fuisse, ita ut terminus dividens Judam & Benjaminem transierit per atria Templi, quod Judaei tradunt. Fateor in Sacro Codice nihil est quod nos ad illas cogitationes ducat. Sed tamen causam non video, quam ob rem traditio illa Judaeorum suspecta esse debeat, in primis quum nihil vetet, quod sciam, quin ita esse potuerit. Non est igitur cur adstruam hujus traditionis fidem aut eam confirmem: nec est cur rejiciam.

Possem addere ex iisdem scriptis Judaïcis ad illustrationem hujus disquisitionis urbem Hierosolymam fuisse urbem Dei, non hujus vel illius tribus, nec fuisse נחלקת בשבטים *distributam inter tribus*, adeoque nec ad Judam proprie nec Benjamin pertinuisse. Sed, quemadmodum nostra quidem fert opinio, hoc minus ad rem facit. Fuerit urbs Dei: de hac re nulla est controversia. Disquiritur fuerit ne in illa terrae regione quae tribui Benjamin data esse legitur in libro Josuae, an vero in illa quae tribus Judae fuit. Sic urbes Leviticae & Sacerdotales etiam ab urbibus aliarum tribuum distinguuntur, & urbes Sacerdotum aut Levitarum appellantur. Sitae tamen fuerunt in regionibus aliarum tribuum, & de iis merito disputatur in quibus sitae fuerint.

Dicamus itaque partem ejus ad tribum Juda, partem ad Benjamin, pertinuisse, maxima tamen sui parte, praecipue stante Templo secundo, in regione tribus Benjamin fuisse: dico, *in regione tribus Benjamin*: non enim ideo quia in regione tribus Benjamin fuit, statui debet ad Benjaminitas pertinuisse, uti mox ostendimus. Quid? quod stante Templo secundo regiones tribuum magis essent confusae quam ut de plerisque locis accu-

rate sciri potuerit ad quas tribus pertinerent. Credibile est Judae partem urbis Jerusalem fuisse tribuendam, quod illa tribus eam cepisset & concremasset olim. Benjamini etiam pars videtur cedere debuisse quod Jebus sorte huic tribui erat assignata *Jos.* 18. 28. qua propter tum filii Juda tum filii Benjamin dicuntur habitasse in Jerusalem antequam expulissent Jebusaeos *Jud.* 1. 21. & *Jos.* 15. 63. Quae autem portio Hierosolymae ante expugnatos Jebusaeos fuerit habitata a Benjaminitis, quae a filiis Juda, dicere nequeo, quum Sacer Codex sileat. Paris esse prudentiae arbitror incerta pro incertis agnoscere nec iis immorari, ac certa adstruere & confirmare.

Restat ut legendo vestigia nostra pedem retro referamus videamusque quomodo ea quae in initio hujus disputationis protulimus tum ut tribui Judae tum ut Benjamini urbem Hierosolymam vindicaremus, cum sententia nostra conveniant, ut Sacro Codici lucem aliquam foeneremur. Primum, quod *Jos.* 18. 27. legitur, Jerusalem sive Jebus fuisse urbem Benjaminitarum nobis non adversatur, qui & ipsi montem Sion, in quo Jebus fuit, docuimus in portione tribus Benjamin fuisse. Quod si vel maxime fateremur partem aliquam montis Sion, sive Jebus, a tribu Juda possessam fuisse, potuisset a potiori parte Benjaminitarum deducta esse appellatio. Vel Jerusalem dici potest נחלת בני בנימן *hereditas filiorum Benjamin*, quia in regione eorum sita fuit, uti urbes Simeoniticae sitae dicuntur בתוך נחלת בני יהודה *in hereditate filiorum Judae*, *Jos.* 19. 1 id est, in regione tribus ejus: quamvis non diffitear illas etiam urbes נחלת בני שמעון *hereditatem filiorum Simeonis* dici. Non est igitur quod in hoc loquendi modo multum ponamus praesidii. Ex altero loco *Jos.* 15. 8. tantum potest colligi Jebus in regione tribus Benjamin fuisse, quod non negamus. Tertius docet Benjaminitarum fuisse expellere Jebusaeos: nec mirum quum Jebus in eorum portione fuerit: adeoque nec hic nobis adversus est. Quartus etiam nobis adjumento est. Collocamus enim templum in portione tribus Benjamin. Quinto denique nihil efficitur, nisi urbem ad Benjamin eo tempore pertinuisse: quod non negamus:

mus : nec inde quis colligat semper & solius Benjaminis eam fuisse, aut esse oportuisse.

Videamus porro illa quae Hierosolymam Judae asserunt. Quorum primum est, Judae filios debuisse Jebusaeos expellere nec expulisse, sed cum iis habitasse Hierosolymis. Verum quum idem plane legatur de filiis Benjamin *Jud.* 1. 21. non est cur Judae magis quam Benjamini urbem vindicemus. Efficitur hinc potius & Judae filiorum & Benjaminis fuisse Jebusaeos expellere, & utrosque habitasse illic cum Jebusaeis. Certe aequale est utrimque rationum pondus, & quantum valet dictum *Jos.* 15. 63. pro Juda, tantum *Jud.* 1. 21. pro Benjamin. Utrobique enim eadem verba leguntur. Alterum quod urgetur ex *Ps.* 78. 68. ubi Deus dicitur elegisse tribum Juda, montem Sion quem dilexit, ita potest explicari, ut disjungantur ויבחר את שבט יהודה *& elegit tribum Juda*, quarum vocum ultima accentum habet Athnach, & sequentia, את הר ציון *montem Sion* : vel (quod maxime placet) ibi opponi Juda & Ephraim, uti tribus duas praecipuas, sub quibus aliae comprehenduntur, postquam scissum fuit in duo regnum Hebraeorum sub Rehabeamo Confer *Jerem.* 7. 14. 15. 17. Ita poterit Deus dici elegisse tribum Juda non Ephraim. Saepe enim sub Juda Benjamin (tribus exigua & tantum non deleta tempore Judicum *Jud.* 20. 47.) continetur, & una tribus appellatur 1 *Reg.* 11. 13. 32. & in illa Jerusalem esse dicitur, quum tamen & Juda & Benjamin fuerint. Vide 1 *Reg.* 12. 21. Vel potest dici partem montis Sion aeque a Juda ac Benjamin habitatam fuisse, & Judae potius, ob celebritatem aliaque privilegia quibus eminuit, quam Benjaminis mentionem fieri. Vel denique per montem Sion quem Deus elegit intelligi potest mons Moria, pars habita Sionis, certe in Sacro Codice saepe Sionis nomine dicta, qui mons partim ad Judam partim ad Benjamin pertinuisse fertur a Judaeis. Illum enim montem, in quo Templum erat, elegerat Deus, & hic tabernaculo Josephi, אהל יוסף, quod Schilunte fuit, opponitur. Tertius locus *Jud.* 1. 8. indicat Judae filios Hierosolymam cepisse, adeoque illam quam ceperunt in regione tribus Judae fuisse verisimile est.

Verum illa Hierosolyma non fuit eadem ac Jebus in monte Sion, quae diu postea demum capta fuit a Davide: sed alia forsitan ad latus australe montis Sion sita, quia illic regio tribus Judae fuit. Fuerit itaque haec in tribu Juda, non sequitur Sionem aut quae aliae partes urbis septentrionaliores fuere ad tribum Judam pertinuisse. Quartum denique nobis haud adversatur. Profectus enim dicitur Jeremias in terram Benjamin videlicet ex urbe, ita ut opponatur sibi urbs & regio עיר & ארץ: atque ita dici potest, urbem Hierosolymam prospexisse ארץ בנימן *terram Benjamin*, non quod ipsa nullatenus ad Benjamin pertineret, sed quod terra ab urbe distinguatur; vel profectus est in Benjamin, id est, ulterius in eam penetravit, ad interiora ejus contendit, uti alias exponi solet Christum profectum in Galilaeam, id est, in interiora ejus.

Priusquam de montibus urbis Hierosolymitanae sigillatim agamus, disquirendum est de situ Sionis & Acrae, qui quidem fuere praecipui, & a quorum positione facies universa veteris Hierosolymae dependet. Sunt qui Sionem ad boream, Acram ad austrum, locent. Nobis placent contraria, qui Sionem situm esse in australi parte urbis Hierosolymitanae ex Josepho colligimus *lib.* VI. *de bell. Judaico cap.* 6. ubi muros tres describit quibus urbs cingebatur: quorum primus ille est qui montem Sion ambit. Hic ducitur una sui parte ab Hippico turri, quam Herodes struxerat in hoc muro, usque ad porticum Templi occidentalem, altera parte ab Hippico occidentem versus protenditur, dein flectitur in meridiem (nota hoc) tum in orientem donec cum orientali porticu Templi conjungatur. Murus autem secundus ibidem describitur septentrionalem tractum ambiens & a muro priore, qua porta Γεννὰθ erat, ad turrim Antoniam protenditur, quae ad angulum Templi notoborealem erat. Tertius murus ab Hippico ducitur boream versus (notetur hoc) ad turrim Psephinam, μέχρι τοῦ βορείου κλίματος κατατεῖνον ἐπὶ τὸν Ψήφινον πύργον, quae in angulo urbis notoboreali erat & cingebat partem urbis ab Agrippa additam, & veteri muro id est primo conjungebatur circa vallem Kedron. Haec quidem plane intelligi

telligi nequeunt si Sion ad septentrionem collocetur. Praeterea ex historia obsidionis narrata *lib.* VI *de bell. Jud. cap.* 8. liquet Romanos a septentrione urbem invadentes perrupto primo & altero muro, & septentrionali urbis regione in potestatem suam redacta, necdum Sione potitos fuisse: quum, si Sion in septentrionali urbis parte fuerit, Sion statim in eorum potestatem pervenire debuerit. Denique Sionem vocat Josephus τὴν ἄνω, Acram τὴν κάτω πόλιν, idemque προσάρκτια τῆς πόλεως, κλίμα βόρειον, distinguit a Sione. Ex quibus intelligitur Sionem ad australem plagam urbis esse collocandum. Quo quidem probe stabilito ac fixo, videamus tamen quid objici nobis possit. Sunt ea tria potissimum (reliqua enim tanti non sunt ut iis immoremur) quae urgentur ab viro de geographia sacra optime merito, Johanne Ligtfooto, in centuria chorographica Horis Hebraïcis in Matthaeum praemissa, *Cap.* 22. & 23.

Palmarium sententiae nobis adversae praesidium est in *Psal.* 48. 3. quod unice nuper ursit in geographia sacra Cellarius *pag.* 330. ubi aperte, dicunt, mons Sion ad latus urbis boreale collocatur יפה נוף משוש כל הארץ הר ציון ירכתי צפון קרית מלך רב *Pulcer adspectu, gaudium universae terrae, mons Sion ad latera aquilonis, urbs Regis magni.* Primo quidem responderi posset in Hebraeo Codice tantum legi, *mons Sion, latera aquilonis*, & haec duo tanquam partes praecipuas urbis recenseri, *montem Sion*, id est urbem superiorem, & *partes boreales*, τὰ προσάρκτια μέρη, uti Josephus loquitur, id est quicquid ad boream Sionis erat, quae simul juncta efficiant urbem Regis magni i. e. Hierosolymam. Sed liberales simus & demus illud *ad* recte ibidem legi. Et ut verum fatear persuasum mihi est verba ita vertenda esse, *mons Sion ad latera aquilonis*, id est, *ad plagam septentrionalem.* Nec tamen ideo concedam necesse esthic de latere boreali urbis agi. Imo de ipsius montis latere agi videtur. Quum enim montium latera vel haec vel illa ob jucunditatem prospectus aut fertilitatem soli celebrentur, Sionis (nam de *Acra* monte non tam alto nec tunc adeo habitato silet) latus boreale praecipue erat יפה נוף *pulchrum conspectu*,

(vel

(five *elatione* qua fe effert, uti ex Arabico نوف verti poteft) quia illud obverfum monti Acrae quafi in amphitheatri fpeciem urbem fitam oftendebat. Latus enim auftrale valle profunda atque inacceffa cingebatur: βαθείαις φάραγξι ἔξωθεν οἱ δύο λόφοι περιείχοντο tefte Jofepho. Adde quod idem illud latus templum a Salomone aedificandum fuftinere deberet in extremitate orientem verfus. Audiamus Jofephum, cujus verba fententiam noftram luculenter confirmabunt. Ita fcribit *lib.* VI. *de bell. Jud. cap.* 6. Αὐτὴ μὲν ὑπὲρ δύο λόφων ἀντιπρόσωπος ἔκτιστο μέσῃ φάραγγι διῃρημένων, εἰς ἣν ἐπάλληλοι κατέληγον οἰκίαι. Τῶν δὲ λόφων ὁ μὲν τὴν ἄνω πόλιν ἔχων ὑψηλότερός τε πολλῷ καὶ τὸ μῆκος ἰθύτερος ἦν. Διὰ γοῦν τὴν ὀχυρότητα φρούριον μὲν Δαβίδου τοῦ βασιλέως ἐκαλεῖτο (Πατὴρ Σολομῶντος ἦν οὗτος τοῦ πρώτου τὸν νεὼν κτίσαντος) ἡ δὲ ἄνω ἀγορὰ πρὸς ἡμῶν. Ἅτερος δὲ ὁ καλούμενος Ἄκρα καὶ τὴν κάτω πόλιν ὑφεστὼς ἀμφίκυρτος. *Et ipfa quidem urbs fupra duos colles erat condita, contrariis frontibus fe adfpicientes & interveniente valle difcretos, in quam domus definebant. Collium vero alter, cui fuperior urbs infidet, multo eft excelfior & in prolixitate directior : adeo ut, quoniam tutus erat, caftellum a Davide quondam Rege (is pater Salomonis fuerat, qui primus templum aedificaverat) vocaretur, a nobis autem forum fuperius. Alter autem qui appellatur Acra inferiorem fuftinet urbem & undique declivis eft.* Haec fi menti noftrae obverfentur, & ירכתי alibi quoque in facris literis montibus tribui notemus uti *Jud.* 19. 1. & 18. ירכתי הר אפרים *latera montis Ephraim*, ירכתי לבנון *latera Libani* 2 *Reg.* 19. 23. facile intelligemus, cur etiam *Jef.* 14. 13. Rex Babylonius glorietur fe poffeffurum הר מועד ירכתי צפון *montem conventus, ad latera aquilonis*, adeoque in media urbe moraturum. Sive enim ea accipiamus disjunctim, ut & monte conventus five Moria in quo templum erat & lateribus borealibus Sionis fe potiturum dicat, five ita ut mons conventus id eft Moria ad latus feptentrionale Sionis proprie dicti aliqua ratione fitus intelligatur, five credamus nomen הר מועד dari univerfo monti Sion, quia in parte five colle orientali locus erat conventus populi, id eft templum, fenfum haud incommodum ex his verbis eliciemus.

Exifti-

Existimat porro Ligtfootus perspicuum esse ex Josepho montem Sion ad septentrionem urbis situm fuisse, quum turres muri tertii describit. Haec sunt verba Ligtfooti. *Turres ab Herode conditas, Psephinum, Hippicum &c. dicit plane fuisse ab aquilone*, Castrametatus est Titus, *inquit*, stadiis ab urbe duobus a parte muri angulari, juxta turrim Psephinum, ubi circuitus muri ab arcto flectitur in occidentem, *& capite proxime sequente* Ἀνεῖχε κατὰ γωνίαν βόρειόν τε καὶ πρὸς δύσιν ὁ Ψήφινος πύργος, *& muri extimi ambitum eodem capite describens* Ἀρχόμενον δὲ, inquit, κατὰ βορέαν ἀπὸ τοῦ Ἱππικοῦ καλουμένου πύργου καὶ διατεῖνον ἐπὶ τὸν Ξυστὸν &c. Incipit a Septentrione a turre Hippico & processit ad Xystum. *Et cum turres istas descripsisset, haec addit*, Κειμένοις δὲ πρὸς ἄρκτον αὐτοῖς ἔνδοθεν ἡ τοῦ βασιλέως αὐλὴ προσέζευκτο. Sitis autem illis turribus ab aquilone, intus adjuncta erat regia. *Quid clarius? Regia erat in urbe superiori vel Sione, at regia conjuncta erat muro extimo Septentrionali. Ergo Sion erat a Septentrione.* Hactenus Ligtfootum audivimus. Videamus quid ad haec reponi possit, eo ordine quo nobis praeit. Turres, ait, ab Herode conditas Psephinum, Hippicum &c. dicit Josephus fuisse ab aquilone. Non dicit hoc Josephus. Psephinam turrim dicit fuisse ad aquilonem urbis, in angulo muri tertii qui occidentem & septentrionem versus spectabat: sed Hippicum & alias turres ab Herode conditas ibi non collocat: e contrario testatur turres Hippicum, Phasaelum & Mariammen ab Herode conditas in muro antiquo, id est, primo qui Sionem ambit. Deinde scribit Ligtfootus murum extimum describere Josephum ducto initio a turri Hippico ad septentrionem ut ita Xystum versus feratur. Haec in Josepho leguntur, ubi murum primum, id est, Sionis describit: nec advertantur mihi. Erat enim Hippicus ad septentrionem Sionis & inde murus Sionis protenditur usque ad Xystum. Inde autem non efficias, Hippicum ad septentrionem urbis situm fuisse, ubi Psephinus fuit. Urget denique scribere Josephum illis turribus ad aquilonem sitis intus regiam esse adjunctam. Regia autem erat in Sion. Fateor, regia fuit in Sion: at nego Josephum scribere illis turribus, id est Psephinae aeque

ac Hippico ac aliis regiam jungi. Tantum legitur illic regiam jungi tribus turribus in antiquo muro ab Herode conditis, id est, Hippico, Phasaelo, & Mariamme, non Psephinae. Verum, dicet aliquis, Josephus tamen illas turres dicit ad septentrionem sitas. Non repugno. Ad septentrionem regiae & Sionis erant sitae: non ad septentrionem muri tertii sive extimi ubi Psephinus erat.

Tertium est quod depromitur contra hanc sententiam ex *Ezech.* XL. 2. ubi Propheta dicitur adductus in terram Israëliticam & positus super montem excelsum ad quem erat aedificium urbis ad austrum. Si enim concedamus montem illum excelsum fuisse Moriam, inde non efficitur urbem esse montem Acram. Imo urbs potius Sion fuit, quum ea pars ejus praecipua antiquissima & urbs Davidis dicta fuerit 1 *Reg.* 8. 1. Hujus autem respectu mons Moria fuit ad ortum quidem, verum etiam ad septentrionem. Et quamvis secundum nostrum loquendi morem magis ad ortum fuerit quam ad septentrionem, tamen secundum modum loquendi in Sacro Codice usitatum, cui mare mediterraneum occidens, Aegyptus meridies, Babylonia septentrio appellatur, aeque poterit dici esse ad septentrionem urbs Davidis sive Sionis, quam Babylonia ad septentrionem terrae Israëliticae. Quumque haec videns ex Babylonia in terram Israëlitarum ductum se scribat, quid mirum si uti terra Israëlitica ad austrum Babyloniae sita consideretur, etiam Sion respectu Moriae ad australem plagam collocata dicatur.

Montes urbis Hierosolymitanae, tunc quum maxime fuit extensa, fuere Sion, Acra, Moria, & Bezetha. Λόφους illos omnes appellat Josephus, quamvis inter illos duo sint praecipui Sion & Acra, quos propterea κατ' ἐξοχὴν nuncupat τοὺς τῆς πόλεως δύο λόφους, *colles duos urbis*, uti etiam Tacitus Hierosolymam describens *l.* V. *Historiar. c.* 11. *Duos colles immensum editos claudebant muri per artem obliqui aut introrsus sinuati.* Videamus de singulis aliqua.

Mons Sion dictus, Σιὼν Graecis, ציון *Tzion* Hebraeis, in parte urbis australi erat situs, uti mox ostendimus. Hic monti Acrae ita erat oppositus ut urbs ipsa utrique monti incumbens ἀντιπρόσωπος

πος esset, & pars una alteram respiceret, teste Josepho. Vox illa ab Josepho, duce exercitus, eleganter adhibetur, quae proprie usurpari solet de hostibus adversam & oppositam sibi frontem castrorum habentibus, quod etiam adumbratum fuit caduceo duobus serpentibus ἀντιπροσώποις ornato, uti scholiastes Thucydidis *ad lib.* I.*pag.* 36. Κηρύκιον ἐστι ξύλον ὀρθὸν, ἔχον ἑκατέρωθεν δύο ὄφεις περιπεπλεγμένους, καὶ ἀντιπροσώπους πρὸς ἀλλήλους κειμένους, ὅπερ εἰώθασιν φέρειν οἱ κήρυκες μετ' αὐτῶν. Καὶ οὐκ ἐξῆν αὐτοὺς ἀδικεῖν παρ' οὓς ἀπέρχονται. Σύμβολον δὲ ἦν τὸ μὲν ὀρθὸν ξύλον τοῦ ὀρθοῦ λόγου· τὸ δὲ παρ' ἑκάτερον εἶδος τῶν ὄφεων, τὰ ἀντιτασσόμενα στρατόπεδα· ὁ γὰρ ὀρθὸς λόγος δι' ἀμφοτέρων χωρεῖ. *Caduceus est lignum rectum, ab utroque latere angues duos habens sibi implexos adversis faciebus, quod legati vel caduceatores secum ferre consueverunt: nec licet iis ad quos mittuntur injuria illos afficere. Lignum autem rectum notat rectum sermonem, serpentes duo castra hostium sibi mutuo adversa; inter illa enim rectus sermo medius procedit.* Confer cum hisce verba Plinii *lib.* XXIX. 3. *Hic complexus anguium & efferatorum concordia causa videtur esse quare exterae gentes caduceum in pacis argumentis circundata effigie anguium fecerint: neque enim cristatos esse in caduceo mos est.* Vallis ceterum inter Sionem & Acram media erat vallis τυροποιῶν sive casearioru m. Mons Sion erat horum excelsissimus & sustinebat τὴν ἄνω πόλιν, *urbem superiorem*, eratque in longitudinem directior quam Acra, quae τὴν κάτω πόλιν urbem inferiorem sustinuit. Hinc est quod Sionem nuncupat Josephus τὸν τῆς ἄνω πόλεως λόφον, & Acram τῆς κάτω. Cingebatur mons Sion ἔξωθεν, id est, qua urbem terminat ad austrum & occasum, profunda valle, sic ut ab illis partibus adiri non potuerit. Praeterea murum habuit quem ἀρχαῖον appellare solet, id est, veterem Josephus, quippe a temporibus Davidis exstructum, qui a parte septentrionali conspicuus erat tribus praecipue turribus, Hippico, Phasaëlo & Mariamme, quae & ipsae altissimae erant, & ob altitudinem montis Sion, cui hic murus superstructus erat, altiores videbantur. Describit has Josephus accurate *lib.* VI. *de bell. Jud. cap.* 6. & Tacitus, *lib.* V. *Hist. cap.* 11. eas videtur ante oculos habuisse, scribens, *Duos colles immensum editos claudebant muri per artem obliqui*

liqui aut introrsus sinuati; ut latera oppugnantium ad ictus patescerent. Extrema rupis abrupta, & turres, ubi mons iuvisset, in sexagenos pedes inter devexa in centenos vicenosque attollebantur: mira specie ac procul intuentibus pares. Legendum reor *Phari* pro *pares*. Nam ipse Josephus *lib.* VI. *de bell. Judaico cap.* 6. de his turribus loquens, & sigillatim de turri Phasaelo, τὸ μὲν σχῆμα παρεμφερὴς τῷ κατὰ τὴν Φάρον ἐκπυρσεύοντι τοῖς ἐπ' Ἀλεξανδρείας πλέουσι. *Specie quidem videbatur similis Pharo, turri quae Alexandriam navigantibus ignem procul ostendit.* Faciunt haec verba Josephi ne dubitem de veritate emendationis verborum Taciti. In hoc monte erat Αὐλὴ Βασιλική. Joseph. *lib.* II. *de bell. cap.* 39. & VII. 14. & ἡ ἄνω ἀγορὰ teste eodem.

Acra nomen videtur accepisse ab Ἄκρα, sive arce, quam Antiochus in hoc monte exstruxit, ut Templum infestaret: quae arx a Simone capta & solo aequata fuit, teste Josepho *Antiq.* XIII. 11. Syri autem & Chaldaei arcem quoque חקרא Ἄκραν nuncupant. Erat mons ἀμφίκυρτος figura, teste Josepho. Est haec figura ligni quo operarii onera suspensa gestant. Vide Suidam ad vocem ἀνάφορον. Idem ad vocem τετρακτὺς scribit esse τέσσαρας τῆς σελήνης μορφάς. Ἀρτίτοκος γάρ, μηνοειδής, ἀμφίκυρτος καὶ πανσέληνος, *quatuor formas quibus Luna conspicitur. Est enim nova* (vel novae proxima) *corniculata*, ἀμφίκυρτος, *& plena.* Est itaque forma ἀμφίκυρτος inter corniculatam & plenam. Ita quoque Theophrastus in *lib. de signis serenitatis* Lunae phases describit. Martianus Capella *lib.* VI. *Primo* (*Luna*) *est corniculata quam* μηνοειδῆ *Graeci vocant. Medilunia, quam dicunt* διάτομον, *dehinc dimidiato major quae dicitur* ἀμφίκυρτος. *Mox plena, quae dicitur* πανσέληνος. Mons hic inferiorem urbem sustinens non directus uti Sion erat sed curvatus, natura quidem excelsior quam Moria, a quo lata valle erat divisus, sed Simon dux & Princeps Judaeorum Acrae altitudinem imminuit, valle repleta ut urbem Templo conjungeret, & Templum eo magis emineret, teste Josepho *lib.* VI. *de bell cap.* 6. & *Antiquit.* XIII. 11. In hoc monte fuit Ἄκρα, arx, unde mons nomen tulit, sita ἐν τῇ κάτω πόλει, & ab Antiocho condita teste Joseph. *lib.* XII. . imminu-

minens Templo, ita ut inde excurrentes eos conficerent qui ſacrorum cauſa id adirent. Joſeph. XII. 14. Alibi docuimus nomen Ἄκρας datum etiam fuiſſe arci in monte Sion, uti & Chaldaeus חקרא דציון Ἄκραν Σιῶνος memorat. Erat praeterea hic Ἀρχεῖον quod milites Romani incenderunt, needum Sione potiti. *Joſ. de bell.* VII. 17. τότε Ἀρχεῖον καὶ τὴν Ἄκραν. Erat & Βουλευτήριον, incenſum a Romanis, quum nondum Sione potiti erant. *Joſ. de bell.* VII. 13. Videtur Βουλὴ dici *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. ubi murus Sionis ab Hippico templum verſus ducitur ad Xyſtum, & dein, τῇ βουλῇ συνάπτων, deſinit in porticum templi occidentalem. Porro meminit Joſephus τῆς Βασιλείας τῆς Ἑλένης in hoc monte ſitae. Regia haec erat *in media Acra*, κατὰ μέσην τὴν Ἄκραν. *Joſ. de bell.* VII. 13. Erat hic & regia Agrippae. Joſephus *l.* XX. 7. Inde liquet eam ad occidentem Templi fuiſſe: ne enim ex ea contemplaretur ſacra in Templo peragi ſolita murum exedrae Templi occidentalis altius extulerunt Judaei.

Mons Moria הר המוריה (*2 Chron.* 3. 1.) diſtingui omnino debet a regione Moria, ארץ המריה in qua Deus montem aliquem (erant enim plures in illa regione) ſe monſtraturum Abrahamo dicit, ubi filium ſuum offerat. Incerta linquimus quae in Schir Haſſchirin Rabba *fol.* 26. 2. diſputantur de etymo Moriae, quia inde venit מרה, al. אורה, al. מורה, al. אוריא, in mundum. Mons erat non admodum editus teſte Philone de Monarchia *pag.* 822. Magnitudo hujus montis inde fere colligitur quod ambitus ejus & adjectae turris Antoniae ſex ſtadiorum fuiſſe a Joſepho dicatur, *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. & *Ant. lib.* 15. *cap.* 14. fuiſſe quadratam aream circa Templum quatuor ſtadiorum: ſic ut ſtadium ab uno angulo ad alium fuerit. Tota autem urbs, eodem teſte habuit ambitum ſtadiorum trium & triginta, qua de re antea egimus.

Conjungebatur Sioni ponte & xyſto, uti Joſephus *lib.* VII. *cap.* 13. ſcribit. Erat etiam templum conjunctum urbi a parte Acrae: nam vallem inter Acram & Moriam repleverunt Chaſmonaei eum in finem, imminuta Acrae altitudine. *Joſ. de bell.* VI. 6. Habuit ad auſtrum vallem admodum profundam e qua

 molem

molem lapideam eduxit Salomon eo uſque quo ſolum Templi & atriorum ejus poſtulabat id fieri oportere ut omnia aequali ſolo inſiſterent. Λόφος erat πετρώδης, collis ſaxoſus, in orientali regione urbis ſitus, reſupinus verſus Acrae verticem, ὑπτιούμενος (ὑποτικύμενος *Antiquit.* 15. 14.) ἐπὶ τὴν κορυφὴν Ἄκρας teſte Joſepho *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. Hunc Salomon ἀπετείχιζεν, id eſt, *circumvallavit, muro cinxit.* Quod ideo noto ne quis putet ἀποτειχίζειν ſemper (ſit aliquando ἀποτείχησις τειχῶν ἀφαίρεσις teſte Suida) eſſe *diſcingere*, *moenia tollere*, uti Salmaſius, cujus emendationes in diſſertationes Epicteti ab Arriano digeſtas, nuper in lucem edidi, monet *pag.* 91. nam ita quoque apud Thucydidem legitur *lib.* VII. in initio, ὅτι ὀ παντελῶς πω ἀποτετειχισμέναι αἱ Συράκουσαι εἰσίν. Et apud eundem *lib.* III. Ἀκαρνᾶνες ἠξίου Δημοσθένην τὸν στρατηγὸν τῶν Ἀθηναίων ἀποτειχίζειν αὐτούς. Scholiaſtes Thucydidis notat ad *lib.* I. *p.* 41. ἀποτειχίσαντες eſſe idem quod περιοικοδομήσαντες. Sic ἀποπυργίζειν apud Suidam in v. Πυργίσκοι, & voc. ἀποπυργ. eſt *turrim exſtruere.* A radice, quam ad auſtrum profunda vallis cingebat, ductus hic murus erat ex ſaxis plumbo junctis, uſque ad altitudinem vertici Moriae aequalem.

Pars poteſt dici Sionis, uti *Jeſ.* 31. 4. appellatur גבעה *collis montis Sion*, quamvis ab eo valle quadam ſecerneretur. Quemadmodum enim non repugnat montes eſſe bijuges, ὄρη δίκορσα, vel δικόρυφα, & duos treſve colles uni monti attribui, uti mons olivifer in tria culmina attollitur, & Ἰδομένη nomen eſt, quo appellantur δύο λόφω ὑψηλώ (teſte Thucydide *lib.* III. *p.* 247.) & apud Vibium Sequeſtrem *Parnaſſus Phocidis duobus verticibus ſurgens*, biceps inde dictus, ſic Moria conjunctus Sioni proprie dicto, licet non tam alte ſurgat, tanquam pars ejus conſiderari poteſt. Joſephus ipſe murum Sionis deſcripturus *lib.* VI. *de bell. c.* 6. ab una parte eum protendi ſcribit uſque ad porticum Templi occidentalem, quam certe mons Moria ſuſtinuit: ab altera ad porticum Templi orientalem. Sic ut dubium non ſit quin Moria, collis valle quadam a Sionis altiſſimo maximoque jugo diviſus, pars Sionis haberi queat. Certe in ſacris literis quum de Templo ſermo eſt, quod Moriae incubuiſſe nemo eſt qui neget, illud Sion

ſolet

ſolet tribui, quo ſpectant hi modi loquendi, Deum elegiſſe Sionem, habitare in Sione, & qui plures illic leguntur ſatis pervulgati.

Bezetha collis erat ſitus *ἀντικρὺ τῆς Ἀντωνίας e regione turris Antoniae*, & *ὀρύγματι βαθεῖ foſſa profunda* ab ea ſejunctus. *Joſ. l.* VI. *de bell.* 6. Nomen ejus καινόπολιν reddit Joſephus & vocat eam νεόκτιςον μέρος τῆς πόλεως. At *lib.* II. 24. videtur Bezetham & Καινόπολιν diſtinguere, niſi forte legendum ſit τὴν καὶ καινόπολιν, & unum καὶ ob viciniam alterius exciderit. Hunc munire coepit Agrippa, quod avaritiae Claudianorum temporum tribuit Tacitus.

Ophel pro monte vulgo haberi ſolet: dubito an ſufficienti ratione. Quod enim עפל collem, locum altum, notet, haud certum eſt: & ſi haec vis illi voci ſubjecta eſſet, necdum inde ſequeretur, hoc nomen non niſi monti dari oportere, quum ejuſdem vocis plures ſaepe ſint ſignificationes, & plus una de cauſa iſtiuſmodi nomen loco cuidam dari poſſit. Joſephus certe quum hujus loci meminit non appellat ὄρος aut λόφον. *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. μέχρι χώρυ τινὸς ὃν καλῦσιν Ὀφλᾶς. Qua phraſi paulo ante uſus dixerat διὰ τῦ βηθσῶ καλυμένυ χώρυ, *per locum Bethſo dictum*, quod etiam nomen montis non fuit. Et VII. 13. καὶ τὸ βυλευτήριον καὶ τὸν Ὀφλᾶν καλύμενον. Et *lib.* VI. *de bell. cap.* 7. *Templum Johannes tenuit, & quae circa ſunt haud pauca* τόν τε Ὀφλᾶν &c. At Sionem πρῶτον, Acram δεύτερον, Moriam τρῖτον, & Bezetham τέταρτον λόφον appellat, non Ophlam. Liquet etiam ex locis Joſephi mox indicatis Ophlam ad auſtrum Templi fuiſſe.

Conjecturis fere nituntur quaecunque de portis Hieroſolymae earumque nominibus tradi ſolent, quare iis non immorabimur. Nehemiae ambitum urbis deſcribenti hac memorantur *c.* III. 1. Gregis. 2. Piſcium. 3. Vetus. 4. Vallis. 5. Sterquilinii. 6. Fontis. 7. Domus Eljaſib. 8. Aquarum. 9. Equorum. 10. Orientalis. 11. Judicii. Confer *Nehem.* 12. 31. 36. &c. In aliis codicibus Veteris Teſtamenti alia portarum Hieroſolymitanarum nomina leguntur. Sed incertum eſt fuerintne portae exteriores ipſius urbis, an vero in urbe exſtructae, quemadmodum in media

dia urbe nostra Trajecto portae conspiciuntur ab una platea ad aliam transitum praebentes. Incertum quoque est an non ad atria Templi & conclavia quaedam potius quam ad moenia urbis referri debeant. Incertum denique hoc est, an non unius portae duo vel plura nomina fuerint; quemadmodum Judaei tradunt septem nominibus insignitam fuisse portam Sur. Quod si ad aetatem Templi secundi & imperium Chasmonaeorum nos convertamus, quum duobus tribusve muris urbs cincta est, statuendum est portas fuisse in media urbe, quibus ex Sione in Acram & inde ad novam urbem ultro citroque iter institutum fuit; quum alias muri perpetui commercium plane necessarium prohibuissent. Ceterum de intervallo quo hae portae a se invicem abfuerunt etiam nihil fere constat. 2 *Reg.* 14. 13. a porta Ephraim usque ad portam anguli cubiti quadringenti fuisse dicuntur. At ubi de reliquis aliquid memoriae proditum est?

Piscinae plures fuere Hierosolymis, quae κολυμβῆθραι dicuntur. Talis erat Bethesda, *Joh.* 5. 2. de cujus nominis origine variae, & incertum, veraene an falsae etymologiae extant. Eusebius in Onomastico. Βηζαθὰ, κολυμβῆθρα ἐν Ἱερουσαλὴμ, ἥτις ἐστὶν ἡ προβατικὴ, τὸ παλαιὸν πέντε στοὰς ἔχουσα· καὶ νῦν δείκνυται ἐν ταῖς αὐτόθι λίμναις διδύμοις· ὧν ἑκατέρα μὲν ἐκ τῶν κατ' ἔτος ὑετῶν πληροῦται· θατέρα δὲ παραδόξως πεφοινιγμένον δείκνυσι τὸ ὕδωρ, ἴχνος, ὥς φασι, φέρουσα τῶν πάλαι καθαιρομένων ἐν αὐτῇ ἱερείων, παρ' ὃ καὶ προβατικὴ καλεῖται διὰ τὰ θύματα. Hieronymus. *Bethesda, piscina in Hierusalem quae vocabatur* προβατικὴ, *& a nobis interpretari potest pecualis: haec quinque quondam porticus habuit, ostenduntur que gemini lacus, quorum unus hybernis pluviis adimpleri solet, alter mirum in modum rubens, quasi cruentis aquis antiqui in se operis signa testatur. Nam hostias in eo lavari a sacerdotibus solitas ferunt, unde & nomen acceperit.* Posset aliquis suspicari aquas, quae lavandis victimis inservierunt in conclavi lavantium, collectas fuisse certo loco, & illas pro sanctis habitas, adeoque salubribus. Hoc si verum esset a בית אשדא *loco effusionis* dicta videretur. Στρουθίον Josepho *de bell.* VI. 12. circa turrim Antoniam erat κολυμβήθρα, quam dicit τοῦ στρουθίου καλουμένην. Meminit idem & piscinae dictae Amygdali.

dali *ibid.* Κατὰ βόρειον κλίμα ἦν κολυμβήθρα ἀμύγδαλον προσαγορευομένη. Κολυμβήθρα Σιλωάμ *Joh.* 9.7. ברכת השלח *Neh.* 3.15. erat extra urbem. *Jos.* VI. 28. *de bell.* videtur vocare Σολομῶνος κολυμβήθραν. Ortum quidem haec videtur habuisse a fonte Siloam, sita ad angulum urbis austrooccidentalem. Plura de piscinis non addimus, ne longius provehamur quam constituimus.

De locis suburbanis (quae Josephus *lib.* VII. *de bello* omnia arboribus & hortis ornata fuisse scribit, remotis tamen ab urbe, si Judaeis credimus in Misna Bava Bathra, II. 7. cubitis 25, si essent arbores frugiferae, 50 si infrugiferae) aliqua addere visum est quod in sacris literis illa celebrentur. De monte olivifero actum quidem fuit antea *l.* I. *c.* I. II. In illo sita erat Gethsemane, quam crediderim potius ab oleo & torculari nomen tulisse quam a signis novilunii, סימנין, quae in summo hujus montis vertice edebantur accensis facibus. Locum enim quem Christus frequentabat ut lateret in apice montis fuisse non putem. Aedificii eo loco exstructi a Christianis meminit Theophanes in Chronico ad annum Christi 683. Ἀπέστειλεν Ἀβιμέλεχ οἰκοδομῆσαι τὸν τοῦ Μαχῷ ναόν· καὶ ἠθέλησεν ἐπᾶραι τοὺς κίονας τῆς ἁγίας Γεθσημανῆς· καὶ παρεκάλεσεν αὐτὸν Σέργιος τις ἀνὴρ Χριστιανικώτατος ὁ τοῦ Μανσοῦ γενικὸς Λογοθέτης, καὶ λίαν οἰκειωμένος τῷ αὐτῷ Ἀβιμέλεχ, καὶ Πατρίκιος ὁ τούτου ἐφάμιλλος τῶν κατὰ τὴν Παλαιστίνην Χριστιανῶν πρέχων, ὁ ἐπίκλην Κλαισὸς, αἰτούμενοι μὴ γενέσθαι τοῦτο, ἀλλὰ δι' ἱκεσίας αὐτῶν πεῖσαι Ἰουστινιανὸν ἄλλους ἀποστεῖλαι ἀντ' αὐτῶν ὃ καὶ γέγονεν. *Misit Abimelech qui Templum Meccae construerent : jamque Sanctae Gethsemanes columnas tollere paratum Sergius vir Christianissimus Logotheta* (est hoc proprium nomen dignitatis in aula Constantinopolitana, uti liquet ex Codino & aliis) *generalis Mansuri & Abimelecho necessitudine conjunctus & Patricius quidam ejus collega cognomento Claesus, Christianorum Palaestinorum praestantissimus ambo deprecati sunt ne id faceret, polliciti se rogaturos & persuasuros Justinianum ut alias transmitteret in earum locum : quod etiam factum est.*

Fons Siloam, productus a Deo in gratiam Jesaiae, uti scribit Epiphanius de *vit. proph. p.*248. videtur quaerendus extra urbis moe-

nia non extra, eratque כמוך ליר' *prope Hierosolymas*, ut Judaei scribunt. Licet enim Hierosolyma loco arido condita nulla re magis quam aqua indigeret, & mirum videatur eximium hunc fontem non fuisse intra moenia urbis receptum, ut & pacis & belli tempore incolis prodesset, praecipue quum se stante Templo secundo contra Romanos Judaei munirent, tamen haud inclusus fuit moenibus, quod in valle situs fuerit ubi non ita commode fieri id potuit, & aquae ex eo in urbem derivatae sint; aditusque ex urbe licet obsessa ad eum vix prohiberi potuerit. Xenophon *lib.* VI. *ἀναβ.* Κύρου *pag.* 380. de fonte Calpensi κρήνη δὲ ἡδέος ὕδατος καὶ ἀφθόνου, ῥέουσα ἐπ' αὐτῇ τῇ θαλάττῃ, ὑπὸ τῇ ἐπικρατείᾳ τοῦ χωρίου. *Fons ibi erat aquae dulcis ac jugis, fluens juxta mare, ita tamen ut sub hujus loci potestate esset.* Tacitus quidem inter alia, quae hanc urbem adversus longam obsidionem firmaverant, etiam fontem perennis aquae recenset & cavatos sub terra montes & piscinas cisternasque servandis imbribus. Et Josephus *lib.* V. *de bell.* Simonem scribit tenuisse τὴν πηγὴν καὶ τὴν Ἄκραν. Ex quibus hoc tantum liquet adeo vicinum fontem fuisse moenibus urbis, & eo loco situm, ut externi hostes eo potiri non possent, nisi occupata ea parte urbis cui erat proxima, uti Johannes *lib.* VI. 7. *de bell.* dicitur Templum & vallem Kedron habuisse, quae tamen extra moenia fuit. Sed conferamus alia quoque Josephi testimonia de fonte Siloam, ut situs ejus clarius innotescat. *Jos.* VII. 13. *de bell.* tradit Romanos Acram incendisse usque ad Siloam. *Lib.* VI. *de bell. cap.* 6. vallem casneariorum, quae inter montem Sion & Acram media fuit, protendi scribit usque ad Siloam. *Lib.* II. *cap.* 16. rogant Judaei velit urbem totam perlustrare Siloam usque. At praecipue attendi merentur verba Josephi *lib.* VI. *cap.* 7. *de bell.* ubi murus antiquus, id est Sionis, tendere dicitur a Siloam usque ad ortum. Et postquam dixerat Simonem possedisse urbem superiorem, id est Sion, addit habuisse καὶ τὴν πηγὴν καὶ τὴν Ἄκραν. Sic ut & a Sione & ab Acra fons ille distinguatur. Idem *de bell.* VI. 6. de muro primo scribit eum πρὸς νότον ὑπὲρ τὴν Σιλωὰμ ἐπιστρέφειν πηγὴν *austrum versus flecti supra fontem Siloam.* Ab Hippico eum duxerat ad locum Βηθσῶ,

inde

inde ad portam Essaeorum; tum pergit, scribens flecti eum inde versus austrum. Quum autem tertius murus ab Hippico quoque septentrionem versus ab Josepho ducatur, si Siloam intra moenia urbis fuit, dicendum esset, fuisse intra murum hunc tertium adeoque ad septentrionem Hippici. Quod si ad septentrionem Hippici fuit, non potest murus Sionis qui ab Hippico occidentem & austrum versus procedit dici supra Siloam. Ex hoc fonte deducta fuit κολυμβήθρα τȣ̃ Σιλωὰμ *Joh.* IX. 7. (cujus mox meminimus) sita illic ubi murus Sionis ab austro ortum versus flectitur teste Josepho *lib.* VI. *de bell. cap.* 6. Hieronymus ita scribit de fonte Siloam *comm. ad Jer.* 32. *Subjacet Siloe, fontibus & amoenitate sui, quia locus irriguus est, populum provocavit ad luxuriam.* Idem ad *Jerem.* 14. *Uno fonte Siloe, & hoc non perpetuo utitur civitas & usque in praesentem diem sterilitas pluviarum non solum frugum sed & bibendi inopiam facit.* Idem testatur (sed ex his verbis colligas ab eo vocari non nomine Siloam illum fontem qui olim ita dicebatur ad occasum urbis, at alium ad ortum fere, quem & hoc tempore Siloam vocant) fontem Siloe fluere ad radices montis Moria, *comm. ad Matth.* X. *pag.* 38. *Idolum Baal fuisse juxta Jerusalem ad radices montis Moria in quibus Siloe fluit non semel legimus. Haec vallis & parvi campi planities irrigua erat & nemorosa plenaque deliciis & lucus in ea idolo consecratus.*

Fons Siloe etiam Gichon Chaldaeo dicitur 1 *Reg.* 1. 45. 2 *Chr.* 33. 14. quia Gichon Nilus est, & instar Nili ex obscuris sub terra meatibus prodit, vel per ironiam quia fons parvus est: ita scribit Theodoretus *Quaest.* 2. *in* III. *lib.* Regum Ἐπωνόμασαν δὲ καὶ τὸν Σιλοὰμ Γηὼν, ἢ ὡς ἄγαν μικρὸν εἰρωνικῶς ȣ̃τω καλέσαντες· ἢ ἐπειδὴ καὶ αὐτὸς ἐξ ἀφανῶν ἔξεισεν ὑπονόμων ὥσπερ ὁ Νεῖλος. *Siloam appellarunt Geon, vel ironice quod parvus esset, vel quod uti Nilus ex locis obscuris ortum traheret.* Ita in Misna Pesachim. IV. 9. גיחון appellatur.

Aquas fontis Siloe aliquo modo salsas esse, nec boni saporis observat in Itinerario Monconisius *part.* II. *pag.* 38. qui & maximam esse aquae penuriam Hierosolymis scribit. Audiamus ipsum.

La diſette de l'eau eſt grande en cette ville : une ondre vaut 4 ſols a ceux qui n'ont point de ciſterne, car l'on n'en boit point d'autre : celle de Siloe eſt un peu ſalée & n'eſt pas de bon gout. In Avoth R. Nathan *cap.* 35. dicitur, ſi ſacerdotes nimium carnis ſanctae comederant bibiſſe aquam Siloam, ut cibus eo melius concoqueretur.

Golgotham collem exiguum a forma cranii humani dictum, quam referebat, notum eſt. Eliſa eſt litera Lamed, uti קיקלתא dixere pro קלקלתא, & לולב pro לבלב. Collocatur ab Euſebio & Hieronymo in Onomaſtico ad ſeptentrionem montis Sion. Locum hunc aggeſta terra inconſpicuum redditum etiam liquet ex his quae leguntur apud Theophanem in Chronico *pag.* 18. Αὕτη (Ἑλένη) ὀπτασίαν ἑώρακε κελεύουσαν αὐτὴν καταλαβεῖν τὰ Ἱεροσόλυμα καὶ τοὺς ὑπὸ τῶν ἀνόμων καταχωσθέντας θείους τόπους εἰς φῶς ἀγαγεῖν. *Vidit illa* (Helena) *aliquid quod juberet eam Hieroſolymas proficiſci & loca ſacra ſub terram ab impiis defoſſa in lucem educere.* Adamum primum hominem heic loci ſepultum multi veteres crediderunt. Ambroſius *in Luc.* 23. *Ipſe autem crucis locus vel in medio, ut conſpicuus omnibus, vel ſupra Adae, ut Hebraei diſputant ſepulturam. Congruebat quippe ut ibi vitae noſtrae primitiae locarentur, ubi fuerant mortis exordia.* Hieron. *in Epheſ.* v. 14. narrat *ſe audiviſſe quendam in eccleſia diſputantem, & illa verba, Surge Adam qui dormis & orietur tibi Chriſtus, explicantem de Adamo in loco Calvariae ſepulto ubi Crucifixus eſt Dominus, qui Calvariae idcirco appellatus eſt quod ibi antiqui hominis eſſet conditum caput. Illo enim tempore, dicebat is, quo crucifixus Dominus ſuper ejus pendebat ſepulcrum haec prophetia completa, eſt Surge Adam qui dormis &* ἐπιψαύσει, *i. e. continget te Chriſtus, non, ut legimus,* ἐπιφαύσει, *orietur, quia ſcilicet tactu ſanguinis ipſius & corporis dependentis vivificetur atque conſurgat.* His dictis ſubjungit *utrum vera ſint nec ne lectoris arbitrio relinquo.* Eadem fere in epiſtola Paulae & Euſtochii ad Marcellam leguntur ſed non uti incerta ſed vera ex opinione ſcribentium Paulae ſcil. & Euſtochii. *Unde & locus in quo crucifixus eſt Dominus noſter Calvaria appellatur : ſcilicet quod ibi ſit antiqui hominis Calvaria condita ut ſecundus Adam & ſanguis Chriſti de cruce ſtillans primi Adam & jacentis Protoplaſti pec-*

peccata dilueret: & tunc sermo ille Apostoli compleretur, Eph. 5. 14.

De valle filiorum Hinnom, de Kedrone, aliisque in vicinia hujus urbis quaerendis actum est supra *lib.* 1. Nos ad alia pergimus.

JESCHANA.

ישנה / Urbs, quam Abia Jeroboamo eripuit 2 *Chron.* 13. 19. Hanc puto olim in Hieronymo lectam fuisse pro eo quod nunc legitur *Jethaba*, *urbs antiqua Judaeae*. Nam *Jeschana* est *antiqua*. Apud Eusebium, suspicor, haec ita extabant, nunc deperdita Ἰεσχανὰ, παλαιή. Πόλις τῆς Ἰουδαίας, aut Α. παλαιή. i. e. Aquila reddit Παλαιή. Josepho appellatur Ἰσανά. Graecis Interpretibus Ἰεσυνά.

Est & urbs non longe a Sippori, unde dicitur הישנה של צפורי *Jeschana* τῆς *Sippori*. Misna Kidduschin. IV. 5. Ita scribunt commentatores ad illum locum. Ego tamen dubito, putoque nomen loci in ipsa urbe Sippori fuisse.

JESCHIMON.

ישימון / In solitudine Maon ad dextram הישימון legitur 1 *Sam.* 23. 24. Eusebius collocat hunc locum ad vocem Βηθασιμούθ 10 milliar. a Jerichunte versus meridiem prope mare mortuum. Confer eum ad vocem Ἰσιμώθ.

* JESCHUA.

ישוע / Urbs a filiis Judae inhabitata *Neh.* 11. 26.

JETHIRA.

Ἰεθειρά. Vicus grandis, 20 miliaribus ab Eleutheropoli, cujus incolae omnes Christiani sunt, in Daroma. Eusebius ad vocem Ἰεθέρ.

JETTAN.

Ἰεττάν. Vicus praegrandis Judaeorum 18 miliaribus ab Eleutheropoli ad austrum in Daroma. Eusebius in Onomast.

JIBLEAM.

יִבְלְעָם / Urbs Menassitarum, non tamen in regione quae a tribu illa nomen sortita est *Jos.* 17. 11. Nota hoc & alia nomina a Jod initium capientia pronunciari a multis more Syriaco Ibeam, ac si Jod esset Aleph, quum tamen omnino Jod sit mobile & debeat audiri.

JIDALA.

יִדְאֲלָה / Urbs tribus Zabulon. *Jos.* 19. 15.

* JIPHTAH

יִפְתָּח / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 43.

* JIRON.

יִרְאוֹן / Urbs tribus Nephtali *Jos.* 19. 38.

JIRPEEL.

יִרְפְּאֵל / Urbs in tribu Benjamin. *Jos.* 18 27.

* JITHLA

יִתְלָה / Urbs tribus Dan. *Jos.* 19. 42.

* JITHNAN

יִתְנָן / Urbs in parte australi tribus Judae. *Jos.* 15 23. Est in sexto ab Eleutheropoli lapide pergentibus Chebronem. Eusebius ad vocem Ἰεδνά.

IJIM. *Vide Baale.*

IJON.

עִיּוֹן / Urbs a rege Damasci direpta, 1 *Reg.* 15. 20. 2 *Chron.* 16. 3 Josephus eam vocat τὴν Ἰωάνων λεγομένην, *Ant.* VIII 6. Nomen notius Ἰωάνα substitutum pro *Ijon.*

JIZ-

JIZREEL.

יזרעאל / Urbs tribus Jissacar *Jos* 19. 18. ubi palatium Achabi regis 1 *Reg.* 21. 1. Vallis Jzreel memoratur *Jud.* 6. 33. *Hos* 1. 5. Est in campo magno inter Scythopolin & Legionem, teste Eusebio; non longe a Dothain, *Judith.* 3. 1. A Graecis scriptoribus Eusebio & aliis Εσδραήλα nostra fuit nuncupata, & vallis adita μέγα Πεδίον Ἐσδραηλῶν. Vide supra *l.* 1. *capite* LV. Hieronym. in comm. ad *Hos.* 1. *diximus Jesraëlem quae nunc juxta Maximianopolim est, fuisse metropolim regni Samariae, prope quam sunt campi latissimi & vallis nimiae vastitatis, quae plus quam decem millium tenditur passibus.* In Itinerario Hierosolymitano decem millia passuum interponuntur inter Stradela (haec est Jizreel) & Scythopolin. Confer quae de hac urbe leguntur apud Josephum cui dicitur Ἀζάρη, & Ἀζώτου πόλις, & Ἰεζραήλ. Vide supra *p.* 602. Postea haec urbs facta est vicus, abolitoque prisco nomine parvum Gerinum dictus. Gulielmus Tyrius *lib.* XXII. 26 *Pars quaedam circa fontem cui nomen Tubania, qui ad radicem montis Gelboe oritur, secus urbem antiquitus nobilem quae dicta est Jezrahel, nunc autem vulgari appellatione dicitur parvum Gerinum castra locaverunt commoditatem aquarum secuti.* Et mox: *vicum parvum Gerinum* Campus tamen magnus retinet vetus nomen Esdrelon, uti idem ibidem notat: est autem Isdrelon Hebraïce idem cum Jizreel יזרעל. Fontis autem illius aquae versus Scythopolin labebantur: nam mox idem addit. *ex imperato fontem deserit inferiusque versus Bethsan fontis ejusdem fluenta sequens castrametatus est.* Rivus ille pisces habebat aut nullos aut rarissimos, uti idem *cap* 26. ejusdem libri tradit, sed eo tempore quo Saladinus ad eum castrametabatur tot pisces ministravit quot universo exercitui sufficerent.

JOANNIS URBS

Ἡ Ἰωάνου λεγομένη. Urbs ad regnum decem tribuum pertinens & a rege Damasci direpta. Josephus *Antiq.* VIII. 5. Corrupta vox est, uti liquet ex 1 *Reg.* 15. 20 ubi עיון *Ijon* appellatur.

JOA-

* JOCDEAM.

יָקְדְעָם / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 56.

JOCMEAM.

יָקְמְעָם / 1 *Reg.* 4. 12. 1 *Chron.* 6. 68. illam in Zabulon, hanc in Ephraim vulgo locant.

JOCNEAM.

יָקְנְעָם / Urbs tribus Zabulon. *Jos.* 19. 11. ubi memoratur rivus ante eam על פני. Confer *Jos.* 21. 34. & 12. 22. ubi appellatur a vicino Carmelo יקנעם לכרמל. Ἰεκὸμ τῦ Χερμὲλ Graecis.

JOCTEEL.

יָקְתְאֵל / Urbs Judae. *Jos.* 15. 38. Est & alia hoc nomine ab Amazia ita dicta 2 *Reg.* 14. 7. quam Eusebius putat eandem fuisse ac Petram urbem Arabiae. Vide eum ad vocem Πέτρα.

JOGBEHA.

יָגְבְּהָה / Urbs tribus Gad. *Num.* 32. 35.

JOPPE.

Urbs haec olim יפו *Japho* dicta, deinde Ἰόππη, & Ἰόπη in nummo Titi ΙΟΠΗΤΩΝ inscripto, celeberrimus portus fuit Judaeorum ad mare magnum. Joppe nomen speculum gaudii Hebraice significat, ex mente Gregorii Nazianzeni, *Apologet. Orat* 1. *pag.* 42. καὶ τὴν κατασκοπὴν τῆς χαρᾶς ἀφεὶς (τῦτο γὰρ Ἑβραίοις ἡ Ἰόππη δύναται) & *specula laetitiae relicta; id enim Joppe Hebraeis notat.* In Lexico Origeniano legitur Ἰώππη, καλλονὴ, κατασκοπή. *Joppe, pulcritudo, specula.* Hieronymus in libro nomin. Hebr. *Joppe, pulcritudo.* Joppen etiam dictam fuisse Acen scribit Nicetas Choniates in vita Isacii Angeli *lib.* 11. Ἰόππην ἡ νῦν λέγηται

γηται, qua re confudit duos portus diverſiſſimos. Τὸν Ἰάφα appellat Anna Comnena Alexiados *lib.* XI. *pag.* 328. πρὸς τὴν πολιορκίαν τῆς Ἰάφα ἠπείγετο. Joppen ita dictam de nomine Japheti quod verſus Europam ab Japheti filiis inhabitatam portus ejus celeberrimus ſpectet, ſcribit Leunclavius in pandect. hiſt. Turc. *num.* 209.

Poſtea & nunc vulgo *Jaffa* dicitur: unde proverbium Belgicum de iis qui peregre abierunt ita ut de reditu deſperetur, aut de iis qui certo exitio ſe dant, *na Jaffa gaan*: quaſi dicas, *ire Joppen.* Origo videtur a temporibus expeditionis a Chriſtianis ſuſceptae ad recuperandam terram ſanctam repetenda, quum ad Joppen appellere ii ſoleant etiam hodie qui iter in Palaeſtinam ſuſcipiunt.

A Stephano ἐν Ἐθνικοῖς ita deſcribitur. Ἰόπη, πόλις Φοινίκης, πλησίον Ἰαμνίας ὡς Φίλων· ὡς δὲ Διονύσιος, Παλαιστίνης. Φοινίκη γὰρ καὶ ἡ Παλαιστίνη. Ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Ἰόπης τῆς Αἰόλου θυγατρὸς τῆς γυναικὸς Κηφέως τοῦ κτίσαντος .... *Jope, urbs Phoenices prope Jamniam, uti Philo ſcribit: uti Dionyſius vero, Palaeſtinae. Palaeſtina enim quoque Phoenice dicitur. Vocatur de nomine Jopes filiae Aeoli, uxoris Cephei conditoris.* Ab Hieronymo ita. *Joppen portum eſſe Judaeae & in regnorum & Paralipomenon libris legimus ad quem Hiram quoque rex Tyri ligna de Libano ratibus transferebat quae Jeruſalem terreno itinere pervcherentur. Hic locus eſt in quo uſque hodie ſaxa monſtrantur in litore in quibus Andromeda religata Perſei quondam ſit liberata praeſidio. Scit eruditus lector hiſtoriam. Sed & juxta regionis naturam de montanis & arduis ad Joppen & campeſtria veniens Propheta recte dicitur deſcendiſſe.* Sunt verba Hieronymi *ad cap.* I. *Ionae* ſummariam hujus urbis deſcriptionem continentia. Idem in Epitaphio Paulae ita eam deſcribit. *Joppen quoque fugientis portum Jonae & (ut aliquid perſtringam de fabulis poetarum) religatae ad ſaxum Andromedes ſpectatricem.* Vide & infra ad vocem *Paria.* Huc quoque faciunt ea quae habet Plinius *l.* IX. 5. *Belluae, cui dicebatur expoſita fuiſſe Andromeda, oſſa Romae apportata ex oppido Judaeae Joppe oſtendit inter reliqua miracula in aedilitate ſua M. Scaurus longitudine pedum* XL. *altitudine coſtarum Indicos ele-*

 phan-

phantos excedente, *spinae crassitudine sesquipedali*. Fabulam de Andromeda ceto hic exposita a Jona hinc fugiente natam suspicor & forsitan Jonium mare a Jona dictum. Sed ea de re mox.

Quae Strabo habet de Joppe & flexu litoris Syriaci juxta illam, examinavimus supra *l*. 11. Et Josephus multa habet, unde haec urbs illustrari potest. Modo Ἰόπη, uti *Ant*. IX. 11. & XI. 4. & XIII. 17. modo Ἰόππη uti *Ant*. XIII. 8. vocat. Urbs dicitur esse maritima instructa portu, *Ant*. IX. 11. & XI. 4. Circa illam erat planities: id liquet ex eo quod cum Apollonius Jonatham provocasset dicens illum montanis tractibus fidere nec audere in planitie certamen inire, Jonathas Joppen profectus sit ut cum Apollonio confligeret, quod Josephus tradit *Ant*. XIII. 8. & ibidem inter Joppen & Azotum dicitur fuisse planities in qua conflixerunt: ubi etiam Jamnia erat *Antiquit*. XIII. 23. Liquet porro ex Josepho *Ant*. XIII. 8. inter Joppen & Azotum fuisse torrentem, non longe, ut videtur, a Joppe. Et ex *Ant*. XIII. 23. Joppen ab Antipatride abfuisse 150 stadia. Denique ex *lib*. V. *de bell*. *cap*. 14. Joppen fuisse inter Jamniam & Caesaream. Praesidium illic fuit, teste Josepho *libro* XIV *Ant*. 17. Antiochus filius Antiochi ne noceret Judaeis &c. & ut liceret praesidium Joppes expellere uti petierant, τὴν ἐν Ἰόππῃ φρουρὰν ἐκβαλεῖν καθὼς ἐδέησαν.

Fabulae quidem de Andromeda hic belluae ingenti marinae exposita originem suam mihi videntur traxisse ex historia Jonae ab urbe Joppe fugientis & a bellua marina absorpti, & nomine urbis Ἰόπη, uti Graeci id pronuntiabant. Nempe in mythica historia Persei & Andromedae frequens mentio est *Jopolis*, urbis ad Orontem sitae, ubi Perseus templum ignis aeterni struxit, & Numinis *Jo*, i. e. Lunae, quam singulari cultu Inachus conditor Jopolis prosequebatur, uti fusius exponitur in Chronico Paschali *pag*. 41. & Cedreni historiarum compendio *pag*. 23.

Sitam hanc fuisse in locis planis & campestribus liquet ex iis quae leguntur 1 *Macc*. 10. 75. Confer *comm*. 69. & 71. Portus Joppensis mentio fit 1 *Macc*. 14. 5. Distantia Joppes ab Alexandria

xandria hinc aliquo modo colligitur quod Epiphanius illinc profectus tertio die Alexandriam navim appulerit. Vide ejus vitam.

In concilio Ephesino habito *anno* 431 commemoratur FIDUS Joppes episcopus, & ELIAS in concilio Hierosolymitano *anno* 536 habito.

Abulfeda in geographia Arabica manu scripta Joppen scribit oppidulum esse arce & portu instructum, situm sex miliarium intervallo ab urbe Rama vel Ramola versus occasum. Haec satis bene conveniunt cum iis quae mihi Henricus Lub Ramae incola narravit, Joppen & Ramam duarum horarum & quadrantis itinere sejunctas esse. Deprehendi autem iter horae, uti id fere in Palaestina solet confici, par esse tribus miliaribus Romanis, & illa miliaria quibus Arabes utuntur non multum ab Romanis abesse. Adeoque inter sex & septem miliaria potest constitui intervallum quo Rama a Joppe abest. Idem mihi indicavit duos pagos inveniri inter Joppen & Ramam, Jazur & Serfend, hoc intervallo,

A Joppe abest Jazur circiter 3 horae quadrantes.
a Jazur ad Serfend est horae unius intervallum.
a Serfend usque ad Ramam dimidium horae aut paullo plus.

Ea efficiunt 2 horas & quadrantem inter Joppen & Ramam.

JOTABE.

Ἰωτάβη. Urbs Palaestinae Episcopatu insignis. Vide Excerpta ex Concilio Hierosolymitano supra *pag*. 533. Vox affinis est Jotape, Ἰωτάπη, cujus Josephus meminit in vita *pag*. 1024. Sed illa videtur esse Jotapata.

JOTAPATA.

Ἰωτάπατα. Urbs sita in Galilaea. Josephus *bell*. II. 25. remota

40 ſtadiis a Gabaris. In vita *pag.* 1017. Erat urbs Galilaeae omnium munitiſſima, *bell.* III. 4. fera tota rupes erat vallibus profundiſſimis cincta, nec niſi a plaga boreali adiri poteſt. Circa eam undique montes erant, ſic ut conſpici urbs non poſſet, niſi quis ad eam proxime acceſſiſſet *bell.* III. 7. fons nullus in ea urbe erat, & rara illic aeſtate pluvia, *bell.* III. 8. exſciſſa fuit a Veſpaſiano & munitiones ejus dirutae, *bell.* III. 13. Forſitan eſt eadem ac Ἰωτάπη, quo vinctos miſit auctores ſeditionis Tiberiadenſis Joſephus. Vide eum in vita. *pag.* 1024. Meminerunt & Talmudici loci יודפת in *Erachin.* IX. 6.

* JOTBA.

יָטְבָה / Urbs patria regis Amonis 1 *Reg.* 21. 19. Ἰαβάτη Joſepho.

IR HAMMELACH.

עִיר הַמֶּלַח / Urbs tribus Judae in ſolitudine. *Joſ.* 15. 62. unde quidam mare mortuum volunt dici ים המלח.

IR HATTEMARIM.

עִיר הַתְּמָרִים / Urbs palmarum. *Jud.* 1. 16. eſt Jericho *Deut.* 34. 3. quae aliquamdiu occupata fuit a Moabitis *Judic.* 3. 13.

* IR NACHASCH.

עִיר נָחָשׁ / Urbs in Juda. 1 *Chron.* 4. 12.

* IR SCHEMESCH.

עִיר שֶׁמֶשׁ / Urbs Danitarum. *Joſ.* 19. 41.

ISANAE.

Ἰσάναι. Nomen vici, in quo Pappus caſtra metabatur. Joſephus *Antiq.* XIV. 27. Eſt & Ἴσανα eidem *Ant.* VIII. 5. nomen urbis quam regi Iſraelis rex Juda eripuit. Ea ישנה Jeſchana appellatur 2 *Chron.* 13. 19.

ITABYRION. Vide *Atabyrion.*

JULIAS GAULANITIDIS.

Haec est quae Bethsaida olim vocata fuit & vicus erat antequam Philippus tetrarcha eam hoc novo nomine ornavit. Sita haec fuit in inferiore Gaulanitide. Quae omnia quum ex Josepho constent, & ipse Peraeam distinguat a Gaulanitide, & illa Julias olim Betharamphta, haec Bethsaida dicta fuerit, denique illa ab Herode Antipa, haec a Philippo novum nomen acceperit, quis non videt duas has Juliades distinctas fuisse? Sed videamus nonnulla Josephi testimonia. *Antiq.* XVIII. 3. primum ejus meminit, scribitque Philippum Tetrarcham hoc nomine vicum Bethsaida nuncupasse. Ibi Ἰυλία ea dicitur, alibi Ἰυλιὰς, uti *Antiquit.* XVIII. 6. ubi Philippus legitur nunquam regionis suae terminos egressus fuisse & obiisse ἐν Ἰυλιάδι. Sitam hanc fuisse in inferiore Gaulanitide testatur *lib.* II. *de bell. c.* 8. Et *lib.* III. *de bell. cap.* 2. scribit regionem illam quae Gamaliticen, Gaulanitin, Batanaeam & Trachonitin continet, in latitudine i. e. ab ortu versus occasum se extendere a vico Arphas usque ad Juliada. Capite 18 ejusdem libri legitur Jordanem emensum 120 stadia a lacu Samochonite hanc urbem transire & in lacum Tiberiadis effundi. Confer dicta supra ad vocem *Bethsaida.*

JULIAS PERAEAE.

De illa Hieronymus in comm. ad *Matt.* 16. *p.* 73. *Imitatus Herodem patrem qui in honorem Augusti Caesaris appellavit Caesaream quae prius turris Stratonis vocabatur & ex nomine filiae ejus Juliadem, trans Jordanem exstruxit.* Ad hunc locum notat Martianaeus pro Juliade exemplaria quaedam manuscripta retinere Libiadem. Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. hanc urbem Juliam vocat. Meminit Josephus hujus Juliadis, tradiditque urbem hanc olim dictam Betharamphta ab Herode Antipa hoc novo nomine nuncupatam *Antiquit.* XVIII. 3. & sitam in Peraea *bell.* II. 8. & hoc sensu Ἰυλιὰς κατὰ τὴν Περαίαν, i. e. Julias Peraeae nuncupatur *bell.*

 II.

11. 12. Idem Juliada Peraeae & vicos 14 circa eam Herodi datos a Nerone narrat *Ant.* xx. 5. & *de bell.* v. 3. tradit Abila, Juliada, Bezemoth & reliqua Peraeae oppida Romanis cessisse. Haec ergo eadem quae est Livias, vicina Abilae & Bezimoth. Certe in Galilaea haec Julias collocari nequit, quod Cellarius contendit, invito Josepho. Vide & infra vocem *Livias.*

J U T A.

יוּטָּה / Urbs tribus Judae *Jos.* 15. 55. & 21. 16. dicitur & יֻטָּה. Est vicus praegrandis 18 mill. ab Eleutheropoli ad austrum teste Eusebio.

Suspicor hanc urbem commemorari *Luc.* 1. 39. ubi πόλις Ἰούδα appellatur, ט expresso per Δ. Patria haec est Johannis Baptistae, cujus parens quum sacerdos fuerit, ubi convenientius quaeremus domum ejus & habitationem quam in urbe sacerdotali, qualis erat Juta Ἰοῦτα *Jos.* 21. 16. Situs etiam convenit ἐν ὀρεινῇ in regione montana: jungitur enim *Jos.* 15. cum Chebrone aliisque urbibus in montanis Judae: ne jam aliquid addam de Bethzacharia, quam vetus traditio patriam S. Johannis esse affirmat quaeque loco non multum diverso ab eo quo Juta ab Eusebio ponitur sita fuisse videtur. Probaturos hanc conjecturam omnes opinor qui verba Lucae accuratius examinabunt, videbuntque si πόλιν Ἰούδα *urbem Judae* interpretemur, uti vulgo fit, non exprimi certam urbem, quod quis jure expectaret, & vix quicquam in toto Lucae Euangelio esse obscurius, quod Papebrochius fassus est, de hoc loco & patria Sancti Johannis agens in actis Sanctorum Junii *tom.* 4. *pag.* 703.

* L A C H M A S

לַחְמָס / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 40.

L A C H I S C H.

לָכִישׁ / Urbs tribus Juda. *Jos.* 10. 3. & 15. 49. Adoraim, Lachisch & Azeka 2 *Chron.* 11. 9. Eusebius scribit esse in septimo lapi-

lapide ab Eleutheropoli versus austrum in Daroma. Λαχεῖς Josepho appellatur *Ant.* VIII. 3. Λαχεῖσα *Antiquit.* IX. 10. In libris Apocryphis, *Ecclesiast.* 48. 21. legitur Sennacheribum misisse Rabsacen ἐκ Λάχεις. Sed hae duae voces absunt a nonnullis codicibus.

LACCUM.

לַקּוּם / Urbs tribus Nephtali. *Jos.* 19. 33.

LAJISCH.

לַיִשׁ / Urbs etiam Dan dicta. *Jud.* 18. 29. Vide hanc vocem.

* LASCHA.

לֶשַׁע / Non longe a Sodoma. *Gen.* 10. 19. Hieronymus scribit fuisse *circa Sidonem*: sed Sodomam illic substitui debere tum ex Eusebio tum Sacro Codice certum est, & ex ipso Hieronymo scribente in quaestionibus ad *Gen.* 10. 19. *Lisa* (לשע) ipsa est *quae nunc Callirhoe dicitur, ubi aquae calidae prorumpentes in mare mortuum defluunt.* Bochartus geographiae sacrae *lib.* IV. *cap.* 37. dubitat an non לשע sit urbs Arabum Lusa, quae apud Ptolemaeum medio fere spatio sita est inter mare mortuum & Erythraeum. Sed obstat fines terrae Cananaeae australes ab extremitate maris mortui versus mare mediterraneum duci, a quibus Lusa illa longe abest.

* LASSCHARON.

לַשָּׁרוֹן / Cujus rex a Josua devictus. *Jos.* 12. 18.

* LEBAOTH.

לבאות / Urbs tribus Juda. *Jos.* 15. 32.

LEBONA.

לבנה *Jud.* 21. 19. Schilo illic legitur esse ad septentrionem Betheli

thelis & ad meridiem Lebonae. Maundrellus in itinere quod nuperrime anno MDCXCVII instituit conjicit esse locum dictum Can Leban, ad orientem exiguae sed amoenae vallis 4 leucis vel itineris horarii spatiis a Neapoli versus meridiem & duabus a Bethel vel loco qui pro Bethel habetur. Fuisset itaque Schilo in montanis sita inter Can Leban & Bethel. Montana Judaeae a Can Leban incipiunt & Hierosolymas usque & ultra protenduntur. At ego Can leban potius crediderim esse idem ac Bethleban, quod a vitibus commendant Talmudici. Rupes illic erant vitibus aptissimae.

* L E C H A.

לֵכָה / Urbs tribus Juda. 1 *Chron.* 4. 21.

L E C H I.

Locus hic nomen ductum habet a maxilla, quam ibidem Samson abjecit, uti constat ex *Jud.* 15. 9. Aquila & Symmachus reddiderunt ἐν Σιαγώνι, uti observat Eusebius in onomast. ad h. v. & ad vocem Ἐνλεχὶ notat, Ἀκύλας. Σιαγών. Sed inde non sequitur eos credidisse id non esse nomen loci proprium, quum etiam Josephus hunc locum Σιαγώνα appellat, uti Παρεμβολὰς nuncupat urbem מחנים & Σκοπὸν צופים. Ita Eusebius ipse voce Σκηναὶ urbem *Succoth* סוכות appellat.

In annalibus Glycae legitur part. II. *pag.* 164. in suburbio Eleutheropolis eum fontem fuisse. Ἡ γὰρ Σιαγὼν παρ' αὐτοῦ ἐκβληθεῖσα, ὕδωρ ἔβλυσεν ἄφθονον. Ὅθεν ἡ τοιαύτη πηγὴ μέχρι καὶ τήμερον ἐν τοῖς προαστείοις Ἐλευθεροπόλεως φαίνεται σιαγόνος ἐπονομαζομένη πηγή. *Maxilla ab eo abjecta ingentem aquae copiam produxit. Et hic fons in hunc usque diem in suburbio Eleutheropolis conspicitur & fons maxillae nuncupatur.* Meminit etiam Antoninus Martyr in Itinerario, cujus verba vide ad vocem Eleutheropolis; & quum situs Eleutheropolis certus sit ex testimonio veterum, etiam hinc colligere licet Lechi eodem circiter loco sitam fuisse.

LEGIO.

Urbs in ſcriptis Euſebii & Hieronymi potiſſimum memorata, ſita 15 miliaribus Romanis a Nazareth verſus occidentem. Inde nomen habet *μέγα Πεδίον Λεγεῶνος* quod non longe erat a Caeſarea, nam urbs Gabe 16 miliaria aberat a Caeſarea & illa adjacebat magno campo Legionis, teſte Euſebio ad vocem Γαβαθών, ſi recte ſe habent Graeca, nam Hieronymus aliter reddidit, quem vide. Aut ego multum fallor aut hic locus priſcum nomen retinet hodieque. Eſt enim vicus dictus *Legune* eo fere loco, ubi ex teſtimoniis veterum colligere licet Legionem urbem ſitam fuiſſe; & ante ipſam, ſive inter ipſam & Nazareth, Tabor, locaque vicina eſt ingens planities quae olim planities Eſdrael dicta fuit. Nomen hoc *Legio* irrepſit a temporibus Romanis in ſermonem & ſcripta Judaeorum. In Seder olam Rabba *cap.* 23. הלגיונות *Legiones* commemorantur, לגיונים in Midraſch Schir Haſſchirim *fol.* 23.3. & alibi. Hinc locus a *Legione* dictus, uti alius *Caſtra* קסטרא. Non memini tamen legere in ſcriptis Judaïcis nomen hoc urbis: nec obſervavit R. Nathan in Aruch.

LESCHEM.

לֶשֶׁם / Urbs a Danitis occupata. *Joſ.* 19.47. Sita juxta Paneadem, teſte Euſebio ad vocem Λεσὲμ. Vide ſupra vocem *Dan.*

LIBNA.

לִבְנָה / Urbs in Juda. *Joſ.* 15.42. Profectus eſt Macceda Libnam, legitur *Joſ.* 10.29. a Libna verſus Lachis, *Ibid. commate* 31. Hunc eſſe vicum in regione Eleutheropolitana Λοβανὰ ſuo tempore dictum ſcribit Euſebius in Onomaſtico. Λαβίνα nomen hujus urbis ſcribitur in Joſepho. Caſaubonus in Athenaeum *lib.* 1. *cap.* 25. credidit Πλινθίνην Aegypti ab hac לבנה dictam, quia in Stephano legitur Πλινθίνη ἀπὸ τῆς Σαμαρείας. Sed Μαρεία λίμνη erat vicina Plinthinae, non Samaria: nec Libna urbs Samariae fuit.

LIVIAS.

Urbs fuit Palaestinae primae, in regione trans Jordanem sita. Non longe erat a monte *Peor* sive φογόρ. Nam Phogor mons erat supra Liviadem, teste Eusebio ad vocem φογώρ. Plinius Liviada vallem nuncupat, quemadmodum & Archelaida ac Phaselida *lib.* 13. 4. Λυσίας male pro Λιβίας legitur apud Strabonem *lib.* XVI. nomen hujus urbis, ubi cum Machaerunte jungitur. Sunt qui damnent scriptionem hujus vocis per B, *Libias*. Scio equidem a Livia urbem dictam adeoque Liviada genuinum nomen esse, sed & hoc scio apud Ptolemaeum & Josephum Λιβιάδα appellari *Ant.* XIV. 2. & Liviam in Nummis ΛΙΒΙΑΝ nuncupari. Meminit Vaillantius in Numism. Imperat. & Caes. *pag.* 7. nummi qui ab una facie hanc Inscriptionem praefert ΙΟΥΛΙΑΝ ΑΦΡΟΔΙΤΗΝ ab altera ΛΙΒΙΑΝ ΗΡΑΝ. Et *ibid. pag.* 6. ΘΕΑ ΛΙΒΙΑ in Nummo Liviae. Licet plerumque ΛΙΟΥΙΑ & in Nummis & codicibus appelletur. Et quis nescit V Latinorum non tantum per ΟΥ verum etiam per Β saepe redditum? *Vandali* Βανδῆλοι & Βανδίλοι a Dexippo Atheniensi & Prisco Rhetore appellantur, Βαλήριος, *Valerius*, Βενετοὶ, *Veneti*, Βιμινάκιον, *Viminacium*, *vestiarii* Βεστιαρίοι, βίγκας, *vincas*. Josephus semel tantum (*Ant.* XIV. 2.) meminit Libiadis inter urbes quas Judaei Arabibus eripuere.

Mentio ejus fit, & situs aliquomodo inde colligitur, in vita S. Joannis Silentiarii, quae ex MS.to Vaticano edita est in Actis Sanctorum *Tom.* III. *Maji.* §. 18. Μετὰ τὴν κοίμησιν τοῦ ἐν ἁγίοις Σάβα ἀπέστειλεν ἡμᾶς ὁ γέρων εἰς ἀπόκρισιν ἐπὶ Λιβιάδα, καὶ ἐν τῇ ὁδῷ μετὰ τὸ περάσαι τὸν Ἰορδάνην συνήντησαν ἡμῖν τινες. *Post obitum Beati Sabae misit nos Senex, ut curaremus responsa quaedam Liviadem. In via autem postquam trajecissemus Jordanem occurrerunt nobis quidam*, ad quae verba notat Celeberrimus Henschenius, *Libias non tam regionem Libyae mihi significare videtur quam unam Aegyptiarum solitudinum, de qua Palladius Helenopolitanus in vita S. Macarii*: hic sanctus habebat diversas cellas; unam quidem in Scete, quae est interior in solitudine, & unam in Liba & unam

unam in Celliis, & unam in monte Nitriae. Ego tamen existimo per Libiada illic indicari urbem hanc Palaestinae ad quam a Laura S. Sabae iter erat trajecto Jordane: nec quum in vicinia fuerit Libias, videtur in Aegypto quaerenda: adde quod si a Laura S. Sabae in Aegyptum proficisci vellent, Jordanem transire non deberent. Episcopus Λιβυάδος LETOIUS interfuit Concilio Ephesino. PANCRATIUS concilio Chalcedonensi, qui in ejusdem concilii actione 15 male *Enodensis* & *Abiadensis* in codd. quibusdam scribitur. In Concilio Hierosolymitano ἡ Λιβισίων dicitur, cujus episcopus ZACHARIAS ei subscripsit. Vide *tom.* V. concilior *pag.* 284.

LOBNA.

Vicus in regione Eleutheropolitana. Eusebius & Hieronymus in Onom. ad vocem Lebna & Λεβνά.

LOD. Vide LYDDA.

LODEBAR.

לֹדְאָבָר / Urbs in regione trans Jordanem 2 *Sam.* 9. 4 5. Vide an non possit esse eadem ac לדבר, urbs in regione trans Jordanem *Jos.* 13. 26. licet aliae vocales sint.

LOKIM.

לוקים / Nomen recentius urbis Nephtalicae לקום Laccum *Jos.* 19. 33. Ita scribitur in Gemara Hieros. Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Δωδὰμ Graeci scribunt, ubi vestigia soni in syllaba priore videmus. Δ irrepsit pro Λ. Id librariis imputamus. Λωκὰμ videntur scripsisse.

LUSSA.

Λύσσα. Urbs a Judaeis erepta Arabibus. Josephus *Ant.* XIV. 2.

L U Z.

לוז Urbs poſtea dicta Bethel *Gen.* 28. 19. & לוזה *Joſ.* 18.13. uti & in Pentateucho HebraeoSamaritano. Hic clare dicitur Luzam & Bethel eſſe eandem urbem, ubi deſcribitur limes borealis tribus Benjamin. Cur ergo *Joſ.* 16. 2. ubi deſcribitur limes auſtralis tribus Ephraim, qui idem eſſe debet ac borealis terminus tribus Benjamin, crederemus illic Bethel & Luz eſſe urbes diſtinctas, licet ibi dicatur מביתאל לוזה? Unum ex altero debet explicari & *Joſ.* 18.13. cum *Joſ.* 16.2. conferri, quum utrobique de eodem limite agatur.

Multi putant non לוז ſed אולמלוז eſſe nomen hujus loci, & illud אולם cum eo conjungunt, quod alii divellunt *Gen.* 28.19. Sed jam ab aliis obſervatum eſt אולם notare *prius*: nec obſtare quod addatur לראשנה quod idem ſignificat: in aliis enim linguis quoque *olim quondam* jungitur pleonaſtice. Exemplo ſit illud Eunuchi Terentianae *Act.* 11. ſc. 2.

Olim iſti fuit generi quondam quaeſtus apud ſaeclum prius.

Euſebius in illa ſententia fuit, quem vide ad vocem Ὀυλαμμȣ̃ς. Juſtinus quoque Martyr in dialogo cum Tryphone Judaeo ita hunc locum citat καὶ Ὀυλαμμάȣς ἦν τὸ ὄνομα τῇ πόλει τὸ πρότερον. *Et Ulammaus erat nomen urbi antea.* Sed non eſt quod quis porro credat iſtud אולם eſſe nomen aut partem nominis urbis, quoniam eadem phraſis *Geneſ.* 28. 19. uſurpatur quoque de urbe Lais *Jud.* 18. 19. ואולם ליש שם העיר לראשונה ubi & Ὀυλαμαὶς habent Graeci.

L U Z A.

Λȣζά. Juxta Sichem, in tertio lapide a Neapoli. Hieronymus in Onomaſtico.

LYDDA.

L Y D D A

לד / Jungitur cum Ono & Chadid 1 *Chron.* 8. 12. *Ezr.* 2. 33. inhabitata a Benjaminitis reducibus e Babylonia *Neh.* 11. 35. In N. T. Λύδδα dicitur, hodie لد *Loddo*, apud Scriptores medii aevi Διόσπολις. Hieron. in Epitaphio Paulae. *Lyddam versam in Diospolin, Dorcadis atque Aeneae resurrectione ac sanitate inclytam.* Hieronymus quidem ad Zophon. 1. nomine Diospolis utitur, *portam piscium eam vocabant, quae Diospolin ducit & Joppen.* Retinuit tamen vetus nomen ad *caput* 11. *Abacuc. Adivi Liddae quendam de Hebraeis qui sapiens apud illos & δευτερώτης vocabatur.* Idem in Epist. ad Vitalem. *Nostra aetate duplex Lyddae natus est homo duorum capitum, quatuor manuum, uno ventre & duobus pedibus.* In Anastasii tamen bibliothecarii historia legitur circa annum Christi 374 (qui incidit in aetatem Hieronymi) illum puerum natum esse apud Palaestinam (ita reddit Graecum κατὰ Παλαιστίνην, rectius dedisset *in Palaestina*) in castello Emaus. Nec enim crediderim duos istiusmodi pueros in locis tam vicinis & eodem tempore natos. Ita etiam Theophanes in Chronico anno aerae Christianae 378 narrat ἐν Παλαιστίνῃ Ἐμμαοὺς κώμῃ puerum illum natum esse. Simile quid legi in Romano Lacapeno incerti Continuatoris *pag.* 268. ex Armenia Constantinopolin esse advectum hominem istiusmodi duplicem, ex uno ventre progressum ita ut superiora versus omnia essent duplicia & ipsi vultibus essent obversis sibi mutuo. Uno ex iis mortuo medici resecuerant partem mortuam, sed triduo post etiam alter obiit. Meminit eorundem Zonaras annalium *lib.* XVI. *pag.* 192. & Glycas Annal. *part.* IV. *pag.* 273. addens (quod & Theophanes in Chronico *pag.* 230. habet) λέγουσι δὲ μὴ προσημαίνειν ἀγαθὰ ταῖς πόλεσιν ἐν αἷς τὰ τοιαῦτα τίκτονται. Sane boni nihil portendunt, fateor, sed nec mali. Dicitur & לודקיא in Talmude haec urbs aut regio ejus, quod pro *Laodicea* sumsere quidam. At natum est ex ἡ Λυδδικὴ uti גרריקו ex Γεραριτικὸν & הנדקי in Midras Coheleth *fol.* 92. *col.* 4. pro Ἰνδικὴ & הנדקיא (quod idem est) in Targum Hieros. *Gen.* 25. 18.

Nomen hoc corruptum extat in Itinerario Benjamini, ubi legitur *pag.* 60. משם חצי יום לשר גורג והיא לוז *Inde iter dimidii diei ad Sancti Georgii, quae est Lydda.* Corrige לוד & sub isto quod *Schargoreg* reddidit interpres, attende latere Sancti vel Ducis Georgii nomen. Templum ibi olim fuit S. Georgii, cujus pars quaedam adhuc superesse dicitur, nisi forsitan alterius templi sit, nam & Mariae matris Christi illic templum fuit. Lyddae in hunc usque diem, scribit Georg. Monachus (vide Scriptores rerum Byzantinarum post Theophanem *pag.* 505.) in Templo S. Genitricis Dei servatur ejus (Mariae) imago: & hanc aedem excitarunt Apostoli quum beata Maria adhuc superstes esset. Est ea columnae impressa, nec Graeci aut Judaei eam eradere potuerunt.

Λύδδα in plurali, vel Λύδδη in singulari aliquando Josepho appellatur. Una fuit e tribus toparchiis quae a Samaritide ablatae Judaeae adjectae sunt. Josephus *Antiq.* XIV. 8. & 1 *Macc.* 11. 34. Ergo fuit in tribu Ephraim. *Antiquit.* XIV. 18. quatuor hae urbes junguntur, Gophna Emmaus Lydda & Thamna, quas Cassius ἐξανδραποδίζεται. Conjunguntur etiam hae urbes *lib.* III. *de bello cap.* 3. Denique *Antiq.* XX. 5. dicitur esse vicus sed magnitudine urbi par.

In Midrasch Schir Hasschirim memoratur תיב עליית ערים בלוד ὑπερῷον *Arim in Lud*, ubi R. Tarphon & R. Akiba disputabant. Memorant & Hebraei R. Samlai לוראה *Lyddensem* & alios.

Episcopus hujus urbis AETIUS subscripsit concilio Niceno 1, hoc modo

Aëtius Lyddensis

Sed DIONYSIUS Diospolitanum se nuncupat. Ita subscripsit concilio Constantinopolitano, *anno* 381. At PHOTINUS Λύδδης se episcopum esse scripsit in concilio Chalcedonensi *anno* 451. In actione hujus concilii 15 legitur *Photinus Diospolitanus.* Vide acta concilior. *tom.* IV. *pag.* 787. Baluzius in nova collectione conciliorum *pag.* 1239. habet *Photinus Episcopus Lydae.* In Epistola Johannis Hierosolymitani *tom.* V. Concil. *pag.* 192. memoratur Ἀπολλώνιος τῆς Διοσπολιτῶν.

Do-

Dorotheus, episcopus Tyri, qui tempore Licinii & Constantini Imperatorum martyrium passus est, in comm. de 70 discipulis, unum ex iis Zenam Diospoleos episcopum facit. Ζηνᾶς ὁ Νομικὸς, οὗ καὶ αὐτοῦ ὁ Ἀπόστολος μέμνηται, ὃς καὶ ἐπίσκοπος Διοσπόλεως γέγονεν. *Zenas, legis peritus, cujus meminit quoque Apostolus, qui & episcopus Diospolis fuit.* Nota eum nullos ex iis episcopos in Palaestina recensere quam Eleutheropoli, Diospoli, & Gazae, nisi forte & Apollonias iis accenseri debeat. Fuit enim Apollonia quaedam in Palaestina. Vide Josephum. Sed fuere & aliae Apolloniae.

Extant nummi hujus urbis inscripti Λ. CΕΠ. CΕΟΥ. ΔΙΟC-ΠΟΛΙC. ΕΡ. *Lucius Septimius Severus. Diospolis anno* 105. Vel ΘΡ, *anno* 190. Vide Norisium in addendis ad epochas Syromacedonum, & Vaillant. Numism. Impp. & Caes. *pag.* 350. Aerae caput ducitur ab *anno* v. c. 846.

* MAACHATH.

מַעֲכָה / In Basan. *Jos* 13. 13. unde ἐθνικὸν מעכתי *Deut.* 3. 14. *Jos.* 12. 5.

MAAPHA.

Μααφά. Urbs Gileaditidis. 1 *Macc.* 5. 35. Alii legunt *Mazpha.*

* MAARATH.

מַעֲרָת / Urbs tribus Judae sita in montanis. *Jos.* 15. 59. An forte hinc dictus est mons Mardes, qui excelsus admodum fuit & circa mare mortuum? In eo invenit S. Euthymius puteum & humi strata aedificia (signum ibi olim homines habitasse) vide Acta Sanctorum *Tom.* 11. *pag.* 306.

MABARTHA.

Μαβαρθά. Ita Neapolis urbs Samaritidis ab indigenis appellabatur. Josephus *de bell.* v. 4. Μαβορθὰ legit Rufinus. Alibi de hoc nomine diximus in dissertat. miscellan. parte 1.

MAC-

MACBENA.

מכבנה/ Urbs in tribu Judae. 1 *Chron.* 2. 49.

MAKED.

Μακέδ. Urbs magna Gileaditidis. 1 *Maccab.* 5. 26. & 36.

MACHAERUS.

Μαχαιροῦς. Oppidum & arx valida, ad auftralem terminum Peraeae, fexaginta circiter ftadiis a Jordane remota, profpiciens montes Arabum. Fallitur Plinius *lib.* v. 16. fcribens eam ad meridiem lacus afphaltitis effe fitam, & errorem ejus jam notavit Salmafius. Putat tamen Cellarius ipfum Salmafium falli nec affecutum mentem Plinii: mens Plinii fecundum Cellarium eft *Machaerus profpicit a meridie lacum Afphaltiten*, id eft a meridie fubjacentem habet lacum Afphaltiten. At ego cum Salmafio facio: nam verba adjecta docent illud *a meridie* effe *a meridie lacus*, non a meridie Machaeruntis; nam ita fcribit: *Profpicit eum ab oriente Arabia Nomadum, a meridie Machaerus.* Uti τὸ *ab oriente*, ita quoque τὸ *a meridie* accipi debet. Et fi *profpicit a meridie* notet, fitus eft ad feptentrionem (quod Cellarius contendit) ergo *profpicit ab oriente* idem erit quod fitus eft ad occidentem. Atque ita dixiffet Plinius Arabiam Nomadum effe ad occidentem lacus Afphaltitis: quod falfum eft quum contra ad orientem fuerit, & ipfe Plinius *lib.* v. *cap.* 17. fcribat ab occidente *litora Effenos incolere.* Quid? quod hoc ipfum non parum explicationem noftram firmet: nam uti hic τὸ *ab occidente* intelligi debet de occidente lacus ipfius ita quoque praecedentia *ab oriente* & *a meridie.*

Stephanus ita defcribit Machaerunta. Μαχαιροῦς, φρούριον τῆς Ἰουδαίας, ὡς Ἰώσηπος. Τὸ ἐθνικὸν ὤφειλεν Μαχαιροῦντιος, ὡς Ἱεριχοῦντιος, αὐτὸς δὲ Μαχαιρίτας αὐτοὺς φησι. *Machaerus, arx Judaeae, uti Jofephus. Gentile debebat effe Machaeruntius, uti Jerichuntius, fed hic eos appellat Machaeritas.*

In

In vicinia Machaeruntis, ſive in valle quae ad ſeptentrionem ejus urbis eſt, locus eſt Βαάρας nomine, cujus Joſephus meminit *lib.* VII. *de bell. cap.* 25. addens ibi naſci radicem ejuſdem nominis quae colore igni ſimilis eſt. Quapropter illud nomen a בער Βαὰρ *arſit* videtur eſſe ductum. Guiſius in notis ad Miſnam Kilaim. VIII. 5. ſcribit Βαάρας in valle cognomine ad ſeptentrionem Machaeruntis eſſe ſtirpem forma humana, & reſcribit Βάρνας ברנש. Sed haec mihi nimis longe petita & temere mutata videntur. Zonaras in Joſepho videtur legiſſe Βαάρ. Vide eum *l.* VI. *annal. pag.* 308. Glycas quoque in annalibus *parte* III. *p.* 278. ejus plantae meminit ſcribens, Ἐκεῖ (ἐν Παλαιςίνῃ) ἡ βαταρῖτις ῥίζα, ἡ φλογοειδής. *Illic* (*videlicet in Palaeſtina*) *eſt radix Bataritis, flammae ſimilis.* Lege Βααρῖτις. Apud Cedrenum *pag.* 305. legitur Βατταρῖτις diciturque ea herba creſcere in parte ſeptentrionali vallis juxta Caeſaream Philippi. Sed ex Joſepho, quem ſequitur, perſpicuum eſt, eum falli, & Caeſaream Philippi pro Machaerunte poſuiſſe. Apud Euſebium puto etiam hujus loci mentionem fieri in Onomaſtico ad vocem Καριαθεὶμ ubi ſcribit eſſe vicum juxta Medebam ad occidentem ejus, decem inde millia diſtantem ἐπὶ τὸν Βάριν. Hieronymus, *vicinus ejus loci qui appellatur Bare.* Et Hieronymus ad vocem Beelmeon, urbem tribus Ruben, ſcribit; eſt vicus uſque nunc grandis juxta Baaru in Arabia ubi aquas calidas ſponte humus effert cognomento Beelmaus diſtans ab Esbus millibus novem. Hinc diſcimus ſitum Machaeruntis aliquo modo & diſtantiam Esbuntis a Machaerunte ſi conferamus haec intervalla.

Μαχαιροῦς hic locus Joſepho dicitur, & arx *Antiq.* XIII. 24. ſita πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσιν, ad montes Arabiae. Alii legerunt ὁρίοις *finibus*, & ſane *Antiq.* XVIII. 6. de hac arce extat μεθόριον δέ ἐςι τῆς τε Ἀρέτα καὶ Ἡρώδου ἀρχῆς, ſitam fuiſſe in confiniis imperii Aretae (erat autem ille rex Arabum) & Herodis. Sed quamvis ſenſus idem fere ſit, retineri tamen poſſe puto illud ὄρεσιν, quia *bell.* I. 6. eadem haec Machaerus ſita dicitur πρὸς τοῖς Ἀραβίοις ὄρεσι. Diruta fuit a Gabinio, teſte Joſepho *Antiq.* XIV. 10. munita denuo ab Ariſtobulo *Antiq.* XIV. 11. Sed ita ut

non ultra biduum oppugnationem Gabinii fuftinuerit, *ibid.* Terminus eft auftralis Peraeae, quae inde ufque ad Pellam extenditur *de bell.* III. 2. quo etiam hoc facit quod legitur *lib.* V. *de bell. cap.* 3. omnia oppida Peraeae ufque ad Machaeruntem capta fuiffe a Romanis. Libro denique VII. *de bell. cap.* 25. defcribit Machaerunta, uti cingitur ad occafum valle quae per fpatium 60 ftadiorum ufque ad Jordanem diffunditur, & profpicit fines Arabum.

M A C A L A.

Μακαλά. Urbis nomen fed corruptum. III *Ezr.* 5. 40. fed facile reftituendum ex ferie eadem quae *Neh.* 7. eft, ubi *comm.* 31. legitur Michmas, *οἱ ὁ*, Μαχημάς.

* M A C A T Z.

מָקַץ / Urbs Danitarum. I *Reg.* 4. 9.

M A C H A N A I M.

מַחֲנַיִם / *Gen.* 23. 2. Bafan regio incipit ab hac urbe, *Jof.* 13. 30. Erat in tribu Gad, *Jof.* 21. 38. in confiniis Gad & dimidiae Manaffis, *Jof.* 13. 29. ad borealem plagam fluminis Jabbok, uti colligere licet ex itinere Jacobi *Gen.* 32. 2. qui relicta Machanaim tranfiit Jabbokum *ibid commate* 22. Sic ut quum Jabbok dicitur terminus Gaditarum vel regni Sichonis quod fe extendit ad Machanaim, videatur non pro ipfo flumine verum etiam parte orae trans illud accipi. Sita erat urbs haud procul a Jordane 2 *Sam.* 2. 29. in eadem fere latitudine (ut cum geographis & aftronomis loquar) cum extremitate maris Kinnereth five Tiberiadis, qua videlicet Jordanes ex eo effluit; nam eo ufque tribus Gad fe extendit *Jof.* 13. 27. Ab hac urbe per planitiem (μέγα πεδίον Jofephi, ערבה in Veteri Teft.) tota nocte iter fecerunt Rechab & Bahana profecti Chebronem, 2 *Sam.* 4. 8. & inter hanc urbem & Jordanem erat regio Bitron בתרון. 2 *Sam.* 2. 29. quae eft ex ἅπαξ λεγ. Haec funt quae ex facris literis ad fitum hujus urbis colligi queunt. Jofepho haec urbs Παρεμβολαὶ dicitur.

dicitur, quod exprimit vim vocis Hebraeae, & Θεῦ στρατόπεδον *Ant.* I. 19.

* MACHANE DAN.

מַחֲנֵי דָן / Locus prope Kirjathjearim. *Jud.* 18. 12.

MACHMAS.

Μαχμάς. Ubi Jonathan habitavit. 1 *Macc.* 9. 73. vide *Michmas.*

MACHPELA.

Σπήλαιον διπλοῦν Graecis. Nomen esse loci interpretes quidam existimant. R. Salomo filius Meir (cujus in Pentateuchum notae ante quadriennium Berolini primum typis editae sunt) id confirmat ex *Gen.* 23. 17. Marinus in Proclo *pag.* 75. memorat θήκην τοῦ μνήματος διπλῆν ut cum Syriano ibi conderetur.

MACVAR.

מִכְוָר / Substitur pro nomine urbis יעזר in Targum Hierosolymitano, *Num.* 32. 3. &c. Videtur innui *Machaerus.*

MADMANNA.

מַדְמַנָּה / Urbs in regione australi tribus Judae. *Jos.* 15. 31. Eusebius ad hanc vocem scribit esse juxta Gazam oppidulum cui nomen Μηνοΐς.

* MADMENA.

מַדְמֵנָה / Urbs in Benjamin. *Jes.* 10. 31.

MAESALOTH.

Μαισαλώθ. Sita ἐν Ἀρβήλοις 1 *Macc.* 9. 2. alii *Kesulloth* legunt.

MAGDALA.

Matth. 15. 39. alii Codd. Μαγεδάν. Et Eusebius in Onomasti-

co ita scribit, notatque suo tempore regionem circa Gerasam Μα-γαιδήνην appellatam fuisse: sic vicissim Megiddo adscivit literam L, quum Μάγδωλος Herodoto dicitur quae Megiddo in sacris tabulis. Josephus meminit arcis Μάγδαλα non longe a Gamala: adeoque regio illa ab hac arce nomen tulisse videtur. Memoratur a scriptoribus Hebraeis quaedam מרים מגדלא uxor R. Papus Ben Jehudae. Fuit quidem hoc nomine celebris doctor inter Mischnicos, aequalis R. Akibae, & cum illo conjectus in carcerem; sed fuit & alius, qui creditur esse pater Jesu Nazareni, המכונה לאביו של הנוצרי, uti scribit auctor libri Juchasin *fol.* 17. *fac.* 6. cujus uxor fuit Maria מגדלא *plicatrix* capillorum muliebrium: adeoque ab vitae genere, non urbe Magdala, dicta. Ligtfootus hanc eandem esse censet quae *Luc.* 8. 2. Μαρία Μαγδαληνή dicitur. מגדלא vastata est מפני הזונות propter scorta. Echa Rabbati 75. 4. sed haec est *Migdal Tzebaia*, de qua vide infra ad hanc vocem.

MAGDALSENNA.

Μάγδαλ Σέννα (ita lege pro Μεγάλη Σέννα) vicus 7 miliaribus a Jerichunte versus septentrionem. Eusebius ad vocem Σέννα: estne מגדלא צבעייא? vide infra Migdal Tzebaia.

MAGDIEL.

Vicus exiguus in quinto miliario Dorae pergentibus Ptolemaïdem. Hieronymus in Onom. Eusebius scribit Μαδιήλ.

MAHALOL.

מהלול / Urbs ante dicta נהלל Nahalal. *Jos.* 19. 15. Ita scribitur in Gemara Hierosolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1. Vide supra vocem *Choleph*.

MAJUMAS.

De Majuma Gazae ante egimus *pag.* 791. Erat & Majumas Ascalonis, cujus episcopus ab episcopo Ascalonitano diversus erat uti videre est in actis concilii Constantinopolitani. Datum etiam fuit

fuit hoc nomen solennitati anniversariae de qua Suidas. Μαϊουμᾶς πανήγυρις ἐγένετο ἐν τῇ Ῥώμῃ κατὰ τὸν Μαΐον μῆνα. Τὴν παράλιον καταλαμβάνοντες πόλιν, τὴν λεγομένην Ὀςίαν, οἱ τὰ πρῶτα τῆς πόλεως τελοῦντες, ἡδυπαθεῖν ἠνείχοντο, ἐν τοῖς θαλαττίοις ὕδασιν ἀλλήλους ἐμβάλλοντες· ὅθεν καὶ Μαϊουμᾶς ὁ τῆς τοιαύτης ἑορτῆς καιρὸς ὠνομάζετο. *Majumas solennis erat conventus & festivus mense Majo, quo principes civitatis Ostiam urbem maritimam se conferebant voluptatibus & deliciis indulgentes, & alter alterum in aquam marinam injicientes. Unde & tempus festi illius Majumas vocatum fuit.* Huc spectant & illa quae leguntur in Anastasii bibliothecarii Histor. Eccles. pag. 156. *Praeterea Imperator facta Majoma in Sophianis insedit in solio cum filio suo.* Ποιήσας Μαιουμᾶν erat in Theophane quem convertit in sermonem Latinum.

MAKKEDA.

מקדה / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 41. Profectus est Makkeda Libnam, *Jos.* 10. 29. Est in octavo miliario Eleutheropoleos versus ortum, teste Eusebio. Μακηδὰ ei, Josepho Μακχιδὰ, hoc nomen scribitur *Antiquit.* V. I.

MALATHA.

Μαλάθα. Josephus arcem Idumaeae appellat *Ant.* XVIII. 8. Eusebius saepius hujus urbis meminit, uti ad vocem Ἐθὲρ. Μεγίςη κώμη ἐν τῷ ἐσωτέρῳ Δαρωμᾶ παρακειμένη Μαλάθοις. *Ether, vicus maximus in interiore Daroma, vicinus Malathis.* Idem ad vocem Ἀσασὰν θαμάν. Θαμαρὰ κώμη διεςῶσα μάλις (legendum Μαλααθὶ uti in voce Ἄραμα, vel Μαλάθων, ut jam a viris eruditis qui eum illustrarunt observatum est) ἡμέρας ὁδὸν ἀπιόντων ἀπὸ Χεβρὼν εἰς Ἀιλάμ. *Thamara vicus abest Malathis iter diei, pergentibus Chebrone Ailam.* Et ad vocem Ἰεθὲρ. Ἐν τῷ ἔσω Δαρωμᾷ πλησίον Μαλάθων. *Jether est interiore Daroma prope Malatha.* Et ad vocem Ἀραμὰ, Κώμη ἀπὸ τετάρτου σημείου Μαλααθὶ τῆς δὲ Χεβρῶν ἀπ. εἴκοσι. *Aram vicus in quarto lapide a Malathis, Chebrone autem in vigesimo.* Quae si conferantur simul liquebit urbem Ma-

latha ſitam fuiſſe in Daroma id eſt auſtrali portione tribus Judae, non longe a Jether magis tamen verſus boream, & viginti circiter miliaribus a Chebrone, circa fines terrae Iſraeliticae auſtrales. Quod ideo accuratius noto, quod amicus noſter Chriſtophorus Cellarius in geographia antiqua, in qua ſingulari ſtudio Palaeſtinam illuſtravit, *pag*. 360. teſtimonium Euſebii, quod modo ad verbum expreſſimus, citans de Arama vel Arad, quae fuit in quarto lapide a Malathis, addat: *quodnam oppidum ſint Malata illius loci nemo facile explicaverit*. Nec alibi in opere geographico ipſe hujus urbis meminit.

Mentio fit *Moleathiae*, vel *Molcahae* in Notitia Imperii. Non dubito eſſe urbem Malatha, vel *Molada* uti Hebraice ſcribitur. Vide hanc vocem. Etiam apud Ptolemaeum Maliattha Eluſae proxima ſtatuitur.

MAMOPSORA.

Inter loca Palaeſtinae tertiae recenſetur in Notitiis veteribus Eccleſiaſticis. Vide quae ad illas notamus ſupra *pag*. 217. In quibuſdam legitur Μαμὼ, & dein Ψορὰ, ac ſi duae urbes eſſent. Sed ſiquidem Palaeſtinae tertiae tribui debent urbes epiſcopales 14, uti dicitur *pag*. 223. Μαμὼ & Ψορὰ unam vocem debent conſtituere, nam ſi divellantur erunt 15. Ita etiam Μαμίψορα legitur in Graeca notitia quam ſupra *pag*. 215. videre eſt, & illic etiam 14 urbes Palaeſtinae tertiae dantur. Sic & *Mamapſon* legitur ſupra *pag*. 226.

MAMRE.

מַמְרֵא / Non longe erat a Chebron. *Gen*. 35. 27. אלון ממרא *Gen*. 13. 18. & Μαμβρῆ δρῦς Joſepho & Epiphanio. Aliis terebinthus. Vide quae de hoc loco ſupra notavimus, ubi Chebronem deſcripſimus.

MANDRA.

Μάνδρα. Nomen loci. Joſephus *Antiq*. x. 10. qui *Jer*. 41. 17. dicitur

dicitur גרות כמהם Geruth Kimham prope Bethlechem. Videtur Josephus, ut alibi, significationem vocum attendisse.

MANGANAEA.

Patria S. Hadriani, sita non longe a Caesarea. Appellatur alias Βανέα, Vanea, Ganea. Eusebius de Martyribus Palaestinae *pag.* 341. Vide & Acta Sanctorum *Tomo* VI. *p.* 364. Estne Βαιτοανάια Eusebii, vicus 15 miliaribus a Caesarea distans versus ortum, cujus meminit in Onomastico ad vocem Ἀνεὶρ.

MANIATHE.

Μανιάθη. Urbs Peraeae. Josephus *Antiq.* V. 9. Minnith, *Jud.* XI. 34.

MANOCHO.

Μανοχώ. Urbs tribus Judae, quae recensetur in serie urbium *Jos.* 15. 60. in codicibus Graecis, non in Hebraeis.

MAON.

מָעוֹן / Urbs in tribu Judae. Memoratur & solitudo Maon: videtur non longe a Carmel & Ziph abfuisse, quia *Jos.* 25. cum iis jungitur & 1 *Sam.* 25. 2. Eusebius scribit Maon esse in Daromae parte orientali.

MAPSES.

Μάψης. Inter urbes Palaestinae tertiae recensetur in Notitia veteri Ecclesiastica. Μάψις alii, alii denique Νάψις legunt. Sed Ptolemaeus confirmat lectionem priorem: ibi enim Μάψη legitur, diciturque esse urbs Idumaeae ad occidentem Jordanis.

* MARALA.

מַרְעֲלָה / Urbs in finibus Zabulon *Jos.* 19. 11. aut certe non longe ab iis, aut quo fines hujus tribus respexerunt: nam terminus

minus dicitur aſcendiſſe *verſus mare & Marala* : atqui ad mare ipſum non pertinuit regio Zabulon, quia ceteroquin Aſcher & dimidia Manaſſe non poſſent ſe mutuo attingere, quod tamen dicitur *Joſ.* 17. 10. Adeoque etiam Marala potuit locus aliquis fuiſſe, quo fines occidentales regionis Zabulon reſpexerint. Euſebius videtur credidiſſe locum hunc in portione Menaſſis fuiſſe, ſcribens in Onomaſtico Μαραλὰ, φυλῆς Μανασσῆ. Hieronymus aut aliter illic legit, aut ipſe depravatus eſt, ſcribens *Marala adſcenſus Zabulon.*

MARAPHIS.

Inter urbes Palaeſtinae recenſetur ab Johanne Tzetze in Chiliadibus, *Chil.* XII. *cap.* 452.

> Ὧν πόλεις Ἀντιόχεια, Γάζα, καὶ Ἐλαῒς δὲ
> Μάραφις καὶ Ἀσκάλων δὲ, Τρίπολις καὶ Ἰόπη.
> *Horum urbes ſunt Antiochia, Gaza & Elais,*
> *Maraphis, & Aſcalon, Tripolis & Jope.*

Antea monui Tzetzem in hoc carmine ante oculos habuiſſe verſus Dionyſii periegetae, *verſ.* 910. *& ſeqq.* Id evidens eſt ſi quis utrumque conferat. At apud Dionyſium Μάραθος legitur eodem verſu cum Tripoli commemorata. Haec eſt quae Tzetzae Μάραφις. Quae nihil ad Palaeſtinam. Poſſet quis credere Raphiam urbem ſub Μάραφι latere : ſed non crediderim de ea Tzetzen cogitaſſe.

MAREON.

Μαρεών. Urbs a Graecis Samaria dicta. Joſephus *Ant.* VIII. 7. Reſpicitne ad nomen Hebraeum *Schomron*, vel ad שמרן מרון *Joſ.* 12. 10. Sic ut Μαρεὼν exprimat מרון.

MARESCHA.

מָרֵשָׁה / Mareſcha in verſione Alexandrina 2 *Chron.* XI. 8. Μαρισὰ dicitur : erat autem haec urbs in tribu Juda *Joſ.* 15. 44. 2 *Chron.* 14. 9. *Mich.* 1. 15. Vallis Sephatha prope Mareſcham.

2 *Chron.*

2 Chron. 14. 10. commemoratur Erat inter secundo lapide Eleutheropoleos & tempore Eusebii deserta, ut testatur ad vocem Μαρησά. Cellarius putat legendum ιβ' pro β' in Eusebio. Ego nil mutandum censeo, maxime quum jam Hieronymus ita legerit; nec obstare puto, praelio hic loci commisso hostes fugientes Geraram usque, licet longe hinc abesset, persecutum fuisse exercitum victorem.

Non existimo quenquam veterum saepius hujus urbis meminisse quam Josephum. *Antiq.* VIII. 3. & 6. appellat eam urbem tribus Juda & Μαρησά illic ei scribitur, quod plane convenit cum nomine מרשה *Marescha* quod ei datur *2 Chron.* 11. 8. qui locus cum illo Josephi conferendus est. *Antiq.* VIII. 6. tradit non procul ab urbe Maresa vallem Saphatha fuisse ubi Asae exercitus confligeret cum Aethiopibus; quod conferri debet cum *2 Chron.* 14. 10. *Antiq.* XII. 12. scribitur Μαρισσά & capta fertur a Juda Maccabaeo. Sed haec diversitas scriptionis librariis tribuenda videtur. Ita *bell.* I. 6. Μαρισά scribitur in editis, ubi tamen MS.tus codex Academiae Lipsiensis habet Μαρισσά. Et credibile est ubique eodem modo Josephum nomen hujus urbis celeberrimae scripsisse, sed idem quod aliae fatum experta vox haec est. Quid? quod in Σαμαρειά mutatum sit 1 *Macc.* 5. 66. omnino enim mihi persuadeo male illic vulgo legi Σαμάρεια pro Μαρίσσα. Confer Josephum cum libris Chasmonaeorum & res liquebit. Videlicet Judas proficiscitur austrum versus 1 *Macc.* 5. 65. Chebronem capit & loca vicina, dein consilium capit invadendi γῆν ἀλλοφύλων, terram alienigenarum, per quam Philistaeorum regio vulgo intelligi solet, & hoc loco utique debet intelligi, quia *comm.* 68. Ἄζωτος in illa γῇ ἀλλοφύλων collocatur. Tum iter suum prosequens διεπορεύετο τὴν Σαμάρειαν. Hic lege Μάρισσαν, uti in Josepho extat, qui prius eum ad Chebronem, dein Marissam, tum Azotum deducit. Et quid ei cum Samaria postquam Hebronem expugnasset, ad austrum Hierosolymarum sitam, quum animum haberet Azotum aliasque urbes Philistaeis eripere? Haec mihi certa videntur. Inscitia librariorum pro nomine ignotiori Μαρίσσα substituit inepte notius il-

lud Σαμαρείας. Hoc ſexcentis in locis contigit.

Porro, ut Joſephi teſtimonia de Mariſſa perſequamur, Ἄδωρα & Μαρίσσα urbes Idumaeae appellantur *Ant.* XIII. 17. quum nomen Idumaeae parti tribus Judae datum fuit. Mariſſeni, quando ab Hyrcano urbs eorum capiebatur, erant regi Syriae ſubditi, ἄποικοι Ἰουδαίων καὶ σύμμαχοι *Ant.* XIII. 18. Ἄδωρα & Μαρίσσα dicuntur urbes eſſe mediterraneae κατὰ τὴν Ἰδουμαίαν, id eſt, in Idumaea *Ant.* XIII. 23. Nec enim neceſſe eſt credere Joſephum voluiſſe dicere illam ſitam eſſe in Idumaea ſuperiore, κατὰ Ἰδουμαίαν, nempe illam aliam Idumaeam quae ἡ μεγάλη dicitur. Nam κατὰ Ἰδουμαίαν idem ei ſignificat quod ἐν Ἰδουμαίᾳ. Hoc alibi demonſtramus. *Ant.* XIV. 2. dicitur Mariſſa Arabibus eſſe erepta. Pompejus eam ſuis incolis reſtituit *Ant.* XIV. 8. Reſtauratur a Gabinio *Ant.* XIV. 10. Πόλις δυνατὴ appellatur quum a Parthis everteretur *Ant.* XIV. 27. Μαρισαίων πόλις dicitur *bell.* I. 11.

Mareſcham eſſe eandem ac בית גברין ſcribit R. Benjamin in Itiner. ſed ejus auctoritas tanti non eſt. Vide ſupra *Bethagabris.*

MARISSA. Vide MARESCHA.

MARONAE.

אנשי מרונאי / Litem cum incolis גוש חלב habuere de ſepulcro R. Eleazaris filii Schimeonis. Vide Midras Coheleth *fol.* 118.4. Locum hunc כרון appellat auctor libri quem edidit Hottingerus, titulo Cipporum Hebraeorum, *pag.* 54. ubi ſepulcrum oſtenditur: nam אלעי *Elai* mutandum eſt in אלעזר *Eleazar.* Forſitan in exemplo Hottingeri per compendium אלע' ſcriptum fuit. Certe Eleazar ſcribi debet. Id patet ex eo quod filius Simeonis appelletur & ex loco citato Midraſch Coheleth.

MASADA.

Erat haud procul Aſphaltite, caſtellum in rupe, uti Plinius ſcribit *lib.* V. 17. qui ejus meminit poſt Engaddi: ſic ut ad occidentem lacus collocari debeat. Straboni *lib.* XVI. Μοάσαδα ſcribitur,

bitur, qui ſaxa aſpera exuſta illic oſtendi tradit: hae erunt reliquiae ſubverſarum urbium Adamae, Gomorrhae &c.

Loci hujus aliquoties meminit Joſephus. *Antiq.* XIV. 20. eſſe munitiſſimum ſcribit: id etiam nomen מצדה notat. *Antiquit.* XIV. 26. Aquarum penuria laboraſſe, & *bell.* VII. 28. nullum fontem ei propinquum eſſe. *De bell.* I. 11. Herodem capta Joppe feſtinaſſe Maſadam & inde Hieroſolymas. *De bello lib.* V. *cap.* 3. arcem eſſe munitiſſimam non longe ab Hieroſolymis, qua occupata ſicarii oppidum Engaddi invaſerunt. *De bell.* V. 8. Cerealem invaſiſſe ſuperiorem Idumaeam, cepiſſe Caphetram, Capharin & Chebronem. Reſtabant ſubjugandae Herodium, Maſſada, Machaerus & Hieroſolyma. *De bell.* VII. 28. Flavium Sylvam quum jam tota terra Judaïca ſubjugata eſſet & unica reſtaret arx Maſada, hanc oppugnaſſe. Eodem capite deſcribit hanc arcem Joſephus.

M A S P H A.

Μασφά. In finibus Eleutheropolis contra ſeptentrionem pergentibus Aeliam. Euſebius in Onom. Μασσηφὰ 1 *Macc.* 3. 46. Vide *Mitzpa.*

M A X I M I A N O P O L I S.

Ita legit Hieronymus & notitia vetus Eccleſiaſtica, aliique, non Maximinianopolis, quam ſcriptionem alii praeferunt Urbs olim dicta fuit Hadadrimmon, ſita juxta Jezraelem. Hieron. ad *c.* XII. Zachariae. *Adadremmon, pro quo* LXX *tranſtulerunt* Ῥοῶνος, *urbs eſt juxta Jezraëlem, quae hoc olim vocabulo nuncupata eſt & hodie vocatur Maximianopolis in campo Mageddon.* Sed quia hic dubium videtur an illa *quae hoc olim* &c. referri debeant ad Adadremmon an vero Jezraelem', addamus haec ejuſdem verba ex Comment. ad *Hoſ.* I. *diximus Jezraëlem, quae nunc juxta Maximianopolin eſt.* Ergo Jezrael non erat ipſa Maximianopolis. Errant illi omnino qui dicunt erraſſe Hieronymum quod urbem Aegypti Maximianopolin in Palaeſtina locaverit. Concilio Nicaeno interfuit Epiſcopus Maximianopolitanus, & Concilio Hieroſolymitano

anno 536. In Itinerario Hierofolymitano Maximianopolis abeffe dicitur millia paffuum XVII a Caefarea, a Jezrael (ea eft Efdraela) x. Recenfetur inter urbes Palaeftinae fecundae in notitiis veteribus: vide fupra *lib.* I. *cap.* XXXVI.

MAZAENA.

Urbs Palaeftinae. Ita legitur apud Stephanum. Μάζαινα, πόλις Παλαιςίνης ἀπὸ Μαζαίνȣ· οἱ πολῖται Μαζαινηνοί. *Mazena, urbs Palaeftinae, a Mazaeno dicta. Incolae Mazaeneni.*

MEALLON.

מאלון / Urbs Nephtali. *Jof.* 19. 33. Alii putant nomen effe אלון & mem praefixum. In Gemara Hierofolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* I. nomen ejus recentius fcribitur איילין Ajalin. Ἀιαλὶν legitur etiam apud Eufebium in Onomaftico nomen urbis Zabuloniticae, quae *Jud.* 12. 11. אילון *Ajalon* fcribitur, pro quo Ἐλεὶμ & Ἀιλὶμ in quibufdam codicibus Graecis eft.

* MEARA.

מְעָרָה / Urbs, uti videtur, non longe a Sidon. *Jof.* 13. 4. unde Meara Sidoniorum nuncupatur. Alexandrini illic omiferunt, reddentes οἱ Σιδώνιοι ἕως Ἀφὲκ.

MECHANUM.

Vicus afcendentibus Eleutheropoli Aeliam in octavo lapide. Hieronymus in Onomaft. ad vocem *Bethmacha.*

* MECHONA.

מְכֹנָה / Urbs tribus Judae. *Nehem.* 11.28. Crediderim effe vicum Mechanum inter Eleutheropolin & Aeliam, cujus Hieronymus meminit. Vide hanc vocem.

ME-

MEDEBA.

מֵידְבָה / Urbs in portione tribus Ruben & quidem in regione ejus australi, quia *Jos.* 13. 16. ad Medebam ejus fines esse dicuntur. Campestria Medebae memorantur *Jos.* 13. 9. 16. *Num.* 21. 30. Dicitur *Jes.* 16. 2. fuisse in Moab: occuparunt videlicet eam postea Moabitae, de qua re alias. Eusebius scribit esse prope Chesbon. Memoratur etiam Μηδαβὰ 1 *Macc.* 9 36. Πόλις Μηδάβων appellatur in Concilio Chalcedonensi, & episcopatu erat insignis. Μήδαβα, πόλις τῶν Ναβαταίων. ὁ πολίτης Μηδαβηνὸς, ὡς Ουράνιος ἐν Ἀραβικῶν δευτέρῳ. *Medaba, urbs Nabateorum. Incola Medabenus dicitur, ut Uranius scribit lib.* 11. *Arabicor.*

Appellatur a Josepho Μεδάβη *de bell.* 1. 2. & alias Μηδάβα quod melius exprimit vocem Hebraeam מידבה quam Μεδάβη. Et ita quoque Suidas citat ex Josepho: Μήδαβα, ὄνομα τόπε παρὰ Ἰωσήπῳ. Urbis hujus incolae Johannem Gaddin, dum ad Nabataeos proficiscitur, occidunt. Josephus *Antiq.* XIII. 1. Capta fuit urbs ab Hyrcano *Ant.* XIII. 17. Urbs fuit Moabitica, sed Judaeis tradita *Ant.* XIII. 23. Et *Ant.* XIV. 2. dicitur Arabibus esse erepta a Judaeis.

MEGIDDO.

מְגִדּוֹ / Urbs Menassitarum, sed extra regionem tribui illi adsignatam *Jos.* 11. 17. *Jud.* 1. 27. Aquae Megiddo *Jud.* 5. 19. memorantur, vallis Megiddo 2 *Chr.* 35. 22. Πεδίον Μεγεδδαὺς libro tertio Ezrae, *cap.* 1. 27. In Josepho haec urbs Μαγεδδὼ scribitur *Antiq.* IX. 5. & Μαγεδὼν, *Antiq.* VIII. 2. Etiam Μένδη *Antiq.* X. 6. collato cum 2 *Chron.* 35. 22. Has autem varias scripturas ejusdem urbis non Josepho sed librariis tribuendas existimo, non hic tantum sed alibi. Aequum est ita arbitrari. Herodotus *historiarum lib.* II. *cap.* 159. ἐν Μαγδόλῳ scribit commissum esse praelium quod sacri scriptores in Megiddo initum dicunt.

Contra hunc situm, quem urbi Megiddo tribuimus, facere vide-

videtur quod dici non possit, si illic collocetur Megiddo, Josiam Aegyptiis *obviam*, לקראת, processisse: nam jam pertransiverant regnum Josiae. Verum omnino existimamus recte dici illum obviam processisse ipsis. Aegyptios secutus non est qui per oram maritimam, uti credibile est, progressi sunt: nolebant enim offendere Josiam 2 *Chron*. 34. 21. Josias autem per viam mediterraneam, nunc quoque tritam Hierosolymis Sichemum, Samariam, atque ita porro: ut in campo Megiddo uterque exercitus sibi occurrerit. Videlicet illud לקראת usurpatur frequenter de exercitibus sibi mutuo occurrentibus, uti *Gen*. 14. 17. Rex Sodomae ivit לקראת. *Num*. 20. 18. ne transi per regionem meam, ne prodeam cum gladio tibi obviam: Sic *Jos*. 11. 20. 1 *Sam*. 4. 1. Nec videtur ea phrasis necessario denotare, hostilem exercitum necdum in fines regionis penetrasse, aut non multam partem regionis transivisse. Quum enim Josia videret properare exercitum Aegyptiacum per fines suos vix videtur tam cito ei occurrere potuisse, & in campo Megiddo, quem transire constituerat cum exercitu rex Aegyptius, se ei opposuit, non quo illos ab aditu in fines imperii sui prohiberet, sed ut transitum ulteriorem negaret: sic ut vere ei occurrerit illic, loco ad praelium aptissimo.

Nec est quod quis urgeat, si in Megiddo illa quam nos collocamus in valle Jizreelis, adeoque in portione regni Israelis non Judae, praelium patratum sit, inde sequi exercitum Aegyptiacum jam tum pertransivisse regnum Josiae, sive regionem Judaïcam: quum contra Josias studuerit transitum regis Aegyptii per regnum suum impedire. Nam cessabat imperante Josia distinctio inter regnum Judae & Israelis, abductis x tribubus in Assyriam 2 *Reg*. 17. Quare etiam Josias legitur non in Juda tantum sed urbibus Samariae 2 *Reg*. 23. 17. in urbibus Menassis, & Ephraim, & Simeonis usque ad Naphtali cultum veri Dei restituisse 2 *Chron*. 34. 6. Quamvis autem magnam partem terrae Judaïcae jam pertransivissent Aegyptii, noluit eos Josias ultra tendere, non tantum ne reliquae partes ab exercitu quidpiam paterentur; verum ne semel dato transitu, iterum exercitum

tum illum reducem, & interea bello fervente faepe homines ultro citroque commeantes ab exercitu Aegyptum & viceverfa, excipere cogeretur. Forfitan etiam metus erat ne Aegyptii, ex victoria Euphratenfi ferociores redditi, fibi effent graves magifque metuendi.

* ME HAIJARCON.

מי הירקון / Urbs tribus Dan. *Jof.* 19. 46.

MENOIS. Vide *Minois.*

* MEONENIM.

מעוננים / Quercus five אלון Meonenim i. e. hariolorum. *Jud.* 9. 37.

MEPHATH.

Μηφάθ. Trans Jordanem, ubi praefidium erat militum Romanorum ob vicinam folitudinem. Eufebius in Onomaftico.

MEROME.

Vulgatus habet pro nomine loci in cantico Deborae *Jud.* 5. fed מרום eft *Jef.* 37. 24. & alibi ὕψος.

MERON.

מירון / Vide Gufch Chalab.

MERONOTH.

Videtur effe nomen loci, vici, urbifve *Nehem.* III. 7. ידון מרונותי Jadon Meronothites cum Melatha Gibeonita commemoratur.

MEROTH.

Μηρώθ. Vicus qui Galilaeam fuperiorem ab occafu terminat *Ant.* III. 2. Rothala pro eo exhibet Hegefippus. In Sanhedrin מי מערות *aquae Mearoth* dicuntur convertendae in fanguinem fub

ſub adventum Meſſiae, & gloſſa notat eas eſſe ſcaturigines Jordanis. At hic locus ab hoc vico diverſus eſt, nam ad occaſum Galilaeae fuit, Jordanes autem ad ortum. Μηρῶ etiam dici videtur Joſepho *de bell.* II. 25. vicus Galilaeae ſuperioris. Cellarius conjicit a lacu Samochonite ſive aquis Merom ita dictum. At ſi hic vicus idem eſt ac Μηρὼθ non potuit ab illo lacu appellari, qui erat ad orientem Galilaeae, Meroth autem erat ad occidentem. Forte מערה Sidoniorum ortum dedit vico huic Μηρὼθ.

* MEROZ.

מרוז / *Jud.* 5. 23. Videtur non longe abfuiſſe a torrente Kiſchon, & locus erat habitatus. Procopius Gazaeus ad hunc locum ſcribit ſe nihil de eo loco inveniſſe in Coloniis aut Hebraïcis interpretationibus aut Commentario de locorum nominibus.

MERRUS.

Vicus, 12 miliaribus a Sebaſte, juxta Dothaim. Euſebius ad vocem Μεῤῥάν.

METOPA.

Vicus in eremo civitatis ſanctae appellatur in Actis Sanctorum *Tom.* II. *pag.* 305.

METROCOMIA.

Recenſetur uti nomen proprium loci in Notitiis Veteribus Eccleſiaſticis inter loca Palaeſtinae tertiae.

MEZONECHA.

מזוניחה / Celebratur apud Talmudicos in Menachoth. VIII. I. uti quae optimum triticum producit & jungitur cum Michmas.

MIA.

M I A.

Μία. Vicus in finibus Peraeae orientem versus, ubi regio Philadelphiae urbis est. Nam Judaei in Peraea cum Philadelphiensibus de eo litigabant. Josephus *Ant.*xx. 1. Forsitan legendum est Ζία. Hoc enim nomen vici fuit non longe a Philadelphia versus occidentem. Eusebius in voce Ζήμ. Ἔστι νῦν Ζιὰ κώμη ὡς ἀπὸ ιέ σημείων Φιλαδελφίας ἐπὶ δυσμάς. Hieronymus. *Hodieque villa Zia ostenditur in quinto decimo lapide Philadelphiae contra occidentem.*

M I C H M A S C H.

מִכְמָשׁ / Urbs ad ortum Bethaven 1 *Sam.* 13.5. Philistaei leguntur caesi a Michmasch ad Ascalon 1 *Sam.*14.31. Est vicus grandis 9 mill. ab Aelia prope Rama, teste Eusebio. Μαχμὰς nuncupatur 1 *Macc.* 9. 73. Μαχμὰ Josepho cui urbs appellatur *Ant.* VI. 6. & *Ant.* XIII. 2. Μακαλὰ male III *Ezr.* 5. 40. Μαχημὰς Graecis. *Nehem.* 7. 31.

Celebratur apud Talmudicos ager hujus loci a fertilitate. Menachot *cap.* VIII. 1. איזהו מובחר · מכמס ומזוניחה אלפא לסולת *Unde petebatur optima farina? Michmas & Mezonecha sunt praecipua loca.* Alii legunt מכנס, & מכנים.

M I C H M E T A T H.

מִכְמְתָת / In confiniis Ephraim & Manasse. *Jos.* 15. 6. Erat in conspectu Sichem *Jos.* 17. 7. Limes australis Menassis ita ducitur ab ortu versus occasum, *ab Ascher Hammichmetath, Tappnach* &c. Confer dicta supra ad vocem *Ascher.*

* M I D D I N.

מִדִּין / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15.61.

* M I G D A L E D E R.

מִגְדַּל עֵדֶר / *Gen.* 35. 21. non longe uti videtur a Bethlechem.

Puto huc facere ea quae Hieronymus habet in Onomaſtico ad vocem Bethlechem: mille circiter paſſibus procul turris Ader, quae interpretatur turris gregis quodam vaticinio paſtores Dominicae nativitatis conſcios ante ſignificans. Meminit & hujus Πύργυ Γαδὲρ Euſebius ad vocem Γαδέρ.

Fit & mentio loci Migdal Eder in vita R. Simeonis Ben Chalaphta: quamvis ille locus videatur prope mare Tiberiadis ſitus fuiſſe ubi מגדל גדר Μάγδαλα Γαδάρων Ligtfootus conſtituit, a Gadaris dicta.

MIGDAL EL.

מִגְדַּל אֵל / Urbs in Naphtali *Joſ.* 19. 38. Euſebius ſcribit eſſe vicum grandem Magdiel 9 (Hieron. 5.) miliaribus disjunctum a Doris pergentibus Ptolemaidem.

* MIGDAL GAD.

מִגְדַּל גָּד / Urbs in Juda. *Joſ.* 15. 37.

MIGDAL TZEBAIA.

מגדל צבעייא / Quaſi turrim tinctorum dicas. Urbs terrae Iſraeliticae vaſtata propter ſcortationem, uti traditur in Echa Rabbati *fol.* 75. 4. & mox dicitur שלוש מאות חנוית של מוכרי טהרות היו במגדלא דצבעייא 300 *tentoria vel domus erant vendentium turtures & columbas ad purificationem puerperarum in Magdala Tzebaia.* In Midraſch Schir Haſſchirim *fol.* 12. ubi diſputatur unde בריחים *tranſtilla* ad compingendos aſſeres tabernaculi habuerint tantae longitudinis, 31 nempe cubitorum, dicit R. Levi Bar Chaia במגדל צבעייא קצצום והורידום עמם למצרים ולא נמצא בהן קשר ופקע *in Migdal Tzebaia ea exciderunt & ſecum tulerunt Aegyptum verſus: nec in lignis illis fuit fiſſura aut nodus.* Eadem mox *Magdala* ἁπλῶς dicitur אעין דשטים הוו במגדלא *ligna Schittim erant in Magdala.* Ex iis quae illo folio antea leguntur, Iſraelem iviſſe Beerſchebam ut caederet arbores

bores ab Abrahamo ibi plantatas, & a tempore Jacobi illa ligna apud Iſraelitas latuiſſe (quare dictum ſit אשר נמצא אתו עצי non אשר נמצא עצי) videretur colligendum hunc locum non procul a Berſeba quaerendum eſſe: & ex ſententia R. Levi Barchaiae, quia Jacobo ſepulto in Chebron illa ligna eos ſecum putat tuliſſe in Aegyptum, poſſet etiam dici eum locum circa Chebron vel Berſeba fuiſſe. Vide an non poſſit eſſe idem ac מצביה *Mezobaia* 1 *Chron.* 11. 47. per compendium.

M I G R O N.

מִגְרוֹן / In Benjamin. 1 *Sam.* 14. 2. *Jeſ.* 10. 28.

M I N N I T H.

מִנִּית / In regione trans Jordanem. *Ezech.* 27. 17. *Jud.* 11. 33. quae Judaeis ſuberat, ut alii vero quae Ammonitis: quod dependet ab itinere Jephtae, progreſſusne ſit a borea ad auſtrum an vice verſa, & fuerintne duae *Aroer*: quae quidem conjecturis conſtant magna ex parte. Oſtenditur in quarto lapide Esbus pergentibus Philadelphiam, teſte Euſebio in Onomaſtico. Μανιάθη appellatur Joſepho, urbs Peraeae. Cellarius putat nomen hujus urbis non eſſe Minnith, ſed *Minnith viginti urbium*, quia legitur *Jud.* 11. 33. מנית עשרים עיר, ut quum dicimus *Philadelphia Decapoleos.*

M I N O I S.

Μινωΐς. Urbs Palaeſtinae epiſcopatu inſignis, cujus epiſcopus Zoſimus interfuit Concilio Chalcedonenſi *anno* 451. Μονεῒς dicitur in actis Concilii Conſtantinopolitani. Videtur eſſe eadem ac vicus Μηνωΐς (nam & Μηνωΐς ſcribitur in actione ſecunda Concilii Chalcedonenſis) prope Gazam, cujus meminit Euſebius in Onomaſtico ad vocem Μηνεβηνά. In notitia dignitatum Imperii Romani memorantur *Equites promoti Illyriciani Menoïdae.* Cellarius in *Geograph. Antiq. lib.* III. *cap.* 13. putat hoc eſſe *Menoenum caſtrum* quod *l.* 30. *Cod. Theod. de erog. milit. annon.* commemora-

 tur

tur cum castro Versabini i. e. Beersabe. An hinc appellatur episcopus Μηνυτῶν, quae urbs Palaestinae fuit, episcopatu insignis, in Concilio Hierosolymitano *anno* 536 habito?

MISCHAL.

מִשְׁאָל / Urbs tribus Ascher. *Jos.* 21.30. Adjacet Carmelo monti juxta mare, teste Eusebio ad vocem Μασάν.

MITZPA.

מִצְפָּה / Ubi Laban & Jacob foedus iniverunt *Gen* 31.49. Est etiam urbs in Benjamin *Jud.* 10. 17. & 21.5. 1 *Sam.* 7.16. Confer *Jos.* 18.26. Non longe erat a Ramathone distante 40 stadia Hierosolymis. Josephus *Ant.* VIII.6. Inter Sichem, Silo, Samariam ac Hierosolymas *Jerem.* 41.5. Μασφατὶς Josepho *Ant* V.1. Μασφάκη *Ant.* V.9. Μασφαθὰ *Ant.* VI.5. & X.10. Confer *Jerem.* 40. 6. Μασφὰ *Ant.* VIII. 6. Μασσηφὰ dicitur & urbs κατέναντι Ἱερουσαλὴμ *e regione Jerusalem*, qui olim locus precum Israeliticis fuerat 1 *Macc.* 3. 46. Haec est quae *Mitzpe* dicitur *Jos.* 18. 26. Chivvaei habitabant תחת הרמון בארץ המצפה *sub Chermone (monte) in terra Mitzpa* *Jos.* 11. 3. Chermon autem erat prope Paneada.

MITZPE.

מִצְפֶּה vel הַמִּצְפֶּה / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 38. Esse in finibus Eleutheropolis versus boream vicum hoc nomine testatur Eusebius. Urbs etiam trans Jordanem fuit quae tribui Gad videtur data quia termini Gaditarum erant מחשבון עד רמת המצפה *a Cheschbon ad Ramath Mitzpae.* Unde colligitur ex opposito Cheschbonis ad septentrionem regionis Gaditicae sita fuisse. Et eadem videtur esse quae מצפה גלעד *Mitzpe Gileaditidis* dicitur *Jud.* 11.29. unde ad Ammonitas Jephta profectus est. Est etiam urbs clarissima in Benjamin, locus conventus populi. *Jos.* 18.26. 1 *Reg.* 15.22. 2 *Chr.* 16.6. *Neh.* 3.7. aliaque in Moabitide 1 *Sam.* 22.3.

Est quoque nomen vallis in finibus borealibus terrae. Nam Josua ad aquas Merom confligens hostes persecutus est usque ad Sidonem urbem. (*Jos.* 11.8.) & בקעת מצפה.

MO-

MODIITH.

המודיעית / Urbs eſt quae 15 miliaria aberat Hieroſolymis, uti Bartenora tradit ad Chagiga III. 5. Maimonides dicit locum eſſe circa Hieroſolymas.

MODIN.

Μωδεὶν vel Μωδεείμ. Urbs eſt in qua Mattathias habitavit: 1 *Macc*. 2. 1. 15. & 9. 19. Non videtur longe a mari abſuiſſe, aut certe in loco alto ſita, quia monumentum illic erectum conſpicere potuerunt navigantes in mari magno 1 *Macc*. 13. 30. Vicum hunc Judaeae eſſe ſcribit Joſephus appellatque Μωδιείμ *Antiq*. XII. 8. 9. & 19. & Μωδεείν. *bell*. 1. 1. Sed haec quum dico, librariis potius quam Joſepho diverſitatem ſcriptionis tribuo. Suidas in Joſepho legit Μωδαεὶμ, ita ſcribens, Μωδαεὶμ, ὄνομα πόλεως παρὰ Ἰωσήπῳ. Euſebius in Onomaſtico ſcribit non longe a Dioſpoli vicum hunc ſitum fuiſſe, & ſepulcra Maccabaeorum ibi monſtrari. Hieron. in Comm. ad *Jeſ*. 30. viculum Modim appellat. Hinc forſan origo eſt nominis Μακκαβαῖος a מקב quia in tribu Dan erat patria eorum, quae in vexillis has literas ultimas nominum Abrahami, Iſaaci, & Jacobi habuiſſe ſcriptas dicitur.

MOHAILA.

Legitur in Notitia dignitatum Imperii Romani. Vide excerpta ex ea ſupra *lib*. 1.

MOLADA.

מולדה / Urbs in tribus Judae parte auſtrali. *Joſ*. 15. 26. & 19. 2. Videtur eſſe eadem ac Malatha.

MOLEATHA.

In Notitia Imperii memoratur. Credo eſſe Moladam, quae Μαλαθὰ appellatur. At forſitan eſt *Maledomim* inter Aeliam & Hie-

Hierichuntem, ubi caſtellum militum eſſe ſitum Euſebius & Hieronymus monent ad vocem Ἀδαμμὶν & *Addomim.*

MORE. Vide *Sichem.*

* MORESCHETH.

Quidam exiſtimant Moreſcheth & Mareſcha eſſe urbes eaſdem, ſed alii verius putant diverſas eſſe urbes, quod patet ex *Mich.* 1. 14. ubi Moreſcheth, & *commate* 15. ubi Mareſcha, diſtincte recenſentur. A Moreſchet fit gentile Moraſchti *Mich.* 1. 1. *Jer.* 26. 18. Hieronymus hanc patriam Michae in prologo ad hunc Prophetam appellat Moraſthi, quod proprie eſt nomen gentile ductum a Moreſchet, dicitque *uſque hodie juxta Eleutheropolim urbem Palaeſtinae haud grandis eſt viculus*, & ita Euſebius in Onomaſtico Μωρασθεὶ, ὅθεν ἦν Μιχαίας ὁ πϱοφήτης πρὸς ἀνατολὰς Ἐλευθεροπόλεως. Theophylactus habet Μοραθί. Epiphanius (vel quicunque ejus nomine prodiit) de vit. Proph. *pag.* 245. Ἐγεννήθη ἐν Μωϱαθεὶ ἐκ φυλῆς Ἐφϱαίμ. *Natus eſt in Morathi ex tribu Ephraim.* Addit illum ἐν Μωϱαθεὶ ſepultum συνεγγὺς τȣ̃ πολυανδϱίȣ Ἐνακεὶμ, *prope coemiterium Enacim.* In Chronico Paſchali legitur *pag.* 245. Ἐν Ἀκεὶμ, *in Akim*, ſed quum dictum fuerit eum in Morathi eſſe ſepultum, nec de Acco, quae Ἀκεὶμ dicta fuit, hic cogitari debeat, reſtat ut dicamus corrigendum eſſe Chronicon Paſchale ex Epiphanio, & auctore vitarum Propheticarum ab Hoeſchelio edito ex codice Auguſtano, ubi etiam Ἐνακεὶμ legitur; maxime cum Philiſtaeos notare poſſit, & Moreſchet in Sacro Codice appelletur Moreſchet Gath ab urbe Philiſtaea. Quare etiam videtur Moreſchet vicina urbi Gath debere ſtatui, non ad ortum Eleutheropolis, quod Euſebio placet, qui Mareſcham videtur cum Moreſchet confudiſſe.

Locum hunc, in quo ſepultus eſt Michas, in dioeceſi Eleutheropolitana quaerendum eſſe tum alia tum hoc quoque evincit, quod apud Theophanem legitur in Chronico ad annum aerae Chriſtianae 385. Τῷ δ' αὐτῷ ἔτει τὰ τῶν πϱοφητῶν Ἀμβακȣ̀μ

καὶ

καὶ Μιχαίȣ λείψανα θεόθεν εὑρέθη, Βεζένῳ τῷ ἐπισκόπῳ Ἐλευθεροπόλεως τῆς Παλαιστίνης χρηματισθέντα ἐν δυσὶ χωρίοις τῆς περιοικίδος Ἐλευθεροπόλεως. *Hoc anno Prophetarum Abacuc & Michae reliquiae Bezeno Eleutheropoleos in Palaestina episcopo a Deo revelatae inventae sunt in duobus pagis agri Eleutheropolitani.* Hic in Actis Concilii Diospolitani habiti *anno* 415 Zebaenus nuncupatur.

* MOTZA.

מֹצָה / Urbs tribus Benjamin. Erat & hoc nomine locus *infra Hierosolymas* למטה ירושלים quo descendebant, ut salices הנחל peterent in festo Tabernaculorum. *Succa.* IV. 5.

* NAAMA.

נַעֲמָה / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 41.

* NAARAN.

נַעֲרָן / Urbs in regione tribus Ephraim. 1 *Chr.* 7. 28. legitur, ad orientem Naaran, ad occidentem Gezer.

* NAARATHA.

נַעֲרָתָה / Urbs in finibus Ephraim *Jos.* 16. 7. Eusebius tradit vicum Νοορὰθ 5 miliaria abesse a Jerichunte. Haec est quae Νέαρα Josepho dicitur. Vide hanc vocem.

NABALLO.

Ναβαλλώ. Urbs Arabibus erepta a Judaeis. Joseph. *Ant.* XIV. 2.

NABARA.

Ναβαρά. Vicus grandis in Batanaea Eusebius ad vocem Νεβρά. Male ibi legitur ἐστὶν Ἀβαρὰ pro ἐστὶ Ναβαρά.

NABAU.

NABAU.

Ναβαύ. Vicus olim, nunc locus desertus, distans a Cheschbone millibus octo contra meridiem. Eusebius & Hieronymus in Onomastico.

NAEPAPHA.

Ναιπαφά. Vicus Galilaeae. Josephus in vita *pag*. 1013. Videtur legendum καὶ Ἰαφα, de qua re egimus, *lib*. I. *cap*. XXXI.

NAHALAL.

נַהֲלָל & נַהֲלֹל / *Jud*. 1.30. Urbs in Zabulon *Jos*. 19. 15. Eusebius ad vocem hanc notat Νειλὰ esse vicum in Batanaea: sed ea extra regionem tribus Zabulon fuit.

NAÏN.

Ναΐν. Urbs non longe a Capernaum, uti videtur. *Luc*. 7. 11. Eusebius ad vocem Ἠνδὼρ scribit, *Endor est juxta oppidum* Ναὶμ, *in quo Christus filium viduae suscitavit, estque circa Scythopolin*. Idem ad vocem Ναὶμ scribit, eam esse *in secundo miliario a Thabor meridiem versus juxta Endor*. Johannes Phocas autem in descriptione Palaestinae scribit Naim esse ad septentrionem montis Tabor quasi 12 inde stadiis, & in orientali urbis parte esse Endor, inter Thabor autem & Naim & Endor fluere torrentem Kison.

Meminit etiam Josephus vici Ναΐν, quem Simon filius Giorae muro cinxit. *De bell. lib*. V. 7.

NAIOTH. Vide *Nota* & *Rama*.

NAÏS.

Ναΐς. Vicus Samaritidis, situs in magno campo. Josephus *Ant*. XX. 5. idem Γημὰν appellatur *lib*. II. *de bell*. *c*. 11.

Κώμη,

Κώμη Ναΐς inter urbes Palaestinae secundae recensetur in notitia veteri Ecclesiastica.

NAPHAT DOR.

נפת דור & נפות/ Ad mare magnum. *Jos.* 11. 2. & 12. 23. Eusebius notavit esse urbem Dora, 9 miliaribus a Caesarea.

NARBATA.

Νάρβατα. Locus distans 60 stadiis a Caesarea, unde toparchia Narbatene nomen accepit. Josephus *de bell.* 11. 14. Rufinus legit *Nabata*, vel certe nunc in eo ita legitur. Narbatene toparchia ὅμορος τῆς Καισαρείας esse dicitur *lib.* 11. *de bell. cap.* 22. Rufinus aliis, ut videtur, usus codicibus reddit *finitimam Samariae* (pro *Caesareae*) *Nabartenem* toparchiam. Meminit & Cedrenus, qui Josephum describere solet, *pag.* 189. Καὶ Νάρβαθον καὶ τὴν Περαίαν.

NASIB.

Νασίβ. Aberat Eleutheropoli septem miliaria Chebronem versus. Eusebius in Onomastico ad vocem Νεσίβ.

NAZARETH.

Ναζαρέθ. Urbs Galilaeae *Marc.* 1. 9. aedificata super rupem unde Christum praecipitare conati sunt *Luc.* 4. 29. Urbs in qua Christus educatus est, & cujus synagogam frequentare solebat *Luc.* 4. 16. unde Ναζαρηνὸς *Marc.* 1. 24. & 14. 67. &c. Ναζωραῖος *Matth.* 26. 71. dictus est. Haec fere sunt quae ex Novo Testamento de hac urbe colligi queunt.

Eusebius in Onomastico notat vicum hunc esse *e regione Legionis*, 15 *miliaribus inde remotum orientem versus, prope montem Thabor*.

Ναζαρὲτ, scribit Epiphanius, olim oppidum erat, nunc vicus, κώμη, *lib.* 1. adversus haereses *pag.* 122. notatque *pag.* 136.

ante tempora Josephi (usque ad imperium Constantini senioris) nullis praeter Judaeos illic habitare licuisse.

Scriptor saeculi sexti, Antoninus martyr, haec habet de Nazareth. *De Tiro venimus in civitatem Nazareth, in qua sunt multa admiranda; ibi pendet thomus in quo Dominus J. C. nomen beatum cum corona habuit impositum. Ibi est etiam Synagoga in qua posita est trabs, ubi Dominus Jesus cum aliis sedit infantibus, quae trabs cum a Christianis agitatur sublevatur.* Dein narrat basilicam magnam illic esse, & mulieres pulcherrimas, quod a Sancta Maria ipsis concessum dicunt. Regionem circumjacentem ait *Paradiso similem, tritico & frugibus similem Aegypto, vinum, oleum, mel illic optima esse & milium altum nimis & paleam grossam.*

Quomodo se habuerit saeculo septimo ex Adamnano discimus *l.* II. *de locis Sanctis*: ubi haec legas. Civitas Nazareth, ut Arculfus qui in ea hospitatus est narrat, & ipsa ut Capharnaum murorum ambitum non habet, supra montem posita; grandia tamen lapidea habet aedificia, ibidemque duae praegrandes habentur constructae ecclesiae: una in medio civitatis loco super duos fundata cancros, ubi quondam illa fuerat aedificata domus in qua noster nutritus est Salvator. Haec itaque eadem ecclesia duobus, ut superius dictum est, tumulis & interpositis arcubus subfulta habet inferius inter eosdem tumulos lucidissimum fontem conlocatum, quem totus civium frequentat populus de illo exhauriens aquam, & de latice eodem sursum in ecclesiam superaedificatam aqua in vasculis per trocleas subregitur: altera vero ecclesia in eo fabricata habetur loco, ubi illa fuerat domus constructa, in qua Gabriel Archangelus ad beatam Mariam ingressus ibidem eadem hora solam est locutus.

Status hujus urbis saeculo octavo ex itinerario S. Willibaldi episcopi, inserto Actis Sanctorum ordinis S. Benedicti *Tom.* IV. *pag.* 374. liquet. *Ambulabant in illum locum ubi Gabriel primum venit ad S. Mariam, Ave gratia plena, & reliqua. Ibi est nunc Ecclesia, & ille vicus in quo est Ecclesia est Nazareth. Illam Ecclesiam Christiani homines saepe comparabant a paganis, quando illi volebant eam destruere.*

Scri-

Scriptor ſaeculi duodecimi Phocas ita eam deſcribit. Μέσον διαφέρων βȣνῶν ἐπὶ τῷ βάθει τῆς ἐξ αὐτῶν φάραγγος ἡ Ναζαρὲτ πόλις τεθεμελίωται. *Inter varios colles media ad ima vallis ab iis formatae urbs Nazareth ſtructa eſt.* Poſtea appellat eam κωμόπολιν, ſic ut κώμης & πόλεως *vici* & *urbis* certo reſpectu nomen mereatur: additque ſtatim ac portam urbis ingreſſus es, offendi templum Gabrielis, & in eo in parva ſpelunca eſſe fontem, e quo Maria aquas haurire ſolebat, & ubi Gabrielem ad ſe primum loquentem audivit. Praeterea domum Joſephi eſſe mutatam in pulcherrimum templum.

Guilielmus Tyrius *lib.* XXII. 26. *Tranſcurſis montibus in quibus ſita eſt Nazareth, Domini civitas, deſcenderunt in campum magnum, cui nomen vetus Eſdrelon.* Et mox: *adſcenderunt in eum montem ſuper quem Nazarena ſita eſt civitas: ita ut de prominentibus collibus univerſam infra ſe poſitam reſpicerent civitatem.*

* NEA.

נֵעָה / Urbs in finibus tribus Zabulon *Joſ.* 19. 13. Haec Ἀνȣά Euſebio dicitur.

NEAPOLIS. Vide *Sichem.*

NEARA.

Νεαρά. Vicus unde aquae ductae ſunt ad palmetum Jerichuntinum teſte Joſepho *Antiq.* XVII. 15. Exiſtimo hunc vicum eſſe eundem qui ab Euſebio deſcribitur abeſſe 5 miliaribus Jerichunte in Onomaſtico. Νααραθά· φυλῆς Ἐφραίμ· καὶ νῦν ἐςὶ Νοοραθ κώμη Ἰȣδαίων ἀπὸ ἑ σημείων Ἱεριχȣ̃ς. Ita videtur mihi legendum καὶ pro κώμη. Mox enim ſequitur κώμη, nec olim ea fuit κώμη ſed πόλις Ἐφραίμ. Praeterea ἐςὶ Νοοραθ pro ἐςὶν Ὀοραθ, quod liquet ex re ipſa & verſione Hieronymi. Memoratur etiam hic locus in Vaijikra Rabba *Sect.* 23. & *Nooran* נוערן appellatur, vicinaque dicitur ירידו לנוערן *Jericho Noorae.* Videtur & נייר Νεαρά nomen eſſe loci (certe Judaei ita tradunt) in Miſna *Kelim.* 11. 5.

 ניירות

חביות ניירות, uti ante חביורת לודיורת a Lydda dicta memorantur. Sed non crediderim esse id נייר idem ac Nearam; & scriptura codicum sibi non constat: alii והניירות legunt.

* NEBALLAT.

נְבַלָּט / Urbs tribus Benjamin. *Neh.* 11. 34.

NEBO.

נבו / Urbs in tribu Ruben. *Num.* 32. 38. Videtur & alia fuisse in tribu Juda *Ezr.* 2. 29. *Neh.* 7. 33.

* NEIEL.

נְעִיאֵל / Urbs in finibus Ascher. *Jos.* 19. 27.

NEILA.

Νειλά. Vicus in Batanaea. Eusebius in Onom.

NEPHIS.

Νηφίς. III *Ezr.* 5. 42. Eadem series urbium extat *Neh.* 7. & illic memorantur אנשי נבו sic ut hic Νηφὶ *Nebo* indicet.

NEPHTOACH.

נֶפְתּוֹחַ / Urbs in finibus Judae. *Jos.* 15. 9. aquae fontanae Nephtoach. *ibid.*

NERONIAS.

Νερωνιάς. Josephus *Ant.* XX. 8. hoc nomine dicta fuit Paneas urbs ab Agrippa Juniore fortasse etiam aliqua ratione indicare volente scaturiginem aquarum Jordanis hic esse: nam νηρὸν est humidum, unde Nereus, & Nereides & hodie *Nero* Daphne Antiochiae ab aquarum abundantia dicitur. Vide Salmasium ad Trebellium Pollionem *pag.* 311.

NE-

NETOPHA.

נְטֹפָה / Urbs memorata inter Bethlechem & Anathoth *Ezr.* 2. 22. *Neh.* 7. 26. Νετωφά III *Ezr.* 5. 32. Nomen affine est Natupha quae dicitur esse solitudo in Palaestina in actis Sanctorum *Tom.* II. *pag.* 309. Memoratur & oleum הנטופה in Misna Pea. VII. ubi Obadias de Bartenora id a stillando ducit.

* NETZIB.

נְצִיב / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 43. abest Eleutheropoli 9 (Hieronymus legit 7) miliaria versus Chebronem, teste Eusebio.

NEVE.

Meminit itinerarium Antonini, in quo absuisse legitur a Capitoliade XXXVI & haec a Gadaris XVI millia passuum. Νεύη recensetur etiam inter urbes Arabiae, in Notitia veteri ecclef. & forte haec est πόλις Νέβη, cujus episcopus memoratur in Concilio Chalcedonensi.

Eusebius in Onomastico scribit esse urbem Judaeorum Nineven circa angulum Arabiae. Ita enim lege Γωνίαν pro ἀγωνίαν. Hieronymus addit, *quam nunc correpte Neneven vocant.* Id est, vocali I in E mutato. Sic solet Hieronymus loqui. Alii legunt *corrupte*, sed vere corrupte, nostro judicio. Ita ad Sophoniam *c.* I. *Pila quae Hebraice dicitur Machthes* (מכתש) *& ab Aquila versa est* εἰς τὸν ὅλμον *non per brevem syllabam prima legenda est, ne* σφαῖραν *putemus, sed productam ut de pila sciamus dici in qua frumenta tunduntur.* Et in Onomastico ad vocem *Ar. Locus vel oppidum Arnonis, quod a septuaginta per extensam vocalem* Ἠρ *dicitur.* Solebant eo tempore aliter loqui quam nunc solemus de vocalibus correptis & productis. Aelius Donatus, Hieronymi praeceptor, ita *in arte prima*, *pag.* 18. *editionis Rob. Stephani*, 1539. *Monosyllabas quae correptam vocalem habebunt acuto accentu pronuntiabimus, ut pix, nix, nux, quae productam vocalem habebunt circumflexo accentu pronuntiabimus, ut res, dos, spes.* Idem *pag.* 8. *cor-*

correpta vocalis in duas deſinit conſonantes ut arma, arcus. Confer Martianum Capellam *lib.* III. de nuptiis Philologiae.

Ipſi Hebraei in Echa Rabbati *fol.* 72. *col.* 2. hanc urbem commemorant una cum vicina Chalami: quae ita junctae dicuntur, ut urbs una aliam ſibi inimicam propinquam habeat חלמיש לנווה *Chalamis ita τῇ Neve vicina eſt.* In gloſſa notatur in *Chalamis habitaſſe hoſtes Judaeorum, in Neve quae ei propinqua Judaeos* בחלמיש היו יושבים צוררי ישראל ובנוה שהיה סמוך לה היו יושבים יהודים. Hoc confirmat verba Euſebii Neven eſſe *vicum Judaeorum.* Praeter hunc locum extat etiam memoria urbis hujus in Midraſch Coheleth *fol.* 88. *col.* 1. רבי שמואל בשם ר׳ פלטיא דנוה *R. Samuel in nomine R. Pelatja ex Neve.* In gloſſa דנוה כעיר נוה *ex Neve, id eſt, ex urbe Neve.* Videtur eſſe ipſiſſima vox Hebraea נוה *Nave*, vel *Neve*, uti in ſtatu conſtructo pronunciatur: & notum eſt opinari quoſdam urbem Niniven inde dictam quaſi נין נוה *Nini habitationem*, ubi etiam *Neve* non *Nave* eſt. נוה τόπον reddiderunt Graeci *Pſal.* 79. 7. & πόλιν, uti *Jeſ.* 32. 18. בנוה שלום ἐν πόλει εἰρήνης. Alibi ἔπαυλιν, πεδίον, κατάλυμα. In Midraſch Ruth *fol.* 49. *col.* 3. fit mentio cujuſdam רבי שילה דנווה *R. Schila ex Neve.* Commentator notat eundem commemorari in Vaijikra Rabba, *Sectione* 34.

* NIBSCHAN.

נִבְשָׁן / Urbs tribus Judae. *Joſ.* 15. 52.

NICOPOLIS. Vide *Emmaus.*

* NIMRA.

נִמְרָה / Urbs tribus Gad. *Num.* 32. 3. putatur eadem ac Bethnimra. Euſebius ad vocem Νεβρὰ ſcribit eſſe vicum grandem in Batanea dictum Ναβαρά.

NINEVE. Vide *Neve.*

NOB.

נֹב / Urbs ſacerdotalis, quae & נבה dicitur jungiturque cum Ana-

Anathoth & Ananja 2 *Sam.* 22. 19. 1 *Sam.* 22. 9. Verum in ſerie urbium ſacerdotalium non recenſetur. Vide ſupra *p.* 164. Νωϐὰ Joſepho. Aliis Νομβὰ uti Euſebio. Et ita quoque Suidas citat ex Joſepho. Νομϐὲ urbs in Juda Graecis poſt Berſabe memoratur 1 *Sam.* 30. 30. Vide *Nomba* mox.

Hanc urbem Hieronymus non longe a Dioſpoli collocat in epitaphio Paulae. *Lyddam verſam in Dioſpolin Dorcadis atque Aeneae reſurrectione ac ſanitate inclytam. Haud procul ab ea Arimathiam viculum Joſeph qui Dominum ſepelivit & Nobe urbem quondam ſacerdotum nunc tumulum occiſorum. Joppen quoque* &c.

NOBACH.

נֹבַח / Urbs trans Jordanem, ita dicta a Nobacho *Num.* 32. 42. ad ortum τῆς Nobach & Jogbeha legitur *Jud.* 8. 11. Eſt locus deſertus, diſtans Esbunte 8 miliaria verſus meridiem, teſte Euſebio in Onomaſtico.

NOMBA.

Stephanus in Ethnicis. Νόμβα, πόλις τῆς Ἰουδαίας. Ἰώσηπος ἕκτῳ τῆς Ἰουδαικῆς Ἀρχαιολογίας. *Nomba, urbs Judaeae. Joſephus libro ſexto Antiquitatum Judaïcarum.* Suidas etiam notat ex Joſepho hanc vocem Νομϐὰ eſſe nomen urbis. Ego autem Νομϐὰ in Joſepho non inveni. Sed puto urbem ſacerdotum Nob, quae Joſepho *lib.* VI. *Antiquit.* Νωϐὰ appellatur, intelligendam eſſe, quia ex *libro* V Νόμϐα profert Stephanus, & ipſa illa Nob Νόμϐα in codicibus quibuſdam Graecis appellatur, & in Stephani editionibus aliis Νάμϐα & Νωϐὰ legitur. In Euſebii quoque Onomaſtico Νόμβα legitur, Νόμβα ἔνθα ἀνέβη Γεδεὼν, ἡ δὲ πόλις ἱερέων ἣν κατέκοψε Σαοὺλ. Hieronymus ita haec vertit. *Nabbe ſive Noba, ad quam aſcendit Gedeon, urbs ſacerdotibus ſeparata, quam poſtea legimus furore Saulis ſubverſam.* Quia Hieronymus videtur duplex Βῆτα legiſſe apud Euſebium, hinc eſt probabile Νοββὰ tum in Joſepho tum Euſebio ſcriptum fuiſſe, quorum alterum pro M ceperunt, quoniam exigua in ſcriptis veteribus eſt differentia inter μ & β.

NOTA.

NOTA.

אבימי נותאה / *Abimi Notensis* commemoratur in *cap.* 2. Avoda Zara. Putat auctor libri Juchasin indicari *Naioth* ניות vel נוית uti Ketif habet 1 *Sam.* 19. 18. legitque ניותאה. Graeci habent ἐν Ναυὰθ ἐν Ῥαμᾷ. Videtur nomen loci fuisse in ipsa Rama aut certe non longe ab ea.

OCINA.

Ὀκεινά. Locus inter Tyrum & Jamniam in litore maris. *Judith.* 3. 1. Interpres Latinus vidit esse urbem Acco postea dictam Ptolemaida. Affinis scriptio est Ἀκείμ, qua usi sunt Graeci ad hanc urbem designandam *Mich.* 1. 10. ubi in Hebraeo est בכו contractum ex בעכו *in Acco*, de quo nos alibi. Suspicor autem in libro Judithae olim vel Ἀκείμ vel vocem aliam magis ad Acco accedentem lectam fuisse, quia ceteroquin interpres illam Ocina vertisset, non Acco. Sed non hoc solo indicio mihi constat interpretem Latinum usum fuisse codicibus correctioribus, ac nostri vulgo sunt.

ODOLLAM.

Ὀδολλάμ. Vicus praegrandis in duodecimo lapide ab Eleutheropoli versus ortum. Eusebius ad vocem Ἐγλώμ. Josepho Ὀδολάμ dicitur urbs in tribu Juda *Antiquit.* VIII. 3. Ex collatione 2 *Chron.* XI. 7. liquet esse עדלם *Adullam.* Ὀδολλάμ 2 *Macc.* 12. 38.

OLURUS.

Ὄλουρος. Vicus in quo exercitus Idumaeorum castra metabatur. Josephus *de bell.* V. 7.

ONO.

Urbs condita a Benjaminitis. 1 *Chron.* 8. 12. Ὠνω III *Ezr.* 5. 43. Videtur esse Ὀνοῦς Palaestinae primae. Vide Notitias ecclesiasticas

siasticas *lib.* 1. A Lydda ad Ono sunt tria milliaria. In Talmude legitur R. Jacobum Ben Dosthai ante diluculum aliquando eo profectum ad talos usque in melle ficuum ambulasse.

* OPHNI.

עָפְנִי / Urbs tribus Benjamin *Jos.* 18. 24.

OPHRA.

עָפְרָה / Urbs in Benjamin *Jos.* 18. 23. 1 *Sam.* 13. 17. Eusebius vicum hoc nomine fuisse scribit remotum 5 miliaribus Bethele versus orientem. Est & alia in Menasse *Jud.* 6. 11. & 8. 27. cujus nomen Ἐφραθὰ legit Hieronymus, & ideo in Onomastico ad vocem *Drys* scribit *quaeritur quomodo Ephrata in tribu Menasse esse dicatur.* At non est Ephrata sed Ophra. Josephus tamen etiam hanc vocem scribit Ἐφρὰ, sic ut in prioribus syllabis cum Hieronymo conveniat.

ORBO.

ערבו / Dicitur fuisse urbs בתחום ביתשאן *in limitibus Bethschean*, in Bereschith Rabba *Sect.* 33. *fol.* 207. 1. & inde dictos esse ערבים, qui Eliam aluerint. Sed ab ערבו non fit nomen gentile ערבי sed ערבני, uti a שילו *Schilo* שילני, & a Gilo גילני 1 *Reg.* 11. 29. 2 *Sam.* 15. 12.

OREB.

Rupes Oreb commemoratur *Jud.* 7. 25. *Jes.* 10. 26. Existimat quidem vir clarissimus, Hermannus vander Hardt, incolas hujus urbis Eliam aluisse, non corvos, quum lateret ad torrentem Crith, cui ego non assentio; & quamvis copiosissime de illa re dicere non constituerim, quia tamen in geographia sacra versor, atque ea est mihi subjecta materies, quae inde contra viri ingeniosi sententiam depromi posse existimo, ab hoc loco non sunt aliena. Hoc videlicet est quod rupem Oreb, cujus mentio est *Jud.* 7. 25. eandem faciat ac Aorabi

bi Hieronymi, & urbem Sippori, quum tamen haec tria loca diversa fuerint. Haec ejus verba sunt. *Erat in regione Bethsanis urbs exigua, nomine Oreb (sita ad rupem celebrem* Jud. 7. 25.) *vel Aorabi, uti S. Hieronymus & auctores tabularum geographicarum eam appellant, vel Harabin, uti Bertius: diu post appellata Zipporin, Sephorin, Sapphura, Sephoris, Sephet, quae nomina in historiis recentioribus magis nota.* Videndum itaque prius est ubi sita fuerit Oreb *Jud.* 7. 25. memorata. Nihil liquet ex sacro codice nisi Oreb & Zeeb duces Midianitarum caesos fuisse ab Israëlitis, Orebum quidem בצור עורב *in* vel *ad rupem Orebi* (id est ad rupem ita dictam deinceps ab Orebi nece) & Zeeb ביקב זאב: capita autem Orebi & Zeeb delata fuisse ad Gideonem מעבר לירדן *ex regione trans Jordanem*, qui ipse postea Jordanem transiit *Jud.* 8. 4. Hinc colligitur illam rupem Orebi fuisse in regione trans Jordanem, & quum *rupis Orebi* tantum, non urbis, fiat mentio, non videtur mihi satis certum esse Oreb urbem fuisse. At fuerit urbs, fuit trans Jordanem. Atqui locus Aorabi Hieronymo memoratus erat cis Jordanem. Videamus ipsa verba Eusebii & interpretis ejus Hieronymi de situ hujus loci, ut eadem opera planum fiat quomodo factum sit virum doctum confudisse hunc locum cum Sippori. Haec Eusebius. Ἀραυὰ πεδιὰς καλεῖται καὶ ἀνωτέρω. Ἔστι δὲ καὶ κώμη καλουμένη Ἀραυὰ ἐν ὁρίοις Διοκαισαρείας καὶ ἀπὸ τριῶν σημείων Σκυθοπόλεως ἄλλη πρὸς δυσμάς. Hieronymus ita. *Araba. Aquila planam, Symmachus campestrem, interpretatur. Porro est & alia villa Araba nomine in finibus Diocaesareae quae olim Saphorine dicebatur & alia tribus millibus a Scythopoli contra occidentem.* Illa itaque Araba quae est in finibus Diocaesareae est cis Jordanem, non trans. Diocaesarea enim urbs erat Galilaeae, nec unquam regio ejus se extendit ultra Jordanem. Praeterea non dicitur vicum Araba sed Diocaesaream esse dictam Saphorinen. Nihil est certius quam Sipporin, urbem in media Galilaea sitam, & aliquando ejus metropolin, dictam esse postea Diocaesaream. Et ne quis dicat certum quidem id esse, sed Hieronymum fortassis credidisse Araba & Diocaesaream esse urbes easdem, haec ejus verba sunt in proem. ad Jonam

nam. *Porro Geth in secundo Saphorim miliario, quae hodie appellatur Diocaesarea, euntibus Tiberiadem haud grandis est viculus.* Adde quod Hieronymus secundum mentem Cl. vander Hardt debuisset scripsisse *quae olim* Araba *dicebatur*, non *quae olim Diocaesarea dicebatur*: nam utique Araba nomen esse antiquum debuit & recens Sapphorine, non vice versa, si Oreb *Jud.* 7. 25. idem fuit. Sed huic rei non immorabor quum mihi videatur certissimum esse haec tria loca esse distincta. Quod si quis de Sippori dubitet an non forte eadem fuerit ac Arava, quamvis nullum ejus opinionis fundamentum sit, conferat inter se quae de Araba ab Hieronymo dicuntur, vicum fuisse in finibus Diocaesareae: atqui Diocaesarea erat ipsa Sipporis. Praeterea Sipporis erat urbs celebris, non vicus. Quod si vel maxime tempore Eusebii & Hieronymi fuerit vicus aliquis Araba dictus non longe a Scythopoli, quum tot saecula effluxerint inter Eliam & Eusebium, & tot mutationes regio passa sit ab Assyriis, Babyloniis & Romanis, quomodo certi erimus illum vicum Arava tempore Eliae illic fuisse? Finge tamen fuisse; necdum demonstratum est a voce ערבה Ἀραυὰ formari gentile עַרְבִי vel עַרְבִים. E contrario quum Deus eidem huic prophetae per ministerium angeli, ubi quoque latebat, cibum praebuerit 1 *Reg.* 19. 6. & ערבים corvos significare soleat in sacro codice, non video cur a sensu simplici & literali recedendum sit, & cur sacer scriptor, si incolas Arabae indicare voluit, usus sit voce ambigua, imo tali quae semper corvos significat in sacro codice, quum aliis iisdemque clarioribus vocibus uti potuerit. Quid, quod si עורבים qui ei apportarunt panem & carnem homines fuere, quidni quum exsiccatus erat fluvius Crith, aquam ei quoque apportarunt? Hoc enim facile praestare potuissent. Sed exsiccato fluvio, quum non haberet Elias quod biberet, locum mutare debuit. Nec est quod quis dicat, etiam per corvos aquam ei suppeditari potuisse. Fateor: sed & Deus Eliam sine ope ulla in vita conservare potuit: verum hoc ei non placuisse patet ex eventu. Qui autem homines fuisse putant, qui bis quotidie panem & carnem Eliae attulerint, non video quid fingere possint, cur non & iidem aquam ei apportare

potuerint. Ego quidem uti opera prodigiosa fingi temere non debere confiteor, ita illa, ubi clare descripta exstant, neganda aut labefactanda esse non existimo. Sed antequam me alio conferam, notandum hoc quoque est Cl. vander Hardt scribere Hieronymum statuere hanc urbem esse terminum Judaeae orientem versus. Illud quidem Hieronymus scribere non potuit, quum ipse noverit Judaeam se non extendere usque ad alterutrum ex his vicis Araba dictis, quorum ille in finibus Diocaesareae erat, adeoque in Galilaea non Judaea, a qua per intermediam Samaritin separatus erat; hic vicinus Scythopoli, adeoque non in Judaea, & ne in confiniis quidem Judaeae, uti cuilibet patebit qui totam terram Israeliticam cis Jordanem in Judaeam, Samariam, & Galilaeam dispesci consuevisse animadvertet. Sed nec Hieronymus id scripsit, hanc urbem Aorabi esse terminum Judaeae. Scripsit illud de Adorabi. Est autem ea vox mendosa, quod patet tum ex iis quae de ea voce ipse porro scribit, & quae Eusebius habet, cujus vestigia sequitur Legendum est Acrabbim, עקרבים, non *Adorabi*. Inspiciat modo aliquis Eusebium ad vocem Ἀκραββείμ & Hieronymum ad *Adorabi*, videbit omnia eadem esse quae & hic & ille de eo loco prodiderunt. Et quomodo vicus aliquis qui ad occidentem Scythopolis erat, terminus orientalis Judaeae dici potest? Jordanes & lacus Asphaltites fuere termini Judaeae orientales. Inter Judaeam & Scythopolin regio tribus Ephraim & Menasse, i. e. Samaritis regio, erat interjecta, quo minus Judaeam posset attingere, licet ipsa Scythopolis ad Menassen pertinuerit in Jissascar tamen sita. *Jos.* 17. 11.

ORNITHON.

Ita Plinius *lib.* v. 19. *Sarepta & Ornithon oppidum*, ac si in casu recto esset, & non ὀρνίθων πόλις, *urbs avium.* Erat urbs sita inter Tyrum & Sidonem, teste Strabone. Forsan est eadem ac תרנגולא עילאה דלאה כן קיסרין *Tarnegola superior, quae supra Caesaream*: nam solent Gallum תרנגולא vocare Graeci ὄρνιθα. Ligtfootus

footus *Centur. Chorograph. cap.* 85. conjicit esse תרנגולא urbem Γάβαρα Josephi, quod גבר notet gallum. Meminit & Scylax Vide supra *lib.* 11.

ORMIZA.

'Ορμίζα. Vicus, quo fugit exercitus Herodis postquam cum Arabibus conflixisset. Josephus *bell.* 1. 14.

ORONAE.

'Ορῶναι. Nomen urbis Arabibus ereptae a Judaeis. Josephus *Ant.* XIV. 2. eadem 'Ορῶνα appellatur *Ant.* XIII. 23. ubi urbs Moabitica dicitur a Judaeis occupata. Videtur esse חרנים Choronaim, urbs Moabitica *Jes.* 15. 5.

ORTON.

Chrysococcas in syntaxi Persarum Palaestinam ita describit per has urbes tres

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ.			PALAESTINA.		
'Ασκλὰν	νέ. κ'	λγ'	*Ascalon*	55.20.	33.0.
'Ιερουσαλὴμ	νϛ'	λγ'	*Jerusalem*	56.0.	33.0.
'Ορτὸν	νζ'	λβ'	*Orton*	57.0.	32.0.

Nescio sane quam urbem Palaestinae designare voluerit per *Orton.*

ORUBA.

"Ορυβα. Urbs quam Judaei Arabibus eripuerunt. Josephus *Antiquit.* XIV. 2.

OULATHA.

'Ουλαθά. Urbs quae uti Paneas inter Galilaeam & Trachonitin sita est. Josephus *Ant.* XV. 13.

PALAETYRUS.

Παλαίτυρος & Τύρος duae urbes fuere vicinae. Sic Byblos & Palaebyblos, Paphos & Palaepaphos Plinio v. 31. Scamander flumen & Palaescamander, Plinio v. 30. Anapus & Anapus παλαιὸς Vibio Sequestri, Σκέψις urbs & Παλαίσκεψις Straboni *lib.* XIII. Γάμβριον & Παλαιγάμβριον Xenophonti *lib.* III. *historiae Graecae pag* 481. Μαγνήσια & Παλαιμαγνήσια memorantur.

Aberat a Tyro 30 stadia versus austrum, teste Strabone. Josephus *Antiq.* IX. 14. scribit illam a Tyriis ad Assyrios defecisse. Stephanus illam & Tyrum eandem facit. Τύρος· νῆσος ἐν Φοινίκῃ.... ἐκλήθη δὲ καὶ Παλαίτυρος. *Tyros... insula Phoenices. Appellatur quoque Palaetyrus.* Sed de hisce infra disquiremus ad vocem *Tyrus.*

PALANDRESIN.

פלנדרסין / Locus vel portus unde navem solverunt R. Gamaliel & alii. Forsitan פרנדסין, quod alii codices habent, est melius. Eruvin. IV. 1.

PANEAS.

Eadem quae Caesarea Philippi. Sozomenus *Hist.* V. 21. ἐν Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππȣ, Φοίνισσα δὲ αὕτη πόλις ἣν Πανεάδα ὀνομάζȣσιν. *Caesarea Philippi, quae Phoenices urbs est, quam Paneada appellant.* Paneas autem nomen est, quo Phoenices eam nuncupant. Eusebius *Histor.* VII. 16. ἐπὶ τῆς Φιλίππȣ Καισαρείας, ἣν Πανεάδα Φοίνικες προσαγορεύȣσι, *Caesareae Philippi quam Phoenices Paneada vocant.* פמיים Rabbinis & קיסרין *Caesarea* quoque, ni fallor, in Misna Oholoth, *cap.* XVIII. *m.* 9. ר׳ חלפתא קיסרייה in Midras Schir Hasschirim *fol.* 28. 2. commemoratur, & ר׳ חנינא דקסרין in Midras Schir Hasschirim. 6. 4. Nomen habet urbs quod Gentes Panis simulacrum ibi posuerint, si credimus Philostorgio *Hist.* VII. 3. Ἡ μὲν τοί γε Πανεὰς Δὰν ἐπωνομάζετο τὸ παλαίτατον, τὴν προσηγορίαν ἀπὸ τȣ̃ παιδὸς τȣ̃ Ἰακὼβ Δὰν ἑλκυσαμένη, τȣ̃ φυλάρχȣ τῶν ταύτῃ οἰκȣ́ντων τότε· εἶτα δὲ Καισάρεια ἡ Φι-

Φιλίππȣ ἐπεκέκλητο· Τῶν δὲ Ἑλληνιςῶν Πανὸς ξόανον αὐτῇ καθιδρυσάντων, εἰς τὴν τῆς Πανεάδος ἐπωνυμίαν μετέβαλεν. *Paneas quidem olim Dan nuncupabatur de nomine Dan filii Jacobi, qui princeps fuit tribus, quae tunc in hac regione sedes habuit. Deinde Caesarea Philippi nominata est: sed quum gentes Panis simulacrum ibi constituissent, nomen Paneadis sortita est.* Falsum est inde urbem dictam Paneada, uti liquet ex Josepho, quum a monte Paneo nomen acceperit; nec id nomen recentius est nomine Caesareae, uti ex verbis Philostorgii posset colligi, sed antiquius, quod etiam ex Josepho perspicuum est: quamvis postea quoque Paneas dicta fuerit uti apud Theodoretum *quaest.* 110. in Genes. Τὴν Λαΐσαν τὴν Πανεάδα καλȣμένην. Ita quoque *quaest.* 26. *in lib. Judicum* & apud Epiphanium *lib.* 1. *adv. haereses pag.* 142. Paneade oriri unum e fontibus Jordanis idem Philostorgius tradit, & alterum 160 inde stadiis esse remotum. Vide fragmenta *pag* 541.

In expositione Andronici senioris, subjuncta editioni regiae Codini Curopalatae, dicitur eo tempore haec urbs appellata Tonopyrgos. Καισάρεια Φιλίππȣ ἡ Τονόπυργος· ἡ αὕτη καὶ Παναιὰς ἀπὸ τȣ̃ ἐκεῖ ὄρȣς Πανάιȣ. *Caesarea Philippi nunc Tonopyrgos, eadem quae Paneas a monte Paneo dicta est.* Videtur Τονοπύργος conflatum ex antiquo nomine Δὰν & Πύργος. Postquam enim Turcae Palaestina potiti sunt plura nomina urbium antiqua iis reddita sunt, ut Acco, Lydda &c. Sed non erat Dan eadem ac Caesarea, verum ei vicina si Hieronymum audimus. Παναιὰς autem est idem quod Πανεὰς, nam Graeci recentiores αἰ ut ε pronunciant. Sic καὶ, κε &c. Ipse audivi plus semel Graecos & Aegyptos Graeca lingua utentes, ita loquentes quum mecum confabulabantur.

Vulgari appellatione *Belinas* dicitur. Gulielmus Tyrius *Hist.* XV. 9. Unde emenda Eugesippum scribentem *Paneas id est Helymas.* Lege *Belinas.* In itinerario Benjaminis legitur בלינוס היא דן *Belinos haec est Dan.* Idem Gulielmus scribit ad orientem ejus sylvam fuisse: & inter urbem & sylvam locum Cohagar, ubi Ainardus eam urbem obsidens castra metabatur. Ad occidentem erant campestria.

Nomen illud urbis *Belinas* videtur ortum ex affinitate ductuum lite-

literarum Arabicarum in بانياس & بلنياس i.e. *Baneas* (P enim literam Arabes non habent) & *Belinas*. Scherif Ibn Idris etiam ſcripſiſſe videtur *Belinas*, nam Romae ubi typis Mediceis prodiit, hoc modo ſine punctis diacriticis nomen urbis inter alias urbes Palaeſtinae & Phoenices editum eſt بلىاس quod Sionita reddit *Banias*, id eſt *Paneas*. Ne quid tamen diſſimulemus, videtur potius urbs alia latere ſub hac voce quam Paneas. Interponitur enim a Scherif Ibn Idris haec urbs inter *Antaradum* انطرطوس & *Laodiceam* اللاذقية. Conſtat autem inter Antaradum & Laodiceam ſitam fuiſſe urbem Balaneam, Βαλαναίαν. Quumque in ſerie urbium maritimarum Joppes, Caeſareae, Acconis, Tyri, Beryti, Gabalae, Tripolis aliarumque legatur, non poſſumus non arbitrari urbem Balaneam, non Paneada, eo nomine indicari. Quamvis ignaro vulgo locus quidam *Baneas* etiam hodie appelletur, ubi olim fuit Balanea. Vide Maundrellum in itinerario.

بانياس *Banias* dicitur Abulfedae in geographia manuſcripta, qui notat illam iter diei unius & dimidii abeſſe Damaſco; & ex ſcriptore العزيزي ſitum ejus ita deſcribit, quibus confirmantur quae de Chermone, ſive monte nivis, ei imminente ſupra notavimus ومدينة بانياس في لحف جبل الثلج وهو مطل عليه والثلج علي راسه كالعمامة لا يعدم منه صيفا ولا شتا *Sita eſt Banias ad radicem montis nivis, & his urbi ipſi imminet. Nives verticem illius montis circumdant inſtar cidaris, eaeque nec aeſtate nec hyeme minuuntur.*

Perſuaſum fuit quibuſdam nomen hujus urbis Φάνεα in Nummis ſcribi in quibus legitur ΦΑΝΕΑΣ ΠΟΛΕΩΣ. ΣΥΡ. ΠΑΛ. quibus recte ſe opponit Cellarius, addens tamen: *adhuc vero reperire non potuimus ubi Phanea Palaeſtinae ſita fuerit.* Sed neceſſe non eſt ut Phanea quaedam in Palaeſtina quaeratur: illi nummi agunt non de Phanea quadam, ſed Flavia Neapoli, quae Sichem eſt, & legendae ſunt ΦΛ. ΝΕΑΣ. ΠΟΛΕΩΣ ΣΥΡ. ΠΑΛ. i.e. *Flaviae Neapolis Syriae Palaeſtinae*. Id liquet ex collatione aliorum nummorum Flaviae Neapolis, de quibus vide infra.

Sa-

Samaritanus Pentateuchi interpres vocem Dan *Gen.* 14. 14. alibi reddit per פניאס *Paneas*, uti & Arabs بانياس *Banias*; non enim P literam Arabes habent. Sed hic non tantae est antiquitatis vel auctoritatis. Verum Dan & Paneada distinguit Eusebius, uti loca vicina in Onomastico ad vocem Βηθταμαιέ· ἐπὶ τὴν Δὰν τὴν πλησίον Πανεάδος, & ad vocem Δὰν scribit eam esse vicum in quarto a Paneade miliario Tyrum versus. Atque ita etiam Hebraei Dan & Caesaream distinguunt, Dan nuncupantes דן דקיסרין. Vide supra ad vocem *Dan*. Stephanus distinguit male Paneadem & Caesaream: est enim eadem. Sic ille, Καισάρεια, μητρόπολις τῆς Καππαδοκίας ἡ πρὶν Εὐσέβεια, καὶ Μάζακα, ὡς Στράβων. Ἔστι καὶ Παλαιστίνης, καὶ τρίτη πρὸς τῇ Πανεάδι. *Caesarea metropolis Cappadociae, ante Eusebia & Mazaca nuncupata, ut Strabo. Est & Palaestinae altera, & tertia ad Paneadem.* Idem ad vocem *Paneas*. Πανεὰς, πολίχνιον Φοινίκης. *Paneas oppidulum Phoenices.* Et Πανία .... ἔστι δὲ Πάνιον σπήλαιον Παλαιστίνης ἀφ' οὗ ἐκρεῖ ὁ ποταμὸς Ἰορδάνης. *Pania .... Est autem Panion specus Palaestinae, e qua effluit Jordanes fluvius.*

Hieronymus in Onomastico ad vocem Aermon scribit *Hebraeum, quo praelegente scripturas didicit, affirmare montem Aermon* (הרמון) *Paneadi imminere, quem quondam tenuere Hevaei & Amorrhaei: de quo nunc aestivae nives Tyrum ob delicias feruntur.* Et mox pergit ex Eusebio vertens: *dicitur esse in vertice ejus (montis) insigne templum* (Eusebius autem non dixit ibi esse ἱερὸν Templum, sed montem ὡς ἱερὸν τιμᾶσθαι uti sacrum in honore esse Gentibus) *quod ab Ethnicis cultui habetur e regione Paneadis & Libani.* Hoc est ὄρος Πάνειον.

Josephus *Ant.* v. 2. tradit a Sidone Paneada abfuisse iter unius diei. *Ant.* xv. 13. scribit urbem Paneada inter Galilaeam & Trachonitin sitam fuisse. Videtur ergo Gaulonitidi, non Galilaeae, tribuenda quoniam *Antiquit.* xviii. 3. dicitur a Philippo dicta esse Caesarea: verum Philippus tetrarcha fuit Gaulonitidis, non Galilaeae quae Antipae paruit. Vide *Antiquit.* xvii. 13. Postea fuit appellata Neronias, uti Josephus narrat *Antiq.* xx. 8. Idem meminit Πανίου, quae spelunca est in monte, sub

qua ſpelunca oriuntur fontes Jordanis ἀνατέλλουσιν αἱ πηγαὶ τοῦ Ἰορδάνου, *Ant.* XV. 13. Ita tamen loquitur ex opinione vulgi non ſua, niſi illud ἀνατέλλουσιν de conſpicua fluvii origine malis interpretari: nam *lib.* 1. *de bell. c.* 16. oſtendit verum fontem Jordanis eſſe lacum Phialam, 120 ſtadiis hinc remotum.

Videtur apud Joſephum alicubi Πανεὰς non pro nomine urbis ſed regionis accipi. Et ita apud Epiphanium *l.* 1. *adv. haer. p.* 40. Ναβατέας καὶ Πανεάδος τὸ πλεῖστον Μωαβιτιδός τε καὶ Κωχάβων. Poteſt tamen pro urbe etiam accipi.

Statuam Chriſti a muliere ſanguinis profluvium paſſa & ſanata collocatam fuiſſe Paneade multi narrant. Julianus Imperator eam fregit. Glycas annal. *part.* IV. *pag.* 253. appellat eam τὸν τοῦ Χριστοῦ χαλκοῦν ἀνδριάντα τὸν ἐν Καισαρείᾳ τῆς Φιλίππου τῇ νῦν Πανεάδι ὃν ἡ αἱμοῤῥοοῦσα ἤγειρεν. Hiſtoriam ſtatuae hujus a Juliano dirutae ita narrat Theophanes in Chronographia *pag.* 41. Ἐν Καισαρείᾳ τῇ Φιλίππου, τῇ νῦν Πανεάδι, ὅθεν κατήγετο ἡ αἱμοῤῥοῦς, ἀνδριὰς ἵστατο πρὸ τοῦ οἴκου αὐτῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν καὶ Θεοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ὃν ἐθνικῷ ἔθει εὐχαριστήριον ἀνέστησεν. Τοῦτον κατενεχθῆναι προσέταξεν ὁ δυσσεβὴς Ἰουλιανὸς, ὁ καὶ γέγονεν. Κατ' ἐμπαιγμὸν δῆθεν συράντων τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδριάντα, καὶ ἀντ' αὐτοῦ ξόανον ὀνόματι Ἰουλιανοῦ στησάντων. Τοῦτο δὲ λαβόντες Χριστιανοὶ τὸν ἀνδριάντα εἰς ἐκκλησίαν ἀπέθεντο· τὸ δὲ τοῦ παραβάτου ξόανον κατελθὸν πῦρ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατέφλεξεν. Βοτάνη δὲ ἐφύετο ὑπὸ τὴν βάσιν τοῦ ἀνδριάντος πάσης νόσου ἀλεξητήριος, ἥτις καὶ πρὸς φθόνον ἐκίνησε τὸν ἀποστάτην Ἰουλιανὸν καταστρέψαι τοῦ κυρίου ἀνδριάντα. *Caeſareae Philippi, quae nunc Paneas dicitur, unde erat mulier fluxu ſanguinis laborans, ſtatuam Domini & Dei noſtri Jeſu Chriſti ante aedes ſuas erexerat, gentium mores ſecuta, in memoriam accepti beneficii. Illam dejici impius Julianus juſſit, quod factum eſt: gentibus cum ludibrio illam imaginem trahentibus & ſimulacro Juliani in ejus locum collocato. Chriſtiani vero illam imaginem Chriſti in Eccleſia repoſuerunt, & nefarii hominis ſtatuam ignis coelo miſſus conſumſit. Infra imaginis baſin herba quaedam enata erat morborum omnium praeſentiſſimum remedium quae ad evertendam Domini noſtri ſtatuam Julianum Apoſtatam incitavit.*

PAPH-

P A P H T A.

פפתא urbs, vicusve, distans ab urbe Tzippori מהלך תלתא מילין *trium miliarium iter*, uti in Gemara Hier. Beracoth legitur, ubi sonus vestium laceratarum a Tzipporiensibus, audita morte R. Judae, eo usque dicitur propagatus fuisse. Dubitari tamen potest an haec sit vera hujus nominis scriptio quia in Midrasch Coheleth *fol.* 108. *col.* 1. ubi eadem historia narratur legitur עד גופתתא *usque ad Gopatata*, & Judaei certe istud גו vel לגו non habent pro voce singulari sed initio vocis quae nomen loci continet, גופפתא. Vide quae ad vocem *Gopatata*.

* P A R A.

פָּרָה/ Urbs in tribu Benjamin. *Jos.* 18. 23.

P A R I A.

Oppidum est & insula prope Joppen in mari magno sita. Meminit Plinius *lib.* v. *cap.* 31. *In Phoenicio deinde mari est ante Joppen Paria, tota oppidum, in qua objectam belluae Andromedam ferunt.* Idem *lib.* VI. *c.* 29. huc respicit. *Syriae imperitasse Aethiopiam utroque litore aetate regis Cephei patet Andromedae fabulis.* Vide plura ad vocem *Joppe.* Non extat hodie, quod sciam, haec insula; sed tamen rupes quaedam eminent in mari haud longe a Joppe, e quibus vulgo Petrum fuisse piscatum narrant. Has ego Pariae insulae partes fuisse crediderim. Forsitan fuerunt olim plures insulae ad litora Palaestinae. Tyrus certe fuit, postea continenti juncta, uti notum est. In Targum Hierosolymitano respectus videtur fieri ad has insulas *Num.* 34. 6. ותחום ימא רבא הוא אוקינוס ניסוי *& terminus mare magnum est, Oceanus nempe, & insulae ejus.*

P A R E M B O L A E.

Hoc nomine appellat urbem מחנים in regione trans Jorda-

 nem

nem Josephus *Antiq.* VII. 9. Confer 2 *Sam.* 17. 24. Interfuit Concilio Ephesino Πέτρος ἐπίσκοπος Παρεμβολῆς, vel Παρεμβολῶν, utroque enim nomine ibi appellatur. Vox Παρεμβολὴ pro στρατόπεδον ex usu Macedonum profluxit. Ita Phrynichus *in eclog. p.* 68.

PAS DAMMIM.

פַּס דַּמִּים / 1 *Chron.* 11. 13. Conjectura ducimur ad suspicandum idem esse ac Ephes Dammim 1 *Sam.* 17. 1. In Midrasch Ruth *fol.* 48. *col.* 2. ita dictum locum ferunt שמשם פסקו דמים.

PELLA.

Pellam urbem Decapolis, & aquis divitem esse scribit Plinius *l.* V. *cap.* 18. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Πέλλα .... πόλις κοίλης Συρίας. *Pella .... urbs Cavae Syriae.* Meminit inter alios hujus urbis Polybius *lib.* V. *Histor.* ubi narrat Antiochum capta Philoteria ad lacum quem Jordanes influit (i. e. Tiberiadis) cepisse Πέλλαν, Καμοῦν καὶ Γεφροῦν. Deinde Abila, Gadara & Rabbathammana. Sita fuit in Decapoli prope Batanaeam & Basanitin, uti scribit Epiphanius *lib.* 1. adversus haereses *pag.* 126.

Pella terminus erat Peraeae ad septentrionem, uti regio Moabitis terminus ejus erat ad meridiem. Josephus *de bell.* III. 2. Ergo necesse est ut alia plane sit Πέλλα, urbs Moabitica cujus Josephus meminit *Ant.* XIII. 23. Diruta est a Judaeis quod incolae recusarent ritus Judaïcos recipere, *Ant.* XIII. 23. *Lib.* II. *de bell. cap.* 19. jungit Gerasa, Pellam & Scythopolin. Est etiam Πέλλη *lib.* III. *de bell. c.* 2. una ex toparchiis Judaeae, *Lydda*, *Emmaus*, *Pella*, *Idumaea*, *Engaddi*.

Inter Pellam & Gerasam erat Jabes, teste Eusebio ad vocem Ἀρισώθ, 6 miliar. a Pella. Erat & Arbela quaedam in ditione Pellae, teste eodem.

Christiani omnes divinitus moniti eo fugerant ex urbe Hierosolymitana, paulo ante obsidionem urbis. Rem narrat Eusebius historiarum *libro* III. *c.* 5. vocatque πόλιν Περαίας. Epiphanius quoque in libro de mensuris & ponderibus *pag.* 171. hujus rei mo-

meminit, tradens discipulos qui Hierosolymis erant ab Angelo monitos paulo ante urbis excidium confugisse Pellam, urbem in Decapoli sitam πέραν τȣ̃ Ἰορδάνȣ, & post excidium urbis rediisse Hierosolymas.

PENTACOMIA.

Πενταχωμία. Inter urbes vicosve Palaestinae tertiae recensetur in Notitiis veteribus Ecclesiasticis. Extat etiam Πενταχωμία quaedam inter sedes episcopales Arabiae. Vide supra *pag.* 218. Affinia nomina sunt Ἑξακωμία, & Τρικωμία, quae ibidem leguntur.

PENUEL.

פנואל / Locus trans Jordanem, ubi postea urbs condita est a tribu Gad *Jud.* 8.8. Confer Peniel. *Gen.* 32.30.

PERECHO.

Περεκχώ. Sita in Galilaea. Josephus *lib.* 11. *de bell. cap.* 25. Quum hunc locum confero cum eo qui extat in vita Josephi *p.* 1013. videtur hoc nomen corruptum & natum ex vocibus

ΚΑΠΕΡΑΚΧΩ i. e. כפרעכו vel
ΚΑΦΑΡΑΘ ΚΩΜΩCΩΓΑΝΑ
Hinc illud.
ΚΑΙΠΕΡΕΚ ΧΩ....

Eodem modo in Chronico quod Alexandrinum vel Paschale nuncupant ad annum V.C. 742 legitur

ΚΑΙ ΠΕΡCΑΒΙΝΗΝ
pro
ΚΑΠΕΡCΑΒΙΝΗΝ.

Josephus enim eum locum Καφαρσάβαν vocat. Nempe Καπὲρ, uti in voce Καπερναȣ̀μ, est idem quod כפר Καφὰρ *vicus.* Verba quae loco citato *lib.* 11. de bello Judaico leguntur, ita exhibet

codex Josephi Latinus (unde liquet quomodo ille in Graeco contextu legerit) qui manu exaratus est in bibliotheca nostra publica, *Jotapata & Bersabee & Seloim, nec non & Caphrecho & Jafac & Sicophet & montem cui nomen est Itaberio & Tharice & Tyberiada.* Moxque .... *Achabaron & petram quae sic dicitur & Jamne & Mero.* Ita quoque legitur in antiquissima editione Josephi ejusdem bibliothecae, nisi quod *Sicophec* ibi scriptam sit pro *Sicophet*, proclivi mutatione c in t, in scriptura illius aetatis. Nota illic *Capherecho* clare legi, quod est כפר עכו.

PETRA.

Notum est urbem hanc olim Arabiae tributam fuisse & ipsam inde nomen tulisse partem illius regionis Petraeam dictam. Quod nisi Palaestinae postea fuisset addita, indictam illam in hoc opere praeteriissemus: sed quum Palaestinae tertiae metropolis fuerit, omnino hic locum habere debet. Appellatur etiam urbs Palaestinae in notitiis veteribus ecclesiasticis, quas vide supra *lib.* I. *cap.* XXXVI. Ita & Stephanus. Πέτρα, πόλις νῦν τῆς τρίτης Παλαιςίνης. *Petra, urbs nunc Palaestinae tertiae.* Suidas. Πέτρα, πόλις τῆς Παλαιςίνης. *Petra, urbs Palaestinae.* Atque ita in Onomastico Eusebii ad voces Κάδδης βαρνὴ legitur Πέτρα πόλει τῆς Παλαιςίνης, quod quidem mutandum esse in Ἀραβίας existimat in notis suis ad hunc locum scribens vir clarissimus, Johannes Clericus, *constat Petram fuisse non Palaestinae sed Arabiae urbem. Vide vocem Petra suo loco. Itaque hoc fuerit mendum oscitantis librarii, notior enim fuit haec urbs quam ut situs ejus Eusebio ignotus esset. Scripserit ergo* Ἀραβίας, *ut legisse videtur Hieronymus.* Confer cum hisce quae idem commentatur ad vocem Αἰλὰμ ubi Aila sita ad sinum Arabicum describitur. Ἐν ἐσχάτοις, *hoc est in extremitate terrarum, ad mare; non* in finibus Palaestinae, *ut habet Hieronymus, nam Palaestina nunquam eo usque porrecta fuit. Peccatum est, ut videtur,* ἀπροσεξίας. Ita quoque fere Bonfrerius: *illud mirum quomodo Ailam Hieronymus ponat in extremis finibus Palaestinae: satis enim constat eam ad Palaestinam nihil pertinuisse & ab ea satis procul abfuisse deserto in-*

interjecto. Crediderim ab Hieronymo scriptum in extremis finibus Idumaeae. Ego autem in Eusebio aut Hieronymo nihil esse mutandum censeo, & recte eos scripsisse Petram & Ailam fuisse urbes Palaestinae. Palaestina aetate Eusebii & Hieronymi usque ad sinum Arabicum fuit porrecta. In ipso concilio Niceno primo, cui interfuit Eusebius, Aila inter urbes Palaestinae recensetur. Petra urbs Palaestinae nuncupatur ab Eusebio etiam alibi in Onomastico ad vocem Ἀρκὲμ, ubi legitur Πέτρα πόλις ἐπίσημος τῆς Παλαιστίνης, *Petra urbs clara Palaestinae.* Fateor, ipse Eusebius Petram vocat urbem Arabiae ad vocem Πέτρα. Verum ita & Suidas ad vocem Θεὺς Ἄρης, ἐν Πέτρᾳ τῆς Ἀραβίας cultum fuisse Martis simulacrum tradit, quum ipse alibi, ut vidimus, urbem illam Palaestinae nuncupet. Quumque Gentes & Christiani ipsi vetus nomen Arabiae tribuerent nonnunquam illi regioni in qua Petra fuit, etiam postquam Palaestinae tertiae facta est metropolis in divisione ecclesiastica, quidni liberum fuit Eusebio & Hieronymo eam modo Arabiae, modo Palaestinae, urbem appellare? Ita scribunt Eusebius & Hierònymus in Onomastico, Jordanem dividere Judaeam ab Arabia, & alibi tamen urbes non in Judaea sed ab altera ripa Jordanis sitas nequaquam Arabiae sed Palaestinae urbes nuncupant aut Peraeae, sic ut eandem regionem modo Peraeam modo Arabiam nuncupent. Sic Eusebius Gerasam urbem vocat Peraeae ad vocem Ἀργὸβ, idem eandem urbem Arabiae ad vocem Ἠγαννί. Praeterea ex Hieronymo nil certi colligas, quid ille in Eusebio legerit, (tantum abest Graecum contextum Eusebii ob illum corrigi oportere) adeo multa mutat, aut addit de suo, ut paraphrasten saepe magis quam interpretem agat.

Petram esse Palaestinae distinctam a Petra Arabiae vel Nabataeorum quorum teste Strabone fuit metropolis (quae tamen postea Palaestinae tertiae metropolis fuit) persuasum est nonnullis, propter verba Athanasii qui in epistola ad solitariam vitam agentes *pag. 635.* haec habet. Καὶ Ἄρειον μὲν καὶ Ἀστέριον τὸν μὲν ἀπὸ Πετρῶν τῆς Παλαιστίνης τὸν δὲ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας ἐπισκόπους τοὺς ἀποπηδήσαντας ἀπ' αὐτῶν. *Et Arium quidem & Asterium, illum Petra-*

trarum Palaestinae, hunc ex Arabia, episcopos qui ab ipsis desciverant. Fateor in hoc loco non memorari duas Petras, sed aliunde liquet Asterium episcopum fuisse Petrae urbis Arabiae: nam in epistola ad Antiochenses Athanasio appellatur Ἀστέριος Πετρῶν τῆς Ἀραβίας, *Asterius Petrarum Arabiae episcopus.* Alibi uti in apologia secunda horum meminit hoc modo Μακαρίου ἀπὸ Παλαιστίνης καὶ Ἀστερίου ἀπὸ Ἀραβίας, *Macarii ex Palaestina & Asterii ex Arabia.* Ubi nota Macarium dici, qui ante Arius dicebatur: adeoque quum hoc nomen corruptum sit, etiam in voce Πετρῶν mendum suspicari licet. Certe mirum esset, si in Palaestina urbs Petra fuisset episcopatu insignis & distincta a Petra Arabiae, nullam plane ejus mentionem in tot subscriptionibus conciliorum fieri, aut in notitiis veteribus ecclesiasticis, scriptisve Eusebii, Hieronymi, aliorumque qui Athanasii temporibus proximi fuere. Adeoque unicum hunc locum Athanasii non arbitror sufficere ut statuamus Petram aliquam ab illa notissima urbe Arabiae, vel metropoli Palaestinae tertiae (quae eadem est) distinctam. Crediderim illud Πετρῶν loco suo motum, & legendum τὸν μὲν ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης, τὸν δὲ ἀπὸ Πετρῶν τῆς Ἀραβίας vel τὸν μὲν ἀπὸ τῆς Παλαιστίνης, τὸν δὲ ἀπὸ τῆς Ἀραβίας, (uti in *Apolog.* II. *p.* 595.) omissa mentione urbis: quorsum enim unum ab urbe denominasset, & alterum non; maxime quum alibi scripserat Asterium esse Πετρῶν τῆς Ἀραβίας; Utique hoc loco debuisset, vitandae confusionis gratia, addidisse, Asterium alterius Petrae in Arabia sitae episcopum fuisse. Sed opinor aliquem ad marginem apposuisse Πετρῶν, quum legisset apud Athanasium Asterium episcopum fuisse Πετρῶν, ut jungeretur cum τῆς Ἀραβίας, & alium id junxisse cum τῆς Παλαιστίνης: quod eo facilius fieri potuit quod Petra sequentibus saeculis Palaestinae tertiae metropolis fuerit. Adde apud Hilarium in fragmento operis histor. *pag.* 188. appellari eosdem *Arium ex Palaestina & Stephanum de Arabia.* Pro Stephanum legi debere *Asterium* certum est. Sic ibidem *pag.* 1293. *Arius a Palaestina, Asturus ab Arabia.* Petrae nulla illic mentio, nedum duarum.

Petrae

Petrae ſitus ut diſtinctius cognoſcatur, notandum ab Aila, vel Elath, portu ſinus Arabici, abſuiſſe tantum decem miliaria Romana, ſi credimus Euſebio. Vicinam certe Petram Ailae fuiſſe etiam ex eo colligimus quod Hieronymus (verba ejus ſupra *pag.* 72. dedimus) Idumaeorum regionem ab una parte Eleutheropoli, ab altera Petra & Aila, terminet. Unde in mappis noſtris ſpatium terrae inter ſinum Arabicum & lacum Aſphaltiten multo eſt anguſtius quam in aliis mappis geographicis. A lacu autem Aſphaltite remota fuit Petra ſtadiis 300, uti liquet ex Diodoro Siculo, *Lib.* XIX. 108. Sed tamen incertum manet an ad orientem an vero ad auſtrum lacus ſita fuerit. Videtur ad orientem, vel certe inter orientem & auſtrum, collocanda, quia Joſephus *lib.* V. *cap.* 4. *de bello Jud.* ſcribit montem, cingentem τὸ μέγα Πεδίον ab oriente, protendi a Juliade uſque ad Somorram in finibus Petrae. Praeterea ducimur huc a Strabone *lib.* XVI. tradente a Petra, metropoli Nabataeorum (ita hanc appellat) uſque ad Jerichuntem breviſſimum iter eſſe trium dierum aut quatuor. Quia ad ſitum Petrae declarandum urbem Jerichunta eligit Strabo, videtur illa inter urbes Judaeae celebres proxima Petrae fuiſſe. Quod ſi verſus occidentem lacus Aſphaltitis aut etiam recto ductu ad auſtrum lacus ſita fuiſſet, dixiſſet eam ab Hieroſolymis, vel Gaza, aliiſve urbibus vicinis disjunctam fuiſſe per tot vel tot ſtadia. Sed quum a Jerichunte ejus ſitum ſuſpendat, tuto creditur illam inter urbes celebres Judaïcas Petrae proximam fuiſſe. Praeterea non plane negligenda ſunt quae Strabo addit de itineris trium aut 4 dierum intervallo quod intercedit inter Hierichuntem & Petram; hinc enim patet non ad orientem recta via Petram remotam fuiſſe a lacu Aſphaltite, ſed ita ut ad auſtrum quoque ejus lacus fuerit, id eſt plagam euroauſtralem. Nam extremitas auſtralis lacus Aſphaltitis aberat Jerichunte praeter propter ſexcenta ſtadia. Trium vero dierum iter eſt ſtadiorum ſexcentorum & quadraginta, quatuor autem dierum ſtadiorum octingentorum & quinquaginta, ſi ſequamur rationes Procopii Caeſareenſis, qui iter unius diei tradit eſſe ſtadiorum ducentorum & decem. Atque adeo colligimus Petram

ab Hierichunte remotiorem fuiſſe extremitate auſtrali lacus aſphaltitis.

Faciunt etiam ad ſitum Petrae nomina haec & ſitus locorum vicinorum, ex Euſebio omnia collecta excepto nomine ultimo Somorrae. *Theman* 5 millibus abeſt a Petra, & illic praeſidium erat Romanorum. Ita Euſebius ad vocem Θαιμάν. Mons *Hor* in quo mortuus eſt Aharon erat juxta urbem Petram. Euſebius ad vocem Ὤρ. *Carcaria*, arx unius diei iter a Petra abeſt. Euſeb. ad vocem Κάρκα. Decem miliaribus a Petra oſtenditur *Beeroth bene Jaacan* manſio Iſraelitarum in ſolitudine. Vide Euſebium in Onom. ad vocem Βηρώθ. Quod ſi vere ibi haec manſio fuerit, aliquid certi in eremo circa has manſiones haberemus. *Gai* (עיי) Gaia, urbs eſt juxta urbem Petram. Euſebius ad vocem Γαί. Idem ad vocem Ἠλάθ (haec eſt Aila) ſcribit eſſe regionem Principum Edom & urbem Eſau, in decimo miliario a Petra contra orientem. Regio circa urbem hanc, ἡ ἀμφὶ τὴν Πέτραν, *Gebalene* appellata fuit, & antea Idumaea. Vide Euſebii Onomaſticon ad vocem Ἰδȣμαία. Μάβσαρα fuit etiam vicus grandis ad urbem Petram pertinens. Euſebius ad vocem Μάσαρις. Eſt & Σομόῤῥα nomen loci in finibus Petrae, quo uſque a Juliade mons longus protenditur ad cujus occaſum eſt μέγα Πεδίον. Joſephus *de bell.* V. 4. Βάκρα legit Rufinus pro Σομόῤῥα, ſic ut incerta ſit lectio.

Dioſcorides urbem hanc τὴν κατὰ Ἰȣδαίαν Πέτραν vocat, & illic myrobalanum naſci ſcribit. Strabo *lib.* XVI. eam deſcribit, ſitam in regione plana, & hortis fontibuſque inſtructam, cinctam tamen rupibus undequaque. Ultra quas deſerta ſunt maximam partem praecipue Judaeam verſus, ad cujus urbem Jerichunta trium quatuorve dierum iter eſt, ad φοινικῶνα vero ſive palmetum quinque. Id palmetum ſinui Arabico adjacet & diſtinguendum eſt a Phoenicone ſive palmeto Jerichuntino cujus ante Strabo meminerat. Idem ante meminit inſulae phocarum in Sinu Arabico ſitae & ita pergit πλησίον δ' αὐτῆς ἀκρωτήριον ὃ διατείνει πρὸς τὴν Πέτραν τὴν τῶν Ναβαταίων καλȣμένων Ἀράβων καὶ τὴν Παλαιςίνην χώραν, εἰς ἣν Μειναῖοι τε καὶ Γεῤῥαῖοι καὶ πάν-

πάντες οἱ πλησιόχωροι τῶν ἀρωμάτων φορτία κομίζουσιν *Prope illam promontorium est quod protenditur versus Petram, Nabataeorum Arabum, & regionem Palaestinam, ad quam Minaei, Gerraei, & omnes vicini aromata convehunt.* Id promontorium videtur non longe esse ab Aelana, nam eodem libro tradit ex Eratosthene Elanis Minaeam usque esse 70 dierum iter, ut pateat Minaeos ad portum hunc appellere solere. Et non longe etiam hoc ab isto palmeto est, a quo Petram 5 dierum itinere removet Strabo, nam Diodorus Siculus *lib.* III. *cap.* 42. horum ita meminit, primo palmeti ad litus siti: dein, ait, palmetum hoc praetervectus insulam phocarum offendit: & praetentum huic insulae promontorium respicit Petram Arabiae & Palaestinam, in quam thus aliaque aromata Minnaei & Gerraei deferunt. Ulterius progressos sinus Elanites excipit, multis Arabum Nabataeorum pagis frequentatus.

Petra erat Arabiae metropolis, quo spectant Nummi, in quibus ΑΔΡΙΑΝΗ ΠΕΤΡΑ ΜΗΤΡΟΠΟΛΙϹ legitur: nam & Hadriana dicta est, imperante Trajano a Palma praefecto Syriae Romanis subjecta, teste Dione *l.* 68. His si aera inscripta sit, caput ejus ducitur ab anno Christi 105. Ita Chronicon Alexandrinum. Teste Josepho olim Ἄρκη dicta est *Ant.* IV. 4. sed *Ant.* IV. 7. legitur eam Ἀρεκέμη appellatam de nomine Ῥεκέμου. Adeoque illud Ἄρκη videtur male scribi pro Ἀρεκέμη. Eusebius legit hanc vocem apud Josephum Ἀρκὲμ, ita enim scribit in Onomastico locorum, Ἀρκὲμ κατὰ Ἰώσηππον αὕτη ἐστὶ Πέτρα πόλις ἐπίσημος τῆς Παλαιστίνης. Hieronymus. *Arcem. Refert Josephus hanc esse Petram urbem nobilem Palaestinae.* Josephus, quia pars regionis olim Arabia dicebatur, Petram Arabiae tribuit, uti *Antiq.* XIV. 2. ubi regiam Aretae qui rex Arabum erat Petrae fuisse tradit, (quod & Procopius *lib.* I. de bello Persico *cap.* 19. narrat) & *l.* I. *de bell. c.* 11. ubi ἡ Ἀραβικὴ Πέτρα audit. *Lib.* V. *de bell. cap.* 4. scribit in finibus Petrae esse Somorra, quo usque mons longus a Juliade & lacu Tiberiadis protenditur. Ceterum illud nomen priscum Petrae Ἀρκέμη est ex רקם quo nomine multi Hebraeorum existimant Petram notari.

Audiamus & alios inter veteres de Petra scribentes. Usque

 ad

ad Petram se extendunt solitudines Palmyrenae, teste Plinio v. 24. *Ita fertur (Euphrates) usque ad Uram locum, in quo conversus ad orientem relinquit Syriae Palmyrenas solitudines quae usque ad Petram urbem & regionem Arabiae felicis appellatae pertinent.* De illis *cap.* 26. *Infra Palmyrae solitudines Stelendena regio est, dictaeque jam Hierapolis ac Beroea & Chalcis. Ultra Palmyram quoque ex solitudinibus iis aliquid obtinet Hemesa, item Elatium, dimidio propior Petrae, quam Damascus.* De ipsa Palmyra idem *cap.* 25. *Palmyra abest a proximo Syriae litore ducentis quinquaginta duobus millibus & a Damasco viginti septem propius.* Idem VI. 28. *Nabataei oppidum incolunt Petram nomine in convalle, paulo minus* II. *mill. pass. amplitudinis circumdatum montibus inaccessis, amne interfluente: abest a Gaza oppido litoris nostri* DC *mill. a sinu Persico* CXXXV *mill. Huc convenit utrunque bivium, eorum qui Syriae Palmyram petiere & eorum qui ab Gaza venerunt.* Numeros esse corruptos clarum est, quum Petra multo propior fuerit Gazae quam sinui Persico. Videtur permutatio numerorum instituenda, quod recte observavit Cellarius *pag.* 418. Atque ita melius convenit cum iis quae de Gazae & sinus Elanitici distantia CL. M. P. dixerat. Videtur itaque a sinu Elanite absuisse XV miliaria. Hieronymus dicit Elath regionem & civitatem a Petra 10 miliaribus abfuisse.

Ab Eleutheropoli usque ad Petram & Ailam, quae est Elath in litore sinus Arabici, Hieronymus regionem Idumaeorum extendit, his verbis ad *cap.* I. *Obad. Omnis australis regio Idumaeorum de Eleutheropoli usque Petram & Ailam (haec est enim possessio Esau) in specubus habitatiunculas habet.* Hieronymus ad *c.* 48. *Ezech. Cadesbarne in deserto est quod extenditur usque ad urbem Petram.*

Cyrillus in Comm. ad Jesaiam *lib.* IV. *orat.* I. *pag.* 545. Ὁμόρȣ τοίνυν ὄσης τῇ τῶν Ἰȣδαίων γῇ τῆς πλατέας ἐρήμȣ τῆς κατὰ Νότου κειμένης ἣν δὴ κατενέμοντο τὰ Σαρακηνῶν καὶ Ἀῤῥάβων ἔθνη τὰς οἰκȣ̃ντας ἐν αὐτῇ τεύξεσθαι φασὶ κατὰ καιρȣ̀ς τῆς διὰ Χριςȣ̃ χάριτος καὶ σωτηρίας ὀνόματα δὲ ταῖς κώμαις ἤτοι ταῖς πολίχναις ταῖς κατά γε φημὶ τὴν ἔρημον ἀπαύλεις Κηδὰρ καὶ Πέτρα κατὰ τὴν Ἀῤῥάβων γῆν καὶ ἐις δεῦρο κειμένη, ȣ̃τω τε ὀνομασμένη. *Quum itaque finitima esset terrae Ju-*

Judaicae ad austrum solitudo lata, quam occuparunt gentes Saracenorum & Arabum; dicit eos qui illa habitant gratiam & salutem aliquando per Christum consecuturos. Nomina etiam sunt vicis sive oppidis in eremo illa sitis, villae, & Kedar, & Petra in Arabum regione hodieque sita & ita appellata.

Petrae episcopi in actis conciliorum memorantur *Germanus* qui conciliabulo Seleuciensi interfuit anno 359. & THEODORUS, qui interfuit Concilio Hierosolymitano, anno 536. Uterque scribit se episcopum Πετρῶν, nam & Πέτραι & Πέτρα scribitur nomen hujus urbis. Ita & Suidas, ad vocem Γενέθλιος, Γενεθλίου, Παλαιστῖνος ἐκ Πετρῶν, σοφιστὴς &c. *Genethlii filius, Palaestinus ex urbe Petris, Sophista.* Meursius ad Hesychium Milesium, qui, nulla facta mentione Πετρῶν, eum modo Παλαιστῖνον fuisse scribit, putat Πατρῶν scribendum. Sed fallitur; nam & alii hanc urbem Πέτρας scribunt, uti auctores notitiarum veterum ecclesiasticarum. Ita & Malala in Chronico *pag.* 116. ἐξωρίσθη ἐις Πέτρας, πόλιν οὕτω καλουμένην, οὖσαν τῆς τρίτης Παλαιστίνης. *Relegatus est Petras*, &c. Sic Πέλλα & Πέλλαι, Ἄρκη & Ἄρκαι, dicitur, Ῥαφανέα & Ῥαφανέαι &c.

Nomen hodiernum hujus urbis حجر, & vetus Ἄγρα, unde Ἀγραεῖς & Ἀγραῖοι dicuntur, teste Stephano ad vocem Ἀγραῖοι, atque unde nomen Hagarenorum dimanavit, facit ut praetermittere hoc loco nequeam mentionem rarissimi numismatis, in quo ab una parte ΖΕΥϹ ΚΑϹΙΟϹ, ab altera ΑΓΡΕΥϹ legitur. Acceptum id refero humanitati Serenissimi Electoris Palatini, cujus amor in literas singularis, & quae hinc nata sunt bibliotheca & instructissimum cimeliarchium, cognitissima sunt omnibus & supra laudes nostras posita. Non ingratum fore lectori arbitror si Nobilissimum virum, Jacobum de Bary, illo sermone quo epistola ad me data est, differentem introducam. Non Agrae modo, de qua agimus, sed aliis argumentis viri acumen solers & peritia rei numismaticae lucem adferent. Hoc epistolae exemplum est.

Monsieur,

„ Son Altesse Serenissime, Monseigneur l'Electeur Palatin,

 a-

„ aiant bien voulu me permettre de vous fournir les deſſins
„ de deux Medailles de ſon Cabinet, vous les voulez, Mon-
„ ſieur, accompagnées de remarques que par ordre de S. A.
„ S. j'ai ramaſſées : mais au moins ſouvenez vous que ce ne ſont
„ que de ſimples conjectures; formées en paſſant, ou fort re-
„ cherchées, il n'importe, pourvû qu'elles ſoient vraiſemblables.
„ C'eſt de quoi vous jugerez, & ſerez le maitre d'en retrancher
„ ou d'y ajoûter tout ce qu'il vous plaira: en voici le deſſin.

„ N°. 1. ZEYC KACIOC. Jupiter Caſius aſſis avec un haſte ou
„ ſceptre dans ſa droite.

„ R℣. La figure d'un homme ſous une voute à deux piliers,
„ tenant dans ſa main droite une pomme dont la queuë ſort ſous
„ la main.

„ 2. Le même Jupiter comme ſur la precedente.

„ R℣. AΓPEYC. A peu près la même figure du revers de la
„ premiere, mais qui au lieu d'une pomme tient une corne dans
„ la main.

„ En vous montrant ces deux medailles je vous ai fait remar-
„ quer qu'elles étoient frappées dans quelque province voiſine de
„ la Paleſtine, puis que la fabrique & le bronze étoit ſemblable à
„ celles frappées en Aſcalon & autres villes confinantes à l'Egy-
„ pte. Vous ſcavez que j'ai un peu de routine dans ces ſortes de
cru-

„ curiosités, & vous eutes la bonté de vous y fier. C'est
„ pourquoi nous ne pouvons l'attribuer au Jupiter Casius dont
„ le temple étoit près de Seleucie sur cette haute montagne
„ * d'où on voioit le Soleil pendant que cet astre rendoit visi-
„ te aux antipodes. Je remarquerai seulement que sur les me-
„ dailles de Seleucie ce Dieu est represénté sous la forme d'u-
„ ne pierre ou rocher. Patin nous en donne le dessin sur une
„ medaille de Anton. Pius, mais il y en a une de Trajan dans
„ le Cabinet Palatin parfaitement belle, où ce Jupiter Pierre se
„ trouve orné de differents bijoux qui represéntent peut-être les
„ presents magnifiques que Trajen fit au temple de ce Dieu.
„ Saumaise dans ses notes sur Spartien en fait mention. Au reste
„ ce Jupiter Lapis faisoit une assez belle figure chez les Romains
„ dont le plus solemnel serment étoit en jurant par ce Dieu.
„ Lucien s'en moque; les autres Anciens en parlent avec gran-
„ de veneration: mais pour ne vous ennuyer par l'allegation de
„ differents passages de Ciceron, Aule Gelle, & d'autres, si
„ vous souhaitez de rafraichir vôtre memoire sur ce point,
„ voiéz Alexander ab Alexandro liv. 5. C. 10.

„ Deux Medailles de Corcyre, l'une de Marc Aurele & l'autre
„ de Commode rapportées par Vaillant, m'auroient persuadé que
„ la premiere des nôtres avoit été frappée en cette Isle, mais
„ le peu de raport (eu egard a la fabrique) qu'elle a avec les me-
„ dailles de Corcyre dont j'en possede un bon nombre, & la gran-
„ de ressemblance avec l'autre que je ne saurois attribuer a Cor-
„ cyre, étant plus naturel de la laisser à ceux dont le nom se
„ trouve sur la medaille, m'a fait chercher des *Agrei*. Il est
„ vrai qu'on trouve des revers semblables sur les medailles de
„ Corcyre, mais cela prouve seulement que le culte de Jupiter
„ Casius leur étoit venu d'Egypte, comme en effet on n'en sau-
„ roit douter, quoi que en quelques uns de ces revers ils ont aussi
„ imité les Epirotes qui en mettoient de semblables avec peu de
„ difference, car les Corcyriens adoroient le même Jupiter qu'eux.
Ce

* Pline *lib.* 5 *cap.* 22. Spartien, en Hadrien: & Amm. Marcellin en parlant de Julien.

„ Ce qui paroît par une medaille de mon Cabinet dont que je
„ ſache aucun antiquaire a fait mention.

„ La tête de Jupiter fort barbue & couronnée de laurier ni
„ plus ni moins comme on la voit ſur les medailles des Epirotes
„ dans Goltſius &c.

Rev. ΚΟΡΚΥΡΑΙΩΝ. ΦΙΛΟΝΙΔΑC. un navire.

„ Je ne me ſouviens pas avoir trouvé aucune medaille qu'on
„ pouvoit attribuer à Corcyre ſans que ce nom y fût marqué,
„ ni même où celui de Jupiter Caſius ſe trouve, ſi non une ſeu-
„ le que le Pere Hardouin a tirée de *And. Mamorra hiſt. Corcyr.*
„ Ce livre étant peu commun, & aiant cette medaille dans mon
„ Cabinet, la voici jointe à la precedente.

„ Le temple de ce Dieu en Corcyre étoit bien peu frequen-
„ té, puis que de tous les Anciens * il n'y a que Pline qui en faſſe
„ mention (que je ſache) mais quand même je me ſerois trompé en
„ ce qui regarde le lieu où ces medailles ont été frappées, ce ſcru-
„ pule n'a dû m'empecher de vous obeir, proteſtant de nouveau
„ que je ne debite mes remarques que pour de ſimples conje-
„ ctures, prêt à changer de ſentiment auſſi-tôt qu'on en pro-
„ duira de plus vraiſemblables. Et ainſi après vous avoir fait reſ-
„ ſouvenir des deux rariſſimes medailles de Corcyre que vous avez
„ vûës chez moi, où du côté des têtes de Caracalla & de Geta
„ partie de la legende eſt en Grec & partie en Latin, retour-
„ nons à nos medailles, commençant par la premiere, parce qu'elle
„ facilite l'explication de la ſeconde.

„ Le Jupiter aſſis eſt, ſelon mon opinion, ſur ces deux me-
dail-

* *Liv.* 4, *Ch.* 12.

„ dailles dans la même posture qu'on le voioit dans son temple
„ sur le mont Casius, aux confins d'Egypte & d'Arabie, lieu
„ fameux par le tombeau du grand Pompée : & Achilles Ta-
„ tius *Liv.* 3 explique le revers de la premiere, en disant que
„ dans Peluse port d'Egypte (situé près du mont Casius) il y
„ avoit un simulacre de Jupiter Casius portant une pomme de
„ grenade dans sa main, dont la raison étoit tout à fait myste-
„ rieuse. Nous pouvons croire cet auteur puis qu'il étoit E-
„ gyptien, & vous conviendrez facilement avec moy, si je ne me
„ trompe, que la ville de Peluse a fait frapper cette medaille en
„ representant d'un côté ce Dieu tel qu'on l'adoroit sur le mont
„ Casius, & de l'autre côté dans la posture, qu'il se trouvoit sur
„ l'autel erigé par ceux de Peluse.

„ Je pourrois faire des conjectures à perte de vûe sur la raison
„ mysterieuse de la grenade dans la main de Jupiter. Le sang
„ coulant des testicules coupées du pauvre Atis me fourniroit l'o-
„ rigine de ce fruit, dont parlent (1) Arnobe, Pausanias in Cor.
„ *c.* 17. & Eusebe Praep. IV. *l.* 3. Clement Alexandrin & les au-
„ tres anciens me fourniroient aussi des materiaux en abondan-
„ ce. Les modernes, comme l'Ill. Monsieur (2) Spanheim, Gurt-
„ ler (3) & d'autres ne m'en laisseroient pas manquer; mais quand
„ nous aurions examiné à fonds les raisons pour quoi dans les
„ fêtes de Ceres Eleusine il étoit defendu aux femmes de manger
„ de grenades, & le chagrin de Ceres par ce que sa fille Pro-
„ serpine en avoit taté chez Pluton, & quand on feroit entrer
„ dans cette scene nôtre commune mere Eva avec sa pomme,
„ en serions nous plus éclairé pour expliquer nôtre medaille?
„ Pour moy je ne le croy pas: au contraire je suis persuadé que la
„ plus simple explication de ces enigmes est la plus seure, &
„ que ceux qui ont frappé ces medailles n'y entendoient pas tant
„ de finesse. Ainsi j'aime mieux hasarder quelques conjectures
„ de ma façon.

„ La figure qui tient la pomme de grenade dans sa main est

(1) Vossius Idol. *l.* 1. *c.* 20.
(2) De usu & praest. num. *pag.* 276. (3) Orig. Mundi *c.* 16. 73.

„ le Jupiter Egyptien, a savoir Osiris ou le Nil, car c'est la „ même divinité. Parmenon de Byzance dans * Athenée dit positivement *Nil Jupiter Aegyptien*, & une medaille de Tite en „ Tristan, tome 1 *p.* 307, nous en donne l'effigie. La chose est „ trop connue pour avoir besoin d'être soutenue par d'autres „ passages. La grenade represente la basse Egypte & peut-être „ la queuë qui sort dessous la main une partie de la haute située sur „ le bord du Nil. Tout le secret, que ceux de Peluse ont entendu en mettant la grenade dans la main de leur Supreme Divinité, ne contient a mon avis pas plus de mystere, que s'il nous „ disoient simplement, le Jupiter adoré sous le nom de Casius est le Genie du Nil, qui par ses arronsements rend l'Egypte feconde, & la soutient, comme la figure, que vous voiéz, „ sur la medaille soutient la grenade, symbole de la basse Egypte, dont la forme ressemble fort a celle d'une grenade. En effet, „ Monsieur, vous n'avez qu'a regarder la troisieme carte d'Afrique en Ptolomée ou celle de la basse Egypte dans Cellarius, „ & cette ressemblance vous sautera aux jeux. La côte maritime „ entre le *Phatnicum Ostium* & le *Pineptimi Pseudostoma* represente „ très bien la tête & la couronne de la grenade, comme le cours „ & les bords du Nil depuis le *Heracleoticus Nomos* jusques où „ se separant en deux fleuves il embrasse toute la basse Egypte „ la queuë. Les provinces situées entre le *Busiriticus fluvius* & „ le *Thermuticus* en representent le corps, & le reste des deux côtés les pieces, qui, quand la grenade est bien meure, se separent par enhaut de ce corps. Dans toutes les figures hieroglyphiques des Egyptiens vous n'en trouveréz aucune plus claire, ni „ peut-être ailleurs une comparaison plus juste, que celle des crevasses de la grenade avec les embouchures du Nil, celle des „ pellicules, qui la divisent en plusiers loges, avec les differentes coupures & canaux faits pour arroser la basse Egypte, „ ou, si vous voulez, avec les divers *Nomos* ou gouvernements: „ & sauroit on mieux comparer l'innombrable quantité de villes & villages, dont cette province étoit couverte, qu'aux grains

* *Liv.* 5. *pag.* 203.

„ grains d'une grenade ? Quand je vous communiquai en pas-
„ ſant cette penſée, vous avez eû la bonté, Monſieur, de me dire
„ que je ferois bien de conſulter Bochart ſur le mot de *Athribis*.
„ Je vous en ſuis très obligé, & je croi y avoir trouvé le neceſ-
„ ſaire pour appuyer ma conjecture. Ce ſavant dans ſon *Pha-
„ leg pag*. 66. dit, que les Egyptiens & les Hebreux donnoient
„ le nom de poire a la baſſe Egypte, parce quelle en a la forme,
„ de même que le Grecs la nommerent *Delta* pour la reſſem-
„ blance avec cette lettre, & que *Athribis*, qui ſignifie le cœur
„ de la poire, a recû ce nom a cauſe que cette ville & ſa juriſdi-
„ ction étoient ſituées au cœur de ce païs, *& pag*. 294. il le
„ confirme par divers paſſages. Permettez moi de copier ce qu'il
„ dit, car quoi que je n'aime pas de tirer des longs extraits des
„ livres qui ſont entre les mains de tout le monde, je croy le
„ devoir faire dans cette occaſion. Voici ſes paroles. *Pag*. 66.
„ *Exempli gratia quaeritur, cur Aegyptus vel Aegypti pars in Pſal-
„ mis & in Eſaia Raab vocetur: atque hic interpretes multa commini-
„ ſcuntur, ignari Hebraeum Raab idem eſſe quod Aegyptium* Rib
„ *vel* Riph, *quo nomine hodieque* Delta *ſeu pars Aegypti triquetra
„ Nili oſtiis comprehenſa vocatur a Pyri forma. Id enim proprie erat
„ Rib, unde eſt quod in ipſo corde τȣ ΔΕΛΤΑ nomus medius* A-
„ thribis *appellatur, id eſt* Cor pyri, *Etymol. in* ΑΘΡΙΒΗC, *ex
„ Orione*. Et p. 293. *&* 294. *Inferiorem a Graecis Delta vocari pro-
„ pter formam triangularem nemo eſt qui neſciat. At eandem quo-
„ modo Aegyptii & Hebraei appellaverint nondum eſt a quoquam ob-
„ ſervatum. Quod tamen ex Scriptura cum Graecorum atque Arabum
„ monumentis collata poteſt non difficulter erui. Ptolemaei tabulas
„ inſpicienti ſtatim apparet Athribitis nomi metropolim Athribin prae-
„ ciſe eſſe in medio τȣ* ΔΕΛΤΑ. *Inde dicta eſt* ΑΘΡΙΒΙC, *id eſt* cor
„ pyri, *ut ex veteri grammatico Aegyptio Orione docet author magni
„ etymologici*. Athribin *appellarunt, quod ſi quis Graece vellet effari,
„ non poteſt aliter dicere quam* Cor pyri : *ita Orion. Nempe Aegy-
„ tiis* ⲁⲑ, *vel* ⲏⲑ, *eſt* cor, *ut ſcribit Horus hieroglyphicôn* Lib.
„ 1. cap. 7. *&* ϩⲓⲃ *vel* ϩⲓⲃⲓ Pyrum. *Inde Athribis Cor pyri, quia in
„ medio pyri, id eſt, Aegypti partis quam a pyri forma Aegyptii*

 Rib,

„ *Rib*, *id est pyrum vocabant*, *quod nomen hodieque servat post tot*
„ *saecula incorruptum. Errif scribit Leo Africanus*, &c. Ensui-
„ te Bochart allegue differents passages de la S. écriture qui a-
„ pelle l'Egypte *Rahab*, sçavoir *Psal.* 87. 4. & 89. 11. *Esai.*
„ 51. 9. & *Job.* 26. 12.

„ Vous, Monsieur, ne sauriez vous me dire si les Egyptiens & He-
„ breux contoient la grenade entre les poires ou entre les pommes?
„ Pour moi, sans savoir ni Hebreu ni Arabe, je suis pourtant
„ très persuadé que le fruit que nous nommons proprement
„ poire & pomme n'étoit guere connu dans la basse Egypte du
„ temps de David, & bien moins du temps de Job; & je dou-
„ te fort que jusqu'à present on ait guere vû de pommiers ni
„ poiriers dans ce païs. En effet ces arbres ni par nature ni par
„ culture scauroient bien croitre dans un pays si plat & brulant,
„ & même dans les plaines de la basse Andaluzie, qui compa-
„ rée à la basse Egypte est un pays fort temperé, on ne les a ja-
„ mais pû cultiver, & on est obligé de les planter sur les mon-
„ tagnes. Au contraire la grenade, l'orange, le citron, la cidre
„ & des fruits semblables aiment ce sorte de climat, & on en
„ voit les campagnes couvertes. Ces sont la les pommes & les poi-
„ res d'Egypte & d'Afrique.

„ *Hosce legunt fructus*, *propior quos Phoebus amavit.*
„ *Vilia fert nostrum nil nisi poma solum.*

„ Notre commun ami, le tressavant Monsieur le Clerc, fit
„ ces deux vers, il y a plus de huit ans, au sujet d'une medaille
„ de mon cabinet, frappée par les Pheniciens habitans de la ville
„ de Serpa en Portugal, sur laquelle on voit un homme ceuillant
„ des oranges. C'est de ces sortes de fruits que les anciens se
„ ventoient que leur pays abondoit. La fameuse ville de Utique
„ en Afrique s'en glorifie de même sur une medaille que je
„ possede, où deux hommes cueillent des cidres d'un arbre & on
„ en voit deux des plus grosses tombés par terre. J'ai lû dans
„ quelque auteur ancien, dont je ne me ressouviens pas à present,
„ qu'à Rome & ailleurs on estimoit beaucoup les cidres d'Uti-
„ que comme les meilleures du monde, & que cette ville pro-
fitoit

„ fitoit conſiderablement du trafic qu'elle en faiſoit. Je vous ay
„ fait voir les medailles, & puis que vous le ſouhaitez je vous
„ envoye les eſtampes.

„ Je croy avoir ſujet de douter que Orion ait bien attrapé
„ le veritable ſens du mot Rib, en le traduiſant par celui de poi-
„ re, à moins qu'il n'ait compris dans le mot *Pyrus* les fruits, que
„ je viens de nommer : car ſans cette ſuppoſition la comparai-
„ ſon de la forme de la baſſe Egypte à celle d'une poire, qui or-
„ dinairement eſt pyramidale, ſeroit fort defectueuſe; celle d'une
„ pomme ſeroit incomparablement meilleure. Mais prenéz tel
„ fruit que vous voudrez, il n'y en a aucun dont la forme appro-
„ che plus à celle de la baſſe Egypte que la grenade. Le même
„ Monſieur le Clerc m'a fait comprendre, il y a longtemps,
„ qu'il ne faut pas trop chicaner ſur la ſignification de certains
„ mots qui ſe trouvent dans le Vieux Teſtament, & dans les de-
„ bris des autres langues orientales, comme ſont par exemple
„ les noms de certains fruits, animaux, plantes, ou pierreries. Il
„ me vient encore une penſée, c'eſt qu'actuellement en Eſpagne
„ on donne le même nom à la pomme qu'à la poire, nommant
„ la derniere Pera & le premier Pero, principalement la ſorte
„ la plus belle, comme celle que nos jardiniers nomment le

 Hon-

„ Hondertmark d'Eſpagne, & quelques uns le grand Mogol,
„ le Wynappel, le Jufferappel ou la belle garce, & d'autres
„ pommes ſemblables. Leur grammairiens pretendent que ce mot
„ leur vient des Grecs qui anciennement s'etoient établi ſur la
„ côte mediterranée d'eſpagne. Sebaſtien Covarruvias, neveu du
„ fameux Juriſconſulte de ce nom, dans ſon Theſoro de la len-
„ gua Caſtillana dit, *pero eſpecie de Mançana tomo el nombre*
„ *de Pyrus.* Et en effect les plus anciens Grecs en faiſoient de
„ même, & nommoient les pommes de quelle eſpece qu'elles fuſ-
„ ſent, grenades, oranges, ou autres, ΠΥΡΟϹ. L'etymologi-
„ ſte, qui a traduit par ce mot le Rib des Egyptiens, confirme-
„ roit ma conjecture, mais c'eſt de quoi vous jugerez mille fois
„ mieux que moy, dont tout le Grec eſt borné par la legende
„ de quelques medailles.

„ Par celle, que j'ai taché d'expliquer, vous avez vû que ceux
„ de Peluſe ont crû que leur ſupreme divinité, a ſçavoir Oſiris,
„ Jupiter Aegyptius, ou tel qu'on le voudra nommer, étoit le
„ même Dieu, connû, tant en Egypte qu'ailleurs, ſous le nom
„ de Jupiter Caſius. C'eſt ce que ceux qui ont frappé l'autre
„ medaille ſemblent avoir voulu marquer auſſi, ſoit de leur pro-
„ pre motif, ou en imitant les Peluſiens. Il ne nous reſte donc
„ qu'a rechercher en premier lieu quel peuple a fait frapper
„ cette medaille, & en ſecond quelle divinite ils ont confondu
„ avec Jupiter Caſius. La fabrique de cette medaille nous aſſure
„ qu'elle eſt frappée dans quelque province voiſine d'Egypte, &
„ ſans traverſer le ſinus Perſicus pour aller a Agris ville de Car-
„ manie, il ſuffira d'en chercher une dans l'Arabie, confinante
„ à Peluſe. Strabon, Ptolemée, Pline, & Etienne de Byzance
„ nous tireront d'affaire. Le dernier en ſuivant le premier dit,
„ *Agraei populi Arabiae, ut Strabo lib.* 16. Ptolemée fait mention
„ du même peuple, & Pline *Liv. 6.* aſſure que leur ville capita-
„ le ſe nommoit Agra. Etienne la nomme *Agra vel Agrae:*
„ n'importe, ce ſont ſans doute nos gens qui ont fait frapper
„ cette medaille, laquelle eſt peut-être l'unique monument an-
„ cien où leur nom ſe trouve: non que ce ſoit quelque peuple
ob-

„ obſcur, au contraire il a l'avantage dont (que je ſache) aucun
„ autre peuple ne ſe peut vanter, c'eſt de n'avoir jamais juſ-
„ ques à preſent été ſoumis a aucune domination étrangere, mais
„ d'avoir conſervé ſa liberté, malgré l'effort de tous les conque-
„ rans. Avec quel plaiſir ne doivent ils pas s'être mocqué des
„ ſuperbes legendes que Trajan & Severe ont affecté de faire
„ briller ſur leur medailles & inſcriptions, comme *Arabia ad-*
„ *quiſita*, *Capta*, *Auguſta Provincia* &c. la où au contraire ces
„ deux empereurs ont rendu graces au ciel d'être echappé en
„ perſonne bagues ſauves, ou a peu pres, des mains de nos Agrei.
„ Le premier en mourut peut être de depit, & l'autre s'en retour-
„ na avec ſa courte honte. Permettez moi quelque extraits de
„ Dion Caſſius, ou de Xiphilin ſon abbreviateur, & que je me
„ ſerve du vieux Gaulois d'Antoine de Bandole, ſon traducteur,
„ qui *page* 275, aiant conté que Trajan donna Parthamaſpates
„ pour roi aux Parthes, dit, *Apres cela il tira vers l'Arabie & fit*
„ *guerre aux Agareniens.* Un peu plus bas aiant marqué la ſituation
„ de la ville des Agreiens il pourſuit, *Auſſi Trajan pour lors*, *ni*
„ *Severus du depuis*, *ne purent oncques prendre cette place*, *com-*
„ *bien qu'ils euſſent jetté & abbattu par terre une partie de murail-*
„ *les*: *& ſi Trajan pour lors aiant envoyé quelques compagnies de*
„ *gens de cheval reconoitre la breche de la muraille*, *y recent une*
„ *groſſe perte & dommage*, *ſi bien que le plus court fut a ces gens*
„ *de cheval s'en retournera la haſte a leur camp*, *& ſi s'en falût bien*
„ *peu que lui même qui chevauchoit a l'entour du mur ne fut bleſſé*, *bien*
„ *que pour n'être reconnu des ennemis il eût depouillé ſa robe Royale*,
„ *car nonobſtant ce*, *les barbares*, *a voir ſeulement ſa téte chauve*, *& ſon*
„ *marche plein de Majeſté venerable conjecturoient aiſement que c'é-*
„ *toit lui*, *comme vrayement c'étoit il*, *& pour ce tachoient l'aſſener*
„ *a force de coups de traits*, *qu'ils lancoient*, *& tuerent un homme de*
„ *cheval*, *qui étoit joignant lui* &c.

„ Apres, pour ſauver l'honneur de Trajan echoué devant Agra,
„ Dion fait intervenir le ciel, qui par des tonnerres & orages
„ rechaſſe les troupes toutes les fois qu'ils alloient aſſaillir la vil-
„ le, & au lieu d'harpies envoye des mouches pour deſoler la
table

„ table des Phinées Romains, & enfin il conclut par ces mots: „ *Tellement que Trajan fut contraint de lever le siege & de se reti-* „ *rer: quelque temps apres il commenca se mal porter*, &c. Si vous „ souhaitez de savoir les avantures de Severe avec nos Agreiens, „ vous n'avez qu'a repasser sa vie dans le meme auteur: car „ quoi que Dion ou Bandole nomme alors cette ville Atra, a „ moins que Severus n'aye eu le meme sort devant deux villes, „ savoir Atra & Agra, le passage que je viens de copier in- „ dique que c'est la meme dont il parle dans la vie de Trajan. „ Mais ce n'est pas le seul avantage dont les Agreiens se puis- „ sent vanter. Ces sont eux qui sous le nom de Agareniens & „ Sarrasins, non contents de la conquéte de l'Asie, de l'Egy- „ pte, & de l'Afrique, dompterent l'Espagne & la Sicile, & „ penetrerent jusques au cœur de la France. l'Empire Ot- „ toman même leur est redevable d'une partie de sa grandeur.

„ Sur le second point, a savoir quel Dieu nos Agreiens ont „ placé sur leur medaille & confondu avec le Jupiter Casius, „ il suffiroit de dire que c'est Bacchus, supreme & quasi uni- „ que Dieu des Arabes, non ce jeune folastre, fils de Seme- „ le, mais le barbon, l'Egyptien, & le même que Osiris „ & le Nil. Qui en souhaite plus de nouvelles n'a qu'a re- „ passer l'explication d'un vase antique par Tristan de St. A- „ mant *tom.* 2. *pag.* 603. & suivants, & la 5 dissertation *de usu* „ & *praest. num.* de l'Illustre Monsieur Spanheym, & comme „ vous ne voulez pas que je vous fatigue par cinquante autres „ passages, je me contenteray de ceiles qui conviennent plus „ directement a la medaille. Le mot de ΑΓΡΕΤC nous en four- „ nira l'occasion.

„ *Sanchoniathon* chez Eusebe *Praeparat. Euangelic. Liv.* I. „ apres avoir conté a sa guise la creation du monde, & apres „ avoir marqué que la race d'Aeon & Protogonus engendra des „ fils, qui surpassoient en grandeur de corps l'ordinaire des hom- „ mes, & que c'est d'eux, que les monts *Casius* & le Liban ont pris „ leur nom, parce qu'ils y avoient habité, & ensuite aiant mar- „ qué les avantures de Hypsuranius & de son frere Usous, & le

culte

„ culte religieux qui leur fut rendu par leur descendants, il ajoute; de la race de Hypsuranius nacquirent Agreus & Alieus, qui signifie le chasseur & le pescheur, & furent les patriarche des chasseurs & des pescheurs, *qui venationis & piscationis artem invenere ac toti piscatorum venatorumque nationi suum postea nomen indidere.* Voici donc l'origine du nom de nos *Agrei*, a savoir de la chasse ou des chasseurs, ni plus ni moins que la ville d'Agra dans l'Attique reçût ce nom par ce que * Diane y fit la premiere chasse, & cette Deesse le nom de Agrotera, comme son frere Apollon celui de Agreus, encore de la chasse. Si vous voulez, Monsieur, que nous appliquions le nom de ΑΓΡΕΥϹ non seulement au peuple qui a fait frapper la medaille, mais aussi au Dieu qui y est representé, nous devions supposer que les Agrei croioient que Bacchus le Chasseur, inventeur de la chasse, avoit donné ce nom a leur ville & a la nation. Je sçai que la pluspart des savants font deriver le nom d'Agrei ou Agariens de Agar mere de Ismaël: mais sont ils bien assurés que les Agriens, qui vivoient il y a 16 ou 20 siecles, en avoient jamais oui parler ni sceu qu'il y eût eu un Abraham ou une Hagar au monde? Pour moy j'en doute fort: car quoi que les Arabes modernes se vantent d'être descendus d'Ismaël, ils ne semblent pourtant pas trop persuadés que les Arabes en general tirent leur origine de ce Patriarche: car si on peut croire ce que Marmol nous dit dans sa description generale d'Afrique *Liv.* 1. *Ch.* 28. ces mêmes Arabes font auteur de leur langue un certain petit fils de Cham, qu'ils nomment *Almaarub Ibni Cahtan*, & soutiennent que Ismaël n'est venu chèz eux que bien de siecles après cet Almaarub. Voici un beau champ pour transformer nôtre Bacchus, inventeur de la chasse, assez connu par le nom de ΖΑΓΡΕΥϹ, en Nimrod, ce puissant chasseur devant l'Eternel, & celuici en Almaarub fils de Chus & petit fils de Cham, pour étaler par une infinité d'exemples la gloire que les anciens heros se sont acquise par ce noble exercice, l'utilité que le genre humain en a tirée, & l'obligation qu'elle a eue à l'inventeur: mais comme je ne croy

D ddddd pas

* Pausanias *lib.* 1.

„ pas que les premiers habitans de la terre aient eu besoin de mai-
„ ître pour leur enseigner la defense naturelle & autres fon-
„ ctions requises pour leur conservation personnelle, je laisse
„ l'honneur de l'invention de la chasse à Dame necessité, qui l'a
„ enseigné aux Iroquois & autres sauvages de l'Amerique, &
„ si bien qu'ils en pourroient donner des leçons au même Nim-
„ rod; à qui, ni à Hercule ni à Thesée, exterminateurs de mon-
„ stres, je ne pretends pourtant pas derober l'avantage acquis pour
„ avoir été bons chasseurs, aussi peu que je voudrois ôter a
„ Alcathous fils de Pelops le royaume & la belle qu'il merita
„ pour avoir tué à la chasse le lion Citheronien. * Je ne puis
„ pourtant pas m'empecher de copier encore un passage de Bo-
„ chart en son Phaleg *pag.* 13. où aiant taché de prouver que
„ nôtre ancien Bacchus étoit le même que Nimrod, il dit, *Quid
„ quod in fabulis Bacchi nomen antiquissimum est* ΖΑΓΡΕΥϹ, *id
„ est fortis venator*, &c.

„ Pour la corne, si à la maniere des Orientaux on la veut pren-
„ dre pour marque de puissance, j'y consens; si pour instrument de
„ chasse, d'accord; si dans le même sens que les Egyptiens l'attri-
„ buoient au *Jupiter Nilus*, bon; on n'a qu'a choisir de toutes les
„ remarques, que Monsieur Spanheym nous a laissées dans sa cin-
„ quieme dissertation, celle qui plaira le plus. Pour moy je la
„ prends pour la coupe de Bacchus, que Nonnus nous depeint dans
„ ses Dionisiaques *Liv.* 12. ** disant qu'il mit le vin dans un pot
„ qu'il fit d'une corne & en but: & *Liv.* 14. son pourpoint (disons
„ robbe) étoit raié & de diverses couleurs, tenant de la main
„ gauche une corne cavée en forme de pot rempli de bon vin.

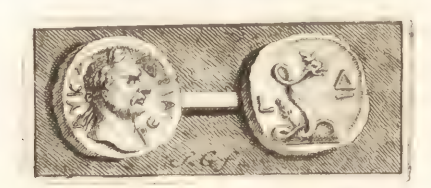
„ Voila en substance les conjectures que j'ai eû l'honneur
„ d'envoyer à S. A. S. dont le Cabinet peut donner de l'e-
„ xercice non seulement à des curieux comme moy, mais à
„ bien des savants & du premier ordre: les uns & les autres
„ y trouvent leur fait. Est on amateur d'une excellente suite
„ des Empereurs & Imperatrices, soit en argent soit en bronze, il
„ n'y en a point de plus belle en Europe. Les Roys de Syrie,
d'E-

* Pausan. *loc. cit.* ** Traduction de Boivet *pag.* 208. & 242.

„ d'Egypte, & d'autres peuples Orientaux, joints à une infinité „ de medailles Grecques contenteront les Chronologiſtes: & les „ Geographes, ſans ſortir de ce Cabinet, peuvent faire un voya- „ ge depuis Rome à Naples & Sicile, traverſer en Illirie & co- „ ſtoier toute la mer mediterranée juſques aux colonnes d'Her- „ cule, paſſer le detroit, & s'en retourner par l'Eſpagne & la „ France au port d'Oſtie. Souhaite-t-on des medailles qu'on peut „ dire uniques, la Paulina en or, & la Cornelia Supera en ar- „ gent, le ſont ſans contredit. Le jeune Druſus, le Peſcennius, la „ Didia Clara, ſurpaſſent en beauté tout ce qu'on verra ailleurs, „ comme en bronze l'Othon, le Peſcennius, les Julies, les Ne- „ ron & Druſus, leur ſœur Druſilla & une infinité d'autres „ qu'on eſtime le plus. Les medaillons n'y manquent pas, & „ les graveures, urnes & utenſiles antiques y ſont en abon- „ dance. J'ay été bien aiſe de vous faire ce detail, afin que vos „ étudians, ou ceux à qui vous trouverez à propos de commu- „ niquer mes remarques, s'en puiſſent prevaloir dans leurs vo- „ yages. Le Cabinet eſt ouvert pour tous les curieux, & ce grand „ Prince les en laiſſe profiter avec une bonté peu commune. „ Vous me croiez aſſez prudent pour ne pas entreprendre ſon e- „ loge: les Graevius mêmes auroient bien de la peine a le faire „ dignement: confeſſons pourtant que c'eſt aux Princes de ce „ caractere que l'Europe eſt redevable de la reſtauration des „ beaux arts & des ſciences, & d'être ſortie du barbariſme où „ depuis tant de ſiecles elle avoit été enſevelie, & où elle re- „ tomberoit bientôt ſans des tels Mecenas.

„ Après une ſi longue lettre n'attendez pas, Monſieur, que je „ vous diſe grand choſe ſur les autres medailles que vous ſou- „ haitez de mon Cabinet, dont vous trouverez partie dans les *E-* „ *poch. Syr. Mac.* du Cardinal Noris, dans les medailles de „ moyen bronze de Spon & dans d'autres antiquaires. Je vous „ envoyerai, ſi vous voulez, un bon nombre de Tyr, Sidon, By- „ blus, Ceſarée, Neapolis, Sebaſte, Orthoſia, & autres vil- „ les de Phenicie & ſon voiſinage, connuës & anecdotes, deſ- „ quelles vous pourrez choiſir celles qui ſerviront à votre deſ-

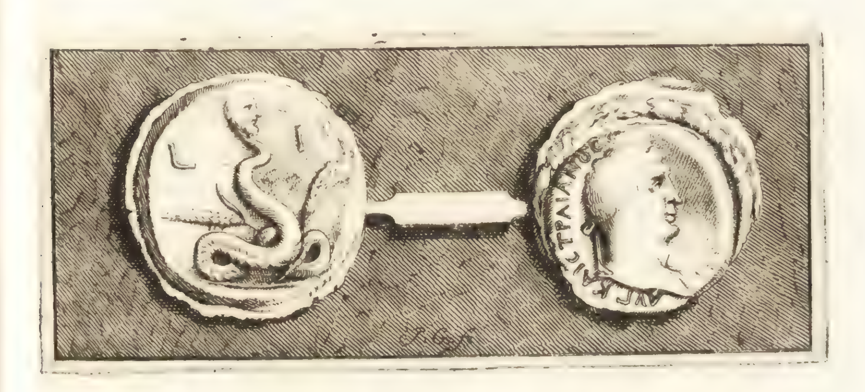
„ ſein. Il faut pourtant vous dire quatre mots ſur une aſſez ex-
„ traordinaire: en voici le deſſin & la legende.

„ ΑΥ. Κ. ΤΡΑΙ. ΑΔΡΙΑΝΟΣ. La tête d'Hadrien, entre
„ le cou & le menton ΡΕ.

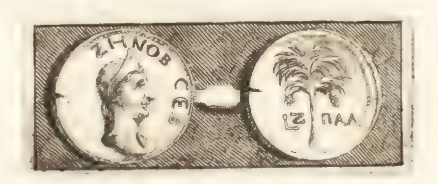
„ R. L. ΙΔ. Un ſerpent, la queuë entortillée, d'où ſort la
„ tige de quelque plante, ſur la tête du ſerpent la fleur du lotus.
„ Les lettres L. ΙΔ. marquent que cette medaille a été frappée la
„ 14. année du regne d'Hadrien, & ainſi on ne ſauroit prendre
„ le ΡΕ. pour une epoque, étant plus apparent quelles marquent
„ la ville où elle a été frappée. La fabrique ne permet pas de nous
„ trop eloigner des provinces voiſines de la Paleſtine ou Syrie:
„ & ſi dans dans l'Egypte je trouvois quelque ville dont le nom
„ commencât par RE, je ne balancerois pas à la lui attribuer.
„ Rekem d'Arabie, plus connuë ſous le nom de Petra, ne me
„ deplairoit pas, d'autant plus que Hadrien paſſa la 13 ou 14
„ année de ſon regne dans le voiſinage; mais il ſeroit irregulier
„ que, aiant dès le temps de Strabon porté le nom de Petra, &
„ Hadrien l'aiant honorée de celui de Hadriana, que ſur la me-
„ daille frappée à l'honneur de leur bienfaicteur ils ſe fuſſent ſer-
„ vis de ce nom Syrien. Reſaina en Oſroëne, ou Meſopotamie,
„ viendroit en conſideration, ſi le Cardinal Noris dans ſa 3 diſ-
„ ſertation *de epochis Syromacedonum* n'avoit demontré que l'epo-
„ que de cette ville n'a commencé que la 15 année du regne
„ de cet Empereur. Recem en Judée, Regias, Reob, Re-
„ cepha & autres lieux ſemblables ſont trop peu connus pour
„ leur attribuer ma medaille. Voulez vous, Monſieur, que nous
„ en faſſions preſent a Remmat, la capitale du païs de Gilead,
&

„ & que nous ſuppoſions que, quand Hadrien fit du bien à Jeru-
„ ſalem, cette ville cût part à ſes bontés, & en reconnoiſſan-
„ ce y mit pour revers l'Agothodæmon, à peu près comme on
„ le voit ſur une medaille dans Seguin *p.* 299. marquant par cet
„ embleme que ce bon Genie étoit l'Empereur même, qui par
„ ſa venuë avoit retabli leur felicité, & rempli le païs d'abon-
„ dance. Les Egyptiens ont bien pouſſé plus loin cette flat-
„ terie, en mettant ſur le corps du ſerpent, entouré des marques
„ de fertilité, & repreſentant leur Agathodaemon, la tête d'A-
„ drien même couronnée de lauriers, pour revers de ſa me-
„ daille, qui en vaut mille, & dont Monſieur de Roy, Se-
„ cretaire de l'Electeur Palatin, vient d'enrichir le Cabinet E-
„ lectoral: ci joint le deſſin qu'il a eu la bonté de m'envoier.

„ C'eſt ce que j'avois à vous dire ſur ma medaille, qui pour-
„ tant pourroit bien être frappée à Reſapha, ville de Palmyrene.
„ La fabrique a aſſez de raport aux medailles de ce païs. Mais a
„ propos: vous nous direz peut-etre quelque choſe de la ville de
„ Palmyre, puiſque les Juifs ſe vantent que Salomon en eſt le fon-
„ dateur: je m'en vais vous regaler du deſſin de l'unique medaille
„ (que je ſache) où le nom de cette ville eſt marqué, elle eſt de
„ Zenobie & des plus rares de mon cabinet. La legende ZΕΠ.

„ ZHNOBIA CEB. La tête de Zenobia. Revers, un Palmier.
„ Et L. Z. ΠAA. frappée la 7 année.

„ En voulant finir ma lettre l'envie me prit de consulter
„ mon Calepin, pour voir le nom que les Hebreux donnoient à
„ la grenade, & si Rib signifie une poire, comme Orion l'as-
„ sure. Il est constant que les Egyptiens comptoient la grenade
„ entre les poires, & la nommoient *Ribmon*, ou *Rib Am-*
„ *mon*, poire de Ammon, parce que ce fruit étoit consacré à
„ cette divinité, qui étoit le même Jupiter Aegyptius. Et de
„ ce Ribammon les Hebreux ont fait leur Rimmon (Grena-
„ de) Je n'examinerai pas si ce fruit a été consacré à la suprême di-
„ vinité des Egyptiens, parce qu'il ressemble à la figure de la
„ basse Egypte, ou si leur province a été nommée Rib; (poi-
„ re) pour sa ressemblance à la grenade, que par excellence on
„ peut avoir nommer la poire: il se peut encore que la grena-
„ de a pris ce nom de la ville de Thebes, qui est le Ammon no
„ des Hebreux, & le Diospolis des Grecs, signifiant la même
„ chose, savoir ville Dieu. Ce nom lui etoit dû avec quelque ju-
„ stice, puis que selon Plutarque dans son traité *de Iside & O-*
„ *siride*, là où tous les Egyptiens contribuoient la quote qui leur
„ etoit imposée pour faire les images des animaux qu'on y ado-
„ re, ceux de la Thebaide seuls n'y contribuoient rien, esti-
„ mant que rien de mortel ne peut être Dieu, mais celui seul
„ qu'ils appellent Cnef, qui jamais ne naquit, ni jamais ne mour-
„ ra. Ce sentiment s'accordoit avec celuy du peuple Juif: & ne
„ pourroit-on pas supposer que la conformité, qu'on remarque
„ entre les habillements sacerdotaux des Juifs & des Egyptiens,
„ vient, que Dieu a permis à Moise de suivre en bien des cho-
ses

„ ſes (qui en ſoi même ſont indifferentes) l'uſage des preſtres
„ Thebains, & qu'en les ſuivant il a fait orner la veſte du
„ grand Sacrificateur de tant de grenades, fruit conſacré à l'u-
„ nique & veritable Divinité? mais ſi vous aimez mieux que les
„ grenades, ſimbole de la baſſe Egypte, etoient au bas de la veſte
„ pour marquer la ſortie des enfants d'Iſraël de ce païs, j'y con-
„ ſens. J'aurois bien des choſes à dire ſur le culte des The-
„ bains, qui a paſſé juſqu'en Eſpagne: je vous en dirai des nou-
„ velles, en ayant occaſion de vous entretenir ſur l'ancienne re-
„ ligion des Eſpagnols, & les Dieux du païs; mais il eſt temps
„ de finir cette lettre, laquelle auroit été moins longue, ſi avant
„ que de la commencer j'avois conſulté Calepin. Je ſuis de tout
„ mon cœur,

Monſieur,

A Endehoef, ce 15 Avril 1713.

Votre très humble & très obeiſſant Serviteur,

Jacques de Bary.

Hactenus vir doctus. Quae quidem longe abeunt a ſententia Sponii, qui nummos huic noſtro ſimiles Corcyrae tribuendos, Jovique Caſio qui illic colebatur, exiſtimat, & ΑΓΡΕΥΣ nomen eſſe Panis. Vide ejus *Miſcellanea eruditae antiquitatis*, *pag.* 75.

PHAENO.

Φαινώ. Olim urbs Idumaea, poſtea vicus in ſolitudine inter urbem Petram & Zoaram, teſte Euſebio ad vocem Φινῶν. Exiſtimetur eſſe פונן *Num.* 33. 34. & hinc lux accederet locis manſionum Iſraeliticarum in ſolitudine. Ceteroquin, ſi originis Graecae vox eſſet, poſſet credi aliquid commune habere cum Γεωφάνιον, quo nomine Graeci locum nuncupant e quo metalla effodiuntur (vide Harpocrationem & Heſychium) aut cum Φαύνῳ. Faunus enim Pici filius primus fodinas auri & argenti vel metalla auraria & argentaria, (ut Plinii verbis utar *lib.* XXXIV. 18.) invenit. Vide Suidam ad vocem Μεταλλεῖς. Heſychius Προσφανῆ, Θεοφράστος ἐν μεταλλικῷ (vide de hoc Meurſ. in comm. ad Apollonium Dyſcolum *pag.* 147.) χρυσίου συῤῥοάς.

Me-

Meminit hujus Athanaſius, epiſt. ad ſolitar. vit. agentes *pag.* 658. ἠξίωσαν εἰς μέταλλον ἀποςαλῆναι καὶ μέταλλον ὐχ' ἁπλῶς ἀλλ' εἰς τὸ τῆς Φαινῶ ἔνθα καὶ φονεὺς καταδικαζόμενος ὀλίγας ἡμέρας μόγις δύναται ζῆσαι. *In metalli fodinam eum mitti curaverunt, nec in metalli fodinam ſolum, ſed illam ſpeciatim quae Phaeno nuncupatur, in qua homicida damnatus nonniſi ad paucos dies ſupereſſe poteſt.* Dedan eſſe in quarto miliario a metallo Phoeno contra Aquilonem, Euſebius notat voce Δαιδάν. Φαινήσια μέταλλα vocat Epiphanius *l.* II. *adv. haer. pag.* 719.

Epiſcopus Φαίνυς τῆς Σαλυταρίας Παλαιςίνης interfuit Concilio Epheſino. In actis Epheſi inſertis Concilio Chalcedonenſi legitur epiſcopus Φαεινῦς. Eſt tamen haec Phaeno eadem urbs. In Notitia veteri eccleſiaſtica nulla urbs hoc nomine inter urbes Palaeſtinarum legitur, ſed Φενῦτος poſt Ἔσβυς inter urbes Arabiae, quam non dubito eſſe eandem.

PHANUEL.

Φανυήλ. Nomen loci a Jacobo ita appellati. Joſephus *Antiq.* I. 19. urbs poſtea facta, in qua palatium exſtruxit Jeroboam *Ant.* VIII. 3. quem locum Suidas deſcripſit ex Joſepho ad vocem Ἱεροβοάμ. Vide Penuel.

PHAORA.

Hoc nomine vicus quidam haud procul a Bethlechem appellabatur tempore Hieronymi, uti ſcribit in Onomaſt. ad vocem Fogor. Tempore Euſebii Φογώρ vocabatur, vide Onomaſticon, & confer dicenda ad vocem Φογόρ.

PHARATHO.

Φαραθώ. Urbs munita a Bacchide. Joſephus *Antiquit.* XIII. I. I *Macc.* 9. 50. inter urbes Judaeae recenſetur, ſcribiturque Φαραθών, Latino interpreti *Pirhathon.*

PHARATHOS.

Φαραθός. Urbs Ephraimitarum. Joſephus *Ant.* V. 9. vide Pirathon.

Ste-

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς vocat urbem Galilaeae. Ante observavimus eum plures urbes Judaeorum Galilaeae tribuere, etiamsi in ea sitae non essent. Ita ille, Φάραθος· πόλις τῆς Γαλιλαίας. Ἰώσηπος πέμπτῳ Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας. *Pharathus urbs Galilaeae. Josephus lib.* v. *Antiquit. Jud.*

PHASAËLIS.

Φασαηλίς. Urbs circa vallem Jerichuntis, ad plagam borealem hujus urbis condita ab Herode. Josephus *Antiquit.* XVI. 9. Meminit & anonymus geographus Ravennas, *Jericho*, *Copna*, *Fasselide.* Stephanus. Φασαηλὶς, πόλις τῆς Ἰουδαίας, ἀπὸ Ἡρώδου κτισθεῖσα, τοῦ πρώτου βασιλέως τῆς χώρας, τῷ ὀνόματι τοῦ ἀδελφοῦ, ὡς Ἰώσηπος ἐν α΄ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου. Τὸ ἐθνικὸν Φασαηλίτης, ὡς αὐτὸς ἐν τῇ αὐτῇ. *Phasaelis, urbs Judaeae, ab Herode condita primo illius terrae rege, de nomine fratris, uti Josephus scribit lib.* I. *bell. adv. Romanos. Gentile est Phasaelites, quo ipse ibidem utitur.*

Φασηλὶς appellatur Ptolemaeo, quem vide. Josephus autem nomen φασηλις dat urbi sitae in confinio Lyciae & Pamphyliae *lib.* I. *de bell.* 16. sed hanc Φασαήλον aut Φασαηλίδα semper nuncupat. Phaselidis convallis meminit Plinius, uti & Archelaidis & Liviadis, quas convalles vocat *lib.* XIII. 4. At constat aliunde urbium haec esse nomina: potuere tamen etiam vallibus vicinis dari. Josephus commemorat quoque φοινικῶνας ἐν Φασαηλίδι, palmeta in Phasaelide. Archelaida non longe abfuisse a Phasaelide tradit *Ant.* XVIII. 3. Praeterea meminit *Ant.* XVI. 9. ubi Φασαηλὸν vocat (quod etiam nomen erat turris ab Herode Hierosolymis conditae, *Ant.* XVI. 9.) & urbem circa vallem Jerichuntis conditam ab Herode. *Lib.* I. *de bell. cap.* 16. scribit eam sitam ad boream Jerichuntis & Φασαηλίδα vocat, uti & *Antiquit.* XVII. 9. & alibi. Salome hanc urbem tributam cum Jamnia & Azoto narrat, *Antiq.* XVII. 9. & 13. & Salomen morientem ea Juliae reliquisse *Antiq.* XVIII. 3.

Videtur locus hujus urbis monstratus peregrinantibus paucis abhinc saeculis: nam Sanutus in secretis fidelium crucis *p.* 247.

ſcribit eam diſtare tribus leucis a Jordane, & ſitam in campeſtribus, ubi torrens Crith deſcendit.

PHATHURA.

Φαθȣρά. Vicus juxta Eleutheropolim in via ducente Gazam. Euſebius in Onomaſtico.

PHILOTERIA.

Narrat Polybius, commiſſo praelio inter exercitum Antiochi & Ptolemaei ad plagam ſeptentrionalem Sidonis, Antiochum victorem ad Sidonem ſigna conſtituiſſe, nec tamen urbem ipſam obſediſſe quod rerum neceſſariarum copia abundaret & hominibus eſſet refertiſſima; duxiſſe itaque legiones Philoteriam, cujus ſitum ex his intelliges quae habet *lib.* v. *hiſtoriarum pag.* 413. Ἀναλαβὼν δὲ τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ὡς ἐπὶ Φιλοτερίας. Διογνήτῳ δὲ συνέταξε τῷ ναυάρχῳ πάλιν ἔχοντι τὰς ναῦς ἀποπλεῖν εἰς Τύρον. Ἡ δὲ Φιλοτερία κεῖται παρ᾽ αὐτὴν τὴν λίμνην, εἰς ἣν ὁ καλȣ́μενος Ἰορδάνης ποταμὸς εἰσβάλλων ἐξίησι πάλιν εἰς τὰ πεδία τὰ περὶ τὴν Σκυθῶν πόλιν προσαγορευομένην. Γενόμενος δὲ καθ᾽ ὁμολογίαν ἐγκρατὴς ἀμφοτέρων τῶν προειρημένων πόλεων, εὐθαρσῶς ἔσχε πρὸς τὰς μελλȣ́σας ἐπιβολὰς, διὰ τὸ τὴν ὑποτεταγμένην χώραν ταῖς πόλεσι ταύταις, ῥᾳδίως δύνασθαι παντὶ τῷ στρατοπέδῳ χορηγεῖν, καὶ δαψιλῆ παρασκευάζειν τὰ κατεπείγοντα πρὸς τὴν χρείαν. *Aſſumtis igitur legionibus Philoteriam proficiſcitur. Diogneto autem nauarcho negotium dat, ut claſſem Tyrum appellat. Philoteria ſita eſt ad lacum quem Jordanes fluvius influens & inde egrediens per planitiem urbis Scythopolis labitur. Potitus autem duabus urbibus ſupra memoratis rex ad reliqua incepta, bonae ſpei plenus, ſe comparabat, quia ſubjecti illis agri alendo exercitui abunde ſuppeditabant, & quaecunque uſui eſſent ſubminiſtrabant largiter.* Videtur itaque ad lacum Tiberiadis ſita fuiſſe, quod etiam ex eo firmari poteſt quod mox addat poſt captam Philoteriam ſuperatis montibus Atabyrium (Thabor) ab Antiocho occupatum, qui ad orientem ſpectabat illum lacum uti hodierna experientia docet

Si conjecturis locus ſit, crediderim nomen huic urbi impoſitum

tum esse a Philotera, uti & urbs alia Philotera dicta est de nomine sororis Ptolemaei secundi, cujus meminit Strabo *lib.* XVI. *pag.* 529. Ἀπὸ Ἡρώων πόλεως πλέουσι κατὰ τὴν Τρωγλοδυτικὴν πόλιν εἶναι Φιλωτέραν ἀπὸ τῆς ἀδελφῆς τοῦ δευτέρου Πτολεμαίου προσαγορευθεῖσαν. *Ab Heroum urbe naviganti juxta Trogloditicam esse urbem Philoteram dictam de nomine sororis Ptolemaei secundi.*

Caeterum Charax videtur hujus urbis quoque meminisse quum in Coelesyria aliquam Philoteram commemorat. Audiamus Stephanum in Ἐθνικοῖς. Φιλωτέρα, πόλις περὶ τὴν Τρωγλοδυτικὴν, Σατύρου κτίσμα (haec est cujus Strabo meminit loco mox citato) Ἀπολλόδωρος δὲ Φιλωτερίδα καλεῖ. Ἔστι καὶ κοίλης Συρίας Φιλωτέρα ὡς Χάραξ ἐν ὀγδόῳ χρονικῶν. Τὸ ἐθνικὸν ταύτης Φιλωτέριος διὰ τὸ τινὰς καὶ Φιλωτερίαν αὐτὴν εἰρηκέναι· τῆς δ' Αἰγυπτίας Φιλωτερίτης διὰ τὸ συνηθὲς τοῦ ἐπιχωρίου τύπου. *Philotera, urbs est circa Troglodyticam regionem, opus Satyri. Apollodorus eam nuncupat Philoterida. Est etiam urbs Cavae Syriae Philotera uti Charax testatur libro octavo Chronicorum. Hujus gentile est Philoterius, propterea quod aliqui hanc Philoteriam appellant. Sed Philoteriae Aegyptiae gentile est Philoterites: quia haec usitata est in illa regione nominum gentilium forma.* Vide & Melam *l.* III.8.

PHOGOR.

Φογόρ. Urbs tribus Judae, cujus mentio fit in codicibus Graecis, non in Hebraeis, *Jos.* 15.60. In quibusdam codicibus Φαγὼρ legitur. Credibile est hujus urbis memoriam permansisse in Φογὰρ, quod nomen erat vici in tribu Judae non longe a Bethlechem (nota autem in hoc ipso commate Graeco cum Phogor & aliis Bethlehem quoque recenseri, ut vicinas has fuisse suspicar vel hinc liceat) teste Eusebio in onomastico Ἐστὶ Φογὼρ κώμη πλησίον Βηθλεέμ. *Est Phogor vicus prope Bethleem.* Fuit itaque in portione tribus Judae. Hieronymus addit, *quae nunc Phaora nuncupatur.* Emollita est pronuntiatio, & abjectum gamma, uti Σώαρα dixere pro Σεγὼρ &c.

PIRA.

Πίρα. Urbs. Οἱ ἐκ Πίρας. III *Ezr.* 5.37. Notandum tamen

 hoc

hoc comma abesse a quibusdam codicibus. Capite septimo Nehemiae, ubi eadem series recensetur, etiam non extat, nec in Hebraeo codice nec Graeco. Videtur natum ex male repetito praecedenti οἱ ἐκ Καφίρας.

* PIRATHON.

פִּרְעָתוֹן In Ephraim. *Jud.* 12. 15. Φαραθὼν in libris Apocryphis, Φαραθὰ Josepho & Φάραθος, unde gentile פרעתוני 1 *Chr.* 11. 27. Graecis ὁ Φαραθονίτης, quod in Lexico Origenis male ἐν στοιχείῳ O legitur junctum ὀφαραθονίτης.

PLATANE.

Vicus Sidoniorum, urbi vicinus. Josephus *Ant.* XVI. *ultimo*.

PORPHYREON.

Stephanus in Ethnicis. Πορφυρεὼν, πόλις Φοινίκης, *Porphyreon, urbs Phoenices*. Inde usque ad Scalam Tyriorum erat captura purpurae. Ita *Gem. Schabbath.*26. 1. quod haud leve decus addit laudibus Palaestinae. Pollux *l.* 1. *c.*4. *segm.* 45. modum capiendi purpuram in Phoenice usitatam describit prolixe, docetque ὄστρακον & σάρκα simul contundi ut purpureus inde color eliciatur, & quae ibi plura videri possunt. Fatendum tamen est veteres videri purpurae capturam non a Tyro usque ad scalam Tyriorum, sed Sidona usque extendere, unde & murex, concha, ostrumque Sidonium aeque ac Tyrium dici solet. Ovidius *Metam. lib.* X. 8.

Collocat hanc stratis concha Sidonide tinctis.

Tibullus *lib.* III. *eleg.* 3.

Tinctaque Sidonio murice lana juvat.

Horatius *Epist.* I. 10.

Non qui Sidonio contendere callidus ostro.

& quae plura sunt in veterum scriptis obvia. Verum haud inde colligas eo usque extensum fuisse litus in quo purpurae capiebantur

bantur, quoniam poëtae nomina Tyrii & Sidonii, ob locorum viciniam, saepe permutare solent; quare & Sidonia Dido pro Tyria videtur a Virgilio esse nuncupata. Ceterum quia purpura ad Carmeli erat litus, posset esse dictum *Cant.* 7. 5. *caput tuum ut Carmel, & cincinnus capitis tui ut purpura*: nata nempe ad Carmeli litus in aequore, ut aequor frontis (loquor cum poëtis Latinis) a capillis ornabatur.

Mentio fit hujus loci in actis Concilii Constantinopolitani habiti *anno* 536, ubi dicitur Πορφυρεὼν ἐπαρχίας Φοινίκης παράλου, esse urbs provinciae Phoenices maritimae, cujus episcopus tunc erat Theodorus. Erat eadem ac Caipha vel Epha, uti Gulielmus Tyrius existimat. Videtur eruditissimo le Moyne *in Variis Sacris pag.* 829. חלזון esse dicta a piscatione purpurae: quamvis Willebrandus Oldenborg in itinerario suo Caipham & Halzon distinguat. Ibidem multa leguntur ad illustrationem hujus loci facientia, quae non vacat describere.

RABBA.

Vel רִבָּה / Urbs tribus Judae *Jos.* 15. 60.

RABBATH MOBA.

Eadem est ac Areopolis, & urbs Palaestinae tertiae. Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ῥαββάθμωμα, πόλις τρίτης Παλαιστίνης, ἡ νῦν Ἀρεόπολις. *Rabathmoma, urbs Palaestinae tertiae, nunc Areopolis dicta.* Videretur μώμα pro μώβα scriptum, verum & in nummis scribitur ΡΑΒΒΑΘΜΩΜΗΝΩΝ ΒΜΡ (aerae caput est *a. v. c.* 811.) & ΡΑΒΒΑΘΜΩΜΑ. Idem. Μώβα, μοῖρα τῆς Ἀραβίας. Οὐράνιος ἐν Ἀραβικῶν δευτέρῳ. οἱ οἰκοῦντες Μωβηνοί καὶ θηλυκῶς Μωβηνή. Ἔοικε δ' ἐνδεῖν τὸ α. Ἦν γὰρ Μώαβα· καὶ τὸ ἐθνικὸν Μωαβίτης, τὸ θηλυκὸν Μωαβῖτις. *Moba, pars Arabiae. Uranius* l. 11. Arab. *Incolae Mobeni, faemininum Mobene. Videtur deesse A. Est enim Moaba, & gentile Moabites, faemin. Moabitis.*

Diversa est ab hac Rabbathammana, cujus idem meminit his verbis. Ῥαββατάμμανα, πόλις τῆς ὀρεινῆς Ἀραβίας. Λέγεται δὲ οὐδε-

τέρως. *Rabbathammana, urbs Arabiae montanae. Gen. neutr.* Polybius *lib.* v. hiſtoriarum *p.* 414. edit. Caſaub. ita ejus meminit. Μετὰ δὲ ταῦτα πυνθανόμενος εἰς τὰ Ῥαβαθάμανα τῆς Ἀραβίας πλείους ἠθροισμένους τῶν πολεμίων ποθεῖν καὶ κατατρέχειν τὴν τῶν προσκεχωρηκότων Ἀράβων αὐτῷ χώραν. *Poſtea factus certior in urbem Arabiae Rabatamana magnum hoſtium numerum conveniſſe & agros illorum Arabum qui ſe illi adjunxerant populari atque incurſionibus infeſtare &c.* Joſephus Ῥαβαθὰ & Ἀραμαθὰ ſcribit nomen hujus urbis. Eſt eadem ac Philadelphia ad ortum Peraeae. In actis S. Zenonis & Zenae editis ex MS. Vaticano in actis Sanctorum Junii, *tom.* IV. *p.* 476. dicitur Φιλαδελφία τῆς Ἀραβίας ἥτις ἐν τῷ νόμῳ Ἐμμὰν κέκληται. *Philadelphia Arabiae quae in Lege (Moſaica) Emman dicitur.*

* RABBITH.

Vel הָרַבִּית / Urbs tribus Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 20. Hieronymus in Onomaſtico ad h. v. notat villam Rebbo eſſe in finibus Eleutheropolis ad ortum ſolis: ſed illa huc non facit.

RACCATH.

רַקַּת / Urbs in Nephtali. *Joſ.* 19. 35.

* RACCON.

Vel הָרַקּוֹן / Urbs tribus Dan. *Joſ.* 16. 46.

* RACHAL.

רָכָל / Urbs tribus Judae. 1 *Sam.* 30. 29.

RAGAB.

Locus, ubi praeſtans oleum colligebatur trans Jordanem. Miſna Menachot. VIII. 3. תקועה אלפא לשמן אבא שאול אומר שניה לה רגב בעבר הירדן *Thekoa primas tenet in oleo. Abba Saul dicit, ſecundas Ragab in regione trans Jordanem.* Meminit

minit ejusdem loci Josephus dicens Ῥαγαβᾶ esse arcem trans Jordanem sitam in regione Gerasenorum *Ant.* XIII. 23. Et, ni fallor, idem locus est cujus mentionem facit Eusebius in Onomastico ad vocem Ἄργοβ, scribens esse vicum πρὸς Γέρασαν πόλιν, circa Gerasam urbem Arabiae, 15 miliaribus inde versus occasum, cui nomen Ἔργα, quod videtur legendum Ἔργαβα. Nota obiter regionem Gerasenorum longissime occasum versus extendi. Usum id habebit in N. T. Crediderim in hoc nomine Ῥαγαβὰ esse vestigium nominis ארגב *Argob* in Basan, uti Sacer Codex loqui solet. Confirmat me versio Samaritana Pentateuchi, quae pro *Argob* ubique, saltem saepius (nec enim nunc vacat omnes illos locos inspicere) *Rigoba* substituit.

RAMA, quae & RAMOLA.

Scriptorem antiquiorem qui hujus Ramae mentionem facit non novi Bernardo Monacho, qui saeculo nono vixit & iter instituit in loca sancta *anno* 870. & in *lib. de locis sanctis* ita ejus meminit. *Deinde venerunt Alarixa, de Alarixa in Ramula juxta quam est monasterium beati Georgii martyris, ubi ipse requiescit. De Ramula ad Emmaus castellum, de Emmaus ad sanctam civitatem Hierusalem.*

Abulhasen Persa in geographia sua MS.ta vocat رملة قصبة فلسطين *Ramolam caput Palaestinae.* Liceat enim vocem قصبة ita reddere, quae metropolin significat, uti jam observavit Golius in notis ad Alferganum *pag.* 279.

Quamvis autem nomen hujus urbis *Rama* vulgo, & *Ramola* vel *Ramula* dicatur, vult tamen Abulfeda in geographia sua manu scripta, qui singulis literis nominum urbium vocales & puncta quae tribuenda sint adnotavit, scribi *Al Ramla* بفتح الراء وسكون الميم *mem nulla vocali addita.* Urbem hanc idem non antiquam sed conditam esse scribit ab Solimanno filio Abdolmelic, vastata urbe Lydda (*hanc civitatem aedificaverunt Arabes prope Lyddam, quum peregrini primo iverunt ad partes illas post tempora Mahumeti,* scribit Sanutus in secret. fidel. crucis *pag.* 152.) & aquae ductu, ci-

ciſterna, aliiſque rebus ornatam, abeſſe ab urbe Hieroſolymitana iter unius diei, Lyddam inde abeſſe tres paraſangas (فراسخ) verſus ortum (في ناحية الشرق) at etiam verſus ſeptentrionem, ut alii referunt.

Ni fallor, etiam Ramolae hujus nomen ſcriptum fuit a Johanne Cantacuzeno *lib.* IV. *hiſtoriar. cap.* XIV. *pag.* 757. pro quo nunc Ῥωμαίων legitur, vox notior a librariis ſubſtituta pro ignotiori. Sed lector ipſe judicet. Recenſetur illic epiſtola Sultani ad Imperatorem, in qua haec ſcribit. Πάλιν ἐζήτησεν ὁ ἀποκρισιάριος, ὅτι χάλαγμα ἦν παλαιᾶς ἐκκλησίας εἰς τὴν γειτονίαν τῶν Ῥωμαίων ὁ ἅγιος Γεώργιος, νὰ ὁρίσωμεν νὰ κτισθῇ καὶ ἠκέσαμεν τὸν λόγον τοῦ καὶ ἐπληρώσαμέν τον. Πάλιν ἐζήτησαν οὗτος τὸν ὁρισμὸν μας τὸν ἅγιον νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν ἁγίαν ἀνάστασιν, νὰ προσκυνήσῃ καὶ ἐκεῖνος καὶ οἱ εὑρισκόμενοι μετ᾽ ἐκείνου. *Poſtea petiit legatus veſter ut quoddam ruinoſum aedificium veteris templi, Sancti Georgii dicti, vicinum Ramenſibus* (i. e. incolis Ramae: puto enim Ῥαμαίων ſcriptum fuiſſe, aut Ῥαμελαίων) *renovaretur, quod etiam conceſſimus. Inſuper ſacram a nobis facultatem petebat, ut ipſi & ſociis ſuis ad Templum, Sanctam Anaſtaſin dictum, Hieroſolymas proficiſci liceret.* Erat autem templum Sancti Georgii non longe a Rama, ubi olim Lydda fuit, cujus templi pars adhuc ſupereſt. Patet, ſi quis epiſtolam illam perlegat, agi potiſſimum de rebus Palaeſtinis & locis in eo ſanctis ac cultu ſacro. Huc faciunt quoque illa quae leguntur in Alexiade Annae Comnenae *lib.* XI. *pag.* 328. Καὶ κατελθόντες εἰς τὸν Ἰάφα τὴν ἐκείνων περιέμενον ἔφοδον· εἶτα ἐκεῖθεν κατέλαβον τὸ Ῥάμελ, ἐν ᾧ καὶ ὁ μεγαλομάρτυς Γεώργιος μεμαρτύρηκε. *Et convenientes Japham* (haec Joppe eſt) *illic eorum impetum exſpectant. Poſtea tamen in Ramel* (haec Rama eſt) *tranſeunt, ubi magnus martyr Georgius martyrium ſubiit.*

Vir doctiſſimus Carolus du Freſne in notis ad Annae Comnenae Alexiadem *pag.* 372. ſcribit Ramam hanc olim miliariam cognominatam, & huc refert veterem inſcriptionem Trevirenſem apud Brouerium in Proparaſceue Annal. Trevir. *cap.* 16. e qua, quod mendis conſpicuis laboret, haud multum certi elicias.

FL.

FL. GORDIO. RUFINO. ƎLIB. H.
HORTIS. RAMAE. MILIARIAE.
IN. SYRIA. GENITUS. IN. ASIA.
TRALLIS. DEFUNCTUS. AUG. TR. LUCIA.
AFRANIA. VALENTINA. CONIUGI.
KARISSIMO. VIVA. FECIT.

Videretur nomen *Miliariae*, tributum Ramae, ortum traxisse ab ala vel cohorte miliaria, quae olim illic fuit. Ne ex Palaestina nostra excedamus, mentio fit in Notitia dignitatum Imperii Romani *alae primae miliariae* sub dispositione Ducis Palaestinae, & *cohortis primae miliariae Thracum* sub dispositione ducis Arabiae. Vide supra *lib.* 1. *cap.* 36. Suspicatus sum olim primae hujus cohortis miliariae Thracum mentionem fieri in lapide veteri Praenestino, quem Gruterus corpori inscriptionum suarum inseruit *pag.* 565. *num.* 2.

C. VALERIO. L. F.
QVIR. FLORINO.
PRAEF. COH. II. THRAC.
SYRIACAE.
TRIB. MIL. LEG. VII
CLAUD. PIAE. FID.
FRATRI. OPT.
B. M.
PROCVLVS.

Fffff Quam-

Quamvis enim non ignorem ſaepe in veteribus marmoribus notas numerorum alteras alteris eſſe majores, uti quum VII & IIII legitur aut IIIII, pro VII IIII & IIIII (quod & hic factum eſſe non negem, licet certe numerum LEG. VII, non ut alii VII, ſed notis magnitudine paribus expreſſerint) ad iſtam tamen ſuſpicionem me deduxit uſus quorundam, qui I adhibebant pro M ut mille indicarent. Videri de hac nota poſſunt quae Johannes Mabillonius in egregio opere de re diplomatica obſervavit *pag.* 215. cujus viri obitus acerbiori nos dolore commoveret, niſi Bernardum Montfauconium, merentem indies optime de interioribus literis, & per medias laudes quaſi quadrigis vehentem, ſuperſtitem reliquiſſet.

Ceterum, ut animi mei ſententiam de lapide Trevirenſi expromam, nihil ei commune eſt cum Rama Palaeſtinae. Crediderim in eo legendum eſſe militem, aut tribunum, *cohortis primae miliariae in Syria*, ſic ut, detritis aut fugientibus literis, nunc legatur *hortis Ramae miliariae*: totamque inſcriptionem ita libenter conſtituerim.

FL. GORDIO. RVFINO. TRIB. CO
HORTIS. PRIMAE. MILIARIAE.
IN. SYRIA. GENITO. IN ASIA.
TRALLIS. DEFVNCTO. AVG. TR. LVCIA.
AFRANIA. VALENTINA. CONIVGI.
KARISSIMO. VIVA. FECIT.

Phocas in deſcriptione locorum ſanctorum ita ejus meminit, ut eam 36 aut 37 millibus paſſuum ab urbe Hieroſolymitana collocet; quod intervallum vix differt ab eo quod ſecundum itinerarium vetus ei dari debet. Ita ille. Ἀπὸ τῆς ἁγίας πόλεως Ἱερουσαλὴμ ὡσεὶ μίλια ϛʹ ἐστιν ἡ Ἀρμαθὲμ πόλις, ἐν ᾗ Σαμουὴλ ὁ μέγας ἐκεῖ-

νος

νος προφήτης γεγέννηται, καὶ μετ᾽ ἐκεῖνον ὡσεὶ μεθ᾽ ἑτέρων μιλίων ἑπτά, ἢ καὶ πλεῖον διάστημα, ἐστὶν ἡ Ἐμμαὺς πόλις μεγάλη, κοίλαδος μέσον κειμένη, ἐν ὑπερανεστηκότι ῥαχίῳ οὕτως ὡσεὶ μίλια εἴκοσι καὶ τέσσαρα ἡ τοῦ Ῥαμπλέα χώρα ὑφήπλωται, καὶ ναὸς πάμμεγας ἐν ταύτῃ ὁρᾶται τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Γεωργίου. *Ab urbe sancta Jerusalem circiter 6 millia passuum sunt usque ad Armathem* (הרמתים) *ubi magnus Propheta Samuel natus est. Inde post alia 7 millia aut amplius est Emmaus urbs magna in media valle, sed eminenti dorso insita. Sic ad passuum fere quatuor & viginti regio Ramplea* (haec est Ramola) *diffunditur, & templum ingens in illa conspicitur Sancti & magni martyris Georgii qui illic natus est.* Lyddam sive Diospolin intelligit, quae patria est S. Georgii non longe a Ramola.

RAMA.

רמה/ Urbs in Benjamin *Jos.* 18. 25. *Inter Rama & Bethel in montanis Ephraim. Jud.* 4. 5. Legitur *Jud.* 19. 13. *Perge ut Gibeae vel Ramae pernoctemus*, unde situs Ramae illustratur. Erat in via qua Judaei ad Israëlitas proficisci solebant, nam rex Israëlis ideo eam munivit, ne rex Judae ad eum veniret. Aberat 6 miliaria ab Aelia sive Jerusalem ad septentrionem contra Bethel, teste Eusebio in Onomastico. Cellarius putat *Bethel* male illic legi, quia longe hinc sita erat, & forte *Bethlechem* scripsisse Eusebium. Ego nil muto. Nec enim hinc adeo longe aberat Bethel: vide supra *Bethel. Rama quae est juxta Gabaa, in septimo lapide a Jerosolymis sita*, scribit Hieron. ad *cap.* 5. Hos. qui ad Sophon. *cap.* 1. testatur parvum modo viculum sua aetate fuisse, *Rama & Bethoron & reliquae urbes nobiles a Salomone constructae parvi viculi demonstrantur.*

Est etiam urbs Rama, vel הרמה, in Naphtali *Jos.* 19. 36. in finibus Ascher. *Jos.* 19. 29. quam versio vulgata legit Horma, licet apud interpretes Graecos & Eusebium atque Hieronymum Rama extet. Cyrillus tamen commentario in Zachariam *pag.* 805. putat aliam esse Ramam in Ascher, aliam in Nephtali. Ῥάμα, πολίχνη τις ἐστὶν ἤτοι κώμη, κλῆρος δὲ τοῖς ἐκ φυλῆς Ἀσὴρ, καὶ ἑτέρα πρὸς ταύτῃ τῶν ἐκ φυλῆς Νεφθαλείμ. *Rama op-*

Ffffff 2 *pidu-*

pidulum vel vicus est in sorte tribus Ascher, & alia in tribu Nephtali. Apud Eusebium quoque distincte recensentur in onomastico Rama in tribu Ascher, & Rama in tribu Nephtali.

Est porro Rama in Ephraim, ubi Samuel habitavit, & sepultus est. Quae creditur eadem esse ac Ramathaim Tzophim. 1 *Sam.* 1. 19. Hanc vulgatus Ramatham vocat: sed verum nomen est הרמה *Rama* vel *Harama*, non *Ramatha*. Illud *tha* natum est ex adjecto ה locali 1 *Sam.* 1. 19.

Meminit etiam Eusebius Ramae περὶ τὴν Βηθλεὲμ, de qua dictum sit (*Matth.* 2. 18. *Jerem.* 31. 11.) *vox in Rama audita est.* Sed quum vicum aut urbem eam non appellet, nec aliquid addat, videtur ex illo tantum loco Sacri Codicis hoc elicuisse; quum tamen inde non liqueat Ramam aliquam a Rama Benjaminitica diversam ibi intelligi debere. Quid? quod non desint qui per *Rama*, ὑψηλὴν, regionem montanam intelligendam existiment. In Echa Rabbati, *fol.* 59. 1. refertur hoc Jeremiae dictum ad planctum Israëlitarum in exilio Babylonico, & *fol.* 66. *col.* 2. distinguuntur Babel & Rama uti duo loca diversa, אחד ברמה ואחד בבבל, *unus (fletus) in Rama, alter in Babylonia.* Denique est Rama in tribu Gad. 2 *Reg.* 8. 29.

Meminit etiam Ῥαμᾶ τῆς κώμης, *Rama vici in Syria*, Theodoretus in historia religiosa, *pag.* 871. sed ubi sit, non addit: scribit tantum modo editum collem, ὑψηλὴν κορυφὴν, ei vico imminere: & Ῥαμᾶ per ὑψηλὴν reddunt Graeci *Jer.* 31. 15.

* RAMATH.

רָמַת / Cum adjuncto נגב *austri.* Urbs in Simeon, quae & Baalath Beer dicitur *Jos.* 19. 8. ut quibusdam videtur, quia conjunguntur hoc modo עד בעלת באר רמת נגב. Ea est רמות נגב, quia Simeon partes australes terrae possedit. 1 *Sam.* 30. 27.

* RAMATHAIM TZOPHIM.

רָמָתַיִם צוֹפִים / In montanis Ephraim 1 *Sam.* 1. 1. Erat in regione Thamnitica juxta Diospolim, & eadem quae in Novo In-

Inſtrumento Arimathaea dicitur, ſi credimus Euſebio in Onom. ad vocem Ἀῤμαθέμ. Ῥαμαθὲμ appellatur 1 *Macc.* 11. 34. ex Samaritide attributa Judaeae. *ibid.* & Ῥαμαθὰ Joſepho. Vide omnino quae nos ſupra de ſitu hujus loci notavimus ad vocem *Arimathaea*. Inde patet fruſtra eſſe qui putant Ramam, nobile Palaeſtinae hoc tempore emporium, eſſe Ramathaim Tzophim. רמתא patria Samuelis appellatur in Targum Hoſeae *cap.* 5. 8. Crediturque ibidem ſepultus fuiſſe: vide 1 *Sam.* 25. 1. ubi Rama nuncupatur. Poſtea hinc tranſlata oſſa Samuelis narrat Hieronymus adverſus Vigilantium *pag.* 283. *Auguſtus Arcadius qui oſſa beati Samuelis longo poſt tempore de Judaea tranſtulit in Thraciam..... Et tanta laetitia, quaſi praeſentem viventemque Prophetam cernerent, ſuſceperunt ut de Palaeſtina uſque Chalcedonem jungerentur populorum examina & in Chriſti laudes una voce reſonarent.*

RAMATHA.

Extant nummi veteres inſcripti ΡΑΜΑΘΗΝΩΝ ΒΙΡ, id eſt *Ramathenorum, anno* 112. Aerae caput ducitur ab anno urbis conditae 640. Nummi hi ſunt Imperatoris Auguſti. Vide Vaillant *numiſmata Impp. Augg. & Caeſ. pag.* 367.

רמתא Talmudicis dicitur in Gem. Schabbath *fol.* 26. 1. ubi ſcribunt balſamum proveniſſe מעין גדי ועד רמתא *ab Engeddi ad Ramatha.* Videtur Ramatha terminus hujus campi balſamiferi ſeptentrionalis fuiſſe, ut Engeddi auſtralis.

Appellatur & hoc nomine patria Samuelis. Vide *Ramathaim Tzophim.* Eſt haec Ῥαμαθὰ urbs tribus Ephraim Joſepho dicta *Ant.* V. 11. Suidas in hoc loco Joſephi, unde Elcanae hiſtoriam deſcripſit, legiſſe videtur Ἀρμαθέμ. Ita enim ſcribit ad vocem Ἀλκάνης. Ἀνὴρ τῶν ἐν μέσῳ πολιτῶν τῆς Ἐφρὲμ κληρουχίας, Ἀρμαθὲμ πόλιν κατοικῶν γαμεῖ (in Joſepho ἐγάμει) δύο γυναῖκας &c. Clarum eſt hanc Armathem & Ramatham eſſe הרמתים *Haramathaim* 1 *Sam.* 1. 1. Eadem Ῥαμαθὰ & Ῥαμαθὲμ videtur dici apud eundem Joſephum & ſcriptorem librorum Chaſmonaeorum. Joſephus quidem *Ant.* XIII 8. ſcribit unam eſſe toparchiam, quae

Ῥαμαθὰ ei audit e tribus quae a Samaritide ablatae ſunt & Judaeae adjectae. Eademque Ῥαμαθὲμ nuncupatur 1 *Macc.* 2. 34.

* RAMATH HAMMITZPE.

רָמַת הַמִּצְפֶּה / Urbs Gaditarum. *Joſ.* 13. 26. ubi regio eorum dicitur extendi a Cheſchbon ad Ramath Hammitzpe.

RAMATHON.

Ῥαμαθών. Urbs ſub imperio Aſae, diſtans 40 ſtadia Hieroſolymis, quam Baëza Rex Iſraëlis munivit. Joſephus *Antiquit.* VIII. 6. Ea eſt quae הרמה *Harama* appellatur 2 *Chron.* 16. 1. & 1 *Reg.* 15. 17. Rama Benjaminis vel Saulis dicitur. Colligitur praeterea illam in Benjamin fuiſſe quia ἐν ἀυτῷ τόπῳ, in eodem loco, Rex Judae Gabam munivit, uti Joſephus ibidem tradit, quae Geba Benjaminis nuncupatur 1 *Reg.* 15. 22. Alterius urbis hoc nomine meminit Joſephus, quum *Ant.* VIII. 10. ſcribit Achabum Ramathone (Ῥαμαθῶνι) mortuum eſſe. Haec Ῥαμαθὼν eſt Ramoth in Gilead, quam Joſephus Ἀρἀμαθα ſolet nuncupare. Liquet id eſt eo quod mortuus a Joſepho dicatur Ramathone ſecundum Michae vaticinium. Atqui Micha praedixerat eum ad Ramoth in Gilead moriturum. 1 *Reg.* 22. 20. Ῥεμμὰθ habet Zonaras *lib.* 11.

RAMOTH.

רָאמוֹת / In Gilead, quae etiam Ramoth ἁπλῶς. Urbs tribus Gad *Deut.* 4. 43. *Joſ.* 20. 8. Vicus fuit 15 miliaribus a Philadelphia verſus occidentem. Euſebius in Onom. Apud Hieronymum male legitur Orientem. Fuiſſet enim extra fines terrae Iſraëliticae, quae ultra Philadelphiam orientem verſus non protenditur. Idem mox ſcribit Ramoth Gileaditidis eſſe in Peraea juxta flumen Jaboc. Eſt etiam urbs in Jiſſaſcar. 1 *Chron.* 6. 73.

Eſt & רמות Ramoth memorata 1 *Sam.* 30. 27. ubi Ramoth auſtri appellatur, ſita in Δαρώμα, ſive auſtrali parte tribus

bus Judae, eadem atque *Ramath negeb.* Aliquid de situ ejus licet colligere ex eo quod inter duas urbes refugii trans Jordanem media fuerit ut tertia, inter Bosor nempe & Golan *Deut.* 4. 43. quodque Syris Damascenis eam eripere tentarint reges Samariae 1 *Reg.* 4. 22. adeoque probabiliter inter Damascum & Samariam sita.

Ab hoc nomine non multum recedit Ῥάμιθα quod antiquissimum nomen Laodiceae fuisse Stephanus tradit in Ethnicis.

RAPHIA.

Ῥαφία. Urbs inter Aegyptum & Judaeam. 3 *Macc.* 1. 2. Hieronymus ad *Dan.* XI. *Inito certamine juxta oppidum Raphiae, quod in foribus Aegypti est, omnem Antiochus amisit exercitum.* Sita erat haec urbs in tractu maritimo, inter Anthedona & Rhinocolura, vel inter Gazam & Rhinocolura, vide Strabonem: Μετὰ Γάζαν Ῥαφία... εἶτα Ῥινοκόλουρα, & Itinerarium Antonini, *Gaza*, *Rapa*, *Rhinocolura.* Polybius eam primam Coelesyriae urbem facit si quis Aegypto in Syriam iter faciat, *historiarum lib.* V. Πεντήκοντα σαδίους ἀποσχὼν Ῥαφίας· ἣ κεῖται μετὰ Ῥινοκόρουρα, πρώτη τῶν κατὰ Κοίλην Συρίαν πόλεων ὡς πρὸς τὴν Αἴγυπτον. *Quum abesset* 50 *stadia a Raphia. Sita est haec post Rhinocorura (boream versus) & prima existit urbium Coelesyriae, ab Aegypto ducto itinere*: & ita quoque Josephus *Ant.* XIII. 21. scribit urbem esse in tractu maritimo captam ab Alexandro Jannaeo, & *Ant.* XIII. 23. eo ordine recenset ut inter Anthedona & Rhinocolura sita videatur. *Ant.* XIV. 10. dicit a Gabinio esse restauratam, & *lib.* 1. *de bell. cap.* 3. & *lib.* V. 14. Ῥάφειαν non ut alias Ῥαφίαν vocat. Et Suidas illam scriptionem ex eo ut videtur haustam lexico suo inseruit, in quo legitur Ῥάφεια, ὄνομα πόλεως. Denique *l.* V. *c.* 14. scribit esse primam Syriae urbem quae ex Aegypto tendentibus versus Judaeam occurrit, inter Rhinocolura & Gazam.

Extant nummi veteres hujus urbis ΡΑΦΙΑ ΖΛC, *Raphia anno* 273. Hic nummus est Commodi, & typum ejus exhibuit Norisius in Epochis Syromacedonum. Vide & Vaillantii *nummos*

mos Graecos Impp. pag. 367. Idem *pag.* 368. meminit nummi Imperatoris M. Aurelii Antonini, qui vulgo Caracalla audit, inscripti ΡΑΦΙΑ ϚΞϹ, *anno* 266. Aerae caput ducitur ab *a. v. c.* 697.

Eusebius vicum Βηθταφȣ, 14 miliaribus distantem a Raphia versus Aegyptum dicit esse terminum Palaestinae in Onomastico ad vocem *Bethtaphu.*

Episcopus Ῥαφίας interfuit Concilio Ephesino, in cujus actis legitur Ῥωμανȣ Ῥαφίας. Vide *tom.* III. *conciliorum generalium p.* 448. Ῥαφείας scribitur *ibidem pag.* 470. & 498. Et in actis concilii Constantinopolitani, habiti *anno* 553. legitur Stephanus episcopus Raphiae. Vide Baluzii *novam collectionem conciliorum pag.* 1497. In actis autem concilii Constantinopolitani habiti, *anno* 536. commemoratur Ἐπιφάνιος Ῥαφείας. Vide *tom.* V. *conciliorum pag.* 284. Urbs fuit Palaestinae primae. Vide Notitias Ecclesiasticas supra *lib.* I.

RAPHON.

Ῥαφών. Nomen loci, non longe a Carnaim, ad torrentem I *Macc.* 5. 37. 43. Ῥαφὰ Josepho, urbs trans Jordanem sita. *Antiq.* XII. 12.

REBBO.

Vicus in finibus Eleutheropolis ad solis ortum. Hieronymus in Onomastico ad vocem Rabboth.

RECHOB.

רְחֹב Urbs tribus Ascher *Jud.* 1. 31. *Jos.* 19. 28. Verum praeter hanc in eadem serie urbium Ascheriticarum Rechob ultimo loco memoratur: sicut duplex fuerit urbs hoc nomine in Ascher, forte cognoscenda ex vicinia illius urbis quacum proxime memoratur. Eusebius ad hanc vocem notat esse vicum Ῥοώβ 4 miliaribus a Scythopoli. Sed ille huc nil facit.

REMMOD.

Eusebius Ῥεμμὼθ Γαλαάδ. Est *Ramoth.* Vide supra.

REM-

REMMON.

Ῥεμμών. Vicus prope Aeliam ad ſeptentrionem, in quinto decimo ejus miliario. Euſebius in Onom.

REMMUS.

Ῥεμμοῦς. Vicus in Daroma. Euſebius ad vocem Remma.

RENGA.

Ῥέγγα. Nomen loci ubi Palaeſtini praeliaturi cum Hebraeis convenerunt. Joſephus. At confer hiſtoriam ſacram: inde liquet nomen eſſe corruptum.

REMPHTIS.

Ita vulgo dicebatur tempore Euſebii Ruma quae in finibus Dioſpolis ſita fuit. Vide eum ad vocem Ῥοῦμα.

RESSA.

Ῥῆσσα. Arx, quam capta urbe Maſada cepit Herodes, deinde Hieroſolymas pergens. Joſephus *Ant.* XIV. 27. Alii Θρῆσσα legunt. Vide hanc vocem.

RHINOCOLURA.

Rhinocolura inter urbes terrae Iſraeliticae recenſeo, quia terminus terrae Iſraeliticae in Sacro Codice dicitur ad auſtrum fuiſſe fluvius Aegypti, id eſt, fluvius urbi Rhinocolurorum proximus. Erat autem is fluvius, teſte Hieronymo, inter Peluſium & Rhinocolura; adeoque Rhinocolura in ſolo Iſraelitis aſſignato fuit. Nec obſtat eam Aegypto poſtea attributam fuiſſe, nam & Chesbon & Medaba fuere Arabiae attributae, non Palaeſtinarum ulli, quum tamen eae urbes Iſraelitarum olim fuerint.

Rhinocorura & Rhinocolura ſcribitur nomen hujus urbis. Quod ſi, uti veteres tradunt, ab reſectis civium naribus nomen

adepta est, videtur Rhinocolura esse dicenda, ut ducatur nomen a ῥῖνες & κόλουροι. Sunt qui a ῥῖνες & κείρασθαι nomen dictum putent: nam & κείρειν est τέμνειν, teste Hesychio, & ῥινότμητοι appellantur, quibus nasus praecisus est: at geminatio literae P non est in compositis a κείρω. Mirum ni forte alius quispiam a ῥινοτόμοις id est, *coriorum sectoribus*, sive σκυτοτόμοις, nomen id ducat: nam ῥινὸς est δέρμα. vide Suidam v. ῥινόν. Ῥινοκορουρητῶν πόλις dicitur Cyrillo comm. in *Jes. p.* 281. & *ibid. pag.* 382. πόλις τήν τε τῶν Αἰγυπτίων ὁρίζουσα καὶ μέν τοι τὴν Παλαιστινῶν *urbs regionem Aegyptiorum & Palaestinorum terminans.*

Erat ea urbs in confiniis Aegypti & Palaestinae, aut in confiniis Palaestinae & solitudinis quae Aegyptum inter & Palaestinam est. Ita Epiphanius Ancorato (uti legit Anastasius Sinaita in quaestionibus *pag.* 286.) Κεῖται δὲ αὕτη ἡ Ῥινοκούρουρα ἀνὰ μέσον Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης ἀντικρὺ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης. *Sita est haec Rhinocorura inter Aegyptum & Palaestinam, contra mare rubrum.* Ibidem divisio universi orbis terrarum instituta dicitur a Noe inter tres ejus filios, quod & alii narrant. Chronic. Paschal. *pag.* 26. Τῷ μὲν Ἰαφὲθ τρίτῳ υἱῷ τοῦ Νῶε κατακληροῦται ἀπὸ Μηδίας ἕως Γαδαρίνων καὶ ἀπὸ Ῥινοκορούρων τὰ πρὸς Βοῤῥᾶν. *Japheto, tertio Noe filio, obvenit quicquid a Media usque ad Gadarinos* (Gaditanos, incolas Γαδείρων) *pertinet, & a Rhinocoruris quae inde recedunt septentrionem:* atque ita, ubi Semi & Chami haereditatem describit, a Rhinocoruris quoque capit exordium, additque *p.* 30. Κεῖται δὲ αὕτη ἡ Ῥινοκορούρων ἀνὰ μέσον Αἰγύπτου καὶ Παλαιστίνης τῆς ἀντικρὺ κειμένης τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης. *Sita est regio Rhinocorurorum media inter Aegyptum & Palaestinam quae est obversa mari rubro.* Credo legendum καὶ τῆς ἀντικρὺ, ut sensus sit, regionem illam esse inter Aegyptum & Palaestinam, & mare rubrum, cujus sinui obvertitur. Nam *pag.* 31. ita fere scribit Rhinocorura ὁρίζειν Συρίαν καὶ Αἴγυπτον, καὶ τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν. Fluvius haud longe ab illa fluens (qui non alluebat urbem ipsam, siquidem Diodoro Siculo credimus, illic aquam potabilem non fuisse nisi in puteis scribenti) dicitur נחל מצרים *fluvius Aegyptiacus*, de qua re vide omnino quae *libro* 1. *cap.* 45. notavimus. Hieronymus in com-

commentario ad *Jes.* 19. eam urbibus Aegypti adnumerat (uti etiam in notitiis veteribus ecclesiasticis adnumeratur urbibus Aegypti sub metropoli Pelusio) his verbis. *Alii Ares, id est* ἔςρακον, *hoc est testam urbem Ostracinen intelligi volunt & caeteras juxta Rhinocoruram & Casium civitates, quas usque hodie in Aegypto lingua Chananitide hoc est Syra loqui manifestum est : & putant e vicino Syros atque Arabes a Nabuchodonosor in illam terram fuisse translatos.* Et idem in Comm. ad *Jes.* 27. *Pro torrente Aegypti* LXX *Rhinocoruram transtulerunt, quod est oppidum in Aegypti Palaestinaeque confinio, non tam verba scripturarum quam sensum verborum exprimentes.* Ita & *in vita S. Hilarionis* memorat *vicum Flacidiam*, appellatque *viculum Rhinocorurae urbis Aegypti.* Polybius quoque *lib.* V. *historiarum* eam adnumerare videtur urbibus Aegypti, nam Raphiam dicit esse primam urbem Syriae si quis Aegypto versus eam tendat, eamque sitam post Rhinocorura, id est magis versus boream. Stephanus quoque ἐν Ἐθνικοῖς. Ῥινοκόρουρα, πόλις Αἰγύπτου ἀπὸ τῶν εἰσῳκισμένων ἐκεῖ τὸ παλαιὸν ἀνθρώπων τὰς ῥῖνας ἠκρωτηριασμένων οὕτω καλουμένη. *Rhinocurura, urbs Aegypti ita dicta ab hominibus eo olim ad habitandum missis, quibus nares erant praesectae.* Syriae autem illam Seneca attribuit *lib.* III. *de ira cap.* 20. *Sicut Rex Persarum totius populi nares recidit in Syria. Inde Rhinocolura loci nomen est.* Atque ita eadem haec urbs apte dici potest urbs Aegypti, Arabiae, & Palaestinae. Distinguantur modo tempora, nihil supererit difficultatis. Baronius in notis ad Martyrolog. Rom. duas urbes hoc nomine statuit, unam in Aegypto, alteram in Syria: sed male. Eadem illa modo Syriae modo Aegypto tribuitur, pro varia aetate scriptorum qui ejus meminerunt. Verum altera erat urbs hoc nomine, cujus meminit notitia Graeca episcopatuum, Codino Curopalatae subjuncta in editione Regia *p.* 353. collocaturque ea in Provincia Mauritaniae, hoc modo

ΕΠΑΡΧΙΑ ΜΑΥΡΙΤΑΝΙΑΣ
ΡΙΝΟΚΟΡΟΥΡΩΝ.

Rhinocura, Ῥινοκοῦρα (ita & ἐπίσκοπος Ῥινοκουρέων legitur in actis concilii Ephesini, apud Baluzium *p.* 507.) legitur apud Josephum nomen

men hujus urbis *Ant.* XIII. 23. diciturque oppidum esse maritimum ad austrum urbis Raphiae. Et *l.* V. *de bell. c.* 14. sita esse traditur inter Ostracinem & Raphiam quae prima Syriae urbs est tendentibus ex Aegypto in Judaeam. *Lib.* I. *de bell. cap.* 11. Ῥινοκούρουρα legitur, ubi tamen Rufinus reddit *Rhinocolura*, uti & *de bell.* V. 14. ubi codices Graeci editi habent Ῥινοκορούρα.

Urbs haec condita est ab rege Aethiopum Actisane, qui hominibus maleferiatis hanc sedem tribuit. Rem narrat Diodorus Siculus bibliothecae historicae *lib.* I. *c.* 60. Συνετέλεσεν ἴδιόν τι περὶ τοὺς λῃστὰς, οὔτε θανατώσας τοὺς ἐνόχους, οὔτε ὁλοσχερῶς ἀφεὶς ἀτιμωρήτους. Συναγαγὼν γὰρ ἐξ ἁπάσης τῆς χώρας τοὺς ἐν ἐγκλήμασιν ὄντας καὶ τὴν διάγνωσιν αὐτῶν δικαιοτάτην ποιησάμενος, ἤθροισεν ἅπαντας τοὺς καταδεδικασμένους. Ἀποτεμὼν δ' αὐτῶν τοὺς μυκτῆρας κατῴκισεν ἐν τοῖς ἐσχάτοις τῆς ἐρήμου χώρας, κτίσας πόλιν τὴν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος τῶν οἰκητόρων Ῥινοκόρουραν προσαγορευθεῖσαν· αὕτη δὲ κειμένη πρὸς τοῖς μεθορίοις τῆς Αἰγύπτου καὶ Συρίας, οὐ μακρὰν τοῦ παρήκοντος αἰγιαλοῦ, πάντων σχεδὸν τῶν πρὸς ἀνθρωπίνην δίαιταν ἀνηκόντων ἐστέρηται· περιέχει μὲν γὰρ αὐτὴν χώρα πλήρης (in aliis codicibus est αὕτη χώραν πλήρη) ἁλμυρίδα, ἐντὸς δὲ τοῦ τείχους ὀλίγον ἐστὶν ὕδωρ ἐν φρέασι, καὶ τοῦτο διεφθαρμένον, καὶ παντελῶς τῇ γεύσει πικρόν. Κατῴκισε δ' αὐτοὺς εἰς ταύτην τὴν χώραν, ὅπως μήτε τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἐπιτηδευθέντας βίους διατηροῦντες λυμαινῶνται τοὺς μηδὲν ἀδικοῦντας, μήτε κατὰ τὰς πρὸς τοὺς ἄλλους ἐπιμιξίας ἀγνοούμενοι λανθάνωσιν· ἀλλ' ὅμως ἐκριφέντες εἰς χώραν ἔρημον καὶ πάντων σχεδὸν τῶν χρησίμων ἄπορον ἐπενόησαν βίον οἰκεῖον τῆς περὶ αὐτοὺς ἐνδείας· ἀναγκαζούσης τῆς φύσεως πρὸς τὴν ἀπορίαν πάντα μηχανᾶσθαι· καλάμην μὲν γὰρ κείροντες ἐκ τῆς ὁμόρου χώρας, καὶ ταύτην σχίζοντες λίνα παραμήκη κατεσκεύαζον· ταῦτα δὲ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν ἐπὶ πολλοὺς σταδίους ἱστάντες τὰς θήρας τῶν ὀρτύγων ἐποιοῦντο (φέρονται γὰρ οὗτοι κατ' ἀγέλας μείζους ἐκ τοῦ πελάγους) οὓς θηρεύοντες ἤθροιζον πλῆθος ἱκανὸν εἰς διατροφὴν ἑαυτοῖς. *Singulari modo se gessit* (*Actisanes*) *adversum praedones. Nec enim poena capitali in nocentes animadvertit nec impunitos dimisit. Ex tota enim regione reos undique conquisivit, & instituta cognitione, universos qui damnati erant, resectis naribus in ultimas oras solitudinis curavit deportari. His quidem in confiniis Aegypti & Syriae haud*

procul

procul a vicino litore urbem constituit (Rhinocolura illa nuncupata est ab hac calamitate civium) quae omnibus fere rebus ad victum necessariis destituitur. Circa illam enim salsugo est, & putei intra moenia paullum aquae at corruptae & gustu perquam amarae praebent. Huc eos relegavit, ne homines innocentes laederent veluti antea, & ne ignoti laterent aliis permixti. Veruntamen relegati in hanc oram desertam & omnium commodorum indigam, natura eos impellente ad artes levandae penuriae idoneas, victum indigentiae suae congruum excogitarunt. Stipulas enim ex agris vicinis detonsas fissasque in longa retia aptarunt, quibus per multa stadia in litore expansis coturnices, quarum magna copia ex mari gregatim advolat, aucupabantur & sufficiens sibi alimentum acquirebant. Nota etiam coturnicibus pastos fuisse in vicina solitudine Hebraeos. *Exod.* 16. 13.

Meminit Sozomenus *hist.* VI. *c.* 31. multorum virorum piorum qui illic habitarunt, & illic memorabile exemplum est modestiae Antistitis Rhinocorurensis.

R I M M O N.

רמון / Urbs in tribu Simeon. *Jos.* 19. 7. Eusebius ad vocem Ἐρεμβὼν notat vicum esse 16 milliaribus ab Eleutheropoli. Hieronymus addit, *contra meridiem in Daroma.* Et ad vocem Ῥεμμὰ (quam ponit pro רמון *Rimmon*, uti liquet ex eo quod dicat Aquilam id reddidisse ἐν Ῥεμμωνᾶ) Eusebius scribit esse vicum Ῥεμμοῦς in Daroma. Sine dubio loquitur de eodem vico. Et ad vocem Ῥεμμὼν tradit esse vicum Ῥεμμὼν prope Aeliam versus aquilonem intervallo 15 miliarium. Sed hic vicus alius est. At quis non videt haec omnia adeo diversa ab eodem auctore Eusebio proficisci non potuisse, si honori ejus aliquo modo consulere volumus, sed ab aliis quaedam inserta fuisse?

Mentio etiam fit loci Rimmon dicti *Zach.* 14. 10. ubi praedicitur regionem omnem, כל הארץ, fore uti ערבה planitiem, a Geba usque ad Rimmon. Videntur haec loca in terminis oppositis sita fuisse: & alibi Geba commemoratur hoc modo, *a Geba usque ad Beerschheba.* Videtur ergo Rimmon esse posse eadem

ac urbs Simeonitica Rimmon: nam & Beerſcheba urbs ſuit Simeonitarum, quae Gebae opponitur *Joſ.* 21. 17.

RIMMONO.

רִמּוֹנוֹ / Urbs in Zabulon, 1 *Chron.* 6. 77. Putatur eadem eſſe ac *Dimna.*

ROGELIM.

רֹגְלִים / Ubi habitabat Barzillai Gileadites 2 *Sam.* 17. 27.

ROOB.

Ῥοώβ. Vicus in quarto lapide Scythopoleos. Euſebius in onom.

* RUMA.

רוּמָה / 2 *Reg.* 23. 36. Joſepho haec Ἄβρυμα vocatur. Memoratur tamen ei alibi Ῥουμά vicus Galilaeae *lib.* III. *de bell.* 9.

RYDDA.

Ῥύδδα. Urbs quam Judaei Arabibus eripuerunt. Joſephus *Ant.* XIV. 2.

SAAB.

Σαάβ. In Galilaea; patria Eleazari filii Samaei. Joſephus *de bell.* III. 9.

SAARA.

Vicus in finibus Eleutheropolis contra ſeptentrionem, pergentibus Nicopolin quaſi in decimo miliario. Hieronymus in onomaſtico. Apud Euſebium legitur Σάρδα: errore nato ex ſimilitudine literarum Α & Δ. Scripſiſſe enim videtur Saraa, uti Hieronymus quoque Sarea infra ſcribit, non Saara. Reponendum & hic videtur Saraa.

SABAIA.

In Notitia dignitatum Imperii Romani legitur. Vide Excerpta ex ea ſupra *lib.* I. *cap.* 36.

SA-

SABURA.

Saburae sive Veterocariae legitur in Notitia Imperii. Non audeo mihi persuadere legendum esse *Saburae sive Diocaesareae*, ut sit utrumque nomen urbis Sepphoris: nec tamen alius locus mihi se offert, cui haec nomina aptem.

SALABA.

Σαλαβά. Vicus grandis in finibus Sebastes. Eusebius in onom. ad vocem Σελάβ. In Hieronymo legitur Selaba, & *in finibus Sebastenis* ibidem; quod mihi non videtur mutandum in *Sebastenes*, nam *fines Sebasteni* sunt ὅρια Σεβάστης, & solet cum voce ὅρια nomina urbium jungere, non regionum; uti ὅρια Αἰλίας, Διοσπόλεως, Ἐλευθεροπόλεως, Διοκαισαρείας &c. & illud ἐν ὁρίοις Σεβάστης alibi (ad vocem *Sonam*) vertit *in finibus Sebastae*.

SALAMIN.

Σαλαμίν. Legitur in solis codicibus Graecis *Jos.* 19. 47. (eo videlicet loco; nam in Codice Hebraeo haec leguntur *Jud.* 1. 35.) Καὶ ὁ Ἀμοῤῥαῖος ὑπέμεινε τοῦ κατοικεῖν ἐν Ἐλὼμ καὶ ἐν Σαλαμίν. Sed commate 42 reddiderant Σαλαμὶν quod in Hebraeo legitur שעלבין, & Ἐλὼν quod אילון commate 43. Sic ut non dubitem eadem loca sub his nominibus latere. Loco citato ex *cap.* 1. *Judicum*, ubi הר חרס, אילון & שעלבים nomina locorum leguntur, pro iis habent Graeci, ac si appellativa essent, ὄρος ὀστρακῶδες, & ἐν ᾧ αἱ ἄρκτοι, & ἐν ᾧ αἱ ἀλώπεκες: & mox addunt (puto autem vel haec vel praecedentia tollenda, ne bis idem ponatur) ἐν Μυρσινῶνι (quod ex חרס & אילין natum est) & ἐν Θαλαβὶν, quod ex שעלבים ortum esse quilibet animadvertit.

SALAMINE.

Malala in Chronico *pag.* 296. meminit urbis Palaestinae Σαλαμίνης, quae ab Augusto Διόσπολις dicta sit. Fuere ergo duae Dio-

Diospoles in Palaestina, una olim Lydda vocata & altera haec. In Misna Codice Kilaim *cap.* IV. *misn.* 9. etiam memoratur urbs צלמין *Tzalamin* & in Codice Jevamoth. *cap.* XVI. *m.* 6.

S A L C A.

סַלְכָה / In extrema parte Basanitidis. *Deut.* 3. 10. habitabant, videlicet filii Gad, in Baschan usque ad Salcha.

S A L E M.

Nomen fuit regiae Melchizedeci, *Gen.* 14. 18. at incertum est ubi quaerenda sit. Hierosolymam hoc nomine illic innui non putem, & rationes quasdam in hanc rem adduxi supra, ubi de urbe Jerusalem egi. Sunt & qui hanc Salem putarent eandem quae Salim, Σαλεὶμ, dicitur *Joh.* 3. 23. ubi & Σαλὴμ legitur in codicibus quibusdam. Sed malim illud Σαλεὶμ credere terminationis esse pluralis, quum regiae Melchizedecianae nomen Σαλὴμ *pacem* significare debeat, uti id in epistola ad Hebraeos explicatur. Quidam inter veteres crediderunt Salem nomen fuisse urbis Sichem, quod legatur Patriarcha Jacobus venisse שלם, *Schalem*, urbem Sichem: quod alii reddunt sospitem & incolumem advenisse eum: de qua re plura notavimus in parte prima dissertationum miscellanearum. Legitur & nomen Σαλὴμ in versione Alexandrina pro Σαλὼμ vel nomine urbis Schilo, *Jerem.* 48. 5. Καὶ ἦλθωσαν ἄνδρες ἀπὸ Συχὲμ καὶ ἀπὸ Σαλὴμ (alii codd. habent Συλὼμ & Σαλὼμ) καὶ ἀπὸ Σαμαρείας. *Schilo* legitur in contextu Hebraeo: vide *Jerem.* 41. 5. Verum praeterea nomen Salem urbi datur quae vicina fuit Scythopoli. Hieronymus epistola ad Euangelium. *Salem oppidum est juxta Scythopolim, quod usque hodie appellatur Salem, & ostenditur ibi palatium Melchisedec, ex magnitudine ruinarum veteris operis ostendens magnificentiam: de quo in posteriore quoque parte Geneseos scriptum est.* (Gen. 33. 17.) Venit Jacob in Succoth, id est, in tabernacula, & fecit sibi domos ibi atque tentoria, & transivit in Salem civitatem regionis Sichem. Chronicon Paschale,

pag.

pag. 50. Ἔϛιν ὖν ὁ Μελχισεδὲκ ἄνθρωπος ἐκ τῆς φυλῆς τῦ Χὰμ, μετατεθεὶς ἐκ τῆς φυλῆς αὐτῦ ἐκ τῆς χώρας τῶν Χαναναίων εἰς τὸ πέραν τῦ Ἰορδάνυ εἰς Σαλὴμ πόλιν ὖ καὶ τὴν κώμην ἐθεασάμην. *Est ergo Melchisedec homo ex gente Cham, translatus ex gente sua ex terra Cananaeorum in terram trans Jordanem in Salem urbem, ubi & vicum illum conspexi.* Suidas ad v. Μελχισεδὲκ scribit eum ex stirpe Σίδυ, filii Aegypti, regis Libyae fuisse, qui in Sion Salem condidit, id est εἰρηνόπολιν.

Est Σαλὴμ vicus juxta Aeliam ad occidentem & Σαλυμιὰς vicus in Campo, 8 miliaribus a Scythopoli, teste Hieronymo in Onomastico ad hanc vocem & Αἰνῶν. Loci hujus Epiphanius quoque meminit, scribens *l.* 11. *adv. haereses*, *pag.* 469. Σαλὴμ esse ἐν τῷ πεδίῳ, Σικίμων κατ' ἀντικρὺς, τῆς νυνὶ καλυμένης Νεαπόλεως. *In campo, e regione urbis Sicimorum quae nunc Neapolis dicitur*: nec enim videntur debere verti, *in planitie Sicimorum*, quum alibi idem Σίκιμα appellet ipsam Neapolin, uti ἐν Σικίμοις, τυτ' ἔϛιν ἐν τῇ νυνὶ Νεαπόλει *lib.* III. *adv. haer. pag.* 1055. & ἐν Σικίμοις, ἐν τῇ νυνὶ καλυμένῃ Νεαπόλει, *lib.* III. *adv. haeres. pag.* 1068.

Eadem Σαλὴμ, puto, indicatur *Judith.* 4. 4. ubi Judaei dicuntur misisse ad Jericho, Choba, Esora, καὶ τὸν αὐλῶνα Σαλήμ. Quis est αὐλὼν Σαλήμ; Puto ita haec esse intelligenda: *miserunt in* Αὐλῶνα, id est, Campum magnum, qui & Μέγα Πεδίον dicitur, & quidem *ad Salem*, id est, ad vicum Salem. Ansam, opinor, errori dedit quod Hebraei scripserint שלחו .... למישור לשלם, ἀπέϛειλαν εἰς αὐλῶνα εἰς Σαλὴμ, quod etiam verti potest αὐλῶνα Σαλήμ. Alio loco jam notavi videri librum Judithae Hebraico sermone primum conscriptum, & in Graecam linguam fuisse versum.

SALIM.

Σαλείμ. Locus aquis abundans, ubi Johannes baptizabat prope Aenon *Joh.* 3. 23. Σαλὴμ ibi Suidas legit ad vocem Αἰνὼν scribens, Αἰνὼν, ἀπὸ τῦ εὐαγγελίυ. Ἦν δὲ καὶ Ἰωάννης βαπτίζων ἐν Αἰνὼν ἐγγὺς τῦ Σαλήμ. *Aenon. Ex Euangelio: ubi scriptum est, erat autem Joannes*

nes baptizans Aenone prope Salem. Σαλὴμ etiam legitur in codice Graeco octavi aut noni saeculi, cujus specimen Montfauconius *pag.* 233. Palaeographiae Graecae exhibet.

Simon Zelotes, unus ex 12 discipulis, dicitur ex Salim oriundus in recensione patriarum 12 Apostolorum ex codice regio edita post Chronicon Paschale, *pag.* 438. Σίμων ὁ καλούμενος Ζηλωτὴς ἀπὸ Σαλεὶμ ἐκ πατρὸς Ζήνωνος. *Simon, dictus Zelotes erat ex Saleim, patre Zenone.* Ibidem emenda nomen patriae Petri, ἀπὸ Θηϐαΐδας τῆς κώμης, & lege Βηθσαΐδας.

SALLIS.

Σαλλίς. Oppidum Idumaeae quo Judaei in campo Ascalonitico caesi a Romanis fugerunt. Josephus *lib.* III. *de bell. c.* I. Οἱ λοιποὶ δὲ τραυματίαι τὸ πλέον σὺν τῷ περιλειπομένῳ τῶν ἡγεμόνων Νίγερι τῆς Ἰδουμαίας εἰς πολίχνην τινὰ, Σάλλις καλεῖται, συνέφυγον. *Caeteri vero plerique saucii cum Nigro, qui unus restabat ex ducibus, in oppidum Idumaeae, quod Salis dicitur, confugere.*

SALMAIDA.

Itinerarium Antonini Martyris meminit hujus urbis his verbis. *Prope ipsam ripam Jordanis quasi miliario secundo est fons ubi baptizabat Joannes. In ipso loco est vallis ubi inventus est Helias quando ei corvus deferebat panem & carnes. In circuitu autem vallis ipsius multitudo est habitantium ibi heremitarum, & ibi prope est civitas quae vocatur Salmaida, ubi remanserunt duae & semis tribus filiorum Israël prinsquam transirent Jordanem, in quo loco termae sunt quae vocantur Moysi, ubi etiam leprosi mundantur, & ibi est dulcissimus aquae fons qui bibitur & multos sanat languores non longe a mari salinarum.*

SALUMIAS.

Vicus in Campo, distans a Scythopoli 18 miliaribus. Hieron. in Onom. ad v. *Salem.* Meminit & anonymus Ravennas. *Philadel-*

delphia, *Salemiada*, *Scythopolis*, *Neapolis*. Eusebius ad vocem Ἀινὼν hunc vicum *Salem* dicit, uti apparet si illa conferas cum iis quae ad vocem *Salem* scribit.

SAMARIA.

De regione cui haec urbs nomen dedit, quae & ipsa Samaria dicitur, supra diximus *libro* I. De urbis hujus situ aliqua etiam notavimus *libro* II, *capite ultimo*.

שֹׁמְרוֹן dicitur & שָׁמְרָיִן *Ezr*. 4. 10. quod prius nomen erat montis 1 *Reg*. 16. 24. deinde urbis, *ibid*. denique regionis circumjacentis, 2 *Reg*. 23. 19. Samariam ita dictam a Samaraeo filio Chanaan scribit Procopius Gazaeus *comm. in Gen. cap*. X. sed refragante Sacro codice: at rectius in *comm. ad* III. *lib. Regum cap*. 16. *a Schemer dictus est mons Schomron, & a monte Samaria, quae nunc Sebaste appellatur.* Ἀπὸ τοῦ Σεμὴρ τὸ ὄρος ἐκλήθη Σομόρων, ἀπὸ δὲ τοῦ ὄρους ἡ πόλις Σαμάρεια, ἡ νῦν Σεβάστη προσηγορευομένη. Nempe Sebaste dicta est, Σεβάστη ἡ Παλαιστίνης Epiphanio *l*. III. *adv. haeres. p*. 874. & Σεβαστόπολις, quam urbem idem in Samaria collocat, adeoque non videtur diversa ab hac ipsa, *in libro de vitis Prophetarum pag*. 238. Sebastena civitas Ulpiano *l*. 1. *tit*. 15. *ff. de cens*. ubi legitur: *in Palaestina duae fuere coloniae Caesareensis & Aelia Capitolina, sed neutra jus Italicum habet. Divus quoque Severus Sebastenam civitatem coloniam deduxit.*

In Josepho varia ad Samariam spectantia leguntur. Urbem olim dictam fuisse nomine Μαρεὼν (quod ex שמרון מרון originem trahere alibi conjecimus) postea de nomine Σαμάρου, a quo Omri (Amarinus Josepho) montem in quo urbs sita est, emerat, ita appellatam, *Ant*. VIII. 7. denique Sebasten nuncupatam, urbemque fuisse munitissimam *Antiq*. XIII. 18. & XV. 11. deinde ita vastatam ab Hyrcano, inductis eo torrentibus, ut ne vestigium quidem urbis remanserit, *Ant*. XIII. 18. a Gabinio instauratam, *Antiq*. XIV. 10. Herodi redditam ab Augusto *Antiq*. XV. 11. abesse ab Hierosolymis iter unius diei, *Antiq*. XV. 11. munitam eam fuisse ab Herode *Antiq*. XV. 11. non longe a Caesarea sitam fuisse *lib*. 1. *de bell*. 17.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Σαμάρεια, πόλις Ἰουδαίας, ἡ μετονομασθεῖσα Νεάπολις. *Samaria, urbs Judaeae, postea dicta Neapolis.* Error est. Samaria fuit dicta Sebaste, verum altera urbs regionis Samaritanorum Sichem dicta fuit Neapolis. Idem Σεβάστη ..... ἐστι ἐν τῇ Σαμαρείτιδι πολίχνιον. *Sebaste ..... est oppidulum in Samaritide.* Nomen oppidi non addidit: erat Samaria. Sed male putavit Samariae nomen Neapolis datum esse. Strabo *lib.* XVI. Σαμάρειαν ἣν Ἡρώδης Σεβαστὴν ἐπωνόμασεν. *Samaria quam Herodes Sebasten appellavit.* Cedrenus in compend. hist. *pag.* 184. Τὴν τῶν Γαβινίων πόλιν, τὴν ποτὲ Σαμαρείαν ἐπικτίσας Σεβαστὴν αὐτὴν προσηγόρευσε. *Gabinii urbem* (lege τοῦ Γαβινίου) *olim Samariam dictam instauravit & nomen Sebastes dedit.* Theodoretus, *quaest.* 48. *in lib.* III. *Reg.* Σαμάρεια δέ ἐστιν ἡ νῦν Σεβαστὴ προσαγορευομένη. *Samaria est quae nunc Seba[s]te dicitur* & ita quoque in comm. ad *Jes. pag.* 33. Iisdemque fere verbis Anastasius Sinaita, *quaest.* 45. Σαμάρεια δέ ἐστιν ἡ νῦν Σεβάστεια προσαγορευομένη. *Samaria est quae nunc Sebastia nuncupatur.* Chronicon Paschale, *pag.* 181. Ἰωνάθης ὁ Μακκαβαῖος Ἰουδαίων ἀρχιερεὺς τὴν Σαμάρειαν, τὴν καθ' ἡμᾶς Σεβαστὴν καλουμένην, Σαμαρέων οὖσαν πολιορκήσας εἰς ἔδαφος καθεῖλεν· ἣν ὕστερον Ἡρώδης ἀλλόφυλος βασιλεύσας Ἰουδαίων ἀναστήσας Σεβαστὴν ὠνόμασεν. *Jonathas Maccabaeus* (ita scribit; quum tamen Maccabaeus fuerit solius Judae cognomen nec cum fratribus communicandum) *Judaeorum Pontifex Samariam, quam nunc Sebasten appellamus, urbem Samaritanorum expugnatam solo aequavit. Herodes autem alienigena Rex Judaeorum factus eam instauravit & Sebasten nuncupavit.* Idem fere tradit *pag.* 193.

Hieronymus meminit hujus urbis aliquoties. *Erat in montibus sita, ubi nunc Sebaste est, in qua & Sancti Joannis Baptistae ossa sunt condita,* scribit ad *Mich.* I. & mox: *Samaria in pulcherrimo Judaeae & uberrimo sita loco nunc quoque ostenditur.* Paula & Eustochium in epist. ad Marcellam: *Samariam pergere & Johannis Baptistae, Elisaei quoque & Abdiae, pariter cineres adorare.* Idem in Onomastico, ad vocem *Semeron,* & in commentario ad *Hos.* I. ossium S. Johannis baptistae illic conditorum meminit his verbis, *Samaria quae & ipsa altera urbs fuit metropolis decem tribuum quae postea ab Augusto Cae-*

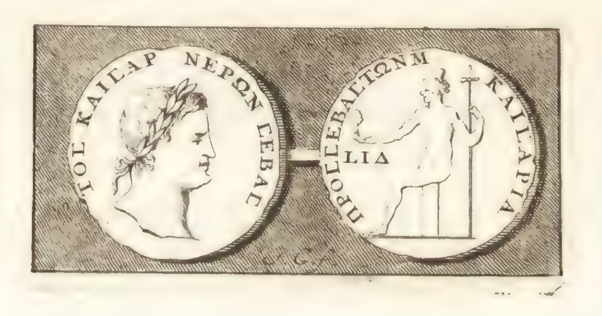
Caesare appellata est Augusta, id est Σεβαστὴ, *in qua ossa Joannis Baptistae condita sunt.* In comm. ad Obadiam *cap.* I. etiam Obadiam illic conditum asserit. *Sepulcrum ejus usque hodie cum Mausoleo Elisaei Prophetae & Baptistae Johannis in Sebaste venerationi habetur, quae olim Samaria dicebatur. Hanc Herodes rex Judaeae Antipatri filius in honorem Augusti Caesaris Graeco sermone vocavit Augustam.* Ceterum ossium S. Johannis baptistae & alii meminerunt. Theodoritus hist. eccles. *lib.* III. *cap.* 7. Ἐν Σεβαστῇ δὲ ἡ καὶ αὐτὴ εἰς τὸ προειρημένον ἔθνος τελεῖ, Ἰωάννου τοῦ βαπτιστοῦ τὴν θήκην ἀνέῳξαν, πυρίτε παρέδοσαν τὰ ὀστᾶ καὶ τὴν κόνιν ἐσκέδασαν. *In Sebaste autem, quae urbs ejusdem gentis est (cum Gaza & Ascalone, modo memoratis) Joannis baptistae arcam aperuerunt & ossibus igne consumtis cineres disperserunt quaquaversum.* Meminit etiam hujus sceleris Philostorgius *histor. lib.* VII. 4. sed Sebasten non nominat. Chronicon Paschale *ad annum* 361. Ἐν Παλαιστίνῃ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ λείψανα ἐν Σεβαστῇ τῇ πόλει κείμενα ἀνορύξαντες διεσκόρπισαν. *In Palaestina Sancti Johannis Baptistae reliquias in urbe Sebaste depositas effoderunt & disperserunt.* Julianus ipse in Misopogone ea re gloriatur Syros atheorum monumenta signo a se dato evertisse. De his reliquiis quae Alexandriam, Constantinopolin, & Ravennam delatae dicuntur quid factum sit, vide multa in *Actis Sanctorum tom.* II. *Junii pag.* 784.

Nummi hujus urbis plurimi commemorantur ab iis qui hanc partem literaturae ornandam sumserunt. In illis Sebaste aut Sebaste Syriae nuncupatur, & aera adscripta legitur. Vaillantius in numismatibus Imperatorum, Augustorum & Caesarum *pag.* 370. exhibet nummum Neronis inscriptum ΣΕΒΑΣΤΗΝΩΝ ΣΥΡΙΑΣ ϞΑ, in quo Astarte conspici dicitur stans, dextra caput Osiridis, sinistra hastam, tenens, pede fluvium calcans. Fluvios ipsi Samariae inductos commemorantem mox Josephum audivimus. Epochae caput ducitur ab A. V. C. 729. Eminentissimus Norisius typum exhibet in eximio opere *de Epochis Syromacedonum diss.* V. nummi inscripti CEBACTHNΩN L. ΘP. (A. 106.) & alius CEBACTHNΩN CYP. L. CIϛ. *Sebastenorum, anno* 215. &, ni fallor, eundem exhibere voluit (deest

enim L. C.) Patinus *in nummis aereis Impp. pag.* 213. Sunt & alii, annorum CIE, 215, & CK, 220.

Meminit idem Norisius *pag.* 525. nummi Neronis, quem in hac urbe cusum suspicatur, & typum ejus exhibuit. Uti illic conspicitur, legitur in eo Θ. ΣΕΒΑCΤΩΝ Μ .... ΑΡΙΑ ΗΠΡ, & in area nummi L. I Δ. ubi, inquit, *annus* 188 (ΗΠΡ) epochae conjungitur cum *anno decimo quarto* imperii Neronis: restituitque per conjecturam hac ratione inscriptionem nummi Θ. ΣΕΒΑCΤΩΝ ΜΕΓαλων ΣΑΜΑΡΙΑ. ΗΠΡ. L. ΙΔ. *Deorum Augustorum magnorum. Samaria. Anno* CLXXXVIII. *imperii* vero *Neronis* XIV. Ad quae illustranda quum plura subjunxisset, tandem ita scribit: *haec mihi laudati nummi interpretatio in mentem venit, qua tamen longe meliorem viri doctiores invenient, quo usque integer nummus quandoque repertus veram epigraphen prodat.*

Incidit in ejusmodi nummum integerrimum, sic ut dubitari non possit literas ita revera in nummo extare ac hic exhibentur, ejusque ἔκτυπον communicavit mecum, Joannes Masson, vir monumentis vetustatis illustrandis natus, quem in thesauro bibliothecae Bodlejanae invenit, in quo ΚΑΙCΑΡΙΑ Η ΠΡΟC CΕΒΑCΤΩΝ Μ. legitur, quod ipse interpretabatur *Caesarea prope Augustorum templum, metropolis.* L. ΙΔ. est *anno* XIV.

Unde

Unde liquet nummum hunc Caesareae, non Samariae, tribuendum esse, & epocham non latere in literis Η Π Ρ, quae partem faciunt vocum Η ΠΡΟϹ, & Ο in voce ΠΡΟϹ male lectum pro Θ, nec eo [illegible] indicari, & quae sunt alia. Plura non addo, quod ipse Massonus hunc nummum & plurimos alios scriptis illustrare constituerit.

Episcopos Sebastes hos invenio in actis conciliorum memoratos.

MARIUM. Hic quidem ita subscripsit concilio Niceno primo

Marius Sebastenus.

Alii legunt *Marinus.*

PRISCIANUM. Subscripsit Constantinopolitano primo, inter oecumenica secundo, habito anno aerae Christianae 381. Vide *tomum* II. conciliorum generalium *pag.* 956.

CONSTANTINUM. In actis Ephesi, quae inserta sunt actis concilii Chalcedonensis, *tomo* IV. conciliorum *pag.* 118. legitur

Κωνςαντίνȣ Σεϐαςῆς.

PELAGIUM. In actis concilii Hierosolymitani, habiti *anno* 536. Vide *tom.* V. conciliorum, *pag.* 284.

SAMEGA.

Σαμεγά. Urbs capta ab Hyrcano. Josephus *Ant.* XIII. 17. Σαμαία appellatur *lib.* 1. *de bell.* 1. 2.

SAMPHO.

Σαμφώ. Vicus Samaritidis, *Ant.* XVII. 12. Appellatur Σαπφῶ *lib.* 1. *de bell. c.* 3. κώμη ἐρυμνή.

SANIM.

Σανίμ. Vicus in finibus Sebastes in regione Acrabattine. Eusebius ad vocem Σωνάμ.

* SANSANNA.

סַנְסַנָּה/ Urbs in regione australi tribus Judae *Jos.* 15. 32.

SA-

SAPHEC.

Σαφέκ. Urbs memorata in codicibus Graecis, 1 *Sam.* 30.29. In Hebraeis de illa nihil. Vide ſupra ad vocem *Atach.*

SAPHIR. Vide *Schaphir.*

SARAA.

Σαραά. Vicus 10. mill. ab Eleutheropoli verſus Nicopolin. Euſebius in onom. Erat juxta Eſtaol, teſte Hieronymo ad vocem Sarea: & non longe a Caphar Sorech; vide Euſebium ad Σαρήκ.

SARABATHA.

Patria Sophoniae Prophetae. Epiphanius *de vitis Prophetarum p.* 248. ἀπὸ ὄρȣς Σαραβαθά. Ubi al. codd. Βαραθά. Chronicon Paſchale *pag.* 151. ἐξ ἀγρȣ̃ Σαβαραθά. Logotheta, ἀπὸ ὄρȣς Ἐνβαραθά. Heſychius Presbyter ab Hoeſchelio editus habet ἐκ φυλῆς Συμεὼν ἀγρȣ̃ Σαβαρώθ.

SARAIM.

Σαραΐμ. Urbs tribus Judae. Joſephus *Ant.* VIII. 3. צרעה Zoraa nuncupatur 2 *Chron.* XI. 10. uti liquet ex ſerie urbium recenſitarum eodem ordine a Joſepho & auctore ſacro.

SARAFA.

Meminit anonymus geographus in expoſitione totius mundi. *Sarafa*, *Caeſarea*, *Neapolis* &c. vide *Sariphaea.*

SARASA.

Σαρασά. Oppidum in quo ſepultus eſt Samſon. Joſephus *Ant.* V. 10. *Jud.* 16. 31. צרעה Σοραὰ appellatur. Ita ſcribendum fuerat. Sed videtur legiſſe צרצה unde Σαρασὰ natum eſt.

SARE-

SAREPHTHA.

Σαρεφθὰ (צרפת) media inter Tyrum & Sidonem eſt, teſte Joſepho & Plinio qui illam Saraptam vocat. Stephanus. Σάραπτα, πόλις Φοινίκης. *Sarapta, urbs Phoenices.* Joſepho urbs haec Σαρεφθὰ dicitur *Antiq.* VIII. 7. Nunc appellatur صرفند, uti & a geographo Arabe Scherif Ibn Idris. Ita ille ومنه الي صرفند عشرون ميلا وهو حصن حسن ومنه الي صيدا عشرة اميال وبين صور وصرفند يقع نهر لنطة ومنبعة من الجبال ويقع هناك في البحر *Et ab illa (Tyro) uſque ad Tzarphand ſunt 20 miliaria. Eſt autem Tzarphand arx pulcherrima. Et ab illa uſque ad Tzaida (Sidonem) ſunt decem miliaria. Inter Tyrum vero & Tzarphand labitur flumen Lante, e montibus ortum trahens, & hic in mare ſe volvens.*

Meminit & Hieronymus *in Epitaphio Paulae. Sidone derelicta in Sareptae litore Eliae eſt ingreſſa turriculam, in qua adorato Domino Salvatore per arenas Tyri, in quibus genua Paulus fixit, pervenit Acco.* Itinerarium Antonini Martyris. *Deinde venimus Sareptam quae civitas modica eſt, & homines in ea Chriſtianiſſimi, in qua civitate eſt coenaculum illud quod fuit Heliae & lectus ubi requievit, & alveus marmoreus ubi vidua fermentavit, in quo loco multa offeruntur & virtutes multae ſunt. Exeuntes de Sarepta venimus in civitatem Tyrum a Sarepta miliario ſexto.* Phocas in deſcript. Sanctor. locor. Μετὰ τὴν Σιδόνα τὸ Σαραφθὰ κάςρον περὶ τὸ κλίσμα τῆς θαλάσσης τεθεμελίωται καὶ ναὸς τοῦ προφήτου Ἠλίου ἐπὶ τῇ οἰκίᾳ τῆς ξενισάσης αὐτὸν χήρας μέσον τοῦ πολίσματος ἵδρυται. *Poſt Sidonem Sarephtha caſtrum in alluvione ipſa maris fundatur & templum Prophetae Eliae in aede viduae quae eum hoſpitio excepit, media in urbe aſſurgit.*

Celebre eſt vinum Sarephthinum quod Tyrium videtur Plinius appellare *lib.* XIV. 7. a loco vicino magis noto. Commendatur id ab Alexandro Tralliano *lib.* I. *cap.* 13. καὶ ὀλίγον οἶνον ..... καὶ μάλιςα τὸν ὑδατώδη, οἷός ἐςιν ὁ Κνίδιος καὶ ὁ Σάμιος καὶ ὁ ΣερεφΘῖνος (ita vetus codex MS.tus habet cum meo collatus) *Et vinum exiguarum virium* (*parum vini* aliis) *& potiſſimum aquoſum, quale eſt Cnidium, Samium, & Serephtinum.* Con-

tra Fulgentius *lib.* II. Mythologicôn de illo vino haec habet. *Liber ergo pater dictus est, quod vini passio liberas mentes faciat. Indos vero vicisse, quod haec gens valde sit vino dedita, duobus scilicet modis, sive quod fervor solis eos faciat potatores, sive quod ibi sit Scraptenum vinum vel Meroitanum, cujus vini tanta virtus est, quo vix licet ebriosus sextarium toto mense bibat.* At nec Meroën nec Sareptam apud Indos quaeri oportuit: certe non Sareptam; nam Meröe dici posset esse Indorum, quod & Aethiopes, gentes Africanae, Indi quibusdam ex veteribus dicantur. Sic Nilus Virgilio dicitur,

Usque coloratis amnis devexus ab Indis.

Ita Axumitae Indi dicuntur, & Frumentius apostolus Indorum. Nec defuere qui & Homeritas, socios Axumitarum in Arabia sitos, nuncupaverint Indos: sed urbes Phoenicias, qualis erat Sarepta, Indicas appellatas fuisse a veteribus non scio. Corippus, *lib.* III. vini Sarephthini meminit,

—— *Et dulcia Bacchi*
Munera, quae Sarepta ferax, quae Gaza, crearat.

Fortunatus, de vita S. Martini.

—— *Falerna,*
Gazaque, Creta, Samos, Cypros, Colophona, Sarepta,
Lucida perspicuis certantia vina lapillis.

Martinus Dumiensis,

Vina mihi non sunt Gazetica, Chia, Falerna,
Quaeque Sarepteno palmite missa bibas.

Trebellius Pollio in vita Claudii epistolam Gallieni exhibet, in qua inter alia munera missa leguntur *oraria Sarabadena* vel *Sarabdena.* Vir maximus, Claudius Salmasius, ad Sareptam nostram ea refert. Orarium est segmentum vel fascia quae ad oram vestis adsuitur.

SARERA.

Ἐκ γῆς Σαρηρὰ erat Ezechiel, Epiphanius de vitis Prophet. & Po-

Polychronius in *Ezech.* 24. ſed in Chronico Paſchali legitur ἐξ Ἀριρά. Affine voci priori eſt *Sarara*, uti legit Hieronymus, vel Σερωρὰ quae Euſebio in onomaſtico eſt πόλις ἀπιόντων εἰς Ἐδώμ.

SARID.

שָׂרִיד Urbs in finibus Zabulon. *Joſ.* 19. 12. Affine nomen eſt שרידים *Joël* 2. 32. quod Theodotion reddit Σαριδεὶν, habetque pro nomine proprio quemadmodum & Judaei, teſte Hieronymo.

SARIPHAEA.

Σαριφαία. Urbs Palaeſtinae epiſcopatu inſignis. Mentio fit ejus in Concilio Hieroſolymitano habito *anno* 536. ubi legitur Στέφανος Σαριφαίας. In Latin. *Scarphienſis* & *Sariphaeenſis*. Mentio fit illius urbis in hiſtoria martyrii 20 patrum laurae S. Sabae, quam conſcripſit ipſarum aequalis Stephanus monachus, & ex codice MS.to typis deſcribi curaverunt, eruditiſſimi editores vaſti illius operis quod *Acta Sanctorum* inſcribitur, & quia multa eximia λείψανα veteris & medii aevi continet multum mihi profuit. Illic legitur de Saracenis *anno* Chriſti 797 in Palaeſtinam irruentibus, Διαφόρους γὰρ πολυανθρώπους πόλεις ἠρήμωσαν· καὶ γὰρ Ἐλευθερόπολιν παντελῶς ἀεὶ αοίκητον ἔθηκαν, πᾶσαν ἐκπορθήσαντες· ἀλλὰ καὶ Ἀσκάλωνα καὶ Γάζαν καὶ Σαρεφαίαν (nota ita ſcribi illic per ε ψιλὸν) καὶ ἑτέρας πόλεις δεινῶς ἐιλκύσαντο. *Diverſas urbes, easque incolis refertas, depopulati ſunt. Eleutheropolin enim plane deſertam & inhabitatam reddiderunt, & praeterea Aſcalona, Gazam & Sarephaeam, nec non alias urbes diripuerunt.* Hinc diſcimus in vicina Gazae & Aſcalonis Sariphaeam ſitam fuiſſe. Memorari quoque eam exiſtimo nomine Sarafa, in expoſitione totius mundi auctore anonymo, nam Sareptae jam ante meminerat. Forſitan eſt צריפין cujus in Talmude mentio, unde tradunt manipulum hordeaceum aliquando fuiſſe petitum, quum in locis urbi Hieroſolymitanae proximis hordeum non proveniſſet.

Ceterum nunc eſt vicus *Serphend*, quod nomen haud multum abit ab illo Σαριφαίας, inter Joppen & Ramam. Inter Joppen & Ra-

Ramam nulli vici ſunt praeter Jazur & Serſend. Jazur abeſt 3 quadrantes horae itineris a Joppe. Serſend unam horam a Jaz ur & dimidiam horam a Rama. Haec mihi ſignificavit vir integerrimus Henricus Lub, qui Ramae diu habitavit & cujus jam antea memini.

In notitiis veteribus de Sariphaea nihil. Quare videtur eo tempore quum illae conſcriptae ſunt, nondum habuiſſe epiſcopum.

S A R I S.

Σάρις. Oppidum tribus Judae. Joſephus *Antiquit.* VI. 14. ubi pro πάλιν lege πόλιν. Eſtne *Sores* in Graecis Joſuae? vide ſupra ad vocem *Betlechem*.

S A R O N.

In portione tribus Gad vulgo collocatur, & ſunt qui urbem putent fuiſſe, quia מגרשי ejus a Gaditis inhabitata commemorantur 1 *Chron.* 5. 16. Nos cum iis non facimus. Vide quae ſcripſimus ſupra *lib.* 1. *cap.* 55. *pag.* 370.

* S C H A A L A B B I N.

שַׁעֲלַבִּין / Urbs Danitarum. *Joſ.* 19. 42. Eſt vicus quidam Σαλαβὶ dictus in finibus Sebaſtes. Euſebius in Onomaſt. Meminit illius loci quoque Hieronymus in comm. ad *Ezech.* 48. eum *Selebi* nuncupans. *Septima Dan uſque Joppem, ubi ſunt turres Ailon & Selebi & Emaus.* Junguntur etiam *Joſ.* 19. 42. שעלבין ואילון.

S C H A A L B I M.

שַׁעַלְבִים / Jungitur cum Ajalon & Cheres *Jud.* 1. 35. & Bethſchemes ac Makatz 1 *Reg.* 4. 9. Videtur eadem ac praecedens.

S C H A A R A I M.

שַׁעֲרַיִם / Urbs tribus Judae in planitie ſita. *Joſ.* 15. 36. Sunt qui putent hujus loci mentionem fieri 1 *Macc.* 5. 66. ubi nunc Σαμάρεια legitur. Sed nos Μάρισσαν ſubſtituimus: vid Mariſſa.

SCHAC-

* SCHACHATZIMA.

שַׁחֲצוּמָה / Urbs in finibus Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 22. Legendum eſſe שחציכה, & puncta in contextu ſcripta non eſſe puncta literarum illic ſcriptarum, ſed illius vocis quae in margine eſt exarata, monetur a Maſorethis.

SCHALEM. Vide *Salem.*

SCHAMIR.

שָׁמִיר / In montanis Ephraim, ubi habitavit Judex Tola ex tribu Jiſſaſcar *Jud.* 10. 1. quare nonnulli putant urbem ſitam fuiſſe in regione tribus Jiſſaſcar בהר *juxta montana* Ephraim. Eſt & in montanis Judae. *Joſ.* 15. 48. pro qua שפיר legerunt interpretes Alexandrini, qui Σαφεὶρ habent.

* SCHAPHIR.

שָׁפִיר / *Mich.* 1. 11. Eſt in regione montana, eſtque hoc nomine vicus inter Eleutheropolin & Aſcalonem. Ita Euſebius ad vocem Σαφείρ. Bonfrerius in commentario ad Euſebii Onomaſticon ſcribit, *hujus nulla uſquam in Scriptura mentio*. Sed omnino ejus loci mentio fit, nempe *Mich.* 1. 11. verum hinc natus eſt error quod in verſione vulgata & pluribus aliis nomina urbium Michae *c.* 1. memoratarum pro appellativis habita fuerint. Praeterea potuit Euſebius hanc vocem hauſiſſe ex *Joſ.* 15. 48. ubi Σαφεὶρ inter urbes Judae recenſetur in verſione Graeca, quamvis in codicibus Hebraeis שמיר legatur, non שפיר. Et crediderim potius ex hoc Joſuae loco vocem Σαφεὶρ hauſiſſe Euſebium quam ex loco Michae, quia dicit Σαφεὶρ ἐν γῇ ὀρεινῇ, quod etiam legitur *Joſ.* 15. 48. ubi inter urbes in montanis ſitas recenſetur.

Quaeri poteſt, quomodo Euſebius hunc vicum in montanis locet, eundemque inter Eleutheropolin & Aſcalona. Montes

enim non videntur fuisse inter Eleutheropolin & Ascalona. Ad occasum Eleutheropolis erat regio campestris, teste Eusebio ad vocem Σεφηλά. Erat autem Ascalon ad occasum Eleutheropolis. Suspicor id voluisse Eusebium, Σαφείρ esse nomen urbis quae *Jos.* 15. 48. in versione Graeca recensetur inter urbes tractus montani, & esse hoc nomine vicum aliquem situm inter Eleutheropolin & Ascalona. Adeoque punctum videtur locandum post ὀρεινῇ. Sic ut scribat fuisse illum ἐν γῇ ὀρεινῇ. Κώμη ἐστὶ μεταξὺ Ἐλευθεροπόλεως καὶ Ἀσκάλωνος.

* SCHARUCHEN.

שָׁרוּחֶן / Urbs tribus Simeon. *Jos.* 19. 6. sed quum 13 numero fuerint urbes illic recensitae, &, si Scharuchen urbs fuit singularis, sint 14, una demi debet. Graeci hanc tollunt & οἱ ἀγροὶ αὐτῆς reddunt, ac si legissent שדיהן.

SCHAZUR.

שזור / Oppidum prope Zephat in superiore Galilaea: unde Simeon שזורי. Ita R. Abraham Zacuth, auctor libri Juchasin, *fol.* 68. 1.

* SCHEBA.

שֶׁבַע / Urbs in Simeon, *Jos.* 19. 2. eadem ac Beerscheba, ut Hillerus vult in Onomastico Sacro *pag.* 519. reddens ושבע *ea est Scheba*, uti *Jos.* 19. 46. ומי הירקון והרקון *& Me Hajarcon: ea est Haraccon.* Ego tamen putarem esse urbem distinctam, & eandem שמע appellari *Jos.* 15. 26. ubi etiam ante Molada recensetur uti *Jos.* 19. 2. Adde quod Simeon acceperit urbes e Juda, in quibus nulla Schema recensita fuit. Sed facilis est literarum ב & מ permutatio: & Interpretes Graeci *Jos.* 19. 2. Σαμαὰ habent.

* SCHEBAM.

שְׂבָם / Urbs tribus Ruben. *Num.* 32. 3.

SCHEBARIM.

שְׁבָרִים / Prope Ai. *Jos.* 7. 5.

SCHEKEM. Vide *Sichem.*

* SCHEMA.

שְׁמַע / Urbs in parte auſtrali tribus Juda. *Jos.* 15. 26. vide vocem *Scheba.*

SCHEPHAM.

שְׁפָם / Locus in finibus orientalibus terrae Iſraëliticae cis Jordanem *Num.* 34. 10. 11.

SCHICHIN.

שיחין / Urbs propter artes magicas, מפני כשפים, vaſtata. *Gem. Hier. Taanith*, & *Echa Rabbati fol.* 75. 3. Alibi memoratur כפר שיחין & jungitur cum Caphar Chananjae: unde colligere liceret locum hunc in Galilaea ſitum fuiſſe. Sed mittamus incerta.

* SCHILCHIM.

שִׁלְחִים / Urbs tribus Judae. *Jos.* 15. 32. vide ſupra tabellam triplicem *p.* 153.

SCHILO. Vide *Silo.*

SCHIMRON.

שִׁמְרוֹן / Urbs tribus Zabulon. *Jos.* 19. 15.

* SCHIMRON MERON.

שִׁמְרוֹן מְראוֹן / *Jos.* 12. 20. Forſitan eſt eadem ac praecedens. Graeci duorum, non unius loci, nomen eſſe putant.

SCHION.

* SCHION.

שִׁיאֹן/ Urbs tribus Jiſſaſcar. *Joſ.* 19. 19. Sita eſt juxta montem Tabor, teſte Euſebio ad vocem Σηών.

* SCHIPHMOTH.

שִׁפְמוֹת/ Nihil de hoc loco conſtat niſi ex 1 *Sam.* 30. 28.

SCHUNEM.

שׁוּנֵם/ Urbs in Jiſſaſcar *Joſ.* 19. 18. 1 *Sam.* 28. 4. unde שׁוּנַמִּית. Euſebius ad hanc vocem notat eſſe vicum in finibus Sebaſtae in Acrabattene nomine Sanim. Et idem ad vocem Σουβὴμ, eſſe vicum Sulem 5 miliaribus a monte Thabor verſus meridiem. Non longe aberat hic locus a Gilboa: nam Philiſtaei caſtrametabantur in vel circa Schunem, & Saul in Gilboa autem 6 miliaria circiter aberat a Scythopoli, teſte Euſebio ſi Γελβοὺς vicus eodem loco ſitus fuerit.

SCYTHOPOLIS.

Urbs ea olim dicta Bethſchean (vide ſupra ad vocem *Bethſchean*) poſtea nomen accepit Scythopolis. Interpretes Graeci, *Judic.* 1. 27. Βαιθσὰν, ἥ ἐστι Σκυθῶν πόλις. Sed poſteriora videntur ex margine in contextum irrepſiſſe poſtquam ſibi gentes illam adſciverunt. Scythas nomen ei dediſſe vix crediderim. Nec enim ab antiqua illa Scytharum irruptione in Palaeſtinam, cujus meminit Herodotus *lib.* 1. illud nomen arceſſendum eſt, quae plane ficta multis videtur. Hieronymus in Quaeſtionibus Hebraïcis ad *Gen.* 33. 17. aliqua ſcribit, lucem, uti opinor, huic rei datura. *In Hebraeo legitur* Sochoth (סכות) *eſt autem uſque hodie civitas trans Jordanem hoc vocabulo in parte Scythopoleos.* Hinc diſcimus in regione Scythopoleos locum illum Succoth, ita a Jacobo appellatum, fuiſſe, licet Scythopolis non trans ſed cis Jordanem fuerit. Quare conjici poſſet, ſtante Templo ſecundo regionem vi-

vicinam loco Succoth a loco hoc celeberrimo nomen traxisse, quumque cis Jordanem urbs Bethsan in eadem regione praecipua & metropolis censeretur, dictam illam esse Σκυθόπολιν vel Συκοθόπολιν, quasi urbem dicas primariam ejus regionis in qua Succoth est, unde postea nomen notius Σκυθόπολις formatum est. Georgius tamen Syncellus *pag.* 214. a Scytharum irruptione tempore regis Josiae filii Amos in Palaestinam hoc nomen ducit. Ita scribit, Σκύθαι τὴν Παλαιςίνην κατέδραμον καὶ τὴν Βασὰν κατέσχον, τὴν ἐξ αὐτῶν κληθεῖσαν Σκυθόπολιν. *Scythae Palaestinam incursionibus populantur & Basan* (lege Bethsan) *occupant de eorum nomine dictam Scythopolim.* Ineptum est glossema margini adscriptum, Τὶς ἦν ἡ Σκυθόπολις Σεβαςὴ πρὶν καλυμένη, natum ex ignotioris vocis Βεθσάνη ignorantia: nunquam enim ea Sebaste nuncupata fuit. Bochartus nomen a שטה, spinae genere quod ibi crescebat affatim, deductum scribit in Hierozoico *lib.* 11. *c.* 31. Suspicor occasionem huic opinioni dedisse verba Hieronymi, & situm Scythopolis in Arabiae confiniis.

Tzetzi *Basan* dicitur, Chiliade x. *vers.* 306.

Βασὰν κατά τινὰς Σκυθῶν λέγεται πόλις εἶναι.
Basan secundum quosdam dicitur esse Scythopolis.

Quum toto illo capite Tzetzes loquatur de Basan, quae regio est eo nomine nota in V. T. videtur confundere eam cum urbe Scythopoli; nam illa Bethsan dicitur, non Βασὰν, & quamvis certum sit illud nomen Βαισὰν, Βαισὼν & aliis modis scribi, & ביישן, ביסן, *Besan*, in Misna Pea VII. I. pro ביתסן, quum soleant בי pro בית dicere passim, debuisset noster distinctius monuisse urbem Scythopolin non habere idem nomen ac regionem Basan a qua diversa est, sed Bethsan. Cedrenus eodem modo *in Compendio histor. pag.* 78. scribit ἡ Σκυθόπολις Βασὰν ἐλέγετο πρότερον, *Scythopolis olim Basan dicebatur.* Corruptissime legitur nomen hujus urbis apud Zonaram annalium *lib.* I. *pag.* 70. Μεθοράμ. Nempe Β vocis *Bethsan* in Μ abiit. Hoc a librariis est: nam figura Β & Μ apud veteres fere erat eadem, unde toties in MSS.tis una pro altera ponitur.

1 *Macc.* 5.52. Βαιθσὰν appellatur, & dicitur κατὰ πρόσωπον αὐτῆς ſitum eſſe μέγα Πεδίον. Κατὰ πρόσωπον eſt לפני, uti κατὰ πρόσωπον Πτολεμαΐδος *commate* 55. κατὰ πρόσωπον τῦ θυσιαστηρίυ 1 *Macc.*7.36. Eadem eſt ac Scythopolis. Confer 1 *Macc.* 5.52. cum 2 *Macc.* 12.29. Diſtabat autem Hieroſolymis intervallo 600 ſtadiorum 2 *Macc.*12.29. de quo vide *lib.*11. In libro Judithae *cap.* 3. 11. Σκύθων πόλις appellatur: ibi leguntur caſtrametati inter Gaebam & Scythopolin non longe a Dothaim.

Joſephus & nonnunquam priſco nomine Βηθσάνην eam nuncupat, uti *Antiquit.* V. 1. ubi dicitur eſſe terminus regionis Manaſſis ad boream, & XIII. 10. & XII. 12. ubi dicit eam ſitam eſſe ante Campum magnum, μέγα Πεδίον ὃ κεῖται κατὰ πρόσωπον πόλις Βεθσάνη, καλυμένη πρὸς Ἑλλήνων Σκυθόπολις. Praeterea diverſis locis ejus urbis meminit. *Antiq.*XIII. 18. ſcribit Judaeis proditam fuiſſe ab Epicrate. *Ant.* XIV. 10. inſtauratam a Gabinio. *Lib.* III. *de bell. cap.* 2. terminum eſſe Galilaeae ad meridiem. Eodem libro *cap.* 16. appellat eam urbem maximam Decapoleos & vicinam Tiberiadi. Sed *Antiquit.* XIII. 21. eam urbem Coeleſyriae dixerat. *Lib.* V. *de bello cap.* 4. legitur montem, qui Campum magnum cingit ad occaſum, protendi ab Jerichunte uſque ad terram Scythopolitarum, μέχρι τῆς Σκυθοπολιτῶν γῆς, & illud μέγα Πεδίον dicitur ἔχειν λίμνας, Aſphaltiten nempe lacum & Tiberiadenſem. *In vita* ſcribit, in confiniis Tiberiadis & agri Scythopolitani ſitos fuiſſe vicos Hippenorum & Gadarenorum, quos Juſtus Tiberiade egreſſus incendit, τὰς Γαδαρηνῶν καὶ Ἱππηνῶν κώμας, αἳ δὴ μεθόριοι τῆς Τιβεριάδος καὶ τῆς τῶν Σκυθοπολιτῶν γῆς ἐτύγχανον κειμέναι. Porro ſcribit *in vita p.* 1025. Tiberiada abfuiſſe ab Hippo 30 ſtadia, a Gadaris 60, a Scythopoli 120 & ſitam ad lacum Genneſareth. Adeoque niſi Tiberias ad unum extremum lacus collocetur, quum is tantum habuerit longitudinem 100, aut ut alii 140 ſtadiorum, Scythopolis ad lacum hunc non poteſt collocari, uti a quibuſdam fit; & ita collocanda eſt, ut diſtantiae Tiberiadis ab Hippo & Gadaris conveniat.

Situm longe alium & a vero quam maxime diverſum urbi huic dedit,

dedit Bochartus, qui in mappa geographica Syriae & Aegypti non tantum ad ortum Jordanis eam collocat, sed & in *cap.* 13. *lib.* III. Geographiae Sacrae hoc confirmat, scribens, *nunquid ea est Scythopolis urbs in Aulone seu Scythopolitana valle nobilis, ad orientem lacus Tiberiadis, quem Syri vocant mare Ginnosar? Huic certe conjecturae plurimum favet Chaldaeus interpres, qui sic habet vers.* 11. Dabo לגוג, τοῖς Gog, locum commodum in valle transeuntium ad orientem maris Ginnosar. *Et cum Scythopoleos vetus nomen fuerit Bethsan, ut ex Josepho constat, non alia occurrit ratio cur prisco nomine antiquato novum istud sit substitutum.* Non existimo multis mihi laborandum esse ut hunc errorem refutem, quum ex Sacro Codice liqueat Bethsan ad occidentem Jordanis fuisse, & testimonia Josephi aliorumque, quae hoc capite a me adnotata sunt, hunc situm adeo confirment, ut nihil in universa geographia Palaestinae certum sit, si hoc non sit, Scythopolin ad occidentem Jordanis esse collocandam.

Epiphanius meminit hujus urbis aliquoties, scribens *lib.* I. adversus haereses *pag.* 128. Tiberiade profectum Josephum eo se contulisse, & aedes quasdam sibi comparavisse, se quoque ipsum cum Josepho ibidem fuisse, & omnes qui praeter Josephum illic erant Arianae sectae fuisse addictos. Vide *p.* 129. & 872.

Stephanus haec de illa notat. Σκυθόπολις, Παλαιστίνης πόλις, ἢ Νύσσης (lege Νύσση, nam dicta fuit Nysa. Vide Plinium) κοίλης Συρίας, Σκυθῶν πόλις, πρότερον λεγομένων (lege λεγομένη) Βαίσων (hoc est a vero nomine *Bethsan*) ὑπὸ τῶν βαρβάρων. *Scythopolis, urbs Palaestinae, sive Nyssa Coelesyriae, urbs Scytharum, prius Baeson dicta a barbaris.* Meminit hujus urbis & situm ejus ita describit Ammianus Marcellinus *lib.* XIV. *Civitas in Palaestina Scythopolis gemina ratione visa magis omnibus opportuna quod secretior & inter Antiochiam Alexandreamque media.* Abulfeda Scythopolin locat علي الجانب العربي من الغور ad partem occidentalem campi major. Liceat enim vocem غور ita reddere. Supra de الغور egimus *lib.* I. *pag.* 365. Narrat idem fluvium illic esse exiguum.

Urbs fuit Palaestinae secundae & episcopatu insignis saeculo quarto: homines tamen in ea magno numero habitasse qui su-

perſtitioni Gentium erant addicti (qui illic jam olim ſtante Templo ſecundo ſedes habuerunt) vel ex eo liquet quod una cum Aſcalonitis & Gazaeis praecipue Scythopolitani memorentur furentes erga Chriſtianos. Chronicon Paſchale ad annum Chriſti 361. Τȣ̃ ἁγίȣ Πατροφίλȣ ἐπισκόπȣ τῆς ἐν Σκυθοπόλει ἐκκλησίας γενομένȣ ἀνορύξαντες ἀπὸ τȣ̃ τάφȣ τὰ λείψανα τὰ μὲν ἄλλα διεσκόρπισαν, τὸ δὲ κράνιον ἐφυβρίστως κρεμάσαντες ὡς ἐν σχήματι κανδήλας ἐνέπηξαν. *Sancti Patrophili, epiſcopi Eccleſiae Scythopolitanae, aperto ejus tumulo, partes alias quidem diſperſerunt, & calvam contumelioſe ſuſpenderunt pro lychnucho.*

Epiſcopos hos invenio Scythopoleos in actis conciliorum.

PATROPHILUM. Hic interfuit concilio Palaeſtino, habito anno aerae Chriſtianae CCCXVIII. Vide Baluzium in nova collectione conciliorum *pag.* 23. Idem & ſubſcripſit concilio Niceno primo. Hic & Euſebius Caeſareenſis dicuntur ſoli ex epiſcopis Palaeſtinae a partibus Arii ſtetiſſe. Id narrat Nicetas in theſauro fidei orthodoxae V. T. ex Philoſtorgio. Socrates tamen negat Euſebium Arianum fuiſſe. Vide hiſtoriam ejus eccleſiaſticam *lib.* II. *cap.* 21.

SATURNINUM. Subſcripſit concilio Conſtantinopolitano primo. Vide *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 956.

SEVERIANUM. Inter epiſcopos Palaeſtinae ſecundae qui ſubſcripſerunt concilio Chalcedonenſi commemoratur, *tomo* IV. conciliorum generalium *pag.* 787.

THEODOSIUM. Hujus nomen legitur in epiſtola Johannis Hieroſolymitani inſerta actis concilii Conſtantinopolitani, *tom.* V. concilior. *pag.* 192. ubi legitur

Θεοδόσιος τῆς Σκυθȣπολιτῶν.

Idem interfuit concilio Hieroſolymitano *anno* 536. vide *tom.* V. concil. *pag.* 284.

Legitur & in concilio Conſtantinopolitano *anno* 536. ſubſcripſiſſe Στρατήγιος διάκονος καὶ μοναχὸς μονῆς τȣ̃ μακαρίȣ Ἰωάννȣ ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὸ Σκυθόπολιν μοναχῶν, *Strategius diaconus & monachus monaſterii S. Joannis (qui ſubſcripſit) nomine omnium monachorum, qui Scythopoli ſubſunt.*

Maxi-

Maximam illic copiam palmarum fuiſſe docent haec Sozomeni quae leguntur *hiſtor. lib.* VIII. *cap.* 13. Ἀνεχώρησαν εἰς Ἱεροσόλυμα. Κἀκεῖθεν εἰς Σκυθόπολιν ἧκον, ἐπιτηδείαν ἡγησάμενοι τὴν ἐνθάδε οἴκησιν διὰ τοὺς πολλοὺς φοίνικας, ὧν τοῖς φύλλοις ἐχρῶντο πρὸς τὰ εἰωθότα τοῖς μοναχοῖς ἔργα. *Hieroſolymam profecti ſunt. Et inde Scythopolim, commodum ſibi fore eo loco domicilium arbitrati propter multitudinem palmarum, quarum foliis ad conſueta monachorum opera utebantur.* Illa conſueta monachorum opera puto fuiſſe confectionem ſportarum, quas ex iis contexebant. Ita legitur apud Hieronymum praefat. in commentarios ad Jobum. *Si fiſcellas junco texerem aut palmarum folia complicarem, nullus me morderet.* In vita Joannis Damaſceni conſcripta a Joanne Patriarcha Hieroſolymitano §. 27. Σπυρίδας, ἃς εἶχον ἐργόχειρον, πολλὰς συναγηοχὼς πρόφασιν προβάλλεται τοιάνδε, εἰρηκὼς τῷ Ἰωάννῃ οὑτωσίν. Ὡς ἤκουσαί μοι τέκνον ἐν Δαμασκῷ πολλοῦ πωλεῖσθαι τὰς σπυρίδας εἴπερ ἐν τοῖς τῆς Παλαιστίνης μέρεσιν. *Sportas quas ſuis manibus contexere ſolebant (in laura S. Sabae) multas colligens, occaſione captata Johanni dixit: intelligo, fili, ſportas Damaſci pluris vendi poſſe quam in Palaeſtina* &c. Theodoretus in hiſtor. relig. *pag.* 827. Πόνοις δὲ πόνους ἐπαύξων ἀεὶ καὶ τὴν τῶν χειρῶν ἐργασίαν μετῄει, νῦν μὲν τὰς καλουμένας ῥιπίδας ὑφαίνων καὶ σπυρίδας, νῦν δὲ &c. *Labores laboribus ſemper augens manuum quoque opificia tractabat, nunc flabella quae vocant & ſportulas texens, nunc* &c. Hieronymus quoque in vita S. Pauli, primi eremitae, meminit *tunicae quam in ſportarum modum de palmae foliis ipſe ſibi contexuerat.* Sulpicius Sever. in dial. *caſa contigua cum panibus 5 palmicia ſportella pendebat.*

In Midraſch Coheleth memorantur *fol.* 92. 1. כלי פשתן הנסין הבאין מן ביתשאן *lina tenuia quae veniunt Bethſane.* Nota hoc nomen ab Hebraeis conſtanter uſurpari, non Scythopolis. De linificio Scythopolis vide codicem Theodoſianum *leg.* 8. *de murileg. tomo* III. *editionis Gothofredi, p.* 504. Meminit & linificii Scythopolitani auctor *expoſitionis totius mundi*, quae Graece extat & Latine.

Inter auditores Plotini fuit Paulinus Scythopolites. Porphyrius qui & ipſe auditor Plotini fuit, vita Plotini, Ἔσχε δὲ καὶ ἰα-

 τρι-

τρικόν τινα Σκυθοπολίτην Παυλῖνον, ὃν ὁ Ἀμέλιος Μίκκαλον προσηγόρευε. *Habuit & medicinae studiosum Paulinum Scythopoliten, quem Amelius Miccalum appellabat.* Erat & Basilides Scythopolitanus, memoratus Anastasio in *quaest. pag.* 18. Cyrillus Scythopolitanus, & alii.

SEBASTE, vide *Samaria.*

SEBEI.

Σεβεεί. Urbs Galaaditidis. Josephus *Antiq.* v. 9.

SEBUS.

Σεβοῦς. Inter urbes Judaeae Baetogabram & Emmaunta recensetur a Ptolemaeo: vide supra, *lib.* 11. Videtur mihi esse nomen corruptum.

* SECHACHA.

סְכָכָה / Urbs tribus Judae in solitudine. *Jos.* 15. 61.

* SECHU.

שֶׂכוּ / Urbs, ubi insignis puteus erat, 1 *Sam.* 19. 22. Creditur vulgo eadem ac Socho.

SEGOR.

Σηγόρ. Urbs episcopatu insignis, cujus episcopus interfuit Concilio Chalcedonensi. Est Ζώαρα. Vide infra ad hanc vocem: & confer notitias veteres ecclesiasticas supra *lib.* 1.

* SEIRATH.

שְׂעִירָה / Locus de cujus situ nihil constat nisi ex *Jud.* 3. 26.

SELAMIN.

Σελαμίν. In Galilaea. Josephus *lib.* 11. *de bell.* 25. In loco parallelo, in vita *p.* 1013. Σελάμη & vicus Galilaeae appellatur.

SE-

SELEUCIA.

Σελεύκεια. Urbs Gaulanitidis, ſita ad lacum Samochoniten, uti liquet ex Joſepho, *Ant.* XIII. 23. & XVIII. 3. & *lib.* II. *de bello c.* 25. & *lib.* IV. *c.* I.

SENAA.

סְנָאָה / Urbs, cujus incolae maximo numero adfuerunt Hieroſolymis inſtaurandis. *Ezr.* 2. 35.

SENNABRIS.

Σενναβρίς. Locus inter Scythopolin & Tiberiada: hinc remotus 30 ſtadia. Joſephus *de bell.* III. 16. Scribitur Ἐναβρὶς quoque & Γενναβρίς. Eſſe Talmudicorum צינבריי (quae uti & בירח ירח dicuntur eſſe turres Kinnerethanorum) obſervavit Ligtfootus in *Centuria chorographica*, Matthaeo praemiſſa *cap.* 70.

SEPH.

Σέφ. Sita in Galilaea ſuperiore. Joſephus *lib.* II. *de bell. c.* 25.

SEPPHORIS.

Urbs, Σεπφωρὶς Joſepho, Suidae, & aliis nuncupata, fuit Galilaeae primaria & munitiſſima in medio illius regionis. Ἀπφουρεὶ appellatur a Ptolemaeo, vel potius ita legitur in libris ejus. ציפורין Judaeis dicitur. Poſtea dicta fuit Diocaeſarea. Hoc nomine fit ejus mentio apud Socratem *hiſt.* II. 33. Οἱ ἐν Διοκαισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης Ἰουδαῖοι κατὰ Ῥωμαίων ὅπλα ἀντῆρων. *Judaei qui Diocaeſaream Palaeſtinae incolebant contra Judaeos arma ſumſerunt.* Sozomenus, *hiſtor. l.* IV. *c.* 7. eandem ſeditionem narrans addit Gallum Caeſarem qui tum Antiochiae morabatur, urbem Diocaeſaream evertiſſe, ἀνάστατον ἐποίησε, ita ſcribit. Epiphanius utriuſque nominis meminit, Σεπφουρὶν *lib.* I. *adv. haereſes p.* 136. & Διοκαισαρείας *lib.* I. *adv. haereſes p.* 128.

p. 128. ubi narrat Josephum a Constantino impetrasse licentiam extruendi illic ecclesiam.

Sepphoris aberat 10 miliaria Romana a monte Tabor, uti vidimus *lib.* II. Tiberiade illam abfuisse 18 miliaribus traditur in Echa Rabbati *fol.* 75. 2. כרם גדול היה לו לאדריאנוס שמנה עשר מיל על שמנה עשר מיל ככן טבריא לציפורה *Vineam habebat Hadrianus longam & latam 18 miliaria, quantum sc. intervallum est inter Sepphorin & Tiberiada.*

In Josepho varia extant ad Sepphorin spectantia, uti urbem fuisse Galilaeae *Antiq.* XIII. 21. & XVII. 12. Habuisse unum ex quinque synedriis totius terrae Judaïcae: reliqua erant Hierosolymis, Jerichunte, Gadaris, & Amathunte, *Ant.* XIV. 10. ibi legitur ἐν Σαμφώροις pro nomine Sepphoris. Captam fuisse a Varo, qui deinde Samariam perrexit: caput Galilaeae constitutam fuisse & praecipuum munimentum ab Herode Antipa. *Ant.* XVIII. 3. Validissimam esse urbem Galilaeae contra quam jacet mons totius Galilaeae medius, nomine Asamon, *lib.* II. *de bell. cap.* 23. urbem esse Galilaeae maximam & tutissimo loco conditam, *de bell.* III. I. Factam esse Galilaeae caput, quod antea Tiberias fuerat, quum Agrippae juniori a Nerone data est. *In vita.* Sitam in meditullio Galilaeae & habere juxta se vicos plurimos. *In vita p.* 1025.

Anno aerae Christianae 339 destructa est urbs Sepphoris, ob seditionem civium. Ita rem narrat Theopha-nes *pag.* 33. Τȣ́τῳ τῷ ἔτει οἱ κατὰ Παλαιςίνην Ἰȣδαῖοι ἀντῆραν· καὶ πολλȣ̀ς τῶν ἀλλοεθνῶν Ἑλλήνων τε καὶ Σαμαρειτῶν ἀνεῖλον· καὶ ἀυτοὶ δὲ παγγενὲι (παγγενῆ Cedrenus) ὑπὸ τȣ̃ ςρατȣ̃ Ῥωμαίων ἀνηρέθησαν καὶ ἡ πόλις ἀυτῶν Διοκαιςάρεια ἠφανίςθη. *Hoc anno* (XXV *Constantii*) *Judaei in Palaestina res novas moliti sunt, excitata seditione; plurimisque tum Graecorum tum Samaritanorum interemptis, ipsi tandem omnes ab exercitu Romani internecione deleti sunt, & urbs eorum Diocaesarea diruta.* Eadem habet Cedrenus in *comp. histor.* 299. Idem fere fatum alteram urbem hoc nomine, Diocaesaream Cappadociae, evertisset, pro qua Gregorius Nazianzenus intercessit, scripta epistola ad Olympium quae extat inter ejus opera *tom.* I. *p.* 809.

Su-

Suſpicor nomen hujus urbis exturbatum eſſe per errorem ex actis concilii Conſtantinopolitani, ubi inter epiſcopos Palaeſtinos legitur, *tomo* v. conciliorum *p.* 192.

Μαρκελλῖνος Νεοκαισαρείας.

Certe Diocaeſareae epiſcopus in illa ſerie, licet prolixa ſatis, nullus commemoratur, quum in alia, inſerta actis concilii Hieroſolymitani anno aerae Chriſtianae 536 habiti, epiſcopus Κυριακὸς Διοκαισαρείας legatur, ubi contra nulla Neocaeſarea. Nec etiam in notitiis veteribus Neocaeſarea extat inter urbes Palaeſtinas. Videlicet *Diocaeſareae* nomen mutatum eſt a librariis in *Neocaeſareae*. Eodem modo opinamur in itinerario Antonini martyris Neocaeſaream legi pro Diocaeſarea. Ita illic legere eſt: *de Tholomaïda maritima venimus in fines Galileae in civitatem Neocaeſaream, in qua adoravimus prae veneratione molam & caniſtellum Sanctae Mariae, in quo loco eſt cathedra in qua ſedebat, quando ad eam venit Gabriel Archangelus.* Atqui in Nazareth oſtendebatur ſaeculo VII locus, ubi Gabriel S. Mariam adiit. Sed & aliunde, & ex ratione itineris, clarum videtur Diocaeſaream ſive Sepphorin ab Antonino innui, nam illa prima urbs erat Galilaeae venientibus Ptolemaïde. Joh. Phocas in deſcript. Palaeſtinae §. x. Πρώτως οὖν κατὰ τὴν Πτολεμαΐδα ἐστὶν ἡ Σεμφωρὶ πόλις τῆς Γαλιλαίας, πάντῃ ἄοικος σχεδὸν μηδὲ λείψανον τῆς πρώην αὐτῆς εὐδαιμονίας ἐμφαίνουσα. *Prima poſt Ptolemaida urbs Galilaeae Semphori ſita eſt, nunc plane non habitata nec ullius priſtinae felicitatis reliquias oſtendens.*

In Midras Schir Haſſchirim *fol.* 35. 2. narratur haec hiſtoria de ſartore Sepphorienſi, nomine Juſto. יוסטא חייטא דציפורין סלק למלכותא ואיתקבל למלכא א׳למלכא שאל שאלה ואתן לך א׳ל׳ הב דוכסותא דגבן יהב ליה מלכא כד נסב דוכסותא נחת כינה הוו אילין דחכמין ליה אמרין הוא הוא וכנהון אמרין לית הוא הוא אמר לין חד כדון הוא עבר בשוק אן הוא מסתכל לההוא מכטובית דהוה נהיג ומחייט עלה הוא הוא ואין לא לית הוא עבר בשוקא ושרי מסתכל לההוא מכטוביתא

 דהוה

דהוה נהיג יתיב ומחייט עלוה וחכמוניה דהוא הוא אמר לון אתון תמהין עלי ואנא תמה עלי יותר מנכון וקרון עליה לא ידעתי נפשי שמתני וגו׳. *Justus, sartor Sepphoriensis, ad Romanos abiit, & eo usque favorem Imperatoris impetravit, ut juberet eum petere quodcunque vellet. Petiit Justus ut praeficeretur ditioni patriae (Sepphoritanae) quod cum obtinuisset rediit Sepphorim. Populares ejus (qui vix sibi persuadere poterant sartorem ad hanc dignitatem esse evectum) contendebant inter se, essetne hic Justus ipse nec ne. Tandem alicui hoc venit in mentem: videamus, inquit, quum in publico procedit an transiens illum locum, ubi olim considens sartorem egit, respiciat: si respiciat, signum erit hunc eundem esse. Quid fit? Eo transiens Justus respexit locum & pro eo agnitus est, & dixit illis: an vos miramini fortunam meam? ego magis eam ipsam miror. Et de illo verba* Cantic. 6. 9. nondum scientem haec anima mea imposuit curribus populi mei, *dixerunt.*

Graece scribitur nomen urbis hujus Σέπφωρις, & Hebraice צפור geminato P; quod Latine unico P scribendum est, quoniam Latini post P non admittunt alterum P aspiratum, si sequamur sententiam Johannis Joviani Pontani in dialogo, cui nomen *Actius*, *pag.*109. ubi postquam reprehendisset quorundam Latinorum studium in imitandis Graecis etiam contra quam genius linguae Latinae ferret, uti quod *Rhinocerotis* scriberent & *Didus*, *Clius*, pro *Rhinocerontis*, *Didos*, *Clios*, quod in vetustissimis codicibus poëtarum Latinorum invenitur (Sosipater tamen Charisius de illis qui Sappho & Dido, uti & Antiphon, Graece declinant: *melius esset*, inquit, *secundum Latinam consuetudinem hujus Sapphonis*, *Didonis*, *dicere*, idque Pacuvii & Accii exemplo probat) se ipsum maledictis incessitum narrat, quod Sapho uno P, ac non uti a Graecis scribitur, ipse scripsisset, *quum non animadvertant*, inquit, *eruditufi viri Latinam linguam post* P *statim alterum* P *non admittere cui tamen insit aspiratio.* Verum nostra quidem sententia rigidus nimis censor est Jovianus, & in emolliendis vocibus diligentior, qui & in libris de aspiratione negat Sphaeram & Sphinga scribi oportere. *Sphaeram*, inquit, *& Sphinga*

nos

nos nunquam dicimus quod Latino non conveniat ponere S *ante* F *vel* P *aspiratum*. Scribere ergo Latini *Sapho*, *Sephoris*, *Saphirus* deberent pro *Sappho*, *Sepphoris*, & *Sapphirus*. Nec tamen memini illam scriptionem observari in codicibus vetustis manuscriptis, aut priscos Grammaticos, ubi de Φ agunt aut adspiratione, id unquam notasse. Extat liber Phocae de aspiratione, & Eutychis quaedam de eodem argumento, in quibus nihil de eo. Quod si ipsas literas Z & Υ, quibus antea caruerunt, Latini propter Graeca vocabula receperunt, ut testantur Marius Victorinus, Valerius Probus, Aelius Donatus, Diomedes & alii, quidni & ΠΙ, etsi duriusculum, servarint in vocibus quas a Graecis acceperunt?

Nummi veteres extant in quibus legitur ΣΕΠΦΩΡΗΝΩΝ. Talem Domitiani commemorat Vaillantius in numismatibus Imperatorum, Augustorum & Caesarum *pag*. 23. Idem *pag*. 31. alterum Trajani producit, ita inscriptum, quem Patinus depictum dedit in nummis aereis Impp. *p*. 146.

S I A G O N.

Σιαγών. Nomen loci Josepho *Ant*. V. 10. לחי in Sacris literis, quod notat *Σιαγόνα*. Dictus est locus a maxilla quam Samson projecit.

S I B M A.

שִׂבְמָה / Urbs tribus Ruben. *Num*. 32. 38. *Jos*. 13. 19. Vinea Sibmae *Jes*. 16. 8. deinde a Moabitis occupata. *Jerem*. 48. 32. Inter Esebon (Chesbon) & hanc Sabama vix quingenti passus sunt teste Hieronymo ad *Jes*. 16.

S I C H A N I N.

סיכנין / Unde R. Josua dicitur in Midras Koheleth. 95. 4. & Echa Rabbati *fol*. 56. *col*. 1. & 69. 4. in nomine R. Levi loquens, & in Midras Schir Hasschirin. *fol*. 5. *col*. 2. 4. & 36. 4. Alia praeterea quum plura notare possem, quod frequentissima sit in veteribus

Midraschim ejus mentio: sed nota hoc tamen סכינין scribi bis in Midras Schir hasschirin *fol.* 34. 4.

SIKELLA.

Σίκελλα. Urbs. Josephus *Antiq.* VI. 14. vide Tziklag.

SICHEM.

Multa quidem de nomine & situ hujus urbis olim adnotavimus in parte prima dissertationum miscellanearum, quae hic inserere idoneum visum non fuit, & illic legi queunt.

שְׁכֶם / *Schechem* in Veteri Instrumento haec urbs nuncupatur. Sita fuit in montanis Ephraim. *Jos.* 20. 7. Quercus prope Schechem memoratur *Gen.* 35. 4. Viam altam fuisse tendentem a Bethel versus Schechem legitur *Jud.* 21. 19. Michmetath urbs in conspectu τῆς Schechem erat in limite australi Menassis (oportet ergo urbem Schechem non longe a confiniis Ephraim & Menassis absuisse) *Jos.* 17. 7. Σίκιμα, in Ecclesiastica Syracidis 50. 28. & ipsi se Sichemitae appellant τὰς ἐν Σικίμοις Σιδωνίους apud Josephum.

Dicta fuit ab indigenis Μάβαρθα, quae aliis vulgo Νεάπολις teste Josepho *lib.* V. *de bell. c.* 4. Id ex *More* ortum duxisse alibi observavimus.

Plerique Sichem & Neapolin pro eadem urbe habent, & modo Sichem, modo Neapolin, illam appellant. Epiphanius *l.* III. *adv. haereses pag.* 1055. Ἐν Σικίμοις, τοῦτ᾽ ἔστιν, ἐν τῇ νυνὶ Νεαπόλει. *Sicimis, id est, Neapoli, uti nunc dicitur.* Idem *lib.* III. *adv. haeres. p.* 1068. Ἐν Σικίμοις ἐν τῇ νυνὶ καλουμένῃ Νεαπόλει, *a Sicimis, quae urbs nunc appellatur Neapolis,* secundo miliario fuit locus proseuchae theatro similis, sub Dio, ita a Samaritanis constitutus. Alii tamen distinguunt Sichem a Neapoli, uti Eusebius in Onomastico ad vocem Τερέβινθος scribit, illam esse ἐν Σικίμοις, πλησίον Νέας πόλεως, *Sicimis prope Neapolim.* Et in voce Συχέμ. Δείκνυται ὁ τόπος ἐν προαστείοις Νέας πόλεως. *Locus* (*urbis Sichem*) *monstratur in suburbanis Neapolis.* Et in voce Λοῦζα. Παρα-

ϱακειμένη Συχὲμ ἀπὸ ʹθ σημείϰ Νέας πόλεως, ubi Hieronymus rectius videtur legisse, *juxta Sichem in tertio lapide Neapoleos.* Videlicet lapsu temporis aliae partes urbis Sichem periisse potuerunt, ad alias nova accessio facta est, ut tandem ipsa urbs Neapolis ab loco antiquae Sichem aliquo intervallo distaret. Quod illustrari posset ex ipso hujus urbis Trajecti ad Rhenum situ, quae olim propior fuisse vico, nunc *Vechten* dicto, creditur, ubi arcis Romanae vestigia conspiciuntur, & nummi veteres, gemmae, urnae, tegulae, annuli, fibulae aliaque antiquitatis Romanae monumenta quotidie eruuntur.

Nomen istud Neapolis diutissime huic urbi adhaesit, sic ut neglecto veteri nomine hoc usurpatum fuerit ab Judaeis, a Christianis, a Gentibus, & Mohammedanis ipsis, qui nunc Palaestina potiuntur, & Ναπλὲζαν illam nuncupant. Abulfeda illam نابلس *Nabolos* vocat, narratque Jeroboamum templum exstruxisse على جبل نابلس *super montem Neapolis*, & jussisse ad istum montem fieri peregrinationes religiosas eorum, حجهم, aliaque. Nos certiora ex sacris literis edocti sumus. In nummis quoque veteribus Neapolis dicitur. Ita & Josephus, uti mox videbimus. Spartianus quoque in Severo. *Neapolitanis etiam Palaestinensibus jus civitatis tulit quod pro Nigro diu in armis fuerant.* Justinus Martyr, cujus haec urbs fuit patria, in apologia secunda pro Christianis *p.* 41. ἀπὸ Φλαϐίας Νέας πόλεως τῆς Συρίας, *a Flavia Neapoli Syriae Palaestinae.* Leontius in libro *de sectis p.*410. de Samaritanis, τὰ περὶ Νεάπολιν εἶχον, *loca circa Neapolin tenuerunt.* Suidas ad v. Σιρίκιος, Νεαπολίτης ἐκ Παλαιστίνης, σοφιστὴς, μαθητὴς Ἀνδρομάχϰ, σοφιστεύσας χρόνον τινὰ κατὰ τὰς Ἀθήνας. *Siricius Neapolitanus e Palaestina, sophista, discipulus Andromachi, docuit per aliquod tempus Athenis.*

In nummis veteribus Flavia Neapolis appellari solet; & aera inscripta ducitur ab *anno* v. *c.* 823. Depictos aliquot videre est in Norisii opere de epochis Syromacedonum *dissertat.* v. Tales sunt inscripti ΦΛ. ΝΕΑϹ ΠΟΛΕΩϹ ϹΥΡ. ΠΑΛ. ΕΤ. ΠΗ. In aliis epochae annus est q. Alii ΦΛ. ΝΕΑϹ ΠΟΛΕΩϹ ϹΥΡΙΑϹ ΠΑΛΕϹΤΙ. ΕΤ. ΠΗ. Sic hic legitur, non ΠΑΛΑΙϹΤΙ.

TI. Spanhemius *de usu & praest. numism.* nummum Titi describit, in quo legitur ΦΛΑΟΥΙ. ΝΕΑΠΟΛΙ. ΣΑΜΑΡΕΙΑΙ. Similis nummi meminit Vaillantius in numism. Impp. Augg. & Caesarum *p.* 362. & Patinus in nummis aereis Imperatorum *p.* 113. qui *pag.* 261. 258. 319. 203. & alibi male in iis legit ΦΑΝΕΑΣ pro ΦΛ. ΝΕΑΣ. refertque ad Paneada. Hunc errorem jam alii observarunt. In nummis coloniarum Vaillantii nummos Philippi Senioris videre est in quibus legitur COL. NEAPOL. & alii in quibus COL. NEAPOLI. NEOKOPO. In his conspicitur mons Garizim & templum in ejus vertice, Silenus etiam aut Cybele duobus leonibus cincta, lupa, aut aquila. Vide & *pag.* 188. ibidem.

In nummis his (uti & in nummis Sidonis, Tyri, Damasci, Laodiceae, & aliarum urbium Syriae ac Phoenices Silenus Bacchi comes cum utre conspicitur. Solebant enim ἀσκοφορεῖν ἐν ταῖς Διονυσιακαῖς πέμπαις, *in pompis Dionysiacis utrem ferre.* Et ἐν ταῖς χοαῖς qui primus congium ebibisset, utrem praemii loco accipiebat. Suidas ad voces Ἀσκὸς Κτησιφῶντος. Apud eundem in voce Ἑρμῆν legitur aliquid quod alii forsitan magis huc facere arbitrabuntur. Οἱ Φοίνικες τὰς θεὰς αὐτῶν πλάττουσιν ἀποφέροντας βαλάντια, ὡς τοῦ χρυσοῦ συμβόλου ὄντος δυναστείας. *Phoenices Deos suos effingunt ferentes sacculos, quod aurum sit imperii symbolum.* Sed ego existimo hic de marsupiis & loculis exiguis agi in quibus aurum servatur, non de saccis majoribus aut utribus qui in nummis Flaviae Neapolis conspiciuntur humero Sileni impositi. De Sileni sepulcro in Palaestina vide infra ad vocem *Silo.*

Josephus *lib.* V. *de bell.* 4. Νεάπολιν hanc urbem vocat, alibi Σίκιμον, uti *Antiq.* I. 19. ubi urbem eam Cananaeorum appellat, & *Ant.* IV. 7. ubi montes Garizim & Ebal ei adjacere tradit. Ita quoque *Ant.* V. I. ubi sita esse in Ephraim legitur, & *Ant.* VIII. 3. ubi scribit palatium in ea exstruxisse Jeroboamum. *Lib.* XI. *Ant. c.* 8. narrat Sicima tempore Alexandri caput fuisse Samaritanorum, urbem sitam ad montem Garizim.

Locus quem haec urbs tenere debet in mappa geographica &

& situs ejus colligitur a nobis inde, quod Eusebius & Hieronymus scribant Schilo abesse a Sichem sive Neapoli 10 miliaribus, Schilo autem erat inter Bethel & Sichem: id liquet ex *Jud.* 21. 19. Porro distabat Sichem ab urbe Hierosolymitana miliaribus quadraginta. In itinerario veteri Hierosolymitano haec distantia ponitur. *Inde*, a puteo Samaritanae, *millia* XXVIII. *euntibus Hierusalem: in sinistra parte viae est Bethar*, (Bethel) & *inde* XII *mill. usque ad Jerusalem.* Ita quoque Eusebius & Hieronymus dicunt Bethel abesse a Jerusalem milliaria XII.

Cyrillus in comm. ad Hoseam *pag.* 102. Sichem juxta Galaad in regione trans Jordanem locat. Σίκιμα τοί νυν πολίχνη τίς ἐστιν ἐπέκεινα τῶν Ἰορδάνε ναμάτων τε καὶ ὅμορος τῇ Γαλαάδ. *Sicima est oppidulum trans fluenta Jordanis, confine Galaadi.* Idem in eodem comm. *pag.* 176. Galgala quoque trans Jordanem locat Γαλγὰλ δὲ πόλις ἐστὶ τῶν Ἰορδάνε πέραν. Verum, dicet aliquis, forsitan Cyrillus appellat Peraeam regionem cis Jordanem, & Judaeam Samariamque regionem trans Jordanem. Sed ita locutus fuisset contra morem omnium scriptorum. Deinde, non ita voluit intelligi; nam ipse ibidem Galaad dicit esse trans Jordanem, & Phul regem Assyriorum primo occupasse regionem 2 tribuum trans Jordanem: quod non nisi de Peraea intelligi potest: ergo ipse in Peraea credidit esse Galgal, qui insignis error est. Et hinc liquet in geographia Palaestinae non multum esse fidendum Cyrillo.

Ecclesiae non longe hinc structae circa puteum Jacobi meminit Hieronymus in epitaphio Paulae. *Transivit Sichem, non ut plerique errantes legunt Sichar, quae nunc Neapolis appellatur, & ex latere montis Garizim exstructam circa puteum Jacob intravit Ecclesiam super quo residens Dominus sitiensque & esuriens Samaritanae fide satiatus est.*

Saeculo sexto Antoninus martyr hanc urbem vidit, & in itinerario suo his verbis describit. *Civitatem quae nuper appellata est Samaria* (in eo fallitur; *Sichem* appellata fuit) *nunc vero Neapolis, in qua puteus est ubi Dominus a muliere Samaritana aquam petiit, ibique facta est basilica in honorem Sancti Johannis & ipse puteus ante* can-

cancellos altaris est, & situla de qua dicitur quod de ea bibit, multique aegri veniunt & sanantur. Ubi autem lapis fuerit, cui Christus insedit sermonem faciens cum Samaritana, docet Codinus *de orig. Constantin.* illum tempore Justiniani allatum fuisse ex Samaria Constantinopolin.

Saeculo septimo illic supererat ecclesia illa extra murum urbis, supra fontem Jacobi structa, de qua lubet audire Adamnanum de locis Sanctis *libro* II. *Arculfus sacerdos sanctus regionem Samariae peragrans ad ejusdem provinciae pervenit civitatem quae Hebraice dicitur Sichem, Graeca vero & Latina consuetudine Sicima nominatur: quae quamlibet vitiose Sichar vocitari solet. Itaque prope hunc eundem civitatem quamdam extra murum vidit constitutam ecclesiam, quae quadrifida in quatuor mundi cardines formata extenditur, quasi in similitudinem crucis, cujus figura inferius describitur.*

ICHNOGRAPHIA ECCLESIAE SICHEMI SUPRA PUTEUM JACOBI EXSTRUCTAE.

Itinerarium S. Willibaldi, qui saeculo octavo iter per loca sancta instituit, hujus ecclesiae etiam meminit. *Et ibi puteus ille prope castellum, ubi Dominus postulavit aquam bibere a Samaritana muliere, & super illum puteum nunc est ecclesia, & ille mons est ibi in quo adorabant Samaritani.* Fortasse tamen legi debet *puteus ille prope cancellos*, non *castellum*: nam ita legitur in itinerario Antonini Martyris.

Saeculi duodecimi scriptor Phocas (vidit enim loca sancta *anno* 1185.) ita situm hujus urbis describit. Ἡ τῶν Σαμαρέων μη-

μητρόπολις Σιχὰρ, ἡ μετὰ ταῦτα κληθεῖσα Νεάπολις, κειμένη μέσον δύο βουνῶν ἀμφοτέρων περιαπτομένη τῷ θεμελίῳ ἐπὶ μήκει τοὺς πρόποδας. *Metropolis Samaritanorum Sichar, postea dicta Neapolis, sita inter duos colles quorum pedibus ipsa fundamentis suis qua se longius extendit inhaeret* ..... Et mox: Ἐν δὲ τοῖς τοῦ βουνοῦ προπόδοις ἐστὶ τὸ χωρίον ὃ δέδωκεν Ἰακὼβ Ἰωσὴφ τῷ υἱῷ αὐτοῦ ἐν ᾧ ἐστὶ τὸ τοῦ αὐτοῦ Ἰακὼβ φρέαρ. *Ad radices montis (Gerizim) est ager quem Jacobus Josepho filio suo dedit, in quo est puteus Jacobi.* Ibi nulla mentio Ecclesiae supra puteum.

Episcopi Neapoleos tres leguntur in actis conciliorum.

GERMANUS. Subscripsit concilio Ancyrano habito anno epochae vulgaris 314. hoc modo,

Germanus Neapolis Palaestinae.

Vide tomum primum conciliorum generalium, *pag.* 1475. Idem eodem anno interfuit Concilio Neocaesareensi. Vide ibidem *pag.* 1488. subscripsit & concilio Niceno primo. Vide *tom.* II. concil. *p.* 325.

PROCOPIUS. In epistola Johannis Hierosolymitani inserta actis concilii Constantinopolitani legitur

Προκόπιος τῆς Νεαπολιτῶν.

JOANNES. Ἰωάννης Νέας πόλεως. In actis concilii Hierosolymitani habiti *anno* 536.

Justiniano multum debet haec Neapolis. Procopius *l.* v. *de aedificiis Justiniani, cap.* 7. narrat, imperante Zenone Neapolitanos impetum fecisse in Christianos Pentecosten celebrantes, & episcopum Terebinthum sacrae mensae adstantem manuum digitis truncasse: qui ad Imperatorem confugiens ejus opem imploravit. Huic annuens Zeno Samaritanos monte Gerizim expulit & in culmine ejus Ecclesiam Sanctae Mariae condidit a Christianis adeundam. Illi autem Templo murum specie, sed maceriam tantum revera, circumdedit. Infra autem in urbe praesi-

 dium

dium validum, ad murum vero ſuperiorem non niſi decem milites collocavit. Poſtea Samaritani, imperante Anaſtaſio, montem vi occuparunt, per praerupta montis adſcendentes: quum enim via quae illuc ex urbe duceret ab altera parte praeſidio militum defenderetur non poterat adſcenſus ibi tentari. Hoc facinore patrato provinciae Praeſes ſontes comprehenſos morte mulctavit, & Juſtinianus Imperator muro eccleſiae Garizimitanae alterum addidit plane inexpugnabilem, & quinque templa Chriſtianorum in eadem urbe incenſa reſtituit.

SIDON.

Nomen habet urbs, צידון *Tzidon* Hebraeis, Σιδὼν Graecis, dicta, a Tzidone, primogenito Canaanis *Gen.* 10. 15. Profani ſcriptores fere a piſcatu nomen ducunt. Juſtinus XVIII. 3. *Phoenices terrae motu vexati relicto patrio ſolo Aſſyrium ſtagnum* (credo lacum aſphaltiten ſub hoc nomine latere. Id Syriae & Palaeſtinae ſtagnum veteres appellare ſolent. Vide ſupra *lib.* 1. *pag.* 248.) *primo, mox mari proximum litus, incoluerunt condita ibi urbe quam a piſcium ubertate Sidona appellaverunt: nam piſces Phoenices Sidon vocant.* Piſcatum vocant Syri צידא & hinc quoque nomen eſt urbis Bethzaidae ſitae ad mare Tiberiadis. Non deſunt qui a Sido Aegyptio, ex cujus ſtirpe Melchizedecus fuiſſe dicitur, nomen ducunt. Malala *lib.* III. Ἐν δὲ τοῖς χρόνοις τοῦ Ἀβραὰμ ἦν καὶ ὁ Μελχισεδὲκ, ἀνὴρ θεοσεβὴς, ἐθνικὸς, καταγόμενος ἐκ τοῦ γένους Σίδου υἱοῦ Αἰγύπτου, βασιλέως τῆς Λιβύης χώρας, ἐξ οὗ Αἰγύπτιοι κέκληνται. Ὅστις Σίδος ἐκ τῆς Αἰγύπτου ἐπελθὼν παρέλαβε τὴν χώραν τῶν λεγομένων Χαναναίων ἐθνικῶν, τοῦτ' ἔστι τὴν νῦν λεγομένην Παλαιστίνην. Καὶ ὑποτάξας αὐτὴν ᾤκησεν ἐκεῖ ἐν αὐτῇ· καὶ κτίζει πόλιν, ἣν ἐκάλεσε Σιδόνα, εἰς ὄνομα ἴδιον· ἥτις νῦν ἐστὶν ὑπὸ τὴν Φοινίκην χώραν. *Abrahami aetate vixit Melchiſedec, vir pius ex Gentibus, ortum ducens e ſtirpe Sidi filii Aegypti, unde Aegyptii nomen adepti ſunt. Sidus hic ex Aegypto profectus regionem gentium Cananaearum, quae nunc Palaeſtina appellatur, ſubegit & incoluit, urbemque in illa Sidonem condidit de nomine ſuo nuncupatam, quae nunc Phoenices urbs*

urbs est. Ita fere Glycas, Cedrenus & alii Corpori Byzantinae historiae inserti, qui in tradendis chronologiis veteris aevi ita conveniunt ut qui unum legit omnes legisse possit videri.

Appellatur etiam צידן רבה *Sidon magna Jos.* 11.8. & in versione Graeca etiam legitur *Jos.* 11.2. *βασιλεῖς τοὺς κατὰ Σιδῶνα τὴν μεγάλην*, ubi in contextu Hebraeo longe aliter extat מלכים אשר מצפון, *reges qui sunt a septentrione.* Unde nonnulli crediderunt aliam fuisse Sidonem parvam, quos inter est Hieronymus in onomastico, sive libro de situ & nominibus locorum ad vocem *Cana* scribens, *Cana usque ad Sidonem majorem : est quippe & altera minor ad cujus distinctionem major haec dicitur.* Sed nil vetat quo minus credamus epitheton magnae ei datum sine respectu ad aliam minorem. Altum enim apud veteres de Sidone minore silentium est. Hodieque Amstelodamum הגדולה *magnam* ita nuncupare Judaei solent. Credidit tamen Origenes, ut sensui allegorico, cui nimis erat deditus, indulgeret, duas Sidones i. e. venatrices, latere sub hac phrasi : se autem scribit, quamvis in locis Sidonis aliquoties commoratus sit, nunquam comperisse duas esse Sidones, aliam magnam, aliam parvam. Verum & illi errant qui haec verba Hieronymi ita accipiunt ac si dixisset duplicem esse Canam, majorem & minorem. Loquitur enim plane de *Sidone majore*, & subdit *major haec dicitur* nempe Sidon.

Sorte distributa fuit tribui Ascher, sed nequiit expellere veteres incolas. *Jos.* 19.28. *Jud.* 1.31. Eusebius eam ita describit in Onomastico. Σιδών, πόλις ἐπίσημος Φοινίκης. Ὅριον δὲ ἦν τὸ παλαιὸν τῶν Χαναναίων βόρειον· ὕστερον δὲ τῆς Ἰουδαίας, ἐπεὶ καὶ αὐτὴ γέγονε τῆς κληρονομίας τοῦ Ἰσραήλ· φυλὴ γοῦν Ἀσὴρ ἐκληρώσατο· ἀλλ' οὐκ ἐξῆρεν αὐτῆς τοὺς ἀλλοφύλους ἡ φυλὴ Ἀσὴρ, φησὶν ἡ γραφή. Hieronymus. *Sidon urbs Phoenices insignis, olim Chananaeorum terminus ad aquilonem respiciens & postea regionis Judaeae. Cecidit autem in sortem tribus Aser, sed eam non possedit, quia hostes nequaquam valuit expellere.*

Josephus urbem hanc Phoenices esse scribit *Ant.* 1.7. (ita quoque Xenophon, in orat. de Agesilao) & *Ant.* v. 1. negat eam pertinuisse ad terram Sanctam: qua in re fallitur omnino si no-

mine illo complectitur terram a Deo Iſraëlitis adſignatam, nam fuit tribui Aſcher data. Verum tamen eſt a tribu Aſcher illam occupatam non fuiſſe. *Ant.* IX. 11. ſcribit eam a Tyriis defeciſſe ad regem Aſſyriorum Salmanaſſarem, & *Ant.* V. 2. a Pancade ſive Dan abfuiſſe iter diei.

Situm urbis eleganter depingit Achilles Tatius, libro primo de amoribus Clitophontis & Leucippes. Σίδων ἐπὶ θαλάττῃ πόλις. Ἀσσυρίων ἡ θάλασσα, μήτηρ Φοινίκων ἡ πόλις, Θηβαίων ὁ δῆμος πατήρ. Δίδυμος λιμὴν ἐν κόλπῳ πλατὺς ἠρέμα κλείων τὸ πέλαγος· καὶ γὰρ ὁ κόλπος κατὰ πλευρὰν ἐπὶ δεξιᾷ κοιλαίνεται, στόμα δεύτερον ὀρώρυκται, καὶ τὸ ὕδωρ αὖθις εἰσρεῖ καὶ γίνεται τοῦ λιμένος ἄλλος λιμὴν, ὡς χειμάζειν ἐν ταύτῃ τὰς ὁλκάδας ἐν γαλήνῃ, θερίζειν δὲ τοῦ λιμένος εἰς τὸ προκόλπιον. *Sidon urbs eſt ad mare ſita. Mare Aſſyriorum eſt, urbs ipſa mater* (metropolis) *Phoenicum, parens ejus populus Thebanus. Duplex portus amplo ſinu aequor ſenſim accipit: ad dextrum enim latus ubi curvatur, alterum oſtium factum eſt, per quod aqua porro illabitur, ſic ut hic quaſi alter* (& interior) *portus ipſius portus ſit, ita quidem ut in hoc* (interiore) *portu naves hieme tutae ſint, in illo autem aeſtate.* Hinc puto illuſtrari verba Scylacis, qui de Sidone ſcribit (vide verba ejus ſupra *lib.* II. *c.* 7.) eſſe illic λιμένα κλειτὸν portum clauſum, interiorem nempe illum qui erat λιμὴν τοῦ λιμένος. Strabo *l.* XVI. ita meminit duplicis portus Tyri, κλειστοῦ, *clauſi* unius, & alterius aperti, quem Aegyptium dicunt. Poſſet quis ſuſpicari haec tranſponenda eſſe & ad Sidonem, non Tyrum, referenda. Ceterum quod Achilles ſcribit Aſſyriorum eſſe mare illud quod Sidonem alluit non eſt mutandum in Syriorum. Solebant enim veteres nonnunquam Aſſyriae nomen pro Syriae uſurpare, & purpura ipſa, quae Sidonia & Tyria dici ſolet, Aſſyria appellatur, uti apud Virgilium *lib.* II. *Georg.* 465.

Alba nec Aſſyrio fucatur lana veneno.

Idem *in Ceir.*

Nec Libys Aſſyrio ſternetur lectulus oſtro.

Et in Eclog. IV. 25.

—— *Aſſyrium vulgo naſcetur amomum.*

Quod

Quod alibi dixerat Tyrium,

Non thalamus Tyrio fragrans accepit amomo.

Atque ita Syri & Aſſyrii odores apud poëtas memorantur, ut iisdem ſic unguentum Tyrium modo, modo Aſſyrium dicitur. Nonnus Dionyſiacôn *lib.* XVIII. *p.* 508.

> Ου πλόκαμοι προχυθέντες ἐπ' ἀργυφέων σέθεν ὤμων
> Ἀπλανέες Τυρίοιο μύρϰ πέμπϰσιν ἀϋτμήν.
> *Non capilli ſparſi ſuper candidos humeros tuos*
> *Minime confuſi odorem unguenti Tyrii emittunt.*

Confer cum his quae leguntur apud Tibullum, *lib.* III. *eleg.* 4. *verſ.* 28.

> *Intonſi crines longa cervice fluebant,*
> *Stillabat Tyrio myrrhea rore coma.*

Nec aliquid, puto, cauſae erit, quamobrem pro *Tyrio* ſubſtituendum ſit *Syrio*: quod tamen factum video in elegantiſſima illa editione, quam debemus Jano Broukhuſio, poëtae noſtra aetate nulli ſecundo. Nec in eodem libro, elegia VI, ubi legitur

> *Jam dudum Tyrio madefactus tempora nardo,*

voluiſſem id mutatum in *Syrio*. Fateor, Horatius *nardum* vocat *Aſſyriam*, *lib.* II. *odar.* II. *verſ.* 16.

> —— *Aſſyriaque nardo*
> *Potamus uncti* ——

Sed Tyria nardus (ita dicta quod Tyro ad Romanos deferretur) etiam *Aſſyria* dici poteſt, quod *Syriae* & *Aſſyriae* nomina veteres confundant. Urbs Syriae Gadara, de qua ſupra egimus, Γάδαρα Ἀσσύρια appellatur in Anthologia veterum epigrammatum, *lib.* III. *cap.* 6. Libanus, mons Syriae, quod eſt cognitiſſimum, Aſſyrius veteribus nuncupatur. Ἀσσυρίῳ Λιβάνῳ apud Nonnum legitur Dionyſiacôn *lib.* II. *p.* 64. & XLI. *p.* 1053. Ἀσσυρίην Λιβανηΐδα πέτρην *l.* XXXII. *p.* 801. & apud eundem Cadmus, quem Tyrium fuiſſe alibi teſtatur, Aſſyrius dicitur *l.* IV. *p.* 117.

'Ατρεκὲς 'Ασσυρίης ἀπὸ πατρίδος αἷμα κομίζει,
῏Ηχι ῥέος χαρίεντος 'Αδώνιδος.
Certum ex patria Assyria ortum ducit,
Ubi flumen est amabile Adonidis.

Episcopos Sidonis hos memorant acta conciliorum.

THEODORUM. Subscripsit Concilio Niceno primo, *anno* 325.

PAULUM. Subscripsit concilio Constantinopolitano primo, *anno* 381. Vide *tom.* II. conciliorum *p.* 956.

DAMIANUM. Concilio Chalcedonensi interfuit *anno* 451.

MEGAM. Memoratur in actis & epistolis Concilio Chalcedonensi subjectis *tom.* IV. conciliorum *p.* 889.

ANDREAM. In epistola Johannis Hierosolymitani, *tom.* IV. conciliorum *p.* 192.

Nummi Sidonis plurimi circumferuntur. Non est animus recensere omnes, (tanta est illorum copia) sed quosdam. Nummus est ex cimeliarchio D. Wren, Britanni, quem mecum communicavit Massonus noster, in quo videtur nomen צידון literis Punicis legi.

Nummum hunc apud eundem Massonum vidi, uti hic delineavi: ab altera parte inscriptus erat hoc modo ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΣΩΤΗΡΟΣ *Similem habet D. de Boze Parisiis.*

Confer ad illustrationem horum nummorum alios duos quos a se conspectos communicavit mecum Massonus noster. Est Venetiis apud D. Tiepolo, inscriptus supra triremim ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ ΤΥΡΙΩΝ. *infra* [illegible]. *Est in Gaza Medicea alter inscriptus* ΒΑΣΙΛΕΩΣ ΑΝΤΙΟΧΟΥ. ΤΥΡΙΩΝ. ΙΜΡ *& infra triremim* [illegible]

Similem nummum describit Montfauconius in Diario Italico *p.* 355. at characteres paullo aliter repraesentat. Idem in Palaeographia Graeca *p.* 118. de hoc nummo agit, nec ut antea has literas צידון legit sed לצדון. Verum de literis Punicis hic non agam, quod illa longius me ab argumento geographico seducerent.

In

In cimeliarchio Wildiano extant quatuor nummi Sidonis. Primus inscriptus est ΣΙΔΩΝΟΣ ΝΑΥΑΡΧΙΔΟΣ L. ΕΚΣ. Annus hic 225 ducitur ab *anno* v. c. 643. Vide Norisii epochas Syromacedonum, qui & hunc nummum delineavit *diss.* IV. & Patinum in nummis aereis Impp. *p.* 145. Alter est ΘΕΑΣ ΣΙΔΩΝΟΣ L. ΗΚΣ. Hunc depictum dedit Norisius in eodem opere. Tertius ΣΙΔΩΝΟΣ ΘΕΑΣ ΖΚ ... quem in aes incisum repraesentavit Patinus in nummis aereis Impp. *p.* 145. Quartus est COL. AV. METRO. SID. quem depictum vide in Patini opere eodem *p.* 238. In tertio nummo conspicitur Europe tauro vecta, secundum id quod Lucianus in libro de Dea Syria scriptum reliquit, τὸ νόμισμα τῷ Σιδώνιοι χρέονται τὴν Ἐυρώπην ἐφεζομένην ἔχει τῷ ταύρῳ. *Nummus quo utuntur Sidonii Europam habet tauro insidentem.* Cum his nummis conferre oportet Achillem Tatium describentem tabellam suspensam in templo Sidonio, & formam habitumque Europae tauro insidentis.

Nunc quidem appellatur صيدا *Zaida*, & vix quicquam notavit de illa Abulfeda, Princeps Hamae in Syria, nisi esse oppidum exiguum, arce instructum in litore maris, & inter Damascum & Sidona esse intervallum miliarium 66, quae ita supputat,

a Sidone ad urbem Mesgaram مشغرا ——	24
ubi & fluvii illius meminit, cujus Maundrellus	
Inde usque ad urbem كامد — —	6
Inde usque ad عين الحجر — —	18
Inde usque ad Damascum — —	18
	66

Hoc iter confecit Maundrellus; & si quis conferat spatia horarum itineris, quae confecisse se narrat inter Sidona & Mesgaram, deprehendet illa omnino convenire cum Abulfeda, si tria miliaria constituamus pro una hora itineris.

Viros insignes Sidone ortos Strabo tres memorat *l.* XVI. Moschum,

ſchum, cujus erat dogma de atomis, teſte Poſidonio: Boëthum, quicum Strabo ait συνεφιλοσοφήσαμεν τὰ Ἀριστοτέλεια, & Diodotum fratrem ejus.

SIGO.

Σιγώ. Sita in Galilaea. Joſephus *de bell.* II. 25. Rufinus legit *Sigoph.*

In Heſychio legitur poſt vocem Σιγγενοὶ & quae eo faciunt .... πόλις μικρὰ τῆς Παλαιστίνης. Deeſt hic nomen urbis. Forſitan excidit Σιγώ. Hac de re conſuluiſſe me coram memini eruditiſſimum virum, Joh. Chriſtianum Bielium, qui Heſychium ſacrum edere parat.

* SILLA.

סִלָּא / In Bethmillo qua itur verſus Sîlla. 2 *Reg.* 12. 10.

SILO.

Corrupte in codice Graeco *Jerem.* 41. Σαλὴμ legitur (& ita jam legit Cyrillus comm. in *Jeſ. lib.* 1. orat. 5. *p.* 127.) nam Hebraeus & Syrus habent Σιλώμ, ſive Schilo, uti notat Theodoretus ad h. l. Hebraïce *Schilo* שלה & שילו & שלו nuncupatur, & inde formatur gentile שלני. Eſt ab aquilone τῆς Bethel verſus ortum ſolis, ad viam quae aſcendit a Bethel verſus Sichem, & a meridie Lebonae. *Jud.* 21. 19. Tempore Hieronymi qualis fuerit ex his liquet quae leguntur in commentario ad Sophon. 1. *Vix ruinarum parva veſtigia in magnis quondam urbibus cernimus. Silo tabernaculum & arca Domini fuit: vix altaris fundamenta monſtrantur.* Idem in epitaphio Paulae. *Quid narrem Silo in qua altare dirutum hodieque monſtratur.* Euſebius ſcribit 12 (Hieron. 10.) miliaribus a Neapoli diſtare in regione Acrabattene.

Condita erat in regione montana, uti Joſephus ſcribit *Antiq.* V. 1. ubi Σιλοῦν nuncupatur. *Antiq.* V. 11. Σιλῶ legitur. Sed Suidas in hoc loco Joſephi quem deſcripſit videtur legiſſe Σηλώμ. Ita ille, Ἀφικομένου δὲ μετὰ τῶν γυναικῶν τοῦ Ἀλκάνου εἰς Σηλὼμ πόλιν θῦσαι. Ita Zonaras quoque ex Joſepho πόλιν Σηλώμ.

Vi-

Videtur mihi ex hoc nomine Κιλῶ vel Σιλȣ̃ν ortum trahere fabula de Sileni ſepulcro quod in terra Hebraeorum extare ſcribit Pauſanias. Volebant enim videri veſtigia nominum Deorum ſuorum & cultus invenire Gentes in ſermone & ſacris Judaeorum. Sic Bacchum coli a Judaeis ſibi perſuadebant ob geſtationem thyrſorum in feſto tabernaculorum, & libationem vini frequentiſſimam in altari Hieroſolymitano, & nomen ſabbathi quaſi a Deo Sabazio ductum, & vitem auream in pronao templi ſuſpenſam, & vini uſum largiorem cui ſe dant Judaei in ſabbatho & alia. Idcirco Florus illam vitem nuncupat grande impiae gentis arcanum patens, ratus Pompejum conſpecta vite deprehendiſſe (quod Judaei ipſi negaverant hactenus) illos vere Bacchi cultui eſſe deditos. Sed a Baccho revertamur ad Silenum, cujus ſepulcrum apud Judaeos oſtendi ſibi eo perſuaſerunt facilius quod Siluntis nomen eo duceret, quod ſepulcra prophetarum vicina in honore haberent Judaei, & ſacra ſua celarent gentes, quodque hae exiſtimarent Bacchum ipſum ab iis coli. Verba Pauſaniae haec ſunt. *Θνητὸν δὲ εἶναι τὸ γένος τῶν Σιληνῶν εἰκάσαι τὶς ἂν μάλιςα ἐπὶ τοῖς τάφοις ἀυτῶν. Ἐν γὰρ τῇ Ἑβραίων χώρᾳ Σιληνȣ̃ μνῆμα καὶ ἄλλȣ Σιληνȣ̃ Περγαμηνοῖς ἔςιν. Mortale genus Silenos eſſe ex eo facile conjicias, quod in Hebraeorum regione unius & apud Pergamenos ſepulcrum alterius extet.* Huc ſpectare etiam puto Sileni imagines conſpicuas in nummis urbis Sichem, id eſt, Flaviae Neapolis, quae Silunti vicina fuit. Silunte tempore R. Benjaminis (cujus ὁδοιπορικὸν extat) Samuelis prophetae ſepulcrum oſtendebatur: ſed olim ibi non fuerat, ſi illi fides ſit: nec etiam Hieronymus ejus meminit.

SIMONIAS.

Σιμωνιάς. Vicus in finibus Galilaeae. Joſephus *in vita.* Meminerunt hujus Talmudici in Gemara Hieroſolymitana, codice Megilla *fol.* 70. *col.* 1. שמרון סימונייה Schimron (*Joſ.* 19. 15.) *eſt Simonia.* Συμοὼν & Συμωὼν habent etiam codices quidam verſionis Alexandrinae *Joſ.* 19. 15.

SINDE.

Σίνδη. Vicus 20 ſtadiis a Tyro, 500 a Caeſarea maritima, diſjunctus. Euagrius hiſtoriarum *l.* v. *c.* 7. κώμην Σίνδην διέχουσαν τῆς τῶν Τυρίων ἔτι σαδίους κ΄. *Vicum Sinden, qui a Tyro aberat 20 ſtadia.* Et τῆς Σινδήνων κώμης διεσώσης τῆς Καίσαρος (ita ſolet Euagrius Caeſaream Καίσαρος πόλιν appellare) σαδίους μάλισα πεντακοσίους, *vici Sindenorum qui Caeſarea aberat 500 ſtadia.*

SION.

Uti nomen loci in regione Rubenitarum legitur in verſione Graeca *Joſ.* 13. 21. τοὺς κατοικοῦντας Σιών. יושבי הארץ eſt in Hebraeo: ſed quia סיחון nomen regis praecedit, videtur id repetitum ab interpretibus Graecis immerito.

SIOR.

Σιώρ. Vicus inter Aeliam & Eleutheropolin. Euſebius in Onomaſtico.

SOCHO.

שוכו & שוכה / Urbs in campeſtribus Judae. *Joſ.* 15. 35. 1 *Sam.* 17. 1. Eſt & urbs eodem nomine in montanis Judae *Joſ.* 15. 48. Euſebius dicit eſſe duos vicos in nono miliario viae ab Eleutheropoli Aeliam, unum ſuperiorum alium inferiorem, dictos Soccoth, ad vocem Σοκχώ.

Joſepho Σοχὼ & Σωχὼ ſcribitur: vide eum *Ant.* VI. 10. ubi urbem hanc in confiniis Judaeae & terrae Philiſtaeorum ſitam ſcribit, & *Ant.* VIII. 3. ubi urbs tribus Judae vocatur.

Cum hiſce conferamus illa quae leguntur *in vita* S. Gregorii Papae, a Paulo Bernriedenſi conſcripta, & inſerta *actis Sanctorum Maji tom.* VI. *p.* 116. Sic enim legitur in actionibus ſeptimi univerſalis concilii auctoritate primi Hadriani Papae collecti: *narravit nobis Dionyſius Presbyter Eccleſiae Aſcalonis de abbate Joanne Anachoreta dicens: quia hic magnus in praeſenti generatione fuit homo & ad ſtatum*

ſitum ſuum Deo placentem hoc de eo miraculum aſſerebat: in ſpecu, inquiens, ſenex ſedebat in partibus Sochus, poſſeſſionis ab Hieroſolymis miliaribus novem ferme diſtantis. Haec ſi vera ſint, & Socho abfuerit ab Eleutheropoli 9 miliaria verſus Aeliam, & ab Aelia ſive Hieroſolymis quoque novem miliaria, credenda eſt fuiſſe in medio viae: atque ita totum intervallum inter Aeliam & Eleutheropolin fuiſſet circiter XVIII mille paſſuum. In itinerario autem Antonini ab Aelia Eleutheropolin dicuntur fuiſſe XX mille paſſus: quod ſatis bene convenit cum ſpatio aſſignato, ſi credamus viam non ſemper eandem per omnes partes fuiſſe, ſed forſitan alicubi ad latus magis circumductam, vel ultra ſpatium 9 paſſuum, quae diſtantia τῇ Socho datur, aliqua parte ſe viam extendiſſe; quod facile credi poteſt, quia Euſebius & Hieronymus nunquam mille paſſus in duo dividunt, licet probabile non ſit omnes urbes diſtitiſſe a ſe invicem per mille paſſus continuos, vel bis aut ter mille paſſus, non mille & quingentos, aut trecentos: qui tamen quum non numerentur debet ex mille paſſibus memoratis ſaepe aliquid tolli, ſaepe aliquid iis addi. Idem de Antonini itinerario obſervandum eſt, in quo quum XX mille paſſus leguntur, id commode de XIX & mille quingentis intelligi poteſt, quot aeque XX mille quam XIX mille dici poſſunt, quia illi quingenti aeque ſuppleri per adjectos alios quingentos, quam tolli plane & omitti queunt, ut numerus τῶν mille paſſuum integer maneat.

SODOMA.

סדום / *Sedom.* Stephanus. *Σόδομα, μητρόπολις ἦν τῶν δέκα πόλεων τῶν ἐν τῇ Ἀσφαλτίτιδι λίμνῃ καταστραφεισῶν. Sodoma metropolis erat* 10 *urbium in lacu aſphaltite ſubverſarum.* Sacer codex non niſi 5 urbes recenſet, quarum haec praecipua videtur fuiſſe. Urbs a Deo everſa eſt una cum Gomorra, Adama, & Zeboim, ſita בככר *in planitie Gen.* 19. 29. quae & ככר הירדן *planities Jordanis* dici ſolet. Ante diximus (ubi de lacu aſphaltite actum eſt) nobis non videri illam aquis lacus aſphaltitis tectam eſſe, ſed everſam & re-

regionem vicinam ſterilem eſſe redditam. Euſebius etiam περὶ, *juxta*, mare mortuum ſcribit eam ſitam fuiſſe. Sic Sozomenus *lib.* II. 24. agros videri exuſtos, nec ſementem accipere, nec arboribus conſeri, uti de Sodomorum regione accepimus: & quae ſunt plura veterum teſtimonia loco notato adducta. De ſitu aliquid addamus. Omnino circa fines auſtrales lacus aſphaltitis urbs Sodoma collocanda eſt, nam illic Zoara erat, cui Sodoma erat vicina. Vide *Zoara*, & confer *Gen.* 19. 15. nam Loth, *ſurgente aurora*, כמו השחר עלה, ex Sodoma egreditur, & ſole oriente ingreditur Zoaram.

Epiſcopus Sodomorum commemoratur inter epiſcopos Arabiae qui ſubſcripſerunt concilio Niceno primo. Vecors eſſet qui heic Sodoma a Deo everſa & nunquam poſtea habitanda intelligi poſſe ſibi perſuaderet. Quem ergo locum heic latere ſuſpicabimur? Non Zoara, illa enim Palaeſtinae urbs fuit, non Arabiae. Non Sycamazona, quae & ipſa Palaeſtina urbs non Arabica fuit. In hanc ſuſpicionem inducere quenquam poſſet ſcriptura indicis Arabici in quo epiſcoporum nomina qui huic concilio ſubſcripſerunt leguntur, ubi poſt Gennadium ſcribitur

ساويروس الصوصوماون

Severus Zuzumaon.

Videtur Arabs in codice Graeco legiſſe Σεβῆρος Σουσουμάων vel ſimile quid. Urbis autem Sycamazonis nomen Συσαμάζων ſcriptum aliquando fuiſſe ſupra adnotavimus. Itaque putem urbem aliquam Arabiae ſub metropoli Boſtris cenſitam heic latere, quae *Zozorma* ſcribitur aut *Zoraima* in quibuſdam notitiis eccleſiaſticis. Vide ſupra *lib.* I. *p.* 228. & 224.

SOGANE.

Σωγανή. Urbs Gaulanitidis ſuperioris. Joſephus *bell.* II. 25. & IV. I. hinc Suidas Σωγάνη ὄνομα πόλεως. Eadem Σωγαννὴ dicitur a Joſepho in vita *pag.* 1013. ubi ſcribit ſe huic loco & Seleuciae (rota

ta & hanc urbem fuiſſe Gaulanitidis) moenia addidiſſe. Videtur etiam in Galilaea vicus fuiſſe nomine Σωγάνη, non longe a Gabaris. Ita credo legendum eſſe in Joſepho, apud quem *in vita pag.* 1019. vulgo ita legitur, ſed male, uti exiſtimo. Ἐκέλευσα τοῖς πλήθεσι πρὸς Σωγάνην κώμην ἕπεσθαι Ἀράβων ἀπέχουσαν εἴκοσι στάδια. *Juſſi coetum ſequi uſque ad Soganen vicum Arabum diſtantem inde viginti ſtadiis.* Ita haec redduntur. Sed quum Joſephus haec jubens in urbe cui nomen Gabara fuerit, atque longius abeſſe Arabum vici debuerint, non dubitamus pro Ἀράβων ſubſtituendum eſſe Γαβάρων, & id conjungendum eſſe cum verbis ſequentibus, ut ſenſus ſit Soganen a Gabaris abfuiſſe ſtadia 20. Γαβάρων ἀπέχουσαν εἴκοσι στάδια.

S O L Y M E.

Σολύμη. Vicus Gaulonitidis. Huc uſque Gaulonitis regio defecit ad Agrippam. Joſephus *in vita*, *pag.* 1013.

S O N N A.

Σίννα. Urbs in planitie ſita. Joſephus *Ant.* VI. 15.

S O P H A.

Ἐν Σοφᾶ ἐν γῇ Ζαβουλὼν, in Sopha in tribu Zabulon natus eſt Malachias. Epiphanius de vit. Prophet. *pag.* 249. ubi alii codd. Σωχά. Chronicon Paſchale *pag.* 153. ἐν Σοφᾶ. Heſychius Presbyter Hieroſolymorum in vitis prophetarum, editus ab Hoeſchelio ex codice Auguſtano, Τίκτεται ἐν Σοφιρᾶ.

S O Z U S A.

Σωζοῦσα. Urbs Palaeſtinae primae epiſcopatu inſignis. Mentio fit illius in Concilio Chalcedonenſi & notitiis eccleſiaſticis veteribus. Stephanus. Σώζουσαι πόλεις τρεῖς, Φοινίκης .... *Sozuſae. Urbes tres*, *Phoenices* .....

Epiſcopi Sozuſae hi fuere, uti ex actis conciliorum diſcimus.

BARACHIAS. Nomen ejus legitur in actis Ephesi, quae inserta sunt actis concilii Chalcedonensis. In illis legitur.

Βαραχίȣ Σωζȣ́σης Παλαιςίνης.

In Latinis codd. quib. *Oruxae civitatis Palaestinae.* In actis Ephesi Σωζȣ́σης, at *Oruxae* quoque in contextu Latino. Ita quoque *pag.* 320.

LEONTIUS. Commemoratur in epistola Johannis Hierosolymitani inserta actis concilii Constantinopolitani: & in actis concilii Hierosolymitani, *tomo* v. conciliorum *pag.* 284.

DAMIANUS. Legitur in actis concilii Constantinopolitani habiti anno 553. in nova collectione conciliorum Baluzii, *Damiano, episcopo Sozuzae vicem agente Eustochii episcopi Hierosolymitani.* Confer *tom.* v. conciliorum generalium *pag.* 416. ubi legitur *Damiano relig. ep. Sozusae, vicem agente Eustochii episcopi Hierosolymitani.*

STRATONIS TURRIS. Vide *Caesarea.*

STRADELA.

Urbs inter Maximianopolin & Scythopolin sita. Memoratur in Itinerario veteri Hierosolymitano. Vide Jizreel.

SUCCOTH.

סכות / Est nomen urbis in tribu Gad. *Jos.* 13. 27. Inter Succoth & Tzarthan in planitie Jordanis 1 *Reg.* 7. 46. Hieronymus ad *Gen.* 33. 17. *Sochoth. Est usque hodie civitas trans Jordanem hoc vocabulo in parte Scythopoleos.* Σκηναὶ Josepho *Ant.* 1. 19.

SULEM.

Σελὶμ (ita legit Hieron.) vicus in quinto miliario a Tabor monte versus austrum. Eusebius ad vocem Σεβίμ. Nomen hoc

Schu-

Schunem vario modo corruptum extat in codicibus Graecis. Suidas Σωμανῖτις inde formavit, at alibi Σȣναμῖτις rectius.

S U R.

Σȣ́ρ. Locus hic inter Tyrum & Ptolemaida recensetur in litore terrae Israëliticae, *Judith*. 3. 1. οἱ κατοικȣ̃ντες Σȣ́ρ. Diversus itaque est hic locus a Tyro quae צר *Tzor* dicitur. Vide an non sit Σάρα Τυρίων πόλις, memorata Scylaci.

S U S I T H A.

סוסיתא / Locus Tiberiadi vicinus. Mentio fit in Vaijikra Rabba. Hippos esse creditur quia סוס ἵππος est.

S Y C A M A Z O N.

Non invenio hujus urbis mentionem factam ante annum 431. quo concilio Ephesino interfuit & subscripsit episcopus hujus urbis. Ibi legitur *tom*. III. conciliorum generalium, *pag*. 448.

Αἰηνȣ̃ Συκαμαζένος

Baluzius in nova collectione conciliorum hunc appellat *p*. 452. Johannem. In serie episcoporum, quae ex codice MS.to regio descripta est, quamque idem Baluzius inseruit collectioni suae *pag*. 507. legitur

Ἰωάννις ἐπίσκοπος Συκαμηζῶνος.

In actis concilii Ephesini sessione sexta, quae Baluzius *p*. 528. recenset Latine, legitur

Joanne Sycomazonis

Ita quoque *p*. 539. & in concilio Chalcedonensi, *anno* 451 habito, ubi haec nomina relecta sunt, nunc extat

Joanne Sycomazonensi.

Sed quum illa nonnisi Latine extent facile potuit nomen notum *Joannes* usurpari pro ignotiori. Memoratur & Dionysius episcopus Sycamazonis in actis Ephesi quae inserta sunt actis concilii Chalcedonensis. Vide *tom*. IV. conciliorum *p*. 118. sed *p*. 268. male

male legitur Σισαμαζόνος. In epiſtola Johannis Hieroſolymitani, inſerta actis concilii Conſtantinopolitani, memoratur epiſcopus

Ἀλφειὸς Συκαμαζόνος,

& in concilio Hieroſolymitano habito *anno* 536.

Βασίλειος Συκαμαζόνος.

In notitiis veteribus eccleſiaſticis haec inter urbes Palaeſtinae primae memoratur. Errant qui Palaeſtinae ſecundae attribuunt. Supra *pag.* 212. jam notavi hanc aeque ac Sebaſten & Sozuzam urbes eſſe Palaeſtinae primae.

SYCAMINON.

Συκαμίνον, Hebraeis שקמונה appellatur, initio codicis Miſnici Demai *miſn* 1. Stephanus. Συκαμίνον, πόλις Φοινίκων. *Sycaminum, urbs Phoenicum.* Non longe aberat a Ptolemaide, ubi rex Aegypti copias expoſuit oppugnaturus Ptolemaida. Joſephus *Ant.* XIII. 20. Euſebius in Onomaſt. ad vocem Ἰαφὶθ ſcribit vicum, cui nomen ἡ Συκάμινος, eſſe maritimum inter Caeſaream & Ptolemaidem propter montem Carmelum, & Ἡφὰ, *Epha*, dici ipſius aetate. Straboni appellatur Συκαμίνων πόλις diciturque ſita inter Ptolemaida & turrim Stratonis ſive Caeſaream.

In itinerario Antonini dicitur diſtare a Ptolemaide millia paſſuum XXIV, a Caeſarea XX. In itinerario Hieroſolymitano, a Ptolemaide XV, a Caeſarea XVI.

Theodoretus in comm. ad Jeſaiam *pag.* 45. Τὰς Συκαμίνȣς συκομόρȣς ἔφασαν οἱ λοιποὶ, καὶ λίαν εἰκότως. Τȣ́των γὰρ ἡ Παλαιςίνη πεπλήρωται, καὶ ἐκ τῶν ξύλων τῶν τοιȣ́των ὀροφῶσι τὰς οἰκίας. *Pro ſycaminis (ſive moris) reliqui dixerunt Sycomoros, & valde probabiliter. His enim plena eſt Palaeſtina, & lignis iſtiuſmodi domos tegunt.* Plura de ſycomoris habet idem in commentario ad *Amos* 7. Nulla fere arbor in terra Iſraelitica frequentior fuit quam ſycaminos. Liquet ex Joſepho *Antiquit.* VIII. 2. ſcribente de Salomone τῶν κεδρίνων ξύλων ȣ̓ πρότερον ὄντων ὥσπερ καὶ τῶν δένδρων τῶν συκαμίνων πλήθει τὰ τῆς Ἰȣδαίας πέδια, quae Epiphanius, interpres

pres vetus, ita reddit, *Cedros [illegible] [illegible] nunquam in Judaea visas in campis ejus adeo multiplicavit ut moros numero aequarent.*

S Y C H A R.

Συχάρ. Urbs Samariae *Joh.* 4. 5. de quo nomine diximus parte prima dissertationum miscellanearum.

S Y M B A T H A.

Συνβαθά. Patria Azariae prophetae. Epiphanius de vitis prophetar. *pag.* 237. Sunt qui putent esse Saphatham vallem 2 *Chr.* 14. 10.

T A A N A C H.

תַּעְנַךְ / Urbs in tribu Menasse cis Jordanem. *Jud.* 1. 27. *Jos.* 12. 21. & 21. 25. Esse in quarto miliario Legionis vicum hoc nomine scribit Eusebius ad vocem Thaanach (sed hic situs nostrae Taanach non convenit) & ad vocem Thanaach, abesse tria miliaria a Legione.

* T A A N A T H S C H I L O.

תַּאֲנַת שִׁלֹה / In finibus Ephraim. *Jos.* 16. 6. Eusebius dicit ad hanc vocem esse vicum Θανὰθ, 10 milliar. a Neapoli contra orientem. Credo etiam Ptolemaeum hujus loci meminisse quem vocat Θῆνα. Vide Excerpta ex eo supra *lib.* 11.

* T A B B A T H.

טַבָּת / Urbs in Menasse. *Jud.* 7. 22.

T A B O R.

תָּבוֹר / Non tantum montis, de quo ante egimus, *lib.* 1. sed & urbis nomen est 1 *Chron.* 6. 77.

TACHOA.

Ταχόα. Urbs a Bacchide munita. Josephus *Antiquit.* XIII. I. Τεφῶν I *Macc.* 9. 50. Latino Interpreti *Thopo*. Incertum quae lectio praestet.

TAPPUACH.

תַּפּוּחַ / Menasse habuit regionem urbis Tappuach, sed ipsam Tappuach in finibus Menassis habebant Ephraimitae *Jos.* 17. 8. Ceterum vide Beth Tappuach & En Tappuach.

Fuit & in planitie tribus Judae התפוח *Jos.* 15. 33. cui cum proxime subjungatur והעינם posset videri de עין תפוח sermo esse. Sed עין תפוח erat in finibus Menassis, non Judae.

* TARALA.

תַּרְאֲלָה / Urbs tribus Benjamin. *Jos.* 18. 27.

TARBA.

In Notitia Imperii memeratur inter loca quae sub dispositione Ducis Palaestinae sunt. Vide supra *lib.* I.

TARICHAEAE.

Ταριχαίαι, vel Ταριχέαι (utroque enim modo scribitur apud veteres) appellatur a Josepho urbs Galilaeae *lib.* XX. *Antiquit.* *c.* 5. *lib.* II. *de bell. c.* 12. & 25. Urbs Judaeae & a Cassio capta dicitur *Antiq.* XIV. 12. Urbem fuisse maritimam liquet ex *lib.* II. *de bell. c.* 26. ubi Taricheis navigasse Tiberiada Josephus dicitur, & *lib.* III. *de bell. c.* 17. ubi urbs esse dicitur ad Lacum Gennesar sita & ὑπώρειος. Distabat autem haec urbs a Tiberiade stadia 30, uti tradit *in vita p.* 1010.

Plinius scribit Tarichaeam situm esse a meridie lacus, Tiberiada autem ad occidentem. Stephanus. Ταριχέαι ... Ἔστι Ταριχέα καὶ ἑνικῶς καὶ πληθυντικῶς λεγομένη πόλις τῆς Ἰουδαίας ὡς Ἰώσηπος. *Tarichaeae*

richaeae ... *Est Tarichea in numero singul. & plur. urbs Judaeae, uti scribit Josephus.* Suetonius *in Tito, cap. 4. Tarichaeam & Gamalam, urbes Judaeae validissimas in potestatem redegit.* Videtur nomen accepisse a salsamentis. Pisces in lacu captos hic saliri consuevisse probabile est.

T A B A E.

Ταβαὶ .... *πόλις τῆς Περαίας ἣν Ἀλέξανδρος ἐν τῷ περὶ Συρίας ἑρμηνεύει ἀγαθήν. Tabae ... urbs Peraeae quam Alexander in libro de Syria interpretatur bonam.* Huc refer terram *Tob.* טוב significat ἀγαθὸν, uti hic quoque Alexander testatur. Holstenius Περαίας mutat in Παραιτακήνης, sed potest retineri Περαίας. Regio Gilead erat in Περαίᾳ, & hinc non longe aberat terra Tob, ubi Jephta commoratus fuisse legitur *Jud.* 11. 3. 5. 2 *Sam.* 10. 10.

T A T A M.

Τατάμ. Urbs in codicibus Graecis *Jos.* 15. 60. legitur, non in Hebraeis. Alii legunt Ταταμὶ, Hieronymus in comm. ad *Mich.* 5. *Tami.* Apud Eusebium in onomastico legitur Τεσσὰμ, φυλῆς Ἰούδα: quo nomine quum urbs nulla tribus Judae in Hebraeis codicibus extet, quid prohibet credere illud ex Τατὰμ esse depravatum, inprimis quum hoc ipsum Ταγὰμ, Τανὰχ, & Ταμὶ & Ταταμὶ legatur? Variant enim exempla Graeca. Hieronymus apud Eusebium legit *Tesan.* Est tamen (ut quemadmodum sentio loquar) ratio dubitandi de hac conjectura, quia non deprehendi alia nomina urbium quae isto commate *Jos.* 15. 60. leguntur in versione Graeca, ab Eusebio inserta fuisse onomastico suo. Quod si vel maxime ea inserta fuissent ab Eusebio, Hieronymus addidisset, opinor, uti ad vocem *Rhinocorura*: *sciendum autem quod hoc vocabulum in libris Hebraicis non habetur, sed a septuaginta interpretibus additum est.*

T E B E T Z.

תבץ *Jud.* 9. 50. Est vicus nomine Θεβὴς in finibus Nea-

 polis

polis abeuntibus Scythopolin in tertio & decimo lapide. Eusebius in onomastico.

TECOA.

תְּקוֹעַ / Urbs in Juda. 2 *Chron.* 11. 6. unde vicina solitudo nomen accepit 2 *Chron* 20. 20. 1 *Macc.* 9. 33. Inter urbes Judae *Jos.* 15. 60. non memoratur in codicibus Hebraeis. Sed Graeci Θεκὼ memorant *commate* 60 cum Bethlechem & aliis quae in Hebraeo non extant. Quodque omnino facit ut credamus voce Θεκὼ indicari illo loco urbem Tecoa, est quod uti *Jos.* 15. 60. in codicibus Graecis eodem commate junguntur hae urbes tres, *Bethlechem*, *Tecoa & Etan*, sic quoque 2 *Chron.* 11. 6. Eusebius ad vocem Ἐκθεκουὲ (natam, ut facile unus quisque videt, ex male conjunctis verbis ἐκ Θεκουὲ) notat Θεκουὰ vicum distare 12 miliaribus ab Aelia sive Hierosolyma contra meridiem. Ita quoque Hieronymus ad *Jer.* 6. 1. Sed in onomastico scribit *Thecuam esse in nono ab Aelia miliario*, ubi legendum esse *duodecimo* tum ex Eusebio, tum ex Hieronymi aliis locis liquet. Eusebius ad vocem Θεκὼ addit esse *juxta desertum civitatis Aeliae*. Epiphanius de vitis prophetarum *p.* 245. scribit Amosum esse ortum ex Thecoa in terra Zabulon ἐν Θεκουὲ ἐν γῇ Ζαβουλών. Kimchi hanc Thecoa locat in tribu Ascher. 1 *Macc.* 9. 33. memoratur quoque solitudo Θεκοέ.

Hieronymus in *c.* 6. Jeremiae. *Jerusalem in tribu Benjamin sitam nullus ignorat: Thecuam quoque viculum esse in monte situm & duodecim millibus ab Hierosolymis separatum quotidie oculis cernimus.* Pleniorem vero hujus loci descriptionem dat in prologo ad Amosum. *Fuit de oppido Thecue, quod sex millibus ad meridianam plagam abest a Sancta Bethlehem, quae mundi genuit Salvatorem: & ultra nullus est viculus, ne agrestes quidem casae & furnorum similes, quas Afri appellant mapalia. Tanta est eremi vastitas, quae usque ad mare rubrum Persarumque & Aethiopum atque Indorum terminos dilatatur. Et quia humi arido atque arenoso nihil omnino frugum gignitur, cuncta sunt plena pastoribus, ut sterilitatem terrae compensent pecorum multitudine.* Et mox, *Pastor erat non in locis cultis & arboribus ac*

vineis constitis, aut certe inter sylvas & prata virentia, sed in lata eremi vastitate in qua versatur leonum feritas & interfectio pecorum. In Josepho modo Θεκώς *Ant.* VIII. 3. modo Θεκωὲ, *de bell.* V. 7. aliquando etiam Θεκώα *Ant.* IX. 1. & *in vita* appellatur: quae scriptionis diversitas librariis potius quam Josepho videtur tribuenda. Urbs tribus Judae esse dicitur *Ant.* VIII. 3. urbs infra quam solitudo est *Ant.* IX. 1. confer 2 *Chron.* 20. 20. vicus non longe ab Herodio Judaeae, *de bell.* V. 7. atque ita etiam vicus nuncupatur *in vita. p.* 1013.

Circa Tecoam praestantissimum oleum colligebatur. Misna Menachot. VIII. 3. תקועה אלפא לשמן *Thekoa primas tenet in oleo.*

* TELAIM.

טְלָאִים / Urbs in tribu Juda. 1 *Sam.* 15. 4. ἐν Γαλγάλοις, ibi reddunt Graeci. Legitur & Θηλὰμ, nomen loci 2 *Sam.* 3. 12. ubi Graeci habent Θηλὰμ ὃ ἦν, quibus in Hebraeo nil respondet. Vide Eusebii onomasticon ad vocem Θηλαμαυγή.

* TELEM.

טֶלֶם / Urbs in tribus Judae portione australi. *Jos.* 15. 24. Creditur esse eadem ac *Telaim*, de qua mox actum fuit. Atque ita pronuntiatione differrent *Telem* & *Telaim*, veluti *Jeruschelem* & *Jeruschalaim.*

TEPHON.

Τεφῶν. al. Τεφῶ. 1 *Macc.* 9. 50. Tappuach Latino interpreti.

TETRACOMIA.

Τετρακωμία. Urbs vel vicus Palaestinae secundae. Vide veteres notitias ecclesiasticas.

THABATHA.

Vicus Palaeſtinae, cujus ſitum deſcribit Hieronymus in vita S. Hilarionis eremitae, his verbis. *Hilarion ortus vico Thabatha, qui circiter quinque millia a Gaza urbe Palaeſtinae ad auſtrum ſitus eſt, quum haberet parentes idolis deditos, roſa, ut dicitur de ſpinis floruit.* Sozomenus *lib.* III. 14. hujus meminit & Nicephorus Calliſtus hiſtoriae eccleſiaſticae *lib.* IX. *c.* 15. qui *Θαβαθὰ* illum vocat & abeſſe ſcribit 15 ſtadiis a Gaza.

THAELAM.

2 *Sam.* 3. 12. Miſit Abner ad Davidem εἰς Θαιλὰμ, οὗ ἦν. In Hebraeo non extat. Sed ex מלאכים nata vox eſt. Vide Telaim.

THALA.

Θαλά. Vicus grandis Judaeorum 16 miliaribus ab Eleutheropoli verſus auſtrum. Euſebius in onom. ad vocem *Θαλχά.* *Thella* appellatur Hieronymo.

THALCHA.

Θαλχά. Urbs tribus Simeon, quae *Joſ.* 19. 7. ab interpretibus Alexandrinis recenſetur hoc modo, *Ἐρεμμὼν καὶ Θαλχὰ καὶ Ἰεθὲρ καὶ Ἀσὰν* pro eo quod in Hebraeis codicibus legitur עין ורמון ויתר ועשן. Agnovit hanc quoque Euſebius in onomaſtico, *Θαλχά, φυλῆς Συμεών.* Additque eſſe vicum *Θαλὰ* in ſexto decimo miliario Eleutheropolis in regione Judaeae auſtrali.

THALPIOTH.

Graeci *Cantic.* IV. 4. *πύργος Δαυὶδ ὠκοδομημένος εἰς Θαλπιώθ.*

THAMANA.

In Notitia imperii Romani memoratur. Credo eſſe Thamara, ubi praeſidium Romanorum eſt.

THA-

THAMARA.

Θαμαρά. Vicus disjunctus unius diei ſpatio a Chebrone pergentibus Ailam, ubi praeſidium Romanum eſt. Euſebius ad Ἀσασὰν Θαμάρ. Legitur illic, κώμη διεστῶσα μόλις ἡμέρας ὁδὸν ἀπιόντων ἀπὸ Χεβρῶν εἰς Ἀιλάμ. Illud μόλις mendoſum eſt. Quid ſi legatur μόνης ἡμέρας ὁδόν; *unius diei itinere?* Ita certe vertit Hieronymus, & Euſebius ſimili phraſi uſus eſt ad vocem Καρκὰ, ἀπέχον Πέτρας μόνην ἡμέραν. Sed quum Hieronymus ea verba Latine reddens habeat *unius diei itinere a Memphis oppido ſeparatum*, aſſentio Martianaeo, notanti latere hic nomen urbis Μαλάθων. Verum & μόνης hic legi velim, διεστῶσα Μαλαθων μόνης &c.

THAMARO.

Θαμαρώ. Inter urbes Judaeae recenſetur ultimo loco a Ptolemaeo. Poſſet eadem eſſe ac Thamara. Et in tabula veteri itineraria, quae Peutingeriana dicitur, *Thamaro* legitur.

THAMNASACHAR.

In codicibus Graecis *Joſ.* 21. poſt 39 comma inſeritur, quod in Hebraeo non extat, ubi mentio fit urbis Thamnaſachar: καὶ ἔλαβεν Ἰησοῦς τὰς μαχαίρας τὰς πετρίνας ἐν αἷς περιέτεμε τοὺς υἱοὺς Ἰσραὴλ τοὺς γενομένους ἐν τῇ ὁδῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ καὶ ἔθηκεν αὐτὰς ἐν Θαμνασαχάρ. *Et accepit Joſua cultros lapideos, quibus* (nota illud ἐν αἷς exprimere praefixum ב Hebraeorum, uti in Gloſſis μέλαν ἐν ᾧ γράφομεν & alibi ἐν ἐλαίῳ χρισθεὶς &c.) *circumcidit eos qui in itinere & ſolitudine nati erant, collocavitque in Thamnaſachar.* Poſſet quis ſuſpicari Σαχὰρ a זכר *mas* ductum, quod marum circumciſorum memoria in hoc loco abſconditis cultris permanſerit, niſi frequens mutatio σάραχ in σαχὰρ & ſimilium nominum potius nos ad errorem librariorum duceret. Eſt Thamnathſerach, quae Θαμνασαράχ ſcribitur *Joſ.* 19, 50. Dubium nullum eſt, quin commate 40 *Joſ.* 21. dicatur de eadem in [illegible]

di-

dicibus Graecis, τὴν Θαμνασαχὰρ ἔδωκαν αὐτῷ ἐν τῷ ὄρει Ἐφραὶμ, quod *Jos.* 19. 50. de Timnatſerach legitur.

† THAMNATHA.

Θαμναθά. Urbs a Jonathane munita. 1 *Macc.* 9. 50. Euſebio Θαμνά, vicus, olim urbs. Sic quoque Ptolemaeo inter urbes Judaeae Θάμνα recenſetur. Vide vocem *Timnath*: & ſupra *l.* 1. ubi de regione Thamnitica.

THANACH.

Θανάχ. Vicus 4 miliaribus a Legione. Euſebius in onomaſt. ad vocem Θαναχ. Sed ad vocem Θαναὰχ ſcribit *tribus miliaribus.* Probabile eſt abfuiſſe Legione tria miliaria cum dimidio circiter, ut aeque poſſit dici abeſſe tria quam quatuor miliaria: non enim ea dividunt Euſebius aut Hieronymus. Erit Taanach *Jos.* 12. 21.

THANATH.

Θανάθ (*Thenath* Hieronymo) vicus 10 miliaribus a Neapoli verſus Jordanem. Euſebius in onom.

THAPSA.

Θαψά. Urbs apud quam Manaemus erat cum exercitu audita Zachariae regis Iſraëlitarum caede. Joſephus *Ant.* IX. 11. תפסח Tipſach. 2 *Reg.* 15. 16. Incolae Θαψιάται.

THARABASA.

Θαραβασά. Urbs quam Judaei Arabibus eripuerunt. Vide Joſephum *Antiquit.* XIV. 2.

THARSE.

Θάρση. Urbs in qua regia fuit Baëzae, regis Iſraelis. Joſephus *Ant.* VIII. 6. תרצה *Tirtza* in ſacris literis. Eadem mutatio quae in Θαμνὰ pro *Timna*, Θάψα pro *Tipſach*, Γαλαὰδ pro *Gilead*,

lead, Μάσφα pro *Mifpha*, Μανιάθη pro *Minnith* &c. apud eundem Jofephum.

THARSILA.

Θαρσιλά. Vicus Samaritanorum in Batanaea. Eufebius in onomaftico. Nil obftat, uti Eufebius memorat in Palaeftina κώμας Ἰουδαίων, κώμας Χριςιανῶν, quod ab iis potiffimum aut folis incolerentur, ita quoque extra Samaritin fuiffe vicos a Samaritanis inhabitatos. Diffuderunt enim illi poft Hierofolymae excidium fe longius etiam extra Palaeftinam.

THEBAE.

Θήβαι. Urbs ab Abimelecho capta. Jofephus *Ant.* v. 8. Eft ea Tebetz *Jud.* 9. 50. adeoque Θήβας fuerat dicendum in cafu recto, vel Θήβες aut Τήβες, fed aliter Jofephus, quum Thebae Boeotiae & Aegyptiacae notiffimae effent. Ita ille *Ant.* VII. 7. τὸν ἐν Θήβαις πύργον, ubi de eadem urbe quam Abimelechus cepit loquitur, & Zonaras ex Jofepho, Θήβας ἑτέραν πόλιν. Non poffum quin hic adfcribam verba M. Varronis *lib.* II. *de re ruftica cap.* I. de fignificatione vocis Thebae, ut aliis campum meditandi aperiam. *Nec minus oppidi quoque nomen Thebae indicant antiquiorem effe agrum, quod ab agri genere, non a conditore, nomen ei eft impofitum. Nam lingua prifca & in Graecia Aeoleis Boeotii fine afflatu vocant collis Tebas: & in Sabinis qui e Graecia venerunt Pelafgi etiam nunc ita dicunt. Cujus veftigium in agro Sabino via Salaria non longe a Reate milliarius clivus appellatur Tebae.* Hinc puto (fi vere nomen id a Graecis ortum traxit) Aegyptiae Thebae in loco altiore fitae ita dictae funt a Graecis. Plato in Phaedro *pag.* 356. *edit. Lugd. a.* 1590. Βασιλέως δ' αὖ τότε ὄντος Αἰγύπτου ὅλης Θαμοῦ περὶ τὴν μεγάλην πόλιν τοῦ ἄνω τόπου ἣν οἱ Ἕλληνες Αἰγυπτίας Θήβας καλοῦσι, *rege exiftente totius Aegypti Thamo circa magnam urbem tractus eminentioris, quem Graeci Thebas Aegyptiacas appellant.* Quod fi ex lingua Aegyptiaca origo Thebarum arceffenda eft, poffet credi ex ϬΩΑΚΙ, quod Coptis urbem notat, factum nomen Thebarum. Urbis itaque illa nomen geffit

 κατ'

κατ᾽ ἐξοχὴν, quod maxima esset, dicta veteribus propterea ἑκατόμπυλος, non quod centum numero portas haberet. Id jam animadvertit Diodorus Siculus *lib.* 1. *cap.* 45. & firmari potest aliunde. Roma etiam ἑκατόμπυλος appellatur in veteri inscriptione, quam Sponius inseruit Miscellaneis eruditae antiquitatis *p.* 322..

—— Ῥώμης ἑκατοντοπύλοιο.

THEBASA.

Θηβασά. Vicus nobilis in regione Aeliae, 15 miliaribus inde remota. Eusebius in in onom. ad vocem Ἀσάν. Sed quum haec adferantur ad illustrandam vocem Ἀσὰν, clarum est Βηθασὰ legi oportere.

THEBES.

Θήβης. Vicus distans Neapoli 13 miliaribus Scythopolin versus. Eusebius in onomastico. Vide *Tebetz.*

THECO.

Θεκώ. Recensentur inter urbes Judae *Jos.* 15. 60. sed non in Hebraeis codicibus verum in Graecis. Vide quae diximus ad vocem *Tecoä.*

THELAM.

2 *Sam.* 2. 12. in versione Alexandrina Θηλὰμ οὗ ἦν. Aquila παραχρῆμα habet, Symmachus ἀνθ᾽ ἑαυτοῦ pro תחתיו. vide *Telaim.*

THELLA.

Θελλά. Vicus est Jordani proximus, a quo longitudo Galilaeae superioris pertingit usque ad Meroth. Josephus *de bell.* III. 2.

THENA.

Θῆνα, urbs Samariae. Ptolemaeus. Eusebius meminit vici nomine

mime Θῆνα, 10 miliaribus a Neapoli ortum versus. Vide eum ad vocem Θανάθ. Sine dubio idem locus est.

THESBONE.

Θεσβώνη, urbs Gileaditidis, patria Eliae prophetae, uti scribit Josephus *Ant.* VIII. 7. ἐκ πόλεως Θεσβώνης. Zonaras ex eo *lib.* II. *pag.* 90. ἐκ πόλεως Θέσβης. Vide *Thisbe.*

THISBE.

Θισβή. Urbs Galilaeae in regione tribus Nephtali, unde captivus abductus est Tobith a rege Assyriorum. *Tob.* I. 2. ita describitur, ἐκ Θισβῆς, ἥ ἐστιν ἐκ δεξιῶν Κύδιος τῆς Νεφθαλεὶμ, ἐν τῇ Γαλιλαίᾳ ὑπεράνω Ἀσήρ. *Quae est a dextra, id est ad austrum, Kydios Nephtaliticae in Galilaea supra Aser.* Pro Κυδίως vel Κύδιος (malo autem Κύδιος, uti Τράλλιος & Σάρδιος dicimus a Τράλλις & Σάρδις) alii legunt κυρίως, ut sensus sit, a dextra Nephtalim proprie dictae. Sed praeterquam quod Nephtalim proprie & non proprie dicta non sint hoc nomine notae regiones diversae, videtur illa lectio κυρίως orta ex ignoratione vocis minus notae Κύδιος, uti mox *commate* 12 ἀγροῖς substitutum est pro urbe ignotiori Ῥάγοις. Ego quidem puto hic nomine Κύδιος intelligi urbem in extremis finibus terrae Israeliticae versus septentrionem sitam, quae a Josepho Κύδοισσα, Eusebio Κύδισσος, scriptoribus sacris קדש בנפתלי *Cadesch in Naphtali* appellatur; plane uti hic Κύδιος τῆς Νεφθαλεὶμ dicitur ut ab alia Cadesh distinguatur in finibus terrae australibus. Ad hujus Cydios plagam australem sita fuit Thisbe, & ab hac Thisbe videtur Elias propheta התשבי *Tisbites* nuncupatus: verum, quia additur מתשבי גלעד *ex Toschabe Gileaditidis*, alii putant ab urbe Toschabe ita dictum. Illam urbem ignoro, uti nec quomodo a Toschabe formetur ἐθνικὸν Tisbi. Scio autem Toschabe תשבי inquilinos notare & sensum esse aptissimum, patria eum Thisbiten fuisse, Galilaeum, sed diu habitasse in Gileaditide. Eusebius etiam meminit urbis Theesbae, patriae Eliae, in onomastico. Θεσβά, ὅθεν ἦν Ἠλίας ὁ

Θεσβίτης. Hieronymus. *Thesba, unde ortus est Elias propheta Thesbites.* Epiphanius *p.* 237. de vitis prophetarum scribit fuisse Eliam ἐκ Θεσβῶν ἐκ γῆς Ἀράβων, *e Thesbis e terra Arabum*, i. e. e regione trans Jordanem. Quamvis haec verba absint a codice Epiphanii Augustano & a Chronico Alexandrino sive Paschali *p.* 161. Sed mox utrobique fit ejus mentio hoc modo, ἡ Θέσβις δῶμα ἦν τοῖς ἱερεῦσι. Credidit forsitan esse Chesbonem, urbem Leviticam: nam & apud Josephum *Antiq.* VIII. 5. legitur ἐκ πόλεως Θεσβώνης. Est etiam urbs Boeotia Θίσβη, unde in Stephani Ἐθνικοῖς formatur Θισβαῖος.

THOBES.

Θωβής. Urbs memorata in serie urbium tribus Judae *Jos.* 15. 60. sed in codicibus Graecis, non Hebraeis. Hieron. in comm. ad *Mich.* 5. legit *Soris*. Sunt etiam Graeci codices qui Θωρὴς exhibent.

THRESSA.

Θρῆσσα. Vicus Idumaeae: quum videlicet hoc nomine magna pars Judaeae censeretur. Meminit ejus Josephus *Ant.* XIV. 24. & *bell.* I. II. alii Ῥῆσσα legunt. *Ant.* XIV. χωρίον τῆς Ἰουδαίας appellatur, sed *bell.* I. Ἰδουμαίας, uti & in loco priore interpres legisse videtur, reddens *ad Ressam, vicum Idumaeae.* Quare crediderim Idumaeae vicum fuisse. Frequenter in codicibus Josephi permutantur Ἰουδαία & Ἰδουμαία, & capite proximo, sive 12 *lib.* I. *de bell.* ubi in Graecis editis Ἰουδαία legitur, est in Ms.to Academiae Lipsiensis & aliis Ἰδουμαία, atque ita etiam legit Rufinus.

TIBERIAS.

Τιβεριὰς nomen fuit urbis & lacus. Lacus ipse Τιβεριάδος nonnunquam dicitur, sed & Τιβερὶς & Τιβεριάς. Vide supra *l.* I. ubi de lacu Tiberiadis egimus. Sunt qui illam olim Kinnereth dictam putent, aut Raccath, aut Chammath: sed quum Raccath, Chammath, & Kinnereth urbes fuerint Naphtaliticae, & Capernaum urbs Tiberiade

beriade ſeptentrionalior (quod nullus negat) in confiniis Zebulonis & Naphtali ſita fuerit, teſte Matthaeo, Tiberias non potuit eſſe Chammath, Raccath, aut Kinnereth. Tiberiada eſſe urbem Kinnereth hinc puto creditum eſt, quia lacus, cui adjacet, dicebatur mare Tiberiadis & mare Kinnereth: unde ſibi perſuaſerunt Tiberiada & Kinnereth fuiſſe urbem eandem. Confer quae ſupra ſcripſimus *pag.* 161. & quae mox ex Joſepho notabimus.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Τιβέριας, πόλις τῆς Ἰουδαίας, πρὸς τῇ Γεννησιρίτιδι λίμνῃ· κτίσθη δὲ ὑπὸ Ἡρώδου. *Tiberias, urbs Judaeae ad lacum Genneſiriten. Condita ab Herode.* At Tiberium ipſum hanc urbem condidiſſe tradit Joël in Chronographia *pag.* 162. Μετὰ δὲ Αὔγουστον ἐβασίλευσε Τιβέριος υἱὸς αὐτοῦ ἔτη κγ΄ ὃς κτίσας πόλιν ἐν τῇ Ἰουδαίᾳ ἐκάλεσεν αὐτὴν εἰς τὸ ἴδιον ὄνομα Τιβεριάδα. *Poſt Auguſtum imperavit Tiberius filius ejus annos 23. is urbem in Judaea condidit & de nomine ſuo appellavit Tiberiada.* Eadem haec leguntur apud Michaelem Glycam in Annal. *part.* III. *pag.* 233.

Ex Joſepho conſtat urbem Tiberiada in optimo agro Galilaeae ſitam, ad litus lacus Genneſaritici, a quo non longe abſunt aquae calidae Emmauntis, dictam de nomine Tiberii Imperatoris ab Herode Antipa. Vide *Antiquit.* XVIII. 3. & *de bell.* II. 8. Memorantur tamen & thermae ἐν Τιβεριάδι Joſepho *in vita.* Verum id capi poteſt de thermis Tiberiadi vicinis, uti ἐν πόλει Σολύμοις ſepulcrum eſſe Helenae ſcribit Pauſanias *l.* VIII, 16. & Joſephus *Ant.* XI. 5. Ezram ſepultum ſcribit ἐν Ἱεροσολύμοις. Ibidem *Ant.* XVIII. 3. dicitur aedificata eſſe in ſolo multis cadaveribus referto contra mores patrios Judaeorum. Unde colligere licet hanc urbem novam plane fuiſſe, & illo loco conditam ubi antea urbs non fuerat. Quod ſi antea Tiberias aliud nomen habuiſſet, extructa nempe & inſtaurata in loco urbis alterius, priſcum nomen notaſſet, puto, Joſephus, uti alias conſuevit. *Antiquit.* XIX. 7. legitur Agrippam illic excepiſſe reges Comagenae, Ponti &c. Vicinam eſſe Scythopoli Tiberiada ſcribitur *lib.* III. *de bell c.* 16. quod clarius *in vita pag.* 1025. docetur, Tiberiada abeſſe ab Hippo 30 ſtadia, Gadaris 60, Scythopoli 120: & *pag.* 1010. di-

dixerat Tiberiada & Tarichaeas distare stadiis 30: & paulo ante ibidem, videlicet *in vita*, in confiniis Tiberiadis & agri Scythopolitani fuisse vicos Hippenorum & Gadarenorum; praeterea Justum docuisse Tiberiada semper urbem Galilaeae habitam fuisse & ejus regionis metropolim tempore Herodis tetrarchae, cui Sepphoris fuerit subjecta, & istum primatum amisisse postquam Agrippae juniori a Nerone est donata, & id decus in Sepphorin translatum. Idem scribit *in vita sua*, *p.* 1023. stadiis quatuor a Tiberiade κώμην fuisse ὀρεινὴν vicum in monte situm. Hinc confirmatur id quod aliunde discimus non longe a Tiberiade montes fuisse.

Ex Epiphanio haec hauriri possunt ad illustrationem rerum Tiberiensium. Testatur ille *l.* 1. *adv. haer. p.* 127. illic in Judaeorum gazophylaciis servari euangelium Johannis Hebraice versum, & acta Apostolorum. In illis gazophylaciis dicebatur Josephus quoque invenisse nomen Dei (יהוה) γεγραμμένον τὸ ὄνομα τοῦ θεοῦ, quo lecto mira opera patravit. *Ibid. pag.* 134. Unde discimus deceptos fuisse viros illos doctos qui sibi persuaserunt, quum euangelium Matthaei Hebraico sermone in manibus Judaeorum esse viderent, illud idem esse ac Euangelium ab ipso Matthaeo olim Hebraice aut Chaldaice conscriptum. Nam uti Euangelium Johannis & acta Apostolorum ab iis Hebraice servata sunt, sine dubio ex Graeco versa, ita etiam se res habere potuit cum Euangelio Matthaei. Non ausim negare, quod tot scriptores veteres uno ore affirmant, Matthaeum Ἑβραϊκοῖς γράμμασι & lingua Judaeis usitata, Ἑβραΐδι διαλέκτῳ (quae phrasis non linguam puram Hebraeam, sed talem qualis Judaeis tum usitata fuit, in actis Apostolicis notat) Syriace, Chaldaice, aut quocunque tandem nomine dialectus illius saeculi appellanda est, conscripsisse Euangelium suum: sed quae hoc nomine edita sunt, certe Matthaei non sunt. Antea memini me obiter aliquid notasse quod huc faciat.

Idem Epiphanius tradit *l.* 1. *adv. haer. p.* 128. Tiberiade ecclesiam extruendi potestatem accepisse Josephum a Constantino seniore, nec illic tantum sed & Diocaesareae & in Capernaum.

Tiberiade ante tempora Josephi non licuit Christiano, Samaritano

tano aut Ethnico habitare, uti nec in Nazareth, Diocaesarea, aut Capharnaum. Ita scribit idem *lib.* 1. *adv. haereses pag.* 128. Adeoque mirum non est primum episcopum Tiberiadis qui conciliis oecumenicis interfuit fuisse Johannem qui anno aerae Christianae 451 subscripsit concilio Chalcedonensi. Vide *tomum* IV. Conciliorum generalium *p.* 30. Interfuit deinde & Johannes episcopus Tiberiadis in concilio Hierosolymitano anno aerae vulgaris 536. & & *Georgius religiosissimus episcopus Tiberiadis* memoratur in actis concilii Constantinopolitani secundi, habiti *anno* 553.

Josephus ibi ecclesiam structurus invenit molem imperfectam templi maximi, cui nomen erat Ἀδριάνειον, quodque oppidani in balneum publicum convertere studebant, & constabat lapidibus quadratis quatuor cubitorum διὰ τετραπήχων λίθων τετραπέδων. Hanc molem templo suo destinavit, & caminos extra urbem septem (φοῦρνακας ἐπιχωρίως ταύτας καλοῦσιν, fornaces lingua vernacula illic appellant) calcarias fieri curavit, quarum ignem magicis artibus Judaei excantabant, donec Josephus vas Καμψάκην (sed qui illic habitant vocabant id Κακούβιον) aqua plenum in nomine Jesu ei immisit. Sic tradit Epiphanius *l.* 1. *adv. haer.* 136. 137. Huc faciunt, quae leguntur apud Lampridium in Alexandro Severo. *Christo templum facere voluit, cumque inter Deos recipere. Quod & Hadrianus cogitasse fertur qui templa in omnibus civitatibus sine simulacris jusserat fieri: quae hodie, idcirco quia non habent numina, dicuntur Hadriani.* Videtur, si Epiphanium conferam, legendum apud Lampridium *Hadriania* pro *Hadriani.*

Celebre nomen habet in scriptis Judaeorum (vide Mischnam Schabbath III. 4. & XXII. 5. &c.) Tiberias, quod illic plurimis annis post excidium urbis Hierosolymitanae judices & doctores Hebraei permanserint, usque ad saeculum quartum aerae Christianae adultum: quae etiam iis, quibus ad scripta Hebraeorum aditus praeclusus est, ex scriptis Buxtorfiorum, Ligtfooti, & aliorum cognitissima sunt. Thermas Tiberiadis quis ignorat? & nos antea de iis aliqua notavimus *lib.* 1. ubi de thermis Palaestinae. Salsas illas fuisse scribitur in itinerario Antonini martyris. כרים πικρὰς

cas

cas appellant Talmudici. Superfuisse usque in dies hisce proximos aquas illas calidas Tiberienses fidem facit αὐτόπτης Monconisius ita scribens : *au bord de la mer de Galilée du côté du couchant nous trouvames un bain d'une eau extremement chaude, d'un gout de souffre melée de nitre. Cette source entre incontinent dans la mer.*

אילוסיא דטבריא Ilosia Tiberiadis memoratur in Midras Ruth *fol* 46. 4. Commentator ait speluncam eo significari. אילוסיא מצאתי פי' מערה *Ilosia. Inveni interpretationem ejus esse speluncam.* Memoratur & פילי שחוץ לטבריא in Bereschit Rabba *fol.* 519.

Saeculo sexto Justinianum moenia Tiberiadis, τὸ τεῖχος Τιβεριάδος, refecisse Procopius narrat *lib.* V. *de aedific. Justinian. cap.* 9.

Saeculo septimo post Christum natum Heraclium excepit Imperatorem. Anastasius bibliothecarius *in histor. pag.* 101. *Cumque* (Heraclius anno Christi 620 tendens Hierosolymas ut ligna vivifica a Siroe rege Persarum remissa eo deferret) *Tiberiadem adiisset, accusavere Christiani Benjamin quendam nomine, quasi mala sibi facientem* (*erat enim admodum opulentus*) *qui suscepit Imperatorem & exercitum ejus. Ast imperator damnavit eum; quamobrem, inquiens, molestus es Christianis? qui ait, ut inimicis fidei meae. Tunc Imperator admonitum hunc & ad credendum suasum baptizavit in aedibus Eustachii Neapolitani, qui & ipse cum Christianus esset, Imperatorem excepit.* Eadem habet in *Chron. p.* 273.

Saeculo octavo ita describitur in itinerario S. Willibaldi ab sanctimoniali conscripto. *Pergebant ad urbem quae dicitur Tiberiadis. Illa stat in littore maris, ubi Dominus superambulabat siccis pedibus & Petrus ambulans super undas demersus est. Ibi sunt multae Ecclesiae & Synagoga Judaeorum sed & magno honore Dominicae.*

Scriptores qui res eodem saeculo gestas memoriae prodiderunt hujus urbis mentionem facere solent, narrantes Judaeum Tiberiensem, πρωτηγέτην Ἑβραίων, tempore Jezidi qui successit Omari, primum auctorem fuisse iconomachiae, quae per tot saecula rem Christianam turbavit. Vide *διηγ.* Johannis Hierosol. & scriptores historiae Byzantinae post Theophanem *pag.* 312.

Zo-

Zonaras annalium *lib.* xv. *pag.* 103. auctores hujus rei fuiſſe Hebraeos duos ſcribit, ſed Tiberienſes fuiſſe non addit. Anaſtaſius autem bibliothecarius *p.* 133. & Theophanes in chronico *p.* 336. ſcribunt Judaeum illum fuiſſe ex Laodicea maritimae Phoenices, & id contigiſſe anno 715, imperii Leonis ſeptimo. Conſtantinus Manaſſes in compendio chronico *pag.* 86. ſcribit Leoni privato adhuc & iter agenti imperium praedictum fuiſſe ab Hebraeis, qui ab eo jam imperante petierint ſacrarum imaginum abolitionem. Sed jam ſaeculo quinto inter Chriſtianos fuerunt qui imagines Chriſti & ſanctorum amoliendas eſſe contendebant, qualis Xenaias de quo Theophanes in Chronico ad annum Chriſti 482. *Ξεναΐας δὲ ὁ δοῦλος τοῦ Σατανᾶ τὴν δεσποτικὴν εἰκόνα καὶ τῶν ἁγίων ἐδίδασκε μὴ δέχεσθαι. Xenaias autem ſervus Satanae imagines Chriſti & Sanctorum eſſe non debere docebat.*

Geographus, vulgo dictus Nubienſis, Tiberiadis ſitum ita definit, ut abſit a Ptolemaide ſive Accone bidui iter, ab Hieroſolymis nonaginta miliaria & totidem a Ramla, a *Sur* صور (Tyro) iter bidui exigui, a بيسان *Biſan* (Bethſan, ſive Scythopoli) fere iter unius diei, & idem intervallum ab عقبه ابلق *adſcenſu Ablac.*

Abulfeda ſcribit Tiberiada ſitam في الغور, *in planitie*, additque طولها اثني عشر ميلا وعرضها ستة اميال *longitudo ejus* (planities) *eſt* 12 *miliarium*, *& latitudo ſex*, & mox montis meminit ad occaſum urbis والجبل من غرب المدينة. Hujus montis & nos ante meminimus: ſed الغور hoc loco pro campo magno accipi nequit, qui longior fuit: & haec verba referenda putem ad lacum Tiberiadis, cui longitudinem 12, latitudinem 6, miliarium Arabes tribuerunt. Vide Golii *notas ad Alferganum p.* 133. Adeoque ex exemplo meo Abulfedae aliqua excidiſſe ſuſpicor. Certe, quod غور nonnunquam pro campo majore quam hic eſſe deſcribitur capiatur, ex ipſo Abulfeda clarum eſt, qui urbem الصلت, ſitam in regione الاردن ei dicta, ſcribit eſſe في جبل الغور *in montibus* الغور, & remotam علي مرحلة *intervallo itineris diurni* ab urbe عجلون البعونة *Azjeloun Al-*

baout-

baenisa, quae & ipsa erat من الاردن *ex* eadem *regione Jordanica*, & sita في جبل الغور *in montibus* الغور ex adverso urbis Beisan, id est, Scythopolis versus orientem. Idem & postea بطبرية, ἐν Τιβεριάδι, fontem collocat aquarum quibus homines se perluere solent: thermas innuit. Dicuntur ante haud ita multos annos istae thermae defecisse: ita ut fere nihil supersit Tiberiadis praeter rudera, & aedem exiguam, quam Petri vocant. In hac urbe nimirum aedem magnificam, & ab illa quae hodie Petri dicitur plane diversam, Helena Constantini mater Petro olim dedicavit, teste Nicephoro Callisto *histor. eccl.* 11. 12. Hinc, puto, nomen aedis Petri huic aediculae adhaesit.

Nummi extant varii hujus urbis, inscripti ΚΛΑΥΔΙΟ-ΤΙΒΕΡΙΕΩΝ ΕΤ. ΑΠ. In his imago conspicitur insistens prorae & dextra temonem habens, sinistra cornucopiae. Aerae caput ducitur ab *anno* V. C. 770. Vide Norisium in epochis Syromacedonum *Differt.* V. Extant & apud eundem nummi ΤΙΒΕΡΙΕΩΝ cum aerae anno ΑΠ. in quibus Dea salus conspicitur cum serpente monti insidens, ex cujus radicibus fontes erumpunt, ad indicandas thermas Tiberiadis. Sunt & Λυκαβάντος ΓΡ. & ΑΡ. Vide Vaillantii Numismata Imperatorum, Augg. & Caes. *p.* 374. In Patini nummis aereis Impp. *pag.* 148. etiam nummus delineatur, in quo legit ΤΙΒΕΡΙΕΩΝ ΕΠΙ ΚΛΑΥ-ΔΙΟΥ. ΕΤ. ΑΠ. At insignis est nummus, de quo egit Norisius in epistola subjuncta operi de epochis Syromacedonum, in quo ΤΙΒΕΡΙΑΣ legitur intra lauream, & ab altera facie ΗΡΩ-ΔΟΥ ΤΕΤΡΑΡΧΟΥ L. ΛΔ. cum ramo palmae.

TIMNA.

תִּמְנָה / Urbs in finibus tribus Judae *Jos.* 15. 10. 57. Ostenditur in finibus Diospoleos euntibus Aeliam. Eusebius ad vocem Θάμνα.

TIMNATHA.

תִּמְנָתָה / Urbs Philistaeorum tempore Simsonis. *Jud.* 14 1. Dani-

Danitis tributa *Jos.* 19. 43. Vineae Timnath memorantur *Jud.* 14. 5. Θάμνα κώμη, vicus, a quo regio Thamnitica nomen habet, memoratur Eusebio in onomastico. Θαμναθὰ nuncupatur 1 *Macc.* 9. 50. Vicus fuit inter Aeliam & Diospolin, in finibus Diospolis, teste Eusebio ad vocem Ἀνὰν & Θαμνά· & ad vocem Ἀρμαθὶμ (ea est Samuelis Templum) scribit esse illam urbem in regione Thamnitica juxta Diospolin. Et ad vocem Βαιθσαρισὰθ notat esse vicum in regione Thamnitica 15 miliaribus a Diospoli. Longe itaque se illa regio extendit.

Josephus aliquoties urbis nomine Θαμνα meminit. *Antiquit.* v. 1. vocat oppidum tribus Ephraim, & *Ant.* v. 10. oppidum Palaestinorum: possidebant enim illud. Videtur autem Josephus per Θαμνᾶ ibi intelligere non תמנה *Timna*, quod oppidum Judae, aut תמנתה *Timnatha*, quod Danitarum fuit, sed תמנת חרס *Timnath cheres*, quod in Ephraimitide erat. De *bell.* III. 2. jungit Thamnam, Lyddam & Emmaunta; similiterque *Antiq.* XIV. 18. Thamnam, Lyddam, Gophnam & Emmaunta. Videtur inter Antipatrida & Lyddam, vel certe non longe inde, fuisse; nam *lib.* v. *de bell. c.* 4. narrat Vespasianum Caesarea profectum Antipatrida illic per biduum commoratum, & tertio die vastasse τὰ περὶ τὴν Θαμνᾶ τοπαρχίαν, deinde Lyddam versus & Jamniam tetendisse. Meminit idem Θαμνάθης urbis a Bacchide munitae, *Ant.* XIII. 1. de qua vide 1 *Macc.* 9. 50. Stephanus. Θάμνα πόλις Παλαιστίνης. Ἰώσηπος πέμπτῳ Ἰουδαϊκῆς ἱστορίας. *Thamna urbs Palaestinae. Josephus lib.* v. *hist. Jud.*

Ab urbe Timna dictum esse Simeonem Timniten שמעון התיכני nonnulli putant, uti *Jud.* xv. 6. התמני legitur: nam Jod mater lectionis est. Mentio ejus fit in Misna Jadaim 1. 4.

* TIMNATH CHERES.

תמנת חרס *Jud.* 2. 19. urbs in tribu Ephraim: quod inde liquet quod eadem sit ac Timnath serach, sita in montanis Ephraim, uti dicitur *Jos.* 19. 50. & 24. 30. ubi Josua sepultus esse illic dicitur, quod de Timnath cheres *Jud.* 2. 19. affirmatur.

TIMNATH SERACH.

תִּמְנַת סֶרַח/ Urbs in montanis Ephraim. *Jos.* 19.50.

TIRATHABA.

Τιραθαβᾶ. Vicus Samaritanorum prope montem Garizim. Josephus *Antiquit.* XVIII. 5.

TIRTZA.

תִּרְצָה/ Sedes prisca regum Israëliticorum. 1 *Reg.* 15. 33. Ἀρσάνη corrupte legitur hoc nomen in Josepho. Vide supra voces Ἀρσάνη & Θάρση.

* TOCHEN.

תֹּכֶן/ Urbs in Juda. 1 *Chron.* 4. 32. Θοκκὰ Graeci.

* TOLAD.

תּוֹלָד/ Urbs Simeonitarum. 1 *Chron.* 4. 29. vide tabellam triplicem supra *pag.* 153. Μωλαδὰ Graecis.

TOLOHA.

In Notitia dignitatum Imperii Romani recensetur inter alia loca quae erant sub dispositione Ducis Palaestinae. Vide supra *lib.* 1.

TORNAGLA.

תורנגלא appellatur locus, urbs quibusdam, prope Caesaream sive Paneada. Certe in Targum Hierosolymitano *Num.* 34. 15. dicitur תורנגלא דקיסרין *Tornagla Caesareae*: sed quum paulo ante eodem situ, nempe inter voces לדיוקינוס & דקיסריון legantur voces טור תלגא *mons nivis*, videtur utrobique idem legendum, & *Tornagla* natum ex *Tour talga*: vel vice versa. Ligtfootus hinc *Gabara* quaedam formavit, quod תרנגול idem sit quod

quod נגר, gallus videlicet: & ex דיוקינוס fecit διαυχένιον, quod tamen nil est nisi *Oceani* nomen cum ד praefixo. Frequens est id nomen in Targum. Adscribam ipsa verba, ut examinari possint, describentia fines terrae Israeliticae sed confuse admodum. ומכנרת כרך מלכותהון דאמוראי נפק להון תחומא לטור תלגא ולחומתא דלבנן / ומטור תלגא ולחומתא דלבנן נפק להון תחומא לחובא דכן צפון עינותא דדמשק / ומן חובא די מן צפון עינותא דדמשק נפק להון תחומא לדיוקינוס טור תלגא דקיסריון די מן מדנח מערב דן / ומן יוקינוס תורנגלא דקיסרין די מן מדנח מערב דן נפק להון תחומא לנהרא רבא נהרא פרת. Quamvis autem heic טור תלגא confundi male cum תורנגלא existimem, nolim tamen contendere locum aliquem תורנגלא vel תרנגולא dictum, & distinctum a monte nivis, non fuisse. Nam in Gem. Hierosl. Scheviith memoratur in confiniis terrae Israëliticae תרנגולא עילאה דלמעלה מן קיסרין *Tarnegola superior supra Caesaream*: & alibi in eadem Gemara. Quod si Tarnegola aliqua distincta fuit a monte nivis, fuit uterque locus vicinus & sibi mutuo & Caesareae sive Paneadi.

T O X U S.

Τόξος. Urbs Palaestinae primae: vide Notitiam Graecam Patriarchatuum *pag.* 215. Interfuit concilio Sardicensi *anno* 437 *Quintianus Episcopus a Taxe.* Vide opera Hilarii, editionis Parisinae *anni* 1693. *pag.* 1292.

T R I C O M I S.

Urbs Palaestinae, cujus meminit Cedrenus in compend. histor. *pag.* 135. Τρίκωμιν τῆς Παλαιστίνης appellat. Et mox ἐπεὶ δὲ εἰς Τρίκωμιν ἐλθόντες ἔμαθον ἀποπλεῦσαι τοὺς διωκομένους ἐκεῖ ἔμειναν καὶ πόλιν τὴν λεγομένην Σκυθόπολιν οἰκοδομήσαντες οὐκ ἔτι ὑπέστρεψαν. *Postquam Tricomin pervenissent (Scythae, qui Iphigeniam persequebantur) & intellexissent eos quos insequebantur jam inde abiisse, ibi re-*

remanserunt, & urbe, cui Scythopolis nomen est, condita domum reversi non sunt.

TRICOMIAS.

Τρικωμιάς. Urbs Palaestinae primae, cujus mentio fit in notitiis veteribus Ecclesiasticis. Si ex ordine, quo recensetur, aliquid colligere liceat, videtur circa Gazam quaerenda. Memoratur etiam Tricomia in Notitia Imperii sub dispositione Ducis Arabiae.

TYRUS.

Priscum nomen huic urbi fuit צר & צור, quod Punicis literis in nummis quibusdam Tyriorum notatum creditur. Id quidem Σὲϱ scribit Theodoretus in *Ezech.* 26. Τύρος Σὲϱ τῇ ἐπιχωρίῳ προσαγορεύεται φωνῇ. *Tyrus lingua incolarum Ser appellatur.* Hinc est Sarra, quod licet haud adeo vulgare sit ac Tyrus, invenitur in scriptis veterum. Gellius *lib.* XIV. 6. hujus nominis meminit, uti antiquioris quam Tyri, scribens, *quibus urbibus regionibusque vocabula jam mutata sint, quod Boeotia ante appellata fuerit Aonia, quod Aegyptus Aeria, quod Creta eodem quoque nomine Aëria dicta est, quod Attice* Ἀκτὴ, *quod Corinthus Ephyre, quod Macedonis* Ἠμαθία, *quod Thessalia* Αἱμονία, *quod Tyrus Sarra, quod Thracia ante Sithon dicta sit, quod Sestos* Ποσειδώνιον. Virgilium & Juvenalem voce Sarrani usos pro Tyrio notissimum est. Ita etiam Silius Italicus *lib.* XV.

> —— *& Sarrano murice fulgens*
> *Inferias mittam fessis insignis Iberis.*

Paullo ante, libro eodem, Tyrium hunc muricem vocaverat.

> —— *non Tyrio violatas murice vestes.*

Idem *lib.* I.

> *Sarrana prisci Barcae de gente vetustos*
> *A Belo numerabat avos.*

Et *lib.* III.

> —— *Tyrium vulgus, Sarranaque Leptis.*

Erat

Erat enim Leptis colonia Tyriorum, uti Plinius docet *lib.* v. Sallustius de bello Jugurthino *cap.* 22. *Phoenices ... Hipponem, Hadrumetim, Leptim aliasque urbes in ora maritima condidere.* Festus. *Sarra, Tyros insula.* Ennius etiam Poenos Sarra oriundos dixit, teste Valerio Probo. Plautus *Saram* nuncupat hanc urbem in Truculento *act.* II. *scen.* 6. *vers.* 58.

Etiamnum me vilipendit? ad id purpuram ex Sara tibi
Attuli, & induvias Ponto amoenas.

Hinc nomen tulisse tibias Sarranas viri docti suspicati sunt. Vide Donati praefationem ante Adelphos Terentii. Sidonius Apollinaris etiam *Sarranis succis* scripsit.

Inter illa quae plurima hanc urbem celebrem reddiderunt in scriptis veterum excellit vetustas originis & deductio coloniarum. Cum Sidone ipsa jam olim contendit de antiquitate; & quamvis ex scriptis profanis omnia congerere hoc loco non constituerimus quae ad urbis clarissimae descriptionem, & hanc ipsam controversiam, faciunt (possemus enim ad exemplum Teucri Cyziceni quinque libros de Tyro conscribere) ex sacris tamen literis notamus claram illic mentionem fieri Sidonis, urbis jam constitutae tempore Josuae, quando Tyrum fuisse demonstrari non potest. Quod si Tyrus lateret sub מבצר צר, *Jos.* 19. 29. urbe Ascheritarum (quod quidam volunt) sine dubio memorata fuisset inter illas urbes maritimas, e quibus Ascheritae leguntur non potuisse expellere priscos incolas *Jud.* I. 31. Videntur Cananaei omnem oram maritimam occupasse, nec permisisse ut Israëticae potirentur Sidone, Accone, Ecdippa (quae loca maritima illic recensentur) & uti *commate* 34 legitur non permisisse Emoraeos ut Israëlitae in vallem, id est tractum litoralem, descenderent, sed eos compulisse in montana, sic quoque Ascheritae videntur submoti a tractu litorali ad regionem montanam. Quis credat passos illos fuisse Tyro potiri Hebraeos, qui a Sidone, qui Accone, qui Ecdippa, eos arcere potuerant? Haec faciunt ut credamus sub מבצר צור non latere urbem Tyrum, quam non minus ac Sidona & alias litor Calesananaei tenuissent. Adde quod nihil cogat מבצר

צור

צור de Tyro interpretari. Utrumque id nomen pluribus locis commune esse potuit: & Tyrus nonnisi צר dici solet.

Tyrum filiam Sidonis dici *Jos.* 23. 12. multi autumant, quod a Sidone ortum ducat. Esse illam recentiorem Sidone non nego, sed huc spectare illum loquendi modum mihi non persuadeo. Quum enim illo capite plus semel de ipsa Sidone sermo sit, nil cogit hoc de Tyro intelligere. Quid? *Filia Babelis Psal.* 137. 8. *Filia Tzionis*, *Jes.* 1. 8. & plurimis aliis locis, *Filia Tarsis*, *Jes.* 23. 10. *Filia Aegypti Jerem.* 46. 11. *Filia Dibon*, *Jer.* 48. 12. *Filia Hierosolymae*, *Thren.* 2. 13. & quae sunt plura, indicabuntne illic agi de coloniis quae a Babele &c. ortum habent, non de incolis Babelis ipsius? Non putem.

Alterum quod Tyrum claram reddit, est deductio coloniarum. Notum est Bochartum de coloniis hisce egisse singulari volumine; nec mihi propositum est has sigillatim recensere. Solum notabo huc spectare quod Tyrus nobilis dicatur regionibus ab Ulpiano *l.* 1. *ff. de censibus*, ubi haec verba. *Sciendum est esse quasdam colonias juris Italici: ut est in Syria Phoenice splendidissima Tyriorum colonia, unde mihi origo est, nobilis regionibus, serie saeculorum antiquissima, armipotens, foederis quod cum Romanis percussit tenacissima. Huic enim Divus Severus & Imperator noster ob egregiam in rem publicam imperiumque Romanum insignem fidem jus Italicum dedit. Nobilis* erat Tyrus *regionibus conditis*, ἃς ἔκτισε (liceat illa voce uti) quas incolis replevit, quas colonis, ut verba usurpem Aquilae Romani, communiit. Sic Vellejus Paterculus *lib.* 1. de Tyriis scribit, eos *insulam circumfusam Oceano Gades condidisse.* Legitur quoque apud Suetonium *in Octaviano cap.* 99. *Ex dilectis unum Masgabam nomine quasi conditorem insulae* κτίστην *vocare consueverat.* Sic Imperatoribus ipsis postea titulus κτίστης τῆς οἰκουμένης, *propagator orbis terrarum*, datus fuit. Hieronymus in versione Chronici Eusebiani, *Bithynia a Phoenice condita.* Coloniae videlicet, quibus litora maris mediterranei & insulas ejus aliasque oras instruxit, Tyrum praecipue nobilem fecerunt; & solet hoc ab omnibus qui Tyrum describunt aut celebrant uti praecipuum notari; sic ut credi non possit Ulpianum,

qui

qui patriam ſuam commendat ab antiquitate, virtute bellica & fide erga Romanos, hoc quod ad decus Tyri maxime faciebat omiſiſſe, urbes non modo ſed regiones plurimas eam matrem agnoſcere. Omiſiſſet autem, ſi illud *regionibus* mutes aut tollas. Confirmat me Plinius, qui plane agnoſcit *nobilitatem* (uſurpat eandem vocem) Tyri ſitam in urbibus quas genuit. Ita ille *lib.* v. *cap.* 19. *Tyrus* ... *olim partu clara, urbibus genitis, Lepti, Utica, & illa Romani imperii aemula, terrarum orbis avida, Carthagine, etiam Gadibus extra orbem conditis: nunc omnis ejus nobilitas conchylio atque purpura conſtat.* Illud *partu clara* omnino idem mihi eſſe videtur ac *nobilis regionibus.*

Qui de Tyro aget ante omnia videtur tria debere diſtinguere ſecundum ordinem temporum, Palaetyrum, Tyrum inſulam, & Tyrum adnexam continenti. Palaetyrus, quae & Tyrus vetus Latinis dicitur, 30 ſtadia aberat a Tyro inſula, teſte Strabone, verſus auſtrum. Fluvius eam alluebat, uti ſcribit Scylax: & hinc ſaxa petiiſſe Alexandrum, quum Tyrum oppugnaret, tradunt Diodorus Siculus, Curtius & alii. Haec Palaetyrus non longe ab illo loco ſita fuit, qui nunc راس العين *Ras Alain* dicitur, ubi fons (ille videlicet ad quem Alexander dormiit, teſte Plutarcho in Alexandro) & ciſternae capaces, atque veſtigia aquae ductus inde per iſthmum uſque ad Tyrum olim inſulam protenſi; quae, ut ſolet, accurate deſcripſit in itinerario Maundrellus. De nomine Παλαιτύρȣ & nos aliqua ſupra notavimus ad vocem *Palaetyri.* Tyrus inſula, Φοινίσσα νᾶσος dicta Euripidi in Phoeniſſis, ambitum habuit XXII ſtadiorum, uti ex Plinio videtur colligendum, qui oppidum ipſum tot ſtadia obtinere ſcribit, ſed XIX mille paſſus intra Palaetyro incluſa. Ab Alexandro illam inſulam continenti adjunctam fuiſſe notum eſt, quum illam oppugnavit. Non diu antea Chaldaei illam everterant. Tyrus certe deſtruenda dicitur a Chaldaeis. *Jeſ.* 23. 13. & a Nebucadnezare *cap.* 26. 7. Joſephus factum eſſe demonſtrat ex annalibus Tyriorum *in lib. adv. Apionem,* Ἐπὶ Ἰϑωβάλȣ τȣ͂ βασιλέως ἐπολιόρκησε Ναβȣχοδονόσορος τὴν Τύρον. *Sub rege Ithobalo oppugnavit Nabuchodnoſor Tyrum.* In Annalibus Tyriis etiam legitur Tyrios

 reges

reges ſuos ἐκ τῆς Βαβυλῶνος accepiſſe. Ex Philoſtrato Joſephus rem confirmat & ex Diocle: vide *Ant. l.* x. In Seder olam, antiquo Judaeorum Chronico, *c.*26. legitur בשנת עשרים ושלש לנבוכדנצר נתנה צור בידו ושטף את כל יהודים שהיו בעמון ומואב *Anno tertio & vigeſimo Nebucadnezaris tradita eſt in manum ejus Tyrus, & cepit omnes Judaeos qui in Ammonitide & Moabitide erant.* Quare, quum Deus per prophetas Tyrum a Nebucadnezare capiendam praedixerit, & tum Tyrii ipſi tum Judaei id factum eſſe fateantur, quid cauſae eſt, quamobrem quidam ſubdubitare viſi ſint de impletione hujus prophetiae? Certe Chriſtianos id non decet. Deus praedixerat. Hoc ſufficit. Res ita evenit uti praedicta eſt, etiamſi nulli veterum literis id conſignaſſent.

Huic Palaetyro tribuenda eſſe quae de Tyro per Nebucadnezarem capienda in ſcriptis prophetarum leguntur, ſcribit in originibus Babylonicis, vir clariſſimus, Jacobus Perizonius, in quo plurimae quae ſunt literae, reconditae illae & exquiſitae, haud parum laudis noſtrae Bataviae adferunt. Tyrum ille quidem inſularem non ante aetatem Nebucadnezaris inhabitatam fuiſſe, & deſtructa demum per eum Palaetyro Tyrios in inſulam veluti in locum tutiorem ſe recepiſſe, opinatur: nec deſunt enimvero quae hanc ſententiam reddunt probabilem. Sed & ſcrupulos mihi quaedam injiciunt, quos niſi evelli ſenſero Tyro inſulari convenire potius quam Palaetyro illa quae in Veteri Teſtamento de Tyro praedicantur, exiſtimo. Nolim inficiari inſulam ipſam jam ante Nebucadnezaris tempora habitatam fuiſſe. Videtur enim mihi Tyrii, homines induſtrii & vel remotiſſimas oras navibus adeuntes, inſulam ſibi vicinam adeo & ſitu opportunam negligere non potuiſſe & incultam relinquere. Praeterea deſcriptiones Tyri in ſcriptis prophetarum non adeo conveniunt urbi tantum ad litus maris ſitae, vel, ut quidam putant, aliquot ſtadiis a mari remotae. Inſula, אי, dicitur plus ſemel. Scio a viris doctis notatum etiam oram maritimam hoc nomine dici. Id tamen hactenus demonſtratum eſſe non deprehendi: omnes enim locos in quibus אי legitur de *inſula* accipi poſſe exiſtimo. Quod niſi demonſtratum fuerit ab iis qui contra ſentiunt,

vel

vel hoc unum quod Tyrus אי, *insula*, nuncupetur ostendit non de sola Palaetyro sed & Tyro insula prophetas loqui. Duo praecipue loci sunt, in quibus אי non insulam sed tractum maritimum notare dicitur, *Jerem.* 47. 4. ubi Philistaei reliquiae אי Caphtor dicuntur; at ego hic insulam inter brachia Nili interceptam intelligo, ex Aegypto Philistaeos deducens (vide supra *lib.* I. I. *p.* 74.) & *Jes.* 20. 6 eosdem Philistaeos appellari יושב האי הזה *incolas* (veteres nempe) *insulae illius* (Aegypti nimirum cujus fata praedicuntur toto illo capite) existimo. Sed fingamus ita esse ut alii contendunt, & insulae nomen locis maritimis tribui. Cur aliae urbes maritimae Palaestinae hoc nomine nunquam dicuntur? Cur sola Tyrus? Cur adeo frequenter quasi in mari medio, in corde maris, sita, בלב ימים, describitur. Scio & ad haec notari, *cor*, לב, non indicare rei medium. Sit ita. Indicat tamen rem de qua sermo est, cingi undique illa re in cujus corde est. Praedicitur futura uti petra & משטח חרמים בתוך הים *expansio retium in medio mari*. *Ezech.* 26. 5. confracta מימים *a mari Ezech.* 27. 34. Ita nunc se res habet. Aquae magnam partem non Palaetyri, sed Tyri insulae, occuparunt. Scopuli ejusmodi & petrae piscatoribus aptissimae nunc quoque illic conspiciuntur.

Constat porro ex Tyriorum annalibus Salomonis aetate Tyrum insulam jam habitatam fuisse. In literis ab rege Tyriorum Hiramo ad Salomonem datis legitur *ὅπως παράσχῃς ἡμῖν ἀντὶ τούτων σῖτον, οὗ διὰ τὸ νῆσον οἰκεῖν δεόμεθα, φρόντισον*, *cures eorum loco frumentum ad nos deferri, quo indigemus quod insulam incolamus.* Ita Josephus *Ant.* VIII. 2. Et ne quis dubitet an bona fide haec ex annalibus Tyriorum descripserit, addit exempla harum literarum sua aetate superesse in Tyriorum annalibus, & si quis velit posse illum Tyri custodes publicarum tabularum adire & veniam inspiciendi petere, reperturumque ita ut ipse memoriae prodidit. Praeterea Josephus (quem locum Cl. Perizonius jam notavit) tradit *lib.* IX. 14 tempore Salmanassaris Sidonem, Arcen, & Palaetyrum defecisse a Tyriis ad Assyrios. Inde liquet Tyrum aliquam a Palaetyro distinctam jam tum fuisse. Addit, quum soli Tyrii (insulani illi) ei parere negarent, sexaginta naves ipsis

 op-

oppoſuiſſe, deinde & prohibuiſſe ne aquas ex flumine (in objecta nimirum continente) peterent. Denique Joſephus *lib*. I. contra Apionem narrat ex Dio & Menandro regem Hiramum urbem Tyriam a parte orientali ampliaſſe, & templum Jovis Olympii quod in inſula ſingulari ſitum erat antea (τὸ ἱερὸν καθ᾽ ἑαυτὸ ὂν ἐν νήσῳ· ergo illa inſularis Tyrus ex minoribus inſulis poſtea junctis videtur conflata) urbi conjunxiſſe, jacto aggere in loco intermedio. Illud etiam tradit idem *lib. Antiq*. VIII. 2. Praeterea Salmanaſſar, quum Tyrum capere conaretur, ſexaginta navibus Tyrios aggreſſus legitur apud eundem Joſephum *lib*. IX. 14. Haec omnia oſtendunt de inſula Tyro illic agi, non Palaetyro.

Praeterea ad confirmationem ſententiae noſtrae de Tyro inſula jam olim, diu ante Nebucadnezaris tempora, inhabitata hoc facit quod Alexander Tyrios, in inſula habitantes, rogaverit liceret ſibi Herculi ſacra facere & urbem intrare, παρελθὼν ἐς τὴν πόλιν θῦσαι τῷ Ἡρακλεῖ. Additque Arrianus *lib*. II. de expeditione Alexandri *cap*. XVI. Ἔστι γὰρ ἐν Τύρῳ ἱερὸν Ἡρακλέους παλαιότατον ὧν μνήμη ἀνθρωπίνη διασώζεται, *eſt enim Tyri templum Herculis vetuſtiſſimum omnium, quorum apud homines memoria eſt*. Hoccine dici poteſt de templo, quod poſt tempora Nebucadnezaris ſtructum erat: & qua veri ſpecie hoc jactare Tyrii aut ſcriptis conſignare auſus fuiſſet Arrianus? Deinde confirmat Arrianus dicta ſua ex Herodoto de antiquitate Herculis illius Tyrii. Herodotus *hiſt*. II. 44. Tyrum profectus eſt & conſpexit illud templum, quod ante duo millia annorum & trecentos conditum eſſe audivit a ſacerdotibus Herculis, ibique in templo vidit στήλην e zmaragdo. Plinius *lib*. XXXVII. *cap*. 5. hujus meminit: *Theophraſtus tradit ſe ſcribente eſſe in Tyro Herculis templo ſtantem pilam e zmaragdo*. Videturque haec ſententia de inſula Tyro jam vetuſtiſſimis temporibus inhabitata adeo recepta fuiſſe apud veteres, ut Tyri antiquitatem celebrantes nunquam adnotent ſe de Palaetyro loqui, ſed clara illa ac inſulari Tyro, & Cadmus ipſe Tyrius νησιώτης propterea dictus ſit. Vide Lucianum in dialogis.

Videamus porro duo quae huic ſententiae opponi poſſunt. Primo

mo equos, pulverem, equites & currus Nebucadnezaris intraturos portas & conculcaturos plateas Tyri (*Ezech.* 26. 10.) non convenire urbi in insula exstructae. Fateor, nisi & Palaetyrus uti pars Tyri haberi posset (sicut & Plinius ambitum Tyri inclusa Palaetyro describit) & insula continenti jungi potuisset. Angustum erat id fretum, 4 stadiorum ut Curtius scribit & Diodorus Siculus, ut Plinius, 700 passuum, quod insulam a continenti secernebat. Quis credat Nebucadnezarem, qui tres annos & didium urbem obsedisse dicitur (quum ab Alexandro capta sit mense septimo) non eodem astu usum ut Tyrum expugnaret, quo Alexandrum? Non desunt inter veteres qui id disertis verbis scriptum reliquerint; quamvis id omittere potuerint, ut Josephus *Ant.* XI. 8. & Justinus *l.* XVIII. captam ab Alexandro Tyrum scribentes nullam aggeris facti mentionem faciunt, quem tamen ab eo factum fuisse alii memoriae prodiderunt. Et ipsum illud tempus obsidionis videtur indicare de Tyro insula agi. Palaetyrum non credo ei tantum negotii potuisse facessere.

Deinde Tyro insulae non videtur convenire, quod ita dicatur esse destruenda ut non sit aedificanda amplius, verum Palaetyro. Dubium hoc movit Hieron. ad *Ezech.* 26. *quam*, inquit, *hodie cernimus Phoenices nobilissimam & pulcherrimam civitatem*: & ad *cap.* 27. de eadem, *quod quidem usque hodie perseverat, ut omnium propemodum gentium in illa exerceantur commercia.* Et solvit hoc ita, *quod nequaquam ultra sit regina populorum, nec proprium habeat imperium, uti habuit sub Hiram & caeteris regibus, sed vel Chaldaeis vel Macedonibus vel Ptolemaeis & ad postremum Romanis servitura sit.* Adde, quod notavit in originibus Babylonicis *p.* 365. Cl. Perizonius, denunciationes istas propheticas saepissime aliquid hyperbolici habere secundum morem loquendi in Oriente usitatum, uti & Babylon a Medis & Persis capta subvertenda dicitur uti subversa est Sodoma, nec habitaturum in ea filium hominis. Praeterea dici posset praedici a Prophetis Tyrum ita destruendam, ut non sit habitanda amplius, non quidem a Nebucadnezare (nam obstat quod dicatur *Jes.* 23. oblivioni tradenda per 70 annos & dein reditura ad quaestum suum) sed ita ut Nebucadnezar pri-

mus esset qui fastum ejus contunderet & superbiam puniret, quumque illa sibi florem perpetuum polliceretur, fore tempus quo urbs deleretur plane & piscatores soli retia sua eo loci siccarent, uti hodie est. Observavit Abarbanel in libro cui titulum fecit משמיע ישועה morem hunc esse prophetarum ut in vaticiniis suis ad propinquum simul & remotum tempus respiciant, adeoque prophetias ad saecula longe remota spectantes inter alias quae tempora proxima tangunt inveniri. Et hoc quidem eo magis in argumento in quo versamur fieri potuisse certum est, quod Deus Tyriis urbis exitium minetur, quod diversis temporibus per gradus quasi appropinquaret.

Episcopos Tyri hos invenio in actis conciliorum memoratos.

CASSIUM. Hic interfuit concilio Caesarensi habito circa annum aerae Christianae CXCVIII. Vide Stephani Baluzii novam collectionem conciliorum *pag.* 13.

PAULINUM. Interfuit concilio Caesareensi, *anno* CCCXVIII. Vide ibidem *pag.* 23.

ZENONEM. Hic subscripsit concilio Niceno, anno CCCXXV, inter episcopos Phoenices primus. Vide *tomum* II. conciliorum generalium *pag.* 51.

VITALEM. Subscripsit concilio Sardicensi ab iisdem habito anno CCCXLVII. Vide opera Hilarii *pag.* 1323. editionis novissimae Parisinae: & *tom.* II. conciliorum generalium *pag.* 710.

URANIUM. Subscripsit concilio Seleuciensi a Semiarianis habito anno CCCLIX. Vide Epiphanium *haeres.* 73. & Baluzium *pag.* 66. novae collectionis conciliorum. Vide & Socratem *histor. eccles. lib.* II. *c.* 39. & Sozomenum *histor.* IV. 12. & 22.

ZENONEM. Subscripsit concilio Constantinopolitano, inter oecumenica secundo, anno CCCLXXXI. Vide *tom.* II. concilior. *pag.* 956.

PHOTIUM. Legitur in actis concilii Chalcedonensis, anno CCCCLI habiti, *tom.* IV. conciliorum *pag.* 80. & 787.

EU-

EUSEBIUM. In actis concilii Constantinopolitani habiti anno DLIII. Vide novam collectionem conciliorum Baluzii, *pag.* 1497. & *tom.* V. conciliorum generalium *p.* 416.

Nummi hujus urbis plurimi reperiuntur, inscripti ΤΥΡΟΥ ΙΕΡΑϹ ΚΑΙ ΑϹΥΛΟΥ aut ΤΥΡΟΥ ΜΗΤΡΟΠΟΛΕΩϹ. Nam & Tyrus & Sidon se metropoles dixere, dubiumque erat, teste Strabone *l.* XVI cui ex his duabus titulus μητροπόλεως potiori jure conveniret. Suidas ad vocem Παῦλος imperante Hadriano eam factam metropolin tradit, his verbis, Παῦλος, Τύριος, ῥήτωρ γεγονὼς κατὰ τὸν Φίλωνα τὸν Βύβλιον· ὃς ἐπὶ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως πρεσβεύσας μητρόπολιν τὴν Τύρον ἐποίησεν. *Paulus Tyrius, Rhetor, secundum Philonem Byblium, qui ad Imperatorem Hadrianum legatus missus Tyrum effecit metropolin.* In divisione ecclesiastica Tyrus fuit metropolis Phoenices maritimae, cujus episcopus ut & Damasci quare Πρωτόθρονος dictus sit vide in Pagi Critica annalium Baronianorum *tom.* II. *pag.* 270. Extant Tyriorum nummi cum aerae indicio EK. HAC. ΘOC. ΘIC. ϛNC, cujus initium figitur in anno V. C. 865. Sunt & cum monogrammate Tyri, & tribus literis Punicis quae creduntur esse צור, nomen Tyri Hebraeum constituentes. Vide Norisii epochas Syromacedonum Dissert. IV. Extant & Latini nummi inscripti SEPT. TYRVS MET. COLONI. In his concha purpurae fere conspicitur & canis qui purpurae usum hominibus primum ostendit. Rem narrat Nonnus Dionysiacôn *lib.* XL. Καὶ Τυρίῳ &c. Sunt & in quibus palma conspicitur, balano utrimque dependente, uti in nummis veterum Hebraeorum. Sunt & in quibus legitur AMBROSIE PETRE. De his idem Nonnus videri potest eodem libro, Suidas ad vocem Ἡρακλῆς & alii. Fallitur Patinus qui *pag.* 257. *in nummis aereis Impp.* nummum SEPEYRO METRO COLON. ad nescio quam Sepfyrum refert. Clarum est legendum esse SEP. TYRO, ut sit nostra colonia Septimia Tyrus. Video Vaillantium *in nummis coloniarum*, ubi nummos Juliae Domnae recenset, *pag.* 23. jam notasse, male Tristanum SEPHYRVS legisse in quodam nummo, quem & Spanhemius

d. ff.

diss. IX. *de usu & praest. numism.* male ad Sepphorim Galilaeae retulerat. Plura in scriptis Spanhemii, Harduini, Vaillantii, & aliorum videre est.

* TZAANAIM.

צַעֲנַנִּים / *Jud.* 4. 11.

* TZAANAN.

צַאֲנָן / *Mich.* 1. 11. An est צנן *Jos.* 15. 37? Sunt qui putent nomen hoc urbis uti & alia eodem capite primo Michae memorata esse ficta a propheta, tantum ut paronomasiam inveniret, & istiusmodi nomen locis daret, quod conveniret cum rebus quas de ipsis scribere proposuerat. Verum hoc mihi non persuadebitur; primo quidem, quia constat quaedam ex iis nominibus esse vera nomina locorum existentium, uti Lachis, Schaphir, Achziph, Marescha, Morescheth Gath, Maroth, quibus inserere nomina ficta urbium utopicarum non videtur congruum. Secundo, quia omnis elegantia paronomasiae perit, si nomina locorum fingere liceat, & hoc unusquisque de re locove quolibet facere potest. v. g. pulcrumne est aut elegans si dicam, *dolebit Dolia, & ridebit Ridium*, quum & nomina haec non sint locorum vera, sed conficta. E contrario si loca illa vere existant, apta fit paranomasia, uti, capiatur Capua, cremetur Cremona. Summa autem est elegantia paronomasiarum quibus Michas utitur, quum nomini urbis גת Gath addit vocem תגדו, & urbi Acco (puto enim eo spectare בכו quasi בעכו *in Aco*, de qua re supra) תבכו & בית לעפרה vocem עפר. Praeterea *comm.* 11. inter יצאה & צאנן *comm.* 14. inter אכזיב & אכזב *comm.* 15. inter ירש & מרשה est allusio. Sed in aliis obscurior, uti לכיש & רכש, vel ad sensum respicitur. Ad hujus rei confirmationem facit in aliorumquoque prophetarum scriptis similes paronomasias inveniri, ita tamen ut urbium vere existentium nomina exprimantur, uti *Zephan.* 2. 4. עזה עזובה *Gaza derelictaerit*, עקרון תעקר *Ecron eradicabitur. Jerem.* 6. 1. בתקוע תקעו *Jos.* 21. 2. עלי

עלי & עילם. *Jerem.* 48.2. חשבו & בחשבון, *Jos.* 15.5. מעלה הלוחית בבכי יעלה וגו׳ & מי דימון מלאו דם & *Jes.* 16.2. ערער לערים.

* TZAANANNIM.

צַעֲנַנִּים / Urbs in finibus Nephtali *Jos.* 19. 33. eadem videtur ac praecedens.

* TZAPHON.

צָפוֹן / Urbs tribus Gad. *Jos.* 13. 27. alii pro aquilone accipiunt.

TZARPATH.

צָרְפַת / Prope Sidonem, אשר לצידון, 1 *Reg.* 17. 9. Unde *Luc.* 4. 26. Σάρεπτα Σιδῶνος nuncupatur. *Sarepta Sidoniae* pro eo habetur in versione vulgata, quoniam Σιδονίας in quibusdam codicibus legitur: quod ex Veteris Testamenti interpretatione Graeca videtur ortum, ubi 1 *Reg.* 17. 9. extat εἰς Σαρεπτὰ τῆς Σιδωνίας. Ita etiam Cyrillus ad Obadjam, ubi & *commate* 20 nomen hujus urbis (nec enim de alia urbe aut regione ibi videtur cogitandum) צרפת legitur, scribit ἕως Σαρεπτῶν, ἥτις ἐστὶ τῆς Σιδωνίας, *usque ad Sarepta quae est (regionis) Sidoniae.* Quandoquidem autem Sarepta Sidonia dici solebat, hinc factum Europam, quae Sarepta fuit abducta a Tauro, ab aliis dici Sidone abductam fuisse. Vide Lycophronis Cassandram *vers.* 1300. & Tzetzis commentarium. Cautius locuti sunt qui illam terra Sidonide raptam tradiderunt. Ita Ovidius Metamorph. *lib.* 11. *fab.* 13.

Quaeque tuam matrem tellus a parte sinistra
Suspicit (indigenae Sidonida nomine dicunt)
Hanc pete.

Confer & quae supra de hac urbe notavimus ad vocem *Sarephta.*

TZARTAN.

צָרְתָן / Non longe a Jordane. *Jos.* 3. 16. 1 *Reg.* 7. 46. Inter Succoth & Tzartan fusae sunt columnae Salomonicae.

* TZARTANA.

צָרְתָנָה / Prope Jizreel & Bethschean. 1 *Reg.* 4. 12. idem videtur ac praecedens.

TZEBOIM.

צְבוֹעִים / In tribu Benjamin. *Neh.* 11. 33. unde vallis Tzeboim 1 *Sam.* 13. 18. Fuit & urbs una e quatuor quas Deus subvertit, in planitie sita, australior Adama, si ex ordine quo recensetur *Gen.* 10. 19. aliquid licet colligere.

* TZELA.

צֵלָע / Urbs tribus Benjamin, *Jos.* 18. 28. Videretur nomen esse צלע האלף sed tum 14 urbes ex illa serie effici nequeunt, quas tamen esse ibidem dicitur. צלע etiam commemoratur 2 *Sam.* 21. 14. & ibi sepultus dicitur Saul in צלע in terra Benjamin.

* TZELTZACH.

צֶלְצַח / Juxta sepulcrum Rachelis ad fines Benjaminis 1 *Sam.* 10. 2. Confer *Gen.* 35. 19.

TZEMARAIM.

צְמָרַיִם / Urbs tribus Benjamin, *Jos.* 18. 22. unde videtur mons Tzemaraim dictus 2 *Chron.* 13. 4.

* TZENAN.

צְנָן / Urbs tribus Juda *Jos.* 15. 37. forte eadem ac צאנן.

* TZEPHATH.

צְפַת / Urbs pridem dicta Chorma, cujus rex a tribu Juda & Simeon devictus est *Jud.* 1. 17. & tribui Simeon attributa.

* TZER.

צֵר / Urbs tribu Nephtali. *Jos.* 19. 35. Puto hujus urbis nomen excidisse ex Eusebii onomastico, ubi legitur Tyrum fuisse in Nephtalim, quum tamen ex *Jos.* 19. 29. liqueat fuisse in Ascher. Lege itaque illic hoc modo

Σὸρ, Τύρος, Φοινίκης μητρόπολις.
Σὲρ, κλήρου Νεφθαλείμ.
Sor, Tyrus, metropolis Phoenices.
Ser, sortis Nephtali.

* TZEREDATHA.

צְרֵדָתָה / 2 *Chron.* 4. 17. eadem Tzartan dicitur 1 *Reg.* 7. 46. an hinc fuit R. Jose איש צרדה, doctor Misnicus?

* TZERETH HASSCHACHAR.

צֶרֶת הַשַּׁחַר / Urbs tribus Ruben. *Jos.* 13. 19.

TZERIPHIN.

צריפין / Locus longe ab Hierosolymis remotus, e quo notatur in Talmude manipulum Paschalem hordeaceum aliquando petitum fuisse, quum ceteroquin is e locis proximis urbi peteretur. Nomen fere cum Σαριφαία convenit, de qua ante.

TZIADATHA.

ציידתה / Nomen urbis ante dictae Hannekeb, in tribu Nephtali, *Jos.* 19. 33. Ita scribitur in Gemara Hierosolymitana Megilla *fol.* 70. *col.* 1.

TZICLAG.

צִקְלַג / Urbs Simeonitarum *Jos.* 19. 5. Amalekitae eam invaserunt 1 *Sam.* 30. 1. Eusebius scribit esse in Daroma, ad vocem Σικελάγ. Paruit illa urbs tempore Saulis regi Gath: quumque David ab eo peteret, daret sibi unam ערי השדה ex urbibus campestribus, dedit rex Tziclag: & ab eo tempore illa Judaeis subjecta fuit, 1 *Sam.* 27. 5. Ibidem regio illa appellatur שדה פלשתים campestria Philistaeorum, *comm.* 7. Stephanus Σέκελα, πόλις Παλαιςίνης ὡς Ἰώσηπος. *Secela, urbs Palaestinae, secundum Josephum.*

* TZIDDIM.

צִדִּים / Urbs in tribu Naphtali. *Jos.* 19. 15.

TZIDON. Vide *Sidon.*

TZINNA.

צִנָּה / *Num.* 34. 4. *Jos.* 15. 3. Locus in terminis Judae australibus. Eusebius ejus meminit voce Σεννὰ & notat (sed praeter nominis convenientiam nihil ei loco commune est cum hoc Zinna) esse in octavo lapide Jerichus versus boream vicum Μιγδαλσέννα.

* TZIOR.

צִיעֹר / Urbs tribus Juda. *Jos.* 15. 54.

TZOR. Vide *Tyrus.*

TZORA.

צָרְעָה / Urbs tribus Judae in planitie *Jos.* 15. 33. non longe ab Estaol, *Jud.* 13. 25. & 16. 31. Danitis attributa *Jos.* 19. 41. Est vicus in finibus Eleutheropolis versus septentrionem, pergentibus Nicopolin in decimo miliario. Eusebius ad vocem Σαιδά. Sic ibi legitur male pro Σαραά. Meminit etiam Hieronymus ad vocem

vocem *Sarea*, locatque juxta Eſtaol, & Euſebius ad vocem Σωρήκ.

* TZUR. Vide *Tyrus.*

* VETEROCARIA.

Hoc modo in Notitia dignitatum Imperii memoratur, *Equites primi felices ſagittarii indigenae Palaeſtinae Saburae ſive Veterocariae.*

ULAMAIS.

Eſt Ουλαμαΐς nomen urbis, poſtea Dan dictae: uti legitur in verſione Graeca *Judic.* 18. 29. καὶ ἦν Ουλαμαΐς ὄνομα τῆς πόλεως τὸ πρότερον. Sed natum hoc eſt ex Hebraeis vocibus ואולם ליש שם העיר לראשונה. *Et Oulam Lais erat nomen urbis antea.* Sed quum ליש *Lais* appelletur illa *cap.* 18. *commate* 7. 14. & 27. videtur אולם non ad ipſum nomen pertinere, ſed per *olim* vertendum. Notandum eandem phraſin de urbe Luz adhiberi, & illic ex verbis אולם לוז Ουλαμλοὺζ feciſſe interpretes Graecos.

ULAMMA.

Ουλαμμά. Vicus qui Diocaeſarea aberat 12 miliaria verſus ortum. Euſebius ad vocem Ουλαμμοῦς.

ULATHA.

Ουλάθα. Urbs inter Galilaeam & Trachonitin ſita, quemadmodum Paneas. Joſephus *Ant.* XV. 13.

* UMMA.

עֻמָּה / Urbs in Aſcher. *Joſ.* 19. 30.

USHA.

אושא / Urbs ſede Synedrii poſt exſciſſas Hieroſolymas nobilitata. Ubi fuerit, incertum eſt. Videtur tamen fuiſſe in Galilaea, quia in Schir Haſſchirim Rabba *fol.* 15. *col.* 4. recenſentur

 tur

tur aliquot doctores Hebraeorum, congregati hoc loco ut docerent, R. Juda, R. Nechemia, R. Meir, R. Jose, R. Simeon Ben Jochai, R. Eliezer fil. R. Jose Galilaei, & R. Eliezer Ben Jacob: & mox dicitur שלחו אצל זקני הגליל וכו' *miserunt ad seniores Galilaeae, & dixerunt, quicunque vult discere veniat, discat* &c. Post appellatur עיר *urbs* & R. Juda בן עיר incola illius urbis: cui primas in disserendo propterea detulerunt. Disserentiarum illius compendium ibidem recensetur, ut & quid alii post eum disseruerint. Uscha jungitur etiam cum Tiberiade in Gemara [illegible] *fol.* 10.2. מחלות של אושא מחלות של טבריא *Mutuae ex Uscha & Tiberiade.*

* USSEN SCHEERA.

אזן שארה / Urbs condita a filia Ephraim. 1 *Chron.* 7. 24.

XALOTH.

Ξαλώθ. Vicus situs in Campo magno, terminus latitudinis Galilaeae inferioris ad meridiem, uti Bersabe erat ad boream. Joseph. *bell.* III. 2 Hegesippus legit Ζαλωθ *lib.* III. 6. Memoratur eidem Josepho *in vita pag.* 1016. Ξαλλώ, quo accersebatur Josephus a Jonatha & sociis, qui missi erant Hierosolymas ut eum caperent. Videtur esse idem & Θ ablatum, uti Μηρώ pro Μηρώθ.

ZABULON.

Ζαβουλών. Urbs munita Galilaeae, quae Ptolemaidem dirimit a Gentium terris. *Ζαβουλὼν ἡ καλεῖται ἀνδρῶν. Διορίζει δὲ ἀπὸ τοῦ ἔθνους τὴν Πτολεμαΐδα.* Meminit ejusdem Josephus *de bell.* III. 2. uti scribit inferioris Galilaeae longitudinem esse a Tiberiade *μέχρι Ζαβουλὼν, ἧς ἐν τοῖς παραλίοις Πτολεμαῒς γείτων τὸ μῆκος ἐκτείνεται usque ad Zabulon, cui in tractu maritimo vicina est Ptolemaïs, protenditur.* Ita quidem legendum censeo, quum in editis codicibus male legatur *μέχρι* Χαβουλώνης ἐν τοῖς παραλίοις. Videlicet pro Χαβουλώνης substituendum est Ζαβουλὼν, uti liquet ex loco Josephi

nox

mox allato, & versione Rufini, qui Zabulon legit. Nam Χαβελώνη, ut pro regione כבול accipiatur, huc non pertinet: sita in finibus Tyriorum, licet & Χαβαλὼν γῆ *in Antiq.* & Ζαβελὼν *l.* 1. contra Apionem ab eo scribatur vel a librariis potius. Deinde vox Χαβελάνης in duo dividenda est, & ῆς referendum ad sequentia. Denique hinc obiter discimus Ptolemaïdis & Tiberiadis fere eandem latitudinem geographicam esse, quum illa ad occasum, haec ad ortum, terminus fuerit Galilaeae inferioris. Concilio Nicaeno interfuit episcopus Zabulonites: quam puto eandem esse ac nostram. Vaillantius in familiis Romanis putat in nummo gentis Sosiae hanc expressam literis ZA. sed Begerus ad Zacynthum refert. At haec nimis incerta sunt. Urbs Zebulun in Ascher *Jos.* 14. 27. posset esse eadem.

ZANOACH.

זָנוֹחַ / Urbs in tribu Juda *Jos.* 15. 56. *Nehem.* 3. 13. Est & alia in planitie ejusdem regionis *Jos.* 15. 34.

ZEBECE.

Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Σεβέκη, πόλις τῆς Γαλιλαίας. Ἰώσηπος Ἰουδαικῆς ἀρχαιολογίας πέμπτῳ. Τὸ ἐθνικὸν Ζεβεκηνὸς, ὡς αὐτός. *Zebece, urbs Galilaeae. Josephus lib.* V. *Ant. Jud. Gentile est Zebecenus. Sic idem.* At ego non inveni in Josepho nomen Ζεβέκη sed Βεζέκη, *Ant.* V. 1. nomen urbis ubi Cananaei Hebraeos exspectabant inituri praelium. Ita solent transponi literae, ut Ἰαβάτη pro Ἰατάβη, יטבה, Josephus, *Antiq.* X. 4. Καθιερεμῖται pro Καριεθεμῖται *Antiquit.* V. 1.

ZECA.

Ζηκά. Urbs tribus Judae. Josephus *Ant.* VIII. 3. עזקה Azeca 2 *Chron.* 11. 9. Abest ע, quia & in pronuntiatione omitti illud solet, & in scriptione nonnunquam ut בכו pro בעכו *Mich.* 1. 7.

Z I A.

Ζία. Vicus qui Philadelphia 15 miliaria aberat versus occidentem. Eusebius ad vocem Ζήμ.

Z I P H.

זיף / Nomen urbis in tribus Judae parte australi. *Jos.* 15. 24. Est & alterius loci nomen in portione ejusdem tribus, non longe a Carmel. *Jos.* 15. 55. unde solitudo Ziph nomen accepit, in qua David delituit 1 *Sam.* 23. 14. 15. unde gentile ducitur זִפִי 1 *Sam.* 23. 19. Erat in octavo miliario a Chebron in Daroma, teste Eusebio. Ζιφὰ appellatur Josepho *Ant.* VIII. 3. cui & commemoratur Καινὴ, locus in agro Zipheno *Ant.* VI. 14. Stephanus Ξιφηναῖος videtur legisse in Josepho. Ita ille, Ξιφήνη, (nunc Ζιφήνη legitur, & nusquam Ζιφηναῖος) Χώρα Παλαιστίνης. Ἰώσηπος ἐκτῳ Ἰουδαικῆς ἱστορίας τὸ ἐθνικὸν Ξιφηναῖος φησί. *Xiphene. Regio Palaestinae. Josephus* lib. VI. histor. Jud. *gentile Xiphenaeus effert.*

* Z I P H R O N.

זִפְרֹן / Urbs in limite terrae Israeliticae boreali. *Num.* 34. 9. Hieronymus ad *Ezech.* 47 scribit, *Ibunt confinia usque ad Zephronà, quam urbem hodie Zephyrium oppidum Ciliciae vocant.* Sed nimis longe abest haec urbs a terra Israelitica.

Z I Z I U N.

Vicus Palaestinae, tempore Imperatoris Maximiani. Commemoratur in actis S. Zenonis & Zenae editis ex MS. Vaticano & insertis actis Sanctorum Junii *tom.* IV. *pag.* 476. κατά τινα κώμην Παλαιστίνης λεγομένην Ζιζιοῦν *in vico quodam Palaestinae dicto Ziziun.* Estne Ziza Arabiae Petraeae, Ptolemaeo memorata?

Z O A R A.

Nomen hujus urbis Ζώαρα Graecis scribitur, & Ζώορα, uti &

& Σεγὼρ vel Σηγὼρ, Hebraeis צער *Tzoar*, Arabibus زغر. Commemoratur *Deut.* 34. 3. & *Gen.* 13. 10. Olim nomen ei fuit בלע Bela, *Gen.* 14. 2. Vide ſupra ad vocem Bela. A בלע, quod abſorbere notat, nata eſt traditio cujus meminit Hieronymus, *quaeſtion. Hebr. in Geneſin cap.* 14. 3. *Tradunt Hebraei hanc* (Bela quae & Segor) *eandem in alio Scripturarum loco* (1 *Sam.* 9. 4.) *Saliſa nominari, dicique rurſum* μόσχον τριετίζουσαν, *i. e.* (*Jeſ.* 15. 5.) *vitulam conternantem, quod ſcilicet tertio terrae motu abſorpta ſit.* Idem fere ad *Gen.* 19. 30. *De Segor, quod frequenter terrae motu ſubruta, Bale primum* &c. Verum frivola eſt haec obſervatio: nec ſola urbs Zoar appellatur in ſacro codice vitula τριετίζουσα. Vide *Jer.* 48. 34. Theodoretus *quaeſt. in Geneſ. inter.* 70. Ἐκεῖναι δὲ παντάπασιν εἰσὶ κατηγορίας ἀθῷαι· θεασάμεναι γὰρ τὰς μὲν τέσσαρας πόλεις καὶ τὰς κώμας ἁπάσας ἐμπρησθείσας τῷ ὑετῷ τοῦ πυρὸς, τοὺς δὲ τὴν Σηγὼρ οἰκοῦντας καταποθέντας· τοῦτο γὰρ σημαίνει τοὔνομα· κατάποσις γὰρ ἡ Σηγὼρ ἑρμηνεύεται· ὑπέλαβον πᾶσαν ἄρδην ἀπολωλέναι τῶν ἀνθρώπων τὴν φύσιν. *Illae autem* (*filiae Lothi*) *a crimine omni immunes ſunt. Videntes enim urbes quatuor & vicos omnes pluvio igne concrematos, incolas autem Segor terrae hiatu abſorptos* (*nomen illud enim hoc ſignificat quia Segor vertitur abſorptio*) *putabant totum genus humanum interiiſſe.*

In verſione Latina Actorum concilii Chalcedonenſis quibus Muſonius Zoarorum epiſcopus ſubſcripſit legitur *tom.* IV. conciliorum *pag.* 80. *Zoara Palaeſtinae ſecundae*: at error eſt, uti liquet ex notitiis veteribus eccleſiaſticis ſupra exhibitis *lib.* 1. & ex ipſis hujus concilii actis, ubi in actione XV Muſonius Ζοώρων epiſcopus inter Palaeſtinae tertiae epiſcopos numeratur. Palaeſtinae etiam hanc urbem nuncupat Stephanus ἐν Ἐθνικοῖς. Ζόαρ ἐστὶ κώμη μεγάλη, ἢ φρούριον ἐν Παλαιστίνῃ, ἐπὶ τῇ Ἀσφαλτίδι καλουμένη Ζώαρα οὐδετέρως. Δηλοῖ δὲ τῇ Ἑβραίων φωνῇ τὸ μικρὸν, ὅποι Λὼτ ἔφυγε καὶ ἐσώθη ἀπὸ τῆς Σοδομιτικῆς ὀργῆς. *Zoar eſt vicus magnus vel arx in Palaeſtina ad lacum Aſphaltiten. Zoara dicitur genere neutro: ſignificat id Hebraice parvum. Lot eo fugit & evaſit iram Sodomiticam.*

Joſephus eam appellat Ζώαρα χωρίον vicinum Sodomae *Ant.* I. 12. & Ζώαρα *Ant.* XIV. 2. ubi dicitur eſſe urbs, quam Judaei Arabibus eripuerunt. *Lib.* V. *de bell. cap.* 5. Ζώαρα τῆς Ἀραβίας dicitur,

& eo usque tradit se extendere lacum Asphaltitem. Atque ita quoque Eusebius in onom. ad vocem Θαλάσσα ἡ ἁλυκὴ scribit mare mortuum esse inter Hiericho & Zoaram. Videtur sita versus latus orientale lacus Asphaltitis magis quam occidentale, quia Eusebius ad vocem Ἀσειὼθ scribit eam esse μεταξὺ Ἀρεοπόλεως καὶ Ζοορῶν, *inter Areopolin & Zoara*. Et ad vocem Νεμηρὶμ (ita enim pro Νεββηρὶμ legendum est) vicum Moabitidis Βεννα μαρὶμ esse ad septentrionem Zoarae. Quum autem Moabitis fuerit ad ortum maris mortui etiam Zoara eo vergere censenda est, quod ad septentrionem ejus loca Moabitica fuerint. Hieronymus ad *Jes.* 15. *Segor in finibus Moabitarum sita est, dividens ab iis terram Philisthiim.* Postea is locus Palmer dictus est, teste Gulielmo Tyrio, *hist. l.* XXII. Idem Hieronymus ad vocem Φινὼν scribit eam inter Petram & Zoara fuisse: & ad vocem Βαάλα (Βαλὰ) notat praesidium Romanorum Zoarae fuisse. In notitia dignitatum imperii Romani etiam memorantur *equites sagittarii indigenae Zoarae*. Vide supra.

Ad notitiam Zoarorum etiam hoc facit quod narrat Anastasius Sinaita, *in quaestionibus pag.* 528. Καὶ γὰρ πρὸ ὀλίγων χρόνων παραγενόμενος εἰς τὴν νεκρὰν θάλασσαν εἰς τὰ μέρη Ζωαρῶν καὶ τετραπυργίας (τετραπυργίας) ἔνθα χαλεποί τινες καὶ φθοροποιοὶ καὶ καυσώδεις καὶ σηπτικοὶ καθ' ὁμοιότητα Κύπρου τυγχάνουσι οἱ ἀέρες, εὗρον πάντας τοὺς αἰχμαλώτους τῶν κατὰ σπορῶν τοῦ δημοσίου Κυπρίους τυγχάνοντας. Κἀμοῦ θαυμάσαντος καὶ τὴν αἰτίαν ἐρωτήσαντος οἱ τὰ αὐτόθι διοικήσαντες ταύτην πρός με τὴν ἀπόκρισιν δεδώκασιν· ὅτι οὐ προσδέχονται οἱ ἐνταῦθα ἀέρες ἕτερα σώματα, εἰ μὴ τὰ ἀπὸ Κύπρου. Καὶ γὰρ πολλάκις φασὶ πεμφθέντες ὧδε ἐκ διαφόρων χωρῶν αἰχμάλωτοι ἐντὸς ὀλίγου χρόνου ἐφθάρησαν καὶ ἀπέθανον. *Quum non ita pridem ad mare mortuum & quidem ad partes Zoarorum & Tetrapyrgiae essem profectus, ubi aer est exitiosus, aestuosus, & ad putrefactionem generandam idoneus, instar ejus qui est in Cypro, illic inveni omnes captivos servos eorum qui publicis agris colendis praesunt Cyprios esse. Quod quum mirarer & causam rei intelligere cuperem, ii qui illic habitant hoc mihi responsum dederunt, aërem hujus loci non ferre alia corpora quam ex Cypro: saepe missos fuisse ex aliis regionibus captivos sed qui brevi spatio vitam cum morte commutaverint.*

FINIS.

SYLLABUS MUTANDORUM

Pag. 58. versu 16.
Lege *Aegyptii* pro *Phoenices*.
61. 11. lege [illegible], & versu sequente *vicinias*.
— 33. lege *a Cyclade insula aut Cao*.
65. 1. lege *Hebraeos*.
82. ult. *Psalm.* 83.
128. ult. *Ituraeae*.
129. 1. *at illi* & sequentia usque ad *inhabilis* transferenda sunt ad *pag.* 130. lin. 10. ante *Peraeae* &c.
155. 2. lege Δαροις (Γαδάροις potius) quae aliquando permutantur inter se, uti & apud Josephum *lib.* 1. *de bell. cap.* 6.
166. 11. infra עמם lege עם.
170. 4. dele Bethschemesch.
178. 15. lege *extendisse. Verum si Samariae nomine portio tribuum Ephraim & Menasse intelligitur, omnino ad mare pertigit: sed videntur Judaei Samaritanos ab ora litorali compulisse ad mediterranea illo tempore.*
193. 1. lege *Videtur regio Gennesaritis* &c.
205. 25. lege 30.
212. 4. lege *tres post Scythopolin sequentes.*
241. 34. lege *in lacum.*
247. 14. lege *addens halitum.*
248. 16. lege *fumant fontibus.*
— 18. lege *prodiit.*
— 27. lege *lib.* III. *cap.* 25.
255. 29. lege *eodem modo.*
258. 14. dele *ducunt.*
260. 22 lege *Palaestinae formam & situm.*
268. 8. lege *vadi Aphar.*
276. 28. lege *quia non.*
278. 4. lege *communicendi.*
300. 23. lege *fons Rogel. Jos.* 15. 7. *quamvis & de hoc & aliis incertum sit, sintne locorum an fontium nomina. Posset tamen fons Rogel ille esse qui hodieque juxta viam ducentem Hierosolymis Jerichuntem conspicitur. Fons Jacobi* &c.
301. 4. lege *latae* 54.
305. 18. lege *tractum esse colligi posset (de qua re vide infra lib.* III. *ad vocem Saphir) ex Eusebio* &c.
320. 6. lege *occasu aestivo versus ortum brumalem.*
— 17. lege *in aes.*
323. 6. lege הר בעל.
367. 12. lege *c.* 11.
420 in notis, dele omnia quae ad n. 10. notata sunt.
426. 30. lege *spatio.*
431. 37. lege *a continente. Sed alii interpungunt, καὶ ἀπέχει σάδια ἀπὸ θαλάττης γ΄ Παλαιτύρος.*
451. 33. lege 24 *stadia.*
470. ult. lege *ita fere.*
471. 16 dele *Ad vocem* & sequentia usque ad *queunt.*
480. 1. lege *subjicimus.*
484. 16. dele *Legendum* &c. usque ad *lapide.*
489. 21. lege *Eusebius ad vocem* Ἀγκὼ *scribit* 22 *miliaria Chebronem abesse Hierosolymis. Et ad vocem* Χεβρὼν &c.
494. ult. dele & 4.
501. 21. dele *rectius.*
518. 6. lege *argumento.*
524. penult. lege *ubi tria.*
531. 1. in notis, forte Ἀδάρων & statim vers. 4. lege *ob mox legenda nam sequitur* Δάρων *episcopus.*
532. dele *notam ad n.* 3.

549. 28. dele *mihi tamen* &c. usque ad *campi*.

570. 28. lege *dissito*.

631. post versus 9. insere.

BETHANIM.

Βηθανίν. *Vicus qui a Chebrone aberat 4 miliaria, 2 a terebintho. Eusebius ad vocem* Ἀρί.

* BETHANOTH.

בית ענות, *urbs tribus Judae. Jos.* 15. 39.

BETHARIM.

Vicus juxta Diospolin. Eusebius ad vocem Ἀρήμ.

BETHASA.

Vicus nobilis in regione Aeliae, 15 inde miliaribus. Eusebius ad vocem Ἀτάν.

687. ante *Caphar cotia* insere.

CAPHARCHOBRA.

Vicus Gazaeorum. Sozomenus hist. VI. 32.

719. 19. lege *nec ultra*.

767. ante *Ether* insere.

ETAM. Vide *Aitam*.

858. 1. lege *non intra*.

813. ante *Maesaloth* insere.

MADON.

מדון *Jos.* 11. 1. *jungitur cum Acschaph & Schimron: & Jos.* 12. 19.

919. 24. lege *si Eusebium audimus*.

999. ante *Sepphoris* insere.

SEPHARAM.

Ubi Synedrium magnum consedit post excidium Hierosolymitanum.

1017. 1. lege Σιλὼ *vel*.

ARGUMENTA CAPITUM
LIBRI PRIMI.

ARGUMENTA CAPITUM

LIBRI SECUNDI.

TERTIUS LIBER,

Index ipſe urbium & vicorum Palaeſtinae, per capita digeſtus non eſt, ſed ſecundum ordinem elementorum.

INDEX
LOCORUM S. CODICIS,
qui aut citantur aut illustrantur.

GENESIS.

Cap.

INDEX.

Cap.

INDEX.

Cap.

Cap.

I N D E X.

RUTH.

I SAMUEL.

I N D E X.

Cap.

II. MACCAB.

III. MACCAB.

I N D E X
NOMINUM PROPRIORUM
& rerum praecipuarum.

A.

 nem

cuae

por-

B.

Betha-

eadem

C.

Chat-

ge-

Coſmus

pro

Ena-

F.

 Ga-

Gen-

جرش

nunc

Panis

omnes

K.

ta-

quan-

M.

N.

 ter-

Q.

R.

Rim-

Sal-

Sa-

Sihon,

Tha-

Ula-

U.

V.

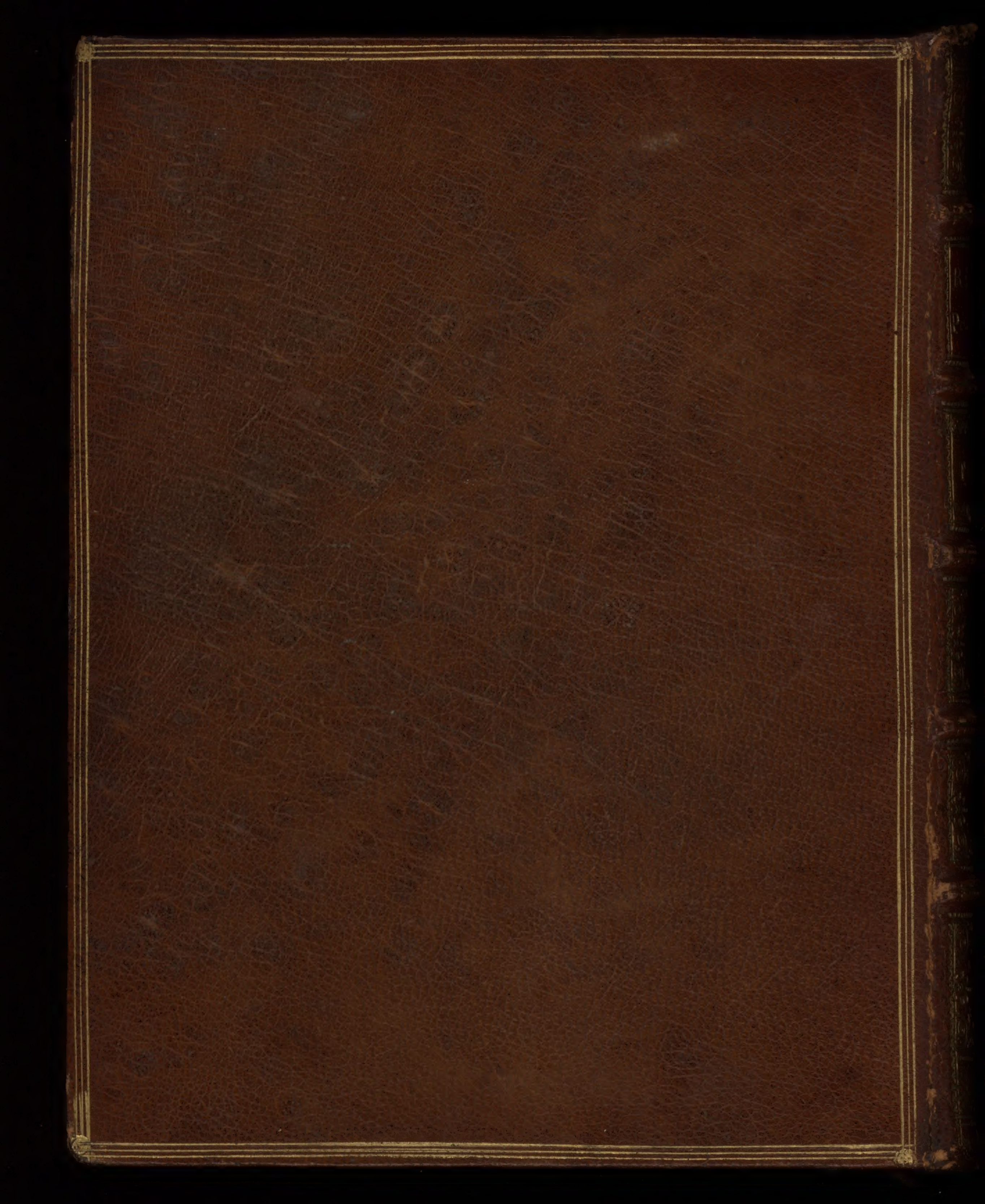
FINIS.

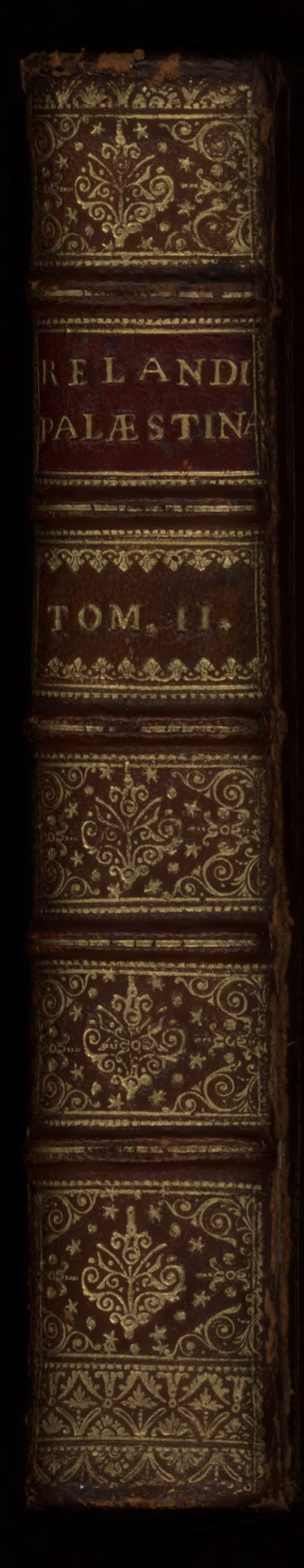

RELANDI
PALÆSTINA
TOM. II.